ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք : Հատը 20 ֆր·

ԿԻՐԱԿԻ 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

DIMANCHE 1ER FÉVRIER 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8409 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4210

ՕՐՈՒԱՆ ՖՕՍՓԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

Յունուար 7 – 8 Երեւանի Հայֆիլհարմոնիայի համերգային փոքր դահլիճին մէջ կայացած է Հայաստանի սովետական գրողներու հոլովոյթ համագումարը :

Երբորդը գումարուած էր 1954ին, երբ անդամներու թիւն էր 183 : Անկէ ի վեր 44 նորեր աւելցած են միութեան վրայ, որ ներկայիս ունի 227 անդամ :

Համագումարին մասնակցած են 210 գրողներ, — 201 հայ, մէկ ռուս, մէկ աբխազնայի, վեց քիւրտ եւ մէկ հրեայ : Կին պատգամաւորներու թիւը՝ 17 : Պատգամաւորներու 123ը անդամ – թեկնածուներ են համայնավար կուսակցութեան :

Համաձայն զեկուցաբեր Գ. Բեսէ, «բոլոր գրական ժանրերի» պատգամաւորներէն 68 հոգի արձակագիր են, 57՝ բանաստեղծ, 21՝ թատերագիր, 53՝ «քննադատ – գրականագէտ» եւ 11՝ թարգմանիչ : Աւագ 70 հոգի պարգեւատրուած են Ս. Միութեան շքանշաններով եւ մեդալներով, 1 հոգի Ս. Մ. Գերագոյն Սովետի «նախագահ» է, երեք հոգի Հայաստանի Գերագոյն Սովետի, եօթը հոգի ալ տեղական Սովետներու «նախագահ» :

Հինգ պատգամաւոր գրկած է Լենինականը եւ մէկ՝ Կիրովականը, մնացեալ 204 գրողները Երեւանի բնակիչներ են :

Նախ քան համագումարի բացումը՝ «Սովետական Հայաստան»ի Յունուար 6ի թիւին մէջ կարգ մը ուշագրաւ թեւագրութիւններ կ'ըլլան գրողներուն՝ իրենց յետագայ աշխատանքներուն մասին :

Կոմկուսի Ի.Կ. համագումարին ուղղած « զեկուցման թէզիսներ»ուն մէջ, Խրուշչեւ կ'ըսէր .

« Սովետական գրականութիւնն ու արուեստը, որոնք կարեւոր դեր են խաղում կոմունիստական շինարարութեան եւ նոր մարդու դաստիարակութեան գործում, արդի պայմաններում պէտք է էլ աւելի ամբապնդեն իրենց կապը ժողովրդի հետ, աւելի լրիւ չափով արտացոլեն սովետական ժողովրդի պայքարը յաւնուն կոմունիստական հասարակարգի կառուցման» :

Հայաստանի կոմկուսի պաշտօնաթերթը ձայն տալով այս պատգամին, կը մեզադրէ Հայաստանի գրողները որ լրիւ չեն կատարած իրենց նախորդ համագումարի որոշումը՝ «բանուոր գաղափարի մասին լիարժէք գեղարուեստական գործեր ստեղծելու մասին » :

Ճիշդ է, որ վերջին տարիներու ընթացքին մեծածաւալ բազմաթիւ վէպեր հրատարակուած են «կոլտնտեսային դիւղի վերաբերեալ », սակայն անոնց զգալի մասը գրուած է «ցածր արուեստով» եւ բնաւ չի կրնար բաւարարել «մեր բարձրաճաշակ ընթերցողի պահանջները » :

Խմբագիրը շատ խիստ է այն վիպագիրներու մասին, որոնք կը չարունակեն « գորշ ու անարիւն» վէպեր հրատարակել : Անոնց հեղինակները «յաճախ աւելի շատ մտահոգուած են գրանց ծաւալի մեծացման հարցով, քան գեղարուեստական ու գաղափարական մակարդակով » :

Նոյն քննադատութիւնը նաեւ որոշ բանաստեղծներու մասին, որոնք «տարուէ – լով որքան կարելի է շատ գործեր հրատարակելու մարմաջով», լոյս կ'ընծայեն՝ յաւերու կողքին՝ «թոյլ ու անգոյն գործեր, որոնք ոչ մի արժէք չեն ներկայացնում» : Անոնց մէջ չեն զգացուիր « ժամանակի չունչը եւ կոմունիզմ կառուցող մարդու իսկական ապրանքները, յոյզերն ու խոհերը» : Անոնք շատ քիչ անգամ կը գրեն «բազմակողմանի հրապարակախօսական բարձրարուեստ բանաստեղծութիւնները» :

Այս չէ բոլորը : Բանաստեղծները «յաճախ արտայայտում են ազգային սահմանափակութեան տենդենցներ» : Ի՞նչպէս կարելի է այդ՝ սովետական գրողին համար :

« Սով· Հայաստան» կը մեղադրէ նաեւ պանդուխտ գրողներ, որ պատշաճ կերպով չեն պատկացած «մի բերկրալի իրադարձութեան», ինչպիսին էր Հայաստանի պարբերաւորումը Լենինի չքանշանով :

Ինչո՞վ զբաղած է գրողներու համագումարը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

21ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

ՆՈՐ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄՆԵՐ ԵՒԿՈՍԼԱՒՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

ՄՈԼՈԹՈՎԻ ԴԵՍՊԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄԸ ԿԱՄԱԿԱՏԵԼԻ ԿԸ ԴԱՒՆԱՅ

×

300·000 ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ՏՈՒՆ ՂՐԿՈՒԱԾ ԵՆ

Համայնավար կուսակցութեան 21րդ համագումարը կը չարունակէ իր աշխատանքները, ընդհանուր խանդավառութեան մէջ : Օրուան դէմքն էր կեդրոնական Կոմիտէի նախագահութեան անդամ Մոլոթովով : Նախապէս մշակոյթի եւ դիւտութեան մարզերուն մէջ խորհրդային յաջողութեանց մասին խօսած էր Սուսլով, դարձեալ անդամ՝ կեդրոնական Կոմիտէի նախագահութեան : Արուեստական արբանեակները, Սուսլովի համաձայն «ընկերվարութեան բնական եւ արդիական հանրական արտադրութիւններն են ...» : Սուսլով յիշեց նաեւ թէ 62 միլիոն ընդհանուր տպաքանակի մը կը հասնին Ս. Միութեան մէջ հրատարակուած գիրքերը :

Մոլոթովով ուղղակի է եւ կեդր· Կոմիտէի նախագահութեան ամէնէն երի – տասարդ անդամը· 42 տարեկան : Ան ծանրացաւ քաղաքական հարցերու վրայ, վերաբերեալ «դրական չէզոքութիւններ», որ կը կիրարկուի ափրիկեասիական երկիրներու մէջ : Բայց չմոռցաւ քննադատել Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մէջ ձեռք առնուած միջոցները՝ « ժողովրդավարական չարժումներու » այլոնքն՝ համայնավարներու դէմ :

Մոլոթովով ծանր բառերով արտայայտուեցաւ Եւկոսլաւներու դէմ, որոնք Միջին Արեւելքի կարգ մը երկիրներուն մէջ չարժումներ կը ստեղծեն, փորձելով նաեւ Ս. Միութեան դէմ դնել ափրիկեան երկիրներու դեկավարները : Անդրադառնալով Թիթոյի ճամբորդութեան (Ափրիկէ եւ Ասիա) Մոլոթովով ըսաւ թէ Եւկոսլաւները « աշխարհակալներու սպասաւորներն են», ինչպէս ծանօթ է, Փէքին, Սոֆիա եւ Թիրանա նախապէս նման քննադատութիւններ լսած էին՝ Թիթոյի ճամբորդութեան առիթով :

Երկու ճառախօսներուն ըսածները, քաղաքական մարզի մէջ, հետեւեալ ձեւով կարելի է խտացնել :

Սուսլով·— « Հակակուսակցական » խմբակը պէտք է ներկայանայ Համագումարին : Հետեւաբար ամէնէն « ուղղա – փառ» համայնավարը կը հակի Խրուշչեւի տեսակէտին :

Մոլոթովով·— Թիթոյի ճամբորդութեան նպատակն է Ասիոյ եւ Ափրիկէի երկիրներուն թելադրել որ պահչ ըլլան խորհրդային քաղաքականութեան հանդէպ :

Միւս կողմէ Մոսկուայի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ կարմիր բանակը300·000 հոգի զեղչած է իր ուժերէն, 1959 Յունուար մէկին : Ասոնց կարգին՝ 41·000 պինուոր Արեւելեան Գերմանիայէն եւ 17 հազար՝ Հունգարիայէն :

Ս. Միութիւնը 1955 Դեկտեմբերին տուն ճամբած էր արդէն 640·000 հոգի , իսկ 1957 Մայիսին՝ 1·200·000 : Հակառակ այս բոլորին 3·650·000 հոգի դէնքի տակ կը մնան, առանց հաշուելու ապահովութեան ուժերը՝ 400·000 հոգի :

Գալով Մոլոթովի հարցին, Մոսկուայի դիւանագիտական շրջանակներու կարծիքը այն է, թէ վերջին քննադատութիւնը ներէն եաք անոր Լա Հէյլ դեսպան նշանման որոշումը կասկածելի դարձած է : Ամէն պարագայի մէջ, Հոլանտա այդ թեկնածութիւնը ընդունելու նպատակ չունի :

21րդ համագումարի կողքին եւ ի պահիւ անոր, տեղի կ'ունենան նաեւ զեղարուեստական ձեռնարկներ : Առանց կարգին ուշագրաւ է Շոսթաքովիչի գրած առաջին օփերէթը, որուն նիւթն է՝ բնակարանային կառուցումը :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ՅԱՌԱՋ»ի ՆՈՐ ԳԻՆԸ Է

Հատը՝ 20 ֆրանք :

Ֆրանսա եւ Հասարակապետութիւն՝

Տարեկան·— 4000 ֆրանք :

Վեցամսեայ·— 2200 ֆրանք :

Արտասահման

Տարեկան·— 5000 ֆրանք :

ՊԵԼԿՐԱՏ.- ''ԽՐՈՒՇՉԷՒ ՄԵՐ ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ԿԸ ԽԱՌՆՈՒԻ''

×

Պելկրատի կառավարութեան պաշտօնական բաներէը, ինք, մամուլի ասուլիս մը տուաւ, անդրադառնալով Խրուշչեւի յայտարարութիւններուն :

Իսկ Եւկոսլաւիոյ համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը «Պորպա» 12 սիւնակի վրայ յօդուած մը հրատարակեց , ուր կը չեշտուի մասնաւորապէս . « Խրուշչեւ կը խառնուի մեր ներքին հարցերուն եւ կը զործածէ ամէն տեսակ խարեբայութիւն, ցոյց տալու համար որ Եւկոսլաւիա անտեսապէս եւ մնացած է, ընկերվարական միւս երկիրներու հետ համեմատած , որովհետեւ մերժած է միանալ խորհրդային խմբակին» :

Թերթին կարծիքը այն է, թէ Խրուշչեւ կ'ուզէ պարտադրել Եւկոսլաւիոյ՝ որ չընդունի արեւմտեան վարկերը, որպէսզի երկիրը տնտեսական դժուարութիւններու մատնուի, մանաւանդ հիմա, երբ զրկուած է խորհրդային վարկերէ :

Գալով Խրուշչեւի այն յայտարարութեան, թէ Եւկոսլաւ բանուորները համայնավարներով լեցուն են, «Պորպա» կը գրէ .— Եւկոսլաւիա այն երկիրներէն է, որոնք չատ քիչ քաղաքական բանտարկեալ ունին : Խրուշչեւ կ'ըսէ թէ Ս. Միութեան մէջ քաղաքական բանտարկեալներ չկան : Եթէ ճիշդ է՝ մեծ յառաջդիմութիւն մըն է ան, որովհետեւ Սթալինի ժամանակ չա՛տ կար, մանաւանդ՝ պատուաւոր համայնավարներ բանտարկուած էին :

Ընդհանուր կարծիքը այն է, թէ ցարդ Եւկոսլաւներու ամէնէն բուռն յարձակուողն է՝ ուղղուած Խրուշչեւի անձին դէմ :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ՊՊՂՈՒՄՆԵՐՆ ՈՒ ՓՈ

Թուրքիոյ մեծ աւերներ գործած են : Թարսուսի մէջ 150 տուներ փլած են, Արիֆիէի մէջ քան պիւղեր ջուրերու տակ մնացած են· քան հարիւր նաւընջեղներ փճացած են, իսկ Էսքիշէհիր մէջ հոլան – տացի երկրաշարժ մը եւ չորս գործաւոր – ներ խեղդուած են : Զանազան այլ շրջաններ մեծ վնասներ կրած են :

Ռումանիա յաչողիր մը յանձնեց Թուրքիոյ, չեչտելով թէ Միացեալ Նահանգներու հետ ղինուորական դաշինք մը ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ· նրման համաձայնագիրով մը Ամերիկացիները հրթիռի արձակարաններ պիտի հաստատեն Թրքական հողամասին վրայ եւ պիտի կեդրոնացնեն իրենց բանակները՝ հիւլէական ռումբերով զինուած :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Երեքեան

Այնքան կարօտ ու կրակ
դու վառեցիր իմ սրտում ,
Այնքան յոյզեր ու յոյսեր
դու տուեցիր իմ երգին ,
Որ բոնկուեց կրծքիս տակ
ֆո վառ սէրը անհատնում ,
Եւ ֆո լոյսով ողողուեց
պատանեկան իմ հոգին :

Ֆո մէջ անցեալը տեսայ
եւ փառաւոր մեր ներկան ,
Եւ գալիքը հրեղէն
արեւներով ոսկեվառ ,
Տեսայ կեանքի այգաբաց
եւ գարունները թովչական
Գործը՝ խիզախ մտքերի
ու ձեռքերի շինարար :

Ֆո խնդութիւնը վարար
պարուրել է իմ հոգին,
Հուր գարունները ես վառել
դու իմ ջահել կրծքի տակ ,
Ես իմ երգը կը խառնեմ
ֆո հեռաւոր գալիքին ,
Երեւա՛ն իմ, Երեւա՛ն ,
արեւաւոր իմ խաղա՛ղ :

Ս. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ

« ՉՐՈՑՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԵՏ »

Զօր· Տը Կոլ Ուրբաթ օր սկսաւ մտերիմ պրոյցներու շարք մը Ֆրանսական հեռատեսիլէն : Նախապատրաստելով գրոյցի ձեւով :

Զօրավարը անգամ մը եւս բացատրեց թէ ինչ պայմաններու մէջ էր երկիրը եւ ինչ աշխատանք տարուեցաւ որպէսզի բարելաւուի : Եւ չեչտեց .— «կը զգաք որ երիտասարդ Ֆրանսա մը կը սկսի պատմութեան ճամբան : Բայց որպէսզի ապահով ձեմ մը զտնէ որուն վրայ պիտի կառուցէ իր զօրութիւնը, պէտք է կարգի դնենք մեր գործը, անհատութիւնը » :

Զօրավարը ապա անդրադարձաւ Ալժէրիոյ կացութեան : « Իրականութիւնը այն է որ այս միջոցին Ալժէրիոյ ճակատագիրը կը դծուի, ոչ բառերով այլ տեղւոյն վրայ, հողիներուն խորը, որ այդ ճակատագիրը Ալժէրիացիներուն մէջն իսկ է , որ անոնք այլեւս իրենք դիրենք արտայայտելու համար իրենց առջեւ ունին ընդհանուր քուէարկութեան ճամբան » :

Տը Կոլ իր ճառը վերջացուց ըսելով .— « Ֆրանսուհիներ եւ Ֆրանսացիներ, դէպի յառաջ կ'երթանք : Այդ՝ կը նշանակէ որ տակաւին դժուար վայրկեաններ պիտի անցնինք : Բայց նպատակը արդէն կը տեսնուի՝ որ պիտի վարձատրէ մեր ցաւերը : Ակէն եաք աւելի վեր պիտի երթանք, աւելի գօրաւոր, աւելի հեռու, բայց արդեօք այդ իսկ չէ՞ կեանքը, եւ մենք կենդանի ժողովուրդ մըն ենք, լի եռանդով եւ կորովի » :

×

Ապ· Ժոզովը ուրբաթ օր փակեց իր արտակարգ նստաշրջանը : Միաձայնութեամբ եկմտական յանձնախումբի նախագահ ընտրուեցաւ անկախ երեսփոխան՝ Փօլ Բէնօ :

Վարչապետը, որ ներկայ սահմանադրութեամբ կը կոչուի միայն «առաջին Նախարար » (խորհուրդի նախագահ փրեզիտան տիւ Ֆոնսէյլ բացատրութիւնը թագուեցաւ չորրորդ Հանրապետութեան հետ), խօսք առաւ : «Երեք ամիսներ կը

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՓԱՎԼՈՎԻ ՓՈՐՁԵՐԸ

—o—

— Բժիշկ եմ, բայց մէկ դեղապիր ան– դամ չեմ գրած, կը խոստովանէր Փավ– լով՝ երբ, իր համբաւը լսելով, իրեն կը դիմէին հիւանդները։

Առաջին օրէն, Փավլով բժշկական ու– սումը համարեցաւ հետազօտութեանց ու– ղի եւ միջոց, եւ իր խոհերն եղաւ բժշ– կութիւն ուսանիլ՝ միայն կարելիութիւնն ունենալու համար խորապէս ուսումնա– սիրելու ուղեղը եւ ջղային դրութիւնը։ Լիւսիի Բնախօսութիւնը, Սեչենովի գիրքը, Ուղեղին անդրադարձները, (սկզ– բնական խորագիրն էր Փորձ բնախօսա– կան հիմ տալու հոգեկան երեւոյթնե– րուն, բայց ցարական գրաքննութիւնը մերժած էր արտօնել), կախարդած էին իր միտքը, — կ'ուզէր չարունակել ա– ռաջինին բնախօսական գործը եւ հետեւիլ Սեչենովի «մտածման հանճարային Թռ– ուիչքին»։

1878ին կը մտնէ Բոտկինի փորձարանը, ուր կը կատարէ իր առաջին գիւտութիւննե– րը արեան հոսանքին ու մարսողութեան մասին՝ ջղային դրութեան կապակցու– թեամբ։ Բոտկին առաջնակարգ ախտա– բան մըն էր, աշակերտ Քլօտ Պեռնարի, այնպէս որ Բոտկինի փորձարանին մէջ աշխատանքը Փավլովի կ'ընձեռէր ու– սումնասիրել ոչ միայն առողջ բնախօսու– թիւնը, այլեւ հիւանդ բնախօսութիւնը։ Բայց աղքատիկ էր Բոտկինի փորձարա– նը։

Փավլով, հակառակ նիւթական նեղու– թեանց եւ փորձարկութեան պայմաններու պակասին, ինքզինք կ'ենթարկէր ամէն զոհողութեան, — չահածը կը ծախսէր կենդանի գնելու՝ փորձեր կատարելու համար։ Նոր է ամուսնացած, կինը առա– ջին վիժում մը կ'ունենայ, յետոյ նորա– ծին մը, Միրչիկ, որ կը մեռնի աննպատա պայմաններու մէջ, բնակարան չունի՝ կը դիչերէ փորձարանին մէջ,— տխուր է՝ բայց երբեք յուսահատ։ Բնախօսութեան դասախօսի ամպիոն մը ստանալու համար թեկնածու, զաւտ կը ղրկուի՝ բայց կը մերժէ։

46 տարեկան է արդէն, բնախօսական իր փայլուն փորձերը անուն չինած են ի– րեն։ Եղբայրը՝ Մենտելեւի օգնական, իսկ ինք դեռ չէ հասած իր երազին, — ամպիոն մը։ Ռուս բժիշկներու ընկերակ– ցութիւնը թշնամի՝ որովհետեւ «կենդանի կը չարչարէ»։ Ընդհակառակն, Փավլով կը յայտարարէ. « Շունը, նախապատմա– կան դարերէ ի վեր մարդուն բարեկամ եւ օգնական, կը զոհուի դիտութեան՝ ա– ռանց անօգուտ ու բացարձակ չարչա– բանքներու »։ Ի վերջոյ կը նշանակուի բնախօսութեան դասախօս, իսկ երեք տա– րի ետքը կը ստանայ Նոպէլի մրցանակը։ Զին. Բժշկ. Ակադեմիային բնախօսու– թեան ամպիոնի վարիչ նշանակուելով՝ կը սկսի իր թռիչքը նուաճումէ նուաճում։

1923ին լոյս կը տեսնէ իր հիմնական գործը. « Քանի տարիներու փորձեր ջղա– յին բարձրագոյն գործունէութեան տար– կայական ուսումնասիրութեան վերա– բերեալ»։ Բազմաթիւ տպագրութեանց արժանացաւ այս գործը։ Երրորդ տպա– գրութիւնը թարգմանուեցաւ Ֆրանսերէնի 1927ին «Պայմանական անդրադարձները» խորագրով։ 1927ին լոյս տեսաւ իր մէկ ուրիշ կարեւոր գործը. «Դասեր ուղեղա– յին կեղեւի բնախօսութեան մասին », որ Ֆրանսերէնի թարգմանուեցաւ 1929ին։ 1921ին, Պոլսոյ բժշկ. համալսարանին բը– նախօսութեան ամպիոնին վարիչը, Տօքթ. Քեմալ Ձէնապ, մեզի կը ներկա– յացնէր Փավլովի փորձերը, (նոյն թուրք փրոֆէսօրին Բնախօսութեան ընդարձակ դրքին մէջ՝ երկար կը խօսուի Փավլովի մասին, էջ 92–108)։ Յետագային, Փա– րիզի բժշկ. համալսարանին մէջ չհանդի– պեցայ նոյն հետազբօսութեան (պատճա– ռը, մասնաւորաբար Փրոֆ. Շարլ Ռիչէի լուութեան բացատրութիւնը՝ իր կարգին), բայց Փավլովի գործերուն թարգմանու– թիւնը կը գտնացնէր ամէն պահանջ։

Փավլով ծանօթ է առաւելապէս մարմ– նական գործարաններուն վրայ կատարած իր փորձերով, — պայմանական անդրա– դարձներու իր տեսութեամբ։

Ի՞նչ է անդրադարձը (ռէֆլէքս)։

Արտաքին գրգիռի մը անմիջական պա– տասխանը, — ահա դասական սահմա– նումը։ Երբ կը դպչիս քնացող մարդու մը ոտքին, քնացողը կը քաշէ ոտքը՝ առանց հպումին գիտակցութիւնն ունենալու։ կը նշանակէ թէ զգացողական ջիղերը տարին « լուրը » (գրգիռ), ու չարժողական ջի– ղերը բերին « պատասխանը »՝ մինչ ան– տեղեակ կը մնայ գիտակցութեան կեդրո– նը։ Այս կարգի անդրադարձները կը մեկ– նին ջղային դրութեան տարրին կեդրոննե– րէ,— ողնուղեղ ու կոճուղեղ (պիւլպ)։ Ըստ Փավլովի, ջղային դրութեան բար– ձրագոյն կեդրոնն ալ կը գործէ նոյն ձե– ւով։

Արդ, հոգեբաններ կան, որոնք վերա– պահութիւն ցոյց կուտան Փավլովի այն տեսութեան մասին, որով ռուս բնախօս կը ջանայ մտային գործունէութիւնը մա– րմոզջովին վերածել անդրադարձներու։ Աւելցնենք նոյնպէս թէ Փավլով տու– դանքի կը դատապարտէր իր աշխատա– կիցները, որոնք առօրեայ խօսակցութեան ընթացքին, բերնի վարժութեամբ, կը գործածէին հոգի բառը։ Աւելին, — Փավլով կը հեղնէր նաեւ փիլիսոփան որ ծանօթութիւն չունէր բնախօսութեան մա– սին։

Տեսէք թէ ուրիշ՝ կը մեկնի ու կը հասնի այս ժխտումին։

Ուղեղը կրնանք քմածին բաժանումի մը ենթարկել.— Բարձրագոյն ուղեղ, զոր կը կազմեն ուղեղային կիսագունդերը (մտա– յին զանազան կարողութեանց կեդրոննե– րը), եւ ստորին ուղեղ, զոր կը կազմեն ողնուղեղն ու կոճուղեղը։ Արդ, բացար– ձակ անդրադարձ կը կոչենք այն արձա– դանգը, զոր ստորին ուղեղը կուտայ ար– տաքին գրգիռին, առանց բարձրագոյն ու– ղեղին միջամտութեան։

Երբ միսի կտոր մը կը դրուի չան մը մարողական գործարանին մէջ, աչխա– տիլ կը սկսին լրծնային գեղձերը, մինչ չան ջղային կեդրոնական դրութիւնը պի– տակ իսկ չէ բնախօսական կատարուող աշխատանքին։ Այսուհետ, հասարակ լ– մաւոով, գիտակցութիւն չկայ, կամք չկայ։ Հուղածոր գեղձերը կը գործեն ոչ թէ մեքենաբար, այլ անդրադարձով մը որ կը կոչուի բացարձակ,— բացարձակ անդրադարձը բնածին է։ Չչփոթել բնազ– դին հետ։

Շարունակենք փորձը։ Երբ չուներն բեր– նին մէջ կը դնէք միսի կտոր մը, լրծնա– հոսութիւնը կը սկսի արդէն։ Անպայմա– նական անդրադարձ մըն է ասիկա, բա– յարձակ կամ բնածին։ Իսկ երբ, միսը բերնին մէջ դնելէ առաջ, դանդակ կը հն– չեցնէք եւ ամէն օր կը կրկնէք նոյն փոր– ձը, նոյն ժամուն ու նոյն ձեւով, լրծնա– հոսութիւնը կը սկսի դանդակին ձայնը լսելուն ու միսը բերնին մէջ դրուելուն հետ միաժամանակ։ Քանի մը օրուան փորձերէ ետք՝ պիտի տեսնէք թէ դան– դակին ձայնը լսելը, առանց նոյնիսկ միս տալու, բաւական է որ չուներն լրծնա– հոսութիւնը սկսի։ Այս անգամ անդրա– դարձը պայմանաւորուած կամ լծոր– դուած է լսողութեամբ։ (Կարելի է դան– դակին տեղ գործածել ճրագ՝ պայմանա– ւորելու համար տեսողութեամբ)։

Քլօտ Պեռնար պայմանական այս լրծ– նահոսութիւնը կը կոչէր «հոգեկան ար– ատծորում», եւ Շարլ Ռիչէ «հոգեկան անդրադարձ» կ'անուանէր ինչ որ Փավլով կը կապէ առարկայական գրգիռներու։

Պարզ ընթերցողին հասկնալի դարձնե– լու համար՝ բնախօսական այս երեւոյթը (պրոցես) ներկայացուցի իր պարզագոյն ձեւին մէջ։ Պէտք է խոստովանիլ թէ բարդ է փորձը, այնքան որ նոյնիսկ ... յուսահատութիւն կը պատճառէ երբեմն։

Արդարեւ, օր մը, Փավլով իր արուես– տակիցներուն ներկայացուց չուն մը, որ առատ լրծնահոսութիւն կ'ունենար՝ երբ հնչէր զանդակը։ Փորձա՞նք, զանդակը հնչեց ու լրծնահոսութիւն տեղի չունե– ցաւ։ Քիչ ետք ներս մտաւ փորձարանին ծառան եւ ահա սկսան վազել չան «բեր– նին ջուրերը»։ Հասկցուեցաւ որ փորձա– րանին մէջ զանգակը հնչեցնողը ծառան ներկայիս կարող չեմ ճշդել։

Ճաշը աւարտած, երբ կը պատրաս– տուէինք երթալ երկննալ մեր վրաններուն տակ՝ կոփամարտութեան սիրահար են– թասպայ Վիրճիլիոն, ճիշդը չեմ յիշեր ինչո՞ւ եւ ի՞նչ պատճառաւ, կրօնաւորնե– րը կնիկներու եւ աղջիկներու դասակար– գին դասեց։ Անխելք տղու խօսք, ըսի միտքէս։ Առանց պլուխս շարժելու՝ խըմ– բապետին նայեցայ։ Ան լուռ կը մնար։ Թերեւս, այս լուութենէն քաջալերուած՝ անխելք Վիրճիլիոն, կրկնեց իր անխելք խօսքը, քմծիծաղ մըն ալ արձակելով։

Տեղակալ Մարեոն դարձաւ Վիրճիլի– ոյին, եւ կծու չեչտով մը.

— Մօրդ կաթը խմած ատեն, հօրդ խօսքը երբեք չե՞ս լսած դուն։

— Եթէ լսած չըլա՞մ։

— Կրնան դտնուիլ այնպիսիներ, որոնք հօրդ դերը կրնան կատարել վրադ, պա– տասխանեց տեղակալ Մարեոն։

— Ձոր օրինակ, ո՞վ պիտի ըլլար այդ– պիսիներէն մին։

— Ձոր օրինակ պիտի ըլլայի ես, պա– տասխանեց տեղակալ Մարեոն, ոտքի ել– լելով, մարմնին բոլոր ջիղերուն եւ դըր– դեռներուն մէջ զսպանակի պէս դողալէն եւ դղրդալէն։

Այս կէտին, գնդապետը սեղանին վը– րայէն ձեռքը երկնցնելով տեղակալ Մա– րեոյին՝ հանդարտ ձայնով մը լսաւ.

— Տեղակալ Մարեօ, բարեհաճեցէք նստիլ։

Ապա դառնալով Վիրճիլիոյին.

— Դուք կ'ըսէք ու կրկնէք որ կրօնա– տուները կը պատկանին կնիկներու եւ աղ– ջիկներու դասակարգին։ Արդ, կնիկներն ու աղջիկները, ինչպէս պիտէք՝ կը կազ– մեն տակաւ սեռը։ Ես կ'առաջարկեմ, վաղը առաւօտ ըմբշամարտութիւն մը հոգեւոր հօր հետ, մեր բոլորին ներկայութեան։ Առաջարկս կ'ընդունի՞ք, ենթասպայ Վիր– ճիլիօ։

— Այո, տէր հրամանատար։

— Դո՞ւք, Տօն ճիւզեփփէ։

— Ըմբշամարտութիւնը Աստուծոյ դէմ մեղանչել չեմ նկատեր, որով կ'ընդունիմ, տէր խմբապետ։ Միայն կ'աւելցնեմ որ, յաղթութեանս պարագային, ոչ ոք ծաղր ու ծանակի առարկայ ընելու չէ կոփա– մարտութեան սիրահար ենթասպայ Վիր– ճիլիոն։ Այս պայմանաւ՝ այո՛, կը կրկ– նեմ որ կ'ընդունիմ։

Ի լուր Տօն ճիւզէֆֆէլի յայտարարու– թեան, բոլորս հարցական եւ զարմացա– կան իրարու երես նայեցանք։ «Յաղթու– թեան պարագային» բացատրութիւնը ի՞նչ իմաստ կրնար ունենալ անոր բերնին մէջ. բարակուկ մարդ մը չէ՞ր մինչ ինք. այն առե՞ն ...։

— Շատ լաւ ուրեմն, եղրափակեց գըն– դապետը, ու մենք գայն կարգալ բարեւե– լով՝ քաշուեցանք մեր վրաններուն տակ։

Անճնապէս, յոյս չունէի որ Տօն ճիւ– զեփփէն յաղթանակէր, որովհետեւ ֆուր– ցոլա կղզւոյն ափունքին ըլլայ թէ Շքոմ– պրի ժայռերուն վրայ, երբ անցեալին, միսին ճաշելէ յետոյ ծուլուն եւ գետին մէջ նետուած էինք, վրաս մեծ ազդեցու– թիւն մը չէր գործած անոր մարմնական կազմը. որունքները տակաւ էին, բազուկ– ները ոչ լեցուն, եւ ինչ որ դիս կը մտա–

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

—o—

Իր մահուան յիսնամեակին առթիւ (1908) կ'արժէր որ ոգեկոչուէր բանաս– տեղծին յիշատակը (*)։

Միսաք Մեծարենցի առեղծագործու– թիւնը, «Մխածան», « Նոր Տպեր», «Ո– կի արիւնի տակ» եւ հատորներէն դուրս մնացած տասնեակ մը քերթուածները, նկատի ունենալով, երկու հիմնական խումբի կարելի է բաժնել — հովուեր– գական եւ ֆնաբերգական քերթուածներ։

Եթէ հովուերգութիւնը բնութեան երգն է եւ մարդկային հոգիին կարօտն ու պաշտամունքը արտաքին աշխարհի երե– սուն հանդէպ, եւ հետեւաբար առարկա– յական է, քնարերգութիւնը բնդհակա– ռակն, հոգիին հարազատ երգն է, ենթա– կայական իր ձգտումներով ու տարբե– րով։

Մեծարենցի ենթակայական երգերը իր պաշտամունքին նուիրուած չեն սա– կայն։ Եսասէր երգիչը չէ ինքը, որպէսզի ողբայ իր ճակատագիրը միայն, իր վիշտն ու տառապանքը։ Ձափազանց լայնախոհ ու մարդկային, իր քնարը ուրիշներուն համար կը թրթռայ։ Փլոսկրէ աշտարակի

(*) ԽՄԲ— 1958 Յուլիս 6ին, մահուան յիսնամեակին առթիւ Ցառաչ թիւ մը նը– ւիրած էր տարաբախտ բանաստեղծին յի– շատակին։

էր եւ չան բնախօսութեան մեքենակա– նութեան մէջ ծառային երեւելն էր որ կը պայմանաւորէր լրծնահոսութիւնը քան զանգակին հնչելը։

Ուրիշ աւելի հետազբօսական փորձ մը։ Փավլով մորթին կը ներարկէր չան մը՝ օրէ օր բարձրացնելով դեղաչափը, հաս– նելու համար թունաւորժութեան որոշ աստիճանի մը։ Անգամ մը սխալմամբ նե– րարկեց բնախօսական անմեռս չիճուկ եւ չան վրայ տեսնուեցան մորթինի ներգոր– ծութեան նոյն նշանները։ Ասկէն զգա– յութիւնը պայմանաւոր անդրադարձ մը ստեղծած էր թունաւորման երեւոյթներու կազմութեան մէջ։

Կոխլով կը ներկայացնէ չուն մըր որ ա– փոմորփինի ներարկումով փսխելու վար– ժուելէ ետք, առանց այդ ներարկումին՝ կը փսխէր երբ տեսնէր ներարկողը կամ ասեղը։

Այժմ այս փորձերուն կիրարկութիւնը կամ արժէքը բժշկութեան մէջ ու քննա– դատութիւնը։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱԼՊԵՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՅՐԸ

Հոգեւոր հայրը իր մասնայատուկ տեղն ունի զօրաբանակին մէջ. միայն բժիշկը քչիկ մը կը մօտենայ անոր, որովհետեւ առաջինը կեանք պարգեւող Աստուծոյ խոնարհագոյն ծառան է, երկրորդը Աս– տուծոյ կամքով, մահը զօրքերէն հեռա– ցընել ջանացող տկար էակ մը լոկ։ Ասոր համար է որ բժիշկները մտերիմներն են հոգեւոր հօր. կ'ապրին անոր բարոյա– կան մթնոլորտին մէջ։ Ան քալ չէ միայն բարոյապէս, այլ եւ նոյնքան անվախ է ֆիզիքապէս. անոր ֆիզիքական անվա– խութիւնը կը կռթնի իր ներսիդին բոյն դրած բարոյական անպարտելի ղէնքերուն վրայ։ Ընդհարման ընթացքին, ան վիրա– ւոր իննած զինուորին կողքին է. կարեւո– րութիւն իսկ չի տար իր չուրջ սուրացող գնդակներուն, կը մնայ իր տեղը, որով– հետեւ Աստուած այդպէս կը հրամայէ ի– րեն, ու ինք, երիտասարդ Քափելլանոն, ղէնքի տակ իսկ, միայն ու միայն իր Աստուծուն կը հնազանդի։

Վա՛յ թէ մէկը յանդգնի չափը անցընել անոր հետ։ Կարճ նախադասութիւնով մը, կը չափէ ու կը ձուէ անչրջահայեացը, գայն տեղն ու տեղը դամելով հոգին կամ ժայռին վրայ։ Եթէ երբեք խնդրի նիւթ կարճ նախադասութեան միացնելու ըլլայ լատինական ապացուածք մը եւս, կրնամ անվարան յայտարարել որ այդ մէկուն բանը բուրդ է այլեւս ...։

Կան սպրկիկ սպաներ, որոնք տարօրի– նակ դաղափար մը կազմած են հոգեւոր հօր մասին։ Ան, կը տրամաբանեն, ըլլա– լով սիրոյ, քաղցրութեան եւ բարութեան մարդը՝ անհնարին է որ ըլլայ նաեւ ֆի– զիքական ուժի մարդը։

Այս տեսակէտին կապակցութեամբ, ձեզի պատմութիւն մը պատմեմ, մտիկ ըրէք։

Ցունա–ալպանական պատերազմը վեր– ջացած, մենք վերադարձած էինք Պար– կուլաս, Ալպանիոյ հողին վրայ, հաւա– քելու համար հոս ու հոն ցանուցիր կամ մոռցուած ձեռնաոումբերը, եւ կռուին ահռելի տենդին պատճառաւ դեռ հողին չյանձնուած մեր մեռելներուն տալու հա– մար փոս մը, վրան ալ սաղաւարտեալ խաչափայտ մը։

Բոլոր օրը աշխատեր էինք։ Երբ իրի– կուն եղաւ՝ մեր օդնական պինուորները վառեցին մեծ վրանին լամպը, ու տաս – ներկու քարերու վրայ զետեղելով մեր քառապատիկ ծալուած վերմակները և– կան մեղի ըսին.— Տէր տեղակալներ, ճաշը պատրաստ է։

Ես հոգեւոր հօր կողքին կը դտնուէի։ Գնդապետը, փոխանակ իր սովորական տեղը դրաւելու՝ այս անդամ նախամեծար համարեր էր նստիլ հոգեւոր հօր դիմաց։ Բնականաբար, իր տեղը չհամարձակեցայ դրաւել ոչ ոք։ Մնացեալ ինը սպաները նստան ըստ կամս եւ քիչ մըն ալ ըստ աս– տիճանի։ Զինուոր մը, կարմիր կուժով մը. ջուր բերաւ, լերան ջուրերէն։ Ուրիշ զինուոր մը սկսաւ սպասաւորել. մեղի, յաջորդաբար բերելով միայն ու միայն մսի խորովածներ, որոնց տեսակները

Տեսէք թէ ուրիշ՝ կը մեկնի ու կը հասնի այս ժխտումին։

Ուղեղը կրնանք քմածին բաժանումի մը ենթարկել.— Բարձրագոյն ուղեղ, զոր կը կազմեն ուղեղային կիսագունդերը (մտա– յին զանազան կարողութեանց կեդրոննե– րը), եւ ստորին ուղեղ, զոր կը կազմեն ողնուղեղն ու կոճուղեղը։ Արդ, բացար– ձակ անդրադարձ կը կոչենք այն արձա– դանգը, զոր ստորին ուղեղը կուտայ ար– տաքին գրգիռին, առանց բարձրագոյն ու– ղեղին միջամտութեան։

Երբ միսի կտոր մը կը դրուի չան մը մարողական գործարանին մէջ, աչխա– տիլ կը սկսին լրծնային գեղձերը, մինչ չան ջղային կեդրոնական դրութիւնը պի– տակ իսկ չէ բնախօսական կատարուող աշխատանքին։ Այսուհետ, հասարակ լ– մաւոով, գիտակցութիւն չկայ, կամք չկայ։ Հուղածոր գեղձերը կը գործեն ոչ թէ մեքենաբար, այլ անդրադարձով մը որ կը կոչուի բացարձակ,— բացարձակ անդրադարձը բնածին է։ Չչփոթել բնազ– դին հետ։

Շարունակենք փորձը։ Երբ չուներն բեր– նին մէջ կը դնէք միսի կտոր մը, լրծնա– հոսութիւնը կը սկսի արդէն։ Անպայմա– նական անդրադարձ մըն է ասիկա, բա– յարձակ կամ բնածին։ Իսկ երբ, միսը բերնին մէջ դնելէ առաջ, դանդակ կը հն– չեցնէք եւ ամէն օր կը կրկնէք նոյն փոր– ձը, նոյն ժամուն ու նոյն ձեւով, լրծնա– հոսութիւնը կը սկսի դանդակին ձայնը լսելուն ու միսը բերնին մէջ դրուելուն հետ միաժամանակ։ Քանի մը օրուան փորձերէ ետք՝ պիտի տեսնէք թէ դան– դակին ձայնը լսելը, առանց նոյնիսկ միս տալու, բաւական է որ չուներն լրծնա– հոսութիւնը սկսի։ Այս անգամ անդրա– դարձը պայմանաւորուած կամ լծոր– դուած է լսողութեամբ։ (Կարելի է դան– դակին տեղ գործածել ճրագ՝ պայմանա– ւորելու համար տեսողութեամբ)։

Քլօտ Պեռնար պայմանական այս լրծ– նահոսութիւնը կը կոչէր «հոգեկան ար– ատծորում», եւ Շարլ Ռիչէ «հոգեկան անդրադարձ» կ'անուանէր ինչ որ Փավլով կը կապէ առարկայական գրգիռներու։

Պարզ ընթերցողին հասկնալի դարձնե– լու համար՝ բնախօսական այս երեւոյթը (պրոցես) ներկայացուցի իր պարզագոյն ձեւին մէջ։ Պէտք է խոստովանիլ թէ բարդ է փորձը, այնքան որ նոյնիսկ ... յուսահատութիւն կը պատճառէ երբեմն։

Արդարեւ, օր մը, Փավլով իր արուես– տակիցներուն ներկայացուց չուն մը, որ առատ լրծնահոսութիւն կ'ունենար՝ երբ հնչէր զանդակը։ Փորձա՞նք, զանդակը հնչեց ու լրծնահոսութիւն տեղի չունե– ցաւ։ Քիչ ետք ներս մտաւ փորձարանին ծառան եւ ահա սկսան վազել չան «բեր– նին ջուրերը»։ Հասկցուեցաւ որ փորձա– րանին մէջ զանգակը հնչեցնողը ծառան

ջիկներու դասակարգին։ Արդ, կնիկներն ու աղջիկները, ինչպէս պիտէք՝ կը կազ– մեն տակաւ սեռը։ Ես կ'առաջարկեմ, վաղը առաւօտ ըմբշամարտութիւն մը հոգեւոր հօր հետ, մեր բոլորին ներկայութեան։ Առաջարկս կ'ընդունի՞ք, ենթասպայ Վիր– ճիլիօ։

— Այո, տէր հրամանատար։

— Դո՞ւք, Տօն ճիւզեփփէ։

— Ըմբշամարտութիւնը Աստուծոյ դէմ մեղանչել չեմ նկատեր, որով կ'ընդունիմ, տէր խմբապետ։ Միայն կ'աւելցնեմ որ, յաղթութեանս պարագային, ոչ ոք ծաղր ու ծանակի առարկայ ընելու չէ կոփա– մարտութեան սիրահար ենթասպայ Վիր– ճիլիոն։ Այս պայմանաւ՝ այո՛, կը կրկ– նեմ որ կ'ընդունիմ։

Ի լուր Տօն ճիւզէֆֆէլի յայտարարու– թեան, բոլորս հարցական եւ զարմացա– կան իրարու երես նայեցանք։ «Յաղթու– թեան պարագային» բացատրութիւնը ի՞նչ իմաստ կրնար ունենալ անոր բերնին մէջ. բարակուկ մարդ մը չէ՞ր միթէ ինք. այն առե՞ն ...։

— Շատ լաւ ուրեմն, եղրափակեց գըն– դապետը, ու մենք գայն կարգալ բարեւե– լով՝ քաշուեցանք մեր վրաններուն տակ։

Անճնապէս, յոյս չունէի որ Տօն ճիւ– զեփփէն յաղթանակէր, որովհետեւ ֆուր– ցոլա կղզւոյն ափունքին ըլլայ թէ Շքոմ– պրի ժայռերուն վրայ, երբ անցեալին, միսին ճաշելէ յետոյ ծուլուն եւ գետին մէջ նետուած էինք, վրաս մեծ ազդեցու– թիւն մը չէր գործած անոր մարմնական կազմը. որունքները տակաւ էին, բազուկ– ները ոչ լեցուն, եւ ինչ որ դիս կը մտա–

արուեստագէտն ալ չէ : Հոգիս թէ կար – դալ կը սկսի իր հոդիին ողբերգութիւնը, երբ հոբիզոնը կ'ընդարձակուի եւ աչքն – բուն առջեւ կը պատկերանայ մարդկային ողբերգութիւնը : Այլասիրական այս դի – ծը ամէնէն զգայուն երակը կը դառնայ անոր քնարերգութեան, միշտ լաւատես , հակառակ ողբերգական վիճակներու բազ– մաթիւ ձեւերուն, առանց տարբերի, սեռի եւ տեղի խտրութեան : Ենթակայական դիծը զարձեալ կը նեմանայ իր մէջ, երբ իր հոդիին համար խնդրած եւ վնաս– ուած խաղաղութիւնը , ուրախութիւնը , լոյսն ու արեւը, երգն ու խօսքը, լու – թիւնն ու գոհունակութիւնը ամէնուն հա– մար կը բաղձայ, բոլոր կարօտաբաղձ հո– գիներուն, քերթողներուն ու մշակնե – րուն, լոյսի եւ երջանկութեան կարօտ բոլոր էակներուն :

Մարդկայնական եւ համայնական հոգի երգի մը ելեւէջներով կը ներկայանան այսպէս Մեծարենցի այն քերթուածները, որոնց մէջ ան կը խտացնէր «Արդի մար– դուն հայր մերը» եւ «Ըլլայի »ներու չար– քը : Եւ այս տարիներ առաջ, երբ հոգիս թէ իր մտքի հորիզոնին հասեր էին նոր գրականութեան, աշխատասէրական գը – րականութեան ճառագայթները :

Մեծարենց կը հպատակէր արուեստա – գէտի իր բնազդներուն միայն, եւ անկէ կը ստանար հոգուերգութեան եւ քնարեր– գութեան համար , մարդկայնական, թարմ եւ նոր երգեր : Այդպիսի վեհութեամբ ու ներքնչումով էր որ կը քանդակէր «Արդի մարդուն հայր մերը» եւ «Տուր ինծի Տէր ուրախութիւն անանձնական» երգերը , ամէնուն նայուածքին մէջ եւ ամէն օր , ուրախութեան եւ երջանկութեան ճառա – գայթը ողջունելու այնպէս ինչպէս ծագ– կաստանի մը մէջ ծաղիկ կը ժողվենք ... :

Տեսնենք թէ արուեստի ուրիշ ինչ տար– բեր իրենց նպաստը կը բերէին անոր ըս– տեղծագործութեան :

Նախ եւ առաջ երկիւղած պաշտամունք տոհմային աւանդութեանց եւ լեզուական գանձերուն հանդէպ :

Մանկական եւ պատանեկան տարիներու յիշատակները, մօրը անմիջական ներգոր– ծութեան շնորհիւ, իրրեւ բառ, խօսք , հէքեաթի մանրիկներ, այլաբանութիւն , զայրափար եւ նիւթ, տեսարան ու պատ – կեր, յարութիւն կ'առնէին, ու կը դառ – նային կենդանի առաղձ, որուն վրայ հեղհեղ պիտի քանդակէր իր քեր – թուածներուն ամբողջ չէնքը, լոյսով ու հառագայթով պիտի օծէր դիւղական կեանքին հրաշքը : Այս մարդին մէջ էր, որ Մեծարենց կրցաւ ստեղնադործի մը պէս աշխատիլ, յղկել իր նիւթերը, եւ տոհմային գոյնն ու դիծերը արձանացնել քերթուածներու մէջ, իրրեւ լոյս եւ ստուեր, բոյր ու թոյր, արշալոյս եւ վերջալոյս, ծառ ու ծաղիկ, ծննդավայրի հոգէր՝ կուրծքին լայնքն ալ մեծ բան մը չըլլալն էր : Կը բաւէ որ Աստուած իր հետն է, ըսելով՝ քունի մէջ ինկայ :

Ցաջորդ առաւօտ, դինուորներու ըս – կառներ, սպաներու եւ յիսնապետներու ընկերակցութեամբ, երբ մեկնեցան իրենց առօրեայ աշխատանքին՝ խմբապետը իր քով հրաւիրեց Տոն Ձիւզէփփէն եւ են – թասպայ Վիրճիլիոն : Քիչ վերջ, իմ զո – րացուդիս ինը սպաներն եւս կը ներկա– յանային գնդապետին : Ճաշէն եւ տրա – մաբանէն խճուղիէ մը վար իջանք , զարձանք ձախ ու աջ, քիչ վերջ ինքզինք– նիս գտնելով խառնիխուռն քարերու ա – ռանցքներէն բխող ակի մը եղերքը, չըր– ջապատուած փափուկ խոտերու թաւի – շով :

Առանց ձայն մը իսկ հանելու, Տոն ձիւ– գէփփէն եւ ենթասպայ Վիրճիլիոն առաջ անցան, ու խելօքիկ մը սկսան ըմբռչ – մարտութեան : Արդէն ձեզի ըսի թէ Տոն ձիւզէփփէլ մարմնական կազմը ինչ ջու– րի վրայ էր : Հիմա անցնիմ իր մօրը կա – թը խմած եւ իր հօրը խօսքը չլսած են – թասպայ Վիրճիլիոյի մարմնական կազմին ամփոփ նկարագրականին : Անոր հասակը մեծ բան մը չէր · 1·67ի վրայ · սակայն լայն ուսեր ունէր, հաստ հակափոր , գիստերուն եւ սրունքներուն յեռասմասը լեցունկէկ : Սպանական կատարեալ ցուլ մը, մէկ խօսքով, ալպանական հողի վը– րայ :

Երբ կը պատրաստուէինք Տոն ձիւզէփ– փէն զեռին փռուած տեսնել՝ ինչ անակն– կալ · ան, մատակ ձիու մը պէս հոս ու հոն ցատկռտելէն, կը զանար յոգնեցնել բնութիւնը իր ամբողջ կուսութեան մէջ : Նմանօրինակ քերթուածներու մէջ, Մե – ծարենց Ակնայ Աստուածներու ապրեցու – թեան եւ նեբչնչումին ենթարկուած էր : Գիւղական աշխատանքի պահերը, եւ ա – նոնց հետ կապուած ներքին հոդերը, ու– րախութիւն թէ տրամութիւն , որոնք հետզհետէ տոհմային աւանդութիւններու կարգը կը զաստին, իրրեւ Մնացորդաց մեր էրբեմնի հոգուտական – գիւղական կեանքին, մտերիմ տեսիլներու կը վոխ – ուին քերթողին հոդիին մէջ : Այս չարքէն եւ «Ծխածան»էն՝ «Շերամին նինջը » , «Մտերիմ տեսիլներ», «Այլերդ», «Տա– պի նոպաներ» եւ « Նոր Տպաղ»էն՝ « Ջրաուազ »ը իրրեւ դեղեցիկ եւ ամբող– ջական պատկեր :

Անիկա կը զգար հայրենի բնութիւնը :

Հայրենի բնութենէն չկար երեւոյթ մը կամ վիճակ մը որ իր սրտին խօսած չըլ– լար : Հոս արդէն քերթողը կը ներկայա – նայ բնութենապաշտ քերթուածներու յուզիչ տրամակով մը, արեւով թրծուած խուրձի մը նման, որուն մէջ, իրարու քով կը միացնէր հայրենի դաշտերէն հնձուած հասկեր ու ծաղիկներ : «Բանաս– տեղծը, կ'ըսէր, բնութեան ցոլացումը պէտք է ըլլայ, եթէ ո չբանաստեղծ չէ ի– րապէս :Քերթուածները իրրեւ բառ պէտք է ունենան տերեւին թրթռացումը , թըռ– չունին գայլայլը, մարդերուն գոլորվը , դաշտերուն եւ լերան մշտանոյն զօրու – թիւնը : Բանաստեղծին ձայնը տիեզերա – կան յարաբերականութեան մը լարըպէտք է ըլլայ, բոլոր դոյութիւններու համա– դրական թրթռումովը տրոփուն» :

Այս է պատճառը ,որ Մեծարենց քեր – թողի իր սիրտը կը նուիրէր համայն բը– նութեան տարրերուն, փոխանակ երգելու իր սէրը միայն, ձօնուած՝ կին էակին : Բացառութիւն մը իր ժամանակակից բո – լոր քերթողներուն մէջ, որոնք իրենց սէրերը երգեցին :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ՊԻՏԻ ՊԱՏՐԱՍՏԷ «ԻԼԻԱԿԱՆ»Ի ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Համերսոլ «Իլիական»ը չարժանկարի պիտի վերածուի Յունաստանի եւ Ֆ. Մի– ութեան պործակցութեամբ : Ժապաւէնը պիտի դարձուի Յունաստանի եւ Խրիմի մէջ :

Հաւանական է, որ ժապաւէնը պատ – րաստ ըլլայ յառաջիկայ տարուան վեր– ջը : Ներկայացումը պիտի տեւէ մօտ 3·30 ժամ : Բեմադրիչը պիտի ըլլայ ռուս մը , իսկ երաժշտութիւնը պիտի պատրաստէ հռչակաւոր երաժշտագէտ Արամ Խաչա – տուրեան :

ՓԱՐԻԶԻ ԳՐԱԿԱՆ ՔԱՖԷՆԵՐԸ

Ան որ, փարիզ ապրելով հանդերձ, եր– բեք չէ փորձուած հրել փարիզեան քա– ֆէի մը դուռը, գրական մտահոգութեան մը պահուն, չի ճանչնար երբեք հարիւ – րաւոր հոդիներու մղձաւանջը, որոնք հոն հաւաքուած են, միասին ատամկրելու , եւ թերեւս պուտ մը մխիթարութիւն հանե– լու հոնկէ դուրս, իրենց հետ ...

Երբ այդ անձերը փողոցին մէջ տես – նես, անոնք ընդհանրապէս տարիքոտ մարդեր եւ կիներ են, որոնց քովէն կըր– նաս անցնիլ, առանց կասկածանքի :

Բայց անդամ մը որ անոնք հաւաքուած կը գտնես քաֆէի մը սրահին մէջ, գրա – կանութեան բովին տակ, կրնաս տարբը – ռալ,— անոնք բոլորն ալ բանաստեղծներ են ...

Բանաստեղծներ են, որոնց երբեք մէկը բանաստեղծ չէ ըսած, իրենց ամբողջ եր– կար ու տառապալի կեանքին մէջ, բայց որոնք, քաֆէի կեանքին մէջ, քանի մը վայրկեան, պիտի դառնան բանաստեղծ, անմիջապէս ոչնչանալու համար ...

Անոնցմէ չատերը միասին բերած են բանաստեղծութեան հատորները, դեղեցիկ թուղթի վրայ տպուած, կրելով իրենց անուններն ճակատին վրայ, բայց որոնց թերթերը ոչ մէկը զարձուցած է երբեք, բացի իրենցմէ : Իրենք գրած , իրենք կարդացած են ...

Բայց ահաւասիկ յոյսի պահ մը.— Գրական քաֆէին այդ իրիկունը ...

Էհ, ո՞վ գիտէ, եթէ իրենց կարգը գա– լով, ելլեն եւ անոնցմէ մէկ քանի հոդին կարդան, թերեւս յանկարծ նշանաւոր դառնան, իրենց կեանքի այդ մեառաս – ներորդ ժամուն ...

Եւ իրենց տեղէն չարժելով , կը կանգ – նին բանաստեղծները, եւ իրարու եաեւէ կ'արտասանեն ...

Ընդհանրապէս դառն բողոքներ են, ո– րը Աստուծոյ ուղղուած, որը արարչա – գործութեան, որը կեանքին որը ընկերու– թեան, որ մէկին ալ նոյն իսկ տիրող վարչաձեւին ...

Բայց ամէնէն կծուները անոնք են, ո – րոնք բանաստեղծուհիներու կողմէ ուղ – ղուած են, իրենց միայն ծանօթ՝ թըշ – ուառականներու, որոնք գիրենք չեն հա– կըցած, չեն սիրած, լքած են ...

Օ, Աստուած իմ, եթէ այդ թշուառա – կաններէն մէկը ըլլայի, պիտի չուզէի հանդիպիլ այդ կիներէն մէկուն, դիշերը, մութ փողոցի մը անկիւնը ...

Բայց բարեբախտաբար, առ այժմ, մոռացումի դատապարտուած թուղթի կը– տորներու վրայ միայն կը դառուին ա – նոնք, իրաւ է թէ խօսքով յանգաւոր – ուած եւ չափուած ...

Երբ իրիկուն մը կը մտնեմ գրական այն ֆաֆէներէն ներս, արդէն հոն հաւաքուած բանաստեղծներուն մէկ մեծ մասը , ի – րենց ըսելիքը ըսած, եւ մասամբ հան – գրստացած նստած են :

Իրենց այնպէս կը թուի սակայն թէ այդ իրիկունը, կարեւոր գործ մը կատա– րած են աշխարհի վրայ, եւ թէ աշխար– հըն ալ դիրենք այլեւս պիտի ճանչնայ : Քաֆէի գրական այդ իրիկունէն չատ բան կը յուսան ...

Հոն հաւաքուած բանաստեղծ այրերուն չատերը սակայն, տեսնելով որ այս կար– ծրը կեանքին մէջ, իրենց ըսելիքը օգուտ չունի, անվնաս մարդերու կը նմանին այլեւս, բացի անկէ որ, ինչ ալ ըլլայ , իրենց բանաստեղծական հատորները, սե– ղանին վրայ դիպուած, անբուժելի ձեւով մը կը գղուեն ...

Բանաստեղծ կիները սակայն, աւելի յամառ են : Անոնք իրենց կարեւոր յոյսը գրած են իրենց գլխարկներուն եւ վիզէն կախած պոնպոնիկներուն վրայ :

Էհ, ո՞վ գիտէ, փետուր մը հոս, փայ– լուղ պոնպոնիկ մը հոն, թերեւս իրենց կեանքին ընթացքը փոխէ այդ իրիկունը , մանաւանդ , երբ կանչուին իրենց բանաս– տեղծութիւնները կարդալու ...

Եւ ահա երեկոն առաջնորդող տիկինը, այլեւս յուսալքուած ձայնով մը, անունը կոտսայ վերջին բանաստեղծուհիին :

Անկիւնէ մը կին մը կը կանգնի : Ա – ռաջին ընելիքը կ'ըլլայ խոշոր գլխարկը, ունկնդիրներուն կողմը, վար քաշել , այդպէսով ծածկելով դէմքին կէսը, յու – սալով թերեւս որ ապրած արդէն երկար կեանքին կէսն ալ՝ այդպէսով կ'անհետա– նայ ...

Իր կարդացածը, նախ բնութեան նկա– րագրութիւն մը , ենթադրել կուտայ այդ մթնոլորտին մէջ գործող մասնա – ւոր կերպով զգուելի՝ թշուառական մը...

Համակրանքի ընդհանուր հով մը կ'անցնի ներկաներուն վրայէն... Եւ այլ եւս բոլորովին կ'ամբապնդուի վրէժով խառն երազանքիմթնոլորտը ,որ ժամերէ ի վեր հիւսուած է հոն, եւ որ իրարու կապ– ուած , իրարու վրայ հակած կը պահէ հաւաքուած բանաստեղծները :

Դուրսը սակայն Փարիզն է, որքան պե – դեցիկ, այնքան ալ կարծր եւ անզութ :

Սալայատակները մասնաւոր կերպով և կարծես ծաղրանքով կը փայլին չարու– նակ մաչուող անձրեւին տակ, հալեցնե – լով բոլոր երազները ...

Բանաստեղծներու ֆաֆէին առջեւէն անտարբեր մարդեր կը վազեն ...

Երբեմն սուր քրքիչ մը կը սպրդի ներս, երազները ծակելով ...

ՄԱՆՈՒԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

բաժնեն կառավարութիւնը եւ Ազգ. ժողովը որ ապրիլին կը սկսի իր աշխատանքի նոստաշրջանը: Մինչ այդ կառավարութիւնը ունի գլխաւոր երեք մտահոգութիւններ.— Նախ Ալժերիան, որ նաեւ ձեր մտահոգութիւնն է, ամբողջ Ֆրան– սայի մտահոգութիւնն է: Երկրորդ՝ կա– ռավարութիւնը պիտի չարունակէ հակա– ռակ դժուարութեանց եւ զոհողութեանց, ելմտական եւ տնտեսական քաղաքակա– նութիւնը որ կը պայմանաւորէ ազգային վերելքը: Վերջապէս կառավարութիւնը պէտք է դէմ դնէ արտաքին քաղաքակա– նութեան դժուար խնդիրներուն »:

Ազգ. ժողովի հերթական նստաշրջանը կը բացուի Ապրիլ 28ին:

—o—

ՆԱԽԱԳԱՀ ԿՐՈՆՔԻ ծերակոյտի նախա– գահ՝ Զէկուռէ Մեռցակօռայի պաշտօն տուած է որ մտքերը չօչափէ, կառավա– րական տագնապին լուծում մը գտնելու համար: Համաձայն մամուլի կաթոդիկէ դործակալութեան՝ Աբէ, որ ընդհանրա– պէս ճշդիւր տեղեկութիւններ ունի, Մեռցակօռա չատ չի հաւատար իր պաշ– տօնին օգտակարութեան: Միւս կողմէ դործադուլները կը չարունակուին: Ֆի– ղիգէնկէ եռք, 2000 բանթող կան Ա– քօնէի մէջ:

ՊԷՅՐՈՒԹի հայկական թաղերէն Սան– ճագի մէջ հրդեհ մը ծայր առած է Հա– յու մը տունէն, մոխիրի վերածելով հինդ ընտանիքներու բնակարանները: Աւելի քան երեսուն հոգի անպատսպար մնա– ցած են:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՒԻԼԸ յայտարա– րեց թէ օտարներու կառաւրուած օ– ժանդակութիւնը պիտի մնայ իր ներկայ մակարդակին վրայ. «Միացեալ Նահանգ– ներու ապահովութեան ոչինչ կրնայ այն– քան լաւ օժանդակել, որքան փոխադարձ ապահովութեան յատկացուած պիւտճէն», աւելցուց Նախագահը:

ՇԻՔԱԿՈՑի մօտերը, Ուիթընի մէջ հր– դեհ ծագած է ֆլինիճի մը մէջ. ութ հի– ւանդներ եւ ազատարար մը ողջ – ողջ այ– րած են:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Նախագահը եւ Տիկին ժորժ Պիտօ, Մարթի եւ Մարթիզուի Տիւ Վէռւ անկա– րելիութեան մէջ ըլլալով անհատապէս շնորհակալութիւն յայտնելու բոլոր այն անձնաւորութեանց որոնք այնքան բար– եացակամութեամբ եւ վեհանձնութեամբ պատասխանած էին Հայ Նախկին Ռազ– միկներու Միութեան հրաւէրին (Յուն– ուար 28), կը խնդրեն անոնցմէ որ ներ– կայս ընդունին իրենց ջերմ երախտիքին:

×

Յ. կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները Նոր Տարւոյ եւ «Մանուկներու Օր»ուան առթիւ:

Պ. Պ. Ա. Օպօղեանէ տասը հազար Ֆր., Սանճեանէ (Վիլֆրանչէն) հինգ հազար, Վ. Գամպէրեանէ երկու հազար, Յ. Եա– դուպեանէ երեք հազար, Սանճեանէ եր– կու հազար, Մ. Ադաճանեանէ երկու հա– զար, Կ. Վարժապետեանէ, Լ. Օրչան– եանէ, Գարաօղլանեանէ, Ա. Զէքեանէ, Մ. Գալէէօղեանէ, Պ. Մուրաչեանէ, Յ. Գէրպէրեանէ հազարական Ֆրանք, Տի– կիններ Ի. Փափազեան երեք հազար Ֆր, Գօյաճեան եւ ոմն հազարական, Պ. Պ. Փամպուքճեան հինգ հարիւր և Հէքիմեան երկու հարիւր:

Շնորհակալութիւն նաեւ Տիկ. Մադես– եանին, Միութեանս նուիրած հայկական տարազներուն համար: Եւ Տէր եւ Տիկին Տիւմէճեաններուն որոնք նուիրեցին տա– սը հազար Ֆրանք, իրենց ամուսնութեան առթիւ: Փոքրիկն Վ. Ադէմեան հազար Ֆրանք:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Մշակութային Ընկե– րակցութեան Փարիզի Մասնաճիւղը ձեռ– նարկած է ամաօրեայ ասուլիսներու շար– քի մը, որուն բացումը տեղի պիտի ունե– նայ թէյասեղանով մը, Փետրուար 7ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, 17, Րիւ Պլէօ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, ուր խօսք պիտի առնեն ծանօթ մտաւորական– ներ:

Երեկոյթը պիտի ունենայ նաեւ իր կե– դրոնական բաժինը:

Կը հրաւիրուին Համազգայինի անդամ– ները եւ հայ հասարակութիւնը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Չո– րեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Քաւէի վերնայարկը, նուիրուած՝ ՇԱ– ԽՄԱՐԾ ՄԻՍԱՔԵԱՆի յիշատակին: Կը խո– սին Պ. Պ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ, ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ ուրիշ– ներ:

Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՐՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԱՐԱԶ ՍԱՄՎԵԼԵԱՆ
Փետրուար 2էն 14
Galerie Puget
87 RUE PARADIS, MARSEILLE

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Վարդանանցի տաթիւ այս Չինդշաբթի առաւս ժամը 10ին: Ներկայ կ'ըլլայ Ա– ֆորվիլի պլորոցի աշակերտութիւնը:

ՎԱՐՁՈՒ Է

Մէկ սենեակ խոհանոց, լուր, ելեկ– տրականութիւն, արեւօտ, երկրորդ յարկ, առանց զաւակի հայ պոյդի մը համար:

Դիմել՝

M. Casparian
28, Villas des Iris, Bagneux

ՇԱՒՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

Փրէ Սէն ժերվէի մէջ (մէթրոյէն երեք վայրկեան) յարկաբաժին մը ծախու է, Գ. յարկ, երկու սենեակ, խոհանոց, մուտք, լուր, կաղ եւ ելեքտրականու– թիւն, արեւտո եւ լուսաւոր: Դիւրա– մատչելի պին: Դիմել ԳՐԱՒԻՈՐ Տիկին Գանթարի, 26 Րիւ Րիշէ, Փարիզ (9):

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Իսի Լէ Մուլինոյի կապ. Խաչի մաս– նաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր նախկին եւ նոր անդամուհիները, այս Հինդշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Ֆրիմեան վարժարանը:

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՎԵՆՍԵՏԻԿ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
8 Փետրուար, ժամը 16ին, Կիրակի
Կը ներկայացուի՝
Ա.— ԱԽԱՐԱՅՐի ԴԻՒՑԱԶՆԵՐԸ
(Հեղ. Հ. Սահակ Տէր Մովսէսեան)
Բ.— ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ.
(Հեղ. Ե. Օտեան)

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս Հինդշաբթի օր Սրբոց Վարդանանց զօրավարացն Մերոց եւ վկայիցն: Տօն ազգային եւ յիշատակ Մեհլոց, ներկայ պիտի ըլլայ բոլոր դպրոցներու աշակեր– տութիւնը, պատարագ ժամը 10ին, արա– րողութեան պիտի նախագահէ եւ քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ Գերաչնորհ Սեբովբէ եպիս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ:

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer - Paris (9e)
Tél. : PROvence 64-90
ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆրանք
Օրեր եւ ժամեր, Շ. Մխաքեան	2000
Դրօշակ, 1890 – 1897 Ա. հատոր, կազմուած	2400
Դրօշակ, 1898 – 1901 Բ. հատոր, կազմուած	2400
Արձիւները Անապատին մէջ, Կ. Փոլատեան (վէպ)	1000
Խոդեդան, Խաչիկ Դաշտենց, Տպ. Յուսաբեր	700
Նոճաստան, Տ. Զրաֆեան (քերթ.)	300
Մահուան Առագաստը եւ Առաջին Սէրը, Վ. Շուշանեան	500
Մեծապատիւ Մուրացկաններ, Յ. Պարոնեան	400
Կարմիր ժամուց, Ա. Արփիարեան (վէպ)	300
Պապիկ ու թոռնիկ, Խրիմեան Հայրիկ	500

Փափաքողներուն կը դրկուի դրացանկ:

Երգն Հայաստանի, հեղինակ՝ Ճօրճ Մարտիկեան, հրատ. «Համազգային» Պէյրութ, 1957, լաթակազմ 1000

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՋԵՌՆԱՐԿԸ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Հովանաւորութեամբ ՏԻԿ. Ա. ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ ԿՈՄՍ ՏԱՐՍԻՏՕԹի
ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ, ԺԱՄԸ 17ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

HOTEL GEORGE V

Մէջազգային «Աթրաքսիոններ», անակնկալներ
ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ

Սեղաններու համար դիմել՝
Union Générale Arménienne de Bienfaisance
11, Square Alboni, Paris (16e)
TÉLÉPHONE : TRO. 03-18

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԻ ԵՒ ԵՐԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՇՔԵՂ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

15 Փետրուար, Կիրակի իրիկուն ժամը 8·30ին
ՄԻՒԹԻՒԱԼԻԹԷի ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT-MUTUALITÉ
Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբին եւ ՍՕՍԻ պարախումբին

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդի» Լիոնի մաս– նաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսը Փետրուար 21ին, Շաբաթ երեկոյեան ժա– մը իննէն մինչեւ լոյս, «Պէռիէ Մէյէ»ի չքեղ սրահին մէջ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒ– ՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷՆ

Կիրակի, Փետրուար 8, ժամը 15·30ին
Կը ներկայացուին՝

ՍԵՊՈՒՀ ՄԻՆԱՍԵԱՆԷՆ — Ադուարդ – Իշխան: Հայաստանի անկախութեան դր– ուագ մը, Հայ – Մակեդոնական չրջանէն:

COURTELINE - L'ARTICLE 330
ՋԱՒԵՇՏ ՄԷԿ ԱՐԱՐ

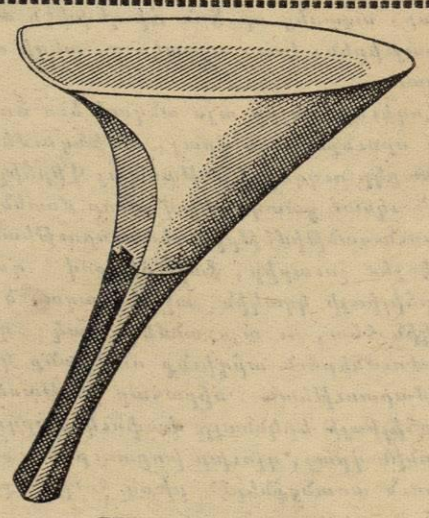
ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Մեծապատիւ Մուրաց– կաններէն տեսարաններ:

Ծիծաղաշարժ միջնարարներ

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգային– ները:

Տոմսերը տեղւոյն վրայ:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

Vanplast

Հաստատութիւնը արդէն հրապարակ հանած է իտալական վերջին նորա– ձեւ բարակ կռունկները՝ կատարե– լագործուած ձեւերնկալ նիւթերու (մաթիէռ վլասթիք) եւ ալիւմին – իումի միացումով:

ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 50 – 55 – 60 65 – 70 – 75 – 80 – 85 (նմոյշներու ձրի սպասարկութիւն):

VANPLAST
14, BLD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF - SEINE
Tél. : ITA 33-38
» 16-36

SICOMEX

20, Rue Royale, Paris 8e
Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Համաձայն ինքնուրիստի հետ ստորա– գրած պայմանագրին ամէնէն կարճ ժա– մանակամիջոցին ԾՐԱՐՆԵՐ, ԿԱ. ՅԱՆՁՆԷ Ի. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

Առաջնակարգ ապրանքներ, թէկսթիլ, հագուստ, ներքնազգեստ մատչելի դիներով, տաք հագուստներ, չալ փերվենեան բուրդէ, Նայլըն գուլպայ եւ ամէն տեսակ ապրանք:

Յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ են, մեր պրասենեակին մէջ:

Բոլոր ծախքերը (մաքս – ապահովագրութիւն եւն.), ծրարներուն դիներուն մէջ հաշուուած են, ստացողը ոչ մէկ վճարում կ'ընէ, ծրարներու յանձնումը ապահովուած է եւ ստացողին կողմէ ստորագրուած:

Ստացագիրը կը դրկուի ուղղակի: Բաց է ժամը 9էն 12, եւ 14էն 18·30

Envoi Gratuit de Renseignements et Catalogue

1959 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ

MORY et Cie

Հաստատութիւնը սկսած է շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարել դէպի Ի. Միութիւն ծրարներու առաքումը:

ԳԻՆԵՐԸ ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԻՋԱԾ ԵՆ

Դիմեցէք մեր նոր գիները ստանալու համար, գրաւոր, հետեւեալ հասցէին.—

Service C des Colis Postaux
10, Rue St-Quentin, Paris 10

կամ հեռաձայնել.—NOR. 40 72 & 50 83

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
3
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MARDI
3 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8410 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4211

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՋՈՐՐՈՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Հայաստանի սովետական գրողներու չորրորդ համագումարին մէջ խօսք առ – նելով Վազարշակ Նորենց, արծարծած է սփիւռքի գրողներուն հետ կապ հաստա – տելու հարցը :

Ցայտնած է թէ «վերջին մի քանի տարիներուն ընթացքում նշանակալից աշ – խատանք է կատարուած արտասահման – եան առաջադէմ, հայրենասէր գրողների եւ սովետահայ գրողների միջեւ կապերն ընդլայնելու եւ ամրապնդելու ուղղու – թեամբ »:

Իրեւ «նշանակալից աշխատանք » յի – շած է , որ պետական հրատարակչութի – նը արեւմտահայ տասնեակ հեղինակներու գրքերէն զատ լոյս ընծայած է «գաղութ – ներում այսօր ստեղծագործող գրողների երկերը »:

Գործերական մամուլն ալ սկսեր է լայ – ջօրէն գրաքէլ գաղութահայ գրականու – թեան հարցերով, լաւը գնահատելով եւ « սխալն ու մերժելին » քննադատելով : Որպէսզի չնորհիւ «սկզբունքային քննա – դատութեան»՝ հնարաւորութիւն տրուի « տարակուսանք ունեցող որոշ հեղինակ – ների վերանայելու իրենց դիրքը, կանգ – նելու դադարեցնելու, ստեղծագործա – կան ամուր հողի վրայ, մերձենալու հայ – րենի գրականութեանը »:

Այս հարցի մասին «Երկիր » ունեցեր է նաեւ Սա. Ալաջաջեան, որ յիշելէ եաք թէ «արտասահմանում ապրող ու ստեղծա – գործող առաջադէմ գրողների երկերի մատուցմանը» համար վերջին տարիներուն պարբերական մամուլը, գր – քական կազմակերպութիւնն ու պետհրա – տը աւելի մեծ ուշադրութիւն կը դար – ձնեն, ըսած է որ այդ աշխատանքները « բաւարար» չեն :

Ու թելադրած է «աւելի կենդանի կապ ստեղծել սփիւռքի հայ աշխատաւորների հետ»: Ի՞նչ ձեւով տակաւին : Շատ պարզ : խորհրդահայ գրողները պէտք է «այցելու – թեան գնան նրանց, աեղում չմնան մէկ մա – նեն արտասահմանի մեր ընթերցողների հետ» :

Ու վերջապէս մխքն ինկած է, որ կայ «արտասահմանի հետ կուլտուրական կա – պի հայկական ընկերութիւն» մը, կայ և – գրեր նաեւ «Հայաստանի սովետական գր – ողների արտասահմանեան գրականութեան ցանճնաժողով» մը : Ալա – ջաջեան պահանջած է, որ «անհրաժեշտ է աշխուժացնել աշխատանքները» այս եր – կու մարմիններուն :

Զարմանալի է, որ արտասահմանէն ո՛չ մէկ «առաջադէմ», «հայրենասէր» գրող հրաւիրեր էին համագումարին այս ան – պամ :

Սակայն չեն մոռցեր հրաւիրելու «եզ – բայրական» հանրապետութիւններէն զր – ող ներկայացուցիչներ, որոնցմէ խօսք առած են վրացի Մրելիչվիլի, , Ադրբ ե – բեանի եւ Մամեդ Ռահիմ, ռուս Գրող – ներու Միութեան Ա. քարտուղար Սուր – կով եւ Լատվիացի Իմերմանիս :

Մամեդ Ռահիմ խօսեր է իր մայրենի լեզուով (Թուրքերէն) եւ ըսած. «Բաքվի նաւթագործները ինձ յանձնարարել են , որպէսզի ձեզ յայտնեմ, որ չուտով ձեր եղբայրական Ադրբեջանը ձեզ գաղ է տա – լու : Թող այդ գաղը՝ որպէս մեր սիրոյ ու բարեկամութեան սիմվոլը, միշտ բո – ցավառի ինչպէս Թրիլիսիի, այնպէս էլ ձեր գեղեցիկ աներում » :

Համագումարին մէջ խօսք առնողները քննադատած են գր – ողները, որ «աշխատանքի մարդկանց » հետ կապ չեն պահեր եւ անոնց կեանքը հարազատօրէն չեն պատկերացներ :

Նայիլի Զարեան նպատակայարմար հա – մարած է, որ երիտասարդ գրողները բարձրագոյն կրթութիւն ստանալէ վերջ երկար ժամանակ աշխատին գործարաննե – րու, կոլխոզներու, հանքերու եւ շինու – թեանց մէջ, որպէսզի կուտակեն հարուստ փորձ՝ իրենց յետագայ ստեղծագործու – թեանց համար» եւ ոչ թէ անմիջապէս տեղաւորուին կեդրոնական թերթերու եւ ամսագրերու խմբագրութեան մէջ :

Կամկուսի կենտկոմի Ա. քարտուղար Թովմասեանի ընդարձակ ճառով փակ – ուած է համագումարը : Վարչութեան գործունէութիւնը գնահատուած է իբրեւ « բաւարար » :

Յունուար 9ին «Բարեկամութեան երե – կոյ » մը տեղի ունեցած է Հայֆիլհար – մոնիայի մեծ դահլիճին մէջ, մասնակցու – թեամբ «եղբայրական ռեսպուպլիկաներէ» գրողների ներկայացուցիչներուն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ 21ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ՄԷՋ

ԲՈՒԼԳԱՆԻՆԻ ԵՒ ՎԻՇՆՍՔԻԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ ԱՁԼԵԻՍ ՉԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴ. ՀԱՄԱՁՆԱԳԻՏԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

●

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՁԻՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ԶՐԼԱՑԸ

Համայնավար կուսակցութեան 21րդ համագումարին հինգերորդ օրը (շաբաթ) սովորական լուրերով եւ առաջարկներով անցաւ: Միայն Քուպայի պատուիրակը կատաղի յարձակումներ գործեց «ամե – րիկեան աշխարհակալութեան» վրայ , և – թէ կարելի է սովորականէն տարբեր բան մը նկատել այս պարագան՝ համայնա – վարներու համագումարի մը մէջ :

Օրուան «վրէժ»ը եղաւ փոխ վարչա – պետ Ա. Միկոյեան, որ իրիկուան դէմ խօսք առնելով յայտարարեց .— 20րդ համագումարէն ի վեր, Խ. Միութիւնը կարեւոր յաջողութիւններ արձանագրեց ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ: Խորհրդային ժողովրդավարութիւնը դէպի յառաջ մեծ քայլ մը առաւ: Խոր – հրդային քաղաքացիները այլեւս ճնշում – ներու չեն ենթարկուիր՝ քաղաքական պատճառներով եւ ընկերվարական վար – չակարգին բարեչքմամբ ցոյց տուաւ թէ բանուորական բռնատիրութեան էութիւ – նը անոր կազմակերպչական աշխատան – քին մէջ կը գտնուի : Հետեւաբար ,խոտու – թիւնը միշտ անհրաժեշտ չէ :

Գալով « հակակուսակցական »ներու հարցին, Ա. Միկոյեան ըսաւ.— Ինչ կը վերաբերի այդ խմբակին, որ դատապար – տուած է մեր կուսակցութեան կողմէ , դիմակազերծ ըլլալէն ի վեր նոր մը չա – ւելցաւ անոր վրայ :

Միկոյեան այս ակնարկութիւնը կ'ընէ, անդրադառնալով Մոլոտովի եւ Փերվու – խինի, որոնց անունները վերջերս յիշա – տակուեցան « հակակուսակցական »ներու շարքին : Ամէն պարագայի մէջ Մոսկուա – յի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ փեր – վուխին պաշտօնանկ եղած է :

Փոխ վարչապետը խօսեցաւ նաեւ Խ. Միութեան «քաղաքական ուժ»ին չուրջ , «որ աւելի պիտի զօրանայ յառաջիկայ հօթնամեակին, այդ ձեւով անուղղակիօ – րէն օժանդակելով դրամատիրական եր – կիրներու աշխատաւորներուն ապրուստի մակարդակին բարելաւման : Հօթնամեայ ծրագրին իրագործումով յիշեալ երկիր – ներու բանուորները վճռապէս պիտի պայքարին իրենց իրաւունքներուն համար եւ դրամատիրութեան ներկայացուցիչնե – րը պիտի ստիպուին նոր զիջումներ ընել աշխատաւոր դասակարգին» :

Անդրադառնալով Խրուշչեւի ճառին այն մասին ուր կը խօսուէր Խ. Միու – թեան եւ միւս երկիրներու «քոյր կու – սակցութիւններու » յարաբերութեանց մասին, Միկոյեան ըսաւ թէ այլեւս վերջ կը դրուի դրամատէրներու այն յերիւ – րանքներուն, թէ Խ. Միութիւնը միջա – մտուի կ'ըլլայ իրենց ներքին գործերուն» :

Խօսելով չինեւխորհրդային յարաբերու – թեանց մասին, որուն առնչութեամբ «անբարեացակամ հարցում»ներ եղած է – ին իրեն՝ Միացեալ Նահանգներու մէջ , փոխ – վարչապետը ըսաւ.— Չինեւխոր – հրդային բարեկամութիւնը պիտի պա – հենք մեր բիբերուն պէս» :

Գալով Միացեալ Նահանգները – Խ. Մի – ութիւն յաւիտենական հարցին, Ա. Մի – կոյեան հետեւեալ ձեւով արտայայտու – եաւ.— Ամերիկայի մէջ խորհրդային կեանքը յաճախ կը դիտուի սխալ եղա – նակով : Բայց ես այն եզրակացութեան կարողացայ հասնիլ, թէ ամերիկացի ժո – ղովուրդը կը հասկնայ, որ նոր պատե – րազմ մը ինչ սարսափելի բան պիտի ըլ – լայ· ոչ միայն անկարելի պիտի դարձնէ «պիղծոս»ը, այլեւ՝ ամէն բան կորսնցնել պիտի տայ իրենց : Պետական մարդոց հետ խօսելէ եաք, համոզուեցայ նաեւ թէ Ամերիկացիները ընկերվարական երկիր – ներու ներքին գործերուն խառնուելու նը – պատակ չունին: Իրբեւ եզրակացութիւն՝ կրնանք ըսել թէ պետական մարդիկը հա – մաձայն են խաղաղ գոյակցութիւնը չա – րունակելու քաղաքականութեան , բայց խօսքերուն պէտք է յաջորդեն գործերը » :

Միկոյեանի ճառէն եաք, խորհրդային հարցերու մասնագէտ լրագրականները կը յայտարարեն թէ հաւանական է որ «հա – կակուսակցական» խմբակի անդամները խիստ պատիժներու ենթարկուին, բայց չատ քիչ հաւանականութիւններ կան որ հրապարակային դատավարութիւն մը ըլ – լայ :

Միւս կողմէ, Մոսկուայի մէջ սկսաւ ծախուիլ խորհրդային համայնադիտարա – նին նոր տպագրութիւնը, որուն մէջ այլ եւս չկան Բուլգանինի եւ 1954ին մեռած Վիշնսքիի անունները :

Օր ըն Օրին

« ԽՕՍՔ – ԽՈՐԱՔԱՅ » ԵՂԵՐ Է ...

Արեւելեան երկիրներու մէջ, ուր հայ – կական գաղութները բազմամարդ են եւ բազմընտանիք, կարգ մը թերթեր յա – ճախ կը յայտարարեն· «թերթը փոխ մի տաք»: «Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր»ի պէս բան մը :

Լա՞ւ կ'ընեն նման յայտարարութիւններ հրատարակելով: Գէ՞շ կ'ընեն: Չենք գի – տեր: Ամէն պարագայի մէջ, այդ սովո – րութիւնը չունինք: Բայց, տեսէք թէ ինչ պատահեցաւ :

Իզէրի նահանգէն բաժանորդ մը գրեց թէ կ'ուզէ թերթը դադրեցնել: Ցառաջի վարչութիւնը, համաձայն իր սովորու – թեան, թերթը դադրեցուց :

Անցան քանի մը օրեր, եւ նամակ մը ստացանք: Նամակագիրը կ'ըսէ թէ Իզէրի նահանգէն Ցառաջը դադրեցնող անձը իր հեռայրն է եւ պարտք կը սեպէ կարգ մը բացատրութիւններ տալ: Անպաճոյճ , այլեւ պատկերաւոր , խօսուն լեզուով նա – մակ մը, որուն խնդրոյ առարկայ մասը կը հրատարակենք, եղածին պէս·—

... Ին քիչ մը հեռու ութ կամ տասը հայ բնտանիքներ, իրենց պարտէզներով, քով քովի տուն են չինած եւ չատ ալ սի – րով են խնամու հետ: Երբ «Ցառաջ» թեր – թը կուգայ, վերոյիշեալ բնտանիքները կը կարդան եւ չատ ալ կը սիրեն «Ցառաջ » թերթը կարդալ :

Այսքանը բնական է անշուշտ, բայց հե – տաքրքրականը մնացեալն է .— *Իսկ երբ իրիկունը գեռայրս , յոգնած , գործէն կուգայ, առաջին խօսքը կ'ըլլայ՝ «Ցա – ռաջ»ը ո՞ւր է, կամ՝ հիմա որո՞ւն քովն է : Գոնէ տանողները աղնիւ ըլլային կար – գալէ յետոյ վերադարձնել թերթը· այդ ալ չկայ : Ահա գեռայրս կը սկսի փնտռել «Ցառաջ»ը· նախ կ'երթայ քովի տունը · «Ես կարդացի, այսինչին տուի»: Հոն կ'երթայ՝ նոյն ձեւով կը պատասխանեն: Այսպէսով քանի մը տուն փնտռելէ յետոյ թերթը կը գտնէ ,որ ինքն ալ կարդայ : Երբեմն ալ թերթը բոլորովին կը կոր – սուի, ինք թերթին տէրը ըլլալով՝ առանց թերթի կը մնայ ...:*

Հետեւաբար՝ մարդը ստիպուած է թեր – քը դադրեցնել, որպէսզի գործէն վերա – դարձին նոր յոգնութեան եւ ջղայնու – թեան պատճառ մը չունենայ: Ինչպէս կը տեսնուի 8 – 10 բնտանիքներ միայն մէկ թերթ կը կարդան :

Անշուշտ կրնայինք ըսել թէ այսպան սարի է Եւրոպա կ'ապրինք, խաղաղա – կիրթ ժողովուրդի մը մէջ եւ տակաւին դաս չենք կրցած առնել ուրիշներէն, բայց մտահոգիչ է այլ պարագայ մը : Նամակագիր մեր բաժանորդը իր եզրա – կացութեան մէջ կը գրէ·— *«Անանկ հա – կըցայ թէ վերջերս թերթին պատճառով դրացիներուն միջեւ խօսք – խորթայ ալ եղեր է ...»:*

Պատկերազարդ պատմութիւն :

ԱՐՄԵՆԱԿ

ՏԻՐՈՒՆԻ.— ԽԱՉԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Ցառով կ'իմանանք թէ Ցունուար 31ին Պրիւսէլի մէջ յանկարծամահ եղած է Պ. Խաչիկ Կարապետեան, բնիկ Կէյկէյ , 60 տարեկանին :

Մեր ողբացեալ բարեկամը երկար տա – րիներէ ի վեր հաստատուած էր Պրիւսէլ եւ իրրեւ գործավաճառ ունէր նաեւ խա – նութ մը կանտի մէջ: Այդ պատճառով իսկ երկար տաեն փնտռած էր կանտի մէջ բնակարանը Վարուժանի՝ որուն աչակեր – ը եղած է Հայրիկեան վարժարանին մէջ, ինք էր նորէն որ մեծապէս օժան – դակած էր անցեալ տարուան հանդիսու – թեանց կանտի մէջ: Միշտ պատրաստ էր օժանդակելու ազգային որեւէ ձեռնարկի կամ հայ ուսանողի մը :

Մեր ցաւակցութիւնները այրի Տիկին Անահիտ Կարապետեանի եւ զաւակներուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ արտաքին նախարար Տը – լլըս այս չաբաթ պիտի այցելէ Լոնտոն , Փարիզ եւ Պոն : Տլլըս կ'ուզէ այս ձեւով ներշնչակութիւն մը ստեղծել արեւմտ – եան երկիրներու միջեւ, զերմանական հարցին չուրջ որպէսզի Մոսկուայի Ցունուար 10ի յուշագրին արուելիք պատասխանը արեւ – մտեան մէկ տեսակէտ ներկայացնէ :

ՑԱՆՑԱՆԻ որ քանի մը օր առաջ հրա – ժարած էր Իտալիոյ վարչապետի իր պաշ – տօնէն , չաբաթ օր հրաժարեցաւ նաեւ Քրիստիանէսյ Ժողովրդավար կուսակցու – թեան ընդհ. քարտուղարի պաշտօնէն :

ԺՈՂՈՎՐԴ. ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ արտակարգ համագումարը (դռնփակ) վերջացաւ կի – րակի օր : Կուսակցութիւնը դէմ՝ ծայրա – յեղ աջին եւ ծայրայեղ ձախին, պիտի փնտռէ բոլոր հանրապետականներու մի – ութիւնը :Բանաձեւը իր վերջաւորութեան մէջ կոչ մըն է բոլոր անոնց որ ժողովր – դական Շարժումին կողքին պատրաստ են աշխատելու որպէսզի պահպանեն Եւրո – պան՝ պատերազմէն, Ալժիրիկէն՝ քաոսէն եւ Ֆրանսան՝ անկումէն: Ֆլիմլէն եւ Սի – մոնէ իրրեւ նախագահ եւ ընդհ. քարտու – ղար վերընտրուեցան :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

—o—

(Ի. Բ. վերջին մաս)

Ընդհանուր բնութագրելով այդ շրջանի գրականությունը, պետք է նշել, որ այդ գրականությունը ամբողջությամբ ներկայացնում է ժողովրդական զանգվածների ազատագրական պայքարի ոգին, նրանց ձգտումները դեպի ազատություն, դեպի լուսավոր ապագա։ Այդ գրականությունը ներկայացնում է ժողովրդական զանգվածների ատելությունը ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին ճնշողների նկատմամբ

ԿԱՅԾԵՐ

Ֆ. ՀԱՅԱՐ

ՎԱՂԵՑԻ ՀՈՐՉԸ

Ինչեր այսօր մեր կեանքի մեջ կան, որ տակաւին հոգեկան նոյնութեամբ կը շարունակեն մեզ հետ ապրիլ, մեր մտածումներուն մէջ կը գտնուին ու կ՚ապրին։ Ինչպէս ամէն անգամ, որ կը վերադառնամ հայրենի գիւղս, ուր ծնած եմ, ուր մանկութիւնս անցուցած եմ, ուր ամէն քար ու ծառ, ամէն ակօս ու արտ, ամէն ակ ու աղբիւր, ամէն ծառ ու ծաղիկ, ամէն ոչխար ու հովիւ, ամէն ինչ ինծի համար կը պահպանէ իր հին, անջնջելի կնիքը, ինչպէս ալ ես ուզեմ, որ ամէն ինչ փոխուած ըլլայ, ամէն ինչ նոր ձեւ առած ըլլայ, ես կը գտնեմ զանոնք նոյնը, ինչպէս որ թողած էի զանոնք։

Ամէն անգամ, որ կը վերադառնամ, ինծի համար ամենէն մեծ հրճուանքը կը պատճառէ ոչ թէ այն, որ կը տեսնեմ ծանօթ դէմքեր, ծանօթ տեսարաններ, այլ այն, որ կը տեսնեմ, թէ ինչպէս ամէն ինչ, որ ինծի հետ կապուած է, ինծի հետ կը շարունակէ ապրիլ։ Ինչպէս ես կը յիշեմ ամէն ինչ, որ ինծի հետ կապուած է, նոյնպէս ալ ամէն ինչ, որ ինծի հետ կապուած է, կը յիշէ զիս։ Ես կը զգամ, որ ամէն ինչ, որ ինծի հետ կապուած է, ինծի հետ կը շարունակէ ապրիլ։

1913 Նոյեմբեր սկսած չէր դեռ։ Ես ու Վահան Տէր Մարտիրոսեան ճամբայ ելած էինք, որ Վանէն Մուշ երթանք։ Ճամբան մեզ հետ ունէինք ընկերական մեծ խումբ մը, որ Վանէն կ՚ուղեւորուէր դէպի Մուշ։ Ճամբան ամէն ինչ կը հետաքրքրէր մեզ։ Ամէն նոր տեսարան, ամէն նոր հանդիպում, ամէն նոր ծանօթութիւն մեզ կը հետաքրքրէր։ Ամէն ինչ նոր էր մեզի համար։ Ամէն ինչ նոր գոյն ունէր մեր աչքերուն առջեւ։ Ամէն ինչ նոր հմայք ունէր մեր հոգիին համար։ Ամէն ինչ նոր ոգեւորութիւն կը պատճառէր մեզի։ Ամէն ինչ նոր ուրախութիւն կը պատճառէր մեզի։ Ամէն ինչ նոր ոգեւոր

«ՎԱՐԴԱԳՈՅՆ ՊԱՒԼԻՆ»ՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Նոր վոլէյ մը մէջ մտաւ առջի օր։ Յարդ միակ ամբաստանուածը նախկին ոստիկան մըն էր՝ Փիէռ Սօռլիւ որ զանազան խոստումներով «ղէչ» ճամբու մէջ կը գնէր 15էն 18 տարեկան աղջիկները։ Ինչպէս կ'երեւի Սօռլիւ —«զօրաւոր պաշտպանութիւնները» կը վայելէր եւ իր գոհերը ըստ պատուելիքի տակ՝ չէին համարձակած դանգատիլ։ Սօռլիւ «մասնաւոր» հաստատութիւններ կը կազմակերպէր Վօքըրսօն՝ պարանքի մը մէջ։ Վերջերս միայն պատմութիւնը երեւան եկաւ երբ ուրիշ խնդրի առթիւ ամբաստանուած տանն 15 տարեկան աղջիկ մը պատմեց իր եւ 7 – 8 ուրիշ աղջիկներու դէմուն եկածները։ Շաբաթ օր ամբաստանութեան տակ առնուեցաւ նաեւ Ազգ. ժողովի նախկին նախագահ՝ Ա.նթրէ Լը Թրոքէռ։ Ընկերվարական նախկին երեսփոխանին անունը յիշուած էր վերջերս այս խնդրին առթիւ, կ'ըսուէր թէ իր տրամադրութեան տակ դրուած ապարանքը (Վօքըրսօն) կը ծառայէր «պարանոյկի երեկոյթ»ներու որոնց բնոյթը քիչ մը մանրնայատուկ էր։ Լը Թրոքէռ յայտարարեց թէ ինք իսկ ուզած է ամբաստանութեան տակ առնուիլ որպէսզի աւելի ծանօթանայ խնդրին ծալքերուն, ինչ որ կարելի չէր ըլլար եթէ միայն իբրեւ վկայ ներկայանար։ Ամբաստանութեան տակ առնուեցան նաեւ փարիզեան ծանօթ վարսայարդար մը՝ Կիյօմ, եւ մեծ հաստատութեան մը տնօրէնը՝ Ժէսիէ։

ԼԱՔԱԶի խնդիրը աւելի բարդ երեսոյթ մը ունի։ Զիլիճայի հանքատէրը՝ Լաքազ կ'ամբաստանուի իր քրոջ որդեգրած տղուն կողմէ ժան – Փօլ Կիյօմ։ Այս վերջինը փաստեր ունի թէ իր «մօրեղբայրը» ուզած է դինքը սպաննել տալ։ Անորոշ եւ մութ է նաեւ Տոքթ. Լաքուրի մը պարագան եւ Տիկին Վալթերի, վաթսուն մի – լիառի տէր կին մը որ քոյրն է Լաքազին եւ այլոց երկու մեծահարուստներու՝ Կիյօմ եւ Վալթեռ։ Ոստիկանութիւնը կը հարցաքննէ նոր վկայ մը եւ կը կարծուի թէ այս վկան բաւական լուսաբանութիւններ կրնայ տալ։

ԴԱՆԻԱԿԱՆ «Հանս–Հեռոփ» նաւը, որ Թիքանիֆի նման առաջին ճամբորդու – թիւնը կ'ընէր եւ ունէր «անընկղմելի» տիտղոսը, Լապրատորի բացերը ընկղմեցաւ. օդնութեան փութացող նաւերն ու օդանաւերը ոչինչ կարողացան ընել սաստիկ փոթորիկին եւ ալեկոծութեան հետեւանքով։ 40 նաւաստիներ եւ 55 ճամբորդներ կային նաւուն մէջ, որոնց կարգին 12 կին եւ վեց փոքրիկներ։ Կը կարծուի թէ բոլորն ալ խեղդամահ եղած են։

ՓՕԼ ԲՈՊՍՕՆ ուեւ հռչակաւոր երգիչը հիւանդացած է Մոսկուայի մէջ եւ հիւանդանոց փոխադրուած։ Վիճակը ծանր է եւ կը կարծուի թէ պիտի չկարենայ Օթելլոյի դերը կատարել Ապրիլ 6օթին Սթրատֆորտ – օն – Ավընի (Շէյքսփիրի քաղաքը) մէջ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սեդրակ Եավրուեանի դաշնակի ռեսիթալը յառաջիկայ Մարտ տասնին, Սալ Կավոյի մէջ։

×

Նոր Սերունդի օրը Պանեէօի մէջ, Մարտ մէկին եւ տարեկան մեծ պարահանդէսը Մայիս 9ին, 6րդ քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹի ԵՐԿՈՑԹ ՍՈՒՈՊՈՆԻ ՄԷՋ

Աւօսիսախոն Ֆիլօթէքնիքի նախաձեռնութեամբ Թ. Գառնիկ դասախօսութիւն մը կուտայ Փետրուար 7ին, ժամը 8·30, Սուպոնի Սալ տը Ժէօլօժի սրահին մէջ, (Ռիւ Վիքթոր Հուկէն)։

ՆիւթՆ է՝ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄՇԱԿՈՑԹԸ դարերու ընթացքին։

Ֆրանսացի եւ հայ արուեստագէտներ ու արուեստագիտուհիներ կ'արտասանեն զանազան հին եւ նոր հեղինակներէ, Ֆրանսերէն եւ հայերէն բանաստեղծութիւններ։

Այս առթիւ ճարտարապետ՝

Պ. ԵԴՈՒԱՐԴ ԻՒԹԻՃԵԱՆ

Կը ներկայացնէ Հայաստանէն իր չար – ժանկարած ֆիլմերը։

Մուտքը ազատ, ծախքերու սիրայօժար մասնակցութիւն։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ժամը 8·30ին, ֆիլմի ամբողջութիւնը ներկայացնել կարողանալու համար։

Այրի Տիկին Անահիտ Կարապետեան, ինչպէս նաեւ Կարապետեան, Մաթոսեան, Շամլեան, Զօպեան, Նարկիզեան, Պէյլէրեան, Մերասեան, Հաճեան եւ Զարդարեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եւ աղգականին՝

ՀԱԶԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի

(Կէյվէցի, 60 տարեկան)

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 31ին Պրիւսէլի մէջ։

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«Փետրուար 18»ը կը տօնուի Փարիզի մէջ Փետրուար քսանին, Ուրբաթ երեկոյեան ժամը իննին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պոմոնի Կ. Խաչի անդամուհիները Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ այցելած են մարդկանց հիւանդանոցները եւ թաղիս կառքաեղներուն, անոնց բաշխած են դրամ, ուտելիք, բարոյական եւ հոգեկան մխիթարութիւն պատճառելով անոնց։

Այս առթիւ վարչութիւնս հիւանդներէն եւ կարօտեալներէն չնորհակալութեան նամակներ ստացած է, մաղթելով կապոյտ Խաչուհիներուն եւ Միութեան յաջողութիւն։

Մասնաճիւղս իր խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնէ Պոմոնի բոլոր նուիրատուներուն որոնք սատար հանդիսացան այս բարեգործական գործին, թէ նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս։ Շնորհակալութեամբ ստացած ենք նաեւ Պ. Նշան Դարբինեանէ 1500 ֆրանք, իր զաւկին յաջողութեան առթիւ Պ. Մանուկ Մարկոսեանէ հազար ֆրանք իր մօր հոգեհանգստեան առթիւ եւ Պ. Զամպազճեանէ 500 ֆրանք իր ննջեցեալներուն տարեկան հոգեհանգստեան առթիւ։

×

Պոմոնի Կ. Խաչի մասնաճիւղը որոշած է Մարտ 6օթին «Աբչըն Մալ Ալան»ը ներկայացնել Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը։

×

Կրթնոպլի Կապ. Խաչը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ի նպաստ իր գործոյին.— Տէր եւ Տիկին Մարաշլեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկ. Տօղիկեան հազար ֆրանք իրենց զաւկին պինուորութենէ վերադարձին առթիւ, Տէր եւ Տիկին Քէօսկեան հազար ֆրանք եւ գործական առարկաներ, իրենց ազ – ջկան ամուսնութեան առթիւ։ Օր. Քէ – չիչեանի եւ Պ. Քուլաքսզեանի (Ս. Շա – մոն) նշանախօսութեան ուրախ առթիւ եղած են հետեւեալ նուէրները՝ կապ. Խաչի գործոյին՝ Տիկին Քէչիչեան հազար ֆրանք, Պ. Քուլաքսզեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Ուզուրեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Մարաշլեան հինգ հարիւր, Մշակոյթի տան՝ Պ. Ճապուեան երկու հազար, Պ. Ճապուեան Մինաս հազար, Նոր Սերունդի Կրթնոպլի մասնաճիւղին՝ Տիկին Քլճեան (Լիոն) հինգ հարիւր ֆր., Տիկին Քէչիչեան հազար, Պ. Քուլաքսզեան հազար, Պ. ԱԳլայճեան (Ս. Շամոն) հինգ հարիւր ֆրանք։

×

Վիչնի կապ. Խաչի վարչութիւնս չնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Ալթուն Մուրատեանէ իր սիրեցեալ մուսնոյն կսկծալի մահուան առթիւ երկու հազար ֆրանք կապոյտ Խաչի գործոյնէրուն, վարչութիւնս իր բոլոր ընկերուհիներով մխիթարութիւն կը մաղթէ Նոյն առթիւ Պ. Զաքարիա Ղուկոյեան հազար ֆրանք կը նուիրէ փոխան ծաղկեպսակի։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգափոխութեան կայանի ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն.—

Պ. Պ. Թորոսեան (Սէն Ժերմէն), Մկրճիքեան։ Սահակեան (Վիէրզօն), Սողոյեան, Ժան Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Մինէլեան, Շահինեան հինգ հարիւրական ֆրանք։

Քիրէճեան Ալէքս (Ալֆորվիլ), Սարաֆեան (Մէօտոն), Բալուլեան (Պուրժ), փալեան հազարական ֆրանք։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Մշակութային Ընկերակցութեան Փարիզի Մասնաճիւղը ձեռնարկած է ամսօրեայ ասուլիսներու շարքի մը, որուն բացումը տեղի պիտի ունենայ թէյասեղանով մը, Փետրուար 7ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, 17, Րիւ Պլէօ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, ուր խօսք պիտի առնեն ծանօթ մտաւորականներ։

Երեկոյթը պիտի ունենայ նաեւ իր գեղարուեստական բաժինը։

Կը հրաւիրուին Համպզպայինի անդամները եւ հայ հասարակութիւնը։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը, նուիրուած՝ ՇԱ – ԻԱՐԾ ՄԻՍԱՔԵԱՆի յիշատակին։ Կը խօսին Պ. Պ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ, ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ ուրիշներ։

Մուտքը ազատ է։

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս Հինգշաբթի օր Սբբոց Վարդանանց զօրավարացն Մերոց եւ վկայից։ Տօն ազգային եւ յիշատակ Մեհեկոց, ներկայ պիտի ըլլայ բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը, պատարագ ժամը 10ին, արարողութեան պիտի նախագահէ եւ քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ Գերաչնորհ Սերովբէ եպիս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ։

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ ՊԱՏԱՐԱԳ

Վարդանանցի առթիւ այս Հինգշաբթի առաւտ ժամը 10ին։ Ներկայ կ'ըլլայ Ալֆորվիլի դպրոցի աշակերտութիւնը։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒՎԻՆՈՑԻ կազ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր նախկին եւ նոր անդամուհիները, այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Արիմեան վարժարանը։

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՎԵՆԵՏԻԿ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

8 Փետրուար, ժամը 16ին, կիրակի

Կը ներկայացուի՝

Ա.— ԱԽԱՐԱՅԻ ԴԻՒՑԱԶՆԵՐԸ
(Հեղ. Հ. Սահակ Տէր Մովսէսեան)
Բ.— ՉԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ
(Հեղ. Ե. Օտեան)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷՆ

կիրակի, Փետրուար 8, ժամը 15·30ին կը ներկայացուին՝

ՍԵՊՈՒՀ ՄԻՆԱՍԵԱՆԷՆ — Ադուարդ – Իշխան։ Հայաստանի անկախութեան դրուագ մը, Հայ – Մակեդոնական չրջանէն։

COURTELINE - L'ARTICLE 330
ԶԱՒԵՇՏ ՄԷԿ ԱՐԱՐ

ՊԱՐՈՆԵԱՆի Մեծապատիւ Մուրաց – կաններէն տեսարաններ։

Ծիծաղաշարժ միջնարարներ

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգային – ները։

Տոմսերը տեղւոյն վրայ։

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
GALA FOLKLORIQUE ARMÉNIEN

«Հայկական երգերով»
« Հայկական եղանակներով »
«Հայկական պարերով »

Մասնակցութեամբ՝ «ԱՐՄԵՆԻԱ» նուագախումբին

Պ. Տէտէեեան, Փ. Ֆիւտիճեան, Մ. Պօղոսեան, Հ. Մարուճեան

եւ «ՍՕՍԻ» պարախումբին (Տիկին Քրիստինէ Բեան)

Մ. Աբրահամեան, Պ. Պէրպէրեան, Շաշուկեան, Յ. Ֆիւտիճեան

15 Փետրուար, Կիրակի իրիկուն ժամը 20·30ին, Փալէ տը լա Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ։

RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT MUTUALITÉ

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ
ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

Տարեկան միայն 700 ֆրանգով

Եթէ կ'ուզէք լաւ վճարուած պաշտօն – եայ ըլլալ, արձանագրուեցէք Աւօսիա – սիօն ֆիլօթէքնիքի հաստատած ճիւղերուն՝ տաքթիլօկրաֆի, սթէնօկրաֆի, բոլոր գործածական լեզուներով, որոնց մէջ սպաներէն, ինչպէս նաեւ պաշտօնատան յատուկ բոլոր գիտելիքներուն՝ Ա – սիւռաես, Սէֆիւռիթ Սօսիալ, պանիճ – յու յատուկ նիւթեր, արդիական տոմարակալութիւն, առեւտրական օրէնսդրութիւն եւն.։ Աւօս. ֆիլօթէքնիքը դիւրութիւն կուտայ իր յաջող աշակերտներուն լաւագոյն պաշտօններու անցնելու։

Եթէ կ'ուզէք պաշտօնի մէջ յաջողիլ, կամ թատերական արուեստին նուիրուիլ, հետեւեցէք նոյն հաստատութեան հետեւեալ ճիւղերուն, ուսողութիւն եւ գիտութիւններ, պատմութիւն, աչխարհագրութիւն, դրականութիւն, խմաստասիրութիւն, Ա.ռ Տոամաթիք։

Կրնաք միեւնոյն տունէ եւ նոյն վճարումով միայն լիսէ Քոնսորսէի մէջ հայերէնի եւ հայ դրականութեան դասըն – թացքներուն հետեւիլ։

Արձանագրուիլ Աւ. ֆիլօթէքնիքի կեդրոնը՝

47, Rue Saint André des Arts

Մէթրօ՝ Օտէոն կամ Սէն Միշէլ։

Ինչպէս նաեւ Լիսէ Քոնսորսէ

Rue de Havre

Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ երեկոները հայերէնի սրահը 7 – 8։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Հայաստանէն կը փնտռեն.— Սեղոյեան Մարտին կամ Աստուածատուրեան Մարտին ((Արամի տղայ)։

×Քէօսէեան Թոմաս Հալէպի որբանոցէն կը փնտռէ Քէօսէեան Մարիամ երեւանէն։

× Զիլաճեան Յարութիւնգր., Լենինականի, ծնած 1925։

× Աւետեան Հմայեակ, Ապատանի չրջանէն։

× Բալասանեան Հենրիկ Նալպիրցի։

× Աւագեան Արամայիս, հօրը անունը Ենովք, ծնած 1905ին Մկոյեանի չրջանէն (Գետափ գիւղ)։

× Կոստանեան Սերոբ, Էջմիածնայ չրջանէն։

Տեղեակցնել Պ. Անուշաւան Աւագեանի, 79 Ավընիւ Ժ. Ժօրէս, Տէսին, (Իզէռ), Ֆրանս։

ՎԱՐԶՈՒ Ի

Մէկ սենեակ խոհանոց, ջուր, ելեկ – տրականութիւն, արեւօտ, երկրորդ յարկ, առանց զաւակի հայ ղոյդի մը համար։

Դիմել՝

M. Casparian

28, Villas des Iris, Bagneux

ԾԱԽՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

Փրէ Սէն Ժերվէյի մէջ (մեթրոյէն երեք վայրկեան) յարկաբաժին մը ծախու է, Գ. յարկ, երկու սենեակ, խոհանոց, մուտք, ջուր, կազ եւ ելեքտրականութիւն, արեւոտ եւ լուսաւոր։ Դիւրամատչելի գին։ Դիմել ԳՐԱՒՈՐ Տիկին Գանթարէ, 26 Րիւ Րիշէ, Փարիզ (9)։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
4
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MERCREDI
4 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8411 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4212

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Խօսելով Արաբական միացեալ Հանրապետութեան, — մասնաւորապէս Սուրիական նահանգին — մէջ Համայնավարներու զանգուածային ձերբակալութեան մասին, կ'ըսէինք թէ «մթնոլորտը բոլորովին պայթառացաւ» (Յառաջ, 23 Յունուար):

Համայնավար կուսակցութեան ԻՒ. Համագումարին մէջ Խրուշչեւի թափանցիկ ամբաստանութիւններն ու կոմկուսի կեդր. կոմիտէի քարտուղար Իւզլէք Նուրէտտին Մուհիտտինովի յայտարարու-թիւնները պերճախօս փաստեր են, որ կը հաստատեն թէ առենէ մը ի վեր Հիմնական փոփոխութիւններ առաջ եկած են Մոսկուայի եւ Գահիրէի յարաբերու-թեանց մէջ:

Կրէմլին ցարդ Մերձաւոր Արեւելքի հանդէպ մասնաւոր քաղաքականութիւն մը կը հետապնդէր: Կ'ուզէր ամէն գնով հրապուրել իսլամ, արաբ տարրերը՝ ապագային չհամագործելու համար պանդոք յօղուտ իր յեսին նպատակներուն:

Զկարենալով զէնքի ուժով իջնել դէպի Միջերկրականի տաք ջուրերը՝ իրագործելու համար Մեծն Պետրոսի գաղափարը եւ Կոնստանդնուպոլսոյ Իշխանութիւնը բերդը նեբսէն գրաւելու ռազմավարական դասական մեթոտին հետեւեցաւ:

Փոխուած են ժամանակները: Նոր օրերը նոր պահանջներ ունին: Նոր ծրագիրներու կը կարօտին:

Էր ժամանակ, երբ Թուրքիա տարբեր նպատակներ ունէր դէպի Հարաւ երկինքը: Մեծն Բրիտանիա ամէն ինչ ըրաւ, որպէսզի ցարական կառավարութիւնը չսպառնայ Հնդկաստանի ճամբուն: Կիպրոսը իբրեւ կաշառք առնելով՝ երաշխաւորեց Թուրքիոյ Հարաւային սահմանները ռուսական յառաջխապացման դէմ:

Հնդկաստանի խնդիրը չկայ այլեւս: Ո՛չ ալ՝ Միջերկրականի տաք ջուրերուն մէջ լայն ու ազատ շունչ առնելու հարց:

Նոր խայծ մը կայ հիմա Մերձաւոր Արեւելքի մէջ աշխարհակալ մեծ պետութեանց համար, — քարէուղը: Բոլորին աչքերը ուղղուած են սեւ ոսկիին, որ տակաւին ներկայ հիւլէական զարուն ալ առաջնակարգ դեր կը խաղայ աշխարհի տնտեսութեան մէջ:

Արեւմուտքի մեծ պետութեանց ապահոված չհեռերը Իրանի, Իրաքի, Պարսից ծոցի իշխանապետութեանց եւ Սէուտի Արաբիոյ հարուստ նաւթահորերուն մէջ՝ շատոնց քունը փախցուցած են Կրէմլինի վարիչներուն:

1948ին արաբ-իսրայէլեան պիներազա-դարին առթիւ Խորհրդային Միութիւնը դուրս ձգուեցաւ: Մ. Նահանգները, Անգլիա եւ Ֆրանսա համաձայնեցան՝ Մերձաւոր Արեւելքի գործերը միասին կարգադրելու համար:

1956ի աշնան Սուէզի ապտնապը անըմպասելի պատեհութիւն մը ընծայեց Մոսկուայի՝ իբրեւ արտրական դաժի պաշտպան ներկայանալու համար:

Երեք տարի տեւեց իր սիրաբանութիւնը Գահիրէի եւ Դամասկոսի հետ:

Արաբական միացեալ Հանրապետութեան պաշտօնաթերթը հանդիսաւոր ազդարարութիւն մը կ'ուղղէ այժմ Խրուշչեւի՝ յայտնելով որ իրաւունք չունի ի-րենց ներքին գործերուն խառնուելու:

« Ժողովուրդները ազատ են ընտրելու իրենց ուզած fաղաքական եւ ընկերային գործելակերպը», կը գրէ Գահիրէի մեծագոյն թերթը, — Ալ Ահրամ:

« Որ ականջս ունի լսելոյ, լսէցէ »:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ՏԵՂ ՏՈՒԷՔ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒՆ"

×

ԾԵՐԵՐՆ ՈՒ ԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

ԹՈՂ ՀԵՌԱՆԱՆ ...

Խ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան 21րդ Համագումարը կը չարունակէ իր աշխատանքները: Կը կարծուի թէ հիմնական փոփոխութիւններ պիտի ըլլան ղեկավար պատակարգին մէջ, քանի որ Համագումարին նշանարաններէն մէկն է՝ «Տեղ տուէք երիտասարդներուն, հեռացուցէք անկարողներն ու տարիքոտ կեղծարները »: Նիքիթա Խրուշչեւ (64 տարեկան) որ այս արշաւին գլուխը կը գտնուի Քրիչենքոյի (50 տարեկան) եւ Մուհիտտինովի (41 տարեկան) հետ, անհրաժեշտ կը նկատէ պատասխանատու պաշտօնները յանձնել երիտասարդներու՝ կուսակցութեան թէ կառավարութեան մէջ:

Խրուշչեւ մասնաւորապէս բաւ թէ կուսակցութիւնը « արդէն բաւարար չափով որակաւոր մարդիկ ունի՝ խաղալ մաքրագործում մը ընելու համար»:

Խ. Միութեան Վարչապետը խոստովի զննդատեց անոնք՝ որոնց համաձայն « 30 – 40 տարեկան մարդիկը բաւական հասուն չեն՝ մեծ պատասխանատուութիւններ յանձնելու համար »: Նախաձեռնած փոփոխութիւնները, բաւ Խրուշչեւ, պիտի ըլլան «ոչ միայն անկայնելու, այլեւ այն ընկերներուն մէջ, որոնք իրենց տարիքին բերումով, կամ այլ պատճառներով աշխատանքը չարունակելու համար հարկ եղած ուժը չունին»:

Խօսք առաւ Սուրլոյ համայնավար կուսակցութեան քնդհ. քարտուղարը՝ Խալիտ Պէքթաշ: Արաբ պարագլուխը բաւ թէ «Միջին Արեւելքի մէջ ժողովուրդը հպարտ է իր հաւատարիմ բարեկամ՝ Խ. Միութեան յաջողութիւններով»: Եւ ա-ւելցուց.— Բայց ընկերվարական հասուածին համար, արաբ ժողովուրդին պայքարը յաջողութեամբ չպսակուեցաւ, արաբ երկիրները յաղթական չեղան եւ ի վի-ճակի ալ չեղան զարգացնելու իրենց տնտեսութիւնը »: Պէքթաշ վերջացուց իր ճառը մասնաւոր ողջոյնով մը Խ. Միութեան համար:

Ալժերիոյ համայնավար կուսակցութեան պատգամաւոր Պուհալի խօսք առնելով յարձակումներ գործեց «ամերիկեան աչխարհակալներու եւ Ատլանտեան Ուխտի միւս աչխարհակալներուն վրայ, որոնք «Ֆրանսայի գաղթաականերուն կ'օգնեն»: Պուհալի հաստատեց թէ «ալժե-րիացի համայնավարները հայրենասէր ներ են եւ կը մասնակցին համաժողովրդական պայքարին: Անոնք հաւատարիմ են միջազգայնականութեան սկզբունքնե-րուն »:

Համագումարը ունի նաեւ իր հետա-քրքրական կողմերը, անկախ՝ պաշտօնա-կան եւ ծանր յայտարարութիւններէ:

Խրուշչեւ երբ Արեւելեան Պերլին այ-ցելեց, ուշադրութիւնը գրաւած էին « էմփէրիալ« օթոպիւսները: Փափաքած էր գնանք դործածել նաեւ Մոսկուայի մէջ: Փորձի համար Գերմանացիները հատ մը գրկած են, բայց նկատելով որ ան չատ բարձր է՝ կառախումբին մէջ կարելի չէ եղած տեղաւորել: Հետեւա-բար, հանրակառքը մեկնած է Մոսկուա.. ցամաքի ճամբով:

Գալով Ա. Միկոյեանի, յայտարարեց թէ Ամերիկացիներուն առաջարկած է վոտքա ծախել, քանի որ Խ. Միութեան մէջ վոտքայի սպառման քանակը գրա-լիօրէն պակսած է:

Օրը Օրին

ՅՈՒՇԵՐՈՒ ՇԱՐԱՆԸ

— Քալէ՛, երթանք սուրճ մը խմենք ...Ետոյ ալ հիւանդանոց կ'երթանք ... Տես-նեմ ինչպէս եղաւ ...

— Սուրճ որ ասացիր, մի բան յիշեցի ... Սրահից մի վաթսուն տարի առաջ, ես, մի օր, բազու էի գնացել մի գոր-ծով... Ինձ ներկայացրին մի վարժապե-տի, որը Պոլսից նոր էր ժամանել ... Մի կարգին հոսհոս, ինչպէս որ բոլոր Պոլ-սեցիները էֆ լինում... Զվշտանաս, տօ՛ ... Մեր էս վարժապետը, մի օր, կու-սակցական ժողովում վեր կացաւ թէ « ընկերներ, առանց սուրճի ժողով չի գումարուիր, ասիկա բարբարոսութիւն է եւ աշխատաւոր զանգուածներու իրա-ւունքներուն դէմ ոտնձգութիւն»... Ես վեր կացայ եւ նրան մի լա՛ւ պատաս-խան ...

— Սուրճդ պաղեցաւ ... Այս տղուն հիւանդութեան ես չեմ հաւնիր կոր ... Բաւական լուրջ է ...

— Մեր գիւղում մի վարդապետ էր ե-կել մի օր... Լաւ եմ յիշում, 1887ի գար-նան ամիսներն էին... Ծաղիկները նոր է-ին բացուել, թռչունները ձլլում էին եւ վաղորցներից որ անցնում էիր, երեխէք ցատկում, պարում, երգում էին: Էդ ա-ռաւօտ, ես ուշ էի արթնացել... Իմ կնոջ եղբայրը քազարից մի ինչ որ բուռակ էր վերցրել ...

— Բժիշկին հեռաձայնեցի ... Շատ յուսահատեցայ... Շաբաթ օր գործողու-թիւն պիտի ընեն սրտին վրայ... Աստ-ուած հետը ըլլայ, խե՛ղճ տղուն ...

— Քեզ մի տարօրինակ բան ասեմ ... Ես շաբաթ օրերի մասին մի նախապա-շում ունեմ ... Դրա պատճառն էլ հետե-եալն է ... Երբ Օթոման Պանիի դէպքը պատահեց... Դա կը լինի 1896ին... Ես էդ ժամանակ մի գեղադէմ երիտասարդ էի... Որ այգիներով անցնում էի, բոլոր աղջկերքը հիացմունքով էին ինձ դիտում ու ես լսում էի նրանց հառաչանքները... «Էս ի՞նչ ասլան տղամարդ ա...» ինչ որ է, ուզում էի ասել որ էդ դէպքի ժամա-նակ, ես գնում էի Պոլիս եւ ապրում էի Կում Կապու, որտեղ է գտնւում Հայոց պատրիարքարանը ... Ժամանակ, էդ տարին պատրիարքական աթոռում բազ-մեցրել էին մի ...

— Զուշանանիք... Այցելութեան ժամե-րը 3էն 6 են... Հիւանդանոցէն ետէն ալ տունը հանդիպինք: Ծերուկ մայրիկ մը ունի, նայինք ա՞ն ինչպէս է ...

— Ամէն անգամ որ ծերուկ մայրիկների խօսք է լինում, իմ աչքերիս առաջ է գա-լիս մի իգդիրցի մայրիկ, որը անուանի ընտանիքի զաւակ էր... Մի անգամ, 1892ին, եկեղեցի էի գնացել... Լաւ եմ յիշում, Զատիկ էր... Երբ պատարագ-ւոր եպիսկոպոսը, ասում էր «Ազատես-ցէ՛ եւ զձեզ մարդասէրն Աստուած...» ինձ մօտ նստած էդ մայրիկը, որին ...

— կարծեմ ֆանի մը հոգի էով էովի գալու եւ ֆանի մը փրանք հաւաքելու ենք՝ բժիշկին ծախքերուն համար ...

— Դու իմացե՞լ ես որ մի ժամանակ ես բժիշկ էր դառնալու... Սա մի շատ հե-տաքրքիր պատմութիւն է ... նստենք, պատմեմ ... Կովկասում մենք մի լաւ տո-վորութիւն ունենք... երբ գիմնազիան աւարտում ես ...

— ես վաղը ֆանի մը բարեկամներու կը դիմեմ ...

— Մեր լուսահոգի Կառնելիոս վար-դապետը 1901ի Ծնունդի առաւօտեան մի բարոզ սուեց եւ բացատրեց բարեկամ բառի իմաստը... Չեմ մոռացել ... Սաղ-մոսից մի բնաբան վերցրեց ...

— Դուն ալ ֆանի մը հարուստներու գրես, գէշ չես ըներ ...

— Հարուստ որ ասում ես, յիշում եմ մեր հաւար Պետրոսին, որը 1889ին երբ կաթողիկոսը էջմիածին է գալիս ...

– Հասկացուեցա՛ւ... Դուն հիւանդոտե-սի երթալու միտք չունիս: Քալէ ես Ստեփանին խանութը ձգեմ, յուշերդ ա-նոր պատմէ ...

— Ի՞նչ հիւանդ, տօ՛... Ո՞վ է հիւան-դացել ... Բա՛, ինչո՞ւ չէիր ասում ... Էս Պոլսեցիներդ ինչքա՞ն յիմար էք, աղ-բեր: Մի ժամ է նստել ենք, չես ասում թէ հիւանդանոցում հիւանդ ունենք ...

— ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂՏԱՏԻ ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ զնդապետ Արկֆ, պատուած է Դեկ-տեմբեր 27էն Յունուար 11, զոնդոփ: Ամբաստանուած էր «բարձր դաւաճանու-թեան եւ սպանութեան փորձի» համար Քասբմի դէմ: Ընդհանուր դատախազը մահապատիժ պահանջած է: Արկֆ ժխտեց բոլոր ամբաստանութիւնները: Դատավա-ճիռը ծանօթ չէ. թէեւ եկեղեցական մա-մուլը կ'ըսէ թէ Արկֆ մահուան դատա-պարտուած է:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ «Ալ Ահրամ» թերթը որ ծանօթ է իրրեւ Նասրի «բերանը» վեր-սկսած է իր յարձակումները Իրաքի վար-չապետին դէմ, մասնաւորաբար Արկֆի պատասխանատուութեան առթիւ: Թերթը երե-ւան կը հանէ որ Արկֆի «դաւադրութիւ-նը» յայտնուած է Քասբմի անգլիական դեսպանին կողմէ, եւ այս «ծառայու-թեան» փոխարէն իրաք ընդունած էր մը-նալ Պաղտատի Ուխտին մէջ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՍՐ կարգ մը որոշումներ տուաւ պետական գրամին մսխումին ա-ռաջքն առնելու համար: Պետական ոչ մէկ պաշտօնեայ կրնայ իր տասցած թոշակին հարիւրէն երեսունէն աւելի յատկացում ընել: Պաշտօնական ոչ մէկ անձնա-տուրութիւն պիտի կարենայ ինքնաշարժ գնել առանց հանրապետութեան նախա-գահին հրամանին: Պաշտօնական ոչ մէկ պատուիրակութիւն պիտի կարենայ ար-տասահման երթալ առանց Նասրին հա-մաձայնութեան:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ կուսակ-ցութեան պաշտօնաթերթը ցարդ ոչ մէկ խմբագրական նուիրած էր 21րդ համա-գումարին. ոչ մէկ թերթ անդրադարձած էր Խրուշչեւի ճառին: Զինական մամուլը գոհացած էր հրատարակելով նիստերու տեղեկագիրները, այնպէս՝ ինչպէս կու-տար մամուլի «Թաս» գործակալութիւնը: Երկմիայն, համագումարի բացումէն մօտ չաբաթ մը եաք « Ժողովուրդի Թեր-թ»ը հրատարակած էր Խ. Միութեան վարչապետին ճառը: Փէքինի դիւանագի-տական շրջանակները ուշադրութեամբ կը հետեւին չին համայնավարներու այս ցուրտ վերաբերումին:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԻՐԱՔ՝ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԼԻՆ

Նիւ Եորք Հերալտի աշխատակիցներէն Ճօ Ալէքս Մորիս յօդուածաշարք մը գրած է Իրաքի ներկայ կացութեան եւ վար – չապետ Քասըմի բռնած դիրքին մասին : Ստորեւ՝ այդ յօդուածաշարքին գլխաւոր մասերը :

Իրաքի մէջ իշխանութեան տիրանալու համար համայնավարներու եւ Արաբ ազ – գայնականներու միջեւ մղուած պայքարը նոր ու թերեւս նաեւ բախտորոշ փուլի մը մէջ մտած է : Այս պայքարին հետեւանքէն կախում պիտի ունենայ ոչ միայն Իրաքի ապագայ դոյավիճակը, այլ նաեւ ղրացի Իրանի գահին ու քարիւղաչատ Պարսից Ծոցի չուրջը դասաւորուող երկիրներուն ապա – գան :Այսօրուան Պաղտատի մէջ քաղաքա – կան մակերեսը երեւութապէս չատ հան – դարտ է, սակայն իրարու հակամարտ հա – մայնավարներն ու ազգայնականները ի – րենց կողմը սիրաշահիլ կ'ուզեն վարչա – պետ Քասըմը : Ցարդ Քասըմ ոչ մէկ կող – մակերպութեան ի նպաստ բացորոշ դիրք ճշդած է : Սակայն կարգ մը դիտողներու կարծիքով, Քասըմ ոչ ոքի հետ տեւական կողմ պիտի բռնէ եւ պարագային ու ի – րաքի չահերուն համեմատ պիտի գոր – ծակցի Արաբական, Արեւելեան ու նոյն – իսկ Արեւմտեան աշխարհներուն հետ, ո – րոնցմէ վերջինը մինչեւ հիմա հաչուէն դուրս ձգուած էր՝ Իրաքի նախորդ վար – չապետին հետ ունեցած սերտ կապերուն պատճառով :

Երկրին ամէն կողմը Քասըմը որպէս հերոս ներկայացնելու համար կատար – ուած քարոզչութիւնը մասամբ կը հաս – տատէ վերոյիշեալ կարծիքը : Իր նկար – ները ամէն տեղ գրաւած են Նասրի նկար – ներուն տեղը, որոնք իրաքեան յեղափո – խութենէն անմիջապէս վերջը կը ծածկէին պաշտօնական հաստատու – թեանց պատերն ու խանութներու ցուցա – փեղկերը : Այժմ, Նասրի նկարները բոլո – րովին չքացած են :

Պաղտատի մէջ տիրող ընդհանուր կար – ծիքն այն է, որ համայնավարներու եւ ազգայնականներու միջեւ համաձայնու – թեան եզր մը գտնելու կամ միջին քաղա – քականութիւն մը վարելու կառավարա – կան որեւէ փորձ ձախողութեան դատա – պարտուած է : Քասըմ քաղաքական փոր – ձառութիւն չունի, իւրայատուկ դաղա – փարաբանութիւն մըն ալ չունի եւ տակա – ւին չէ զօրացուցած իր անհատականու – թիւնը :

Իրաքցի ազգայնականները մտահոգ են ու տակաւին վարկաբեկուած՝ Նասրի կողմնակից տարրերու կողմէ կազմակեր – պուած երկու յաջորդական «դաւ»երու ե – րեւան հանուելէն ի վեր : Իսկ համայնա – վարները ամէն ճիզ կը թափեն Քասըմը վերջնականապէս իրենց կողմը սիրաշա – հելու եւ Նասրն ու ազգայնականները վարակբեկելու համար : Այժմ կ'աշխատին Նասրի ճակատին փակցնել կայսերապաշ – տի պիտակ : Այս գործին մէջ Նասրի ա – մէնէն հաւատարիմ կողմնակիցը՝ Արէֆ, չատ մեծ դեր խաղաց, որովհետեւ իր գործունէութեան պատճառով Քասըմ ըս – կըսաւ կասկածոտ վերաբերմունք ցոյց տալ Նասրի հանդէպ : Համայնավարները ճապարեցին առիթէն օգտուիլ եւ մատ – նանշել Նասրի համարաբական ծրագիր – ներուն ներկայացուցած վտանգը :

Միւս կողմէ, այնպէս կը թուի թէ հա – մայնավարները մասամբ իրենց ձեռքը ա – ռած են բանակը : Շատերու կարծիքով, Քասըմ որոշ չափով կը յենի համայնա – վարներուն վրայ, որովհետեւ վստահու – թիւն չունի բանակին հաւատարմութեան վրայ :

Համայնավարները մեծ սխալ մը դոր – ծեցին Մ. Նահանգներու Արտաքին նա – խարարութեան ներկայացուցիչ Ուիլեամ Բաունթրիի կառքը քարկոծելով. այս դէպքին հետեւանքով է, որ Քասըմ սկը – սաւ սանձել Ժողովրդական Դիմադրական Ուժին (համայնավարամիտ կուսակցու – թիւն) եւ համայնավարներու ձեռքին գա – նուող Ուսանողական Միութեան գործու – նէութիւնը : Համայնավարները, սակայն, չուտով անդրադարձան իրենց սխալին եւ անմիջապէս փոխեցին իրենց ոտքամարա – րութիւնը : Այժմ Քեւ թիկունք կը հան – դիսանան Քասըմի եւ իրաքցի ազգայնա – կաններուն, ընդդէմ՝ Նասրի եւ «ազգայ – նամոլ ու կրօնական յետադիմական տար – րերուն » :

Իրաքի համայնավար մամուլը Նասրը կ'ամբաստանէ կայսերապաշտներուն հետ գործակցելու յանցանքով : Ցայտնի եւ անյայտ իրաքցի համայնավար բոլոր ղե – կավարները Քասըմը կը մղեն Նասրէն հեռանալու. ժամանակ կ'ուզեն չահիլ ի – րաքցի ազգայականները սիրաշահելով, մինչեւ որ պատրաստ ըլլան իրենց յա – ջորդ հարուածը տալու : Հակահամայնա – վարները կը դիտակցին այս վտանգին. անոնցմէ մէկը կ'ըսէր վերջերս՝ « Նուրի Սայիտի օրով ժամանակը կարեւորութիւն չունէր. այժմ՝ իւրաքանչիւր անցնող օր իր կարեւորութիւնն ունի » :

Բայց այս բոլորին մասին ի՞նչ է Քա – սըմի կարծիքը : Ամէն ոք համաձայն է մէկ կէտի չուրջ — այն որ իրաքեան յե – ղափոխութենէն վեց ամիս վերջ տակա – ւին, վարչապետ Քասըմ առեղծուած մը կը մնայ : Ամերիկացիները, զոր օրինակ, դրական պատասխան մը ստացած չեն Իրաքի մէջ հաստատուած ամերիկեան դիւանագիտական օգնութեան մարմնին ապա – գային ու անոր վերապահուած ճակատա – գրին մասին : Անգլիացիները տակաւին չեն գիտեր թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Հապա – նիյէի մէջ կեդրոնացած անգլիական օ – դուժին հարիւրաւոր անդամներուն ճա – կատագիրը : Պաշտօնական ոչ մէկ յայ – տարարութիւն եղած է այն հարցին չուրջ, թէ Իրաք պիտի չարունակէ՞ մաս կազմել Պաղտատի Ուխթին , թէ՝ պիտի հեռանայ անկէ : Բոլոր երկիրներու դես – պանները — արեւմտեան ու արաբական— կ'աշխատին բառ մը կորզել Քասըմէն. բայց ապարդիւն : Անորոշութեան այս մթնոլորտը կը տիրէ կառավա – րութենէն ներս ալ, որուն ժողովներուն մէջ կը խօսուին միայն ընթացիկ հարցե – րու չուրջ. նախարարները պատասխանա – տու քայլեր առնելու իրաւասութիւն չու – նին նոյնիսկ իրենց նախարարութեան վե – րաբերեալ գործերու մէջ. կառավարու – թիւնը տակաւին տեղեակ չէ պահուած Մ. Միութենէն զէնք գնելու զաղտնի հա – մաձայնութեան մասին : Քասըմ մինակը կը դործէ :

Վեց ամիսէ ի վեր բախտորոշ որեւէ ո – րոշում չէ տրուած : բացի հողային օրէնք – քի բարեփոխումէն. եւ նոյնիսկ այս օրէնք – քը տակաւին իր վերջնական ձեւը չէ ըս – ուած, որովհետեւ կառավարութիւնը կ'ու – զէ լաւ մը ուսումնասիրել հարցը դայն վերջնական օրէնքի վերածելէ առաջ : Բո – լոր ղեկավարներն ու նախարարները հա – մոզուած են, որ այս անչարժութիւնը ա – ւելի երկար չի կրնար տեւել ու Իրաք պէտք է չուտով ճշդէ իր քաղաքականու – թիւնը՝ բոլոր մարզերուն մէջ: Նոյնպէս, տակաւին չէ ճշդուած թէ ինչի՞ պիտի յատկացուին Իրաքի քարիւղին ձգած չա – հերը : Նոր չինուիներու տրուած յատ – կացումները առ այժմ դադրեցուած են . առեւտրական գործառնութիւնները դրե – թէ մեռեալ վիճակի մէջ են :

Քարիւղի ընկերութեան մէջ աշխա – տող օտար մասնագէտները արձակուած են իրենց պաշտօններէն. ամերիկեան Զորրորդ կէտի երկրագործական կեդրոն – ները դոցուած են. ՄԱԿի օդային փոխա – դրութեան դրասենեակները, օտար կրօ – նական հաստատութիւններն ու ընկերա – յին կազմակերպութիւնները նոյն ճակա – տագրին արժանացած են: Արեւմտեան դիւանագէտները Պաղտատէն դուրս ելլե – լով Իրաքի մնացեալ չրջանները այցելե – լու համար մեծ դժուարութեամբ արտօ – նութիւն կը ստանան :

Ֆրանսական դրամատան տնօրէնը , Անգլիացի ձարտարապետ մը եւ Հոլան – տացի մը (որ իր կառքին առջեւի ապա – կիին վրայէն Քասըմի նկարը վերցուցած էր դիմացը տեսնելու համար) , բանտար – կուած են: Արեւմտեան մասնագէտներուն փոխարէն Արեւելեան մասնագէտներ բեր – ուած չեն. բայց յեղափոխութենէն ի վեր խորհրդային եօթը դիւանագիտական մի – սիոններ բացուած են ու Պաղտատի մէջ համայնավար երեք լրագրական դործա – կալութիւններ իրենց մնայուն թղթակից – ները ունին: Խորհրդային առաջին դէն – քերը հասած են ու Եգիպտացի օդանա – ւորդներ Իրաքցիներուն կը սորվեցնեն խորհրդային Միկ օդանաւները վարելուն դաղտնիքները : Առեւտրական համաձայ – նութիւններ կնքուած են համայնավար դրեթէ բոլոր երկիրներուն հետ եւ կառա – վարութեան վրայ մեծ ճնշում կը բանեց – ուի Ֆրանսայի ու Արեւմտեան Գերմանիոյ հետ դոյութիւն ունեցող առեւտրական կապերը խզելու համար :

Այս բոլորը կը ներկայացուի որպէս վերադարձ դէպի «բնականոն վիճակ» , անցեալին մէջ «կայսերապաշտներու ըս – պասեակ»ներուն կողմէ երկիրը «Արեւ – մուտքին ծախած»ներուն դործունէութիւ – նը դադրեցնելու համար : Արեւմտեան մասնագէտները դրեթէ տեղ կը դրուին :

Իրողութիւն է, որ Իրաք պէտք ունի արտաքին օժանդակութեան. հարցը դար – պասէս այն է, որ ո՞վ պիտի ընէ այդ օ – ժանդակութիւնը : Ցարդ, ոչ ոք դիտէ. Քասըմ կը չարունակէ լուռ մնալ : Ելմը – տական նախարարը, Մուհամմէտ Հալիտ, կ'ըսէ որ Իրաք իր դռները լայն պիտի բանայ թէ՛ Արեւմտեան եւ թէ՛ Արեւել – եան օգնութեան առջեւ, պայմանաւ որ փոխադարձ կապեր չպարտադրուին : Ա – նոր որպէս պատասխան , համայնավար մամուլը կը պահանջէ ընկերվարական եր – կիրներուն միանալ՝ « պատերազմի հրա – ձիգ» Արեւմուտքին դէմ, քանի որ ընկեր – վարական երկիրները « խաղաղ դոյակե – ցութեան համար կ'աշխատին եւ կայսե – րապաշտ պատերազմի հրձիդներուն դա – ւերը կը ձախողեցնեն » :

Բայց ի՞նչ է Իրաքի համայնավարնե – րուն ուժը: Կուսակցական անդամատեր ունեցողներուն թիւը քանի մը հազարը չանցնիր վստահաբար : Բայց Պաղտատի մէջ կազմակերպուած ցոյցի մը տակն 150·000նոց ամբոխ մը կրցան ոտքի հա – նել :

Նուրի Սայիտի վարչաձեւը, ճակատա – դրի հեղինակով, ծառայեց համայնա – վարները կազմակերպելու : Իր ոչնչու – թեան, Նուրի Սայիտ անխնայ կը հալա – ծէր համայնավարները, որոնք, այս պատճառով, կրցան դաղտնօրէն կազմա – կերպուիլ եւ միեւնոյն տաճն չահիլ ժո – ղովուրդին համակրանքը: Բանաերը լեց – ուած համայնավարները սիրաշահեցան ու համոզեցին բանտի իրենց ընկերները : Եւ երբ Յուլիս 14ին ծագեցաւ յեղափո – խութիւնը, համայնավարութիւնը կը հանդիսանար իրաքի ամէնէն լաւ կազ – մակերպուած կուսակցութիւնը, այն ի – մաստով, որ զործի անցնելու պատրաստ էր :

Իրաքի մէջ քաղաքական կուսակցու – թիւնները արդիլուած էին ու տակաւին ալ արդիլուած են: Բայց Յուլիս 14ին յաջոր – դող օրերուն, մէկը միւսինետեւէն մէջ – տեղ եկան «Խաղաղութեան Կոմիտեակից – ներ»ու միութիւնը, «Կանացի Իրաւունք – ներու Լիկան», եւ նման այլ կազմակեր – պութիւնները, որոնք բոլորն ալ համայնա – վարական պիտակ կը կրեն: Համայնավար ուսանողները այնքան լաւ կազմակեր – պուած էին, որ առանց դժուարութեան չահեցան Ուսանողական Միութեան ընտ – րութիւնները:

Թաքստոցներէն եկան ու աքսորէն վե – րադարձան համայնավար ղեկավարները— ինչպէս օրինակ Ապտիւլ Քառէր Իսմայիլ, որ կը նկատուի Միջին Արեւելքի ամէնէն կարեւոր համայնավար ղեկավարը: Դրա – ցի երկիրներու համայնավար ղեկավար – ներն ալ մէկիկ մէկիկ Իրաք հաւաքուե – ցան — դրացի Իրանի Թուտէհ կուսակ – ցութեան անդամները, Սուրիոյ համայ – նավարներուն պետը՝ Խալէտ Պէկդաչ, եւ ուրիշներ՝ Արեւելեան Եւրոպայէն :

Աւոր փոխարէն, Իրաքի ազգայնական – ները անկազմակերպ ըլլալ կը թուին եւ ընդհանրապէս չեն ուզեր հաւատալ, որ համայնավարները կրնան չահիլ: Ազգայ – նական Թերթի մը խմբագիրը կը գրէր նոյնիսկ, որ պայքարի կարիք չկայ, քա – նի որ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը հակամայնավար է. միաժամանակ ա – ւելցնելով ալ, որ համայնավարներուն համար ասիկա «ճակատագրական պայ – քար»ն է :

Շուկաներ կան, որ համայնավարներուն դէմ ազգային միացեալ ճակատ մը պիտի կազմուի : Եթէ այս ուղղութեամբ Պաաթ կուսակցութիւնը (ընկերվարական) , Ազ – գայնական Դեմոկրատներն ու Անկախու – թեան կուսակցութիւնը որեւէ համաձայ – նութիւն գոյացուցած են, չեմ դիտեր. արտաքնապէս կը թուի թէ որեւէ հա – մաձայնութիւն չկայ :

Ազգայնականները մեծ հաւատամք տա – յան Նասրի կողմնակից զնդապետ Արէֆ – ի, Ռաշիտ Ալի Կայլանիի եւ այս վերջի – նին եղբօր զաւակին ձերբակալումով : Կ'ըսուի թէ այս երեքին ալ դատավարու – թիւնը կատարուած է զաղտնի կերպով , Ռաշիտ Ալի Կայլանի մահուան խակ իր եղբօր զաւակն ալ 20 տարուան բանտար – կութեան դատապարտուած են: Բայց ա – սոնք՝ չչուկներ են: Ազգայնականները կ'ըսեն թէ իրենց զեկավարներէն ու կողմ – նակիցներէն հարիւրաւորներ ձերբակալ – ուած են: Բայց պաշտօնական որեւէ յայ – տարարութիւն չկայ այս բոլորին մասին:

Եթէ Նասր կարենայ այս կամ այն ձե – ւով հանդարտեցնել Քասըմի կասկածները «եդիպտական կայսերապաշտութեան » մասին, այն ատեն կարելի է յուսալ որ Իրաք պիտի չնետուի համայնավարու – թեան զիրկը: Բայց եթէ Քասըմ թոյլ տայ, որ Պարսկական Թուտեհ կուսակ – ցութիւնը, Իրաքի մէջ հաստատուի այնտեղէն յեղափոխութիւն կազմակերպէ Պարսկաստանի մէջ, չատ մեծ վախ կայ որ այդ յեղափոխութիւնը համայնավա – րական ըլլայ: Այն ատեն, դրեթէ վստա – հաբար, Իրաքի սահմանակից Քուվէյթի եւ Սէուտական Արաբիոյ մէջ ալ նման չարժումներ ծայր պիտի տան եւ իրակա – նացած պիտի ըլլայ աշխարհի ամէնէն քարիւղաչատ չրջանին — Միջին Արեւել – քի — վրայ համայնավարական ազդեցու – թեան հաստատումը :

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՓԵՂԿԸ՝ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ

Ինչպէս ըսինք, կառավարութեան եւ – մտական քաղաքականութիւնը «Թրիփ – Թիք» մըն է, — դրամական , տնտեսա – կան, ընկերային : Անոր առաջին երկու փեղկերը տեսնելու առիթը ունեցանք , ակնարկ մը նետենք երրորդին վրայ :

Աւելորդ կը նկատենք ծանրանալ «ին – չո՞ւ»ին վրայ, բացատրենք «ի՞նչպէս»ը , այս սիւնակներուն նեղած չափովը :

Ա.— «Ս.Մ.Ի.Կ.» կը յորջորջուի երաշ – խատուած նուազագոյն աշխատավար – ձը: Ան փոփոխութեան կ'ենթարկուի հը – րովարտակով մը, երբ երկու յաջորդա – կան ամիսներու վերջաւորութեան ապ – րուստի անհրաժեշտ նկատուած 179 ապ – րանքներու, նիւթերու եւ սպասարկու – թիւններու միջինը սղում կրէ : «Ս.Մ.Ի.Կ.»ին հիմն է այդ 179 նիւթերուն 1957 Յունուարի վիճակները , որ թուաբանական չափանիշի վերածուած է՝ հարիւր կէտ: Ցաջորդական սղումներու հետեւանքով այդ չափանիշը Դեկտ. 1958ին հասած էր 111 կէտի, ուստի եւ նուազագոյն աշխատավարձը յաւելումներ կրած էր նոյն համեմատութեամբ :

Ըստ օրինի Յունուարի եւ Փետրուարի ընթացքին պատահելիք սղումներու հե – տեւանքը կիրարկելի էր —ՍՄԻԿի փոփո – խութեան համար — միայն Ապրիլին, քանի որ հազիւ մարտ ամսոյն վերջը կա – րելի է Փետրուար ամսոյն վերաբերեալ ճշդիւտ՝ վիճակագրութիւն ունենալ : Սակայն կառավարութիւնը դիտակից իր միւս որոշումներուն հետեւանքին, ապ – րուստի սղութեան վրայ, չէր կրնար ե – րեք ամիս յետաձգել յաւելումը նուազա – գոյն աշխատավարձին, որով հազիւ հազ կ'ապրին մէկ միլիոնէ աւելի գործաւոր – ներ :

Իշխանութիւնները դրեթէ ճշդիւտ կեր – պով կրնան հաչուի առնել իրենց սպա – սարկութիւններու նոր սակերուն կամ այլ որոշումներու ազդեցութեան տակ անու – րանալի կերպով սղող 179 նիւթերու նոր դիները, ուրմէն որոշած են նոր «ՍՄԻԿ»ը չորսուկէս առ հարիւր յաւելումով : Պե – տական պաշտօնատարներուն, ինչպէս եւ դանազան արհեստագիտական ճիւղերու համար ալ արդէն որոշուած է թոշակնե – րու չորս առ հարիւր յաւելում, ուստի 3 կամ երեքուկէս միլիոն աշխատաւորներ Յունուարի վերջը պիտի ստանային չոր – սէն հինդ առ հարիւր յաւելուածական աշ – խատավարձ :

Բ. ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. — *Այս մարզին վերաբերեալ որոշումները կը հետաքրքրեն բոլորս, ըլլանք գործա – տէր կամ աշխատաւոր :*

ա) Գործատէրերը այսուհետեւ աշխա – տավարձերու վրայ պիտի վճարեն 12·50 առ հարիւր , փոխանակ տասը առ հա – րիւրի, վերին սահման (վլաֆոն) առնե – լով 55·000 ֆրանք ամսավճար (փոխանակ

գան Նասրի կողմնակից զնդապետ Արէ – ֆի, Ռաշիտ Ալի Կայլանիի եւ այս վերջի – նին եղբօր զաւկին ձերբակալումով : Կ'ըսուի թէ այս երեքին ալ դատավարու – թիւնը կատարուած է զաղտնի կերպով , Ռաշիտ Ալի Կայլանի մահուան խակ իր եղբօր զաւակն ալ 20 տարուան բանտար – կութեան դատապարտուած են: Բայց ա – սոնք՝ չչուկներ են: Ազգայնականները կ'ըսեն թէ իրենց զեկավարներէն ու կողմ – նակիցներէն հարիւրաւորներ ձերբակալ – ուած են: Բայց պաշտօնական որեւէ յայ – տարարութիւն չկայ այս բոլորին մասին:

Եթէ Նասր կարենայ այս կամ այն ձե – ւով հանդարտեցնել Քասըմի կասկածները «եդիպտական կայսերապաշտութեան » մասին, այն ատեն կարելի է յուսալ որ Իրաք պիտի չնետուի համայնավարու – թեան զիրկը: Բայց եթէ Քասըմ թոյլ տայ, որ Պարսկական Թուտեհ կուսակ – ցութիւնը, Իրաքի մէջ հաստատուի այնտեղէն յեղափոխութիւն կազմակերպէ Պարսկաստանի մէջ, չատ մեծ վախ կայ որ այդ յեղափոխութիւնը համայնավա – րական ըլլայ: Այն ատեն, դրեթէ վստա – հաբար, Իրաքի սահմանակից Քուվէյթի եւ Սէուտական Արաբիոյ մէջ ալ նման չարժումներ ծայր պիտի տան եւ իրակա – նացած պիտի ըլլայ աշխարհի ամէնէն քարիւղաչատ չրջանին — Միջին Արեւել – քի — վրայ համայնավարական ազդեցու – թեան հաստատումը :

ԿՅՈՒՆՔԻ

Ֆ. ՀԱՍՏ

Խ.

ՎՆԱՍՈՒՂ ՎԱՐՊԱՊԵՏ

Թուր դուր մնաց, նետ, սիլաղուն աչքերը եւ ձնասպիտակ մազերը, պատմում են, որ նրա վրայ ոչ մի վէրք չկայ, ոչ մի սպի, ոչ մի նշան, որ ցոյց տայ, թէ նա երբեւէ մարտի դաշտում է եղել, կռուել է, մեռնելու չափ վիրաւորուել է, կամ թէ ինքն է ուրիշներին վիրաւորել, սպանել։ Ոչինչ չկայ, որ ցոյց տայ, թէ նա մի ժամանակ զինուոր է եղել, զօրավար է եղել, հրամանատար է եղել։ Ոչինչ չկայ, որ ցոյց տայ, թէ նա մի ժամանակ ամենահռչակաւոր զօրավարներից մէկն է եղել, որի անունը սարսափ էր ազդում թշնամիների սրտերում։ Ոչինչ չկայ, որ ցոյց տայ, թէ նա մի ժամանակ ամենահռչակաւոր զօրավարներից մէկն է եղել, որի անունը սարսափ էր ազդում թշնամիների սրտերում։ Ոչինչ չկայ, որ ցոյց տայ, թէ նա մի ժամանակ ամենահռչակաւոր զօրավարներից մէկն է եղել, որի անունը սարսափ էր ազդում թշնամիների սրտերում։

Բայց դրա փոխարէն նրա ամբողջ կերպարանքի վրայ, նրա ամբողջ էութեան մէջ մի այնպիսի բան կայ, որ ստիպում է ինքնաբերաբար յարգել նրան, ինքնաբերաբար խոնարհել նրա առջեւ։ Ինչ որ նա ասում է, ինչ որ նա անում է, ինչ որ նա խորհուրդ է տալիս, ինչ որ նա հրամայում է, ամէն ինչ ընդունւում է առանց հակառակութեան, առանց առարկութեան, առանց վիճաբանութեան։ Ամէն ինչ ընդունւում է որպէս անհերքելի ճշմարտութիւն, որպէս անհերքելի իրականութիւն։

Ինչո՞ւ է այդպէս։ Ինչո՞ւ է այդպէս, որ նա ոչ մի ժամանակ զինուորական ոչ մի պաշտօն չի վարել, ոչ մի ժամանակ զօրավար չի եղել, ոչ մի ժամանակ հրամանատար չի եղել, ոչ մի ժամանակ ոչ մի զինուորական կոչում չի ունեցել, ոչ մի ժամանակ ոչ մի զինուորական աստիճան չի կրել, ոչ մի ժամանակ ոչ մի զինուորական շքանշան չի ստացել։ Ինչո՞ւ է այդպէս։ Ինչո՞ւ է այդպէս, որ նա ոչ մի ժամանակ զինուորական ոչ մի պաշտօն չի վարել, ոչ մի ժամանակ զօրավար չի եղել, ոչ մի ժամանակ հրամանատար չի եղել, ոչ մի ժամանակ ոչ մի զինուորական կոչում չի ունեցել, ոչ մի ժամանակ ոչ մի զինուորական աստիճան չի կրել, ոչ մի ժամանակ ոչ մի զինուորական շքանշան չի ստացել։

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ ազատական պարա – պլուի Տիոնիսիօ Ռիտիժօ քսան ամսուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, 1957ին քաղաքական թերթի մը թղթա – կիցին հետ ունեցած սեռակցութեան ըն – թացքին Սպանիոյ Նախագահը անարգած ըլլալու համար: Մօտ ութ հարիւր հոգի հետեւած են դատավարութեան:

ԳԱՀԻՐԻի մէջ ափրիկեւասիական եր – կիրներու երիտասարդներու առաջին հա – մագումարին բացման երբ կարդացուած է Խրուշչեւի ողջոյնի նամակը, երիտա – սարդ պատգամաւորները ազդակած են. «ո՛չ Արեւելք, ո՛չ Արեւմուտք»:

ՊԵԼՃԻԱԿԱՆ ԿՈՆԿՈՑի մէջ նոր կու – սակցութիւն մը հիմնուեցաւ՝ «Կոնկոյի – ներու համախմբում» անունով: Նոր կու – սակցութիւնը Կոնկոյի ներքին ինքնավա – րութիւնը կը պահանջէ, Պելժիոյ հետ միութեան ամէն ապահովութիւն տալով:

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ իր ճամբորդութիւնը շարունակելով հասաւ Եթովպիա, ուր մօտ երկու շաբաթ պիտի մնայ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Ամպերկ քաղաքին մօտերը ամերիկեան 7րդ բա – նակի 240000 պինուորները ձմեռնային ռազմախոբձերը սկսան:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

—o—

Առաջնուն լոյս կը տեսնէ Հայ–Բոյժի Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր թիւը (203–204), ամբ եւ այլազան բովանդակութեամբ, 48 էջ:—

Մարդոց դէրէն ճանչնալ խլիրդը (fաiսէր): Ի՞նչ է պնդերակութիւնը, կանխա – պատչութիւն ու դարմանում (Տոքթ. Նա – ւասարդ), Սեւանի աւազանը (Ք.): Գէր կիներուն յղութիւնը (Տոքթ. Լոմման): Խլիրդին ախտաղտղի նշանները (Փրոֆ. Տիւրուէն): Ստամոքսի ընդլայնում (Տոքթ. Գալուստեան): Մխ ուտելուն վնասները եւ օգուտները (Տոքթ. Պոն – տէլ): Օգտագործել մեռելներուն արիւ – նը (Փրոֆ. Շարիմանեան՝ Երեւանէն): Եթէ կիները դիանային (Ս. Նիկողոս – եան): Ատամնաբոյժին հասկացողը (Տոքթ. Գեղամ Այվազեան): Ճարպանիւ – թի անօթութիւն (Հայ – Բոյժ): Ինկու մարեցաւ (Խաչուհի): Ագիներուն մէջ ճճի ունի (Տոքթ. Շ. Այվազեան): Փալ – լոլ եւ արդի մարդը (Տոքթ. Պօղոսեան Աբշակ):

× Հայ – Բոյժի բացառիկը, բաժնեգի – նին վրայ 500 ֆրանք յաւելումով միայն պիտի դրկուի բաժանորդներուն՝ փետր – ուար մէկէն սկսեալ, ինչպէս յայտարա – բած էինք նախապէս, (Թղթատարական ծախքերու յաւելումը կ'արդարացնէր ա – նելի կանուխ բարձրացնել դինը):

× Հայ – Բոյժի համար դրամական ա – մէն առաքում կատարել Շ. Նարդունիի անուան, միշտ մանտա – խարթով, Յա – ռաջի խմբագրատան հասցէով (գրել՝ ռէտաքտիոն «Յառաջ»,— չէնքին դանա – գան բաժանումներուն պատճառով), բայց երբեք Յառաջի ջէֆ–փոսթալով:

Տարեկան բաժնեգինը ցնոր արօրինու – թիւն՝ 1200 ֆրանք, արտասահման 1500:

Պ. ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Համոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայ – բնակիչները, որոնք կը փափաքին գործածուած (օfագիօն) կառք մը գնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մա – նաւանդ՝

S.I.M.C.A,

կրնաք ապահով դիմել իրեն, ծա – խած կառքերը կառանքի են, կամ իր, կամ՝

ՍԻՄՔԱյի կողմէ: Նոյնիսկ զաւա – ռէն կրնաք գրաւոր դիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլո – րին, ՀԱՄՁԻՆ.— Յ. Պետրոսեան,

Tél.: ETO. 64-85, 70-66 et GAL. 76-10

ԳՐԱՒՈՐ.— Յ. Պետրոսեան,

65, RUE DE STALINGRAD, HOUILLES. S.& O.

Ներկայացուցիչն է՝

Service officiel des usines Simca Gramauto

34, Ave, de la Porte de Villiers

Paris 17e

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒ – ՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷՆ

Կիրակի, Փետրուար 8, ժամը 15·30ին կը ներկայացուին՝

ՍԵՊՈՒՀ ՄԻՆԱՍԵԱՆԷՆ — Ադուարդ – Իշխան: Հայաստանի անկախութեան դր – ուագ մը, Հայ – Մակեդոնական չրջանէն:

COURTELINE - L'ARTICLE 330

ՋԱԻԵՇՏ ՄԷԿ ԱՐԱՐ

ՊԱՐՈՆԵԱՆի Մեծապատիւ Մուրաց – կաններէն տեսարանները:

Միծաղաշարժ միջնարարներ

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգային – ները:

Տոմսերը տեղւոյն վրայ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընկերներս, իսրին յա – ւակցութիւններ կը յայտնեն ընկեր Յա – չիկ Մխիթարեանի իր հօրը մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Մկռթչեան կը նը – շերեն երեք հազար ֆրանք, Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգտախոսութեան կա – յանի ընդարձակման ի նպաստ, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Միհրդատ Ա – լիքսանեանի մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐ

Այրի Տիկին Ե. Այտընլեան երկու հա – զար ֆրանք կը նուիրէ Ֆ.Կ.Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, փոխան ծաղկեպսակի ող – բացեալ Միհրդատ Ալիքսանեանի մահ – ուան առթիւ: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեց. Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրը ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ չինա – թեան.— Պ. Պ. Ճ. Պահապուբեանէ 25 հազար ֆրանք, Նազար Ուզունեանէ տա – սը հազար, Օր. Մարինա Կիւլէսէրեանի նշանախօսութեան առթիւ:

Տէր եւ Տիկին Կուրթիկեան հինգ հա – զար ֆրանք, Փարիզէն Տիկին Գալֆայ – Նան երկու հազար, Տիկին Սուլթան Սէ – ֆէրեան, Տիկին Հայկանուշ Սիմոնեան, Տիկին Գալուստեան հազարական ֆրանք, Պ. Արսէն Թէրզեան հինգ հազար ֆրանք:

Լիոնի Ազգ. Տիկնանց Միութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Պ. Պ. Ճ. Պա – հապուբեանէ 25·000, Պահապուբեան Հայկազեան զպրոցին ալ նուիրած է տա – սը հազար ֆրանք: Պ. Արսէն Թէրզեանէ երեք հազար ֆրանք աղքատներու հա – մար:

ԾԱՒՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

Փրկ Սէն ժէրվէի մէջ (մեթրոյէն երեք վայրկեան) յարկաբաժին մը ծախու է, Գ. յարկ, երկու սենեակ, խոհանոց, մուտք, ջուր, կազ եւ էլեքտրականու – թիւն, արեւոտ եւ լուսաւոր: Դիւրա – մատչելի գին: Դիմել ԳՐԱՒՈՐ Տիկին Գանթարի, 26 Րիւ Րիշէ, Փարիզ (9):

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար ձեր փավիյօնը, վիլլան, յարկաբաժինը կամ խանութը:

J. TORANIAN

18, AVENUE DE L'OPÉRA

OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

—o—

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Մշակութային Ընկե – րակցութեան Փարիզի Մասնաճիւղը ձեռ – նարկած է ամսօրեայ ասուլիսներու չար – քի մը, որուն բացումը տեղի պիտի ունե – նայ թէյասեղանով մը, Փետրուար 7ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, 17, Րիւ Պլէօ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, ուր խօսք պիտի առնեն ծանօթ մտաւորական – ներ:

Երեկոյթը պիտի ունենայ նաեւ իր զե – ղարուեստական բաժինը:

Կը հրաւիրուին Համազգայինի անդամ – ները եւ հայ հասարակութիւնը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

—o—

Հերթական դասախօսութիւնը այս Շա – բաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը, նուիրուած՝ ՇԱ. – ԻԱՐԾ ՄԻՍԱՔԵԱՆի յիշատակին: Կը խո – սին Պ. Պ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ ուրիշ – ներ:

Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«Փետրուար 18»ը կը տօնուի Փարիզի մէջ Փետրուար քսանին, Ուրբաթ երե – կոյեան ժամը իննին:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑի կապ. Խաչի մաս – նաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր նախկին եւ նոր անդամուհիները, այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Սրմէեան վարժարանը:

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

8 Փետրուար, ժամը 16ին, Կիրակի կը ներկայացուի՝

Ա.— ԱԻԱՐԱՑՐԻ ԴԻՒՑԱԶՆԵՐԸ (Հեղ. Հ. Սահակ Տէր Մովսէսեան)

Բ.— ՁԱՐԾԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ (Հեղ. Ե. Օտեան)

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս Հինգշաբթի օր Սրբոց Վարդանանց ղօրավարացն Մերոց եւ վկայիցն: Տօն ազգային եւ յիշատակ Մեռելոց, ներկայ պիտի բլլայ բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը, պատարագ ժամը 10ին, որա – բողութեան պիտի նախագահէ եւ քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ Գերաչնորհ Սերովբէ եպիս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ:

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ԱԼՖՈՐՎիլի ԵԿԵՂԵՑիի ՊԱՏԱՐԱԳ

Վարդանանցի առթիւ այս Հինգշաբթի առտու ժամը 10ին: Ներկայ կ'ըլլայ Ալ – ֆորվիլի դպրոցի աշակերտութիւնը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԻ ԵՒ ԵՐԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՇՔԵՂ ԵՐԵԿՈՒՅԹ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

15 Փետրուար, Կիրակի իրիկուն ժամը 8·30ին

ՄԻՒԹԻԱԼԻԹԷի ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO: MAUBERT-MUTUALITÉ

Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագ ախումբին եւ ՍՕՍԻ պարախումբին

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾԱՊՈՑՆ ՋԵՌՆԱՐԿԸ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Համաձայնութեամբ Տիկ. Ա. ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐի եւ ԿՈՄՍ Տ'ԱՐՄՕՕԹի

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ, ԺԱՄԸ 17ԷՆ ԿԵՍ ԳԻՇԵՐ

HÔTEL GEORGE V

Միջազգային «Աթթաքսիոններ», անակնկալներ

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ

Սեղաններու համար դիմել՝

Union Générale Arménienne de Bienfaisance

11, Square Alboni, Paris (16e)

TÉLÉPHONE: TRO. 03-18

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԵՆԵՐԳԻՉ

ԽԱՉԻԿ ՆՇԱՆԵԱՆի

կրօնական երգերու եւ տաղերու սալերը

Մասնակցութեամբ Փարիզի եկեղեցւոյ Դպրաց Դասուն եւ երգեհոնի:

Հեռուէն բովանդակութեամբ

1· Երգ հայրապետական պատարագի (ընտրեալք Աստուծոյ ով երջանիկ Սուրբ Հայրապետ)

2·— Գովք Ս. Աստուածածնի (Մայր անարատ կոյս)

3·— Շարական ի տօնի եկեղեցւոյ (Ուրախ լեր Ս. Եկեղեցի)

4·— Տաղ ոտնալուայի (Սիրտ իմ ասասնի)

5·— Երգ յուղարկաւորութեան (Դարձ անձն իմ եւ սիրեցի)

6·— Հարց գիւտ խաչի (Ուսոի բուրելով)

7·— Այելուբ Յարութեան

8·— Երգ Ս. Երրորդութեան

9·— Տէր Ողորմեա

Դիմել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ պլեւանատունը, կամ Խաչիկ Նշանեանի, 100, RUE RAYMOND RIDEL LA GARENNE - COLOMBES CHA. 17.49

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Տ. Փափազեանի 85, RUE D'AUBAGNE

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ [ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE Ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՇԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (առւսամ) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ ահնէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան:

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը:

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅի ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)

2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
5
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
JEUDI
5 FÉVRIER
1 9 5 9

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8412 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4213

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ

Իսկ եւ իսկ ազատամարտ մըն էր, զոր յաւիտեան տանիլ – հինգ դար առաջ՝ Քրիստոսի 451 թուա – կանին՝ Ասարայրի դաշտին մէջ, Տմոուս պետի ոտքին՝ Սահակեան Յովհաբա Բ.ի հոգեկ բանակին դէմ :

Սպարապետ Վարդան Մամիկոնեան, Հայոց աշխարհի ութ նախարարները եւ իրենց 1027 զինուորները, — անձինք նուիրեալք — որոնք դիւցազնօրէն հակա – տակուեցան ոտքմատակոսին վրայ, կը կռուէին յանուն հայրենիքի ազատութեան եւ հայ ժողովուրդի անկախութեան :

Հայոստանեայց եկեղեցին մնայուն ոգեւորէն է Վարդանանցը (Ազգային մեծ սգատօն եւ յիշատակ մեռելոց, յատ կէս – մինչեւ օրացոյցին) :

Մեր անմահ երգիչը՝ Ներսէս Շնոր – հալի՝ իր «Նորահարաշ պսակաւոր»ով ան – մահացուցած է Վարդանն ու իր քաջարի ընկերները :

« Վարդա՞ն, ֆաջ նահատակ, որ վանե – ցեր զբշնամին· վարդագոյն արեամբդ fո պսակեցեր զեկեղեցի» :

Պարսիկները չյաջողեցան հայ ժող – ովուրդին պարտադրել դրադշտականու – թիւնը :

Քրկուեցաւ քրիստոնէութիւնը Հայս – տանի մէջ՝ այն օրերուն, երբ չնորհա – կալութիւն եւ մեր անմահ «Թարգմա – նիչ»ներուն՝ նոր էր ծագկած հայկական Ոսկեդարը

Վարդանն ու ընկերները ոգեւորող եւ անոնց բազուկը զինող կրօնքին չափ, նոյնիսկ անկէ աւելի հայրենիքի սէրն էր, Հայաստանի քաղաքական անկախութիւնը :

Հազար հինգ հարիւր տարիէ ի վեր Վարդանանք կը խորհրդանշեն Հայուն ա – զատ ու անկախ ապրելու կամքը եւ ներ – շնչման ապրիլը են զարձած եկող ու գա – գող բոլոր սերունդներուն :

Անդադարաւորութեան եւ ապրելու հպարա – տութեան լինչ մեծ օրինակ Վարդանանց պատերազմը :

Զինուորական յաղթանակ մը չեզաւ Ա – ւարայրի ճակատամարտը : Պարսից վի – ճերուն եւ տանուտպատիկ զերակչիռ ու – ժերուն դէմ լինչ կրնային ընել բուռ մը քաջեր : Մանաւանդ որ քրիստոնեայ Բիւ – զանդիան իրենց բախտին էր ձգած Հա – յերը :

Սակայն մեծ էր բարոյական յաղթա – նակը : Շահած էր պատիւը : Փրկուած էր Հայուն խղճի ու կրօնքի ազատու – թիւնը :

Հայաստան ժամանակ մը եւս բաժ – նուած պիտի մնար Բիւզանդիոնի եւ Պարսկաստանի միջեւ, բայց հայ ժող – ովուրդը հնարաւորութիւն կ'ունենար պա – հելու եւ զարգացնելու իր լեզուն ու գրա – կանութիւնը՝ քաղաքական դժնդակ պայ – մաններու տակ : Ու գալոց սերունդներուն ժառանգութիւնը կը զարձնէր իր մշա – կոյթի հարուստ գանձերը :

Վահան Մամիկոնեան՝ Քաջն Վարդանի եղբօրորդին՝ Հայաստանի բերդերուն մէջ ամրացած՝ կռմիկ «յեղափոխական կա – ռավարութիւն» մը եւ իր չուրջը համա – խմբած անձնուէր հայրենասէրներու զօ – րագունդերով մեծ մնացորդ պատճառեց Պարսիկներուն :

Դիմադրական ճակատը խորտակելու համար՝ Սասանեան բանակը նոր ճակա – տամարտ մը կազմակերպեց Հայերուն դէմ, 482ի Մայիսին, Արտազ գաւառին մէջ, ոչ հեռու Ասարայրէն :

Այս անգամ յաղթեցին Հայերը :

Նուարսակի գաշնադիրը պիտի նուիրա – գործէր այս յաղթանակը :

Վահան Մամիկոնեան կը լուծէր իր հօրեղբօր՝ Կարմիր Վարդանի վրէժը : 486ին կը նշանակուէր մարզպան Հայաս – տանի եւ այդ պաշտօնին վրայ կը մնար մինչեւ մահը :

Ահա՛ թէ ինչ հրաշքներ կրնան գործել առկալու, դիմանալու եւ յաղթելու կամ – քըն ու վճռակամութիւնը :

Մամիկոնեանց պատասխարար առոր վկայ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

21ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ՄԷՋ

ՓԵՐՎՈՒԽԻՆԻ ՄԵՂԱՅԱԿԱՆԸ "...ՀԵՌԱՑԱՑ ՍԽԱԼ ՁԱՄԲԱՅԷՆ"

8·239·000 ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ՝
Խ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

— Ձեզի կը վստահեցնեմ որ միշտ պի – տի պաշտպանեմ կուսակցութեան դասը եւ պիտի պայքարիմ՝ անոր ընդհանուր քաղաքականութեան կիրարկման համար, ինչպէս նաեւ խաղաղութեան եւ համայ – նավարութեան համար ...

Խ· ՄիուԹեան նախկին փոխ վարչա – պետ եւ ներկայիս՝ Արեւելեան Պերլինի առեւտրական դեսպան Փերվուխին այս ձե – ւով սկսաւ իր ընդհանրապատումեան՝ խորհրդային համայնավար կուսակցու – թեան 21րդ համագումարին առջեւ : Ինչ – պէս ծանօթ է, Փերվուխին տակաւին մաս չի կազմեր « հակակուսակցական » խմբակին, բայց ծանր մեղադրանքներու ենթարկուած էր :

Իր ինքնաքննադատութիւնը բրաւ՝ ա – նանց չափազանցելու անցեալին մէջ խո – զացած դերը եւ ազատային կառավարելիք գործերուն համար բրած խոտումները : Շնորհակալութիւն յայտնեց Կեդրոնական կոմիտէին որ իրեն բախտն ու առիթը ըն – ծայած էր հետանալու սխալ ճամբայէն՝ ուր ինկած էր, հետեւելով Մալենկովի, Մոլոթովի, Կաղանովիչի, Բուլգանինի եւ Շեպիլովի : Այս ձեւով ցոյց տուաւ իր պատրաստակամութիւնը որպէսզի ան – հրաժեշտ տրուած թիւը ուշագրաւ է, քանի որ վերջին երեք տարիներու ընթացքին աւելի քան մէկ միլիոն շարքային անդամ նորեն ընդունուած է : Արագ աճում մը, որ կը յիշեցնէ պատերազմի տարիները (1941 – 1945ին 1·600·000 անդամներ աւելցած էին) :

Այս մասին աւելի լաւ պատկեր մը կազմելու համար, կ'արժէ յիշել նախորդ երկու համագումարներուն տրուած թիւ – ները : ԺԹ· համագումարին՝ 1952 Հոկ – տեմբեր, համայնավար կուսակցութիւնը ունէր 6·882·145 անդամ, իսկ 20րդ հա – մագումարին (1956 Փետրուար) այդ թիւ – ը բարձրացած էր 7·215·505ի : Հետեւա – բար՝ երկու համագումարներուն միջեւ աւելցած են 333·360 հոգի, այսինքն՝ տարին մօտ հարիւր հազար : Համեմա – տութիւնը, ինչպէս կը տեսնուի, չատ քիչ է եւ այս պարագան կը վերապրուի Մա – լենկովի չբջանին Կեդրոնական Կոմիտէի վարած քաղաքականութեան : Ամէն պա – րագայի մէջ, Խրուշչեւ իր ճառին մէջ չանդրադարձաւ այս հարցին, եւ դոհա – յաւ միայն ներկայ համայնավարներու թիւը յայտարարելով :

ՏԸԼԸՍ ԵՒՐՈՊԱ ԵԿԱԻ

ՄԱՔ – ՄԻԼԸՆ ՄՈՍԿՈՒԱՅ ԿԵՐԹԱՅ

Տըլլըս որ Լոնտոնէն եաք ուրբաթ օր փարիզ կը հասնի, յայտարարեց թէ հիմ – նական տարակարծութիւններ չկան Ֆը – րանսայի եւ Ամերիկայի միջեւ Պերլինի հարցին նկատմամբ : Կը կարծուի թէ Տը – լլըս բանական դժուարութիւններ պիտի ունենայ ընարութիւն մը ընելու համար զանազան ծրագիրներու միջեւ :— Միկոյ – եան, Իւլպրիխտ, Մաք Միլըն, Նորսթատ, Աէրնհաուըր Բոհլեյքի եւ Մըրֆի :

Դէպի Լոնտոն օդանաւ նստելէ առաջ Ամերիկայի արտաքին նախարարը յայ – տարարեց :— Եթէ արեւմուտքը իր երե – սակցութիւնը չօգտագործէ թերաճ եր – կիրներու հետ իր յարաբերութիւններուն մէջ, այդ երկիրները պիտի հրապուրուին Խ· Միութեան եւ Համայնավար Չինաս – տանի տնտեսական արագ նուաճումէն :

Կը կարծուի թէ Միկոյեանի այցելու – թենէն եաք Տըլլըս արդէ փոփոխութիւններ մտցուցած է արտաքին իր քաղաքակա – նութեան մէջ, պայն պարձնելով աւելի ճկուն, եւ աւելի յանդուգն :

Դեմոկրատ ծերակուտական Ֆըլրայթ յայտնեց թէ Տըլլըս չատ կը մտածէ լու – ծումի մը մասին, ինչպէս օրինակ 800 քիլոմեթրի վրայ եռ քաշել երկու կողմէն եւրոպայի օտար զօրքը : Զրուցիր թէ Ա – րեւմուտքը նման առաջարկ մը պիտի ընէ Խ· Միութեան, մանաւանդ որ Հաւանա – կան է պոնի վէրջ : Նման ծրագիր մը ա – ռաջարկած էր արդէն Միկոյեան երբ Ա – մերիկա էր :

Լուսաւեղակ չրջանակները կը կար – ծէն նաեւ թէ Անգլիոյ վարչապետ՝ Մաք Միլըն Մոսկուա երթայ չուտով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ զինուորա – կան պետավարները երկրին արտաքին քաղաքականութեան չեն հետեւիր՝ երբ Տարցը կը վերաբերի Ազգային պաշտպա – նութեան. մինչ Արտաքին նախարարու – թիւնը չարունակ յայտ կը յայտնէ որ Ժը – նեւի մէջ համաձայնութիւն պոյանայ, ամերիկեան ազգակոյտի պետավարները պինամփոփութեան ծերակուտական յանձ – նախումբին յայտնեցին թէ նման որոշում մը տալէ առաջ Միացեալ Նահանգները պէտք է լաւ մտածեն : Հիւլէական եւ ջրածին փոքձերն ու պէնթկոնու չինութիւ – նը դադրեցնելով՝ Ամերիկայի ազգա – վութիւնը կը վտանգուի : Այս դատաստը յայտնած են նաեւ կարդ մը ծանօթ զօրավարներ, ինչպէս՝ Թէյլըր եւ Ուայթ :

ՈՉ – ՀՌՈՎՄԻԱԿԱՆ եկեղեցիներու միեղերական ժողովի զործադիր յանձնա – խումբը ժողով մը պիտի գումարէ Ժը – նեւի մէջ քննելու համար Յովհաննէս ԻԳ·ի առաջարկած սիեկերական ժողովին ընդյօթը : Միւս կողմէ Վատիկանի պաշ – տօնաթերթը Օսեռվաթոռէ Րոմանօ անդ – րադառնալով ««եկեղեցիներու Միու – թեան» հարցին կը քննէ նաեւ կաթոլիկ եկեղեցիին յանգանքը այս խնդրին մէջ :

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

×

Ահուսարսափի օրերուն երբ արիւնա – զանգ բռնակալութիւնը կը բզկտէր մեր միտքն ու սիրտը եւ մարմինը, մարդիկ մխիթարութիւն կը փնտռէին ոգեկոչելով անցեալը :

Իրենց երեւակայութիւնը կը բրբրէր, կը լուսաւորէր պատմութեան էջերը, զտ – նելով աղբիւրներ հաւատքի եւ կորովի :

Այդպէս, իր առջեւ կը պարզուէին պայքարի եւ փառքի արձանագրութիւն – ներ որոնք բարձր կը պահէին իր գլուխը :

Այդ անցքերէն մէկն ալ՝ Վարդանանքը, որ կը տօնուի այսօր, գանազան ձեւերով :

Ինչպէս բռնակալութիւնը, օտարու – թեան սառն խորշակն ալ կը սպառնայ կազմալուծել մեր ինքնուրոյն գոյութեան հիմերը, երբ չկարենանք պահել կապը երէկուան եւ այսօրուան միջեւ :

Ի՞նչ է Վարդանանքը : Բազմաթիւ հա – տորներ հրատարակուեցան վերջին տա – րիներու ընթացքին : Երկարաշունչ վեր – լուծումներ, թեր ու դէմ տեսութիւններ, պարզելու համար Աւարայրի ռազմադաշ – տին խորհուրդը :

Եղան հեղինակներ որոնք փորձեցին այլափոխել, ճշմարտացնել Վարդանի եւ Ղեւոնդ Երէցի օրհասական ճակատա – մարտը, պարզապէս կրօնական մոլեռան – դութեան վերածելով զայն :

Եւ, տրամաբանօրէն, յանգեցան այն եզրակացութեան թէ ինքնաստուերը, բուն հայրենասէրը վատակն էր, ոչ թէ Վար – դանը :

Ընդհոստանալով այս բռնազբօսիկ տե – սութեան դէմ, ուրիշ հեղինակներ նորէն եւ նորէն էրբրեցին պատմութեան գիր – էրը :

Անոնք համբերութեամբ վերլուծեցին ծուռն ու շիտակը եւ գտան նոր փաստեր, ապացուցանելու համար պատմական ճշ – մարտութիւնը :—

Իսկ եւ իսկ ազատագրութեան պայքար մըն էր որ կը մղուէր :

Թշնամին կ'ուզէր ստրկացնել ամբողջ ժողովուրդ մը, դաւանափոխութեան պարտադրելով :

Երբ ընդհոստները էրիստոնէաշունչ յորդորներ կ'ուղղէին, գլուխն ըլլալով Ղեւոնդ Երէց եւ Վարդան Մամիկոնեան, պատճառը այն է որ ազգութեան գաղա – փարը, հայրենիքի սէրը տակաւին չու – ներին այն իմաստը ինչ որ այսօր :

Նոյն երեւոյթը կը պարզուէր Տաճերու գիտին առթիւ ալ :

Մեսրոպի եւ Սահակի տառապանքին եւ գիշերաջան տքնութեանց հիմնական նը – պատակն էր ապահովել ժողովուրդին ինքնուրոյն դիմագիծը, սեփական մշա – կոյթ ստեղծելով : Հոգ չէ թէ Աստուա – ծաշունչի թարգմանութեամբ սկսէին :

Միայն կրօնական մոլեռանդութեան կիրքը կրնա՞ր այնքան ուժ ունենալ դէպի Տիմուտ գետ առաջնորդելու ափ մը էա – ջեր, որոնք պիտի ճակատէին ամեհի բա – նակի մը դէմ :

Պատմական ճշմարտութեան ուրիշ ա – պացոյց մըն ալ այն որ, վաստակաւոր հեղինակ մը, Դեր· Դէմիրճեան, յաջողե – ցաւ հոյակապ վէպ մը յօրինել· «Վարդա – նանք», այնքան ճարտար հիւսուածքով :

Աւարայրի ճակատամարտին (451) եւ անոր 1036 վկաներուն ոգին էր որ բազ – մապատկուեցաւ դարերու ընթացքին, յանգելով ներկայ էաղաքական – ազատա – գրական պայքարին :

Դիմադրական ճակատ եւ ինքնապաշտ – պանութիւն, — ահա բուն իմաստը այդ մարտնչումներուն, Վարդանանցէն մին – չեւ նոր ժամանակներու հերոսամարտ – ները :

Վերջին խօսքը պիտի արտասանէ ան որ գիտէ դիմանալու գաղտնիքը :

Շ·

ՓԱՎԼՈՎԻՆ ԱՌԱՋ, ՓԱՎԼՈՎԻՆ ԵՏՔԸ

Նոր բան չէ բնախօսներուն հետաքրքրութիւնը մարսողական հուզածոր գեղձերուն մասին։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ.— Թափառայած ջիլը (փիէօմոկաստրիճ կամ վակ), որ կը ներգործէ ստամոքսին հուզածոր գեղձերուն վրայ, ծանօթ էր ի հնումն,— Գաղիա – նոս զայն կը կոչէ փոքրափորի ջիղ։ Մե – ծանուն հայ բժիշկը եւս, Պայլիվի (1668 – 1707), կը խօսի նոյն ջիղին ջղահատու – թեան մասին։ Իսկ յատկապէս մարսողական հուզածորումը քննելու համար՝ կը յիշատակուին փորձեր, որոնք կատար – ուած են ոչ միայն կենդանիներու, այլ եւ... մարդոց վրայ։

Սկիզբները տակուն զգեցանով մը կը կապէին կաղ մը սպունգ, զոր կը կլլէր փորձի ենթական, յետոյ դուրս կը քաշէին ու կը քամէին՝ քննելու համար «ստամոքսի ջուրը»։ Օրին մէկը արկած մը տարբեր ճամբայ բացաւ։ Քանատացի որսորդ մը կը վիրաւորուի արկածով, գնդակը կը ծակէ ստամոքսը։ Դարմանումէն ետք՝ ստամոքսին ծակը կը կպուի որո – վայնի ծակին, այնպէս որ դուրս կը ծորէր մարսողական հոյզը։ Ամերիկացի բժիշկ մը կ'օգտագործէ առիթը՝ քննելու համար մարսողական հոյզերը։ Ակէ թելադրուած, պլոնտլօ արուեստական ծակ մը կը բանայ կենդանիներու ստամոքսին վրայ՝ հետեւելու համար մարսողու – թեան։ Փավլով կատարելութեան հաս – ցուց այս փորձերը, ուսումնասիրելու համար ոչ միայն ստամոքսին արտադրու – թիւնը, այլ եւ ստամոքսային գեղձերուն բնախօսութիւնը, մինչեւ անդրադարձ չարժումները։

Գաստական այս փոքրիկ վկայութիւնը բերի՝ հաստատելու համար թէ Փավլովի փորձերուն հայրութիւնը... վէճի նիւթ է գիտնականներու մէջեւ (*)։

Այսպէս Ֆրանսացիները կը պնդեն թէ պլոնտլօ, որ բնախօսութեան փրոֆէսէօր նշանակուած էր Նանսիի համալսարանին, նկատած էր 1743ին (Փավլով ծնած չէր դեռ), թէ չունի մը ստամոքսին մէջ ներմուծուած չաքարի կտոր մը մարսողական հուզածորում չի պատճառեր, մինչդեռ բերնէն որուած չաքարի կտորը մարսողական հուզածորում կը պատճառէ։ Դեռ աւելին, — պլոնտլօ հաստատեց թէ չաքարի երկու կտոր իրարու քսելէ ետք չունի մը աչքերուն առջեւ, քսելու նոյն ձայնը հանել բաւական է՝ որ մարսողական հուզածորում պատճառէ։

Ինչպէս կը տեսնուի, նմանութիւնը ակներեւ է պլոնտլոյի եւ Փավլովի փորձերուն միջեւ։ Լէօփէր կ'ըսէ թէ պլոնտլոյի հետ միաժամանակ նոյն փորձերը կատարած է ռուս ուրիշ բնախօս մը, Բասով։ Բայց պէտք է դար Լէնին, նիւթական ու բարոյական ամէն օժանդակութիւն ընծայելու համար Փավլովի, որպէսզի բնախօսութեան ռուս մեծանուն դէմքը խորացնէր իր հետազօտութիւնները, կոլտուչի դիւղը դարձնելով փորձատեղ, «մայրաքաղաք պայմանական անդրադարձներու»։ Դժբախտաբար ֆրանսական խորասոյզ մտքին համար՝ միշտ պակասած է վարկը, նիւթական օժանդակութիւնը։

Նախ քան Փավլով, բնախօսական այս հարցերուն քննութեամբ զբաղած են նաեւ Բլօտ Պեռնար, Շմիտ, մանաւանդ Շարլ Ռիչէ։ Պէտք է ըսել, ինչպէս Հասրաթեան կը վկայէ, Փավլով չ'ուրանար թէ գրգիռին տեսքովն իսկ «բերնին ջուրերը վազելը» բնախօսական իրողութիւն մըն է, որ ծանօթ էր մարդկութեան ... դարերէ ի վեր, ու շատ է փորձուած կրկնութեան մէջ կենդանական հանդիսախաղերու ընթացքին։ Փավլով չի մոռնար նաեւ յիշել Հուայթի անունը, «արտասխորհրդային» արժէք, առաջին գծի վրայ բերելէ ետք ռուս մեծ բնախօսը, Սեչենով։

ԲԱՒԱԴԻՏԱԿԱՆ.— Ինչպէս բնախօսական այս փորձերուն սկզբունքը, նոյնպէս դիտական տարազներուն հայրութիւնն ալ ... սեփականութեան վէճի նիւթ դարձած է դիտնականներուն միջեւ։ Այսպէս, Փավլովի աշակերտը, Բիկով, անդրադարձ բառին հայրութիւնը կը վերագրէ Պրոշասկայի, որ զայն գործածած է 1788ին։ Արեւմուտքցիները, ընդհակառակն, դիտել կուտան թէ էմփուրկցի բժիշկը, Հուայթ, բառը գործածած է աւելի կանուխ, 1761ին, այսօրուան իմաստով։ Ֆրանսացիները կը պնդեն թէ անդրադարձ չարժումներու դաղափարը տուած է առաջին անգամ Տէքարթ(**)։ Արձանագրենք որ իրրեւ տարազ գործածութիւնը կը վերագրուի Թ. Ուիլիսի, 1682էն սկսեալ, (բառին արմատական իմաստով գործածութիւնը աւելի հին է)։

Ինչ որ Փավլով «պայմանական անդրադարձ» կոչած է 1904ին, Ռիչէ «հոդեկան անդրադարձ» կը կոչէր 1888ին։ Այլ բնախօսներ տուած են «յօրդղական» (ասոսիաթիֆ) կամ «չաղկապական» (ֆոնժոնիքթիֆ) անուանները։ Լալանտ ան – համապատասխան կը դտնէ բոլոր այս տարազները։ Նախ կը քննադատէ ռէֆլէքս բառին ընտրութիւնը, առարկելով թէ չփոթութիւն կը ստեղծէ ռէֆլէքսիոն բառին հետ, որ բոլորովին հակառակ դաղափար մը կ'արտայայտէ, — արդարեւ ռէֆլէքսին մէջ բնազիտութիւն կայ, բայց ոչ հոգեբանութիւն, ու կապ չունի մտածման հետ, (ճիշդ չէ հոս հայերէն բառը եւս, որովհետեւ անդրադարձ բառին նշանակութիւնը հաւատ չէ անդրադարձում կամ անդրադառնալ բառերուն նշանակութեան հետ)։ Յետոյ կը քննադատէ «պայմանական» (ֆոնտիսիոնել, ճիշդը՝ պայմանաւոր =ֆոնտիսիոնէ) բառին դործածութիւնը, որ կատարուած է ռուսերէնի կոյր հետեւողութեամբ։ Նախընտրելի տարազն է, կ'ըսէ, դրել «ստացական անդրադարձ»։

Այժմ անդրադարձներու այս ուսումը այն աստիճան ծաւալ ստացած է եւ ընդլայնած, որ դարձած է մասնաւոր գիտութիւն մը, — անդրադարձագիտութիւն, ֆրանսերէն՝ ռէֆլէքսոլոժի։ Բեխտերեւ այս բառը դործածած է առաջին անգամ 1921ին՝ «առարկայական հոդեբանութեան» իմաստով, աւելի առաջ՝ փսիխոռէֆլէքսոլոժի (1913)։ Բայց Փավլով չի սիրեր «հոդեկան» ու «հոդեբանական» բառերը,— բնազդ, յուզում, եւն. կ'անուանէ անդրադարձ։ Եւ իր վարդապետութիւնը՝ պարզապէս անդրադարձական տեսութիւն կամ անդրադարձագիտութիւն (թէոռի ռէֆլէքիվ կամ ռէֆլէքթոլոժի, բառ ն. Յամչեանի վկայութեան)։ Կոռնիլով առաջարկեց ռէաֆթոլոժի (1930), բայց հրաժարեցաւ չուտով (1937), տրամաբանելով թէ... մարքսիստական իմաստ չունի։

Այսպէս կամ այնպէս, տարազը չատ մեծ ընդունելութիւն դտաւ, յատկապէս կամ չարաչար գործածուելու աստիճան, — օրինակ սովորութիւն դարձաւ ըսել նաեւ «ընկերային անդրադարձ» փոխանակ ըսելու մարդկային ընկերութեանց մեքենական հակազդեցութիւն, կամ «խորհրդանշական անդրադարձ» փոխանակ ըսելու արուեստ (Բեխտերեւ)։

Հարկ է աւելցնել թէ, դեռ բառ առ բառ մանց, անդրադարձը կը հակադրուի մեքենականին, — առաջին բառով կը նկատուին այն բոլոր հակազդեցութիւնները, որոնք կամական (վոլոնթէռ) չեն, իսկ երկրորդով՝ անոնք որ կը ծագին հին կամական հակազդեցութիւններէ, վարժութիւն դարձած այլեւս։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Գիտական մեծ յեղաշրջումներու եւ նորութեանց հայրութիւնը միշտ առարկայ դարձած է նախանձի, մրցակցութեան եւ ազգային գերազանցութեան վէճերու։ Դպրոցական աշակերտներու կատարած ձեւով։

Այս առթիւ, նախ կ'արժէ յիշատակել թէ մինչ Ռուսերը իրենց գիտնականներուն կը վերագրեն «առանց ցաւի ծննդաբերութեան» տեսութիւնը, Տոքթ. Թիս պատմական վկայութիւններով կը հաստատէ թէ ֆրանս. է գաղափարը, ինչպէս փորձը (տես *Հոգեբուժական Ջրոյցներ*, 1954, Հրատ. Փրիվա, էջ 215–224)։

Երկրորդ, Օ. վալէրի կը հաստատէ (տես *Պէչան եւ եւրոպական բարեշրջութիւնը*, էջ 5) թէ Պէչան, փրոֆէսէօր Մոնփէլիէի ու Լիլի համալսարաններուն, 1855 – 1870 պաշտպանած է այն տեսութիւնը, զոր Խորհ. Միութեան անասնաբուժական համալսարանին փրոֆէսէօրներէն մին, Պոշեան, կը ներկայացնէր մօտ տասը առաջ՝ իրրեւ նորութիւն եւ ռուսական գիտութեան նուաճում, — ժամերու եւ մանրէներու ծագման միութիւնը, (ըստ օրուան թերթերուն՝ ինքնասպանութիւն — ժէնէռասիոն սփոնթանէ)։

Պէչան կը համարուի աւելի մեծ ֆան Փասթէօր։ Նոյնիսկ փասթէօրեան տեսութեանց հայրը։

Ազգային սեփականութեան այս վէճին լուսանցքին վրայ՝ յիշենք նաեւ մերոնց ենթադրութիւնը թէ Հայ չէ՞ արդեօք այս Պոշեանը, ըստ ... անուան վերջաւորութեան։ Զուգադիպութեան նայեցէք,— Պէչանի կնոջ մականունն ալ... Մերտեան է։

(**) Փավլով, հակառակ իր աշակերտին պնդումին, կ'ընդունի թէ անդրադարձին գաղափարը տուած է Տէքարթ, (ինչպէս կը գտնեմ իր հակաճառութեան մէջ՝ ընդդէմ Լէշլիի), աւելցնելով որ փըրանսացի գիտնականը դեռ չէր կրնար գանգաձել զգացող ու շարժող ջիղերը, անդրադարձագիտութեան պարզաբանութեան համար անհրաժեշտ։

Մ. ՍԱՐԵԱՆ

ՄԱՐԴԸ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԸ

ԽՄԲ.— «Ի. Հայաստան» ամսագրին մէջ «Գիտութիւնների Ակադեմիայի արուեստի ինստիտուտի ասպիրանտ» Վ. Մաթեւոսեան տաղանդաւոր նկարիչ Մ. Սարեանի մասին յօդուած մը գրած է. ստորեւ՝ գլխաւոր մասերը, արեւմտահայերէնի վերածուած.

Մարտիրոս Սարեան մեր ժամանակի մեծագոյն արուեստագէտներէն մէկն է, որ անցուցած է ստեղծագործական յաղթութիւններով լի տարիներ՝ միշտ հարատեւ մնալով իր գեղագիտական սկզբունքներուն։ Ուշադրութիւն չէ դարձուցած «քննադատներուն», որոնք իրենց հին աւանդութիւններուն կառչած՝ չեն հասկցած սարեանական արուեստը։ Այդպէս, տարիները յաջորդած են իրարու, իսկ վարպետը աշխատած է չարունակ, աշխատած է կտաւի առջեւ, երկնքի վրան տակ, փողոցը, հարազատներու հետ զրոյցի ժամանակ, հանդիստի պահուն, կարդալու ատեն՝ ամէն տեղ, ամէն ժամ։ Միշտ քննախոյզ հայեացքով թափանցած է կեանքի մէջ, գտած անոր ներքին էութիւնը, յաղթած՝ չըջապատի բազմաթիւ ու բազմաբոյր երեւոյթները ուտումնասիրելով. հզօր մտքով ու երեւակայութեամբ տարրալուծած է զանոնք, զատած է էականը, բիւրեղացած՝ իր արուեստին մէջ։ Անողոք եղած է ան իրապաշտութեան հետ, միաժամանակ մեծ հոգատարութեամբ քաղած անոր դասերը՝ անով իսկ ամբապնդած իր ձեռք բերածը. մէկ կողմ նետած է այն՝ ինչ որ չի կրնար դիմանալ ահեղ դատաստանին՝ բնութեան եւ ընկերային կեանքի ճշմարտութիւն – ներուն։ Այդ սկզբունքը կարծրացած է Սարեանի բանականութեան եւ հոգիին մէջ՝ իրրեւ աչխարհայեացք։ Ան դարձած է հին Եգիպտացիներու, Յոյներու, Իտալացիներու, Վերածնութեան եւ նոր ժամանակներուն ստեղծուած արուեստի արժանի հետեւորդը։ Անոր արուեստին հիմքերը դարերէն կուգան եւ կ'երթան դէպի դարերը։

×

Մ. Սարեան ստեղծագործական կեանքի մէջ մտած է պատմական այնպիսի ժամանակաշրջանի մը մէջ, երբ յեղափոխութիւնը կը տարածուէր՝ գահը փշրելու եւ Հանրապետութիւն հաստատելու համար։

Ընկերային յարաբերութիւններու այլ – պիսի մթնոլորտի մէջ կը փոթորկէր նաեւ ընկերային գիտակցութեան եւ արուեստի հորիզոնը։ Ռուսիոյ մէջ, արուեստի հին, կայսերական հաստատութիւններու ներկայացուցիչները կը փորձէին պահպանել իրենց փայփայած գեղեմականութիւնը՝ անիծելով աչխարհը, որ չի լսեր քարացած ուղեղներու ազեր – անքը, հաչուի չառներ «արիստոկրատ»ական դահլիճները սալոնային պատկերներով զարդարելու բարեմիտ ցանկութիւնը։ Անոնց պահանջները անընդհատ կը հանդիպէին փորմալիզմի, հայհոյանքներու, որոնք կուդային հինը խորտակելու, բայց փոխարէնը նոր անհեթեթութիւններ ստեղծելու մարմաջէն։

Կը գործէր նաեւ ուրիշ ուժ մը, որուն ներկայացուցիչները համընթաց չէին երթար ռուսական յեղափոխութեան հետ, բայց կը պահէին եւ յառաջ կը մղէին համաչխարհային մշակոյթի լաւագոյն առանձնութիւնները։ Առանց կարգին կը գնահատէր տակաւին երիտասարդ Մ. Սարեանը։ Տաղանդաւոր մարդու յատուկ զգուելու կարողութեամբ ան կը տեսնէր կեանքի հակասութիւնները՝ ճանչնալով անոնց մէջ ձեւաւորուող մարդկային հոգին, որոնելով ինքզինքն ու ճշմարտութիւնը։ Ինչպէս բոլոր մեծ արուեստագէտները, Սարեան այդ որոնումներով դուրս եկաւ ուսման տարիներուն ստացած գեղագիտական ըմբռնումներու սահմաններէն՝ իր հոգիին մէջ համախառնելով հին ու ժամանակակից արուեստներու տարրեր ուղղութիւններէ առած հունտերը, որոնք փթթելով նոր որակ կուտային, աւելցնելով նոր աստիճան մը՝ համաչխարհային արուեստի զարգացման երկարաձիգ վերելքին վրայ։ Այդ բարձունքին ալ Սարեան կը դիտէ աչխարհը, կը վերլուծէ առարկաները ու երեւոյթները։ Մարդկային չունչ կը պարունակեն ոչ միայն իր դիմանկարները, այլեւ բնանկարները, նոյնիսկ նաթիւրմորթերը, որովհետեւ անոնք կ'արտայայտեն մարդուն դէպի բնութիւնն ունեցած վերաբերմունքը, անկէ ստացած տպաւորութիւններն ու զգացումները։

Մեծ նկարիչը նշանակութիւն չի տար հոգեւոր ու փիլիսոփայական անցողակի երեւոյթներուն, կուտայ անոր բնորոշ յատկանիշերը։ Սարեանի չարք մը գործերուն մէջ վայրկենական, թռուցիկ չեչտի մը մէջ կը ցոլանայ հոգեկան ամբողջ աչխարհ մը։ Նկարիչը չի դոհանար մարդու բնութեան այս կամ այն յատկանիչի ընկալմամբ միայն։ Անոր գործերուն մէջ մարդը երեւան կուգայ իր էական բնութագծերու միասնականութեամբ։ Վարպետը կուտայ ոչ միայն տուեալ անհատի մը հոգեւոր հակասութիւնները, այլեւ մարմնի ու բնաւորութեան միջեւ եղած հակադրութիւնները։ Անոր չարք մը կազմներուն մէջ մարդոց միանգամայն բարեձեւ դէմքի վրայ կ'արտացոլան հոգեւոր բացասական դիծեր եւ ընդհակառակն՝ ուղեղ արտաքին ունեցող մարդիկ իրենց հոգեկան բարձր յատկանիչերով կը բացասեն արտաքին տձեւութիւնը եւ կ'ընկալուի իրրեւ գեղեցիկ, սիրելի անձնաւորութիւն։ Իր կերպարները ամբողջական են իրենց թոյլ եւ ուժեղ կողմերով։

Սարեան մարդու դէմքը կտաւի վրայ չի դրոշմեր դասական համաչափութիւններով։ Իր մօտ նոյն մարդուն մէկ աչքը, դէմքի մասը «նման չէ» միւսին, մէկը կ'արտայայտէ բան մը, ուրիշ մը՝ այլ բան. տուեալ անհատի դիմախաղը, դէմքի տարրեր մասերը կ'արտացոլեն տարբեր յուզումներ։

Այսպէսով, Սարեան, կեանքը արտացոլած ատեն, դուրս կ'ելլէ իր գեղագիտական ընդհանուր ըմբռնումներու դիրքերէն, կը բացայայտէ անոր առանձնայատուկ կողմերը, ընդհանրացման միջոցով կը հասնի տիպականացման եւ այդ ճամբով ալ կը ստեղծէ իրապաչտ եւ բազմակողմանի կերպարներ, կ'արտայայտէ յաւերժական գաղափարներ, ինչպէս՝ սէր դէմքի կեանքը, բնութիւնը, գեղեցիկը, աչխատանքը եւն.։

Սարեանի արուեստը կը հաստատէ դարաւոր այն ճշմարտութիւնը, որ գեղարուեստական երկը բարձր է միայն այն պարագային, երբ հանդէս կուգայ ձեւի եւ բովանդակութեան կատարեալ համապատասխանութեամբ։ Իր մօտ՝ ձեւը դրսեւորման միջոց է։

Սարեան թշնամի է առարկաներու եւ երեւոյթներու տեղափոխման։ Ան խորհրդանշական կ'արտայայտէ առարկայի կամ երեւոյթի ներքին էութիւնը։

×

78 տարեկանին, արուեստագէտը այսօր վար չէ դրած երանդապնակն ու վրձինը, կ'աչխատի անդադար, կ'աչխատի պատանեկան եռանդով, կը կերտէ բարձր ու մեծ, մէկը միւսը գերազանցող երկեր։ Ստեղծագործական ներքին բոցը միահիւսուած է տաղանդով ու երկարամեայ փորձով ձեռք բերած իմաստութեան հետ եւ կը գործէ՝ համաչխարհային արուեստի պատմութեան մէջ ապացուցանելով որ մարդկի այդ տարիքին մէջ իսկ կընար ըլլալ երիտասարդ եւ բեղուն։ Ամէն անդամ, երբ կը տեսնենք արուեստագէտին նոր գործերը, անոր ամուր կեցուածքն ու առոյգ քայլերը, անոր արծուային նայուածքն ու կենսախինդ չարժուձեւը կը ցնծանք անհուն պայծառ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Le temps d'aimer,
Le temps de mourlr

Մօտ քան տարի առաջ, ժապաւէնի վերածուած էր վերման հռչակաւոր պրող Էրիք Մարիա Բըմարքի մէկ վէպը. «Ոչ մէկ նորութիւն արեւմտեան ճակատի վրայ» : Նիւթը ներշնչուած էր առաջին մեծ պատերազմէն : Երկրորդ աշխարհամարտը նոյն այդ հե – դինակին ներշնչած է «Լը Թան ա՛ֆմէ, լը Թան ալ մուրիր»ը, զոր ամերիկացի բե – մադիր Տըկլաս Սիրք ժապաւէնի վերա – ծած է : Ահա նիւթը.— Գերման Ջոկատ մը կը նահանջէ ռուսական ճակատէն : Պարտութեան հեռանկարը խախտած է զինուորներուն կորովը : Ցաղթական ար – շաւոյներէ վերջ ահա մռայլ հորիզոն – ներ : Այս վիճակը առիթ կ'ընծայէ խոր – հրդածութիւններու՝ զինուորներուն մի – ջեւ : Եզրակացութիւն՝ պատերազմները ապարդիւն են : Մինչ նահանջը կը շարու – նակուի, զինուորներէն մէկը արձակուրդի արտօնութիւն կը առանայ : Ինչ ուրախու – թիւն երթալ եւ քանի մը շաբաթ անցընել իր ծնողքին մօտ, Գերմանիա : Զինուորը կը հասնի իր գիւղը, որ ամբողջովին քանդուած է ռմբակոծումներէ : Կը վազէ դէպի իր տունը : Աւաղ , տունի տեղ քա – րերու կոյտ մը կը ցցուի իր դէմը : Աւե – րակներուն մէջ, մարդիկ խելակորոյս , բահ ի ձեռին, փլատակներուն տակէն դուրս կը բերեն, ոմանք իրենց մայրե – րուն, ոմանք իրենց զաւակներուն դիակ – ները :

Այս ողբերգական պարագաներուն մէջ , զինուորը կը հանդիպի աղջկան մը որուն հայրը կեսթափօ բանտարկած է : Ճա – կատագրի որոշ նմանութիւնը իրարու կը մօտեցնէ երկու երիտասարդները, որոնք կ'աշխատին սիրոյ մէջ սքօղել իրենց թա – խիծը եւ իմաստ մը գտնել իրենց կեան – քին համար : Բայց ի՞նչպէս վերապրիլ, երբ չորս դին մահ կը բուրէ : Ռմբակո – ծումները կը շարունակուին, ահ ու սար – սափ սփռելով : Կեսթափօն կը շարունակէ իր մարդահաւաքը : Պատերազմ է, մար – դիկ այլակերպուած, բարոյական սկզբ – բունքները զամբիւղը նետուած : Ամէն տեղ լրեաս, ամէն տեղ դող :

Ահա այս յուսահատական մթնոլորտին մէջ երկու երիտասարդները կ'ամուսնա – նան, միակ միջոցը վերապրելու, կեանք պարգեւելու : Քանի մը օր ետքը զինուորը դարձեալ ճակատ կը մեկնի : Նահանջը կը շարունակուի : Իր ջոկատը քանի մը ուրս պարտիզաններ դերի բռնած է : Այս պին –

ուրին կը վճռակուի դերիներուն վրայ հսկելու պաշտօնը : Բայց ուրիշ զինուոր մը, որ միանգամայն կուսակցական է , աւելորդ բան կը նկատէ այդ դերիները եւ տարձանակը հանելով կը պատրաստուի կրակել անոնց վրայ : Մէկ երիտասարդ զինուորը կը նախընտրէ հրացանը պար – պել իր ընկերոջ վրայ, քան թէ ականա – տես ըլլալ դերիներուն դէմ կատարուող ոճիրին : Գերիները ապշած կը նային ի – րենց փրկիչին, բայց անոնցմէ մէկը չի վարանիր մեռած զինուորին հրացանը առնելով՝ կրակել իրենց կեանքը փրկող զինուորին վրայ եւ մեռցնել :

Էրիք Մարիա Բըմարք իր մօրքին վրայ կրած է պատերազմներու բարբարոսու – թիւնը : Իր ցեղակիցները հալածուեցան դժոխային պայմաններու մէջ : Իրազեկ այս եղելութիւններուն, ծագումով հրեայ այս հեղինակը կը փորձէ վճիռ մը տալ դերման ժողովուրդին դէմ, զայն մեղսա – կից նկատելով պատերազմի ընթացքին կատարուած ոճիրներուն : Բայց կանխա – կալ կարծիքներէ զերծ մնալու համար կ'աւելցնէ թէ ժողովուրդին մէջ դըտ – նուած են նաեւ լաւ տարրեր : Աւելին, իր վէպին ընդհանրական իմաստ տալու հա – մար, վէպը կը վերջացնէ ռուս պարտի – զանի մը ոճրային արարքով : Այս նրբու – թիւնը՝ փաստելու համար թէ պատե – րազմն է որ մարդը չար եւ անխիղճ կը դարձնէ : Բայց կասկածէ դուրս կը մնայ այն որ Բըմարքին բուն նպատակը գեր – ման ժողովուրդին դէմ դատաստան ընե – լէ : Եթէ վերլուծելու ըլլանք քանի մը լաւ նկատուած Գերմանացիներուն պարագան, պիտի նկատենք որ այդ ընտրեալներուն լաւութիւնը կը սահմանափակուի պա – տերազմի այն ժամանակին մէջ, երբ արդէն հաւանական պարտութեան մը սուրերը սկսած էր մահադատութիւն պատճառել : Հետաքրքրական էր դիտնալ թէ ի՞նչ եղած էր նոյն այդ լաւերուն վարուելակերպը, գերման բանակներու ամէնէն պայծառ օրերուն ընթացքին : Բայց հեղինակը փափկանկատութիւնը ունեցած է այդ հարցը չարծարծելու, բո – լորովին յոռետես չերեւալու համար, ուստի քանի մը բարեհնչեան դէպքեր մըտ – ցուցած է իր գործին մէջ :

Տըկլաս Սիրք հարազատ թարգմանը և – դած է հեղինակին : Երկու նորեկ դեր – սուհներ առանձնած են այս ժապաւէնին գլխաւոր դերերը : Կ'արժէ դիտնալ անոնց անուններըը, ձոն կաւէն եւ Լիլլոթ Փիլ – վէր :

ԱՒԼԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գիւղացի ծերուկ բահաձայի մը կը հարցնեն .

— Քանի՞ տարեկան ես, տէր հայր :

— Չեմ գիտեր, կը պատասխանէ բա – հաւան :

— Բայց համրել գիտես, չէ՞ :

— Այո՛, կը համրեմ կովերս, ոչխար – ներս, դրամներս : Բայց տարիներս ինչո՞ւ համրեմ : Պիտի գողնա՞ն :

ուրեմամբ եւ կը համոզուինք, որ մեր ժողովուրդի լաւագոյն յատկութիւնները մարմնաւորող նահապետը կը առեղծէ նոր գլուխ – գործոցներ՝ համաչխարհային մշակոյթի պանճարանը հարստացնելու համար :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

«ՀԱՑՈՒ ՁԳԱՑՈՒՄ ԵՒ ՆԿԱՐԱԳԻՐ »

●

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յատուկ).— Այս ծրագրով, անցեալ Կիրակի, 25 Յունուար, երեկոյեան ժամը 9ին, Սալ Մապընոյի (Մար – ւէյլ) սրահին մէջ, գրասէրներու կը ներկայանար, երիտասարդ եւ սիրուած արուեստագէտ՝ Սարկիս Պօղոսեան :

Ներկայացուած արձակ եւ չափածոյ քերթուածները կը բնորոշէին մեր ցեղային առանձնայատկութիւնները : Բարոյական բարձր ըմբռնում, համամարդկային վեհ զգացումներ, լոյսի պապակ, հիւրասիրութեան ծառաւ , եւն. :

Ընտրութիւնները եղած էին լաւ ու խըտամուած, կային նաեւ յայտագրին գրական փայլը խանգարող կտորներ :

Թելադրելի է որ մեր երիտասարդ արուեստագէտը, որուն մօտ չի պակսիր կըրական եւ արուեստի գործեր դնահատելու ընդունակութիւնը, յառաջիկային աւելի բծախնդիր դտնուի իր ընտրութիւններուն մէջ :

Սարգիս Պօղոսեան կ'ըմբռնէ իր արտառանած կտորները : Անոնց ներքին ապրումը, գգացումի ջերմութիւն ու թափը դիտէ փոխանցել ունկնդիրներուն : Այս բոլորին վրայ կարելի է աւելցնել նաեւ իր յստակ առոգանութիւնը, չեչտերով եւ յարող ելեւէջներով :

Աւելցնենք անմիջապէս որ երիտասարդ արուեստագէտը թերութիւններէ զերծ՝ չէ : Պիտի ուզէինք աննչմարելի ըլլալու աստիճան չափաւորուած տեսնել իր ձեռքի շարժումներն ու դէմքի արտայայտութիւնները, ինչպէս նաեւ ձերբազատուած՝ յարմար եղանակաւորումներէ, որոնց պատճառաւորուեցին կարդ մը քերթուածներ, ինչպէս Մ. Զարիֆեանի «կարեկցութիւն»ը :

Կը հնորհաւորենք զինքը, որ իր դեղեցիկ արուեստով, առիթ ընծայեց քաղաքիս գրասէր հասարակութեան, չըջագայելի հայ գրականութեան գալար այլ հարուստ պարտէզին մէջ ու ըմբոշխնել անոր դեղեցկութիւնները :

ԺԻՐԱՅՐ

ՍՏԱՅԱՆՔ

« Հ. Յ. Դաշնակցութեան Օրուան ի – մասը» գրեց Բժ. Երուանդ Խաթանեան – եան, «Յուսաբեր» մատենաշար, թիւ 87: Տպարան « Յուսաբեր », Գահիրէ , 1958:

« ՏԱՆԿ », գրեց Նշան Պէչիկթաշլեան , վէպ Փարիզահայ կեանքէ , տպագրութիւն Պէյրութ, գին 750 Ֆրանք, հեղինակին հասցէն՝ 52 Րիւ տը Սթրազպուրկ, վէն – սէն (Սէն) :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՆՏԻՈՔԻ եւ ամբողջ Արեւելքի ուղղափառ Առաքելներու պատրիարք Եղուպէ Գ. Գահիրէ զացած է, ներկայանալու համար Նախագահ Նասըր : Օգտուելով իր ներկայութենէն «Յուսաբեր» Մշակութային Ընկերակցութեան յանձնախումբ մը այցելութիւն մը տուած է, որու ընթացքին Եղուպէ Պատրիարք համակրանքով արտայայտուած է հայ ժողովուրդի մասին, յիշած է հայկազուսրի եկեղեցիներու եղբայրական կապերը, այդ առթիւ իր հիացումը յայտնելով Մեծի Տանն Կիլի – կիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի անձին եւ գործին հանդէպ : Պատրիարքը փոխադարձ այցելութիւն մը տուած է «Յուսաբեր»ի, ուր ի պատիւ իրեն ընդունելութիւն մը տեղի ունեցած է :

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ մեռած է այրի սիկին Ովհաննա Տէր Նշանեան, Լիբանանի Հայոց Առաջնորդ Խորէն Արք. Բարոյեանի քոյրը : Այս պատճառով Սրբազանը երեք օր բացակայած է Պէյրութէն :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Հորվըբատ համալսարանին մէջ Հայկական ամպիոնի մը համար կազմուած Համազգային Հայագիտական ընկերութեան անդամներուն թիւը երեսուն նահանգներու եւ Քանատայի մէջ հասած է 1700ի : Այս նպատակին համար եղած հանգանակութիւնը հասած է 230·000 տոլարի :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Հայ Օգն. Ընկը տարեկր – ջանի բացումը կատարած է դասախօսական հաւաքոյթով մը : Նախագահած է Տիկին Լ. Սասունի, խօսած է Տիկին Գ. Թէօլէօլեան՝ «Մանուկներու եւ պատանիներու դաստիարակութեան հարց»ին շուրջ : Հաւաքոյթէն յետոյ տեղի ունեցած է նոր վարչութեան ընտրութիւնը :

ԹԵՀՐԱՆի մէջ Յունուար երկուքին տեղի ունեցած է Զիլոյեան – Մխիթարեան վարժարանի հիմնաքարի օրհնութեան եւ դնեղման արարողութիւնը : Վենետիկի վանքի ընդհ. սրբազ.՝ Գերապայծառ Սրապիոն Վ. Ալտոնճեան այս առթիւ գացած էր Թեհրան եւ կատարած արարողութիւնը : Ինչպէս գրած էինք Մխիթարեան վարժարանի մը բացումին համար հողը նուիրած է Զիլոյեան ընտանիքը : Թեհրան իր այցելութեան առթիւ Սրբազ. հայրը ընկերակցութեամբ հայր Սամուէլ վարդապետի, այցելած է մեր պաշտօնակից՝ «Ալիք»ի խմբագրատունը :

ԹԵՀՐԱՆ գացած է ծանօթ դաշնակահար Բաֆֆի Պետրոսեան : Յունուար 25ին հայ արուեստագէտը հետաքրքրէն նուագած է

ՀԱԼԷՊի Առաջնորդին փոխ – այցելութեան գացած է նահանգապետ՝ Ռիֆաթ Զրէյք : Այցելութիւնը անցած է սիրալիր մթնոլորտի մէջ :

ՊՈՒՍՈՑ պատրիարքը ընկերակցութեամբ Փորթուգալի դեսպանին (որ ներկայացուցիչն է Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան) այցելած է Ս. Ծաղ դպրեվանքը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (343)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

Իչ.

ՎԱՆՔԵՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

Սրահում մեզ համար նստելու տեղ պատրաստեցին , իսկ ձիաները կապեցին սրահի առջեւ : Մենք տեղաւորուեցանք թանձր թաղիքի վրայ : Սուրբ Գրքերի տարածողը իր գրքերով լի պայուսակը դրեց մի անկիւնում, նստեց մեզ մօտ եւ սկսեց իր պատառոտած տրեխները բաց անել :

Նրան կոչում էին (Ջին) – Դաւիթ, որ նշանակում է՝ դեւ կամ սատանայ Դաւիթ : Արդեօք իր դէմքի՞ համար, թէ մի այլ պատճառով էր ստացել այդ մականունը,— ինձ մնաց անյայտ : Բայց այդքանը պարզ էր, որ նրա կերպարանքը բաւական համապատասխան էր իր ստացած կոչմանը :

Մեր հիւրընկալը, « եղբայր » Թաթոսը, մի երկար, նիհար, կորաքամակ մարդ էր, ալեհատն մօրուքով : Նրա իրանի աղեղնաձեւ դիրքը, երեւի, առաջ էր եկել իր արհեստից , որ սափրում էր նրբան միշտ թեքուած մնալ : Նա բուրդ զզող էր : Նրա իրանը իր բուրդ զզելու աղեղի ձեւն էր ստացել :

Գիւղացի կնիկները բերում էին նրա մօտ իրանց ոչխարների բուրդը, նա զըզում էր, յետոյ նրանք տանում էին , թել էին մանում , չալեղէն գործուածների համար : Իբրեւ վարձ, եղբայր Թաթոսը ստանում էր բուրդի մի մասը : Վերջին ժամանակներում նրա եկամուտը պակասեց, որովհետեւ նրա մասին լուր տարածուեցաւ, թէ նա նոյնպէս «անհաւատ» է : Գիւղացիք նրա մօտ այլեւս չատ չէին յաճախում :

Եղբայր Թաթոսը ամէն ինչ մեզ համար կարգադրելուց յետոյ, եկաւ, նստեց մեզ մօտ : Նա, կրկին անգամ բարեւելով , սկսեց սովորական հարցմունքները՝ թէ որտեղացի ենք, ո՞րտեղից ենք գալիս , ո՞ւր ենք գնում եւ այլն : Նա խօսելու ժամանակ երկու աչքերն էլ խփում էր , ձայնը հազիւ էր լսւում , եւ երկու ձեռքերը ջերմեռանդութեամբ փակում էր : Այդ սովորութիւնը մնացել էր նրա մէջ՝ իրանց ժողովարանում աղօթելու եղանակից : Երբ իմացաւ, որ մենք Աղթամարայ վանքից ենք գալիս, նրա դէմքի արտայայտութիւնը ցաւակցական ձեւ ըստացաւ : Նա ոչինչ չխօսեց, բայց նրա լուռ շրթունքները, կարծես, աղօթելիս լինէին՝ «Տէր, ողորմիր այդ մոլորեալ – ներին »...

Սուրբ Գրքերի տարածողը սկսեց պատմել Թաթոս եղբօրը ճանապարհին իր հետ պատահած անցքը : Նա աւելի վշտացաւ եւ, խորին կերպով հոգուց հանելով, ասաց .

— Տիրոջ խօսքը առանց հաւատածանքի չատարածուի ...

Արդէն յայտնի էր, որ մենք գտնւում էինք մի հայ բողոքական ընտանիքում :

Ջալլադը, որ խիստ հազիւ անգամ խօսակցութեան մէջ մտնելու սովորութիւն ունէր, զարձաւ դէպի հալածեալը, հարցնելով .

— Դուք միայն գրքե՞ր էք տարածում :

— Ոչ, յարմար տեղերում նաեւ քարոզում եմ Տիրոջ խօսքը, կամ լինքս կարդում եմ Աւետարանը, իսկ դիւղացիք լսում են, — պատասխանեց նա հեզութեամբ :

— Շա՞տ լսողներ ունէք :

— Այդ կողմերում չէ կարելի ասել՝ ինչ չատ , քահանաները զրդռում են ժողովրդին մեր դէմ : Դուք ձեր աչքով տեսաք, եթէ երեխաները այդպէս են վարւում, նրանց հայրերը ինչ կը լինեն :

— Բայց , որքան ինձ յայտնի է, դուք էլ ձեր կողմից ոչ սակաւ առիթներ էք տալիս ձեզ հետ այդպէս վարուելու :

— Ի՞նչ առիթներ :

— Լուսաւորչականներին հեթանոս էք կոչում, նրանց սրբութիւնները անարգում էք, մեծ պահոց օրերում բաւական չէ, որ դուք պաս էք ուտում, այլ կերած մածունի մի մասն էլ ձեր բօրուքների ու բեխերի վրայ էք քսում ,եւ այնպէս դուրս էք գալիս Լուսաւորչականների մօտ, որ նրանց բարկացնէք: Չէ՞ որ , ձեր տարածած Աւետարանը արգելում է այս տեսակ գոյգեր, պատուիրում է չվշտացնել եղբօրը :

— Նրանք մեր եղբայրները չեն :

— Եթէ դուք նրանց ձեր եղբայրները չէք համարի , դրանով աւելի պատճառ կը տաք ձեզ հալածելու: Եւ միթէ՞ դուք եւ նրանք մի հօր որդի, մի ազգի զաւակներ չէք :

Մէջ մտաւ Թաթոս եղբայրը, զարձեալ աչքերը խփելով, եւ ալ ձեռքը դէպի Սուրբ Գրքերի տարածողը մեկնելով, որ թոյլ տայ իրան խօսելու :

— Մենք եղբայրներ կոչում ենք միայն աւետարանով մեզ հետ միացողներին, ինչ ազգից որ լինէին նրանք, իսկ հեթանոսները մեր եղբայրներից չեն, թէեւ մէկ մօրից ծնուած լինէինք :

Ասլանը լուռ վերկացաւ, ցած իջաւ սրահից եւ դիմեց դէպի պարտէզի առջեւից հոսող առուակը : Այնտեղ նստեց նա խոտերի վրայ : Ես դնացի նրա մօտ :

(Շար.) ՐԱՖՖԻ

ՄԱԼԹԱ կղզիի անկախութեան առնչութեամբ պատրաստուած բրիտանական ծրագրին դէմ բողոքելու համար, Մալթայի աշխատաւորական կուսակցութեան կազմակերպութեամբ « ազգային սուգի օր » մը կատարուեցաւ կղզիին մէջ :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ նաւատորմիղի նախարարը իր հրաժարականը տուաւ, որ ի զօրու պիտի ըլլայ Յունիս մկկն սկսեալ : Փոխնախարար Ուիլիամ Ֆրանք պիտի յաջորդէ անոր :

ԻՏԱԼԻՈՅ Հանրապետութեան Նախագահը մեկնեցաւ Ֆանֆանիի հրաժարականը : Ան պիտի կազմէ նոր կառավարութիւն, որ ի զօրու պիտի ըլլայ Յունիս մկկն սկսեալ : Կը կարծուի թէ այս միջոցին կամ աւելի ետքը ընտրութիւններ պիտի կատարուին :

ԼԱՒԱԶԻ ինդրին մէջ նոր անձնաւորութիւններ ամրագրուած են : Անոնց կարգին ծանօթ ճաշարանապետ մը Պիանքերի որ ակն է Պուա որ Պուլոնեըի Արմբրոնվիլ ճաշարանին եւ մինչեւ վերջերս նաեւ Մաուլէնի Բուիլիին : Կը կարծուի թէ չատ բան պիտի նաեւ կոմունիստ Փինաժէֆ, ծագումով ռումանացի, որ երկար տարիներէ ի վեր մտերիմ բարեկամութիւն ունի նախկին նախագահ Լը Թրոքեռի հետ :

ՄԱՌԵՇԱԼ ՄԱԼԻՆՈՎՍԿԻ յայտարարեց թէ Ա. Միութիւնը միջերկրային հրթիռներ, ունի որոնք չատ մեծ ճշգրտութեամբ մը օժտուած են : Մտահոգիչը ա-ւելցուց թէ.— զրամատիրութիւնը պէտի իր անկումը կ'երթայ : Ժողովուրդները կը կռուին իրենց ապատպրման համար : Ա. Միութեան պատերազմական նախարարը ուելցուց թէ.— Սեւ Ափրիկէն արթնցած է, արաբ ժողովուրդը իր ամբողջ մեծութեամբ կանգնած է բայց կայսերապաշտները կ'ուզեն բոնի կասեցնել մարդկութեան յառաջդիմութիւնը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«Փետրուար 18»ը կը տօնուի Փարիզի մէջ Փետրուար քսանին, Ուրբաթ երեկոյեան ժամը իննին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Որբերու Օգն. Մարմինը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ապլա-պանեանէ երկու հազար ֆրանք փոքրիկն Պրիտնօ Կիւլպէնկեանի յիշատակին :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ կարմիր Խաչի տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսին տոթիւ Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին կը նուիրեն.—

Պ. Պ. Հիւսեան քսան հազար ֆրանք, Ճիլէրճեան հինգ հազար, Կ. Գազազեան հինգ հազար, Ճինկիւեան տասը հազար, Ա. Ազէմեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէսեան (Պիակթր) երկու հազար, Պ. Պ. Ճէբեանեան, Ա. Հարենց, Մելքոն Աւետիս հազարական ֆրանք :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ ՊԱՏԱՐԱԳ

Վարդանանդ տոթիւ այս Հինգշաբթի առաւ. ժամը 10ին : Ներկայ կ'ըլլայ Ալֆորվիլի զպրոցի աշակերտութիւնը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Զատրթ Ագաջեան, Պ. Յակոբ Ագաջեան, Օր. Օր. Արշակուհի, Ազատի եւ Ֆլօրա Ագաջեան, Այրի Տիկ. Սիրանոյշ Քէօսկեան եւ Տէր եւ Տիկին Կարապետ Քէօսկեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցիին մէջ, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՍԱՆԹԻԿ ԱՂԱՋԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին տոթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Մշակութային Ընկերակցութեան Փարիզի Մասնաճիւղը ձեռնարկած է ամօրեայ ասուլիսներու շարքի մը, որուն բացումը տեղի պիտի ունենայ թէյասեղանով մը, Փետրուար 7ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, 17, Րիւ Պլէօ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, ուր խօսք պիտի առնեն ծանօթ մտաւորական-ներ :

Երեկոյթը պիտի ունենայ նաեւ իր զեղարուեստական բաժինը :

Կը հրաւիրուին Համազգայինի անդամները եւ հայ հասարակութիւնը :

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Առաջնեան լոյս կը տեսնէ Հայ-Բոյժի Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր թիւը (203-204), ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, 48 էջ.—

Մարդոց վիրէն ճանչնալ խլիրդը (ֆաւսէր) : Ի՞նչ է պղնեղակութիւնը, կանխապուշութիւն ու զարմանում (Տոքթ. Նաւասարդ), Սեւանի աւազանը (Ք.) : Գէր կինոերուն յղութիւնը (Տոքթ. Լոռիման) : Խլիրդին ախազանդի նշանները (Փրոֆ. Տիւբուէն) : Սառմոքսի ընդլայնում (Տոքթ. Գալուստեան) : Մխո ուղեղուն վնասները եւ օղտունները (Տոքթ. Պոռն-տէլ) : Օգտագործել մեռելներուն արիւնը (Փրոֆ. Շարիմանեան՝ երեւանէն) : Եթէ կիները պիտանային (Ս. Նիկողոս-եան) : Առաջնադրոյժին հասկացողը (Տոքթ. Գեղամ Այվազեան) : Ձարպանիւթի անօթութիւն (Հայ – Բոյժ) : Ինկաւ մարեցաւ (Խաչուհի) : Ագիքներուն մէջ ճճի ունի (Տոքթ. Շ. Այվազեան) : Փալ-լոլ եւ արդի մարդը (Տոքթ. Պօղոսեան Արշակ) :

× Հայ – Բոյժի բացառիկը, բաժնեգին-նին վրայ 500 ֆրանք յաւելումով միայն պիտի պրկուի բաժանորդներուն՝ Փետրուար մկկն սկսեալ, ինչպէս յայտարարած էինք նախապէս, (թղթատարական ծախքերու յաւելումը կ'արդարացնէր ա-ւելի կանուխ բարձրացնել գինը) :

× Հայ – Բոյժի համար գրամական ա-մէն առաքում կատարել Շ. Նարդունիի անունան, միշտ մանտա – ֆաքթով, Յա-ռաջի խմբագրատան հասցէով (գրել՝ ռէտաֆսիոն «Յառաջ»,— չէնքին գնա-գան բաժանումներուն պատճառով), բայց երբեք Յառաջի չէք-փոսթալով :

Տարեկան բաժնեգինը գնոր տրօրինութիւն՝ 1200 ֆրանք, արտասահման 1500 :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒ – ՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷՆ

Կիրակի, Փետրուար 8, ժամը 15·30ին կը ներկայացուին՝

ՍԵՊՈՒՀ ՄԻՆԱՍԵԱՆԷՆ — Ադուարդ – Իշխան : Հայաստանի անկախութեան գործուագ մը, Հայ – Մակեդոնական չրջանէն :

COURTELINE - L'ARTICLE 330

ԶԱՒԵՇՏ ՄԷԿ ԱՐԱՐ

ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Մեծապատիւ Մուրացկանութեան – կաճներէն տեսարաններ :

Ծիծաղաշարժ միջնարարներ

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգային-ները :

Տոմսերը տեղւոյն վրայ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ կիրակի օր, Վարպանանց տօնին Ս. պատարագը կը մատուցուի Եկեղեցիին մնայուն Քահանայ Տ. Խոսրով Ասատուրեանի կողմէ, որ երեսփոխանը կը ժամանէ Մարսէյլ, ձեռնարկելու իր պաշտօնին : Օրը ըլլալով նաեւ անուանակոչութեան տօնը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի, պիտի կատարուի Հայրապետական մաղթանք, ինչպէս նաեւ մասնաւոր հոգեհանգիստ համօրէն նոր-ջեցեալներու յիշատակին : Արարողութիւնները երաժշտապետ Պ. Վ. Սարգսեան : Կ'երգուին օրուան յատուկ խմբերգները :

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer - Paris (9e)
Tél. : PROvence 64-90

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆրանք
Օրեր եւ ժամեր, Շ. Մխսքեան	2000
Դրօշակ, 1890 – 1897 Ա. հատոր, կազմուած	2400
Դրօշակ, 1898 – 1901 Բ. հատոր, կազմուած	2400
Արծիւները Անապատին մէջ, Կ. Փոլատեան (վէպ)	1000
Խոդեղան, Խաչիկ Դաշտենց, Տպ. Յուսաբեր	700
Նոճաստան, Տ. Զրաֆեան (քերթ.)	300
Մահուան Առագաստը եւ Առաջին Սէրը, Վ. Շուշանեան	500
Մեծապատիւ Մուրացկանութիւն, Յ. Պարոնեան	400
կարմիր ժամուց, Ա. Արփիարեան (վէպ)	300
Պապիկ ու թոռնիկ, Խրիմեան Հայրիկ	500

Փափաքողները կը դրկուի դրացանկ :

Երգն Հայաստանի, հեղինակ՝ Ճօրճ Մարտիկեան, հրատ. « Համազգային» Պէյրութ, 1957, լաթակազմ 1000

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» Ենթակամիաէն ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կը հրաւիրուին նոյնպէս «Յառաջ» խումբի ընկեր-ընկերուհիները :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. « Զաւարեան» Ենթակամիաէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուի այս Շաբաթ, ժամը 21ին : Ներկայ կ'ըլլայ Շ. կոմիտէն իր կազմով : Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ կապ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր նախկին եւ նոր անդամուհիները, այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Խրիմեան վարժարանը :

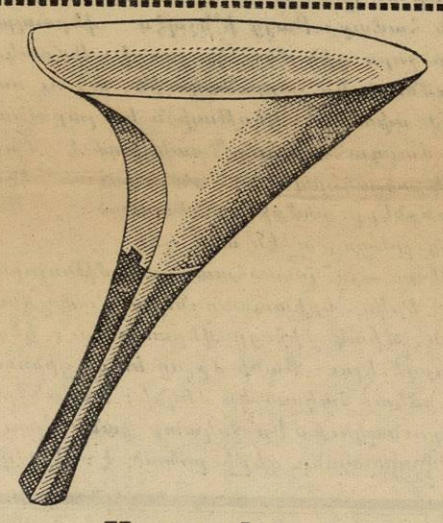
ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս Հինգշաբթի օր Սրբոց Վարդանանց զօրավարացն Մեծաց եւ վկայիցն : Տօն ազգային եւ յիշատակ Մեռելոց, ներկայ պիտի ըլլայ բոլոր զպրոցներու աշակերտութիւնը, պատարագ ժամը 10ին, արարողութեան պիտի նախագահէ եւ քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ Գերաչնորհ Սեբովբէ եպիս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փոն տը Շէրթի եւ չրջակայքի Հայ Ապր. Միութիւնը կը ծանուցանէ չրջանի եկեղեցասէր Հայութեան, թէ յառաջիկայ Կիրակի տեղւոյս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան մէջ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ Տ. Վ. քհնյ. Գարեգեան, Լիմոյի :

Vanplast

Հաստատութիւնս արդէն հրապարակ հանած է իտալական վերջին նորաձեւ բարակ կռունկները՝ կատարելագործուած ձեւրնկալ նիւթերու (մաթիէռ փլաստիք) եւ ալիւմին-իումի միացումով :

ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 50 – 55 – 60 65 – 70 – 75 – 80 – 85 (նմոյշներու ձրի սպասարկութիւն) :

VANPLAST

14, BLD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF - SEINE
Tél. : ITA 33-38
» 16-36

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

REFLETS D'ARMÉNIE — "ՅՈԼՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ" — Volume 3 No 20157

Հայ Ռօմանթիք եւ Փոլֆլօրիք երաժշտ ուրթեան երրորդ ամէնէն գեղեցիկ սկաւառակը :

Պատրաստութեամբ՝ **ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ**

Vogue-Contrepoint No 20157 30 cm. 33 tours — 46 minutes (HAUTE FIDÉLITÉ)

ՆԱԻԱԳԱՅՈՒՄԲ, ՄԵՆԵՐԳ, ԽՄԲԵՐԳ, 50 ՀՈԳԻՆՈՑ ԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ՝

1· Խմեցիք Հայաստանի կեռացը, 2· Ոս կեհատ, 3· Վարդը, 4· Կարաւանը, 5· Արազ գետը, 6· Տրէնճի, 7· Տուլ տուլ, 8· Նազանի, 9· Դորգով պար, 10· Հօ՛յ աման, 11· Անահիտ, 12· Արեւելք, 13· Եարիս ուլուճ կը շարեմ :

Ստանալու համար դիմել.— ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ 14, Rue Petit, Paris 9e (BOT. 99-22) - RECORD SHOP, 36 Rue da Moscou

ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆԸ.— Երաժշտական վաճառատուներուը :

Գին 3040 ֆր. երգարանով միասին

Ծանօթ.— Օգոստոս ամսէն սկսեալ սկաւառակներու գիները 13 առ հարիւր յաւելում կրած են, իրր պետական տուրք : Փնտռել նաեւ հետեւեալ սոլերը՝ 20·103 եւ 20·136, Հայ ժողով· երաժշտութիւն 16 եւ 14 տոր, 45 վայրկեան իւրաքանչիւրը :

20·114, Եկմալեան պատարագ, քառաձայն երգչախումբով, 45 վայրկեան :

20·150 Կոմիտասեան պատարագ քառաձայն երգչախումբով, 55 վայրկեան :

10·016, Ժող· երգեր, Իրքս Պիւլպիւլեանէ :

Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով, (ֆոնքրը ռամպուրսմանի) :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԹԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

VENDREDI 6 FÉVRIER 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8413 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4214

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿՌՈՒԱԽՆՋՈՐԸ

Ցաղթական պաշնակիցները չահեցան պատերազմը: Սակայն չկրցան խաղաղութիւնը վերահաստատել:

Թշնամին անվնաս դարձուցին: Սակայն չկրցան հաշտուիլ իրարու հետ:

Ուզեցին պատժել Գերմանիան, որ պըլլար պատասխանատուն էր եղած համաշխարհային երկու պատերազմներուն:

Երկուքի կիսեցին զայն եւ խիստ հրկզոզութիւն հասատատեցին անոր վրայ: Որպէսզի հնարաւորութիւն չունենայ մը ոտծելու փոխ – վրէժի մասին եւ արծարծելու երբորդ աշխարհամարտ մը, որ այս անգամ պիտի նշանակէր քաղաքակրթութեան կործանումը:

Ու մինչ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ պաշնակից բանակներու ներկայութիւնը ո՛չ մէկ կերպով զգալի է եւ կառավարութիւն ու բնակչութիւն կատարեալ ապատութիւն կը վայելեն, արեւելեան Գերմանիան ծանրօրէն կը զգայ խորհրդային վաշշաճեալ թաթը իր մորթին վրայ: Դարձած է պարզ «արբանեակ» մը, արեւելեան եւ կեդրոնական Եւրոպայի մէւս ծանօթ երկիրներուն պէս:

Իսկ նախկին մայրաքաղաքը՝ Պերլին՝ քառապետութեան՝ զարձած է խակական կուսակիցներ՝ արեւելքի եւ արեւմուտքի հակամարտ ճակատներուն մէջեւ:

Մոսկուայի վարիչները խորամանկութեամբ տուն – տեղ ըլլալէ վերջ Եւրոպայի «ապատապրուած» երկիրներուն մէջ, ճարպիկ ոգմավարութեամբ մը կը չարունակեն իրենց ձեռքին մէջ պահել դանոնք: Ու հերթական սպառնալիքներով տպարէզ կը կարդան իրենց նախկին դաշնակիցներուն:

Այդ վերջինները սկզբունքի հարցեր մասին միացեալ ճակատով կը ներ – կայանան միշտ: Սակայն երբեմն գործելակերպի մանրամասնութեանց մէջ կը տարբերին իրարմէ:

Կրեմլին առաւելագոյն չափով կ'օգտագործէ տարակարծութիւնները՝ երբեմն նոյնիսկ փորձելով խորացնել գանոնք յօդուտ իրեն:

Դեկտեմբեր 31ի իրենց պատասխանին մէջ դաշնակիցները միահամուռ յայտնեցին Մոսկուայի թէ Պերլինի մասնաւոր հարցը չեն կրնար բաժնել Գերմանիոյ համար ըլլալիք ընդհանուր կարգադրութենէն:

Արեւելքն ու արեւմուտքը Գերմանիոյ երկու մասերը միացնելու մասին սկզբունքով համաձայն կը թուին:

Սակայն ի՞նչ ձեւով միացնել: Այդ իսկ է խնդիրը:

Յունուար 10ին 25 էջնոց նոր ծանուցագրով մը Խրուշչեւ կ'առաջարկէր վերամանական հարցը լուծել ամբողջութեամբ հաշտութեան դաշնագրի մը ձեւին տակ՝ երկու ամիսէն Վաշշաւայի կամ Փրակայի մէջ դումարուելիք Ձորսերու ժողովի մը ընթացքին:

Այս առթիւ կը դնէր զանազան պայմաններ, որոնց մեծագոյն մասը անըն – դունելի կը նկատուի դաշնակիցներուն համար:

Միկոյեանի Ամերիկա այցելութիւնը եւ պետական պատասխանատու չրջանակներու հետ իր չփումները չատ չմեղմացուցին լարուած մթնոլորտը: Իր միակ դիւջումն այն եղաւ, որ Պերլինի խորհրդային զօտին վեց ամիսէն (մայիս 27ին) փանքովի կառավարութեան յանձնելու որոշումը իրրեւ «վերջնագիր» պէտք չէ նկատուի դաշնակիցներուն կողմէ:

Մոսկուայի Յունուար 10ի ծանուցագրին արտաքին պատասխանին չուրջ մանանականութիւն սեղծելու համար է, որ Եւրոպա եկաւ Ֆոսթըր Տըլլես: Գերմանական հարցին մասին ամերիկեան եւ անգլիական տեսակէտները քիչ մը կը տարբերին ֆրանսականէն ու գերմանականէն:

Մաքմիլլանի Մոսկուա ճամբորդութիւնը պիտի փարատէ կարգ մը թիւրիմացութիւններ:

Հեռուհեռ գետին կը չահի Ձորսերու խորհրդաժողով մը դումարելու գաղափարը: Որպէսզի Գերմանիան դադրի կողմերուն մէջեւ կուսակիցներ ըլլալէ: Եւ հաստատ հիմերու վրայ դրուի աշխարհի խաղաղութիւնը:

ՀՐԱՆՏ – ՍԻՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

21ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

"ԲԵՐԻԱՅԻ ՀԱՐՑ ՊԻՏԻ ՉԸԼԼԱՅ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ"

ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ՇԵԼՔՓԻՆ

ՍԱՂՈՒՐՈՎԻ ԻՆՔՆԱՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Յորհրդային 21րդ համագումարը կը չարունակուի եւ ժողովասրահը միչտ արդիւնած է օտար լրագրողներուն: Արեւմտեան թղթակիցներուն իրաւունք սըր – ուած էր միայն բացման նիստին ներկայ ըլլալ: Հետեւաբար, թերթերը կը գոհանան խորհրդային մամուլի պործակալութեանց եւ ձայնասփիւռին հայթայթած լուրերով:

« Հակակուսակցական » խմբակին վայրկեան արբանեակներէն մէկը՝ Սապուրով, որ արտասահմանի հետ տնտեսական յարաբերութեանց կոմիտէին փոխ նախագահ չի ըլլալէ եաք Սիբերան դրկուեցաւ իբրեւ պործարանի մը տնօրէն, խօսք առաւ համագումարին առջեւ՝ խոստովանելով... իր պործունէութիւնը:

Սապուրով յայտարարեց թէ Սթալին կրատի հարաւը գտնուող տնծանօթ քաղաքի մը մէջ իրեն յանձնուած համեստ պաշտօնը կը կատարէ եւ ուրախ է որ կուսակցութիւնը այդ պործով բախտաւորութիւնը կ'ընծայէ իրեն վերատին չահելու համար կեդրոնական կոմիտէի վրայ տածուած վստահութիւնը:

Այդ վստահութիւնը ինք «չարաչար պործածած էր» եւ «անխղճօրէն» հեռացուած էր ««հակակուսակցական» խմբակին, ժամանակին չէր կրցած հասկնալ Մալենկովի, Մոլոթովի, Բուլկանինի եւ ընկ. «մտային աղքատութիւնը »: Սապուրովի համաձայն, յիչեալ խմբակը կ'աշխատէր խափանել 20րդ համագումարին կողմէ տրուած որոշումներուն պոր – ծադրութիւնը:

Յօսք առաւ նաեւ զօր. Սերովի յայտնըզը, գաղտնի ոստիկանութեան ընդհանուր դեկավար Շելլեփին :— «Բերիայի եւ իր մեղսակիցներուն պործունէութեան հետեւանքները լուծարքի ենթարկուած են: Յեղափոխական օրինականութիւնը վերահաստատուեցաւ մեր երկրին մէջ եւ օրինազանց մարդիկը պատժուեցան: Յորհրդային իւրաքանչիւր քաղաքացի այլեւս վստահ կրնայ ըլլալ թէ նման սոթափալի երեւոյթներ պիտի չկրկնուին Խ. Միութեան մէջ»:

Ինչպէս ծանօթ է, Ալեքսանտր Շելլեփին, երիտասարդ կուսակցական մը, տակաւին երկու ամիս առաջ անցաւ այս պաշտօնին գլուխը, ճամբու դնելով «Իվան սարսափելին»: Այսու հանդերձ Շելլեփինի դիրքը զօրաւոր է, քանի որ կը քալէ Խրուշչեւի դծած ճամբայէն: Իր ճառին մէջ ան չմոռցաւ նաեւ «աշխատակալ»ներու վրայ յարձակում պործել, որմէ եաք աւելցուց :— « Կը վկայեմ այստեղ թէ խորհրդային ապահովութեան մարմիններուը իրենց կարելին պիտի ընեն՝ կարենալ պահպանելու համար Խ. Միութեան ու անոր քաղաքացիներուն ապահովութիւնը »:

Ներքին ճակատի վրայ, ըսաւ Շելլեփին, գաղտնի ոստիկանութիւնը կ'աշխատի « դաստիարակչական »եւ «բարեկարգման» մարզերու մէջ:

Օրը Օրին

ԵՐԿՈՒ ՁԱՓ, ԵՐԿՈՒ ԿՇԻՌ

— Ես այդ Միկոյեան կոչուած մարդուն հետ սեղան չեմ նստիր...

— Ես չեմ սեղմեր ձեռքը մարդասպանի մը, որուն մատներէն անմեղներու արիւնըն է որ կը կաթկթի ...

— Ո՛չ պաշտօնատունս կը հրաւիրեմ գինքը, ո՛չ ալ ներկայ կ'ըլլամ անոր ի պատիւ տրուելիք հացկերոյթին ...

— Այս մարդն էր որ կոտորել տուաւ Հունգարներ՝ 1956ին ...

Այս փաղաքշական խօսքերը կը լսուին չորս կողմէն, ի պատիւ փոխ – վարչապետ Միկոյեանի, որուն համար կ'ըսեն, ուշիմկըրնի մէջ, թէ շատ խորամանկութեամբ — «անպատկառութեամբ» —չարժեցաւ եւ «արձակուրդով Ամերիկա կ'երթամ , մեր դեսպանը տեսնելու » ըսելով Ամերիկա եկաւ՝ իր վրայ սփռել տալու համար այն լոյսը, որուն տակ , կը փայլին, ընդհանրապէս, շարժանկարի գեղուհիները: Արեւելեան *իշխէսպարտութիւն ...*

Ծանօթ թերթ մը կը գրէ թէ Այզընհաուըր թոյլ չտուաւ որ մառեշալ Ժուկովը Ամերիկա գար, բայց այս «խորամանկ աղուէս»ը կրցաւ ձեւը գտնել ու գալ :

Ուրիշ թերթ մը կամացուկ մը կը խայթէ նաեւ մեր ժողովուրդը: Իր աշխատակիցը Միկոյեանի «հիմնութեան վկայականը» իր ընթերցողներուն ներկայացնելու իր անապարանքին մէջ, կը յանդգնի գրելու թէ այս մարդն ալ զաւակն է այն ժողովուրդին, որուն *խալիճ*ները կեղծ գորգեր կը հշեն հարուստ Ամերիկացիներուն՝ Փարիզի պուլվարներուն վրայ :

Կարդինալ Քուշինկ — Միկոյեանին հետ սեղան չնստողներէն մէկը — կը յիշեցնէ թէ ան էր որ 1939ի Դեկտեմբերին — գերմանական դաշնագրին կնճռումէն չորս ամիս ետք — Սթալինի համար կ'ըսէր թէ «Մեր Օրերու Լենինն է»: Կարդինալը կ'աւելցնէ թէ Միկոյեանն ալ մեղսակից էր Լենինի, Սթալինի եւ Խրուշչեւի ձեռքերով գործուած ոճիրներուն :

Այդ ոճիրներէն — իր բառով, «չարդերէն » — մէկն ալ «իր սեփական հայրենիքին, Հայաստանի ազատ Հանրապետութեան մէջ գործուածը »:

×

Արտասովոր երեւոյթ չէ, ի հարկէ որ օտար պետութեան մը բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն մէկը ընկալեալ պատշաճութիւններով ընդունուի երկրի մը կառավարութեան կողմէ — նոյնիսկ այն պարագային երբ այցելութիւնը պաշտօնական բնոյթ չի կրեր :

Հետեւաբար, մեր կարգ մը հայրենակիցները, պէտք չէ իրար անցնին եւ գանգատին թէ :

— Եղբա՛յր, կը վայլէ՞ աս ըրածնին... Մարդը Սթալինի հետ ինկեր ելեր է, տանիներով, հիմա ձեռքի վրայ կը պտտցը – նեն...

Միկոյեանը ձեռքի վրայ պտտցնող չկայ :

Միայն մէկ դիտողութիւն կրնանք ընել սա «մենք ոճրագործներուն հետ սեղան չենք նստիր, ոճրագործներուն ձեռքը չենք սեղմեր» բսողներուն :

— Շատ իրաւունք ունիք, մեծապատիւ բարեկամներ, ընդվզեցուցիչ երեւոյթ է որ մարդիկ սեղանակից ըլլան մարդասպաններու — ցեղասպաններու — հետ եւ ան՛ուշ ան՛ուշ ժպիտներ շռայլեն անոնց ... Բացարձակօրէն համաձայն ենք ձեզի ...Այո՛, ախորժակ պէտք է ունենալ Միեայեան մը, խրուշչեւ մը, դիմացդ առնելու եւ անոնց հետ հիւ – պիւ ընելու համար... Բայց — ճանի որ խօսքը խօսք կը բանայ — ի՞նչ ախորժակով սեղան կը նստիք դո՛ւք , արդարակորով բաղամացինե՛ր, Թուրքիոյ ներկայացուցիչներուն հետ... Եւ ի՞նչ խղճով ու խղճմտանքով կը մոռնաք Թուրքին գործած ահաւոր ոճիրները, որոնց մասին երբե՛ք չէք խօսիր, երբ գիւանրբուիճներով ու շեղոց – շուռ կոչուիճներով կը պատուէք ձէլալ Պայարներն ու Ատնան Մենտերէսները ... Ի՞նչ, Միկոյեաններուը մարդասպան են , Պայարները մարդասպան չե՞ն... Երկու չափ, երկու կշի՞ռ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ Յորհուրդը կարգ մը նոր որոշումներ տուաւ առջի օր: Թաղապետական ընտրութիւններու համար որոշուեցաւ որ մինչեւ 120·000 բնակչութիւն՝ ընտրութիւնը ըլլայ մեծամասնութեան ցանկի վրայ, երկու անդամէն, անկէ վեր՝ համեմատական բարձրադոյն մէշնացածով: Ֆրանսան 15 քաղաք ունի որոնք 120·000էն աւելի բնակիչ ունին :

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ կարգ մը բարեկարգումներ բրաւ նաեւ ընկերային հարցերու մէջ: Օրինակ ընկերային ապահովութեան համար, երեք հարիւրի հիմ մը նկատի պիտի չառնուի անոնց համար որ ամսական 36·666 ֆրանքէն աւելի չեն չահիր, ինչպէս նաեւ ուսանողներու , 10 տարեկանէն վար երախաներու եւն. եւն.:

Ընտանեկան Նպաստներու համար , պործատէրերը պիտի վճարէին հարիւրէն 12, բայց ընդունած էր սահմանումը (փլաֆոն), կառավարութիւնը Ձորեքշաբթի օր վերահաստատեց այդ սահմանումը (տարեկան 660·000):

ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ արտաքին նշաններու համար կառավարութիւնը կարգ մը մեղմացուցիչ որոշումներ տուաւ: Այսպէս մէկուկէս միլիոնի արժէքէն վեր միայն նկատի պիտի առնուին արտաքին նշանները: Միւս կողմէ տան վարձքերու համար (իբր հարստութեան աղդակ) նախապէս որոշուած նիչերը փոխուեցան : Ատան վարձքերու համար չորսէն երեքի իջաւ, միւսներուն համար ութէն վեցի :

ՊԱՂՏԱՏԻ դինուորական ատեանը փետրուար չորսին մահուան դատապարտած է երեք ծանօթ դէմքեր: Անոնց կարգին.— Նախկին ներքին նախարար՝ Սայիտ Քապլ (կախուելու դատապարտած է) , ինչպէս նաեւ — Պաղտատի նախկին կառավարիչ՝ Ապտուլ Եապտա Ֆէյսի եւ ապահովութեան նախկին պետ՝ Պայաթ Ալֆա :

ԻՐԱՔԵԱՆ կարգ մը կազմակերպութիւններ (Գրադներու Միութիւն, ուսուցիչներու դաշնակցութիւն, բժիչկներու ընկերակցութիւն) յուչագիր մը չանձնած են Նասրին բողոքելով «ժողովրդավար խումբերու անդամներուն ձերբակալութեան դէմ Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ մէջ »: Կը բողոքեն նաեւ Իրաքի դէմ եղած յարձակումներուն համար եգիպտական մամուլին մէջ :

ՎԱԼՈՒԱԶԻՒՆ – ԱՐՄԱՏԱԿԱՆՆԵՐԸ բուռըն բողոք մը բարձրացուցին Մենդէս-Ֆրանսի դէմ որ քննադատած էր կուսակցութեան ծրագիրը – կանոնագիրը որ թոյլ չի տար իր անդամներուն ուրիչ կուսակցութեան մը պատկանիլ: Արմատականներու դիւանը կը կրկնէ որ կարելի չէ պատկանիլ նոյն ժամանակ արմատական կուսակցութեան եւ ժողովրդավար Ուժերու Միութեան (ԻԻ – ԷՅ . ՏԷ):

(Լուրերու շար.ը կարդալ Գ. էջ)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Գ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԻՒՏՃԷԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԸ

Գերագոյն Խորհուրդի երկրորդ նստաշրջանում պետական պիւտճէի քննարկման ժամանակ մի քանի ելոյթներ ունեցան։ Ելոյթ ունեցողների մեծ մասը նուիրում են այն աշխատանքներին, որ կատարուել են եւ պիտի կատարուեն իրենց հանրապետութիւններում։ Մի տեսակ հաշուետուութիւն են բազոյն Խորհուրդին։ Բայց այդ հաշուետուութիւնից բացի պատգամաւորները դրեթէ միշտ ներկայացնում են որոշ պահանջներ ու խնդիրներ նստաշրջանին, որոնց բաւարարումով կը վերաբերուին, ըստ նրանց յայտարարութեան, իրենց աշխատանքների մէջ տեղի ունեցած թերութիւնները եւ դրծերը կ'լ աւելի յաջող կ'ընթանան։

Սպանդարեանը իր ճառի մէջ չեղուել է այս կարգից։ Եւ չեղուել է ոչ թէ պիտակցաբար, այլ որովհետեւ ծանր է եկել նրա ուսերին Գեր. Խորհուրդի պատգամաւորի պաշտօնի կատարումը։ Սպանդարեանի ճառը շատ նման է դասը չսորված աշակերտի պատասխանի։ Նա մէկ նիւթից միւսն է ցատկում, խօսելով մերթ «մեր երկրի» կամ մեծատառ «հայրենիք»ի եւ մերթ փոքրատառ ռեսպուբլիկայի նուաճումների մասին, զրծ ածելով խորհրդային մամուլի մէջ հազար անգամ գրուած ու ասուած արտայայտութիւնները։ Ոչ յօրինակ միւս հանրապետութիւնների կողմից ելոյթ ունեցող պատգամաւորների, Երեւանի օպերայի երգչուհին իր ճառի մեծ մասը նուիրել է Խորհրդային Միութեան վերաբերող հարցերին, առանց մտածելու, որ Հայաստանի պատգամաւորը չէ, որ պէտք է բացատրէ նստաշրջանի անդամներին «ընկ. Խրուշչեւի զեկուցման թէզիսներում չադրուած եօթնամեակի կոնտրոլ թուերի նշանակութիւնը» եւ կամ պիտակ դարձնի նոյն ժողովականներին, որ «առաջիկայ եօթնամեակի կոմունիստական շինարարութեան հոյակապ ծրագիրը քաղաքական ու աշխատանքային նոնտեսութեան մի նոր, հուժկու մղում է տուել բանուոր դասակարգին, կոլնոնտեսութեան գիւղացութեանը, ինտելիգենցիային եւ սովետական ամբողջ ժողովրդին»։

Եթէ Երեւանի օպերայի երգչուհին այս ամէնը ասէր գոնէ Հայաստանի կամ խորհրդահայ ժողովրդի մասին, թերեւս ոչ շատ պատգամաւորներ լսէին նրան առանց իրենց քթի տակ խնդալու։ Բայց երբ նա ամենայն լրջութեամբ ի տեղեկութիւն կուսակցութեան մէջ բարձր դիրք գրաւող եւ իրենից շատ աւելի պատրաստուած պատգամաւորների յայտնում է, որ «20րդ համագումարից յետոյ անցած տարիներին սովետական մարդիկ նորանոր աչքի ընկնող յաղթանակներ նուաճեցին մեր երկրի ներքին կեանքի բոլոր ասպարէզներում եւ Սովետական Միութեան միջազգային դրութեան ամրապնդման գործում» եւ կամ որ «Սեպտեմբերեան պլենումից յետոյ անցած հնգամեակում կոմունիստական պարտիան գիւղատնտեսութեան եւս մնալը յաղթահարելու համար վիթխարի աշխատանք է կատարել եւ այժմ ձեռք է բերուած նրա բոլոր ճիւղերի չտեսնուած վերելք», դժուար թէ նստաշրջանի պատգամաւորները չյօրան։ Չէին լսելով հազար անգամ կրկնուած ու տաղտկալի դարձած վերոյիշեալ ճառմարտութիւնները։

Այս ուղղութեամբ բաւականին երկար ճառելուց յետոյ Տ. Սպանդարեանը անցնում է «մեր ռեսպուբլիկային», բայց իր խօսքի կապը կորցնելով, եւս մի քանի անգամ դառնում է նորից «մեր մեծ հայրենիքին»։

Հայաստանի մասին խօսելու ժամանակ Սպանդարեանը նորից օգտագործում է այն սովորական արտայայտութիւնները, որոնց մէկն օր կարելի է հանդիպել խորհրդահայ մամուլի էջերում։ «Ռեսպուբլիկայում եօթնամեակի ընթացքում արտադրանքի ծաւը կը կազմի 12 տոկոս», «կապիտալ ներդրումների ծաւալը նախատեսւում է 12 միլիառ ռուբլի», «առանձնապէս բարձր տեմպերով կը զարգանայ ծանր արդիւնաբերութիւնը», «չահագործման կը յանձնուեն բազմաթիւ նոր ձեռնարկութիւններ, որոնք կը ծառայեն այդպիսիք հումքի աղբիւրներին մօտեցնելու նպատակով»։ Գալով գիւղատնտեսութեան, «մեծ խնդիրներ են դրուած նաեւ գիւղատնտեսութեան առաջ» եւ չարունակութեան մէջ տալիս է մի շարք թուեր այդ մասին, թէ 1965ին խաղողի, պտուղների, ծխախոտին, միսի, կաթի եւ այլն արտադրութիւնը համեմատած 1957ի հետ քանի անգամ պիտի աճի։

Կորցնելով իր խօսքի կապը, Հայաստանի պատգամաւորուհին նորից անցնում է Մ.Միութեանը յայտնելու համար իր գոհութիւն նստաշրջանի անդամների, որ«Մ. Միութեան եօթնամեայ պլանի կատարումը կը լինի կապիտալիզմի հետ սոցիալիզմի խաղաղ մրցութեան մի վճռական փուլ, անտեսութեան սոցիալիստական սիստեմի մեծ առաւելութիւնների մի նոր ցուցադրում»։

Անցնելով նորից Խորհրդային Հայաստանին, յայտնում է այն նորութիւնը, որ «ռեսպուբլիկային յատկացուած պիւտճէն, որ ամբողջ երկրի պետական պիւտճէի մասն է, անցեալ տարուայ համեմատութեամբ 1959ին աւելանում է 8·4 տոկոսով» եւ այդ պիւտճէի «եկամտային մասի հիմքը կազմելու են սոցիալիստական ձեռնարկութիւններից ստացուած եկամուտները» եւ այդ մասում «նախատեսուած է Հայաստանի (վերջապէս մէկ անգամ Հայաստանի եւ ոչ թէ ռեսպուբլիկայի) էկոնոմիկայի եւ կուլտուրայի յետագայ զարգացման յատկացումների մասն»։ Ի հարկէ այս «ճաները» հետեւանք են «լենինեան ազգային քաղաքականութեան, որ անշեղօրէն վարում են Կոմունիստական պարտիան եւ Խորհրդային կառավարութիւնը, որոնք ամէն ինչ անում են ազգային ռեսպուբլիկաների կուլտուրայի զարգացման համար»։

Այս ուղղութեամբ եւս մի քանի «նորութիւններ» յայտնելուց յետոյ, Սպանդարեանը աւարտում է իր ճառը յայտարարութեամբ, որ «ինչպէս խորհրդային ամբողջ ժողովուրդը, այնպէս էլ հայ ժողովուրդը վստահ է, որ մեր երկրում կոմունիզմի կառուցման վիթխարի ծրագիրը կ'իրագործուի»։ Բայց որտեղից է գալիս այդ վստահութիւնը, ո՞րն է դրա պրաւականը։ «Դրա պրաւականը այն է, ասում է նախկին խառատ եւ այժմեան օպերային երգչուհի պատգամաւորը, որ խորհրդային ժողովրդի գլուխ կանգնած է փորձուած կոմունիստական պարտիան եւ նրա լենինեան կենտրոնական կոմիտէն»։

Սրանով էլ վերջանում է Սպանդարեանի ճառը։ Ոչ մէկ խնդիր նրա կողմից կեղրոնի կառավարութեան։ Կոմունիզմի կառուցման վիթխարի ծրագիրը Հայաստանում իրագործուել եւ իրագործւում է հոգատար կառավարութեան կողմից այնպիսի մի ձեւով, որ միայն զոհունակութիւն է առաջ բերում հայ աշխատաւորութեան եւ նրա առաջնորդ կոմունիստական պարտիայի շարքերում։

Իսկ Սեւանի հաղրը, որի ջրի «անվերականգնելի մսխում է» կատարուել, ինչպէս յայտնել է Սպանդարեանի նախորդը՝ Վ. Համբարձումեանը եւ, ինչ որ չատ ուշադրաւ մի մերկացում է, այդ ջուրը «յաւերժել եւ աննպատակայարմար ձեւով ծախսուել է կեղրոնի կառավարութեան մեղքով, որ հող չի տարել նախ քան Սեւանի ջրի բացթողումը ստորեւ Սեւան – Հրազդան ջրվէժի բոլոր էլեկտրակայանները, նախկին Գեղարդոյն Խորհուրդի նիստում համարձակութիւն է ունեցել յայտարարելու Սպանդարեանի միւս նախորդը՝ եա Զարոբեանը։ Իսկ բնակելի չէնքերի պլաններն սխեմատիկ թերակատարումը, որ տեղի է ունեցել դարձեալ կեղրոնի կառավարութեան մեղքով, որ չինանիւթեր բաց չի թողել Հայաստանին պլանով նախատեսւած քանակութեամբ։ Իսկ Հայաստանի ժողովրդի համար միանգամայն անվնաս արտադրանքնե՞րը, որ ռեսպուբլիկայում կառուցուած միութենական գործարանները արտադրում են ի գին Սեւանի ջրի յաւելեալ մսխումի։ Եւ այս կարգի չատ ուրիշ թերութիւններ, որոնց մասին ինչպէս ասացինք, ոչ մի խօսք կայ Սպանդարեանի ճառում։

Հայաստանի պատգամաւորուհու կատարեալ ձախողումը իրեն յանձնուած դերի կատարումի մէջ աւելի աչքի է ծակում, երբ համեմատում են նրա ճառը իր վրացի ընկերակիցների ելոյթների հետ։ Միջանկեալ ասենք, որ Վրացիները իրենց պատգամաւորների ցանկը կազմելիս, նոյնպէս ստիպուած են եղել մոցնել այնտեղ բանուորների, դիւղացիների, մշակոյթի եւ կուսակցութեան նէրկայացուցիչներ, բայց, աւելի խելացի գտնուելով, թեմ են հանել փորձուած եւ կարեւոր դիրքեր դրաւող անձնաւորութիւններ։ Նրանք էլ պատգամաւորների չարքում ունեն մշակոյթի ներկայացուցիչը, բայց նա նախկին խառատ եւ ապա օպերային երգչուհի չէ, այլ Գրողների Միութեան վարչութեան առաջին քարտուղար եւ յայտնի դրող Աբաշիձէն է։ Միւս ելոյթների համար Վրաստանի պատգամաւորները նրից թեմ են բարձրացել կենտրոնի երկու քարտուղարները՝ Կոմանովը, Դոլգիձէն եւ փոթ – վարչապետ Դոլգիձէն։

Պիւտճէի քննութեան ժամանակ Գոլա – նովը հանդէս է եկել Միութեան խորհրդում եւ Կուչաւան՝ Ապգութիւնների Խորհրդում։

Կոմանովը, որ ինչպէս նշեցինք վերը կենտրոնի քարտուղարն է, խօսել է, բնականաբար, նոյնպէս բոլշեւիկեան լեզուով, բայց ոչ Սպանդարեանի ատիճան։ Ներկայացնելով Վրաստանի անտեսական վիճակի պատկերը եւ թուելով ձեռք բերուած յաջողութիւնները, եւ յայտարարելով, որ «այսուհետ սեսիայում (նստաշրջանում), անհրաժեշտ է քննադատական որոշ դիտողութիւններ անել», սկսել է քննադատել Ձէնտրոսիւզի (ըմպատրոդական համագործական Միութիւնների համամիութենական մարմին), որի յանցանքով «հազարաւոր տոննա պտուղներ ու բանջարեղէններ կորան այս տարի Վրաստանում»։ Նոյն մարմինը «անբաւարար է կատարում իր ֆունկցիան (պաշտօնը) նաեւ դիւղատնտեսական մթերքների վաճառատնտման գործում»։ Կոմանովը այնուհետեւ պահանջել է կատարեալ թեթեւ եւ սննդի արդիւնաբերութեան (միս, կաթ, պահածոներ, բանջարեղէն) գործարանների ու պահեստներ, ինչպէս նաեւ տրամադրել Վրաստանին մի շարք անհրաժեշտ մեքենաներ, աւելացնելով, որ «ցաւօք սրտի, մենք այդպիսի մեքենաներ չափազանց քիչ ենք ստանում»։ Յայտնել է նաեւ, որ ««ցաւօք սրտի մեր կուրորտային քաղաքները բաւականաչափ չեն բարեկարգուած չեն, իսկ պիւտճետային յատկացումները չեն ծածկում անհրաժեշտ ծախսերը», (Սով. Վրաստան, 26 Դեկտեմբեր) ուրեմն՝ «մի քիչ փող»։ Եւ այս կարգի ուրիշ քննադատութիւններ կեղրոնի հասցէին եւ ուրիշ պահանջներ այդ նոյն կեղրոնից։

Այս ձեւով են ելոյթներ ունեցել նաեւ Վրաստանի միւս պատգամաւորները։ Երկու խօսք Խրուշչեւի թէզիսների, նոյնքան 20րդ համագումարի որոշումների առաջ բերած ստեղծագործական նախաձեռնութեան եւ եռանդի չտեսնուած վերելքի մասին եւ անմիջապէս անցնում բուն նիւթին՝ Վրաստանի նուաճումներին, կենտրոնական մի քանի մարմինների քննադատութեան եւ մի շարք պահանջների եւ խնդիրների առաջադրման։

Հայաստանի միւս պատգամաւորը, որ Ապգութիւնների Խորհրդում հանդէս է եկել պիւտճէի քննութեան ժամանակ, Ծովհ. Բաղդասարեանն է։ Նա հայկոմկուսի այսօրուայ դեկավարներից մէկն է, որ Հայաստանի մի քանի չէջանների կուս. կոմիտէի առաջին քարտուղարի պաշտօնը վարելուց յետոյ, փոխադրուեցաւ Երեւան որպէս «Մ. Հ.»ի խմբագիր եւ ապա դիջելով այդ պաշտօնը իր օգնականին, ընտրուեցաւ Երեւանի քաղկոմի առաջին քարտուղար Արութիւնովի անկումից յետոյ եւ ապա նաեւ կենտրոն. կոմիտէի բիւրոյի անդամ։

Ց. Բաղդասարեանը Սպանդարեան չէ եւ պիտի խօսել։ Նա էլ ի հարկէ խօսում է բոլշեւիկեան լեզուով։ Սկսում է իր ճառը, միւսների նման, Խրուշչեւի զեկուցման թէզիսներով եւ ապա եօթնամեակի «վիթխարի պլանների թուերի մէջ խորամուխ լինելով, տես նում է մեր Հայրենիքը (մեծատառ) էլ աւելի զեղեցկացած, էլ աւելի հզօրացած»։ «Քննարկելով պետական պիւտճէն եւ հպարտութեամբ նշելով յաջողութիւնները», Բաղդասարեանը ուրախանում է դրանցով եւ «մտովին թերթում է մեր ժողովրդի պատմութեան էջերը»։ Այստեղից սկսում է սովորական երգպտնակի նուագը՝ նախկին եւ Խորհ. Հայաստանի բաղդատութիւնը։

«Հայ ժողովրդի նախասովետական չրջանի պատմութիւնը դրուած է արիւնարցունքով», բայց «կոմունիստական պարտիայի եւ Սով. կառավարութեան անդուլ հոգատարութեան չնորհիւ հայ ժողովուրդը(դրիր, գոնէ, հայ ժողովրդի մի երրորդը) ձեռք է բերել դարեր չարունակ երազած ազատութիւն, պետականութիւն ու երջանիկ կեանք»։ Անկախութեան մասին մոռացութեամբ թէ այլ նշումներով չէ յիշուած։

Բաղդասարեանի ճառի մնացած մասը, որ չարադրուած է նոյն ոգղութեամբ, աւելորդ ենք համարում մէջ բերել։ Մի քիչ աւելի վերամբարձ ոճով, քան որ միւս պատգամաւորները, նա կապակցուած չարահիւսութեամբ, պատմում է Հայաստանի կոմկուսի աշխատանքների, ձեռք բերած «վիթխարի նուաճումների» մասին եւ այս ամէնի համար «հայաբար սրտագին չնորհակալութիւն է ասում կոմ. պարտիային եւ խորհրդային կառավարութեանը, չնորհակալութիւն ուս մեծ ժողովուրդին՝ մեր անկեղծ բարեկամին եւ ուսուց եղբօրը» («Մ. Հ.» 25 Դեկտ.)։ Այս խօսքերը ընդունւում են ծափահարութիւններով։

Այս բոլորը, ի հարկէ, ասւում եւ կրկնւում է ամէն օր, եւ պիտի կրկնէր նաեւ Ց. Բաղդասարեանը։ Նշումի արժանին այս չէ նրա ճառի մէջ, այլ այն, որ Ապգութիւնների Խորհուրդի հայ պատգամաւորը, իր տարբերութիւն Սպանդարեանի, իր խօսքի վերջաւորութեանը, պաշտպանելով հանդերձ պետական պիւտճէն, այնուամենայնիւ մի քանի դիտողութիւններ է անում։

Այդ դիտողութիւններից առաջինը վերաբերում է նիւթա – տեխնիկական մատակարարման գործին։ «Ցաւօք սրտի, դեռ կան այնպիսի փաստեր, ասում է Հայաստանի ներկայացուցիչը, երբ մի ուսթենական պլանաւորող կազմակերպութիւնները լիովին չեն յատկացնում նիւթերի ու հումքի ֆոնտեր՝ կառավարութեան սահմանած պլանը կատարելու համար»։ Երկրորդ դանդատը վերաբերում է Խորհրդ. Միութեան պետպլանին, որ չինանիւթերի բաշխումը կատարելիս չէ տալիս Հայաստանին այն բաժինը, ինչ որ ըստ օրինի պատկանում է մեր ռեսպուբլիկային։ Երրորդ դիտողութիւնը նոյնպէս վերաբերում է միութենական պետպլանին։ Հակառակ որ Խորհրդային Միութեան կուսակցութեան պլենումը որոշել է կառուցանել Հայաստանում մի շարք նոր գործարաններ, բայց դրանք չեն ապահովուած սարքաւորումներով։ Բաղդասարեանը նշելով այդ պարագան, յայտ է յայտնում որ Խորհրդային Միութեան պետպլանը «կ'արագացնի համապատասխան նիւթերի եւ սարքաւորումների առանձնացումը Հայաստանի նորակառոյցների համար»։

Ց. Բաղդասարեանը, որ վերջերս, Թիֆլիսի 1500ամեակի առիթով խօսած իր ճառը վերջացրեց «Ցաւերժ փա՛ռք Խոսիֆ Վիսարիոնովիչ Սթալինին» խօսքերով,

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՏԻԼԸՆ ԵՒ ՄԻԿՈՅԵԱՆ

ԿԱՄ ՏՈԼԱՐԻ «ՓԱՅՓ – ԼԱՅՆ»Ը ՄՈՍԿՈՒԱՑԷՆ ՁԱՆՁՆԻՐ

Օրը օրին լուրերու բաժնին մէջ հետեւեցանք Ա. Մութեան թիւ 2ին, Պ. Մի-կոյեանի Մ. Նահանգներու մէջ կատարած շրջապտոյտին, պաշտօնական կամ ան-պաշտօն ընդունելութիւններուն, քա-քական դիւանագիտական բանակցութիւն-ներուն, զրամատիրական շրջանակներու հետ իր ունեցած խօսակցութիւններուն :

Եթէ առարկայօրէն մօտենաք այս բո-լորին պիտի համոզուիք որ Պ. Միկոյեա-նի առաքելութիւնը զլխաւորաբար տնտե-սական եւ զրամական նպատակներու կը ձգտէր քան թէ պաղ պատերազմի մեղ-մացումով քաղաքական առաւելութիւննե-րուն :

Որքան ալ մեծ եղած ըլլան «խելացի» , « նրբամիտ » , « ճարպիկ» , խրամատնկ» , « ճկուն » հայազգի Ա. վարիչին պատած ժողովրդականութիւնը, քաղաքական , դիւանագիտական երեւելի կամ անձե-ւոյթ յաջողութիւնները սակայն ենք ընդունելու որ տնտեսական մարզին մէջ իր ջանքերը ապարդիւն մնացած են :

Պ. Միկոյեանի տպաւորը, կարողու-թիւնը խնդրոյ առարկայ չեն կրնար ըլ-լալ, սակայն ան ճամբայ ելած էր խիստ ծանր «հանոիքափ»ով մը որ կը կոչուի վերջին պատերազմին առթիւ Մ. Նահանգ-ներու կողմէ Ա. Միութեան տրուած փո-խատուութիւնը (փրէ – պայ) որուն դու-մարը 11 միլիառ տոլար էր (վեց հազար միլիառ ֆրանք, այսօրուան արժէքով) :

Վերջին տարիներու ընթացքին Մ. Նա-հանգներու կառավարութիւնը առաջա-նաբար զեղչած է այս աննախընթաց փո-խատուութեան զրամագլուխը եւ յանգած վերջին «տախտակամած»ի մը՝ (փլանչէ) ութ հարիւր միլիոն տոլար, որուն հա-տուցման համար ալ առաջարկած էներկար պայմանաժամ : Հակառակ այս հսկայա-կան միակողմանի (իւնիլաթերալ) զեղչին (զրամագլուխին 93 առ հարիւրին հաւա-սար) Ա. Միութիւնը մերժած է որեւէ յանձնառութիւն ստանձնել, նոյնիսկ մեր-ժած է բանակցութեան նստելու, պահան-ջելով որ փոխատուութեան վրայ խօչ մը դրուի, առանց այլեւայլի : Այսպիսով Ա. Միութիւնը կը մնայ դաշնակից երկիր – ներէն միակը որ պատերազմի առթիւ և-զած փոխատուութիւնը լոկ նուէր կը նը-կատէ :

Քաղաքական աւելի նպաստաւոր պայ-մաններու տակ, զոր օրինակ փոխադարձ վստահութեան վերահաստատման կամ անկեղծ գործակցութեան առթիւ , Պ. Միկոյեան թերեւս յաջողէր համոզել ա-մերիկեան կառավարութիւնը եւ զրամա-տէրները , խլել այսպիսի նուէր մը եւ նոր կարեւոր վարկեր, անհրաժեշտ, Ա. Միութեան ընդհ. տնտեսութեան վերել-քին :

Նոր վարկեր բանալու համար Մ. Նա-հանգներու կողմէ Պ. Տկուլըս Տիլըն հե-տեւեալ պայմանները զրած է, զոր Մի-կոյեան չէ կրցած ընդունիլ .

Ա) Ա. Միութիւնը պարտի յանձնա-ռու ըլլալ 11000 միլիոնին 800 միլիոն տոլարի զեղչուած փոխատուութիւնը հա-տուցանել երկար պայմանաժամով :

Բ) Ամերիկեան ընկերութիւնները կամ անհատական ձեռնարկները կրնան ազատ օրէն հաստատուիլ Ա. Միութեան մէջ :

Գ) Օտար հնարիչներու ու ճարտարա-պետներու իրաւունքները պիտի պաշտ-պանուին Ա. Միութեան մէջ, միջազգա-յին օրէնքներով :

Դ) Ածխրդային իշխանութիւնները զը-բական հաւաստիքներ պիտի տան իրենց տնտեսական քաղաքականութեան մասին:

Ածխրդածութիւն եւ վերլուծում աւե-լորդ են :

Ամերիկեան տոլարներու «Փայփ – Լայ-ն»ը մինչեւ Մոսկուա երկարելու համար Պ. Տըկլըս Տիլըն մէկ խօսքով պահանջած է Ա. Միութեան քաղաքականութեան լը-ման յեղաշրջումը, ինչ որ Պ. Միկոյեան առանձինն չէր կրնար ընդունիլ :

Սակարկութիւններու դուռը չէ փակ-ուած, քաղաքական տեւեալներու հետ տնտեսականներն ալ կրնան բարեփոխ-ուիլ :

Հ. Թ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻԻՆ ՄԸ ԾՆՈՒՆԴԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

×

Պատասխանելով ձեր Յունուար 30ի թիւին մէջ հրատարակուած Պ. Խաչիկ Կիւրպէեանի նամակին, կը փութանք յայտնել թէ Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին Ճրագալոյցի արարողու-թիւնը կատարեց Յունուար 10ին, Շաբաթ երեկոյ, իսկ Ծնունդն ու Զրօրհնէքը՝ Յունուար 11, Կիրակի առաւօտ :

Մեր երաժիշտներն ու սարկաւագները կը պատկանին աշխատաւոր դասակար-գին. այդ պատճառով, կարելի չէ եղած անոնց ներկայութիւնը ապահովել՝ Յուն-ուար վեցին :

Ի դիմաց Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան՝

Վ. Գ. ԵՐԱՆՈՍԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

●

ՏԷՄԻՆ , (Յառաջ) .— Թէեւ քիչ մը ուշ, բայց ահա Տէմինն ալ ծօնեց Մանուկնե-րու Օրը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 25ին, կիրակի կէսօրէ հաքը ժամը 3ին , Հ. Յ. Դ. Տան սրահը, նախաձեռնու-թեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի Տէմինի մասնա-ճիւղին եւ մասնակցութեամբ Կրթական Մարմնին ու զպրոցի աշակերտութեան :

Հակառակ տիրող տագնապին, զարձ-եալ ծնողքներ ու զպրոցին դերը վնա-հատողներ եկեր էին քաջալերելու մեր փոքրիկներուն նուիրուած հանդէսը :

Աշակերտութեան կողմէ երգուած « Բամ փորոտան»ը ունկնդրուեցաւ յո-րընկայ :

Մասնաճիւղի առենապետուհի ընկերու-հի Թագուհի Աբրահամեան օրուան առ-թիւ խօսք առնելով պատկերաւոր ոճով մը յիշեց Հայութեան տոկալու, յարատեւ-լու կամքը՝ զարերէ ի վեր ու թելադրեց զարձեալ չարունակել միասիմ ուժերով դիմագրաւելու նորահաս սերունդին ըս-պառնացող ուծացման վտանգը :

Ուսուցիչ Պ. Թրազոշ եւս իր կարգին ծանրացաւ հայեցի դաստիարակութեան կենսական դերնի վրայ ու կոչ ըրաւ ծը-նողքներուն չթերանալ իրենց պարտակա-նութեանց մէջ, իրենց գաւակները յանձ-նելով զպրոցին :

Յետոյ սկսաւ արտասանութեանց չար-քը : Ջանց կ'առնեմ բոլորին անունները յիշատակելը, թերթին սուղ էջերը խնա-յելու համար եւ կը յուսամ թէ ծնողքնե-րը ներողամիտ կ'ըլլան : Բոլոր արտասա-նութիւնները ալ գնահատուեցան ջերմ ծափերով : Ծաղիկներու պարը, չատ գե-ղեցիկ, մեր փոքրիկ աշակերտուհիները իրենց գունագեղ հագուստներով ու ճկուն չարժուածներով մեզ փոխադրեցին առաս-պելական աշխարհ մը : Մենեղրի բաժինը կատարեց Օր. Ա. Կարապետեան :

Մասնակցողներն էին Թագուհի Սալլա – պաշեան, Նուարդ Գալուստեան, Ժապլին Մուրատեան, Պէաթրիս եւ Վալանթին Գալանճեան քոյրերը, Արսինէ Լիւլէ – ճեան, Գայեանէ Զիլինկիրեան, Արսինէ Կարապետեան, Էլիզ Պատմաճեան եւ Տիգ-րանուհի Պուզուքլեան :

« Կապոյտ Պապան » բարոյալից պատ-կեր մըն էր : Դերակատարները էին.— Ժրնըվիէվ Պարսաքճեան, Անժէլ Կարա – պետեան, Ալիս Պօտուրեան եւ Տիրուհի Պարսաքճեան : Յաջող էին բոլորն ալ :

Մենեղրեցին, փոքրիկն Գառնիկ Սապա-թէլեան եւ Գէորգ Պատուեան :

Միջնարարին Խաչուհիներու կողմէ ծախուեցաւ վիճակահանութեան պահա-րանները, որոնք չուտով սպառեցան :

Փոքրիկներ Փաթրիք (հինգ տարեկան) եւ Ալէն (երեք տարեկան) Յովհաննէսեան եղբայրներ զուարճացուցին ներկաները իրենց չքնաղ հնարքներու ճարպիկ խաղով (հուլա հուփ) :

Ապա, ներկայացուեցաւ «Փարիզիկները » ծիծաղաշարժ զուեշը : Բոլոր դերակա-տարները յաջողութեամբ ու մաքուր ա-ռոգանութեամբ կատարեցին իրենց դերե-րը, յաճախ ծափահարութեամբ : Դերակա-տարներն էին .— Օրիորդներ Գեղուհի Մանուկեան, Մարի Օհանեան, Մաուիկ Առաքելեան, Մարգրիտ Զաքարեան եւ Շանթալ Կարապետեան : Տղոցմէ՝ Գէորգ Պատուեան, Սահակ Տէր Սահակեան եւ Պատուեան երկու զարմիկներ :

Շնորհաւորելի է ուսուցիչ Պ. Թրա-զոշը որ յաջողեցաւ չատ կարճ ժամանա-կի մէջ պատրաստել այս հանդէսը :

Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի վարչու-թիւնը իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք սիրով տրա-մադրեցին զեղեցիկ նուէրներ վիճակա-հանութեան համար : Նաեւ ընկերուհի Թ. Աբրահամեանի, որ քանի մը տարիէ ի վեր բազմաթիւ նուէրներ կը յատկացնէ վիճակահանութեան :

Շնորհակալութիւն նաեւ ութսունամեայ Պ. Ստեփան Պաղտասարեանի, որ իր ծե-րութեան փոքրիկ թոշակէն հազար Ֆր. նուիրեց զպրոցին, որպէսզի մեր երախա-ները հայ մեծնան :

Ծնողքներուն կը մնայ իրենց պատակ-ները չզրկել մայրենի լեզուի ուսումէն :

Գ. Պ.

×

« ՀԱՃԻ ՀԱՅՐԻԿ»Ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

—o—

ՄԱՐՍԷՅԼ , (Յառաջ) .— Յունուար 6ին սեւ հողին յանձնեցինք մեր պիւղի «Նա-հապետը», Նչան Փափազեան, հետու իր ծննդավայրէն եւ պաշտած հայրենիքէն :

Մահուան լուրը խոր սուգի մատնեց իր հայրենակիցները, ծանօթները ու բարե-կամները, որովհետեւ հանգուցեալ «Հայ-րիկը» անխոնո սէր եւ յարգանք կը վա-յելէր բոլորին կողմէ :

Թաղման տխուր արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Սէն Լուիի եկեղեցիին մէջ , պատկ քահանայ Հայրապետեանի ձե-ռամբ : Եկեղեցական արարողութիւններէ յետոյ, իր նախկին աշակերտներէն Հայ-բապետ Աւետիսեան խօսեցաւ յուզիչ դամբանական մը ոգեկոչելով հանգուց-եալին արժանիքները :

Բնիկ Թորդոմ (Թիւրքմէն) պիւզացի , ծնած էր 1875ին : Ուսումը կը ստանայ ծննդավայրին մէջ : Ուսուցիչ՝ 1897էն ի վեր, եւ վերջը՝ տնօրէն տեղւոյն Թոր-գոմեան վարժարանին : Ապա դարձեալ ուսուցիչ Պիէճիքի Աբրահեան վարժարա-նը : Դաստիարակած է սերունդներ : Գրի առած է Թորգոմ գիւղի պատմութիւնը ուր կը չօշափէ այդ շրջանի հայաբնակ պիւղերու ծագումը, վարք ու բարքերը , եւ աւանդութիւնները, կը մնայ անտիպ :

1915ի տարապրութեան նախօրեակին Թուրք կառավարութիւնը կը ձերբակալէ զայն, իր ծերունի հօր տէր եղիչէի , Սարգիս Ծայրագոյն վարդապետ Աճէմ-եանի, (վերջը եպիսկոպոս եւ քեմալական շրջանին՝ Սվազի առաջնորդ) եւ տասնեակ մը ուրիշներու հետ, իբր յեղափոխական : Կը դատուի Պանթմայի պատերազմական ատեանին առջեւ : Հոն, բանտին մէջ, կը կորանցնէ հայրը, ինքը կ'աքսորուի Գոն-իա : Ձինուոր՝ «ամէնէ թափուր»ներու մէջ, տաժանակիր աշխատանք, զրկանք, անօթութիւն : Ձինադադարին կը վերա-դառնայ պիւղը՝ կորնցուցած ամբողջ ընտանիքը, մայր, կին, եղբայր, հինգ զաւակները : Ձի յուսահատիր սակայն, կը չինէ նոր բոյն, որ չատ չի տեւեր , կըբ-նորերը կը քալեն հիներուն ճամբէն

●

Շաւարշ Միսաքեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ , Անիէս – Պուա Ֆո – լմպլ Հ. Յ. Դ. «Շ. Միսաքեան» նո-րակազմ խումբը, Փարիզի «Փոթորիկ» խումբի կարգ մը ընկերներուն հետ յար-պանքի այց կը կազմակերպած էր Փէր Լաչէզ, մեծանուն ընկերոջ շիրիմին :

Կիրակի, փետրուար մէկ, կէսօրէ հաք ժամը չորսին, երիտասարդ ընկերները , միչտ հաւատարիմ իրենց զպազբարա-խօսներուն գծած ճամբուն, երկիւղածու-թեամբ ու յարգանքով մօտեցան կրանիթ-եայ մարզուն կրանիթեայ շիրիմին, ուր դամուած է պղինձէ մեծ «Շ.»ն : Ի՞նչ կա-րելի էր տանիլ, եթէ ոչ վառ ծաղիկներ , բուրումնաւէտ ու երփներանգ, որոնք սփռուեցան սեւ մարմարին վրայ :

Երիտասարդ ընկերներու կողմէ, ընկ. Զ. Ղարիպեան, յուզուած չեչտով մը, քանի մը խօսք ըրաւ, մասնաւորապէս ը-սելով.— « Մենք սիրով ու խանդագա-տանքով կը կրենք իր անունը, որովհե-տեւ ան երիտասարդ մնաց խօսքով ու գրիչով : Անսահման սէր ու զուրգուրանք ունէր հանդէպ հայ երիտասարդութեան և միչտ ապագրէզ կը հրաւիրէր զանոնք՝ արիաբար առանձնելու համար հայ ժո-ղովուրդի վաղուան դեկավարի պատաս-խանատուութիւնը » :

Ոչ – պաշտօնական, այլեւ իր պարզու-թեանը մէջ խորունկ այս այցելութիւնը երիտասարդութեան կողմէ՝ հաւատարիմ մըն էր, որ նորերը հաւատարիմ կը մնան հիներուն եւ կը քալեն անոնց ճամբէն :

Ն.

ՏԻԿԻՆ ԷԼԷՆԱ ԳԻՒՏԵԱՆԻ ՆՈՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

×

ԼՈՆՏՈՆ , (Յառաջ) .— Ծանօթ դաչնա-կահարուհի Տիկին Էլէնա Գիւտեան Յուն-ուար 30ին նոր նուագահանդէս մը տուաւ Ուիկմոր Հոլի մէջ : Փայլուն եւ յաջող նուագահանդէս մը, որ գլեց անցաւ իր նախորդները : Անպլիացի եւ օտար ունկն-դիրներու մասնաւոր ուշադրութեան եւ գնահատանքին արժանացաւ Ա. Պապլեան-եանի փիլարմոնիք սոնաթը : Անընդհատ ծափահարութիւնները ստիպեցին դաչնա-կահարուհին, որ անգամ մը եւս նուագէ Պապաջանեանի կտորը : Երաժշտասէր հա-սարակութեան խանդավառութիւնն ու հիացումը այնքան բարձր էին, որ ոչ ոք կ'ուզէր հեռանալ սրահէն, մինչեւ որ Տիկին Գիւտեան ստիպուեցաւ անգամ մը եւս անցնիլ դաշնակին առջեւ ու նուագել Ա. Խաչատուրեանի «Մուրերու պար»ը :

Ածխրդային երկիրներէն դուրս, Տիկ. Էլէնա Գիւտեան գրեթէ միակ դաշնակա-հարուհին է որ իր յայտագիրներուն մէջ միչտ ունի Ա. Պապաջանեանի կտորները՝ այնքան գնահատուած օտարներէն : Տա-նդաւոր երաժշտագէտը, Հայաստա-նէն, երկտողով մը իր ուրախութիւնն ու գնահատանքը յայտնած է դաշնակահա-րուհիին :

Ց. Կ. ՁԱԼԸԳԵԱՆ

ՍՏԱՅԱՆՔ

Le Rôle Historique des Hieromoines Arméniens

Գրեց Հ. Կ. Ծ. Վ. Ախտամարի : Հռոմ, 1958 :

կին աքսոր, մինչեւ Խարբերդ, ուրկէ կ'անցնի Սուրիա, Լաթաքիա, վերջապէս՝ Մարսէյլ :

Հակառակ կրած տառապանքներուն եւ յուսահատութիւններուն, կապուած մնաց մեր պապերու հաւատքին :

Ազգային աւանդութեանց անխոչ պա-հապան «Հայրիկ» մը, որ մեռաւ ծերու-թեան դուռը հասած, շրջապատուած իր մէկ հատիկ զաւակով, Թոռներով եւ Թոռնուհիներով :

« Հաճի Հայրիկը» դժբախտ մեռաւ, ո-րովհետեւ հայրենիք վերադառնալու իր երազը չիրականացաւ : Կրթական խո-նարհ մշակ մըն էր : Հանգիստ իր հոգիին :

Հ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ հաղորդում կ՚ընդունի, որ Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարար Տըլլըս յայտարարեց թէ ոչ մէկ նոր առաջարկ կը բերէ։— «Ես հոս եկայ, որովհետեւ կը կարծեմ թէ յառաջիկայ շաբաթներու ընթացքին ամիսղաբար դժուար որոշում – ներ պիտի տանք՝ Ս. Միութեան վարած քաղաքականութեան պատճառով» բացատրեց, աւելցնելով ։— «կենսական կարեւորութիւն կայ՝ որ դիւրաւ հասկնանք. ճիշդ այս մասին խօսելու համար եկած եմ»։ Անգլիոյ մայրաքաղաքին մէջ Տըլլըս կարեւոր խօսակցութիւններ ունեցաւ վարչապետ Մաքմիլլընի, Արտաքին նախարար Լոյտի եւ դեսպան Նորսթատի հետ։

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՒԻՐԸ մամուլի ասուլիս մը տալով պատասխանեց բազմաթիւ հարցերու. մասնաւորապէս բացատրեց թէ Խրուշչեւի ճառին մէջ ոչ մէկ յոյս կայ՝ որ վերջ տրուի պաղ պատերազմին։ Նախագահը աւելցուց թէ Արեւմուտքը պէտք է չարունակէ իր գործը, իրականացնելով առաջադրուած բոլոր ծրագիրները։ Տարբեր ձեւով կարելի չէ առաջքը առնել խորհրդային ծաւալապաշտ քաղաքականութեան։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ խոթ Ռիվըրի սառած ջուրերուն մէջ մխրճուեցաւ ամերիկեան առեւտրական օդանաւ մը, որ կը փոխադրէր 73 հոգի։ Օդանաւը մեկնած էր Շիքագոյէն եւ պիտի իջնէր Նիւ Եորքի օդակայանը, բայց մշուշին հետեւանքով չեղած եւ մխրճուած է գետին ջուրերուն մէջ։ Ութ հոգի ազատած են. 65 մեռեալ կայ։ Ազատարարներու գործը չատ դժուար եղած է մասնաւորապէս մշուշի պատճառով։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Իգ. քահանայապետը յայտարարեց թէ մխայն երկու տարիէն կարելի պիտի ըլլայ տիեզերական ժողովը գումարել, որովհետեւ նախապատրաստական չատ աշխատանքներու կը կարօտի։ Յայտնեց թէ ամէն պարագայի մէջ ժողովը Հռոմ պիտի գումարուի։

ՀԵՌԱՁԱՅՆԸ աւելի աժան պիտի արժէ, Ֆրանսայի մէջ, կիրակի եւ տօնական օրերը։ Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ երկուշաբթի առաւօտ ժամը վեց։ Քաղաքէն ներս թէ դուրս եղած հաղորդակցութիւնները նոյն համեմատութեամբ պիտի աժանան։

ՎՐԻՊԱԿ.— Երկուշաբթի «Քանի մը տողով» լուրերու կարգին (Դ. էջ, 5րդ լուր) «Լաքգի խնդիրը» պէտք է ըլլայ «Վարդապոյն պալէներու խնդիրը»։

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԵՒ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ ՀԵՐՕՍԱՄԱՐՏԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Միւլանաճաց Ազգ. Միութեանց։

Այս կիրակի, ժամը 16·30ին, Հայկ. Տան մէջ։

Վիա Վելասկա 4

Կը խօսի՝ Բժ. ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ։

Գեղարուեստական ընտիր յայտագիրը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոնէն Պ. Օննիկ Եղիայեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Սուրբ Բարեկեն դանի օրը Լիոնի նորակառոյց եկեղեցիին մէջ (295 Րիւ Պուալօ), հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր հնոջ՝ Տիկ. ՄԱՌԻ ԵՂԻԱՑԵԱՆԻ (ծնեալ Ա. պասեան) մահուան տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ իր հօր Պօղոսի եւ եղբօր Մկրտիչի յիշատակին։

Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները։

×

Այրի Տիկին Զուարթ Աղաջեան, Պ. Յակոբ Աղաջեան, Օր. Օր. Աբշակուհի, Աղաւնի եւ Ֆլօրա Աղաջեան, Այրի Տիկ. Սիրանոյշ Քէօսէյեան եւ Տէր եւ Տիկին Կարավետ Քէօսէյեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցիին մէջ, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՍԱՆԹԻԿ ԱՂԱՋԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՆՈՒԻՐ

Թոլոմպէն Պ. Գ. Տիւսիւբճեան իր զաւկին զինուորութենէ վերադարձին առթիւ կը նուիրէ Մշակոյթի Տան երկու հազար Ֆրանք, «Հայ – Բոյժ»ին երկու հազար, «Ցառաջ»ին երկու հազար Ֆրանք։ Տառնալ «Ցառաջ»էն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդի» Լիոնի մասնաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսը Փետրուար 21ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը իննէն մինչեւ լոյս, «Պէոիէ Մէյէ»ի չքեղ սրահին մէջ։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օղափոխութեան կայանին ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն. Պ. Պ. Տ. Ադամեան հինգ հազար Ֆրանք, Մ. Աթալլահ երկու հազար, Գուգեան հազար Ֆրանք։

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

—o—

Ասպլխուն լոյս կը տեսնէ Հայ–Բոյժի Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր թիւը (203–204), ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, 48 էջ։—

Մարդոց դիրքն ճանչնալ խլիրդը (fauvette)։ Ի՞նչ է պնդերակութիւնը, կանխատեսութիւն ու զարմանում (Տոքթ. Նազասարդ), Սեւանի աւազանը (Ք.)։ Գէր կիներուն յղութիւնը (Տոքթ. Լոմման)։ Խլիրդին ահազանգի նշանները (Փրոֆ. Տիւրւրէն)։ Ստամոքսի ընդլայնում (Տոքթ. Գալուստեան)։ Մխ ուտելուն վնասները եւ օգուտները (Տոքթ. Պոն – տէլ)։ Օգտագործել մեռելներուն արիւնը (Փրոֆ. Շարիմանեան՝ Երեւանէն)։ Եթէ կիները գիտնային (Ս. Նիկողոսեան)։ Ատամնաբոյժին հասկացողը (Տոքթ. Գեղամ Այվազեան)։ Ճարպանիւթի անօթութիւն (Հայ – Բոյժ)։ Ինկաւ մարեցաւ (խաչուհի)։ Աղիքներուն մէջ ճճի ունի (Տոքթ. Շ. Այվազեան)։ Փսիլոյ եւ արդի մարդը (Տոքթ. Պօղոսեան Արշակ)։

× Հայ – Բոյժի բացառիկը, բաժնեգին – նին վրայ 500 Ֆրանք յաւելումով մխայն պիտի դրկուի բաժանորդներուն՝ փետրուար մկկէն սկսեալ, ինչպէս յայտարարած էինք նախապէս, (թղթատարական ծախքերու յաւելումը կ՚արդարացնէր ատելի կանուխ բարձրացնել դինը)։

× Հայ – Բոյժի համար ղրամական ամէն առաքում կատարել Շ. Նարդունիի անուան, միշտ մանտա – fարթով, Յառաջի խմբագրատան հասցէով (դրել՝ ռէտաքսիոն «Ցառաջ»,— չէնքին զանազան բաժանումներուն պատճառով), բայց երբէք Ցառաջի չէֆ–փոսթալով։

Տարեկան բաժնեգինը ցնոր տրօրինութիւն՝ 1200 Ֆրանք, արտասահման 1500։

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Մշակութային Ընկերակցութեան Փարիզի Մասնաճիւղը ձեռնարկած է ամսօրեայ ասուլիսներու շարքի մը, որուն բացումը տեղի պիտի ունենայ Թէյասեղանով մը, Փետրուար 7ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, 17, Րիւ Պլէօ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, ուր խօսք պիտի առնեն ծանօթ մտաւորականներ։

Երեկոյթը պիտի ունենայ նաեւ իր վերջաբուեռատական բաժինը։

Կը հրաւիրուին Համազգայինի անդամները եւ հայ հասարակութիւնը։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷՆ

Կիրակի, Փետրուար 8, ժամը 15·30ին *կը ներկայացուին՝*

ՍԵՊՈՒՀ ՄԻՆԱՍԵԱՆԷՆ — Ադուարդ – Իշխան։ *Հայաստանի անկախութեան դարուագ մը, Հայ – Մակեդոնական չէջանէն*։

COURTELINE - L'ARTICLE 330

ՁԱՒԵՇՏ ՄԻԿ ԱՐԱՐ

ՊԱՐՈՆԵԱՆի Մեծապատիւ Մուրացկանիներէն տեսարաններ։

Ծիծաղաշարժ միջնարարներ

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազդային–ները։

Տոմսերը տեղւոյն վրայ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ կիրակի օր, Վարդանանց տօնին Ս. պատարագը կը մատուցուի եկեղեցիին մնայուն Քահանայ Տ. Խոսրով Ասատուրեանի կողմէ, որ Երուսաղէմէն կը ժամանէ Մարսէյլ, ձեռնարկելու իր պաշտօնին։ Օրը ըլլալով նաեւ անուանակոչութեան տօնը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի, պիտի կատարուի հայրապետական մաղթանք, ինչպէս նաեւ մասնաւոր հոգեհանգիստ համօրէն նոյն – ջեցեալներու յիշատակին։ Արարողութիւնները երեկոյեան ժամերուն բազմաձայն երգեցողութեամբ։ Ղեկավար երաժշտութեան Պ. Վ. Սարգսեան։ Կ՚ներկայուին օրուան յատուկ խմբերդները։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

—o—

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ընթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուի այս Շաբաթ, ժամը 21ին։ Ներկայ կ՚ըլլայ Շ. կոմիտէն իր կազմով։ Կարեւոր օրակարգ։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փոն տը Շէրիւի եւ չրջակայքի Հայ Ազգ. Միութիւնը կը ծանուցանէ չրջանի եկեղեցասէր Հայութեան, թէ յառաջիկայ կիրակի տեղւոյս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան մէջ հանդիսաւոր պատարագիչ մատուցանէ Տ. Վ. Քհնյ. Գարիպեան, Լիոնէն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարտ 28 եւ 29

Լիոն (28), Մարսէյլ (29)

Փառատօն, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի։

×

Սեբաստիոյ Նահանգի Մուրատ Ուսումնասիրաց պեղարուեստական երեկոյթը Մարտ 22ին։

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Գեղարուեստական երեկոյթ, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, 10 Մայիս 1959

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ *ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՃԱՇԻՆ*

Ընթացքին հանուած նկարները չահագրգռուղներու տրամադրութեան տակն են Միութեան գրասենեակը (32 Րիւ տը Թրէվիզ)։ Հասր՝ 350 Ֆրանք։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Մէթրօ Փորթ Մայեօ կամ Շամփէրէ

Վարդանանցի առթիւ մասնաւոր պաշտամունք այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին, կը խօսին պատուելի ԳԱՁԱՁԵԱՆ եւ վերապատուելի ՍԻՍԼԵԱՆ։ Նիւթ «Վարդանը դեռ կը խօսի»։

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

GALA FOLKLORIQUE ARMÉNIEN

«Հայկական երգերով»

« Հայկական եղանակներով »

«Հայկական պարերով »

Մասնակցութեամբ՝ *«ԱՐՄԵՆԻԱ» նուագախումբին*

Պ. Տէտէեան, Փ. Ֆետիֆեան, Մ. Պօղոսեան, Հ. Մարուքեան

եւ «ՍՕՍԻ» պարախումբին (Տիկին Քիւթնէրեան)

Մ. Աբրահամեան, Պ. Պէրպէրեան, Շաշուկեան, Յ. Ֆետիֆեան

15 Փետրուար, կիրակի իրիկուն ժամը 20·30ին, Փալէ տը լա Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ։

RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT MUTUALITÉ

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՋԵՌՆԱՐԿԸ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յովանաւորութեամբ Տիկ. Ա. ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ ԿՈՄՍ ՏՎԱՐՍՓՕՓԻ

Կիրակի, Փետրուար 22ին, ժամը 17էն կէս գիշեր

HOTEL GEORGE V

Միջազգային «Աֆրթաքսիոններ», անակնկալներ

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ

Սեղաններու համար դիմել՝

Union Générale Arménienne de Bienfaisance

11, Square Alboni, Paris (16e)

TÉLÉPHONE : TRO. 03-18

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՐԵՑԷՔ

BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաֆարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծի ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան։

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը։

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)

2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
7
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
SAMEDI
7 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8414 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4215

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ԼՍԱՐԱՆԸ

Նոր տարեշրջանին համար Համապգա – յին Մշակութային եւ Կրթական Ընկե – րակցութեան Փարիզի մասնաճիւղը կազ – մած է նոր ծրագիր մը, որ մեծապէս գնահատելի է :

Զեռնարկած է ամսօրեայ դասախօսու – թիւն — ասուլիսներու շարքի մը, որուն բացումը կը կատարուի այսօր՝ շաբաթ իրիկուն՝ Հայ Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, 17 Բիւ Պէօ :

Երեսուն տարուան բեղուն անցեալ մը ունի իր եաեւ Համապգային՝ հիմնուած ըլլալով Գահիրէի մէջ խումբ մը մտաւո – րականներու կողմէ՝ 1928 Մայիս 28ին, Հայաստանի անկախութեան տասներորդ տարեդարձին օրը :

Ցաւէս բաժնուած են մեզմէ անոր հա – րենասէր հիմնադիրները, — Համօ Օհան – ջանեան, Նիկոլ Ադբալեան, Լեւոն Շանթ, Գասպար Իփէքեան, Վահան Նաւասարդ – եան եւ Սահեան Եսայեան, — սակայն կ'ապրի գործը՝ միշտ կենդանի :

Պէյրութի ճեմարանն է այդ, որ չնո – հիւ Փալանճեան քոյրերու նուիրատուու – թեան տէր դարձաւ հոյակապ կալուածի մը : Իսկ զոյգ Ամերիկաներու մեր հայրե – նակիցները իրենց առատաձեռն օժանդա – կութեամբ հնարաւոր դարձուցին ար – դիական նոր չէնքերու կառուցումը :

Ճեմարանը դարձած է մնկարան մը, որ կը պատրաստէ հայագունչ մտաւորական – ներ եւ կրթական մշակները Մերձաւոր Ա – րեւելքի մեր գաղութներուն համար :

Շատ համեստ եղաւ Համապգային դործունէութիւնը Ֆրանսահայ գաղութին մէջ : Փարիզի եւ Մարսէյլի մէջ է միայն որ անիկա մասնաճիւղեր ունեցաւ :

Ֆրանսայի պայմանները թոյլ չտուին ճ! Մարան մըն ալ այս գաղութին մէջ բա – նալու : Կարելի չեղաւ իրականացնել ոչ – բացեալ Գասպար Իփէքեանի ծրագիրը ,— երկրորդական վարժարան մը բանալ Մարսիլիոյ մէջ :

Կարելի չեղաւ նոյնիսկ չարունակել կարգ մը տեղերու մէջ բացուած հայերէ – նի չաբաթական դասընթացքները :

Պարբերական դասախօսութիւնները կազմակերպին Համապգային գործունէու – թեան դաշտը Փարիզի, մանաւանդ Մար – սիլիոյ մէջ : Առանց նախապատրաս – տուած, մնայուն ծրագրի :

Ծրագրեալ, գործօն աշխատանքի նոր շրջան մըն է ,որ կը սկսի այժմ Փարիզի մասնաճիւղին համար :

Ամսօրեայ ասուլիսներու նիւթերն ու դասախօսները պատրաստուած են արդէն՝ ամբողջ տարուան համար : Ո՛չ մէկ բան բախտին ձգուած է : Համապգային Լը – սարանը ձեռքբաւարուելով սրճարաններու անախորժ մթնոլորտէն, այժմ փոխա – դրուած է Հայ Մշակոյթի Տան դեանա – յարկի սրահը, որ սահմանուած է յատա – կապէս Լիկային դառնալու Ակումբ – Ընթերցա – սրահ՝ բաց բոլորին առջեւ՝ իր ճոխ դրա – դարանով :

Ասուլիսներու կազմակերպիչները դա – սախօսութեանց համար ընտրած են չինչ եւ օգտակար նիւթեր, որոնցմէ մեծապէս պիտի օգտուին ունկնդիրները : Մաքերու փոխանակութիւնը տակի պիտի ընծայէ աւելի եւս լուսաբանուելու :

Հայ Մշակոյթի Տան նորոգութեան աշ – խատանքները աւելի մեծ եռանդով պիտի շարունակուին գարնան :

Լիայոյս ենք, որ մինչեւ աշուն հնարա – ւոր պիտի ըլլայ հանրութեան առջեւ բա – նալ ո՛չ միայն Ակումբ – Ընթերցարանը , այլ նաեւ Շ. Մխոքեան սրահն ու Թան – ղարանը :

Ծրագրուած է Բիւ Պէօի չէնքը գար – ձընել մտաւորական կեդրոն մը :

Իսկական Հայ Մշակոյթի Տուն մը :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 21ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՓԱԿՈՒԵՑԱՒ

—o—

ԱՅԶԸՆՇԱՒԸՐ ՄՈՍԿՈՒԱ ՀՐԱՒԻՐՈՒԵՑԱՒ

•

ՈՉ ՄԷԿ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ՝ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Ա. Միութեան Համայնավար կուսակ – ցութեան 21րդ համագումարը վերջացաւ եւ բոլոր պատգամաւորները,— բանուոր, արուեստագէտ, դիանական,— վերապա – ձան իրենց չրջանները, աշխատանքի վեր – սկսելու համար : Հակառակ անոր որ բաց – ման նիստին օտար լրագրողները ընդուն – ուած էին, համագումարին փակման նիս – ը վերապահուած էր անոնց՝ որոնք «հա – մայնավարութիւն կը կառուցանեն» :

Փակման իր ճառին մէջ Խրուչչեւ ան – դամ մը եւս կրկնեց այս համագումարին նպատակը.— մինչեւ 1965, Ա. Միութիւ – ը անհետապէս գերձնել աշխարհի զօրա – ւորագոյն երկիրը, զերապանցել Միացեալ Նահանգներու արտադրութիւնը :

Տեղական մամուլի Մոսկուայի թղթա – կիցները հաչուեկշիռը կ'ընեն 21րդ հա – մագումարին : Ի՞նչ եղաւ կրեմլինի մէջ՝ Յունուար 27էն ի վեր :

1.— Խրուչչեւի յաղթանակը : Ոչ մէկ կասկած այլեւս՝ թէ ան Ա. Միութեան դեկավարն է : Ընդդիմադիրները հրապա – րակէն քչուեցան, խայտառակուելով : Կուսակցութիւնը կը մնայ իր կողքին : Անհատի պաչտամունքի դարը վերջացած է : Ամբակեան դեկավարութիւնը կը մնայ ի զօրու, բայց այդ խումբին մէջ մէկ հո – գի իր ձեռքերուն մէջ կը խտացնէ երկրին զերագոյն դեկավարութիւնը :

2.— Խրուչչեւի զերակչիռ դերը կը տեսնուի մասնաւորապէս արտաքին քա – ղաքականութեան մէջ : Մեծերու ժողովի մը գաղափարը կը մնայ Խրուչեւի միակ նպատակը : Մաքմիլլընի Մոսկուա այցե – լութիւնը յաղթանակ մըն է իրեն համար :

Խրուչչեւ, հրապարակաւ, Ա. Միու – թիւն հրաւիրեց նաեւ Միացեալ Նահանգ – ները Նախագահը՝ Զօր. Այզընհաուըր : Նախագահը միասին կրնայ տանիլ իր ու – դած անձը. օրինակ՝ Տըլլըս :

Խրուչչեւի մասնոգութիւնը զերմանա – կան հարցն է.— «ինչո՞ւ համար Ա. Մի – ութիւնը պիտի չընդունի ազատ բնարու – թիւններ կատարել Գերմանիոյ մէջ, պայ – մանաւ որ Պոնի եւ Արեւելեան Պերլինի կառավարութիւնները համաձայն գտա – նուին : Հարկ է բանակցիլ երկուքին հետ ալ : Մոսկուա հակառակ կարծիք մը չէ յայտնած այս մասին » :

Խրուչչեւ յայտարարեց նաեւ թէ Մոս – կուա չընդունիր միջազգային հսկիչներու առաջարկը՝ չրածին փորձերու ընդհատ – ման վրայ հսկելու համար. «Մեր մէջ լրտեսներ բերելու նպատակ չունինք : Պարզ է : Խորհրդային ծրագիրներն ու ա – ռաջարկները փոփոխութիւն չեն կրած» :

3.— Ո՛չ մէկ փոփոխութիւն նաեւ Ներ – քին ճակատի վրայ : Մտանաւորապէս Եու – կոսլաւ, «անջատական»ներու դէմ : Այլ – եւս ոչ մէկ յոյս՝ Պելկրատի վրայ : Աւե – լին. Մոսկուա կը զգուշացնէ ափրիկեւ – ասիական երկիրները՝ Պելկրատի դէմ :

4.— Վերջնական էր նաեւ «հակակու – սակցական » խմբակին դատապարտու – թիւնը : Մալենկով, Մոլոթով, Բուլգա – նին, Կագանովիչ եւ Շեպիլով հրապա – րակային դատավարութեան մը չենթար – կուեցան, ինչպէս առաջարկած էր Սփի – րիտոնով : Փերվուխին եւ Սապուրով կա – տարեցին իրենց ինքնաքննադատութիւն – ները : Բայց, ինչպէս կը հաստատեն Մոսկուայի մէջ, «կամունիզմի թշնամի – ներ»ուն հարցը փակուած է այլեւս :

5.— Վերջապէս, Ա. Միութիւնը պիտի նուիրուի իր ճոխնամակ ծրագրին իրա – գործման : Այս ուղղութեամբ Խրուչչեւ կարգ մը թիւեր տուաւ. 85 – 88 տո հա – րիւր պիտի աւելնայ ծանր ճարտարար – ուեստի արդիւնաբերութիւնը, իսկ 62–65 տո հարիւր՝ տօրեայ սպառման յատուկ ապրանքներու արտադրութիւնը : Պիտի պայ ժամանակ մը՝ երբ խորհրդային քաղաքացիները օրական վեց ժամ պիտի աչխատին, իսկ չաբաթը՝ 35 ժամ : Այս խոստումներուն իրականացումը պիտի տե – ւայ, ըստ Խրուչչեւի, 1962 – 1964ին :

Միւս կողմէ, Մոսկուայէն կը հաղոր – դեն թէ հաւանական է որ խորհրդային Սահմանադրութիւնը բարեփոխման են – թարկուի եւ յարմարցուի՝ «համայնավա – րութեան նոր պայմաններուն» : Խորհըր – դային յաջորդ համագումարը՝ 1961ին :

× Ուոչինկթընի մէջ պաչտօնական ոչ մէկ յայտարարութիւն եղաւ Նախագահ Այզընհաուըրի եղած հրաւէրին չուրջ : Կը սպասուի որ հրաւիրագիրը, պաչտօնա – կան խողովակներով, հասնի Սպիտակ Տուն : Այսուհանդերձ, կը կարծուի թէ Նախագահը պիտի մերժէ ընդառա – ջել Խրուչչեւի հրաւէրին, քանի որ Ա – րեւմուտքը կը փափաքի Արտաքին նա – խարարներու ժողով մը գումարել եւ ոչ թէ մեծերու հանդիպում մը ունենալ :

—o—

ՊԱՔՈՆ, աչխատանքի նախարարը մա – մուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտնեց թէ ընտանեկան նպաստներու սակը, որ 12 տո հարիւրի ճշդուած էր եւ սահմա – նումն ալ (վլաֆոն) վերահաստատուած (660·000) կրկին կը փոխուի : Նոր սակը՝ 14·50 տո հարիւր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ մէջ չախչախուած ամե – րիկեան օգնութեան մասին Ամերիկայի Արտաքին նախարարութիւնը փաստա – թուղթեր հրատարակեց, ցոյց տալով թէ անցեալ Սեպտեմբեր երկուքին ամերիկ – եան փոխադրական օգնութեան մը, որ պիտ – ուած էր, յարձակման ենթարկուած է խորհրդային հալածիչներու կողմէ : Ար – տաքին նախարար Տըլլըս եւ փոխ նախա – գահ Նիքսըն Ա. Միկոյեանի մօտ միջա – մտութիւն մը ըրած են այս ուղղու – թեամբ, բայց ան պատասխանած է թէ օգնութիւը յարձակման չէ ենթարկուած , այլ՝ չախչախուած է Հայաստանի մէջ :

ԱՆԳԼԻՈՑ վարչապետը՝ Մաքմիլլըն Մոսկուա կ'երթայ Փետրուար 21ին : Այ – ցելութիւնը պիտի տեւէ 7 – 10 օր :

ՏԸԼԼԸՍ Փարիզ հասաւ Ուրբաթ օր եւ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ նա – խագահը Տը Կոլի հետ : Այս առտու, չա – բաթ, Տըլլըս Պոն մեկնեցաւ :

ՑԻՒՐԻԻՒ մէջ Ցունոսլաւիոյ եւ Թուր – քիոյ վարչապետները եւ արտաքին նա – խարարները (Քարամանլիս – Ալեքսիֆ եւ Մենտերէս – Զօրլու) կարեւոր խոսակ – ցութիւններ կ'ունենան Կիպրոսի չուրջ : Լուսաբեղակ չրջանակները կը կարծեն թէ Թուրքիա կ'ուզէ .— ա) Ապահովու – թիւններ Թուրք Կիպրացիներու կեանքին եւ ինչքերուն համար, բ) Զինուորական Թրքական խարիսխ մը հաստատուի կիպրոսի մէջ : Միւս կողմէ Ցունոսլաւիա կ'ուզէ ա) Ամբողջական վերաքննութիւն մը ընկերակցութեան անպլիական ծրա – գրին, բ) Ընդհանուր ներում ձերբակալ – ուած յոյն կիպրացիներուն համար :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

"ՅՈՒՅԱԿ ՁԵՌԱԳՐԱՑ"

Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանը լոյս ընծայած է կարեւոր ու մեծարժէք գործ մը՝ Բարգէն Ա. Գուշակեանի կազմած «Յուցակ ձեռագրաց Անկիւրիոյ Կարմիր Վանուց եւ շրջակայից»։ Գր. Պողարեան իր չափական «Ներածական»ին մէջ կը գրէ, թէ այս երկը տպարան յանձնուած էր Երանաշնորհ Գարեգին Կաթողիկոսի օրով, բայց տպագրութիւնը ընդհատումներ ունեցած էր «իրենայաջորդ տխուր պարագաներու բերումով»։

Բարգէն Ա. Գուշակեանի կարմիր վանուց եւ շրջակայից գրչագիրներն – ուն յուցակը կազմած էր Գազատիոյ առաջնորդութեան շրջանին (1909 – 1913)։ Առաջին կանուխ, 1901 – 1907 տարիներուն, պատրաստած էր նաեւ Ղալաթիոյ Ազգային Մատենադարանի գրչագիրներուն յուցակը։

Այս թանկագին յուցակները վերկուած են 1915ի աղէտէն՝ Սրբազանին ուրիշ ձեռագրերուն հետ, որոնք հետզհետէ պիտի հրատարակուին կարմիր վանուց «Ձեռագրաց Յուցակ»ին վաճառումէն գոյացեալ հասոյթով։

Դժբախտութիւն է, որ Մեծ Եղեռնի տարիներուն անհետ կորսուած են Անկիւրիոյ երեք հարիւրէ աւելի (ճշդիւ 323) գրչագիրները, հազուադէպ այլ ձեռագրերու հետ։ Սակայն բարեբախտութիւն է, որ վերկուած է գոնէ անոնց յուցակը, չնորհիւ հոգածու ձեռքերու եւ նիւթական գոհողութիւններու։ Եւ հիմա աշխատասիրական հրապարակի վրայ է այս թանկարժէք գործը, որուն հրատարակութեան ծախքը ստանձնած էր Հոգելոյս Ա. Գուշակեան Կաթողիկոսին դպրոցական ընկերը՝ Յակոբ Յ. Համալեան, իսկ այս վերջնոյն մահէն ետք՝ իր չորս զաւակները կրկնապատկած են նուիրատուութեան գումարը։

Աւելորդ է ըսել, թէ առանց այս վեհանձն եւ ինքնաբուխ նուիրատուութեան, «Ձեռագրաց Յուցակ»ը պիտի մնար անտիպ։ Հիմա հարց է, թէ ո՞վ պիտի ըլլայ, ո՞վ պիտի ուզէ ըլլալ մեկենասը միւս յուցակին, Ղալաթիոյ Մատենադարանին գրչագիրներու յուցակին։

Անկիւրիոյ կարմիր վանուց եւ շրջակայից «Յուցակ Ձեռագրաց»ը, կարելի ինամքով լոյս տեսած՝ յաջորդական ընդհատումներէ ետք, պատկառելի հատոր մըն է 1518 երկսիւնակ էջ։ Գործին կցուած են տեղանուններու եւ անձնանուններու ցանկեր։ Դժբախտաբար, կազմուած չէ բուն իսկ ձեռագիրներուն ցանկը։ Այս թերին դժուարութեանց առջեւ կը դնէ մանրախոյզ ընթերցողը, որ պիտի ուզէր անշուշտ դիտնալ, թէ որո՞նք են յուցակագրուած գրչագիրները, ե՞րբ գրուած են, ո՞ւր եւ որո՞ւ կողմէ։

Կարմիր վանուց ձեռագիրները մեծ մասամբ ճառնիրներ են, մեկնութիւններ, վկայաբանութիւններ, քարոզչագիրքեր, ժողովրդեան, Յայսմաւուրք, Աւետարան, Աստուածաշունչ, Մաշտոց, ընդհանրապէս կրօնական բովանդակութիւն ունեցող գործեր։ Սակայն, ասոնց կարգին, կան նաեւ բանասիրութեան եւ բանասէրներուն համար այլապէս չհետաքրքրական ձեռագիրներ, ինչպէս, օրինակ, տաղարաններ, դատաստանագիրքեր, հաշիւ վարքեր, քերականութիւններ եւ պատմարժէք «յիշատակարան»ներ, որոնք թանկագին նախնիութիւններ են մեր պատմութեան եւ դրականութեան պատմութեան համար։

Ցիշատակարաններ հաւաքելու այս եւ բախտաշատ աշխատանքը կատարուած է եւ կը կատարուի մանաւանդ Հայաստանի մէջ։ Ցիշենք այս առթիւ «Ժե. դարի հայերէն ձեռագրերի յիշատակարանները (1400 – 1450 թ. թ.)», որ լոյս տեսաւ Երեւանի մէջ, 1955ին։

Հոս տեղը չէ քննութեան ենթարկելու այն հարցը, թէ ինչ է արժէքը գրչագիրներու յուցակագրութեան եւ յիշատակարաններու հաւաքումին։ Ցիշեցնենք մի – այն, որ Վիէննայի երախտաւոր միաբաններէն Հ. Յակոբոս Տաշեան հիմը կը դնէր յուցակագրութեան գիտական նոր մեթոտի մը, որ իր անունով կոչուեցաւ Տաշեան մեթոտ։

Այս մեծարժէք հայկաբանը՝ Հայր Տաշեան՝ 1890ին լոյս ընծայեց գիշերաջան աքնութեամբ կազմած իր յուցակը՝ «Վիէննայի կայսերական Մատենադարանի հայերէն ձեռագիրներուն յուցակը» անունով, որուն պիտի հետեւէր, 1895ին, դարձեալ Վիէննայի Մխիթարեանց Մատենադարանին հայերէն ձեռագիրներուն յուցակը, «կոթողային մայր յուցակ», ինչպէս իրաւամբ կը գրէ Գր. Պողարեան իր «Ներածական»ին մէջ։

Հայր Տաշեանէն ետք — եւ անոր օրինակին հետեւելով — կատարուեցան վանական եւ այլ մատենադարաններու հարիւրէն ձեռագրաց յուցակագրութիւններ (Ամասեան, Սարգիսեան, Ոսկեան, Քէշիշեան, Թոփճեան, Կիւլէսէրեան, Ակինեան, Սիւրմէեան, Գուշակեան, Պողարեան եւայլն)։ Կը տեսնուի, որ օգտակար եւ արդիւնաշատ աշխատանք կատարուած է այս ուղղութեամբ ինչպէս Հայաստանի նաեւ Արտասահմանի մէջ։

Ընթացիկ եւ ամէնօրեայ ընթերցումի յատուկ չեն այս հատորումները, բայց անշուշտ թանկագին նպաստ մըն են հայ մշակոյթի պատմութեան համար։ Եւ կ'արժէ, որ շարունակուի աշխատանքը։ Տեղն է հիմա ըսելու, թէ... մեկենասներ կը փնտռուին։

Բարգէն Ա. Գուշակեան յուցակագրած գրչագիրներուն թիւ. 32ը բառարան մըն է։ Ահա քանի մը մանրամասնութիւններ այդ բառարանի մասին.

«Թուղթ կամ երեսք՝ 522։ — Մեծութիւն՝ 27×19·5×4·5 սմ.։— Գրութիւն՝ 21 × 14 սմ., անկանոն, երկսիւն, իւրաքանչիւր սիւնակ վեց սմ. պիտի ըլլայ, բայց աւելի պակաս անկանոն է։ — Գիր՝ նոտր, որ դէպի ձեղագիր կ'անցնի։ — Տոդք՝ 29 – 31 անկանոն։

«Մատեանս է բառարան կամ բառգիրք հայերէնէ հայերէն–իտալերէն. քիչ բառերուն իտալերէնը չէ գրուած հայերէն համանիշներէ ետք։ Տեղ տեղ բառերուն թուրքերէններն ալ գրուած են, անշուշտ հայերէն գիրերով»։

Բառարանի պահպանակին վրայ գրուած է. «Թվին Քրիստոսի 1726 Փետրվաքի 3 ընկալայ զառաջին սուրբ առաքմանն որ էր ատն Սրբոյն Վլասայ եպիսկոպոսի եւ ի 10 զարկաւագութիւն որ էր ատն Սրբուհւոյ Սքօլաստիկեայ կուսին եւ մարտիրոսին»։

Գէտք է ենթադրել ուրեմն, որ բառարանը գրուած է 1730ական թուականներուն։

Յուցակագրուած ձեռագիրներուն մէջ կայ նաեւ «Համառօտ քերականութիւն պարակերէն» (թիւ 36), գրուած՝ հաւանաբար 1817ին ետք, ձեռամբ Յովհաննէս վրդ. Սաչախճեանի։ Բարգէն Սրբազան կը նկատէ. «Ձեռագիրս պարզ ընդօրի – նակութիւն մըն է, հաւանաբար Պալատցի Գէորգ Դպրի պարսկերէն քերականութենէն։ Այս գործը չունիմ որ համեմատէի, ատոյգ վճիռ մը տալու համար»։

Գէտք է ըսել, որ Բարգէն Ա. Գուշակեանի այս հաւաքումները կը պահանջեն անսպառ համբերութիւն ու ե – ռանդ, մտքի կեդրոնացում, ջիղերու լարում եւ անհուն սէր հայ դպրութեան։ Այս տուրքերով՝ Սրբազանը կրցած է փրկել «մանրանկար»ը, դոնէ մանրանկարը, նկարը երէք հարիւրէ աւելի դրչագիրներու։

Աւելցնենք նաեւ, որ յուցակագրուած ձեռագիրները մեծ մասամբ 17րդ, 18րդ եւ 19րդ դարու գործեր են։ Կան նաեւ ԺԱ. եւ աւելի հոգի դարերուն պրուած դրչագիրներ։

Ի դէպ. վա՞ղը ալ ունէինք ուրեմն Ա. Նատալուն սրտին՝ Էնկիւրիի մէջ։ Բայց ինչո՞ւ արդեօք «Կարմիր» կոչուած է այս վանքը։

Հիմա այս բոլոր վանքերէն, եկեղեցիներէն, դպրոցներէն, ձեռագիրներէն եւ մշակոյթի կեդրոններէն կը մնայ միայն ափ մը մոխիր։

Աւա՛ղ...

Շնորհակալ պէտք է ըլլալ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, որ կրցաւ Բարգէն Սրբազանի այս մեծարժէք գործը փրկել «երուխեան իր ճակատագիրէն», ինչպէս պիտի ըսէր մեր հանգուցեալ բանասէրը՝ Յակոբ Օշական։

(Խմբագրական՝ ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՅՈՒՇԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՄԱՍԻՆ

Բ.

Համերգի աւարտումէն վերջ, անոր վերացնող եւ յուզիչ ազդեցութեան տակ, ընկերներս եւ ես վճռովի մը արբշռանքով քաշուեցանք Թատրոնի կից պարտէզի մէկ անկիւնը, սեղանի մը առջեւ խօսակցելու եւ փոխանակելու համար մեր տպաւորութիւնները, որմէ յետոյ անկեղծ եւ զգացուած շնորհակալութիւն յայտնելով վիս համերգ առաջնորդող երկու աղնիւ եւ խանդավառ բարեկամներուս, սերտ – լիր բաժնուեցայ իրենցմէ։

Հետեւեալ օրը, քիչ մը վեհերոտ, այդ գայլ Կոմիտասի տունը, որ կը գտնուէր Բանկալթիի թաղը մօտէն ճանչնալու համար հայ ժողովրդական երաժշտութեան առեղծիչը, յայտնելու համար իրեն՝ երիտասարդական անկեղծ եւ անվերապահ հիացումս։

Դուռը միշտ բաց կը մնար, բաւական մուքի սենեակի մը մէջ, գետինը, կար – պետ վրայ նստած պատի Կոմիտասը, կոթնած պատին, ուրկէ կախուած էր իւղաներկ հսկայ նկար մը՝ որ իրենն էր՝ ծառի մը տակ նստած, գլխահակ, գրա – ղած էր գրքի մը ընթերցումով։ Այդ նկարը եւ հոն գտնուող ուրիշ չատ մը նկարները, իր սենեկակից եւ իր անբաժան ընկեր Փանոս Թերլեմէզեանի գործերն էին։ Այդ պահուն իր քովը կը գտնուէին քանի մը աղջիկներ եւ տղաներ, իր «քերթենքելէ»ները (մոդէլները), ինչպէս մաեսթրօքն սովոր էր կոչել զանոնք։

Երբ անունս տուի, վիս ընդունեցաւ պարզ, անվերապահ եւ ջերմագին, կար – ծես տարիներով մտերիմ ընկերներ եղած ըլլայինք։ Վիս ներկայացուց չորիքներն – բուն։

— Ծանօթացէք, մեր Սալրին է։ Լեքսանտրէն տարաչխարհիկ նորաձեւներ հրամցնող մեր նոր գրողը...։

նկարը երէք հարիւրէ աւելի դրչագիրներու։

Աւելցնենք նաեւ, որ յուցակագրուած ձեռագիրները մեծ մասամբ 17րդ, 18րդ եւ 19րդ դարու գործեր են։ Կան նաեւ ԺԱ. եւ աւելի հոգի դարերուն պրուած դրչագիրներ։

Ի դէպ. վա՞ղը ալ ունէինք ուրեմն Ա. Նատալուն սրտին՝ Էնկիւրիի մէջ։ Բայց ինչո՞ւ արդեօք «Կարմիր» կոչուած է այս վանքը։

Հիմա այս բոլոր վանքերէն, եկեղեցիներէն, դպրոցներէն, ձեռագիրներէն եւ մշակոյթի կեդրոններէն կը մնայ միայն ափ մը մոխիր։

Աւա՛ղ...

Շնորհակալ պէտք է ըլլալ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, որ կրցաւ Բարգէն Սրբազանի այս մեծարժէք գործը փրկել «երուխեան իր ճակատագիրէն», ինչպէս պիտի ըսէր մեր հանգուցեալ բանասէրը՝ Յակոբ Օշական։

(Խմբագրական՝ ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ՄԸ

Չեզի ծանօթ է որ 1954 եւ 1955 տարիներու ընթացքին, Համազգային Մշակութային Ընկերակցութեան եւ Նշան Փալանճեան Ձեմարանին հիմնարկութեան 25ամեակի տօնակատարութեան հանդէսները տեղի ունեցան։

Ինչպէս ամէն տեղ, Փարիզի Համազգայինի Մասնաճիւղն ալ Սորպոնի մէջ հանդիսաւոր տօնակատարութիւնով մը տօնեց Մշակոյթի այդ հանդէսը, ընդհանուր խանդավառութեան մէջ։

Փարիզի Մասնաճիւղին գործունէութիւնը սակայն ուրիշ մարզի մը մէջ աւելի կը չեշտուէր։ Աւելի քան վեց տարիներէ ի վեր ծանօթ են իր լաբանական դասախօսութիւնները, որոնք տրուած են ծանօթ դրագէտներու եւ մտաւորականներու, ինչպէս նաեւ հիւրերու Փարիզ այցելող մեր հայրենակիցներու կողմէ։

Այդ դասախօսութիւնները մեծ մասով դրական եղած են, բայց պէտք է աւելցնել որ անոնք չօշափած են նաեւ գեղարուեստական, պատմական ու բանասիրական նիւթեր։

Այս դասախօսութիւններու համար, պէտք է խոստովանիլ, բաւական դժուարութեամբ սրահներ գտնուած են։ Շատ անդամ ակամայ ընտրած ենք սրճարաններու վերի յարկերը, պիտնալով մէկ – տեղ, որ այդ սրահները չատ մը անպատեհութիւններ կը ներկայացնէին։

Հիմա որ Մշակոյթի Տան դասախոսութիւններու եւ հաւաքոյթներու յատկացուած սրահը յարմարութիւններով կ'օժտուի, ուրախ ենք յայտարարելու որ Համազգայինի լաբանական կեանքը նոր շրջան մը կը թեւակոխէ։ Առ այժմ որոշուած է ամիսն անգամ մը հաւաքուիլ եւ հրաւիրել ծանօթ անձեր, որպէս զի մեզի ներկայացնեն չահեկան եւ պատրաստուած դասախօսութիւններ։ Բացման այդ հանդիսութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ երեկոյ։

Համազգայինի կեդրոնը իր երեսնամեայ գոյութեամբ մշակոյթի գանազան մարզերու բերած է եւ պիտի բերէ իր աշխատանքի բաժինը, հրատարակչական, թատերական եւ երաժշտական ձեռնարկներով։

Սակայն Նշան Փալանճեան ձեմարանին գոյութիւնը, իր կրթական – մանկավարժական աշխատանքին թագն ու պսակն է, ամէնէն գրական եւ չօշափելի գործը։ Ամէն Հայ պէտք է ուրախանայ այդ բարձրակոյն Հաստատութեան վրայ, ուր կը պատրաստուին վաղուան մեր մտաւորականները, խմբագիրներն ու հանրային գործիչները։ Աւելի քան անհրաժեշտ է որ մեր բոլորին ուշադրութիւնը կեդրոնանայ անոր վրայ, որ ապագահպանուի ամէն նէն գրական միջոցներէն մէկն է։

Մ.Գ.

Մատոյցը հալեցաւ։ Կ'ենթադրէի պանել դէմս խաժոռ, ինքնագոհ եւ վերապահ անձնաւորութիւն մը, մինչ Կոմիտաս մէկ ճիւղէն միւսը ոստոստող յարաչարժ թռչունի մը նման սրամիտ կատակներ կ'ընէր, կը պատմէր, կը խօսէր ասոր ա – նոր հետ, մանուկի նման միամիտ հարցումներ կ'ընէր, յետոյ դուրսէն եւ հընչուն քրքիջ մը կ'արձակէր։

Երբ հրաժեշտ առի իրմէ, չատ արամադիր եւ հպարտ էի՝ Կոմիտասի պէս արժէքաւոր դէմքի մը հետ ծանօթանալուս համար։

Իրր գաւառացի նորաւարտ բժիշկ, չէի կրնար աւելի երկար մնալ Պոլիս, տպրելու համար պէտք էր դործի սկսիլ։

Վերջին այցելութիւնս տուի Կոմիտասին։ Սիրով եւ յուզումով ողջագուրուեցանք։ Եւ չատ բաժնուեցայ իրմէ, ձգելով նաեւ Պոլիսը՝ 1912ի Փետրուար ամսուն։

Երկու տարի վերջ դարձեալ Պոլիս եկայ, այս անդամ իրր բժիշկ ռազմ։

Բաւական հարցուփորձէ վերջ, կրցայ տեղեկանալ Կոմիտասի գործունէութեան մասին։ Պոլսէն իմ երկու տարուան բացակայութեանս շրջանին, Կոմիտաս նախ համերգներ տուած էր Իզմիրէն մինչեւ Իզմիթ, Պարտիզակ, Զէնկիլէրը, Նոր Գիւղ, եւ ուրիշ հայաչատ բազմաթիւ վայրեր, յետոյ գացած էր Փարիզ, հոն տեսի ունեցած երաժշտական ընդհանուր համագումարին մասնակցելու։ Ան Փարիզ հաւաքուած աշխարհի ամենամեծ երաժշտագէտներու առջեւ, իր դասախօսութիւններով, կախարդական երգերով ապացուցած էր հայ ուրոյն երաժշտութեան գոյութիւնը, լրացուցիչ բացատրութիւններ տուած էր անոր ժամանակի, կշռի, տատանողութեան եւ կազմուածքի մասին, արժանանալով միջազգային երաժշտութեան մեծ դէմքերու անսովոր գնահատանքին եւ հիացման։

Այս չրջանին, Կոմիտաս նորէն ժամանակ գտած էր, անգամ մը եւս այցելելու Աբարատեան երկիրը, տեսակցելու իր հին բարեկամներուն, աշակերտներուն, իր չինական տպերներուն եւ իր սիրելի Հայաստանի սարերուն, ձորերուն «ծը – մակ»ներուն հետ, որոնց գոյութ ակերէն ներշնչուած հիւսած էր ան իր անմահ եղանակները։ Սուրէնեան մտերմանդ եւ մրմջիւնդիր կաթողիկոսը փլցնել տուած էր էջմիածնի անոր երազանքի դալարուն անկիւնը, անոր խարխլած տունը, ուր չատ տարիներ, աքնած եւ կերտած էր հայ ժողովրդական երաժշտութեան կոթողները։

Կոմիտաս, յուսալքուած, դարձեալ վերադարձաւ Պոլիս, ուր իրեն կը սպասէր ահաւոր վախճան մը։ Համաչխարհային առաջին պատերազմը սկսած էր, բայց Թուրքիան դեռ կը սպասէր։ Օրէնքները հետզհետէ կը խստանային, արտասահմանի հետ երթեւեկը կը դառնար օրէ օր դրեթէ անկարելի։

Շատ անգամ, չարաթ դիշերները Կոմիտասի հետ կը հանդիպէինք իր տան մօտ դտնուող Օսման պէյի մեծ չէնքի մը վերի յարկը, բանասէր եւ բանաստեղծուհի Հրանդ եւ Զապէլ (Սիպիլ) Ասատուրներու բնակարանը։ Կոմիտաս այն առեներէն պղալարար չատ բան կորնչուցած էր իր չէնչող, պոռթկացող բնաւորութենէն, իր քրքիջներէն։ Ճակտի բազմաթիւ խորչոմները, մատղոյ երեւոյթ մը կուտային իրեն։ Նոյնիսկ իր տրամադիր վայրկեաններուն, ժպտած ժամանակ, նուրբ տրխրութիւն մը կը նշմարուէր ակնակապիճ – ներու խորքը։

Անծանօթ ազէտի անորոշ նախազգացումը բոլորի սրտին մէջ լուռ կերպով կը կատարէր իր քայքայիչ գործը։ Սիպիլի երիտասարդ, վարվռուն աղջիկները, երկու կողմէն Կոմիտասի թիկնաթոռին տեղմուած, ճառագայթող աչքերով միչտ կ'ապերսէին.

— Վարպապե՛տ, երգէ՛, երգէ մեզի... «Տատրակն ասաց սրօր հաւքուն, ին – չո՞ւ կուլաս կուզ – կուզ սրուն, էլի կու գայ կանաչ գարուն...»։

— Վարդապե՛տ, երգէ «Կռունկ»ը։

Ուրիշ գրացի օրիորդ մը կ'ըսէր.

— Կ'ապաչեմ, երգէ «Զինար ես կռանալ մի, մեր դռնէն հեռանալ մի ...»։

Սիպիլ կը մրմնջէր, աղջիկները կը քաշէր, կը նստեցնէր իր քովը, յետոյ լուռ, ապերասկան նայուածքը կը ձգէր վարդապետին վրայ։ Ան առեն, առանց տեւից առարկութեան, Կոմիտաս իսկոյն կ'անցնէր դաշնամուրի առջեւ եւ իր բիւրեղեայ ձայնը կը թնդար սենեակին

Վիրահատվում էր հիվանդ (Մ. Գալստյան – Նոյեմբերյան շրջանի Ա. Ղուկասյանի անվան միջնակարգ դպրոցի 10-րդ դասարանի աշակերտուհի)։ Ցավոք, ոչ միայն ինքը, այլև ուրիշները չէին կարողանում պատասխանել այն հարցերին, որոնք ծագում էին «Ես» ուսանողուհու մոտ։ Ինչո՞ւ էր նա ընտրել բժշկի մասնագիտությունը։ Ինչպե՞ս էր նա պատկերացնում իր ապագան։ Ինչպե՞ս էր նա պատրաստվում դրան։ Ինչպե՞ս էր նա վերաբերվում իր ընտրած մասնագիտությանը։

Ահա թե ինչու մենք որոշեցինք հրավիրել մեր խմբագրություն Մ. Գալստյանին, նրա դասընկերներին և ուսուցիչներին, որպեսզի նրանք պատասխանեն այդ հարցերին։

Մեր հրավերին ընդառաջեցին Մ. Գալստյանի դասընկերները՝ Ա. Ղուկասյանի անվան միջնակարգ դպրոցի 10-րդ դասարանի աշակերտուհիներ Ա. Ալեքսանյանը, Ա. Ավետիսյանը, Ա. Ավետիսյանը, Ա. Ալեքսանյանը, Ա. Ավետիսյանը, Ա. Ալեքսանյանը, Ա. Ավետիսյանը, Ա. Ալեքսան

ՖԱՆՖԱՆԻ, Իտալիոյ վարչապետը մեր– ժոյ եա առնել իր հրաժարականը: Տող – նապը ծանը է թէ կառավարութեան հա – մար եւ թէ Քրիստոնեայ Ժողովրդավար կուսակցութեան: Ժողովուրդը ընտրու – թիւններ կը պահանջէ բայց հաւանական կը թուի որ Նախագահ Կրոնքի նախագէս փորձէ գտնել մը կազմել :

ԹԵՀՐԱՆի մէջ մեծ դպրոցասպահութիւն կը սիրէ խորհրդային պատուիրակու – թեան ներկայութեան վերաբերեալ: Կը կարծուի թէ Պարսկաստան կրնայ ցնոր տնօրինութիւն յետաձգել Ամերիկա– յի հետ առորագրելիք համաձայնագիրը : Այս վերջինը արդէն այլեւս չատ չահեկան չէ Պարսիկներուն համար քանի որ Տըլլըս չուզեց այդ համաձայնագրին մէջ աւել – ցընել պարբերութիւն մը որ պարտագրէր Ամերիկայի անմիջական օժանդակութիւն բերել Պարսկաստանի , երբ այս վերջինը յարձակում կրէ որեւէ կողմէ :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ արեւելեան չրջանին մէջ, Տեպրեցըն, հունդար զիւղացիներ կռիւ բռնուած են ռուս զինուորներու հետ, ո– րոնք կրակ բացած են, երկու զիւղացիներ սպաննուած եւ 15 ուրիշներ վիրաւորուած են :

ՔՈՒՊԱՅի մէջ ցարդ դնդակահարուած են 260 հոգի, իրրեւ «պատերազմի ոճրա– գործ » :

Օր· ԻՐՄԱ ԴԱՒԻԹԵԱՆ
Պ· ՅԱԿՈԲ ՊԱՅՐԱՄԵԱՆ
Նշանուած
1 Փետր· 1959 , Փարիզ

× Այս ուրախ առթիւ ՏՀը եւ Տիկին Հայկ Պայրամեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Աղքատախնամին, երկու հա– զար ֆրանք Ֆ· Կապ· Մաչի կայանին եւ հազար ֆրանք եկեղեցիի կրթական մարմնոյն : Տառնալ «Ցառաջ»էն :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Մարտիրէն Մ· ՏՀը Նազարէթեան ըն – տանիքէն հազար ֆրանք Պ· Թեւոս Ա – ւագեանի մահուան առթիւ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, 20 Փետրուար, ժամը 21ին
Սոսիէթէ Սավանթի մեծ սրահը
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՃԱՇԻՆ

Ընթացքին հանուած նկարները չահա – գրգռուղներու տրամադրութեան տակն են Միութեան գրասենեակը (32 Բիւ տը Թրէվիզ) : Հասը՝ 350 ֆրանք :

ԽԱՉԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Խաչիկ Կարապետեանի կսկծալի մահ – ուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Հայ Մշակոյթի Տան հետեւեալ նուէրները կ'ը– նեն .— Էմիրեան ընտանիք (Պրիւսէլ) տասը հազար ֆրանք, Սէլճիքեան ըն – տանիք (Պրիւսէլ) տասը հազար ֆրանք : (Տառնալ «Ցառաջ»էն) :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒ – ՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆի ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷՆ

կիրակի , Փետրուար 8, ժամը 15·30ին
Կը ներկայացուին՝
ՍԵՊՈՒՀ ՄԻՆԱՍԵԱՆԷՆ — Ադուարդ – Իշխան : Հայաստանի անկախութեան դր– ուագ մը, Հայ – Մակեդոնական չրջանէն :

COURTELINE - L'ARTICLE 330

ՋԱԻԵՇ ՄԷԿ ԱՐԱՐ

ՊԱՐՈՆԵԱՆի Մեծապատիւ Մուրաց – կաններէն տեսարանները : :
Ծիծաղաչարժ մէջնարարները
Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազդային– ները :
Տոմսերը տեղւոյն վրայ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանու – ցանէ թէ՝ կիրակի օր, Վարդանանց տօ – նին Ս· պատարագը կը մատուցուի եկե– ղեցիին մնայուն Քահանայ Տ· Խոսրով Ասատուրեանի կողմէ, որ երեսադէմէն կը ժամանէ Մարսէյլ, ձեռնարկելու իր պաշտօնին : Օրը ըլլալով նաեւ անուանա– կոչութեան տօնը Ամենայն Հայոց Կաթո – ղիկոս Վազգէն Ա·ի, պիտի կատարուի Հայրապետական մաղթանք, ինչպէս նաեւ մասնաւոր Հոգեհանդիստ համօրէն նոյն – ջնդեալներու յիշատակին : Արարողու – թիւնները երգչախումբին բազմաձայն եր– դեցողութեամբ : Ղեկավար երաժշտապետ Պ· Վ· Սարգսեան : Կ'երգուին օրուան յա– տուկ խմբերգները :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Մշակութային Ընկե – րակցութեան Փարիզի Մասնաճիւղը ձեռ – նարկած է ամսօրեայ ասուլիսներու չար– քի մը, որուն բացումը տեղի պիտի ունե– նայ թէյասեղանով մը, Փետրուար 7ին , Շարաթ իրիկուն, ժամը 21ին, 17, Բիւ Պլէօ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, ուր խօսք պիտի առնեն ծանօթ մտաւորական – ներ :

Երեկոյթը պիտի ունենայ նաեւ իր գե– ղարուեստական բաժինը :

Կը հրաւիրուին Համազգայինի անդամ– ները եւ հայ հասարակութիւնը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մեծ պարահանդէս , կազմակերպուած Փարիզի Հաճնոյ Հայր· Միութեան կող – մէ, 22 Մարտ կիրակի ժամը 16–24 , Սէրթլ Միլիթէրի ընդարձակ սրահը :

ՆԿԱՐՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԱՐԱԶ ՍԱՄՎԵԼԵԱՆ
Փետրուար 2էն 14
Galerie Puget
87. RUE PARADIS, MARSEILLE

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ· Ց· Դ· «Զաւարեան» Ընթակամիւէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիր– ուի այս Շարաթ, ժամը 21ին : Ներկայ կ'ըլլայ Շ· կոմիտէն իր կազմով : Կարե – ւոր օրակարգ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փոն ար Շէրիւի եւ չրջակայքի Հայ Ազգ· Միութիւնը կը ծանուցանէ չրջանի եկեղեցասէր Հայութեան, թէ յառա – ջիկայ կիրակի տեղւոյս Ս· Գրիգոր Լու– սաւորիչ մատրան մէջ հանդիսաւոր պա – տարագ պիտի մատուցանէ Տ· Վ· ՔՀնյ· Գարեգեան, Լիոնէն :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes
Մէթրօ Փորթ Մայեօ կամ Շամփէրէ

Վարդանանցի առթիւ մասնաւոր պաշ– տամունք այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին, կը խօսին պատուելի ԳԱՅԱՅ – ԵԱՆ եւ վերապատուելի ՍԻՍԼԵԱՆ : Նիւթ « Վարդանը դեռ կը խօսի » :

Tourist Romea France

Organisation Internationale de Voyages

10, RUE PASQUIER, PARIS - 8e

Métro : Madeleine

Tél. : ANJ· 48-47, 41-83, 47-05

ԱՑՍ ՏԱՐԻ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ, ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԻՆԹՈՒՐԻՍԹԻՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ, ՁՈՐՍ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԷՊԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՓԱՐԻԶԷՆ ՄԵԿՆՈՒՄ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ՝ ՅՈՒԼԻՍ 4,
ՕԳՈՍՏՈՍ 1 – 8 եւ 15

Տեղերու թիւը սահմանափակուած է: Անմիջապէս արձանագրուիլ

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Tourist - Romea - France

10, Rue Pasquier - PARIS (8e)

Permanence Հայու մը կողմէ ամէն օր ժամը 17էն 18·30 :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԻ ԵԻ ԵՐԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՇՔԵՂ, ԵՐԵԿՈՅԹ

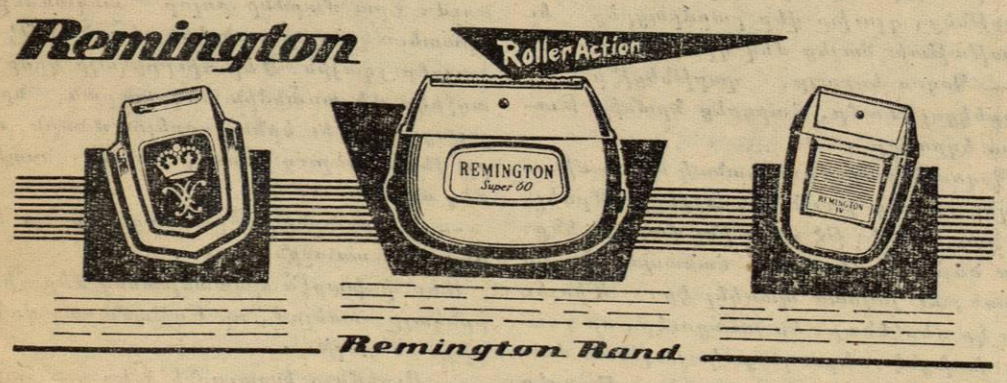
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

15 Փետրուար, կիրակի իրիկուն ժամը 8·30ին
ՄԻՒԹԻԱԼԻԹԷի ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT-MUTUALITÉ

Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբին եւ ՍՕՍի պարախումբին

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար —
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60"
— Ա մ է ն է ն —
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾԸ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն
մատչելի ՄՕԴԷԼ մը
Ա Ն Ն Ա Խ Ը Ն Թ Ա Ց
ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris - 9e

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

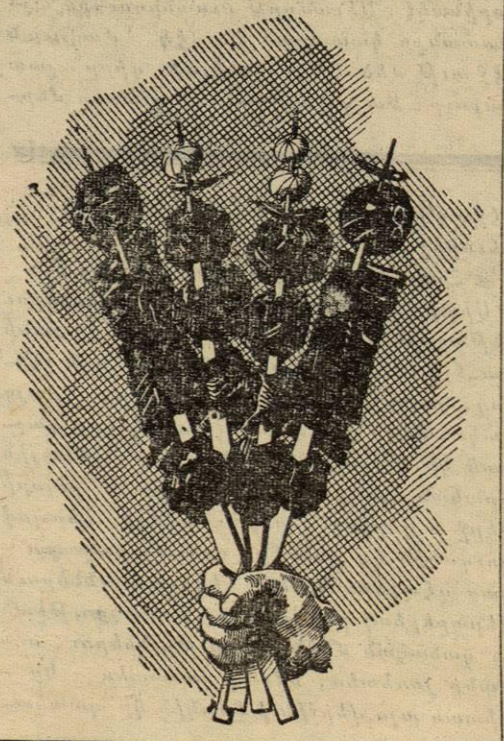
Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկաս– եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաչլիք», «քաբաքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ցրաւնա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 փր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 փրանք: Հատը 20 փր.

ԿԻՐԱԿԻ
8
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
DIMANCHE
8 FÉVRIER
1 9 5 9

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8415. 35EME ANNÉE

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4216

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի Սովետական Գրողներու Միութեան չորրորդ համագումարին մէջ ամէնէն կարեւոր դերը վիճակուած է քարտուղար Կա. Թոփչեանի, որ «Կոմունիզմի կառուցումը եւ սովետահայ գրականութիւնը» նիւթին չուրջ կարդացած է երկար զեկուցում մը: Գրական թերթը իր 8 Յունուարի թիւին մէջ 15 երկար սիւնակներ յատկացուցած է անոր՝ «տպագրուում է կրճատումներով» ծանօթու-թեամբ:

Իրականին մէջ այս «Զեկուցում»ը ընդարձակ տեղեկագիրը մըն է, որ քննութեան կ'ենթարկէ 1954ի երրորդ համագումարէն ի վեր չորս տարուան ընթացքին Հայաստանի մէջ հրատարակուած գրական երկերը եւ անոնց հեղինակները:

Զեկուցաբերի հիմնական միտքն այն է, որ խորհրդահայ գրականութիւնը ամէն բանէ առաջ պէտք է ծառայէ «կոմունիզմի կառուցման»:

« Այդ նուիրական գաղափարով է տոգորուած սովետական քաղմազեղս եւ բազմերանգ գրականութիւնը եւ նրա անբաժանելի մասն հանդիսացող սովետահայ գրականութիւնը »:

Այս վերջինը 1954էն ի վեր «խիզախ ոտնումներ եւ ակնառու նուաճումներ» չէ ունեցել նաեւ սակ-ծագործական սայթաքումներ, յաղթահարել է իր սխալները»:

Թոփչեան առանձին գլուխներ յատկացուցած է արձակ գրականութեան (վէպ, պատմուածք, մանկապատում), բանաստեղծութեան (պոեմ), գրական քննադատութեան, թատերգութեան (դրամատուրգիա), արուեստագիտի հայ գրականութեան, ինչպէս նաեւ աշխատասիրութեան կոմունիստական դաստիարակութեան օժանդակող գրքերուն:

Գրականութիւնը պէտք է ցոլացնէ ժողովուրդին կեանքը: Հայաստանի արձակագիրները վերջին տասը տարիներու ընթացքին առաւելապէս պատկերացուցած են հայ գիւղացիներու կեանքը, փոփոխութիւնները ու սովխոզները, այն տպաւորութիւնը ձգելով, որ Հայաստան գիւղատնտեսական երկիր է:

Մինչդեռ իրականին մէջ «կարճ ժամանակուայ ընթացքում Հայաստանը փոխեց տասնապատիկ եւ տպաւորութեան կերպարանքը, յետամնաց գիւղատնտեսական երկիրը դարձաւ մեքենայականութեան եւ քիմիական արդիւնաբերութեան, ելեկտրաէներգիայի եւ պղպեղաչինութեան առաջաւոր երկիր»:

Զեկուցաբերը կը քննադատէ Հայաստանի գրողները, որ բանուոր դասակարգի կեանքը բաւարար չափով չեն հասկըցած, ուստի եւ անոր «հերոսական աշխատանքը դեռ եւս արժանի արտացոլում չէ գտել գրականութեան մէջ»:

Ցիշելէ վերջ թէ կարդ մը հեղինակներ լաւնօրէն լուսաբանած են հայ ժողովուրդի պատմա – յեղափոխական անցեալը, կ'ըսէ թէ «գրականութիւնն արտայայտել է այն գաղափարը, որ ազատութեան ձգտումը եւ պայքարը եղել է հայ ժողովրդի գոյութեան հիմքը »:

Թոփչեան կը չեշտէ մասնաւորապէս, որ «գեղարուեստական ընդհանրացման թուլութիւնը առաւել կամ պակաս չափ վհանդէս է գալիս մեր է՛ւ արձակի, է՛ւ պոեզիայի է՛ւ դրամատուրգիայի մէջ» : Բազմաթիւ վէպերու «հետանդային ծաւալը եւ տաղտկալի բանաստեղծութիւնները անվերջանալի չարքը» փաստեր են այս իրականութեան: Երբ 8 – 10 տողով ըստելիքը 40 – 50 տողերով «տաբրտաղուծուի », կը կորսնցնէ իր «էմոցիոնալ» ազդեցութեան ուժը :

Հայաստանի բանաստեղծներուն, թատերագիրներուն եւ քննադատներուն, մանաւանդ Գեղական Հրատարակչու-թեան դէմ սլաքներ արձակելէ վերջ, Գրողներու Միութեան քարտուղարը չի մոռնար սովորական զարձած «փչոց»ները ուղղել նաեւ գաչնակցական գրականութեան դէմ: Ա՛յնքան զգուելի ոգիով, որ չարժէր գրադիլ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՈՒՈՇԻՆԿԹՐԸՆ - ՓԱՐԻԶ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

ՏՐՈՒՄԷՆԻ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նախարար Տըլլըսի խորհրդակցութիւնները՝ Փուէ Տը Միւրվիլի եւ Նախագահ Տը Կոլի հետ, երեւան բերին թէ Ամերիկա եւ Ֆրանսա հասարակաց կարծիք ունին Հըրատապ հարցերու եւ մասնաւորապէս Պերլինի թնճուկին մասին:

Տըլլըս, Ուրբաթ ժամը 10ին դնաց Քէ մ'Օրսէ, ուր մինչեւ ժամը 11·15 խօսեցաւ Ֆրանսայի Արտաքին Նախարարին հետ: Փուէ տը Միւրվիլ – Տըլլըս խօսակցութիւնները գարձան յատկապէս դեր – մանական հարցին չուրջ: Նոյեմբեր 27ի խորհրդային յանձագրէն ետք ստեղծուած կացութիւնն ու Յունուար 10ին Գերմա – նիոյ հետ խաղաղութեան դաշինք մը կընքելու Մոսկուայի առաջարկը կը կապ – ուին օրակարգը: Հարցերը քննելէ ետք, երկու նախարարները խօսեցան նաեւ Մոսկուայի արուեստի արեւմտեան պատասխանին մասին:

Կարծիքի առաջին այս փոխանակութիւններէ ետք այլեւս յստակ է էթ Արեւմուտքը Արտաքին նախարարներու ժողովի մը պիտի առաջարկէ Ռուսերուն: Այսուհանդերձ, Տըլլըս նախընտրեց առ այժմ չճղռել ժողովին թուականը :

Ի՞նչ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին սակայն այն առեն՝ երբ Ռուսերը իրենց որոշումը գործադրեն, յատկապէս Մա – յիսին կամ Յունիսին Պերլինի մէջ ունեցած իրենց իրաւունքներն ու պատասխանատուութիւնները յանձնելով Փանքոմի (Արեւելեան Գերմանիա) կառավարու-թեան: Պարզ է, թէ այդ պարագային Արեւմտեան Պերլինի եւ Գերմանիոյ միջեւ հաղորդակցութեան միջոցները անպատ մը եւս պիտի կտրուին: Այս մասին Տըլլըս խօսած է աւելի զինուորական՝ քան քա – ղաքական տեսակէտէն, նոյնիսկ փարիզ գալէ առաջ: Լոնտոնի մէջ՝ զօր. Նորս – թէտի եւ Փարիզի մէջ՝ Սփաքի հետ Տըլլըսի ունեցած խորհրդակցութիւններն ալ, քան երեւոյթին, կը զառնային այս խնդիրներուն չուրջ :

Ժամը 11·30ին Տըլլըս դնաց Էլիզէ, ուր մէկուկէս ժամ խօսեցաւ Նախագահ Տը Կոլի հետ: Խօսակցութիւններուն ներկայ եղան Վարչապետ Տըլլըէ, Փուէ Տըմիւրվիլ, Լուի Ժոքս, ինչպէս նաեւ Փարիզի ամերիկեան դեսպան Հուկըրն եւ եւրոպական հարցերու փոխ նախարար Մեր-չընթ :

Բազմաթիւ հարցեր կային սեղանի վրայ: Միջազգային գրեթէ բոլոր հարցե-րը: Մոսկուայի կառավարութեան ըղձալի հակառաջարկները եւ, բնականաբար, Ալճանեան Ուխտի դեկավար մարմինին հարցը, — Նախագահ Տը Կոլի գլխաւոր մտահոգութիւններէն մէկը :

Այս խնդիրը լուրջ յառաջդիմութիւններ արձանագրած է անցեալ Սեպտեմբերէն ի վեր, Ջօր· Տը Կոլի կատարած նկատումներէն ետք: Մասնաւոր յանձնախումբ մը, կազմուած՝ Բալըրթ Մըրֆիէ եւ անգլիացի ու ֆրանսացի դեսպաններէն, երկու ամիսէ ի վեր Ուաչինկթընի մէջ կը դրաղի Ուխտին կազմակերպչական

մանուանդ Գեղական Հրատարակչու-թեան դէմ սլաքներ արձակելէ վերջ, Գրողներու Միութեան քարտուղարը չի մոռնար սովորական զարձած «փչոց»ները ուղղել նաեւ դաչնակցական գրականու-թեան դէմ: Ա՛յնքան զգուելի ոգիով, որ չարժէր գրադիլ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՅՋԸՆՀԱՐՈՒԵՐ ՄՈՍԿՈՒԱ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱ՞Յ

«ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ Է՝ ԵԹԷ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԿՂ ԾԱՌԱՅԷ »

Սպիտակ Տան բանբերը յայտարարեց թէ հաւանական է որ Նախագահ Այ – զընհաուըր Ս· Միութիւն այցելէ, եթէ ապագայ դէպքերը ցոյց տան՝ թէ նման ճամբորդութիւն մը կրնայ ծառայել խա-ղաղութեան դատին: Բայց, առ այժմ Նախագահը ճամբորդութիւն մը ընելու նպատակ չունի :

Բանբերը բաւ նաեւ, թէ Խրուշչեւի հրաւէրը եղած է երկար ճաոի մը մէջ, որ ամերիկացի դեկավարներու դէմ թշնա – մական արտայայտութիւններով լեցուն է: Տարօրինակ կը թուի որ Խրուշչեւ այդ ձեւի հրաւէր մը կ'ընէ, եթէ իրապէս կ'ուզէ ընդունիլ Նախագահը :

Միւս կողմէ, աւելցուց բանբերը, Նա – խագահը պաշտօնական ոչ մէկ հրաւէր ստացած է· եղածը՝ քաղաքական ճաոի մը մէջ կատարուած ակնարկութիւն մըն էր: Ամէն պարագայի մէջ, պաշտօնի դը-լուխ գալէն ի վեր Նախագահ Այզընհա-ուըր միշտ բաց է թէ ինչ պատրաստ է երթալու աշխարհի որեւէ մէկ չրջանը՝ եթէ նման ճամբորդութիւն մը կրնայ ծառայել խաղաղութեան դատին :

Այս յայտարարութենէն ետք, կարգ մը թերթեր իրենց մեկնաբանութիւննե-րուն մէջ դիտել կուտան թէ Միացեալ Նահանգներու Նախագահը Ս· Միութիւն երթալու նպատակ չունի: Եւ եղածը, Սպիտակ Տան կողմէ քաղաքավար մեր-ժում մըն է : Ամերիկացիները շատ չեն հաւնած Խրուշչեւի խօսելու եղանակն ու անպաշտօն հրաւէրը, ինչպէս կը չեշ-տուի միջազգային մամուլին կողմէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԻՑ Շահին անձնական միջամտութեան վրայ, կառավարութիւնը որոշեց ընդառաջ երթալ Ամերիկայի հետ սառ – ցադրելիք անհատական եւ զինուորական համաձայնութեան: Միւս կողմէ Շահը եւ կառավարութիւնը ամէն ապահովութիւն տուին Ս· Միութեան որ Պարսկաստան երբեք պիտի չծառայէ իբրեւ խարիսխ՝ Ս· Միութեան դէմ :

ՄԱՔՄԻԼԸՆ իր ճամբորդութիւնը կը պատրաստէ: Լոնտոնեան մամուլը արդէն բառախաղեր կ'ընէ վարչապետին անու-նին հետ զայն կոչելով Մաք – Մոսկու կամ Մաք – ոյնան: Խանդավառ է մանա-ւանդ պահպանողական չրջանակը: Կը չեշտուի թէ այս ճամբորդութեան նախա-ձեռնութիւնը զուտ անգլիական է : Կը կարծուի նաեւ թէ վարչապետը թելա – դրանքներ պիտի ընէ խորհրդային կա – ռավարութեան: Մաքմիլլըն Քիւբա եւ Լե – նինկրատ ալ պիտի այցելէ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ մէջ հակահր-եայ ցոյցերը կը չարունակուին: Տիւսէլ – տորֆի սրճարանի ծառայ մը պատապար-տուեցաւ վեց ամիս բանտարկութեան : Հրեայ առեւտրականի մը պոռացած էր «պղտոտ հրեայ, Հիթլերը մոռցեր է քեզի մաքրելու »:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺԻՆ օժանդա – կութեան մը համար համաձայնագիրը մը ստորագրուեցաւ Պաղտատի մէջ: Ծանօթ չէ

Հարցերով :

Նախագահ Տը Կոլի եւ Տըլլըսի միջեւ կատարեալ համաձայնութիւն մը գոյա – ցած է: Ամերիկայի Արտաքին նախարարը չատ դոհ մնացած է Ֆրանսայի ղեկա – վարներու հետ իր ունեցած խօսակցու – թիւններէն: Շաբաթ օր, Պոնի մէջ, Տը – լըս պիտի տեսնուէր նաեւ Վարչապետ Ադընաուըրի հետ՝ Արեւմտեան միակ եւ գօրաւոր ճակատ մը կազմելու համար կրեմլինի դիւանագիտութեան դէմ :

×

եւ մոռացած եւ անմոռաց հէքեաթներ,
Լոյս հնչիւններ, որ դողում են աշխար –
հում,
Քնքուշ աստղեր, որ վառում են ու մա–
րում,
— Կեանքս, նա էլ մի լուսեղէն հէքեաթ
էր...

Ճառագայթներ, որ շողացին ու չկան,
Մթնշաղի ուրուագծեր նրբահիւս,
Կեանքս, հեռում անյայտ կորած մի հէք
լոյս,
Որ չի վառում ոչ անցեալը, ոչ ներկան:

Հեռածաւալ անյայտներում պահուըտած
Գալիք օրերն անհուն, անտես խաւարում,
— Կեանքս յաւէտ ինձ անծանօթ տանա –
րում
Կանթեղի պէս առկայծում է ֆո դիմաց...

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

×

ՕՐԵՐԸ

Օրերը ե՛րգ դարձան: Պռէտական խաղով՝
Կարո՞ղ ես հաւաքել ֆո անցեալը, օ՛,
մա՛րդ·
Այդ ճոյն է, թէ աստղեր հնձես բուր
մանգաղով
Եւ ծեր հասակում ինձ հաշուես երիտա –
սարդ:

Օրերը գո՛րծ դարձան պայքարի ու պատ–
ուի, —
Պայքարն ու պատիւը մնացին առյաւէտ,
Թէկուզ կեանքդ մի օր մահի զարկով
հատուի՝
Դու կը ֆայլես դարձեալ գալիք դարերի
հետ:

Օրերը յուշ դարձան: Բայց յուշն ի՞նչ է,
ոչինչ·
Աւելի շուտ՝ ամպեր հաստատ հոդին
կախուած,
Երգն ու գործ են պահում ֆո յիշատակը
ջինջ,
Եւ աշխարհը՝ գէթ մի ֆո հնչիւնով փախ–
ուած:

ՍՈՂՈՄՈՆ ՏԱՐՈՆՑԻ

սակայն Իրաքի տրուելիք օգնութեան բնոյթը :

ԳԱՅՍԵՐԻի (Թուրքիա) հարաւը լեռ – նային շալէի մը մէջ, քառասուն հոդի բանտարկուած են ձիւնին տակ: Զինուո – րական օդանաւեր ուտեստեղէն կը նե – տեն :

ԱՏԼՆԱՒԻՐԻՐ չահեկան տեսակցու – թիւն մը չնորհած էր Ուրբաթ իրիկուն Ֆրանսական հեռատեսիլի թղթակիցնե – րուն: Վարչապետը յայտնեց թէ Պ· Խր – րուշչեւի ուղած Գերմանիան չարիքի եւ անկարգութեան աղբիւր մը կ'ըլլար եւ – րոպայի սիրտին վրայ, ըսաւ նաեւ որ կ'ընդունի բանակցիլ Արեւելեան Գերմա – նիոյ հետ բայց ոչ առանձին, եւ խոր – հրդակցարար արեւմուտքի հետ : Աստն – ուրը պատասխանեց ունկնդիրներու հարցումներուն.— «Ի՞նչպէս կը բացատ–րէք որ պարտուած Գերմանիան այսօր դրամատէրի դեր խաղայ հանդէպ Ֆրան–սայի, ի՞նչ է այս գերմանական հրաշ – քը»: Աստնաուրը պատասխանեց որ չատ կը բարկանայ երբ«գերմանական հրաշք»ի մասին կը խօսուի, հրաշք չկայ աշխատե–ցանք եւ հոս հաստանք, միայն աշխատան–քով »:

ԻՏԱԼԻՈՑ կառավարական տագնապը լուծելու համար նախագահ Կրոնքի պաշ–տօն տուաւ Անթոնիօ Սէնյիի (քրիստոն – եայ– ժողովրդավար) նոր դահլիճը կազ – մելու: Սէնյի 68 տարեկան է եւ վարչա–պետ եղած :

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՅԱԿՈԲ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ (1)

Յակոբ Անտոնեան 1912ի գրական սե – ղուններին կը պատկանի, որ սկսնակի իր փորձերը հրատարակած է կիսամսեայ Շաւիղ գեղարուեստական հանդէսին մէջ: Մանուշակի համեստութեամբ աթոյռած, հազիւ քանի մը անգամ երեւցած էր, բա– րեկամներու խորհուրդով: Շնորհիւ ար – ուեստին ուսումնասիրութեան եւ զար – գացումի հարուստ պաշարին, կը դառ – նար չնորհալի եւ հաւատաւոր բանաս – տեղծ մը:

1920ին լոյս կ'ընծայէր իր լաւագոյն եւ ընտրուած էջերը, Բիւրեղներ անունին տակ:

Ըսելու համար թէ որոնք են իր փըն – տուած ու երգած նիւթերը, պէտք է մատ – նանշել խորհուրդը եւ Զգացումը որոնց նուիրած է ընդհանրապէս իր քերթուած– ները:

Անոր խորհուրդը հանդարտ խորութիւն մը ունի: Անիկա կը սիրէ զգացումով վե– րադն անուշ պահերը, որովհետեւ անոնք են որ մեր կեանքին կուտան «գոյն, հը– մայք ու արժէք»: Ան կը բաղձայ նոր մո– լորակ մը ստեղծել, այս թշուա՛ռ աշ– խարհէն հեռու, երազներու ոլորտին մէջ ապրելու համար. որովհետեւ կեանքի առեղծուածը, տիեզերքի անլուծելի դադանիքը կը խռովէ անոր խորհուրդնե– րը: Ու նման բոլոր բանաստեղծներուն, որոնց աչքերը կանուխէն կը բացուին տարակոյսի անդունդին պարապութիւնը մեկնելու համար, Յ. Անտոնեան կը տար– ուի տարակոյսի հովերով, խորհելով որ «կեանքի, ո՛վ գիտէ, ինչ ձեւեր կան»: Անմահութեան գաղափարը այս տողերով ուժ կը դտնէ անոր քով: Եւ այս կեր – պով կը կարծէ գտած ըլլալ կեանքին առեղծուածը: Այս չէ՞ արդէն իմաստու – թիւնը բոլոր անոնց, որոնք տրամաբանել դիտեն եւ գիտութեան կը հաւատան, գիտութիւն, որ մեզի թելադրած է թէ բնութեան մէջ բան չի կորսուիր:

Լամարթին ըսած է, թէ բանաստեղծ մը պէտք է ունենայ ձիրքը՝ խօսքով արտա – յայտելու այն բոլորը, զոր մենք կը տես– նենք ու կը զգանք մեր մէջ, արտայրելու այն բոլորը դուրսին համար, որ կը շար– ժի ու գոյութիւն ունի մեր մէջ, եւ նկա– թյու բառերով, այսինքն խօսքերուն տալ գոյն, արտայայտութիւն, շարժում, բա – րախում, կեանք, վայելք ու վիշտ, զոր կը զգան մեր սրտին սեփական լարերը, ի տես այն առարկաներուն զոր կ'երեւա – կայենք: Իսկ այս բոլորին համար Լա – մարթին երկու բանի անհրաժեշտութիւնը կը չհաշէ. առաջինը՝ բանաստեղծին լեզուն պէտք է ըլլայ չատ ճոխ, գօրաւոր եւ ար– տայայտութեամբ այլապան, առանց որուն բանաստեղծին պիտի պակսէին երանգա – պնակին գոյները: Երկրորդ՝ բանաստեղ– ծը պէտք է ըլլայ զգացումներու մարդ – կային գործիք մը, չատ զգայուն, տպա – ւորական ու կատարեալ: Պէտք է ան ճշ– մարիտ ու կենդանի քնարը դառնայ, որ– պէսզի հոն արձագանգ դտնեն բոլոր յոյ– զերը, ըլլան անոնք խիտ կամ թեթեւ, տխուր կամ զուարթ, ցաւագին կամ հե– ւանոյն, հաղորդելու համար անոնց թրթը– ռումը ուրիշներուն:

Այսպէս ուրեմն Յ. Անտոնեան ներչըն – չուող հոգի մը ունի, յաճախ պզտիկ ու աննշան պատճառներէ ազդուելով, իր հո– գին արձագանգը կը գառնայ մեծ յոյզե– րու: Պատկերի մը տեսքը կը ներչնչէ իրեն խօսքը. որոնք գինքը կը կապեն տիեզե – րական խորհուրդի գաղտնիքին:

Բանաստեղծը կը սիրէ բնութիւնը, եւ այդ պիտի բաւէր, որ ան աղուոր ու քըն– քուչ ներչնչարանը ըլլար բնութեան երե– ւոյթներուն, որոնք թէեւ աննշան կը թը– ւին հասարակ հոգիներուն, սակայն քնա– րահարներու հոգիներէն կը փրցնեն զգա– յուն վանկեր: Այսպէս են ճոճիւն, վերապ– րում (գրքի մը մէջ չորցած ու տարիներ վերջ գտնուած վարդի մը առթիւ), Աշուն եւայլն:

Յ. Անտոնեանի մօտ սիրոյ լարն ալ ու– նի մեղմապին հնչիւն մը, որ չէ՛ այն միւս սովորական եւ ընդունուած հովուերգու– թիւ.:

Քարոզն ու օգտապաչտ բարոյախօսու – թիւնը տեղ չունին իր բանաստեղծու – թիւններուն մէջ: Անգամ մը իր Գոյներ խորագրով բանաստեղծութեան մէջ (էջ 46) որ անչքան ներչնչումով ու պատկե – րալից ոճով կը սկսի, բանաստեղծը կը փախաքի, որ արեւուն ճառագայթները չպատմեն իրենց բոլոր տեսածները, «Ե եր արիւնոտ կիրքերուն եւ բարքերուն կեղ – ապն ու ցեխը, մեր կեանքին տակեղ կող – մը»...:

Թախիծ մը, ո՛չ անոնցմէ որոնց գոհ կ'երթան մեր հոգիները, մշտարթուն թախիծ մը, որ տակաւ բոյն կը դնէ մեր հոգիին խորը, հեւք կուտայ Յ. Անտոն – եանին: Անիկա խորհուրդին անձնատուր կ'ըլլայ յաճախ, թէեւ չի դադրիր կրօ – նական ջերմեռանդութեամբ Աստուծոյ մասը հպած տեսնելու բոլոր երեւոյթնե– րուն վրայ. եւ սակայն կը գգայ միեւնոյն ատեն, որ «կեանքը մեզմէ խոյս կուտայ ամէն օր, կաթի՛լ, կաթի՛լ...»:

Բանաստեղծը ընդունակ հոգի մըն է, միշտ նորը փնտռելու, նոր յոյզեր ու խո– հեր, նոր երգեր ու հոգեր ու իմաստներ: Բանտարկուած քերթուածին մէջ այսպի– սի ճիգի մը կը հանդիպինք.—

«Երանգներու նոր պնակ մը, նոր գոյներ, Նո՛ր նուագ մը կ'ուզեմ շինել բադդրա – լար,
Նո՛ր խորան մը իտէալի, նոր նուէր,
Նո՛ր տիպար մը գեղեցկութեան ընդհա – նուր:

«Զգայնութեան նոր միջոցներ, նոր խո – հեր,
Կ'ուզեմ այժմու հին կերպերէն պարտա – սուն,
Նոր լեզու մը, նոր բերքուածներ սիրա – լիր,
Նոր յոյզերով, նոր միտքերով կայծկըլ – տուն:

«Հոգ էին եւ հոգ դարձան», կ'ըսէ ձայն մը մրմռաց,
«Ու երկիրն իսկ չտուաւ իր գիրկն անոնց ապաստան»:
Հիմա ոչ մէկ հետք ձեզմէ, ո՛չ իսկ ան – կիւն մ'անհիշան,
Զոր ցոյց տալով բսէիմ. «Հոս են, թէեւ լուռ, անշոգ»:

Ու կը խորհիմ, ո՛չ դամբան, ո՛չ մա – հարձան պէտք է ձեզ.
Ընտրե՛ք երկրի գունտերէն աստղաբոյլ մը քոցակէզ.
Ու գայն կոչեցէք ասկէ վերջ՝ «Հայ Նա – հատակ Գրագէտներ»:

Այսպէս, երբ դուք դարէ դար, կապոյ– տին մէջ անասհման,
Անմեռ, ժպտուն աչքերով, շողաք վերէն անթերթ,
Հայն՝ ափոփուած մրմնջէ, «լոյս էին եւ լո՛յս դարձան ...»:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(1) Նախաձեռնութեամբ Պոլսոյ Ազգա– յին Հաստատութեանց Օգնութեան Ընկե– րակցութեան, Ակնայ Հայրենակցական Միութեան եւ Գրասէր Բարեկամներու, Դեկտ. 5ին (1958) տօնուեցաւ հանդիսա– ւոր երեկոյթով մը, բանաստեղծին գրա– կան եւ հանրային գործունէութեան յիս– նամեակը, Նիւ Եորքի մէջ:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

(ԾՆՆԴԵԱՆ ԻՆՆԻՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Կոմիտաս վարդապետ ծնած է 1869ին, Փոքր Ասիոյ Կուտինա քաղաքը. մկրտու– թեան անունն է Սողոմոն. ան իր նախնա– կան ուսումը ստացած է Կուտինայի եւ Պուրսայի մէջ. յետոյ իբր պիչերութիկ սան ընդունուած է Սբ. Էջմիածնայ Գէ – որգեան Հոգեւոր Ճեմարանը. կը ձեռնա– դրուի աւագ սարկաւագ եւ ճեմարանա– կան լիակատար դասընթացքը աւարտելէ վերջ Մկրտիչ Կաթողիկոս գինքը կը ձեռ– նադրէ արեղայ, Կոմիտաս կոչելով զայն. կը նշանակուի Գէորգեան Հոգեւոր Ճե – մարանի երաժշտութեան ուսուցիչ: 1895– ին կը ստանայ վարդապետական աստի – ճան եւ տարի մը վերջ բարեբար Ազիզ – սանդր Մանթաչեանի ծախքերով կը ղրը– կուի Պերլին երաժշտական բարձրագոյն ուսումը լրացնելու համար, մեեւնոյն ժա– մանակ ուսանող կը գառնայ նաեւ Պերլի– նը Ֆրիտրիխ Վիլհելմ արքունի համալսա– րանի փիլիսոփայական բաժնին եւ կ'ա – ւարտէ երաժշտական – փիլիսոփայական– պատմական գիտութիւնները:

1899ին կը սկսի վարել Մայր Աթոռի դպրապետի պաշտօնը: Այդ ժամանակա– միջոցին կ'այցելէ Եւրոպայի գանազան քաղաքները հայ եկեղեցական եւ աչխար– հիկ երաժշտութիւնը ծանօթացնելու հա– մար օտարներուն:

Հայրս, Մելքոն Կիւրճեան (Հրանդ), 1909ին առաջին անգամ վարդապետը ճանչնալու առիթն ունեցած էր Ս. Էջ – միածնայ վանքին մէջ Իմմիրլեան Սբրա– զանի կաթողիկոսական ընտրութեան ժա– մանակ, իբր պատգամաւոր, եւ վարդա– պետին ստեղծագործութիւններուն մասին իր տպաւորութիւնները Ս. Էջմիածնէն դրկած էր Պոլսոյ «Արեւելք» օրաթերթին խանդավառ տողերով:

Կոմիտաս վարդապետ Օսմ. Սահմանա– դրութենէն վերջ Պոլիս հասաւ երբ Պոլ – սահայութիւնը ծարաւն ունէր հայ եր – դին: Կարճ չրջանի մը ընթացքին ան դարձաւ ամենաժողովրդական եւ սիր – ուած դէմքերէն մին. դիւրահաղորդ էր, համակրելի, աչխոյժ ու եռանդուն. կ'այցելէր եկեղեցիները եւ կ'երգէր իր զմայլելի եւ տպաւորիչ ձայնով «Տէր Ողորմեա»ն եւ հայաչատ թաղերու բեմե– րէն կը ծանօթացնէր հայ գեղջուկը եւ ա– նոր երգերուն կազմութիւնը. եղանակին վիպական ու քնարական իմաստը ու յե– տոյ կ'անցնէր դաչնակին առջեւ, կը սկը– սէր նուագել ու երգել. կը բացատրէր հայ գեղջուկին ապրած միջավայրը, ներ– չնչումներուն աղբիւրը ու կ'եզրակացը – նէր. «Հայ գեղջուկը բնութեան հարա – զատ զաւակն է եւ իր երգերուն մէջ բը– նութիւնը կը խօսի»:

1911ին սկիզբը, ի նպաստ հիմնելի հայ երաժշտանոցին, երեք հարիւր եր– գիչներու սիրայօժար մասնակցու – թեամբ եւ իր ղեկավարութեամբ Վարդա– պետը յաջողեցաւ կազմակերպել հայգեղ– ջուկ երգերու առաջին համերգը որ տեղի ունեցաւ Բեռլայի Իւնիոն Թեաթրի սրա– հին մէջ ի ներկայութեան օտար դեսպան– ներու եւ պահպանող իչխան Մէնթա էֆէնտիի, որ մեծ հետաքրքրութիւն կը վար– դապետին հանդէպ: Համերգը անցաւ յա– ջող խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, եւ այսպէսով Վարդապետը դարձաւ Պոլսա – հայութեան պաշտամունքի առարկան:

Վարդապետը եւ հայրս մտերիմներ էին, ան յաճախ կ'այցելէր Սկիւտար որ հայ մտաւորականութեան գլխաւոր կեդ– րոններէն մին էր: Հայրս խանդաղատանք մը ունէր գաւառացի, նա մանաւանդ Մշեցի եւ Սասունցի աչակերտներուն հան– դէպ. Կիրակի եւ տօնական օրերը գանոնք կը հրաւիրէր տուն, երգել եւ պարել կու տար, ինքն ալ մասնակցելով անոնց: Կի– րակի օր մը անակնկալօրէն Վարդապետը մեր տան պարտէզին գտնէն ներս մտած եւ ուղղուած էր դէպի սրահ ուր Կիւր – ճեան Մշեցի եւ Սասունցի տղոց հետ կը պարէր. Վարդապետը առանց հրաւէրի սպասելու նետուեցաւ պարողներու չար– քին ու անոնց հետ երգեց ու պարեց Մը– շեցիներու «Թեւ պար»ը:

Կոմիտաս Վարդապետ զուարթախօս, կատակասէր եւ սրամիտ էր. ըստ իր սո– վորութեան դիչերները կը քանաթ խոտէ կարծր բազմոցի մը վրայ. առաւօտները կանուխ կ'արթննար եւ առաջին գործը կ'ըլլար պաղ ջուրի լոգանք մը առնել. ապա կ'իջնէր պարտէզ, կը ջրէր ծաղիկ – ներուն եւ բանջարանոցին ածուները, կը կերակրէր հաւերն ու բադերը, միչտ պարտէզին մէջ դիմաւորեալ կերպով ի– րարանցում մը ստեղծելով, որպէս զի անեցիները արթննան: Կը սիրէր ելակի եւ մանաւանդ խակ թուղէ պատրաստուած անուշը որ մայրս կը պատրաստէր խնամ– քով, իսկ Վարդապետը կը ճաչակէր մեծ ախորժակով:

Մեր տան հաւատարիմ բարեկամներէն մին ալ հօրս զպրոցական դասընկերներէն Յ. Գ. Մմբեանն էր. պրաբարպետ, պատմագէտ փիլիսոփայ մը. աստուածա – վախ հաւատացեալ մը որ միայն բոյսե – րով կը սնանէր եւ նոյն իսկ կենդանիէ չհապորձուած որեւէ նիւթ չէր գործա– ծեր. կօչիկներուն տակը քաուչուկ, իսկ վրան բամպակէ կտաւով պատրաստուած կ'ըլլար: Շաբաթ երեկոյ մը Վարդապե – տը խնդրեց որ գինքը Մմբեանի բնակա– րանը առաջնորդեմ. ան կը բնակէր Հայոց դերեզմանատան կողմը ընդարձակ պար–

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

"ԽՈՆԱՐՀՆԵՐԸ"

Առաջին յօդուածով մը խօսած էինք Արեւմտահայ Թատրոնի ծոցին մէջ բազ – մերախտ աչխատանք մը տարած խոնարհ գործիչներու մասին, զանոնք մոռացու – թեան խաւարէն դուրս բերած ըլլալու եւ– րախտագէտ միտումով:

Երկար է այդ խոնարհներուն չարքը, այնքան երկա՛ր, որ թերթին բազմաթիւ թիւերը բաւական պիտի չըլլան գոնէ զանոնք պարփակելու համար: Պիտի ջանամ այս վերջին յօդուածով խօսիլ անոնց մասին եւ յիչատակել անոնց խնկելի անուանները.

ԱՆՆԻԿ ՁՈՒՀԱՃԵԱՆ.— Իր քրոջը՝ Թէ– րէզա Ձուհաճեանին հետ բեմ եկած է Ան– նիկ առաջին անգամ, Սկիւտարի Ազիզիէ թատրոնին մէջ:

Արտակարգ դեղեցկութեամբ օժտուած այս աղջիկը ունեցած է նաեւ յատկանչա– կան ու բացառիկ ուրիչ առաւելութիւն մը եւս: Անկաչկանդ ու մաքուր առոգանու – թիւն մը եւ հնչական ձայն:

Արեւմտեան Թատրոնի պատմութեան մէջ մեծ անուն չէ կրցած թողուլ Անիկ Ձուհաճեան, պարզ այն պատճառով որ եղած է չափազանց համեստ, անչահա – խնդիր, մաքուր, զուրկ սադրանքներ գործելու յոռի նկարագրէն, եւ մանա – ւանդ հեզահամբոյր ու բարի իր երէցնե– րուն նկատմամբ:

Այսուհանդերձ, սակայն, Անիկ Ձու – հաճեան փոքրիկ յաջողութիւններ ձեռք բերած է, մանաւանդ երիտասարդ սերա– հարի դերերով, ինչպէս՝ Բաօլո (Կեստր Պօրճիա), Ֆիամենդա (Փոքր Բոլոնիա), Ֆլոռէթ (Փարիզի ադէտուհիները), Տաֆնէ (Անճելօ Մալիփիէռի) եւայլն դերերով:

Եղած է նոյնպէս յաջող երգչուհի եւ պնահատուած զարուհի:

ՕՆՆԻԿ ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ.— Արեւմտահայ Թատրոնի գուսաներգական ճիւղը (օփե– րէթ) եղած է ամէնէն փայլունը:

Շնորհիւ Սերովբէ Պէնկլեանի, որուն կեանքին ու գործին մասին երկարօրէն խօսած ենք այս սիւնակներուն մէջ, Հայ գուսաներգական Թատրոնի ձայնը բարձ– րացած հնչած է բումանդակ Օսմանեան կայսրութեան մէկ ծայրէն մինչեւ միւսը, մինչեւ հեռաւոր Եգիպտոսներն ու Յունիականի ափերը, Հելլենական հոգին եւ բուրդերու երկրին մէջ հիացումի ալիքներ առաքա – ցնելով հայ տաղանդին նկատմամբ:

Պէնկլեանի յաջողակ աչակերտներէն է եղած Օննիկ Կիւրեղեան, որ տարիներ չա– բունակ աչխատած է գուսաներգական խումբին մէջ, իբրեւ առաջնակարգ պա – րիթոն:

Աչխատասէր, աչխոյժ եւ տաղանդաւոր այս երիտասարդը, որ սահմանուած էր դառնալու արեւմտահայ բեմի չսպասուած աստղերէն մին, դժբախտաբար չատ կա – նուխ է մեռած, զոհ դառնալով տ՝ողբ հիւանդութեան մը:

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ՄԱՍԻՆ

Ս. Ա. Ջանջղեցյանի հոդվածի առթիվ

Ս. Ա. Ջանջղեցյանը «Արարատ» ամսագրի 1910 թ. հոկտեմբերի տետրակում տպագրել է «Հայոց լեզվի մասին» հոդվածը, որի մեջ նա ուզում է ապացուցանել, թե հայերենը ոչ միայն հնդեվրոպական լեզուների ընտանիքին չի պատկանում, այլև ոչ մի ուրիշ լեզվի հետ ազգակցական կապ չունի։ Ինչպես ինքն է ասում, նրա նպատակն է «ցույց տալ, որ հայերենը ինքնուրույն լեզու է, որ նա ոչ մի ուրիշ լեզվի հետ ազգակցական կապ չունի, որ նա ոչ մի ուրիշ լեզվի ճյուղ չէ, ոչ էլ ինքն է ուրիշ լեզվի ճյուղ»։ Հեղինակը ուզում է ապացուցանել իր միտքը հետևյալ կերպ։

Ամեն մի լեզու, որ ունի ազգակցական կապ ուրիշ լեզուների հետ, պիտի ունենա ընդհանուր հատկություններ, որոնք ցույց տան այդ կապը։ Ընդհանուր հատկությունները կարող են լինել ձայնական, քերականական և բառերի։ Ձայնական ընդհանուր հատկությունները պիտի ցույց տան, որ այդ լեզուների ձայնական համակարգերը նման են միմյանց։ Քերականական ընդհանուր հատկությունները պիտի ցույց տան, որ այդ լեզուների քերականական կառուցվածքները նման են միմյանց։ Բառերի ընդհանուր հատկությունները պիտի ցույց տան, որ այդ լեզուների բառերը նման են միմյանց։ Ս. Ա. Ջանջղեցյանը ուզում է ապացուցանել, որ հայերենը ոչ մի ուրիշ լեզվի հետ ոչ մի ընդհանուր հատկություն չունի։

Ինչպես տեսանք, Ս. Ա. Ջանջղեցյանը ուզում է ապացուցանել, որ հայերենը ոչ մի ուրիշ լեզվի հետ ոչ մի ընդհանուր հատկություն չունի։ Ինչպես ինքն է ասում, նրա նպատակն է «ցույց տալ, որ հայերենը ինքնուրույն լեզու է, որ նա ոչ մի ուրիշ լեզվի ճյուղ չէ, ոչ էլ ինքն է ուրիշ լեզվի ճյուղ»։ Հեղինակը ուզում է ապացուցանել իր միտքը հետևյալ կերպ։

Ամեն մի լեզու, որ ունի ազգակցական կապ ուրիշ լեզուների հետ, պիտի ունենա ընդհանուր հատկություններ, որոնք ցույց տան այդ կապը։

ուին հետեւեալ բաժիններըը.— Տէրեան հարապատները, մանկութիւնը, պատանեկութիւնը, ուսումնառութիւնը, ծննդավայրը, պրակտն գործունէութիւնը, յեղափոխական ու պրակտն գործունէութիւնը, Տէրեանի ժամանակակիցները:

Իւրաքանչիւր բաժին պիտի բաղկանայ առանձին ենթաբաժիններէ, որոնցմէ ամէն մէկը պիտի պատկերացնէ բանաստեղծի կեանքին ու ստեղծագործութեան տարբեր երեւոյթները:

Թանգարանին մէջ Վահան Տէրեան ներկայացուած է ոչ միայն իբրեւ արուեստագէտ այլ նաեւ որպէս ընկերային գործիչ եւ յեղափոխական:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ (Ֆրանսա) բացառիկ իրաւունքները վերջ գտան Շարաթ օր: Վեց ամսուան լիազօրութեան չրջանին կառավարութիւնը 208 հրամանագիր հրատարակած է Հոկտեմբերէն ի վեր, 30 ալ կը հրատարակուին: Միայն Օգոստոսին որոշուեցան հարիւր միլիառի նոր տուրքեր: Ըմպական նախարարութեան մէկ պաշտօնեան յայտարարած է որ եթէ նման որոշումներ արուած ըլլային սովորական ժամանակ դահլիճը քանդուած ինկած էր:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ
ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

—o—

Ասպլէսուն լոյս կը տեսնէ Հայ-Բոյժի Նոյեմբեր - Դեկտեմբեր թիւը (203-204), ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, 48 էջ.—

Մարդոց վերջէն ճանչնալ խլիրդը (ֆանսէր): *Ի՞նչ է պնդերակութիւնը, կանխապզուշութիւն ու դարմանում* (Տոքթ. Նազասարդ), *Սեւանի աւազանը* (Ք.): *Գէր կիներուն յղութիւնը* (Տոքթ. Լոմման): *Ալիւրին ահազանգի նշանները* (Փրոֆ. Տիւէրւէն): *Ստամոքսի ընդլայնում* (Տոքթ. Գալուստեան): *Մխ ուտելուն վնասները եւ օգուտները* (Տոքթ. Պոնտէլ): *Օգտագործել մեռելներուն արիւնը* (Փրոֆ. Շարիմանեան՝ *Երեւանէն*): *Եթէ կիները գիտնային* (Ս. Նիկողոսեան): *Առամնարոյժին հասկացողը* (Տոքթ. Գեղամ Այվազեան): *Ճարպանիւթի անօթութիւն* (Հայ - Բոյժ): *Ինկաւ մարեցաւ* (Խաչուհի): *Ադիքներուն մէջ ճճի ունի* (Տոքթ. Շ. Այվազեան): *Փակ լոլ եւ արդի մարդը* (Տոքթ. Պօղոսեան *Արշակ*):

× Հայ - Բոյժի *բացառիկը, բաժնեգին նին վրայ 500 ֆրանք յաւելումով միայն պիտի ղրկուի բաժանորդներուն՝ փետրուար մէկէն սկսեալ, ինչպէս յայտարարած էինք նախապէս, (Թղթատարական ծախքերու յաւելումը կ'արդարացնէր ատելի կանուխ բարձրացնել դինը)*:

× Հայ - Բոյժի *համար ղրամական ամէն առաքում կատարել Շ. Նարդունիի անուան, միշտ մանտա - ֆարթով, յառաջի խմբագրատան հասցէով (ղրել՝ ռէտաֆխոն «Յառաջ»,— չէնքին դանդան բաժանումներուն պատճառով), բայց երբեք Յառաջի ջէֆ-փոսթալով*:

Տարեկան բաժնեգինը *ցնոր տրօրինութիւն՝ 1200 ֆրանք, արտասահման 1500*:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սեղրակ Եավրուեանի դաշնակի ռեսիթալը յառաջիկայ Մարտ տասնին, Սալ կավոյի մէջ:

×

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ»

Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ.Յ.Դ. Ահարոնեան խումբին:

ՄԱՅԻՍ 2ԻՆ

×

Ֆ.կ. Խաչի կեդր. վարչութիւնը փարիզի չրջանի տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ Կապոյտ Խաչի օրը, 12 Ապրիլին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ:

×

Սերաստիոյ նահանգի Մուրատ Ռեւում-նասիրացի գեղարուեստական երեկոյթը Մարտ 22ին:

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Գեղարուեստական երեկոյթ, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, 10 Մայիս 1959

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

Կրքնոպլի Կապ. Խաչի «Մանուկներու Օր»ուան հանդէսին տոթիւ ի նպաստ իր դպրոցին եղած նուէրներու անուանացանկը: Շնորհակալութիւն բոլորին:

Տէր եւ Տիկին Ալիքեան 3200, Փոքրիկը Ժօժօ (Օնպաչեան) 2800, Տէր եւ Տիկին Գուլնազարեաճեան 2400, Օր. Սիպէեան 1600, Պ. Զաուիկեան 1400, Տէր եւ Տիկին Ճերմակեան 1400, Պ. Վ. Աւագեան, օրիորդ Աւագեան, Տիկին Արապեան, Տիկին Անտոնեան, Տէր եւ Տիկ. Այվազեան Համպարեան Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան 1200, Տիկ. Ծիպիտասեան 900, Տիկին Կարմիրեան 700, Տիկին Ա. Մոսկոսեան 700, Տէր եւ Տիկին Երանոսեան, Տէր եւ Տիկին Սիմոնեան, Տիկին Գազանճեան, Տիկին Տէլալեան, Տէր եւ Տիկին Մինքաչէեան, Պ. Թ. Մինքաչէեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Կիւրիւնեան հինգ հարիւրական Ֆրանք, Փոքրիկն Յ. Բաբախեան չորս հարիւր, Ոմն երեք հարիւր, Պ. Սարդիսեան250, Տիկին Երկայնեան 200, փոքրիկն Աւետեան 200, դումար՝ 26·150 Ֆրանք:

Հրեշտակներու եւ Աստուածամօր հանդուստները պատրաստուած են Տիկին Այվազեանի կողմէ, թաղերն ու հրեշտակներու թիւերը նուէր՝ Տիկին Մինքճեանի կողմէ:

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ 28ՐԴ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կիրակի 8 Մարտ, 1959, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, Սալ տը յա Շիմի: 28պիս, Րիւ Սէճ Տօմինիք, Փարիզ (7), *Մէթրօ Ինվալիտ*:

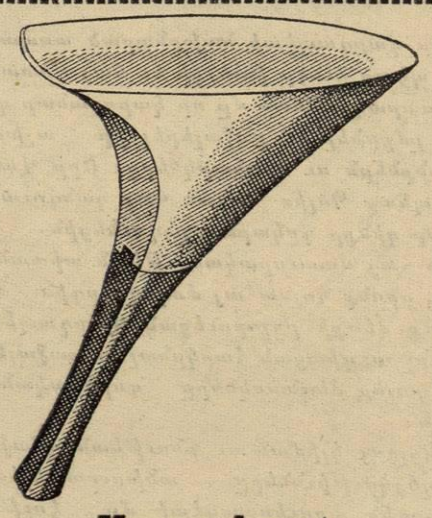
Սկաուտական յայտագիր, հայկական պարեր եւ երգեր:

Ներկայացում եւ դուարճալիքներ:

Մուտք 300 եւ 500 ֆրանք:

ANNONCES PUBLICITÉ
ԴԻՄԵԼ
ՏԻԿԻՆ Է. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
LE PROVENÇAL ԹԵՐԹԻՆ
Marseille
75, Rue Francis Davso
Tél. : 37-88-60

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ
ՆՈՐ ՎԷՊՐ
ԱՐԾԻՒՆԵՐԸ
ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ
540 էջ, գին 1000 ֆրանք
Դիմել հեղինակին՝
53, AVENUE DE ST. JULIEN
MARSEILLE - 12e
կամ հայ գրավաճառներուն

Vanplast
Հաստատութիւնը արդէն հրապարակ հանած է իտալական վերջին նորաձեւ բարակ կռնակները՝ կատարելագործուած ձեւերնկալ ներքերու (*մաթիէռ փլաստիք*) եւ ալիւմին - իումի միացումով:
ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 50 - 55 - 60 65 - 70 - 75 - 80 - 85 (*Նմոյշներու ձրի սպասարկութիւն*):
VANPLAST
14, BLD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF - SEINE
Tél.: ITA 33-38
» 16-36

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մեծ պարահանդէս, կազմակերպուած Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան կողմէ, 22 Մարտ Կիրակի ժամը 16-24, Ազբել Մխիթէրի ընդարձակ սրահը:

×

Մարտ 28 եւ 29
Լիան (28), Մարսէյլ (29)
Փառատօն, նախաձեռնութեամբ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի:

×

Նոր Սերունդի օրը Պանկէօի մէջ, Մարտ մէկին եւ տարեկան մեծ պարահանդէսը Մայիս 9ին, 6րդ քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ կարմիր Խաչի տարեկան գերեկոյթ պարահանդէսին տոթիւ Ֆէստիվիթիէ օպերեթեան կայանին կը նուիրեն.—

Պ. Տէր Յովհաննէսեան երկու հատար Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Զօլաքեան հատար, Տէր եւ Տիկին Թէսիլ հինգ հատար Ֆր., Պ. Վ. Ֆրէնկեան տասը հատար Ֆրանք, Պ. Գրիգճեան հինգ հարիւր Ֆրանք:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, 20 Փետրուար, ժամը 21ին Սոսիէթէ Սավանթի մեծ սրահը
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՆԿԱՐՆԵՐՈՒ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԱՐԱԶ ՍԱՄՎԵԼԵԱՆ
Փետրուար 2էն 14
Galerie Puget
87 RUE PARADIS, MARSEILLE

ՎԵՐ. Յ. ՀԵԼՎԱՃԵԱՆԻ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

Կարաբանակ Վեր. Յ. Հելվաճեան Մարսէյլ փոխադրուած ըլլալով որպէս հովիւ Հայ Աւետարանական Մկրտչական եկեղեցւոյ, արտասահմանի եւ Ֆրանսայի իր բարեկամներէն կը խնդրէ նկատի ունենալ իր նոր հասցէն.—

Pasteur Arthur HELVADJIAN
6 Place de la Rotonde, St. Jérôme
MARSEILLE 13e (B de R) Tél. : 62-85-10

ԵԼԱՆԱԿԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՋԵՒՆԱՐԿԸ
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Հովանաւորութեամբ Տիկ. Ա. ՓԱՇԱ ՆՈՒ ՊԱՐԻ եւ ԿՈՄՍ ՏՍԱՐՍՓՕԹի
կիրակի, փետրուար 22ին, ժամը 17էն կէս գիշեր
HOTEL GEORGE V
Միջազգային «Ալթրաքսիոններ», անակնկալներ
ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ
Մեղաններու համար դիմել՝
Union Générale Arménienne de Bienfaisance
11, Square Alboni, Paris (16e)
TÉLÉPHONE : TRO 03-18

1959 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ
MORY et Cie
Հաստատութիւնը սկսած է շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարել դէպի Ս. Միութիւն ծրարներու առաքումը:
ԳԻՆԵՐԸ ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԻՋԱԾ ԵՆ
Դիմեցէք մեր նոր գիները ստանալու համար, գրաւոր, հետաքրքրական հասցէին.—
Service C des Colis Postaux
10, Rue St-Quentin, Paris 10
կամ հեռաձայնել.—NOR. 40 72 & 50 83
MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ
BOSPHORE
ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ
ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*առասպ*) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայինի, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,
Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան:
Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը:
Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

COLIS pour L'U.R.S.S. Licence Officielle
SICOMEX
20, Rue Royale, Paris 8e
Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77
Համաձայն ինքնուրիստի հետ ստորագրած պայմանագրին ամէնէն կարճ ժամանակամիջոցին ԾՐԱՐՆԵՐ, ԿԱ. ՅԱՆՁՆԻ Ի. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:
Առաջնակարգ ապրանքներ, թէքսթիլ, հագուստ, ներքնազգեստ մատչելի գիներով, տաք հագուստներ, չալ փիրկնեան բուրդէ, Նայլըն գուլպայ եւ ամէն տեսակ ապրանք:
Ճաճախորդներուն տրամադրութեան տակ են, մեր գրասենեակին մէջ:
Բոլոր ծախքերը (մաքս - ապահովագրութիւն եւն.), ծրարներուն գիներուն մէջ հաշուուած են, ստացողը ոչ մէկ վճարում կ'ընէ, ծրարներու յանձնումը ապահովուած է եւ ստացողին կողմէ ստորագրուած:
Ստացագիրը կը ղրկուի ուղղին: Բաց է ժամը 9էն 12, եւ 14էն 18·30
Envoi Gratuit de Renseignements et Catalogue

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
10
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MARDI
10 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8316 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4217

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի ԽՆԴԻՐ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

Վերջացող չաբթուան ընթացքին տեղի ունեցած զօրակոչէ մը ետք զօրաժողովի մը ներկայ գտնուեցայ Մոսկուայի մէջ։ Ներկաներուն մեծ մասը զինուորներ էին, որոնք կը պատրաստուէին Ռուշինկիթըն՝ անցնելով Եւրոպայէն։

Մոսկուայի մէջ վերջ գտած համաժողովը կազմակերպուած էր Խորհրդային Միութեան Կոմունիստական Կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէին կողմէ, որ ամէն տարի հանդիսաւոր կերպով կը նշէ Հոկտեմբեր 25ի յեղափոխութեան տարեդարձը։

Կրեմլինի մեծ դահլիճը — ներկաները՝ Նիկիտա Խրուշչեւ ամբիոնի մը առջեւ ամբողջ ժամերով կը ծափահարէին իր ելոյթը՝ շեշտելով իր ճառի — յատկապէս միջազգային քաղաքականութեան վերաբերեալ — կէտերը։

Ու կը խոստանար մինչեւ 1965 ա՛լ մեծ քայլ մը առնել Ամերիկացիներուն, այլ պահ — անցնիլ դաշնակ։

Արեւելք — արեւմուտք հակամարտութիւնը կը չարունակէ պահպանել իւանոփիական չէզոքները։

Համագումարի վեհանդամ իր ճառին մէջ Խրուշչեւ մինչ մէկ կողմէն սովորական չարաճակոյնները կը զոհէր Միացեալ Նահանգներուն վրայ, մէկ կողմէն հրաւէր կ'ուղղէր նախագահ Այզընհաուըրի, որ Մոսկուա այցելէ։

Միկոյեանի Ամերիկա այցելութիւնը նպատակ ունէր մերձեցում առաջ բերել երկու հակընդդէմ ճակատներուն միջեւ։ Մանաւանդ համոզել Ամերիկացիները թէ անկարելի չէ համակեցութիւնը երկու տարբեր վարչաձեւերու միջեւ։

Դրական արդիւնքի մը չհանգեցաւ ա — նոր առաքելութիւնը։ Սակայն որոշ չափով մեղմացուց լարուած վիճակը։

Արեւմտեան ճակատը այժմ կը յուսայ, որ մթնոլորտը աւելի պիտի պայծառանայ — նայ չնորհիւ Մաքմիլլընի դէմ Մոսկուա կատարելիք ճամբորդութեան։

Գերմանիոյ բարդ խընդիրները կը չարունակեն զրաղեցնել ա — րեւմտեան երեք մեծ դաշնակիցներն ու Արեւելքի Գերմանիան։

Թիւրիմացութիւնները փարատելու եւ Զօրեղու միացնել ճակատը աւելի ամրապնդելու նպատակով էր, որ Տըլլըս եւրոպա եկաւ անցեալ չաբթի։

Դիրքերը ճշդուած են արդէն։

Ո՛չ արեւելքը կ'ուզէ պատերազմիլ գերմանական հարցերուն համար, ո՛չ ալ՝ արեւմուտքը։ Բոլորն ալ համաձայն են պահպանելու խաղաղութիւնը։

Երեք մեծ դաշնակիցներուն եւ Խորհրդային Միութեան միջեւ գլուխ — գլխի խօսակցութիւնները մեծապէս պիտի նը — պաստեն խաղաղութեան ամրապնդման։

Աւոր է, որ կը սպասէ խաղաղութեան ծարաւի մարդկութիւնը։

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

"ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆՔ"
ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ՏԸԼԼՍ

•

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՈՒՇԸՆԿԻԹԸՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

—o—

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նախարար Տըլլըս Ուշինկիթըն վերադարձաւ, Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ բանակցութիւններ ունենալէ ետք։

Տըլլըս երկու անգամ տեսնուեցաւ Վարչապետ Ադընաուըրի հետ։ Արտաքին Նախարարը գոհ է իր խօսակցութիւններէն եւ իր եզրակացութիւնը այն է, որ Արեւմուտքը միակամ եւ վճռական պիտի ըլլայ Գերմանիոյ մէջ իր իրաւունքները պաշտպանելու համար։

Ամերիկեան Ներկայացուցիչ Արտաքին յանձնախումբին առջեւ Յունուար 28ին Տըլլըս կարդ մը յայտարարութիւններ ըրած էր, որոնք հրապարակուեցան կիրակի օր։ Արեւմուտքի քաղաքական բոլոր ոլմքերն ու թևերը իրենց չէզոք կը դնեն հետեւեալ յայտարարութեան վրայ։— Արեւմտեաններու միջեւ կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է՝ Պերլինի մէջ վճռական ըլլալու համար։ Հակառակ պարագային՝ պատրաստ ենք պատերազմի, քան Արեւմտեան Պերլինէն հեռանալու։

Տըլլըս աւելցուցած է նաեւ, թէ Պերլինի հարցին մէջ Ռուսերը պիտի չկրնան ճնշում բանեցնել մինչեւ վերջին վայրկեանը՝ արեւմտեան ուժերուն մինչեւ ճնշք մը բանալու նպատակով։

Զինուորական տեսակէտէն ամերիկեան կարծիքը այն է թէ կացութիւնը չատ աւելի ծանր է Պերլինի քան Քեմոյի եւ Մայիւի մէջ։

Ինչպէս ծանօթ է, Տըլլըսի եւրոպական ըրջապտոյտը պատասխան մըն էր Ա. Մ. Նախագահ Այզընհաուըրի Ամերիկա այցելութեան։ Այսօր պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Միացեալ Նահանգներու դիրքը չէ փոխուած գերմանական հարցին նկատմամբ եւ Ուշինկիթըն ոչ մէկ համաձայնութիւն կնքած է Միկոյեանի հետ։ Պերլինի հարցը լուծելու համար՝ Ամերիկա հաստատ կը մնայ իր տեսակէտին վրայ։— Ազատ ընտրութիւններ։ Անշուշտ՝ պատրաստ է ուսումնասիրելու որեւէ նոր առաջարկ, բայց Ռուսերուն ծրագիրը, իր այժմու ձեւին մէջ, կարելի չէ ընդունիլ։

Թէեւ Տըլլըսի ճամբորդութեան պաշտօնական հաշուեկշիռը կարելի չէ տալ որ եւ է ձեւով, սակայն կատարուած յայտարարութիւններէն եզր՝ միջազգային մամուլը հեռեւեալ ձեւով կ'ամփոփէ դիւանագիտական գործունէութեան ծրագիրը։

1.— Մարտի մէջ (հաւանաբար՝ 15ին) Ամերիկայի, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարներու ժողով, որուն պիտի մասնակցի նաեւ Արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչը։ Վայրը՝ Փարիզ։ Օրակարգի միակ հարց՝ Պերլին եւ Մոսկուայի կատարելագործման ըլլալիք առաջարկները։

2.— Արտաքին նախարարներու արտաքսումները պիտի յայտնուին Արեւելեան Ուխտի նախարարներուն, որոնք Ապրիլ 2 — 4 Ուշինկիթընի մէջ ժողով մը պիտի գումարեն։

3.— Արեւելք — Արեւմուտք ժողովը՝ կրնայ գումարուիլ Ապրիլին կամ Մայիսին, Ժընեւ կամ Վիէննա։

Մինչ այդ, Փետրուար 14ին Մոսկուա պիտի յանձնուի Յունուար 10ի ռուսական յուշագրին պատասխանը։

ՕՐ ՕՐԻՆ

ԺՊԻՏԻ ՄԸ ՀԱՆԵԼՈՒԿԸ

Անգլիացի բժիշկ մը, վերջերս «լուծեց» չորս հարիւր յիսուն տարուան հանելուկ մը։

Դասախօսութիւն կուտար ամերիկեան համալսարանի մը մէջ եւ ի միջի այլոց յայտարարեց, թէ մեծահռչակ իտալացի նկարիչ Լէոնարտօ տա Վինչիի «Մոնա Լիզա»ն ... յղի էր, երբ կը նկարուէր։ Եւ ատոր համար է որ անոր լեցուկներ դէմքին վրայ կը նկատուի աննշմարելի ժպիծաղ մը։ Շուրջ՝ իրա՛ւ ժպիտ մը։

Անգլիացին բժիշկ է եւ վիրաբոյժ։ Սովորութիւնը կը պահանջէ որ երբ բանիմաց բժիշկ մը որեւէ նիւթի մասին խօսի, առաջնորդուի, առաւելապէս, իր մասնագիտական ծանօթութիւններով։ Այդ պատճառաւ ալ, ուրեմն, մեր անգլիացի բժիշկը կը բացատրէ, թէ «մայրիկցու» մը ի՛նչ կերպարանիւ կ'ունենայ եւ ի՛նչ հագուստ հագած կ'ըլլայ։

Բժիշկը աւելի տրամաբանական բաներ ալ կ'ըսէ։ Պաստառին խորութեան վրայ փռուած համայնապատկերը — լեռ, ձոր, առու — իւիճին կը փաստէ թէ նկարիչը — վրձինը մատներուն մէջ ու Մոնա Լիզան դիմացը — կը մտածէր Ստեղծագործութեան հրաշքին մասին։ Այո՛, կեանքի ծնունդին մասին։

— Մի՛ երկնցնէք ... Երեսուն տարի է որ Լէոնարտօ տա Վինչիի կեանքով ու արուեստով կը զբաղիմ ... Դուք իմ խօսքս մտիկ ըրէք — Տիկին Ֆրանչեսքօ տէլ Ճիոքոնտան մայրիկ պիտի ըլլար շուտով ... Միայն «մայրիկցու»ներու դէմքին վրայ կրնայ յաճիլ անդորրութիւնը նման ժպիտի մը ...

Ու երեւակայեցէք որ 450 տարիէ ի վեր, զանազան աւուններով մկրտած էին Մոնա Լիզայի ժպիտը։

— Անմեկնելի կախարդիչ, սիրուն, խաղցր, պչրական, ցանկայարոյց, անբացատրելի, տիրական, անթափանցելի, կեղծ, անազորոյն, գթառատ, շնորհալի, չարագուշակ ...

Եթէ Անգլիացի բժիշկին այս լուծումը վերջնական նկատուի — եւ Լուէարկուի Միացեալ Ազգերու համաժողովին կողմէ ... — վէճը միանգամընդմիշտ վերջ կը գտնէ եւ մարդիկ, այսուհետեւ, Մոնա Լիզայի ժպիտին համար կ'ըսեն։

— Մայրական ժպիտ մը ունի ... ժը — պիտներուն ամէնէն ազուորը ու ամէնէն խաղցրը, որ Զուարթուններու թեւերով վար կ'իջնէ ու կը լուսաւորէ մայրիկին դէմքը ...

×

Դէմքերու արտայայտութեան հանելուկը լուծող այս տեսակ իմաստուն բժիշկի մըն ալ մենք պէտք ունէինք, մեր արտին մէջ։

— Արդարե՛ւ, ի՛նչ ժպիտներ կան մեր բոլորտիքը, մեկնաբանութեան կարօտ։

Նախ, սա շոգոտորքին ժպիտը։ Բարեկամին կը բարեւէ, կը ժպտի, հակառակորդին կը բարեւէ՝ նորէն կը ժպտի։ Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ մէկուն եւ ի՞նչ ըսել կ'ուզէ միւսին։ Հանելուկ է։

Կայ ապուշին ժպիտը։ Լուր կուտաս իրեն թէ բարեկամը մեռեր է, կը խնդայ եւ յաւուր պատշաճի ճառ մը կը պատմէ։ Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ։

Կայ ուներուրին ժպիտը՝ չուներուրին ... ի պատիւ։ Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ։

Կայ շատ գիտցողին ժպիտը՝ բիչ գիտցողին ... ի նպաստ։ Ա՞ն ինչ ըսել կ'ուզէ։

×

Ամէն շարժուձեւ, ամէն արտայայտութիւն հետեւանք է, ընդհանրապէս, կազմախօսական, բնախօսական պատճառի մը։ Փա՛ստ, Մոնա Լիզայի ժպիտը։ Կամ տխրութիւնը մէկու մը, որ գէշ լուր մը առած է։

Կեղծաւորին, տխմարին, ուներուրին կամ շատ գիտցողին ժպիտը կարելի է, օր մը, մեկնաբանեմ։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԻՆԿԱԾ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕԳՆԱԿԱՆ ՉՈՒԼՋ ԲԱՑԱՌԱԾ ՎՃԻՌ ԿԸ ՉԱ — ՐՈՒՆԱԿՈՒԹ ՄԱՀԱՒԱՆ

Ինչպէս պրած էինք քանի մը օր է Թուրքիոյ եւ Յունաստանի վարչապետները եւ արտաքին նախարարները Ցիւրիխի մէջ կը փորձեն համաձայնութեան դեմին մը գտնել Կիպրոսի հարցին համար։ Յօսակցութեանց իրրեւ եզրակացութիւն յայտարարուեցաւ թէ Գարամանլիս եւ Մենտէրէս համաձայն են սկզբունքով որ Կիպրոս անկախ հանրապետութիւն մը գառնայ եւր անգլիական կանոնագիրը վերջ գտնէ։ Ժողովին չրջանակները կը յայտնեն թէ երկու վարչապետները համաձայնած են Կիպրոսի ապագայ առհմանագրութեան նախագիծին վրայ, թուրք փոքրամասնութեան (20 առ հարիւր) իրաւունքներու պահպանութեան համար։

Արտաքին նախարարներ՝ Զօրլու եւ Ադրօֆ կը չարունակեն խօսակցութիւնները որպէսզի լուծում մը գտնեն մնացած տարակարծութեանց համար։ Երկու նախարարները չէշտեցին թէ չատ կանուխ է «իրական լուսաւետութիւն» մը արտայայտելու համար։

Յարգ յստակ չէ թէ Յունաստան պիտի ընդունի թրքական այն առաջարկը որուն համաձայն թրքական զօրքը մնայ գիւղական խարիսխներուն մէջ որոնք հիմա անգլիական հսկողութեան տակ են։

Կիպրոսի ապագայ Հանրապետութիւնը հաւանաբար գառնայ Ատլանտեան Ուխտի 16րդ անդամը։

Կիպրոսի գինուորական խարիսխները այն աեն պիտի ըլլան Ատլանտեան հրամկոդութեան տակ։

Երկու պատուիրակութիւնները չեն համաձայնած նաեւ խորհրդարանական երեք ժողով ներկայացուցչական ձեւին որ կը նախատեսուի անկախ Կիպրոսի համար։

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՐՑԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ՝ ՑԵՏԱՋԳՈՒՄԱՅ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Դ.

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Գերագոյն Խորհրդի երկրորդ նստաշրջանի օրակարգի երկրորդ հարցը եղել է « կեանքի հետ դպրոցի կապն ամրապնդելու եւ երկրում ժողովրդական կրթութեան սիստեմի յետագայ զարգացումը » կամ աւելի հասկանալի լեզուով՝ կրթական սիստեմի վերակառուցումը :

Բոլշեւիկեան քաղաքականութիւնը ընդհակառակն չատ աւրիչ խնդիրների նոյնպէս եւ կրթական գործի նկատմամբ տարբեր փուլերը է անցել : «Անցեալում մեր դպրոցն ու մանկավարժութիւնը, գրում է պրոֆ. Մանթրոսեանը (« Սով. Դպրոց », թ. 10), տուրք տուեցին բուրժուական դպրոցից ու մանկավարժութիւնից եկող մեկուսման պրակտիցիզմին, էմպերիզմին, (գործնականութիւն, փորձապաշտութիւն) : Ուսուցման «կոմպլէքսային» պրոէկտային» կամ «դալտոնական» սիստեմների կիրառումով չեն սահմանափակւում սակայն այն «ծայրայեղութիւններն ու սխալները», որ թոյլ են տուել բոլշեւիկները անցեալում : Եղաւ մի ժամանակ, որ վերացրին Երեւանի համալսարանը, նրա ճիւղերի (ֆաքիւլթէների) փոխարէն հիմնելով անջատ ինստիտուտներ : Այս կարգի խարխափումներից ու սայթաքումներից յետոյ, կանգ առին «հիմնականում» դպրոցական այն սիստեմին վրայ, որ գոյութիւն ունէր նախկին Ռուսաստանում : Ռուսական ութնամեայ գիմնազիայի տեղ ստեղծուեցին տասնամեայ միջնակարգ դպրոցներ : Վերակազմուեց համալսարանը իր բազմաթիւ ֆաքիւլթէներով եւ նրա կողքին կեանքի կոչուեցան մասնագիտական բարձրագոյն դպրոցներ, որոնք կոչուեցան ինստիտուտներ :

Սրանից մի քանի տարի առաջ նոր փոփոխութիւններ մուծուեցան թէ միջնակարգ (երկրորդական) եւ թէ բարձրագոյն դպրոցների՝ բուհերի (Բարձրագոյն Ուսումնական Հաստատութիւնների) ծրագրերի եւ մանաւանդ բուհերի ընդունելութեան պայմանների մէջ : Միջնակարգ դպրոցներում իրրեւ պարտադիր առարկաներ, դասաւանդել սկսան ձեռքի աշխատանքներ, պրակտիկում :

20րդ համագումարից յետոյ, դպրոցներում, ինչպէս վկայում է նաեւ Խրուշչեւը, սկսած ցած կարգերից, աշխատանք մտցրուեց : 5 – 7րդ դասարանի երեխաները չաբաթական երկու ժամ պիտի զբաղուէին դպրոցական արհեստանոցներում, 8 – 10րդ բարձր կարգերում մտցրուեցան ղեկտանեսական, մեքենագիտութեան եւ ելեկտրատեխնիկայի չաբաթական երկու ժամեայ պրակտիկումներ եւ տարեկան 60 – 80 ժամեայ արտադրական աշխատանք (պրակտիկա) անմիջականօրէն ձեռնարկութիւններում եւ կոլխոզներում : Այս ամէնը նրա համար, որ երկրորդական դպրոցների ընթացաւարտները, երբ գնում են գործարանները եւ կ՛սկսեն ֆիզիքական աշխատանք կատարելու, ունենան որոշ հմտութիւն :

Միւս կողմից հարկադրելու համար, որ այդ երիտասարդները գնան արտադրական աշխատանքի եւ ոչ թէ անպայման ձգտեն մտնել բուհերը, սահմանափակեցին բուհերի ազատ տեղերի թիւը եւ բոլոր դիմում կատարողների համար մրցերին կոնկրոային քննութիւններ ոչ միայն մասնագիտական բուհերի, այլ նաեւ համալսարանի ու մանկավարժական ինստիտուտների համար :

Ի՞նչ արդիւնք տուին այս միջոցառումները : Սովետական թերթերի մէջ նոյն հարցին երկու տեսակ մխմեանց ժխտող պատասխաններ ենք գտնում : Ցաճախ կըրում են, որ միջնակարգ դպրոցը աւարտողները, պատասխանելով պարտիայի եւ մանաւանդ կոմսոմոլի վարիչ մարմիններից կոչին, խանդավառութեամբ գնում են աշխատելու գործարաններում եւ կոլխոզներում, իրրեւ սեւագործ բանուոր, հովիւ, կթուորուհի եւ այլն : Բայց քիչ չեն նաեւ մերկացումները այն մասին, որ ինչպէս վկայում է նախ Խրուշչեւը, « միջնակարգ դպրոցն աւարտած պատանիներն ու աղջիկները, որպէս կանոն, գտնում են, որ իրենց համար միակ ընդունելի կեանքի ուղին կրթութեան շարունակումն է բարձրագոյն կամ, ծայրայեղ դէպքում, միջնակարգ մասնագիտական ուսումնականհաստատութիւններում : Տասնամեակի շրջանաւարտների մի մասը դժկամակութեամբ է աշխատանքի գնում ֆապրիկանները, գործարանները, կոլտնտեսութիւնները ու սովխոզները, իսկ նրանցից ոմանք դեռ նոյնիսկ վիրաւորանք են համարում իրենց համար» («Ս. Հ.», 24 Սեպտ. 58) :

Ձիշդը, ի հարկէ, այս վերջինն է : Հասունութեան վկայական (պաշտօն) ունեցող կթուորուհիների եւ հովիւների նկարները, որոնցով պատկերազարդում են իրենց էջերը երեւանի թերթերը, անշուշտ իրական են, բայց իրականութեան չեն համապատասխանում նոյն թերթերի այն հաստատումները, որ այդ կթուորուհիներն ու հովիւները կամաւոր կերպով եւ նոյնիսկ խանդավառութեամբ է որ յանձն են առել կատարելու այդ «հանրօգուտ աշխատանքը » :

Կրթական գործի վերակառուցումը, որ քննում է Գերագոյն Խորհրդի երկրորդ նստաշրջանում եւ որի համար այդ բարձրագոյն օրէնսդիր մարմինը ընդունել է յատուկ օրէնք, ապացոյց է այն բանի, որ խորհրդային իշխանութիւնները անբաւարար են համարել այն արդիւնքները, որ տուել են վերջին տարիների միջոցառումները :

Գերագոյն Խորհրդի նստաշրջանի ընդունած օրէնքը ունի իր պատմութիւնը : Առաջին անգամ կրթական սիստեմի վերակառուցման հարցը չօշափեց Խրուշչեւը անցեալ տարուայ Ապրիլին կոմսոմոլի համագումարում արտասանած իր ճառի մէջ : Դրանից յետոյ նա ներկայացրեց կեդրոնական կոմիտէի նախագահութեան իր յայտնի նամակը՝ «կեանքի հետ դպրոցի կապի ամրապնդման եւ երկրում ժողովրդական կրթութեան սիստեմի յետագայ զարգացման մասին» («Պրաւտա» , 21 Սեպտ. 58, որ արժանացաւ նախագահութեան հաւանութեան եւ դրուեցաւ համաժողովրդական քննարկման : Նրա յեմբերին կենտկոմի պլէնումը, իր կարդին, հաւանութիւն տուաւ «Սով. Միութեան կոմկուսակցութեան եւ կառավարութեան թէզիսներին՝ կրթական գործի վերակառուցման մասին եւ, վերջապէս, անցեալ Դեկտեմբերին, վերոյիշեալ հարցը քննարկուեց Գերագոյն Խորհրդի երկրորդ նստաշրջանում եւ միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ վերոյիշեալ օրէնքը :

Ամենաուշագրաւը հարցի համաժողովրդական քննարկումն է, որով զբաղուեր են նաեւ Հայաստանում : Պէտք է նշել որ այդ քննարկումը միանգամայն տարբերուել է մինչեւ այժմ եղածներից, երբ ժողովները վեր էին ածւում միտինգների եւ այնտեղ հանդէս եկողները « ջերմ հաւանութիւն» էին տալիս կեդրոնի առաջարկներին, խոստանալով չանք չխնայել նրանց իրագործման համար : Այդ կարգի յառաջաբաններով ու վերջաբաններով են սկսում ու վերջացնում իրենց ասելիքները նաեւ համաժողովրդական քննարկման մասնակցողները, բայց դրա հետ մէկտեղ նրանք անում են շատ լուրջ քննադատութիւններ Խրուշչեւի առաջարկների եւ կենտկոմի թէզիսների նկատմամբ : Այս քննադատութիւնները ձեւական բնոյթ չեն կրում, այլ հանդիսանում են որոշակի առարկութիւններ կրթական գործի վերակառուցման այն ծրագրի, որ ներկայացրել է Խրուշչեւը կենտկոմին եւ որ ընդունուել է , ինչպէս ասացինք, այս վերջինիս կողմից : Բայց կայ աւելի կարեւորը : Այդ այն է, որ այդ քննադատութիւնները անհետեւանք չեն մնացել : Խրուշչեւի եւ կենտկոմի առաջարկները կրթական սիստեմի վերակառուցման մասին են – թարկուել են փոփոխութիւնների ոչ միայն մանրամասնութիւնների, այլ նաեւ որոշ սկզբունքային կէտերի մէջ : Այդ է ցոյց տալիս Խրուշչեւի նամակի բազմատութիւնը Գերագոյն Խորհրդի նստաշրջանի կողմից ընդունած օրէնքի հետ :

Հազուագիւտ են այն դէպքերը, երբ Սով. Միութեան Գեր. Խորհրդի քննարկած այս կամ այն հարցը վերաբերում է

ԳՐՔԻ ՄԸ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կէս դար առաջ Ֆրանսացի ընկերվարական Ժօրժ Սորել, զարմիկը մեծ պատմաբան Ալպեր Սորելի, կը հրատարակէր « Խորհրդածութիւններ բռնութեան վրայ» հատորը, նախապէս հրատարակուած յօդուածաշարք մը «Ընկերվարական Շարժումը» հանդէսին մէջ :

Վկայուած փաթիկի Բազմարուեստական Վարժարանէն , տարիներով աշխատած փարիզէն հեռու որպէս ճարտարապետ , կը հրաժարէր պաշտօնէն՝ ընկերային հարցերու ուսումնասիրութեամբ պարապելու համար : Սորել ինքնուս մըն էր, թափանցող միտք մը, անյագ ընթերցող մը : Համոզեցաւ տեսակէտով կը բաղդատէին դինք Մէնթ Պէօվի հետ, թափառող ամէն զաղափարներու մէջ, վերլուծող , տարբերազատող միշտ :

×

Սորել կրած էր Թրմնանի ապրելակերպը, առանց նման կը փափաքէր քաղքենի դասակարգին բարոյականը վերականգնել, կը քննադատէր ոսկեվարսութիւնը, յաճախելով Քարթիէ Լաթէն, ուսանողներուն կը քարոզէր ընկերութեան բարենորոգման պէտքը, հակասոցիոն Սոկրատն էր : Համոզուած էր որ բարոյական խոր բարենորոգում մը միշտ կարելի է , կը բաւէ որ պատմական մեծ առաքելութեան մը գիտակցութեան տէր դասակարգ մը կազմուի :

Թարօ եղբայրները « Մեր սիրելի Փեկին» գրքին մէջ նկարագրելէ յետոյ Սորելը, կ՛աւելցնեն. « Խորհրդածութիւնները» այս ժամանակի մեծ գրքերէն մէ կը կը մնայ, որովհետեւ եղակի բախտ ունեցաւ ներշնչելու Լենինի պոլշեւիզմը եւ Մուսոլինիի Ֆաշիզմը միանգամայն » : Լենին խոստովանած չէ թէեւ, բայց հետաքրքրուած է բռնութեան մեթոտին , իշխանութեան տիրանալու համար, իսկ Մուսոլինի կը գրէր թէ «Սորել իր վարպետն է» : Ֆրանսացիին գործը ներշնչարան ու բարձի գիրքը եղած է խոտլացի իշխանապետին : Հիթլէր ապահովաբար կարդացած էր այդ գործը, ուր կը գտնուին վահներեան ու նիչէական տարրեր, հետ բռնութիւններու փառաբանութեամբ : Սորել կը յայտարարէ . « Ընկերվարութիւնը չի կրնար իր գոյութիւնը պահել առանց բռնութեան ջատագովութեան », (էջ 346) :

Հարկ է պատրաստել պայքարող ընտրանի մը զանգուածները չարժելու համար : Ընտրանիներու կազմութեան չուրջ Սորելի դաղափարները մեծապէս ազդած են Մուսոլինիի, Լենինի, Հիթլերի դաղափարներուն եւ գործունէութեանց վրայ, ինչպէս գոյց կուտան կրթ. ծրագիրները, կրթական մեթոտները : Սորել օրինակ կը բերէր Կաթոլիկէ Եկեղեցին. « Կաթոլիկէութիւնը պայքարի պաշտօնները միշտ վերապահած էր փոքրաթիւ մարմիններու, որոնց անդամները խիստ կերպով ընտրուած էին, իրենց կոչումը ճշդելու յատկացուած փորձերով : Վանական եկեղեցականութիւնը կը գործադրէ այս կանոնը, զոր մոռցած են յեղափոխական դրողները : Անգլիացի աշխատաւորական մը Փոլ տը Ռուղիէի կ՛ըսէր. « Կը տկարանանք եթէ տկար տարրեր իբրեւ ցրննենք : Խիստ վտանգաւոր պիտի ըլլայ պրոլետար դասակարգի համար, եթէ պաշտօններու բաժանում մը չկատարուի : Ընտրութիւնը այնքան չնչուղութիւն պատճառեց Կաթոլիկէ Եկեղեցիին իր պատմութեան երկար ընթացքին :

×

Լենին Ցուրիեւի աքսորավայրին մէջ ուսումնասիրած էր Սորելի դիրքը, ուրկէ ներշնչուած կը գրէր. « Պատմութեան մեծ խնդիրները միշտ լուծուած են բռնութեամբ» : Սորել ամենուրեք իր հիացումը կը յայտնէր Լենինի յաջողութեան, յարգանք ունէր Մուսոլինիի հանդէպ , որուն քաղաքական յաջողութեան վատահ էր, նոյն իսկ նախատեսած էր ձենովայի ընկերվարական համագումարին առեն , բայց բաւար չունեցաւ տեսնելու աչքերին իշխանութեան ելլելը, որովհետեւ 1922 Օգոստոսին :

Սորել բարոյական մտահոգութիւններ ունէր, կը քննադատէր ընկերվարական – ներէն անոնք, որոնք որպէս աշխատաւոր դասակարգի պաշտպաններ քաղաքական ասպարէզ կը նետուին եւ դանոց կ՛առնեն այդ դասակարգին դասախարակութիւնը : կը պահանջէր գործաւորական միութիւններու անկախ զարգացումը, ձերբազատուած քաղաքական կուսակցութիւններէ , դէմ էր նաեւ պետապաշտութեան, կը դառնար , համակիր ընդհանուր գործադուլի : կը քննադատէր ընդհանուր բռնութիւնները, երեսփոխանական ժողով – ները, ուր դասարկ վիճաբանութիւններ միայն տեղի կ՛ունենան, անամէջ ճառեր կ՛արտասանուին : Պրոլետարական բռնութիւնը առաջնորդուած ընդհանուր գործադուլի գաղափարով, պիտի յաջողի նոր բարոյական մը տալ, փրկել ընկերվարութիւնը աւազախրումէ, բարձր պահելու յեղափոխական պատրաստակամութիւնը : « Երեսփոխանական ընկերվարութիւնը յամախորդներուն համաձայն լեզու կը գործածէ : Երբեմն հայրենասէր է, երբեմն կը խօսի բանուորներուն, երբեմն ալ փոքր փաթրոններուն» : Օրինակ կուտայ Ժորէսը, որ վարպետ գործած է ժողովրդային շարժումները օգտագործելու արուեստին մէջ :

×

Սորել կը դիմէ կաթոլիկէ հեղինակներու՝ արդարացնելու համար բռնութեան փառաբանութիւնը : Փոլ Պիւրօ, ուսուցիչ Փարիզի Կաթոլիկէ Համալսարանին եւ ապագայի էլ Փլէյէ դպրոցին, կը գրէր Նոբվեկիոյ գիւղացիներու մասին թէ դասընկերի հարուած մը նուազ ծանր է, քան քաղաքակիրթ երիտասարդութեան մը անսանձ ողջախոհութիւնը : կը յիշէ Փոլ տը Ռուղիէն, նոյն դպրոցին պատկանող, որ կ՛արդարացնէ Լինչի օրէնքը, մինչդեռ Ֆրանսայի մէջ «բարբարոսութեան ատանիչ մը կը նկատուէր այդ օրէնքը» :

Սորել կը խօսէր նաեւ քաղքենի դասակարգի իմփերիալիզմի մասին, որուն դէմ պիտի պայքարի աշխատաւոր դասակարգը : Այդ պայքարը բարոյացուցիչ պիտի ըլլայ թէ իրեն համար եւ թէ քաղքենիներուն համար : Ընդհանուր պատերազմը նոպկալի կեղծիք մըն էր Սորելի համաձայն՝ երբ պետական վարիչները կը յայտարարէին, թէ կը պատերազմին համակալարութեան համար :

×

Սորելի զաղափարները, բանուորական իշխանապետութիւն , արտադրութեան պանծացում , արհամարհանք ռամկավարութեան քաղքենի խմաստով, որդեգրեր – ուեցան զարուն յեղափոխական դեկտարներէն : Մուսոլինի կ՛ըսէր. «Ինծի համար բռնութիւնը բարոյական է , աւելի բարոյական քան համաձայնութիւնները , Ֆաշականութիւնը պիտի ըլլայ Սորելեան » :

Սորել ալ իր օրինութիւնը դրկեց Լենինի եւ պիտի օրհնէր միւս իշխանապետներն ալ, եթէ ողջ մնար : « Երջանիկ պիտի ըլլամ, եթէ գերեզման իջնելէս առաջ տեսնեմ քաղքենի ռամկավարութեանց նուաստացումը », կ՛ըսէր բարեկամնե – րուն՝ երբ մէկ ոտքը գերեզմանն էր :

ԽՈՐԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՋԱՀԱԿԻՐ թիւ 3 եւ 1, հանդէս Փարիզեան Ձեմարանի Լասրանական Միութեան, (Ցունիս , 1958, Ցունուար 1959), 96 էջ. տուէք :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի. ՀԱՍԱՆ

Ի՞նչ է հոսքերդ՝— հարցրեցի
Չալաին։
— Ծովածփացած եղբայր Մարբ Գրքերի
Հանգ, — պատասխանեց նա։
— Ինչո՞ւ ես մնացել միայնակ։
— Մի փոք ևս ջրի մեջ մտնելուն եւ
Ձեռագրերի եզը պահելուն համար։
— Շա՞տ է պահել ընկերդ։
— Մինչև հիմա ոչ մի նշան չկա։
Տիրոջ գոյքն է։ Իսկ ես ստիպված եմ
Ձկնորսությամբ զբաղվել։
— Փիլիսոփայությունն էլ չե՞ս սիրում։
— Ինչո՞ւ չեմ սիրում։ Ես ինքս էլ
Հոգով փիլիսոփա եմ։ Ես ինձ համար
Ինքնուրույն մտածում եմ։ Ես ինձ
Համար ունեմ իմ սեփական
Փիլիսոփայությունը։
— Ասա՛ տեսնեմ, ի՞նչ է քո
Փիլիսոփայությունը։
— Ես ասում եմ, որ ամեն մարդ
Պետք է ունենա իր սեփական
Փիլիսոփայությունը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական կարծիքը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական հայացքը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ճանապարհը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ոտքերը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական գլուխը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ուղեղը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական սիրտը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական աչքերը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ականջները։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական քիթը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական բերանը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ատամները։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական լեզուն։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ձայնը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական լռությունը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական խոսքը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական գործը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական կյանքը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական մահը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական հավիտենությունը։
— Ես ինչ-որ բան հասկացա,— ասացի
Չալաին։
— Ծովածփացած եղբայր Մարբ Գրքերի
Հանգ, — պատասխանեց նա։
— Ինչո՞ւ ես մնացել միայնակ։
— Մնացի՞ր մի փոք ևս ջրի մեջ մտնելուն եւ
Ձեռագրերի եզը պահելուն համար։
— Շա՞տ է պահել ընկերդ։
— Մինչև հիմա ոչ մի նշան չկա։
Տիրոջ գոյքն է։ Իսկ ես ստիպված եմ
Ձկնորսությամբ զբաղվել։
— Փիլիսոփայությունն էլ չե՞ս սիրում։
— Ինչո՞ւ չեմ սիրում։ Ես ինքս էլ
Հոգով փիլիսոփա եմ։ Ես ինձ
Համար ունեմ իմ սեփական
Փիլիսոփայությունը։
— Ասա՛ տեսնեմ, ի՞նչ է քո
Փիլիսոփայությունը։
— Ես ասում եմ, որ ամեն մարդ
Պետք է ունենա իր սեփական
Փիլիսոփայությունը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական կարծիքը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական հայացքը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ճանապարհը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ոտքերը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական գլուխը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ուղեղը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական սիրտը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական աչքերը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ականջները։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական քիթը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական բերանը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ատամները։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական լեզուն։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական ձայնը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական լռությունը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական խոսքը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական գործը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական կյանքը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական մահը։ Ես ասում եմ,
Որ ամեն մարդ պետք է ունենա
Իր սեփական հավիտենությունը։

(Շար.)

ՎՓՓՈՒՄ

Ա. Ի.

Ցուտաոր 10ին Ալաչաոյ Ալիի տան –
Շրջակայքում իրար հաջորդեցին
Մի քանի ուժեղ պայթյուններ։ Ոստիկանությունը
Սկսեց հետաքննություն։

●

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է

Ընդունել Հայկական Սովետական Հանրապետության Գերագույն Սովետի նախագահության հրամանագիրը՝ Հայկական Սովետական Հանրապետության Գերագույն Սովետի ընտրությունների մասին։

Հայկական Սովետական Հանրապետության Գերագույն Սովետի նախագահության նախագահ՝ Ա. ՀԱՅՐԻԿՅԱՆ

Քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, Կրեմլ, 15 հունվարի, 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ

ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Գերագույն Սովետի ընտրությունները պետք է տեղի ունենան 1938 թվականի հունվարի 23-

ԻՏԱԼԱԿԱՆ տագնապին լուծումը կը դժուարանայ, մինչ նշանակուած վար – չապետ Սենյի մեծամասնութիւն մը կը վնտռէր խորհրդարանին մէջ, ընկերվա – րական կուսակցութենէն (Սոսյալիթ) 5 երեսփոխաններ հեռացան կուսակցութե – նէն անդամակցելու համար ընկերվար – կան միւս կուսակցութեան (Նեննի)։ Այս՝ պատճառ է որ կաթոլիկները եւ ժող – վրդավար ընկերվարականները չկրնան պէտք եղած 295 ձայները։

ԳԱՀԻՐԻի մէջ ափրիկեւասիական երի – տասարդներու համագումարին առիթով հակահամաձայնավար հակայ ցոյց մը եղաւ։ ուսանողները կը պոռային «Մեր Միու – թիւնը՝ համաձայնավարութեան դէմ դէնք մըն է, «տգիտականութիւն կ'ուզենք եւ ոչ թէ համաձայնավարութիւն ...»։

ՔՈՒՊԱՅի յեղափոխութեան զեկավար Ֆիտէլ Գասթրօ ամերիկեան հեռատեսի – լէն խօսելով յայտարարեց թէ մօրուքը պիտի չկտրէ՝ մինչեւ որ վերջնական – պէս կարգը չվերահաստատուի երկրին մէջ։ միւս կողմէ բանուորներուն թելա – դրեց որ գործադուլ չընեն։

ՅԱԽԱԿՑՈՒԹԻԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն իր եւ իր բոլոր նեթակո – միէններուն եւ խումբերուն անունով կը փութայ խորին ցաւակցութիւններ յայտ – նել՝ Ընկ. ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՑԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ, իր կողակիցին՝ Տիկին Նազլուին եւ իր զաւակներուն, ինչ – պէս նաեւ ընկեր Ազատ Ազատպանեանին եւ Տիկին Փարիզ Ազատպանեանին։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն իր եւ իր բոլոր նեթակոմիտէ – նէրուն եւ խումբերուն անունով կուզայ խորին ցաւակցութիւններ յայտնել՝ ընկ. Յաչիկ Մխիթարեանին իր հօր մահուան առթիւ։

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Պ. Հայրանեան իր տպուն պինուորու – թենէ վերադարձին առթիւ կը նուիրէ չորս հազար ֆրանք Մշակոյթի տան։ (Տառնալ «Յառաջ»էն)։ Հազար Ֆր. «Յա – ռաջ»ին։

×

Մարսէյլէն Տիկին Ազնիւ Տէրտէրեան, իր քեռայրին Պ. Նշան Մարանեանի բժշ – կական գործողութենէն ապաքինելուն առթիւ, կը կատարէ հետեւեալ նուիրա – տուութիւնները.— երկու հազար ֆրանք Մարսէյլի Մուրատ Ուսումնասիրացին, երկու հազար Ֆր. Կապոյտ Յաչի օգա – փոխութեան կայանին եւ հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարեգործական։

×

Տէր եւ Տիկին Թորոս Շամչեանեան եւ զաւակները անհուն կսկիծով կ'ուղեն մա – հը իրենց ազգական Պ. Կարապետ Շամ – շոյեանին (Ամերիկա) եւ կը սգակիցին Այրի Տիկին եղսաբէթ Շամչեանի եւ զաւակներուն ու ընտանեկան պարագանե – րուն։

Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բար – գաւումն եւ հազար ֆրանք Մշակոյթի Տան Փոնտին։ (Տառնալ «Յառաջ»էն)։

×

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Խաչատուր – եան իրենց մօր Այրի Տիկին Մաննիկ Էք – սէճեանի մահուան տարելարձի համար հինգ հազար Ֆր. կը նուիրեն Հայ Կար – միր Խաչի (Տիկնանց Մխիթարեան)։ Տառ – նալ «Յառաջ»էն)։

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ
ՆՈՐ ՎԻՊԸ
ԱՐԾԻՒՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ
540 Էջ, գին 1000 ֆրանգ
Դիմել հեղինակին՝
53, AVENUE DE ST. JULIEN
MARSEILLE - 12e
կամ հայ գրավաճառներուն

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ
ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ – ԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամիտօր վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի ղպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ տան պահել հետեւեալ պայմաններով։

1.— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չհաւատ ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ։

2.— Ջարգացումը պէտք է համապա – տասխանէ ֆրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին։

3.— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտնե – րը։

4.— Սան մը որ չկարենայ անցնել տա – րեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ա – մէն իրաւունք։

5.— Ընտրութիւնները պիտի կատար – ուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քն – նութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յա – ռաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթաց – քին, ժամը 15 – 17ին։

Կը պահանջուին դպրոցական վկայա – կանիներ։

Դրել Տեսչութեան։—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

Պ. Մկրտիչ Եազըճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն իրենց կնոջ եւ մօր՝
ԼԻԻՍԻՆԱ ԵԱԴՈՑԵԱՆի
(ծննդեան Թումանեան) մահը որ տեղի ու – նեցաւ Փետրուար վերջին։
Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաշէն Տիկնանց Մխիթա – նը շնորհակալութեամբ առած է հետե – ւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան։

Իրենց անուան ոծնահմբութեան առ – թիւ՝ Պ. Պ. Մկրտիչ Պալեօղեան նուիրած 5 հազար ֆրանք, Յակոբ Մամուե – եան հազար ֆրանք, Յակոբ Պէրպէրեան, Թօփալեան հինգ հարիւրական ֆրանք։

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ
ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Առաջին լոյս կը տեսնէ Հայ–Բոյժի Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր թիւը (203–204), ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, 48 էջ.—

Մարզոց ղերձն ճանչնալ խլիրզը (ֆան – սէր)։ *Ի՞նչ է պնդերակութիւնը, կանխա – պղուշութիւն ու գարմանում* (Տոքթ. Նա – ւասարդ), *Սեւանի աւազանը* (Բ.)։ *Գէր կիներուն յղութիւնը* (Տոքթ. Լոմման)։ *Ալիրգին ահազանդի նշանները* (Փրոֆ. Տիւբուէն)։ *Ստամոքսի ընդլայնում* (Տոքթ. Գալուստեան)։ *Մխ ուտելուն վնասները եւ օգուտները* (Տոքթ. Պոն – տէլ)։ *Օգտագործել մեռելներուն արիւ – նը* (Փրոֆ. Շարիմանեան՝ *Երեւանէն*)։ *Եթէ կիները պիտի ապրին* (Ս. Նիկողոս – եան)։ *Ատամնաբոյժին հսկաքաղը* (Տոքթ. Գեղամ Այվազեան)։ *Ճարպանիւ – թի անօթութիւն* (Հայ – Բոյժ)։ *Ինկաւ մարեցաւ* (Խաչուհի)։ *Ագիքներուն մէջ ճճի ունի* (Տոքթ. Շ. Այվազեան)։ *Փալ – լոլ եւ արդի մարդը* (Տոքթ. Պօղոսեան Արշակ)։

× Հայ – Բոյժի *բացատիկը, բաժնեգի – նին վրայ 500 ֆրանք յատկացում մխայն պէտի գրկուի բաժանորդներուն՝ փետր – ուար մէկէն սկսեալ, ինչպէս յայտարա – բած էինք նախապէս, (Թղթատարական ծախքերու յատկացումը կ'արդարացնէր ա – նոյի կանուխ բարձրացնել գինը)։*

× Հայ – Բոյժի համար գրամական ա – մէն առաքում կատարել Շ. Նարդունիի անուան, *միշտ մանտա – խարթով, Յա – ռաջի խմբագրատան հասցէով (գրել՝ ռէտաքսիոն «Յառաջ»,— չէնքին դռնա – պան բաժանումներուն պատճառով), բայց երբեք Յառաջի չէք–փոսթալով։*

Տարեկան բաժնեգինը *ցնոր տրօրինու – թիւն՝ 1200 ֆրանք, արտասահման 1500։*

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ջո – րեքշաբթի, Քաֆէ Քաուէի սրահը։

Կը խօսի ԵԴՈՒԱՐԴ ԱՂԱՄԵԱՆ։ Նիւթ՝ Միասք – Մեծարենց (յիսնամեակի առ – թիւ), իր կեանքն ու գրականութիւնը։ Լսարանին մուտքը ազատ է, կը խնդրուի ճշդապահութիւն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սեպրակ Եավրուեանի գաշնակի ռեսի – թալը յառաջիկայ Մարտ տասնին, Սալ Կավոյի մէջ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, 20 Փետրուար, ժամը 21ին
Սոսիէթէ Սավանթի մեծ սրահը
Մանրամասնութիւնները յայտնուած։

ՆԿԱՐՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԱՐԱԶ ՍԱՄՎԵԼ ԵԱՆ
Փետրուար 28ին 14
Galerie Puget
87. RUE PARADIS, MARSEILLE

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
GALA FOLKLORIQUE ARMÉNIEN

«Հայկական երգերով»
« Հայկական եղանակներով »
«Հայկական պարերով »

Մասնակցութեամբ՝ *«ԱՐՄԵՆԻԱ»* նուագախումբին
Պ. Տէտէեան, Փ. Ֆետիէեան, Մ. Պօղոսեան, Հ. Մարուքեան
եւ «ՍՕՍԻ» պարախումբին (Տիկին *Քիւթիւհէրեան*)
Մ. Աբրահամեան, Պ. Պէրպէրեան, Շաշուկեան, Յ. Ֆետիէեան

15 *Փետրուար, կիրակի իրիկուն ժամը* 20·30*ին*, Փալէ տը լա Միւթիւալիթէի *մեծ սրահին մէջ։*

RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT MUTUALITÉ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարտ 28 եւ 29
Լիոն (28), *Մարսէյլ* (29)
Փառատօն, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի։

×

Նոր Սերունդի օրը Պանկօք մէջ, Մարտ մէկին եւ տարեկան մեծ պարա – հանդէսը Մայիս 9ին, Ճրագ քալաքսպէ – տարանի սրահին մէջ։

×

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ»
Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ.Յ.Դ. Ահարոնեան խումբին։
ՄԱՅԻՍ 2ԻՆ

×

Յ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը փա – րիզի շրջանի տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ Կապոյտ Խաչի օրը, 12 Ապրիլին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ։

×

Մեծ պարահանդէս, կազմակերպուած Փարիզի Համազգ Հայր. Միութեան կող – մէ, 22 Մարտ կիրակի ժամը 16–24, Սէրթլ Միլիթէրի ընդարձակ սրահը։

×

Սեբաստիոյ Նահանգի Մուրատ Ուսում – նասիրացի գեղարուեստական երեկոյթը Մարտ 22ին։

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ
Գեղարուեստական ցերեկոյթ, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, 10 Մայիս 1959

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ձեռնարկուներ (անթրփրնէօր) *Քրիքօ – սիւխին եւ սփօրի առարկաներ* (արթիֆ – լը տը Սփօր)։ *Շատ խնամուած աշխա – տանք։ Ներկայանալ նմոյշով։—*

LEGITEX
56, Rue des Petites Ecuries, Paris 10e

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ կարմիր Խաչի Ֆէտերալիւքսիոն օգտախտութեան կա – յանի ընդարձակման ի նպաստ կը նուի – րեն.— Պ. Պ. Հէքիմեան, Քէյճեան, Շահմիրեան, Բամպուքճեան (Թուրքո), Պաճիճաբօնեան (Վարնա), եւ Գեղամ Հաղարեան Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Ար – լանեան երեք հազար, Տէր եւ Տիկին Ա – ճեան իրենց ծնողաց յիշատակին հինգ հազար Ֆրանք, Պ. Մինասեան 500 Ֆր.։

×

Հայ կարմիր Խաչի տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսին առթիւ Ֆէտերալիւքսիօ – գութեան կայանին կը նուիրեն.—

Պ. Տէր Յովհաննէսեան երկու հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Զօլաքեան հազար, Տէր եւ Տիկին Թէսիէ հինգ հազար Ֆր., Պ. Վ. Ֆրէնկեան տասը հազար Ֆրանք, Պ. Գըլըճեան հինգ հարիւր Ֆրանք։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
46, Rue Richer - Paris (9e)
Tél. : PROvence 64-90

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆրանք
Օրեր եւ ժամեր, Շ. *Մխսքեան*	2000
Դրօշակ, 1890 – 1897 Ա. *հատոր, կազմուած*	2400
Դրօշակ, 1898 – 1901 Բ. *հատոր, կազմուած*	2400
Արծիւները Անապատին մէջ, Կ. *Փոլատեան (վէպ)*	1000
Խոդեդան, *Յաչիկ Դաշտենց, Տպ. Ցուսարեր*	700
Նահատակ, Տ. Զրաֆեան (*քերթ.*)	300
Մահուան Առագաստը եւ Առաջին Սէրը, Վ. *Շուշանեան*	500
Մեծապատիւ Մուրացկանիներ, Յ. *Պարոնեան*	400
Կարմիր ժամուց, Ա. *Ար – փիարեան (վէպ)*	300
Պապիկ ու թոռնիկ, *Արմենեան Հայրիկ*	500

Փոխադրուներուն կը գրկուի գրացանկ։

Երգն Հայաստանի, *հեղինակ՝ Ձօրճ Մարտիկեան, հրատ. « Համազգային» Պէյրութ, 1957, լաթակազմ* 1000

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ
ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

Տարեկան միայն 700 ֆրանգով

Եթէ կ'ուզէք լաւ վճարուած պաշտօն – նայ ըլլալ, արձանագրուեցէք Ասօսիա – սիօն ֆիլօթէխնիքի հաստատած ճիւղե – րուն՝ տափթիլօկրաֆի, սթէնօկրաֆի, բոլոր գործածական լեզուներով, որոնց մէջ սպաներէն, ինչպէս նաեւ պաշտօնա – տան յատուկ բոլոր գիտելիքներուն՝ Ա – սիւռաես, Սէֆիւրիթէ Սօսիալ, պանկե – յու յատուկ նիւթեր, արդիական տոմա – րակալութիւն, առեւտրական օրէնսդրու – թիւն եւն.։ Ասօս. ֆիլօթէխնիքը գիւրու – թիւն կուտայ իր յաջող աշակերտներուն լաւագոյն պաշտօններու անցնելու։

Եթէ կ'ուզէք պաշտի մէջ յաջողիլ, կամ թատերական արուեստին նուիրուիլ, հե – տեւեցէք նոյն հաստատութեան հեռաւոր ճիւղերուն, ուսումնասիրութիւն եւ գիտու – թիւններ, պատմութիւն, աշխարհագրու – թիւն, գրականութիւն, քննադատութե – թիւն, Ա.ռ Տոամաթիք։

Կրնաք մեկնիլդ տան եւ նոյն վճա – րումով միայն լիակ Քոնտրոլէի մէջ հա – յերէնի եւ հայ գրականութեան դասըն – թացքներուն հետեւիլ։

Արձանագրուիլ Աս. Ֆիլօթէքնիքի կեդ – րոնը՝

47, Rue Saint André des Arts
Մէթրօ՝ Օդէոն կամ Սէն Միշէլ։
Ինչպէս նաեւ Լիսէ Քոնտորսէ
Rue de Havre

Ընդունելութեան եւ Ուրբաթ երեկոները Հայերէնի սրահը 7 – 8։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
11
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MERCREDI
11 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8317 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4218

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԻՊՐՈՍԻ ԿՆՃԻՒՐԸ

Կիպրոսի կնճիռը մէկն է այն բազմաթիւ վախուձիկ հարցերէն, որոնք յետպատերազմեան շրջանին լրջօրէն կը սպառնային Մերձաւոր Արեւելքի խաղաղութեան :

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմն ալ — ինչպէս առաջինը — մեծ ցնցումներ առաջ բերած էր : Իսկական երկրաշարժ :

Ու ինչպէս երկրաշարժը յաճախ պատճառ կը դառնայ արթնցնելու քնացող հրաբուխները, այնպէս ալ արեւելեան կողմն աշխարհի հինաւուրց ժողովուրդ – ներու հոգիին խորը անթեղուած ազգայնական առկայծ զգացումները բոցավառուեցան :

Արաբական վերածնունդի լայնածաւալ շարժումներուն հետ միաժամանակ ակնառու եղանք հրկիզման եւ հելլենական ազգայնականութեան զարթօնքին :

Տաղնապի շրջաններ ապրեցան Պաղեստինը, Եգիպտոս, Յորդանան, Սուրիա, Լիբանան, Իրաք, Օման – Մասքաթ, Ատէն եւ այլ հողամասեր, ուր խաղաղութիւն կը տիրէ ներկայիս, չնորհիւ ժամանակաւոր կարզադրութեանց :

Սակայն Պաղեստինի մէկ միլիոն արաբ պաղթականներու առկախ հարցը իր մէջ կը պարունակէ նոր տաղնապի մը սաղմները : Արաբեւիսրայէլեան վէճը իր լուծումին կը սպասէ տակաւին :

Այս տագնապներուն հետ զուգընթաց, Մերձերկրականի ափերուն վրայ ծագած փոթորիկին ալիքները հասած էին մինչեւ Կիպրոս, Տարիներէ ի վեր աւերներ գործելով այդ խաղաղ կղզիին վրայ :

Ցոյն հայրենասէրները հետեւելով օրինաւոր ազգայնական ընդհանուր շարժումին, ուզեր էին մայր հայրենիքին միանալ, ինչպէս մէյսըր էին — յոյնական գաղնակիցներու հաւանութեամբ — Մերձերկրականի երկոտասան կղզիները : Ներայիները կրած էին Հիթլերի հետ գործակցելու պատիժը :

Սակայն Կիպրոսը Տոտէքանէզ չէր :

Բրիտանական կայսրութեան համար Կիպրոսի ռազմավարական արժէքը կը բազմապատկուէր Եգիպտոսի եւ Սուէզի վերջնական կորուստէն ետք :

Ցոյն ազգայնականները անյարմար րոպէի մըն էր, որ կ'արծարծէին իրենց շարժումը :

Նէնէմխան Ալպիան ամէն միջոց փորձեց՝ իր ձեռքին մէջ պահելու համար զայն :

Ու ամէնէն առաջ ոտքի հանեց Թուրքերը, որոնց ձեռքէն իրրեւ կաչառք առած էր զայն 1878 Յուլիս 4ին՝ Պոլսոյ գաղտնի դաշնագրով՝ Թագելու համար Հայկական հարցը :

Դեմոկրատ կառավարութեան համար դործունէութեան անսպասելի դաշտ մը կը բացուէր : Կիպրոսը լաւագոյն առիթն ընծայեց անոր՝ Թուրքերու ազգայնամոլական զգացումները արծարծելու եւ երկրին մէջ իր դիրքը ամրապնդելու համար :

Տնտեսապէս քայքայուած, արտաքին աշխարհի առջեւ վարկաբեկուած՝ Անգլիա՝ բայի կառավարութիւնը լաւագոյնս չհաղործեց ներկայացած առիթը՝ իր չուրջ ժողովրդականութիւն ստեղծելու համար :

1955 Սեպտեմբեր 6 – 7ի պաթուրֆա թալանը կազմակերպելով, Մէնտերէս եւ ընկերները ազատ ասպարէզ տուին իրենց հայրենակիցներու բնախօսական ախորժակներուն, անգամ մը եւս ցոյց տալով քաղաքակիրթ աշխարհին թէ ո՛չ մէկ բան փոխուած է անոնց՝ դլխուն մէջ :

Մէնտերէս եւ իր ձեռքը զինող թաքուն ուժը սարսափեցան արդիւնքէն :

Կիպրոսի հարցը մտաւ նոր փուլի մը մէջ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՇՓՈԹ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

—o—

ՎԵՑ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ «ԿԸ ՀԵՌԱՑՈՒԻՆ» ԴԱՀԼԻՃԷՆ

×

ՅՈՑՑԵՐ ԵՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Զօր. Քասըմ ամէն ջանք կը թափէ որ իր չուրջը հաւաքէ միասին վտահելի տարրեր : Այս պատճառով դնդ. Արկֆի մահուան դառապարտուելէն անմիջապէս ետք, դահլիճէն հեռացուց վեց «ազգայնական» նախարարներ :

Պաղտատի ձախակողմեան յայտարարեց միաժամանակ երեք կարեւոր լուրեր : Առաջինը հաստատումն է Արկֆի մահապատիժին, երկրորդը Մ. Մուրեհեան հետ ռահեռական համաձայնագրի մը ստորագրութիւնը եւ վերջապէս վեց նախարարներու փոփոխութիւնը : Այս վեցերն են.— Շանքալ (ազգայնական), Մահմուտ, Բիքապի, Պապա Ալի, Թալեպ Ճումարտ : Այս վերջինը արտաքին նախարար, այս ձեւով Իսթիքլալ եւ Պաաս կուսակցութիւնները կը դառնան ընդդիմադիր : Ա– ռանց տեղ եկած են ութ նախարարներ աւելի «հաւատարիմ» Քասըմի :

Հեռացուած նախարարները կը նկատուին «չափաւոր ազգայնականներ» իսկ անոնց տեղը եկողները՝ երեք սպայ եւ 5 քաղաքային չատ նուիրուած են Քասըմի եւ աւելի մօտ «ազգային ժողովրդավար» կուսակցութեան «ընկերվարական» գաղափարներուն : Առաջին տեղիւ այնպէս կը թուի թէ կատարուած փոփոխութիւնները կը ներկայացնեն Իրաքի պինուորական ղեկավարութեան մրցակցութիւնը : Քասըմ կ'ուզէ չափաւորել Ա. Մ. Հ-ի դէմ յարձակումները բայց Իրաքի ձախակողմեան կը չարունակէ խստօրէն քննադատել Նասըր : Պաղտատը կը դառնայ եգիպտոսը, մանաւանդ մեղադրելով որ իր կարելին չընաւ օդնութեան հասնելու համար «մարտիրոս Ալժերիոյ» եւ կը խոստանայ ամէն ձեւով հասնիլ Ալժերիոյ «ազատ ազգ. ճակատին» :

Քասըմի աջ բազուկը կը դառնայ ներկայիս Շաուերքի, որ հիացող մըն է համաձայնական դաղափարականին բայց ոչ կոյր հետեւորդ մը : Կը կարծուի թէ քաղաքական փոփոխութեանց պատճառը պէտք է փնտռել Իրաքեւխորհրդային տնտեսական համաձայնագրին ստորագրութեան մէջ : Իրրեւ առաջին արդիւնք՝ Պաղտատի եւ Գահիրէի միջեւ անհամաձայնութիւնը կը մեծնայ :

Միւս կողմէ Դամասկոսէն կը հեռանդրեն որ կառավարական փոփոխութեանց վարդապետին բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են Պաղտատի մէջ : Դամասկոսի մամուլը կը պրէ նաեւ թէ բուռն ցոյցեր տեղի ունեցած են բողոքելու համար դնդ. Արկֆի մահապատիժին դէմ : Զինուորական եւ քաղաքական դէմքեր ձերբակալուած են : Համաձայն կարգ մը դրոյցներ.— կը սպասուի նաեւ ուրիշ չատ կարեւոր դէպքերու.— Բռնատիրութիւն կամ համայնավարութիւն : —

Արդարեւ երկու ձեւով կրնայ վերջանալ այս տագնապը Ա.) Իրաքեան ժողովրդավար հանրապետութիւն մը կը ստեղծուի, նման խորհրդային արբանեակներուն, եթէ Քասըմ առաջքը չառնէ եւ ներկայ կացութեան սանձ մը չդնէ :

Բ) Զինուորական մենատիրութիւն մը կը կազմուի, ձախակողմեան, որուն նշանաբանը կրնայ ըլլալ.— Ոչ արեւելք, ոչ արեւմուտք, ոչ Նասը :

Իւմանիթէ արձագանգ կը հանդիսանայ Պէյրութի Ալ – Նիտա թերթին որուն համաձայն «հրաժարող նախարարները կ'ուզէին տագնապ մը ստեղծել բարդացնելու համար ներքին կացութիւնը : Բայց չնորհիւ Զօր. Քասըմի արագ հակազդեցութեան, առաջքը առնուեցաւ այն դաւադրութեան որուն նպատակն էր կառավարութիւնը կոնակէն դաշունահարել » :

Ամէն պարագայի մէջ, կասկածէ դուրս է որ որեւէ ձեւով Իրաք ցարդ չէ հասած մնայուն զոյավիճակի մը :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

"ՀԱՅՐԵՆԻՔ"Ի ԹՂԹԱԿՑԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ՀԵՏ

« *Հայրենիք*»ի թղթակիցը՝ ընկ. Մ. Փէշիշեան Ուշինկըրնի մէջ հետեւեալ տեսակցութիւնը ունեցած է խորհրդային Միութեան փոխ – վարչապետ Անաստաս Միկոյեանի հետ .—

Ուշի ուշով հետեւեցայ ամերիկեան մամուլին եւ տեսայ որ Անաստաս Միկոյեան ոչ մէկ Հայու հետ խօսակցած է : Որոշեցի ամէն գնով տեսնել զայն եւ խօսիլ իր հետ, հայերէն :

Կիրակի առաւօտ, (18 Յունուար), Թերթերուն մէջ կարդացի որ հետեւեալ օրը, երկուշաբթի, պիտի խօսէր Նէշընըլ Փրէս Քլըպին մէջ : Այս Քլըպը, որ չորս հարիւր հոգի կ'առնէ, ութ հարիւր հոգի լեցուած էր : Հացկերոյթ կը սրուէր մուտքով, անկարելի էր տեղ դտնել : Սակայն, թղթակից բարեկամ մը, ռուսական դեսպանատան բարեկամութենէն օգտուելով, տեղ մը ճարեց ինծի եւ զայն առօք փառօք նստայ Անաստաս Միկոյեանի սեղանէն երկու աթոռ անդին :

Կէսօրուան ժամը 12·30ին Անաստաս Միկոյեան ներս մտաւ, ընկերակցութեամբ ռուսական դեսպանին, իր անձնական պահակին, թարգմանին, դաւակին եւ պետական բարձրադոյն պաշտօնատարներուն :

Երբ թղթակիցներ սկսան ծափահարել դինք, Անաստաս Միկոյեան ինքն ալ սկսաւ ծափահարել : Քովիկս նստող Ա. Միքիսացիներ հարցուցին ինծի, թէ իր այս ծափահարութիւնը արեւելա՞ն ստ – վորութիւն էր թէ, ռուսական : Ռուսական է, պատասխանեցի, ինչպէս որ վերջն ալ հաստատեցի այդպէս ըլլալը

Հակառակի պահուն, ես կ'ուզէի չ'ծնի մը հարցումներ ընել, բայց երբ հարցումներու տեղատարափը տեսայ՝ զգացի որ ինծի կարդ պիտի չդար : Սակայն, որոշած էի ամէն գնով մօտենալ իրեն եւ հետը հայերէն խօսիլ :

Քանի որ քիչ մը անդին նստած էր ինձմէ, մօտեցայ Քլըպի տեսնապետ՝ Պ. Ուիլըմ Լորենսի եւ խնդրեցի որ ինծի թոյլ տար մէկ քանի վայրկեան խօսելու Անաստաս Միկոյեանի հետ, ճաշի պատճառաւ, հայերէն լեզուով, քանի որ ես Հայ եմ :

Պ. Ուիլըմ Լորենսի թոյլտուութեամբ, անմիջապէս մօտեցայ իր սեղանին եւ ըսի.

— Բարեւ, Պ. Միկոյեան :

Ցանկարծակիի եկաւ, ինծի նայեցաւ ու ըսաւ .

— Բարեւ, դուք հա՞յ էք :

— Այո՛, Հայ եմ :

— « Հոս Հայութիւն կա՞յ», հարցուց ան :

— Այո, կայ, անչուշտ, լաւ պիտի ըլլար որ Ամերիկայի մէջ, աւելի քան քառորդ միլիոնի Հայութիւն կայ : Եւ բոլորն ալ չատ բարեկեցիկ վիճակ ունին : Իսկ Ուշինկթընի մէջ կան մօտ 2000 Հայեր :

— Ի՞նչ գործով էք գրպտած ,— հարցուց ան :

— Ես առեւտրական եմ ,— ըսի, մօտ 28 տարիէ ի վեր հոս եմ եւ Պոսթընի « Հայրենիք» թերթերուն թղթակից եմ :

— Ընտանիք ունի՞ք :

— Այո, երեք մանչ զաւակներ ունիմ, համալսարանական երեքն ալ : Բարեկեցիկ վիճակ ունիմ, խաղաղ, ազատ ու հանդիսա կեանքով :

— Միւս Հայե՞րը ինչ զործերով կը դրաղուին :

— Ամէն տեսակ գործերով, առեւտրականներ, արհեստաւորներ, կառավարական պաշտօնեայ, դիտնական եւն. :

— Ի՞նչ է ձեր անունը :

— Անունս Մարկոս Քէչիչեան է :

— Դուք հոս ինչ գործ ունիք, ինչո՞ւ Հայաստան չէք երթար :

— Ինչ ընենք, Հայաստան երթանք, ինչ որ կը կարդանք մամուլին մէջ, այնքան ալ քաջալերական չէ այնտեղի կեանքին համար :

— Ձեր թերթերուն մէջ գրուածները հեռու են իրականութենէն : Հայերէն թերթեր կը կարդա՞ք :

— Ես Հայաստանէն հայերէն թերթեր չեմ ստանար, բայց ամերիկահայ թերթերէն կը ստանամ հարկ եղած տեղեկութիւնները :

— Ամերիկայի մէջ հայերէն թերթեր ունի՞ք :

— Անշուշտ, ունինք : Ունինք Պոսթընի մէջ « Հայրենիք» օրաթերթը եւ Ամսագիրը, անդլերէն չաբաթաթերթը եւ եռամսեայ «Ռըվիւն», մեծածաւալ եւ ճոխ բովանդակութեամբ :

— Դուք պէտք է Հայաստանի հայերէն թերթերէն ստանաք ձեր տեղեկութիւնները, Հայաստանի մասին :

— Մեր տեղական հայերէն թերթերը լրտնօրէն կուտան մեզի կարդի տեղեկութիւններ Հայաստանի մասին :

Բաժնուելէ առաջ, հարցուցի իրեն թէ, արեւէ խօսք ունի՞ը ըսելիք Ամերիկայի հայ ժողովուրդին, մանաւանդ որ այս եռեկոյ, հաւանական է որ ակումբի մը մէջ տեսնուիմ մէկ քանի Հայերու հետ : Ունի՞ք ըսելիք անոնց :

— Ինչ կ'ըսես, ըսել է Հայերը իրարու քով կուզա՞ն. բախմութի՞ւն կ'ըլլայ. չատ բարի : Ըսէ Հայերուն, որ անպատճառ Հայաստան դան, մանաւանդ դուն : Անպատճառ Հայաստան եկուր, դնել երկու չարթուան համար : Եւ եթէ որոշես դալ, ինծի լուր տուր եւ քեզի ամէն տեսակ դիւրութիւն կ'ընծայենք :

— Ուրեմն, մնաք բարի եւ բարի ճանապարհ, կ'ըսեմ ու կը բաժնուիմ :

Անմիջապէս մօտեցայ իր տղուն, եւ «Բարեւ, սիրելիս, ինչպէ՞ս ես, տղաս », ըսի :

Անգլերէն խօսելով , ըսաւ թէ, « Կը ցաւիմ որ հայերէն չեմ կրնար խօսիլ» :

Այդ պահուն, հաւաքոյթին առենապետ – ը ոտքի ելած լլլալով, ես ալ քաշուեցայ իմ տեղս :

Անաստաս Միկոյեան հինդ տոք հաստատով եւ 150 փաունտ ծանրութեամբ մէկն է, պղտիկ ձեռքերով եւ սեւ մազերով , որ ինչպէս ըսուեցաւ, կը ներկէ եղեր :

Քովս նստող ամերիկացի մը մանաւանդ ուշադրութեամբ նայեցաւ աչքերուն եւ նպատակաւոր տպաւորութիւն մը չցայտնեց ...

Աւելցնեմ որ իր բանախօսութեան ընթացքին, ըսաւ ան, հետեւեալը· « Եթէ չարունակուի պղտ պատերազմը, տոք պատերազմի կը յանդի, եւ այն ատեն, Աստուած ազատէ մեզ» :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Կ. Պ. (Ալֆաբվիլ)	30·000
Ոմն (Սէվրան)	15·000
Տիկին Լուսիկ Սապոնճեան (փոխան ծաղկեպսակի իր կեսրայրին Յար. Սապոնճեանի մահուան առթիւ)	10·000
Տէր եւ Տիկին Սարգիս Գեոկեան (իրենց եղբօր եւ աներձադին Վահան Սիմոնեանի յիշատակին, մեռած Պոլիս)	10·000

"ՓՈՔՐԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ"

—o—

Հոմմէլ կայսերէրէն մին կը պատերազ – մէր Դանուբի հովտին մէջ, ամիսներէ ի վեր: Հայրենասիրաշունչութիւնը հետզհետէ սկսաւ մրկել իր հոգին :

Առաւօտ մը կանչեց զօրապետները եւ յայտարարեց թէ կը փափաքի վերա – դառնալ Հռոմ, ուր կարօտցած է «յաւի – տենական քաղաքին» բաղնիքները, ջու – րը, օդը, վերջապէս մթնոլորտը, որու մէջ չնչած եւ ապրած էր ի տղայ տիոց :

Զօրապետներէն մին, խելացի, կը պա – տասխանէ. — Ուր որ կը գտնուի կայս – րը, այնտեղ է Հռոմը :

×

Երբ մեր կռնակը ձգելով Լըվիկանը՝ կը բարձրանանք սարալանջն ի վեր, Սիմէնի ճամբով որ թափօր մըն է դէպի արեւը, — առաւօտեան այս պահուն՝ նման է ղե – ցարանական աղուոր ղլուխի մը, — հոն ուր կանգ կ'առնենք պահ մը դիտելու համար Հերօ գետին ամբարիշտ մէկքը, առաջնորդը ցոյց կուտայ մատով.

— Տեսէ՛ք, Հայաստա՛նը: Զ. Ո. Մխու – թեան հիմնած «Հանրապետութիւնը»:

— Ի՞նչ :

Կանանչը կը չարունակուի նոյն առա – ւօտեամբ : Անդին դեղինը լիճ կը չինէ, — թերեւս քթանի արա: Աւելի հեռուն՝ կարմիր կղմինարներ: Ցետոյ գոյնզգոյն վրաններ, կ'ըսես՝ թիթեռնիկներ :

Քիչ եառքը կանգ կ'առնենք կամաւոր մը տակ, որու ճակատը զրուած է .

ՈՐԲԱԽԱՆ
ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
Colonie Agricole Arménienne

— Հոն ուր կ'ապրին հայ որբերը, այն – տեղ Հայաստան է, կ'ըսեմ :

Կը սպասենք կամաւորին առջեւ: Ծածան չուներ կան: Եւ ահա վերէն կը վազէ և – րիտասարդ մը, իր առջեւէն՝ երեք փար – թամ չուներ, որոնց վզկապը իր աջ ձեռ – քին մէջ: Շուները կը հաչեն, յատակ կը նետուին, իրարու վրայ կ'իյնան, բայց անմիջապէս կը լռեն՝ երբ երիտասարդը կանգ կ'առնէ, կը սպասէ զիրենք, յետոյ ձեռքը կ'երկարէ ինծի: Հին ծանօթներ ենք: Աւանդին պետն է :

Կ'անցնինք երկար ծաղկուղիէն, որու ճերմակ ժապաւէնին վրայ ասեղնագործ – ծուքիւն մը կը ձեւացնէ սարփինային շուքը: Ծաղկուղին կը վերջանայ հրապա – րակի մը վրայ, որ հակայ կալ մըն է կարծես, — չուրջանակի անկուած են ծառեր, ու ծառերուն տակ՝ ծաղիկնե՛ր, ծաղիկնե՛ր: Կալին մէկ եզերքը չէնք մը, երկայրկ, պատուհաններուն առջեւ պա – տըչդամներ՝ որոնք թաղարի կը նմանին, — դրան կից՝ ապակեպատ սենեակ մը : Ուշադրութիւնս կը դրաւէ տուփ մը, որ դրեթէ կորսուած է ասոնց ճիւղերուն մէջ:

— Մեր բարձրախօսն է, կը բացա – տրէ աւանդին պետը: Ունինք նման եօթը բարձրախօսներ, որոնք զետեղուած են ա – ւանդին զլխաւոր մասերուն մէջ: Երբ հարկ ըլլայ կանչել աշխատաւոր մը, բարձրախօսը կը պոռայ եւ աշխատաւորը կուգայ մարզարանէն՝ եթէ մարզարանին մէջ կը գտնուի, դաշտէն՝ եթէ դաշտին մէջ կը գտնուի: Առաւօտուն՝ գործե ալ բարձրախօսն է որ աշխատաւորները ներ – կայութեան կը հրաւիրէ Արարատեան հր – թապարակին վրայ ...

— Արարատեան հրապարա՞կ...

— Այո՛, այս ընդարձակ կալին վրայ, ուր կանգնած ենք:Բարձրախօսը այսօ՛ր է որ, առաւօտուն, կը կարդայ օրուան աշխատանքի հրահանգները: Ցետոյ հրա – ման մը՝ «յառա՛ջ , դէպի դաշտ »: Ու կը հնչէ «Քամ, փութացո՛ւ...», երբ աշխա – տաւորները վինուորական չարքով կը մեկնին դէպի դաշտ: Անոնց աշխատանքի ամէնէն տաք պահուն, երբ յորդութիւնը զգալի է այլեւս, յանկարծ բարձրախօսին մէջէն կ'ելնէ անուշ ձայն մը.

Սիրուհի՛ս, ինչ համար
Կեանքիս կէս եղաւ .
Քո անո՛ւնն էր միայն՝
Որ ինձ կեանք տուաւ :

Կամ բարձրախօսը կը սկսի պատմել ռազմաչունչ զրուագ մը, հայրենասիրա – կան անձնուիրութեան դէպքեր մեր անց – եալէն, — ինքնին հասկնալի է թէ ի՛նչ – պէս կ'ոգեւորուին յոգնած բազուկները : Մեր որբաւանը չի սիրեր մունջ մնալը, անընդհատ կը խօսի իր բերանը որ բարձ – րախօսն է : Տիրօրէնն կը խորհրդածես ծաղկուղիին մէջ վեր վար ժուռ գալով , յանկարծ բարձրախօսն է որ կը պոռայ .

Աչուորը որ լայ,
Կուրուորը որ լայ,
Աստուած ո՞ր մէկին ողորմի :

Աւելի զեղեցիկ փորձ մը: Երբեմն բար – ձրախօսին բերանը կը զետեղենք մեր գպ – րոցին մէջ: Ու մինչ մանուկները կը կար – գան իրենց դասը ուսուցչին առջեւ, ան – դին դաշտին մէջ ականջ լարած մանկ կ'ը – նեն ծնողքները՝ ճանչնալով իրենց երա – խաներուն ձայնը, առանց աշխատանքը դադրեցնելու ... :

×

Աղջնակ մը կը մօտենայ մեզի, ամբչ – կոտ, վարդի պէս կարմրած: Ձեռքը գա – ւաթ մը: Եռեւէն կը հասնի մեծ աղջիկ մը, խոշոր փարչ մը բռնած :

— Ի՞նչ կայ, Շողիկ, կը հարցնէ պետը:

— Պապուկ թան եմ բերեր պարոնին որ գովանայ :

— Թա՞նդ խմեմ թէ պաչիկդ առնեմ :

— Թա՛նը , կ'ըսէ Շողիկ :

Երբ թանը կը խմեմ, առաջին իսկ ում – պին՝ աչքերս կը լեցուին ներքին բերկրա – լից արտայայտութեամբ մը, — ի՛նչ ա – նուշահոտութիւն :

— Սեխի մանտրիկ կտորներ կը նե – տենք թանին մէջ, այդ անուշահոտու – թիւնը աւելի հաճոյական կը դարձնէ դա – վադուցիչը :

— Եւ անմահակա՞ն, կ'ըսեմ չբծնելս պրպտելով չբծնելուս :

Կը բարձրանանք վեր: Ինծի ցոյց կը տրուի առանձնասենեակս, որու պատու – հանը կը բացուի մարզադաշտին վրայ , հեռուն: Ընդարձակ աւազան մը կը պլա – պզայ արեւին տակ :

— Այնտեղ ամէն կիրակի մարզանք ու լողալու մրցում կը կատարենք, կ'ըսէ ըն – կերս :

Սեղանին վրայ՝ խաղող, պանիր եւ հաց :

— Դուք ձեր նախընթերցը ըրէք , ձեր «Յակոբիկը»՝ ինչպէս կ'ըսէք, իսկ ես մինչ այդ՝ քանի մը հրահանգ ունիմ, կու – տամ կը վերադառնամ, կ'ըսէ պետը եւ դուրը կը դոցէ :

Խաղողին հատիկները կը սկսիմ պայ – թեցնել ախոռներուս տակ, — — իրենչքան պզ են: Նախապէս պզ ջուրի մէջ դը – բած են: Ցանկարծ բարձրախօսը կը յայ – տարարէ դուրսը .

— Այս երեկոյ աւանդին ընակչութիւնը , մեծով պզտիկով, պիտի հաւաքուի Արա – րատեան հրապարակին վրայ: Հիւր ու – նինք Փարիզէն :

Կը դիտեմ չուրջս, — մաքուր եւ սպի – տակ, ինչպէս լոյսը: Ինքզինքս կը զգամ իմ տանս մէջ, իմ տարբիս մէջ: Խոփ մը, պեղելով հողը, առեղծեր է այս « աշ – խարհը»: Աւրօրէն հրաչքն է, ուրեմն , այս փոքրիկ «Հայաստանը»: Ուստի՞ր Ջոմաս – նիք ուղեր են ապրիլ հայրենական աշ – խարհի մէջ, եւ ի՞նչ կայ աւելի հայրեա – նցնդ քան աշխատանքը արօրին հետքե – րուն վրայ , — հին Հռոմմայեցիները « աշխարհ » կ'անուանէին միայն այն եր – կրամասը, զոր կը պեղէին խոփով, արօ – րին երկաթէ չեղրով :

Ապրի՛ք, տղա՛ք, ապրի՛ք, —ձեր հայ – րերը միայն եկեղեցի չինել պիտէին՝ պա – տերուն վրայ դրելու համար իրենց անու – նը, դուք գիւղատնտեսական աւան էք կազմեր՝ արօրին երկաթէ չեղրով դրելու համար Հայոց պատմութիւն :

Պետը վերադարձաւ :

— Աւանին ընակչութիւնը, բաւ, ամ – բան այս եղանակին՝ կը դիշերէ վրաննե – րու տակ: Ահա թէ ինչո՛ւ մարդ մարդա – նանք չկայ չէնքերուն մէջ: Կը խորհինք չէնքերը վարձու տալ, ամէն ամառ, ա – նոնց որ օդափոխութեան կուգան , — կրնանք ընդունիլ յիսուն ընտանիք :

— Առաջին եկողը՝ ես, այս տարի :

Պետը կ'առաջարկէ պտոյտ մը կատարել «Հանրապետութեան» կալուածին մէջ: Կ'երթանք նախ դպրոցը, որ պարապ է ,— երախաները դրօսանքի զացած են մօտա – կայ դաշտ մը, միասին տարած՝ շրջուն խոհանոց մը, ամբողջ օրը անցընելու համար բնութեան ծոցին մէջ: Ցետոյ կ'երթանք ախոռը, — նոյնպէս պարապ , որովհետեւ անասունները եւս այս պա – հուս կը գտնուին իրենց բացօթեայ մա – նէն պատմապիրներ՝ Պարպու – Քրմփի – նայի , Տիաքունի, եւ Փոքշընեանուի հե – տազօտութիւնները :

Հետեւապէս Արմէն եկած Հայերու արուած տնտեսական նպաստաւոր պայ – մանները, 1401ին Ալէքսանար Զել Պունի չնորհած առանձնաշնորհումները եւ 1475 – ին Քաֆֆայէն փախստական հայկական զանգուածի մը ընդունուիլը, նպաստե – ցին, որ հայկական ուժեղ գաղութներ կազմուին Սուչաւայի, Եաչի, Պոթոզանի, Ցոքշանի, Ռոմանի եւ այլ վայրերու մէջ, ուր Հայեր կային արդէն փոքր խումբերով եւ ուր անոնք կառուցած էին քարաշէն եկեղեցիներ: Կը Թուի թէ Եաչի եւ Պոթոչանի մէջ գոյութիւն ունէին սոյն եկեղեցիները տակաւին 14րդ դարու կէ – սին կամ վերջաւորութեան: Ապացոյց , թէ Հայերը խիտ զանգուածներով կը գտ – նուէին Մոլտովայի մէջ դեռ 14րդ դարու կէսին, այն իրողութիւնն է, որ անոնք ենթակայ էին Լեմպերկի Հայ եպիսկո – պոսութեան իրաւասութեան, անոր կազ – մութենէն անմիջապէս յետոյ, 1365 Թուին:

ՓՐՈՖ. Վ. ԱՍ ՊԸՆԸՉԵԱՆՈՒ

(1 Շար.)

ՀԱՅ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Ակնարկ մը՝ հայ մամուլի «Հայկական կեանք»ի բաժնին վրայ՝ բաւական է հաս – տատելու, որ տեղեւաթափը օր ըստ օրէ աւելի զգալի կը դառնայ մտաւորական և զեկավար հին սերունդի շարքերուն մէջ :

Սերունդին, որ եկաւ հայրենի աշխար – հէն, ուրկէ ստացաւ նաեւ իր հոգեկան եւ ազգային ուիշը:

Սերունդին, որ իր էութիւնով ու խառ – նուածքով՝ եղաւ արտայայտիչը մեր մը – տաւոր եւ քաղաքական զարթօնքին :

Քամեց իր ուղն ու ծուծը՝ ազգային չունչ ու ոգի ներմուծելով հայ բազմու – թիւններու մէջ, ըլլայ հայրենի հողերուն վրայ, ըլլայ օտար երկինքներու տակ :

Բոլորովին տարբեր պայմաններու մէջ հասակ նետած այդ սերունդը, իր զբա – ղէտներով, քաղաքական զարթնչներով կրթական մշակներով, յեղափոխական դէմքերով եւ ազգային կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ իր նուիրեալներով, ունե – ցաւ միայն մէկ նպատակակէտ .— Ա.ԶԻՒ եւ ազգին խմացական, հոգեկան ու ազա – տագրական արժէքներուն զօրաշարժը եւ անոնց արդիւնաւորումը :

Այսօր, այդ սերունդին հագիւ մասի վրայ համբուող վերջին ներկայացուցիչ – ները մնացած են հայրենիքի եւ արտա – հայաստանի հայկական անկիւններուն մէջ: Վերջին արտիլլները, որոնք հերթի չը սպասեն իրենց «զալիին» համար :

Տեղեւաթափը կատարեալ պիտի ըլլայ առաւելն տասնամեակ մը յետոյ :

Դիրքերը՝ որոնք պարպուեցան ու կը պարպուին ամէն օր, մասամբ միայն լեց – ուեցան մտաւորական այն միւս սերուն – դով, զոր կրնանք կոչել չորկապ – սե – րունդ :

Այն սերունդը՝ որ հագիւ իր աչքերը բացած հայրենի երկինքին տակ, օր մը , ահաւոր ուրկանի մը հետեւանքով, ինք –

կապատեղիներուն մէջ: Կը մտնենք այ – գին: Դեղձենիները, թէեւ պատանի հա – սակով , իրենց ոտքերուն մէջ ոսկեզուն – գեր բռնած, կարծես կը սպասեն հրա – մանի մը՝ ամբակածելու համար գիրար : Որթատունկերը, տղմոտ հարսներու բազմութեան նման գլուխ են ծռեր, ի՞նչ փոյթ , ես, ամբարիշտ ուխտաւոր , ա – նոնց ծոցին մէջ կը սիրեմ դիտել անմա – հական ստիները, բուրմունք պէս կախ : Թզենիներուն վրայ թուզը կը պատռի, խունկի պէս կը բացուի՝ արեւէն բոլն – կած : Երկինքին մէջ կը թափառին օդոս – տահաւերը եւ թզկերները :

— Որսորդութիւն ըրա՞ծ ես, կը հար – ցընէ պետը :

Եւ զացինք թզկեր որսալ Թզաստանին մէջ, պարարտ այս թռչուններով չամ – փուր պատրաստելու համար ընթրիքին :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(1)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒՄՆԵՐ

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

—o—

1064 Թուին Անիի Բագրատունեաց Թա – գաւորութեան անկումէն եւ երկիրը սել – ճուկեան Թուրքերու կողմէ գրաւուելէն յետոյ, շատ անգամ ծեծուեցաւ Հայերու ծաւալման խնդիրը· այնուամենայնիւ տարածման պատմականը ունի տակաւին շատ մը մութ կէտեր :

Ցայտնի է, թէ Հայերու արտագաղթը Թուրքերէ գրաւուած Հայաստանէն , կը տեւաւոյ զանգուածային բնոյթ 1239էն , այսինքն Անի քաղաքի մոնկոլներու կող – մէ գրաւուելէն յետոյ: Անոնց մէկ մասը կ'երթայ դէպի Կիլիկիա, իսկ ուրիշներ կը հաստատուին Ատրպատականի չրջանը , Աքսարայ, Կասպեան Ծովի հիւսիսակող – մը: Ցայսմաւուրք խորագրով ձեռագիր յիշատակարան մը, զրուած Քաֆֆայի (Թէոդոսիա) մէջ, կը տեղեկացնէ մեզի, թէ Աքսարայի մէջ բնակած Հայերը 1299 – ին դիմեցին Քաֆֆայի ձենովացիներուն, Քաֆֆա բնակելու թոյլտուութիւն խնդ – րելով անոնցմէ: Թէեւ Հայերը կը սկսէին թափանցել յիշեալ քաղաքը տակաւին 1299էն, սակայն հազիւ 1330ին անոնք զանգուածային կերպով կը հաստատուին Քաֆֆայի, Սուրխաթէյի եւ Արիմի այլ քաղաքներուն մէջ:

Հայերը աւելի ուշ կը մեկնին անկէ դէպի Լեհաստան եւ Մոլտովա, ինչպէս կ'ըն – դունի նաեւ Ն. Եորկա, թաթարական կոչուած առեւտրական ճամբով , որ կը կապէր Քաֆֆան եւ Արեւելքը՝ կեդրոնա – կան Եւրոպային: Հայ վաճառականները իրենց ապրանքներով կուգային այս ճամ – բով Լեմպերկ, իսկ թաթարական ճամբու մէկ ճիւղը կ'երթար մինչեւ Զեթաթեա Ալպը (Աքքերման), որ վերածուած էր հայկական ուժեղ գաղութի մը: Զեթաթ – եա Ալպէն ծնունդ առաւ ապա Սուչաւա – յի հայ գաղութը, որմէ առաջ եկան Մո – լոտվայի մեւս գաղութները:

Հայերու թափանցումը դէպի Մոլտովա որ կը գտնուէր Արեւելքի եւ Լեհաստանի ու Գերմանիոյ առեւտրական ճամբուն վրայ, կը բացատրուի նաեւ այն իրողու – թեամբ, որ Թրքական տիրապետութիւնը 13րդ դարուն Հայաստանէն կը տարածուի դէպի փոքր Ասիա, ստիպելով Հայերը փնտռել առեւտրական ուրիշ կեդրոններ :

Լեհաստանի մէջ հայկական առեւտուրի զարգացումը կը զուգադիպի Լեհաստանի Քազիմիր Գ. Թագաւորի տնտեսական ա – ռողջ քաղաքականութեան ժամանակա – շրջանին (1333 – 1370):

Շնորհիւ Լեհաստանի եւ Մոլտովայի մէջեւ սկսած առեւտուրին, եւ իրրեւ հե – տեւանք 1401ին Մոլտովայի իշխան Ա – լէքսանտր Զել Պունի կողմէ հայ վաճա – ռականներուն շնորհուած դիւրութիւննե – րուն, երկու երկիրներու միջեւ եղած ա – ռեւտրական փոխանակութիւնները չատ մեծ ծաւալ ստացան: Ալէքսանտր Զել Պուն կարգի կը դնէ այս առեւտուրը , ինչպէս կը հաստատէ ութ Հոկտեմբեր 1407ի մէկ վաւերաթուղթը: Ան կը նա – խատեսէ Զերնըուցի մէջ վճարուելիք մուրքը, ապրանքով բեռնաւորուած կա – րաքանչիւր « հայկական սայլ »ի համար: 1475ին Քաֆան Թուրքերու կողմէ գրաւ – ուելէ յետոյ փախստական Հայեր դէպի Մոլտովա քալելու համար, մեծն Շթե – ֆան կ'ընդունի զանոնք, նմանապէս բար – եացակամութեամբ, տալով անոնց մեծ դիւրութիւններ :

Ճշմարիտ է թէ Ալէքսանտր Զել Պունի տուած առանձնաշնորհումները չատ Հա – յեր բերին Մոլտովա, սակայն կը Թուի թէ Մեծն Շթեֆանի ժամանակ ամէնէն աւելի մեծ չափով տեղի ունեցաւ Հայե – րու թափանցումը, երբ պէտ եղաւ որ ա – նոնք լքեն Արիմի մէջ ունեցած իրենց ա – ռեւտրական դիրքերը: Մեծն Շեթֆանի օրով Մոլտովա եկած հայկական ուժեղ հոսանք մը միայն կրնայ բացատրել այն իրողութիւնը, որ անոնք կարեւոր զօրա – բաժին մը կը կազմէին Մոլտովայի իշխա – նի բանակին մէջ, ինչպէս կ'ապացուցա – նեն պատմագիրներ՝ Պարպու – Քրմփի – նայի , Տիաքունի, եւ Փոքշընեանուի հե – տազօտութիւնները :

Հետեւապէս Արմէն եկած Հայերու արուած տնտեսական նպաստաւոր պայ – մանները, 1401ին Ալէքսանտր Զել Պունի չնորհած առանձնաշնորհումները եւ 1475 – ին Քաֆֆայէն փախստական հայկական զանգուածի մը ընդունուիլը, նպաստե – ցին, որ հայկական ուժեղ գաղութներ կազմուին Սուչաւայի, Եաչի, Պոթոզանի, Ցոքշանի, Ռոմանի եւ այլ վայրերու մէջ, ուր Հայեր կային արդէն փոքր խումբերով եւ ուր անոնք կառուցած էին քարաշէն եկեղեցիներ: Կը Թուի թէ Եաչի եւ Պոթոչանի մէջ գոյութիւն ունէին սոյն եկեղեցիները տակաւին 14րդ դարու կէ – սին կամ վերջաւորութեան: Ապացոյց , թէ Հայերը խիտ զանգուածներով կը գտ – նուէին Մոլտովայի մէջ դեռ 14րդ դարու կէսին, այն իրողութիւնն է, որ անոնք ենթակայ էին Լեմպերկի Հայ եպիսկո – պոսութեան իրաւասութեան, անոր կազ – մութենէն անմիջապէս յետոյ, 1365 Թուին:

ՓՐՈՖ. Վ. ԱՍ ՊԸՆԸՉԵԱՆՈՒ

(1 Շար.)

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ԿՑԱԾԵՔ

Ֆ. ՀԱՍՏՈ

Թ.

ՎԱՂԱԿԱՆ ՊՈՒՐԺԸ

— Մր։ Ֆիլիպեան, ձեր կարծիքով ինչ-որ բան կա՞ այդ մեքենայի մէջ։ Խե՞ղ մեր մէկին ինչ-որ բանի համար, որ ամբողջ ուժով ձգտում է ինքնաթիռ ձեռք բերել։

— Չգիտեմ։ Ես ոչ մի կասկած չունեմ, որ ինքնաթիռը ինչ-որ կերպ կապուած է Ռուսլանի անհետանալու հետ։ Ես ինքս տեսայ, թէ ինչպէս նա ինքնաթիռի մօտ էր, եւ ինչպէս ինքնաթիռը թռաւ։

— Ես ուրեմն կարծում եմ, որ մենք պէտք է ինքնաթիռը գտնենք, — ասաց Ջուլիան, եւ ինքնաթիռի մասին խօսելիս նա ակամայ ժպտաց։ — Ես ինքնաթիռ չունեմ, եւ ինձ համար շատ կարեւոր է, որ ես ինքնաթիռ ունենամ։ Ես ինքնաթիռ եմ ուզում, որ կարողանամ ինքնաթիռով ճամբորդել։

— Ես ձեզ ուրեմն կարող եմ ասել, որ ինքնաթիռը ձեզ համար կը գտնենք, — ասաց Ջուլիան, — միայն թէ ինքնաթիռը ձեզ համար ինչ-որ նշանակութիւն ունենայ։

— Ես ինքնաթիռ չունեմ, եւ ինձ համար շատ կարեւոր է, որ ես ինքնաթիռ ունենամ։ Ես ինքնաթիռով ճամբորդել եմ ուզում։

— Ես ձեզ ուրեմն կարող եմ ասել, որ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՏՐՊՐԻ Ալժիի մէջ ցոյցեր – րով դիմաւորուեցաւ ժողովուրդին կող – մէ, բայց այս անգամ Փետրուար վեցի (1956) եւ Մայիս 13ի (1958) ցոյցերուն առատկութիւնը չունէին անոնք, ինչպէս դիտել կուտայ տեղական մամուլը: Վար – չապետը ճառ մը խօսեցաւ ամառնային պալատին մէջ՝ մասնաւորապէս չեչեն – լով.— Ալժերիա Ֆրանսական դերիչխա – նութեան երկիրն է: Վարչապետը յայտա – րարեց նաեւ թէ քաղաքական բանակցու – թիւններ պիտի չըլլան. «ո՞վ կը համար – ձակի կատածել՝ երբ Զօր. Տը Կոլ յայ – տարարեց թէ քաղաքական բանակցու – թիւններ պիտի չըլլան»: Տըպրէի եղրա – կացութիւնը այն էր թէ «Զօր. Տը Կոլի կոչը փրկութեան միակ ճամբան է»:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Արտաքին նախարար Տըլլըս առժամապէս պիտի ձգէ իր պաշտօնները՝ վիրաբուժական գործո – ղութեան մը ենթարկուելու համար, — յայտարարեց Սպիտակ Տան բանբերներէն մէկը, աւելցնելով թէ այսօր իսկ (երեք – շաբթի) Տըլլըս պիտի մտնէ զինուորական հիւանդանոց մը: Իր բացակայութեան ըն – թացքին Արտաքին նախարարութիւնը պի – տի վարէ Հերթըը կամ Տիլըն:

ՄԻԽԱՅԻԼ ՍՈՒՍԼՈՎ Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան պարա – գլուխներէն մէկը իր կարգին Ամերիկա պիտի մեկնի: Սուսլով ծանօթ է իբրեւ ա – մէնէն հակամերիկացի համայնավարը եւ այս ճամբորդութիւնը կազմակերպած է Ա. Միկոյեան, որ կը մտածէ թէ նման այցելութիւն մը օգտակար կ'ըլլայ: Հա – ւանական չի թուիր սակայն որ Ամերի – կան Սուսլովը հրաւիրէ այդ պատճառով այս վերջինը «արձակուրդը» պիտի ան – ցընէ Ամերիկա իբրեւ հիւրը դեսպանմէն – չիկովի:

ՄՈՍԿՈՒԱ. կը հերքէ ամերիկեան ճայ – նագրուած ժապաւէնը որ արձագանգ կը հանդիսանար ռուս օդանաւորդներու խո – սակցութեանց Հայաստանի վրայ: Մոս – կուա կ'ըսէ թէ Հոլիուտի մէջ պատրաս – տուած է այդ ժապաւէնը: Ամէն պարա – գայի մէջ բաւական մութ կէտեր կան եւ ամերիկեան մամուլը կ'ուզէ նախ ճշդել թէ ինչ կ'ընէր ամերիկեան օդանաւը Խ. Միութեան երկինքին մէջ:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ 25.000 երիտա – սարդ աղջիկներ պիտի երթան «խամ ու խոպան» հողերու մէջաշխատելու, որովհե – տեւ երիտասարդ տղաքը բողոքներ ներ – կայացուցած են՝ թէ չեն կրնար աշխա – տիլ, մանաւանդ անոր համար՝ որ չեն կրնար ամուսնանալ:

ՔՈՒՎԷյԹի մէջ պատերազմական վի – ճակ հաստատուեցաւ եւ իշխան Մուպա – րաք լիազօրութիւն ստացաւ: Այս որո – շումը որուած է՝ նասըլի կոմմնակիցնե – րու եւ Զօր. Քասըմի կոմմնակից Իրաք – ցիներու միջեւ պատահած բախումներէն հաք:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆի ներկայա – ցուցիչ Զու Ան Լէ Մոսկուայի մէջ Խրուշ – չեւի հետ ստորագրած է տնտեսական նոր համաձայնագիր մը, որմէ ետք չի – նական պատուիրակութիւնը վերադար – ձած է Փէքին:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Սթիպողարար կը փնտռուի երիտասարդ Հայուհի մը, կրթուած, հայախօս որ ըն – տանիքի մը մէջ (Պրիւսէլ) զբաղի միայն երեք երախաներով (մէկը դպրոց կ'եր – թայ, միւս երկուքը՝ 3ուկէս եւ մէկուկէս տարեկան): Տնական ոչ մէկ աշխատանք: Բնակութիւն, ուտելիք եւ ամսականը 15000 ֆր. ֆրանք:
Դիմել ԱՆՁԱՄԲ թերթիս վարչութեան:

PENSION DE FAMILLE
AVEC CONFORT
M. O. AVAKIANTZ
52, Grand'rue
Moncerf (S. et M.)
Tél.: 57
pour retraités, convalescents, repos
téléphonner SUF. 82-59
aux heures de repas

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

—o—

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ – ԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամտօրէն վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ տան պահել հետեւեալ պայմաններով:

1.— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չհաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ:

2.— Զարգացումը պէտք է համապա – տասխանէ ֆրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին:

3.— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտնե – րը:

4.— Սան մը որ չկարենայ անցնել տա – րեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ա – մէն իրաւունք:

5.— Ընտրութիւնները պիտի կատար – ուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քն – նութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յա – ռաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթաց – քին, ժամը 15 – 17ին:

Կը պահանջուին դպրոցական վկայա – կաններ:

Գրել Տեսչութեան.—
DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ
ԺԱՄԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆՆԵՐ

—o—

13 Փետրուար Ուրբաթ ժամը չորսին Տեառնընդառաջի նախատօնակ եւ ճրագա – վառութիւն:

14 Փետրուար Շաբաթ օր ժամը 10ին Ս. պատարագ, Տօն Տեառնընդառաջի:

Մեծ պահքի առթիւ Արեւագալի արա – րողութիւն, պիտի կատարուի ամէն կի – րակի յաւարտ պատարագի Փետրուար 15 կիրակիէն սկսեալ ժամը 11ին: Հոգեհան – գիստները կը կատարուին ժամը 10.30ին:

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւ – նը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի կեդր. կրթ. Ցանճնաժողովը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները:

Սարեան ընտանիք (Պանէէօ) հատար Ֆրանք Միհրդատ Ալեքսանեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի:

Պ. Երուանդ Արապեան հատար Ֆրանք Նուազար Արապեանի մահուան առթիւ:

Տէր եւ Տիկին Հայկ Պայրամեան հա – տար Ֆրանք իրենց զաւկին Նշանախօսու – թեան առթիւ:

Պ. ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հաճոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայ – րենակիցները, որոնք կը փափաքին դործածուած (ofազիօն) կառք մը գնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մա – նաւանդ՝

S.I.M.C.A,

կրնաք ապահով դիմել իրեն, ծա – խած կառքերը կառանքի են, կամ իր, կամ՝
ՍԻՄՔԱյի կողմէ: Նոյնիսկ գաւա – ռէն կրնաք դրաւոր դիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլո – րին, ՀԱՅԱՑԻՆ.— Յ. Պետրոսեան,
Tél.: ETO. 64-85, 70-66 et GAL. 76-10
ԴՐԱՒՈՐ.— Յ. Պետրոսեան,
65, RUE DE STALINGRAD, HOUILLES. S.& O.
Ներկայացուցիչն է՝
Service officiel des usines Simca
Gramauto
34, Ave, de la Porte de Villiers
Paris 17e

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

1959ի ՅԱՒԱՍԻի տարեկան բաժնեգիները՝ 4000 ՖՐԱՆՔ է

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, 20 Փետրուար, ժամը 21ին
Սոսիէթէ Սավանքի մեծ սրահը
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարտ 28 եւ 29
Լիան (28), Մարսէյլ (29)
Փառատօն, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի:

×

Նոր Սերունդի օրը Պանէէօի մէջ, Մարտ մէկին եւ տարեկան մեծ պարա – հանդէսը Մայիս 9ին, Երզ. քաղաքապե – տարանի սրահին մէջ:

×

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ»
Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ.Ց.Դ. Ահարոնեան խումբին:
ՄԱՅԻՍ 2ԻՆ

×

Յ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը փա – րիզի շրջանի տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ կապոյտ Խաչի օրը, 12 Ապրիլին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ:

×

Սեղրակ Եավրուեանի դաշնակի ռեսի – թալը յառաջիկայ Մարտ տասնին, Սալ Կավոյի մէջ:

×

Մեծ պարահանդէս, կազմակերպուած Փարիզի Համճոյ Հայր. Միութեան կող – մէ, 22 Մարտ կիրակի ժամը 16–24, Սէրբէլ Միլիթէրի ընդարձակ սրահը:

×

Սերաստիոյ նահանգի Մուրատ Ուսում – նասիրաց գեղարուեստական երեկոյթը Մարտ 22ին:

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ
Գեղարուեստական ցերեկոյթ, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, 10 Մայիս 1959

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՄԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զատարեան» կամբ – ակի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՇԱԻԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արտութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21 – ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ. ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շ. Միսաք – եան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Մի – ութեան ժողովը այս Կիրակի, ժամը չոր – սին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւն (Փլաս ա'Ի – թալի): Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրու – թիւն:

ՊԱՏԱՐԱԳ

Շաւիլի Եկեղեցւոյ յառաջիկայ պատա – րագը՝ կիրակի 22 Փետրուարին:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ կարմիր Խա – չի Ֆէտերասիոնի օգափոխութեան կայա – նի ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն.
Պ. Պ. Վ. Մալէկեան 500 ֆրանք, Պար – թեւեան (Սէն Մօր) հինգ հարիւր, Տէ – միրճեան հազար, Վ. Մոսկոֆեան (Լը Վէսինէ) հազար, Աբաջեան հազար, Տի – կին Եօթնեղբայրեան 1500, Վասպուրչակ Կարխեան հինգ հարիւր, Հաճատեան հազար, Գալանճեան (Ալֆորվիլ) հազար, Տօքթ. Մելիք Բաչաեան հազար, Համ – բիկեան հազար, Տաճուտեան հազար, Մարտիրոսեան (Փավիյօն սու Պուա) հա – զար ֆրանք, Կէտիկեան (Նիս) հազար, Տէր եւ Տիկին Սահակեան հինգ հարիւր ֆրանք:

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ 28ՐԴ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կիրակի 8 Մարտ, 1959, կէսօրէ վերջ ժամը 14.30ին, Սալ տը լա Շիմի:
28պիս, Բիւ Սէն Տոմինիք, Փարիզ (7),
Մէթրօ Լինվալիտ:
Սկաուտական յայտագիր, հայկական պարեր եւ երգեր:
Ներկայացում եւ դուարճալիքներ:
Մուտք 300 եւ 500 ֆրանք:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԻ ԵՒ ԵՐԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՇՔԻՂ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՆԴ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼ ԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

15 Փետրուար, կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին
ՄԻԽԻԹԻԱԼԻԹԻ ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO: MAUBERT-MUTUALITÉ
Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբին եւ ՍՕՍԻ պարախումբին

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ ՏԻԿ. Ա. ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐի եւ ԿՈՄՄ ՏՈՒՐՄՕԹի
կիրակի, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ին, ԺԱՄԸ 17ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

HOTEL GEORGE V
Միջազգային «Աթրաքսիոններ» անակնկալներ, ձրի «զօթիյօն»
ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ ՆԱԽՈՐԴ ՏԱՐՕՒԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ,

Սեղաններու համար դիմել՝
Union Générale Arménienne de Bienfaisance
11, Square Alboni, Paris (16e)
TÉLÉPHONE: TRO. 03-18

Մինչեւ ժամը 19ը չգրաւուած սեղանները ազատ կը նկատուին. «Աթրաքսիօն» – ները կը սկսին ժամը 19.45ին:

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան:

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը:

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
12
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
JEUDI
12 FÉVRIER
1 9 5 9

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8318 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4219

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ

Պալքանեան Ուխտը՝ կնքուած 1954ին՝ առաջին վայրկեանէն իսկ անպտուղութեան դատապարտուեցաւ :

Եուկոսլաւիա , Յունաստան եւ Թուրքիա – քիա կ'ուխտէին միասին կռուիլ դուրսէն՝ մասնաւորապէս խորհրդային երկիրներէն գալիք յարձակումներուն դէմ :

Սակայն կիպրոսի խնդիրը այնպիսի խրամատ մը բացաւ Թուրքիոյ եւ Յու – նաստանի միջեւ, որ ամէն գործակցու – թիւն անկարելի դարձաւ :

Տուժեց ոչ միայն «Պալքանեան»ը, այլ մանաւանդ «Ատլանտեան Ուխտը», որուն լրացուցիչ մէկ մասնիկն էր առաջինը :

Ստեղծուած անախորժ կացութիւնը մասամբ զսպմանելու եւ Ատլանտեան Ուխ – տի արեւելեան թեւը ընդլայնելու եւ զօ – րացնելու մտքով է, որ 1955 Փետրուար 24ին կնքուեցաւ «Պաղտատի Ուխտ»ը :

Ա'յս ալ չատ բախտ չունեցաւ : Մինչ մէկ կողմէ Ամերիկա նիւթական աջակ – ցութիւն ընծաւ անոր, միւս կողմէ Ֆը – րանսա եւ արաբական պետութիւնները բացառական վերք բռնեցին անոր դէմ :

Իսկ 1958 Յուլիս 14ի իրաքեան յեղա – փոխութիւնը նոր հարուած մը տուաւ ա – նոր :

Այսօր «Ուխտ»ը կայ· բայց «Պաղտա – տ»ը բացակայ է անկէ :

Անկրպտռնալով կիպրոսի հարցին, ը – ստենք թէ 1878ին երբ Ազտիւլ Համիտ կիպրոսը յանձնեց Անգլիոյ՝ անուանական որոշ իրաւունքներ կը վերապահէր Թուր – քիոյ : 1914ի պատերազմը լաւագոյն առի – թըն ընծայեց անոր· կառավարութեան՝ կղզին վերջնապէս կցելու համար բրիտա – նական կայսրութեան : 1923 Յուլիս 24ի Լոզանի դաշնագրով Թուրքիա բոլորովին հրաժարեցաւ կիպրոսի վրայ ամէն իրա – ւունքէ :

Հակառակ այդ տխրահռչակ դաշնագրի բացորոշ տրամադրութեանց, Անգլիայի կառավարութիւնը — Անգլիոյ պահպանո – ղական դահլիճին բարեհաճ հաւանու – թեամբ եւ քաջալերանքով — միշտմուխ եղաւ կիպրոսի հարցին՝ պարզապէս ար – դիւնքը համար անոր կցումը Յունաստա – նին :

Կղզիին իրարու յաջորդող անգլիացի կառավարիչները չյաջողեցան առաջքն առնել յոյն հայրենասէրներու ահարեկ – չական գործունէութեան :

Թուրքիա օդնութեան հասաւ անոնց :

Մէնտէրէսի կառավարութիւնը իրրեւ թէ «պատուոյ ինդիր» գործուածք կիպ – րոսի հարցը, ձեռքի տակէ կը քաջալերէր «կիպրոս թուրք է» կազմակերպութիւնը , որուն մէջ մտած էին ամէն գաղակարգէ մոլեռանդ , ազգայնամոլ տարրեր :

Սեպտեմբեր վեցէն վերջ ալ կիպրոս չա – բունակեց դրաւել Թուրքերէն թերթերու առաջին էջերը՝ ղղրդալից վերտառու – թիւններով :

Տոքթ· Ֆիւշիւք՝ կիպրոսի Թուրքերուն բանբերը՝ ջուրի ճամբայ գործուց Անգա – րան, ուսկից կը ստանար իր հրահանգ – ները՝ կղզիին մէջ հետապնդուելիք քաղա – քականութեան մասին :

Թրքական զրոհիչ քարոզութիւնները այնքան ոստոտացան , որ ի վերջոյ տեղացի Թուրքերը յանդգնեցան դէնք բարձրացնել իրենց դրացի Յոյներուն վը – րայ, որոնց լեզուն կը խօսին բոլորն ալ եւ որոնց հետ սիրով կ'ապրէին դարերէ ի վեր :

Անգլիա ո'չ մէկ պնով կ'ուզէ ամրողջո – վին լքել կիպրոսը :

Կառավարիչ ու վարչապետ ծրագիրներ կազմեցին՝ երեք կողմերու տեսակէտները հաշտեցնելու համար : Ջյաջողեցան :

Ու օրին մէկը յանկարծ Թուրքերը զա – զափար յղացան երկուքի բաժնելու կըզ – չունի··· Օրս ճգնըրկչըները ունի··· Ես ամուսնա մը ունիր օր հուէն հի'ղ տրին – քին, հիզ ապուր օր հիզ չայ, բոլոր նէյ – պըրները կը լսին ···

— Եու չուտ սի մայ կրէնիա առտուն, երբ կը հագայ եւ··· Պզտիկ ընքըլս ալ երբ ակռան փիք կ'ընէ վիղիթըրներուն առջեւ ···

— Իմ ընքըլս կ'ըսէ որ երբ վիղիթըր – ներ կուգան մեր տունը, ես ներս կը փախչիմ եւ ատի մեծ անկիրթ բան է··· Ուէլ մենծերը ի՞նչ կը խօսան — 1870ի պատմութիւններ, 1895ին «երկիրը» եղած ուէտինկ մը, 1909ին եղած ջարդը ··· Պաթ մենիֆ չինիֆ ուզէ ատ հին բաները ի – մանանիֆ ···

— Նաու լիսըն Թու մի··· Միւս օրը Պոլիսէն եկած մէկ հայ աղջիկ մեր տու – նին եկաւ··· Երկու պէյլիներս շատ սի – րեց··· Պաթ ասաց որ ինչո՞ւ մէկուն ա – նունը Պէթի է, միւսին անունը՝ Ձորն··· Ասաց որ Հայու անուն դնելու իզիֆ··· Ես ալ քսի օր Հայու անունները նայս չին··· Եւ իրեն քսի օր մամիս անունը Թուրփանի – տա է, մեծ մամիս անունը՝ Ճիւիէր, պա – պիս անունը Աբիսողոմ, ընքըլիս անունը Ագրիպաս, մեծ անթիխս անունը՝ Թէն – սիւֆ, կեսուրիս անունը՝ Մէօհրիւպէ , աներ պապուս անունը՝ Փիլիպոս··· Ուէլ ես ուրիշ անուն լսած չիմ մեր տունին մէջը··· Հաո՞ւ քուա այ Հայու նայս ա – նուն գիտնալ ··· Հայերը որ խելացի ըլ – լան, նոր հարսներուն նայս անուններ կու տան··· Եու նօ, հուաթ'ղ ըսնի վիսհ եու օլս փխիրլ··· Դուք մինակ կը խօսաք, խրատ կուտաք, քէմփլէյն կ'ընէք, բայց փրէգթիքըլ բաներ չիք ընէ··· Դուք երկ – րէն եկած էք եւ ըստեղի բաները չիք հասկնայ ··· Ըստեղ երկիրը չինիֆ···Դուք մեզի մինակ սիփ՛չ կուտաք··· Մենիֆ սիփչ չինիֆ ուզի··· Դուք կ'ուզիք օր մենիֆ հայութիւնը սիրինիֆ, բա՞յթ··· Մենիֆ ալ կ'ուզինիֆ, պաթ դուք սիրցնել տալու վա – լսին չիք գիտէ··· Իմ պէյլիներս ինչո՞ւ ընծ ես կու սիրին, պիքոզ ես անոնց հթ – րէգթ ընել գիտիմ, դուք չիք գիտէ ···

Պատերէն ձայն ելաւ , «միջին»ներէն ու «հին»երէն ձայն չելաւ ···

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ՊԱՐՋԷ "ԿՈՍՏԱՆԴԻՆԻ ԾՐԱԳԻՐ"Ը

Առաջին օրը քաղաքական եւ պինուորա – կան հարցերու յատկացնելէ եաք, վար – չապետ Տըզրէ երկրորդ օրը զրաղեցաւ անտեսական, ընկերային եւ մչակութա – յին խնդիրներով :

Քառնոյի Պալատին մէջ, 43 պատգա – մաւորներու եւ մասնագէտներու հետ (15 Մայը երկրէն, 14 Ալժերիայի՝ եւրոպա – կան ծագումով, 14 մահմետական) Միշէլ Տըպրէ ուսումնասիրեց «Կոստանդինի ծր – ագիրը»ը·

1·— Ապրուստի մակարդակի բարձրա – յում՝ տարեկան հինգ առ հարիւր :

2·— 400·000 նոր պաշտօններ՝ մինչեւ հինգ տարի :

3·— Պարտադիր ուսում անխտիր բո – լորին՝ մինչեւ ութ տարի :

4·— Մէկ միլիոն բնակարան՝ հինգ տա – րիէն առաջ :

5·— 250·000 հեկտար հողի բաժանում՝ վերք երկրագործներու :

Հնդամեայ այս ծրագրին իրականաց – ման համար Մայր Երկիրը պիտի տրամա – դրէ հարիւր միլիառ : Մինչ այդ սակայն կարգ մը բարեփոխումներ պիտի ըլլան Ալժերիոյ մէջ (գործարան, մահմետական երկրագործներու օդնութիւն եւն.) :

Վարչապետին գլխաւոր մտահոգու – թիւնը՝ ընկերային բարենորոգումն է , որուն համար յատկացիկայ Յունիսին ժա – մադրութիւն տուաւ «նոյն սեղանին չուրջ»առաջին հաշուեկշիռը ընելու առա – ջադրութեամբ :

Նախարարապետը ոսկեմատեանին մէջ ստորագրեց· «Թագաւորական մեծ պոր – ձերը ազգային հպարտութեան կարեւո – րագոյն ազգականներն են» : Այնուհետեւ այ – ցելեց երեք մեծ ոստաններ՝ 4250 բնակա – րաններով· բոլորն ալ չինուած են զո – րխական ձեւով եւ բոլոր յարմարութիւն – ներով : Վերջին ժամանակներս ընթացք չինուած այս բնակարանները տրա – մադրուած են Եւրոպացիներու եւ մահ – մետականներու անխտիր :

Վարչապետը ճաշեց ընդհանուր հրա – մանատար Զօր· Շալլի հետ, որմէ եաք այցելեց Ռովիոյի Ընկերային կեդրոնը : Զորեքշաբթի օր նպաստակ ունէր Թուչան (Լիլթուրթէր) օդանաւով պինուորական քննութիւն մը կատարել :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԻՆՉ ՏՐԼԸՍ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ԿԸ ՄՏՆԷ ԱՅՑԸՆՀԱՒՈՒԸՐ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԹԱԼ

×

Արտաքին նախարար Տրլըս երէքշաբթի օր հիւանդանոց մտաւ , անդամ մը եւս ղործողութեան ենթարկուելու համար : Իր բացակայութեան արտաքին գործերու պատասխանատուն է Հէրթըր :

Այզընհաուըր յայտնեց թէ Տրլըս հի – ւանդութիւնը չկրնար յետաձգելարեւելք – արեւմուտք խօսակցութիւնները Պերլինը չուրջ : Այս առթիւ նախագահը աւելցուց նաեւ թէ Տրլըս արտաքին գործերու հա – մար ամէնէն արժէքաւոր մարդն է եւ ա – նոր նմանին երբեք չէ հանդիպած :

Նախագահը հաստատեց թէ Պերլինի եւ գերմանական հարցի վերաբերեալ դաշ – նակիցներու տեսակէտը նոյնն է : Յիշեց նաեւ Տրլըսի յայտարարութիւնները· — Արեւմտեաններէն համաձայն են ընդհան – րապէս ձեռք առնուելիք բոլոր միջոցնե – րուն մասին, խորհրդային սպառնալիքի մը դէմ :

Պատասխանելով լրագրողի մը հարցու – մին Ա· Միութիւն ճամբորդութեան մը մասին, Այզընհաուըր ըսաւ·— Կարելի չէ որ Մոսկուա երթամ որքան ատեն որ Խրուշչեւ չփոխէ իր հրաւէրի ձեւը : Այդ հրաւէրին կ'ընկերանային ոչ – բարեկա – մական արտայայտութիւններ ինծի հան – դէպ եւ ամերիկացի ուրիշ դեկավարնե – րու : Կը մտածեմ Մոսկուա երթալու մա – սին եւ կ'երթամ հաւանաբար երբ աւելի քաղաքավար հրաւէր մը ստանամ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆԻ ԲԱՑՈՒԻՄԸ

Շաբաթ իրիկուն Մշակոյթի Տան սր – բահին մէջ տեղի ունեցաւ Համազգային Լսարանի բացումը, թէյասեղանով մը: Սրահը կանուխէն լեցուած էր եւ տաք մթնոլորտ մը կը տիրէր ամբողջ տեւո – ղութեան : Ասոք տուին բազմաթիւ ներ – կաներ, եւան նաեւ երգեր եւ արտասա – նութիւններ : Յաջորդով մտերմատանու – թիւններ :

ՌՈՒՍԱԿԱՆ չորս թերթեր արգիլուե – ցան Ֆրանսայի մէջ ներքին նախարարու – թեան որոշումով : Այս հրատարակու – թիւնները որ լոյս կը տեսնէին ուքրանի – րէն, լիթուանիերէն, պելոռուսերէն եւ լի – թոներէն թարգմանութիւններ էին ռու – սական պարբերականէն արդէն արդիլ – ուած եւ սահմանուած էին քաշալերել Ռուսերը որ «վերապատնան իրենց ծնող – դավայրը »:

ԱՆՏՐԻ Լ'Ը ԹՐՈՔԷր որ ամբաստան – ուած է վարդագոյն պալէներու խնդրին մէջ, նամակը մը գրած է ընկերվարական կուսակցութեան, իր «արձակումը» ու – դեղով : Նախկին նախագահը կը չեշտէ թէ իր անունը մէջտեղ գրուած է քաղաքա – կան նպատակներու համար եւ կ'ուզէ որ կուսակցութիւնը զինքը «արձակէ» որ – պէսզի չտուժէ Լը Թրոքէրի դէմ եղած յարձակումներէն: Լը Թրոքէր կ'աւելցնէ· — Շատ հպարտ եմ 1902էն ի վեր այս կուսակցութեան պատկանելուս : Ապրելու պատճառներէս մէկն է :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Ե.

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻ ՎԵՐԱԿԱԶՈՒԻՉՈՒՄԸ

Այս հարցի արծարծման նախաձեռնութիւնը, ինչպէս նշել էինք մեր նախկին յօդուածում, պատկանում է Մրուշչեանին: Կեդրոնական Կոմիտէի նախագահութեան ուղղած իր նամակի մէջ («Սովետ. Մանկավարժ» թ. 10) մատնանշելուց յետոյ խորհրդային դպրոցի ճեռք բերած յաջողութիւնները, Մրուշչեան, ընդունուած սովորութեան համաձայն, անցնում է թերութիւններին: Խօսելով միջնակարգ դպրոցի մասին, նա որոշակի կերպով յայտնում է, որ «մեր տասնամեայ դպրոցը ներկայումս չի լուծում երիտասարդութեանը կեանքի նախապատրաստելու խնդիրը», որ այդ դպրոցը պատրաստում է երիտասարդներին միայն բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններ (բուհեր) մտնելու համար: Այժմ երբ 20րդ դար. համազումարի որոշումով լրիւ միջնակարգ (տասնամեայ) կրթութիւնը պիտի դառնայ պարտադիր, չըլնանաերը այնպիսի մի թիւ կը կազմեն, որ անկարելի կը լինի բոլորին ընդունել բուհերը: Ի՞նչ պէտք է լինի դուրսը մը – հազարների վիճակը, որոնց թիւը վեր – ջին երեք տարում հասնում է մի քանի միլիոնի:

Այդ միլիոնները «բոլորովին անպատրաստ լինելով կեանքի համար, չգիտեն թէ ինչ անեն»: Պէտք է, ուրեմն, «վերակառուցել մեր ամող սերունդի դպրոցական դաստիարակութեան սիստեմը, պէտք է երեխաներին հոգեբանօրէն նախապատրաստել այն բանին, որ իրենք պէտք է յետագայում մասնակցեն հանրօգուտ գործունէութեանը, աշխատանքին, այն արժէքների ստեղծմանը, որ անհրաժեշտ են սոցիալիստական պետութեան զարգացման համար: Իւրաքանչիւր մարդ, ապրելով կոմունիստական հասարակութեան մէջ, պէտք է իր աշխատանքով իր լուման ներդնի այդ հասարակութեան կառուցման ու յետագայ զարգացման համար: Մեր դպրոցի գլխաւոր խնդիրը պիտի լինի ամող սերունդը պատրաստել կեանքի, օգտակար աշխատանքի համար»:

Ի՞նչ գործնական միջոցառումներ նը – պատակայարմար է իրագործե այս ուղղութեամբ, հարցնում է Մրուշչեան եւ անմիջապէս էլ տալիս է հետեւեալ պատասխանը:

«Իմ կարծիքով, *ասում է նա*, ձեռնարկութիւններում, կոլտնտեսութիւններում եւ այլուր հարկ կը լինէր հանրօգուտ աշխատանքի մէջ ներգրաւել առանց բացառութեան 7րդ, 8րդ դասարանները աւարտելուց յետոյ բոլոր սովորողներին: Ե՛ւ խաղում, ե՛ւ գիւղում ե՛ւ բանուր – բական աւանում դպրոցների բոլոր շրջանաւարտները պէտք է արտադրութեան գործ նպատակը չատ պարզ է: Գոյութիւն ունեցող տասնամեայ միջնակարգ հանրակրթական դպրոցները վեր են ածւում, իրականի մէջ, 8ամեայ արհեստաւորական դպրոցների: Տասնամեայ պարտադիր ուսուցման փոխարէն կիրառւում է, հակառակ 20րդ համազումարի որոշման, միայն 7 – 8ամեայ պարտադիր ուսուցում, որով հնարաւորութիւն է տալիս ձգում աւելի չատ բանուորական ուժ (բանուժ) տասնամեայ գործարաններում ու կոլխոզներում աշխատեցնելու համար: Երիտասարդութիւնը արդիւնաբերութեան ու գիւղատնտեսութեան ապագայում աշխատելու է դնալու այսուհետեւ ոչ թէ տասնամեակը աւարտելուց յետոյ, այլ աւելի կանուխ՝ եօթ – ութ տարուայ դասընթացքներ ունեցող դպրոցից յետոյ 15 – 16 տարեկանին:

Մրուշչեան ծրագրի համաձայն կատարուած վերակառուցումով ժողովրդական կրթութեան յատկանշական կողմը դառնալու է ծայրայեղ տեխնիկականութիւնը եւ գործնականութիւնը (պրակտիկանութիւնը): Միջնակարգ դպրոցների գլխաւոր նպատակն է պատրաստել բանուորներ եւ ոչ թէ թեկնածուներ բարձրագոյն դպրոցների համար: «Հարկաւոր է խուսափել այն դրութիւնից, *ասում է Մրուշչեանը իր նամակում*, երբ երեկոյեան դպրոցները լրնդ նպատակ են դնում միայն բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններ ընդունուելու պատրաստութիւն տալը»: Եւ որովհետեւ կարելի չէ բոլորին հրաժարուել բարձրագոյն կրթութիւնից, Մրուշչեանը իր նամակի մէջ մի երկու խօսք է ասում նաեւ այդ մասին: «Ժողովրդական կրթութեան նոր սիստեմում պէտք է նախատեսել, կարդում ենք նրա նամակի մէջ, որ առանձնապէս ընտրելի երեխաների համար, որոնց մէջ վաղ հասակից բացայայտօրէն երեւան են եկել ընդունակութիւններ, օրինակ մաթեմատիկայի, երաժշտութեան, կերպարուեստի բնագաւառում, նրանց համար, որ գիտ բացառութիւն, պէտք է ունենալ համապատասխան միջնակարգ դպրոցներ, որ տեղ նրանք տասնեակին համապատասխան բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններում յետագայ ուսման համար անհրաժեշտ միջնակարգ կրթութիւն»:

Իր նամակի մէջ Մրուշչեանը անդրադառնում է նաեւ բարձրագոյն կրթութեան հարցին, անհրաժեշտ համարելով նաեւ նրա վերակառուցումը: Խուսափելով մանրամասնութիւններից, նա պարզում է դլխաւորապէս միայն ընդհանուր սկզբունքներ: Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ բուհերի վերակառուցումի մասին մենք դտնում ենք Մորհրդ. Մխուեան Կուսակց. կենտկոմի եւ կառավարութեան թեզիսների, ինչպէս նաեւ Գեր. Մորհրդի երկրորդ նստաշրջանի կողմից ընդունուած օրէնքի մէջ:

Բարձրագոյն կրթութեան սիստեմը, ասում է Մրուշչեան, նոյնպէս պէտք է վերակառուցել, որովհետեւ ներկայիս սիստեմում չատ թերութիւններ կան: Բուհերը նոյնպէս «կարուած են կեանքից»: Բարձրագոյն դպրոցները աւարտած բազմաթիւ երիտասարդներ «վատ պիտեն գործի պրակտիկան, անբաւարար են նախապատրաստուած արտադրութեան մէջ աշխատելու»: Այժմ պատանիներն ու աղջիկները 17 տարեկան հասակում աւարտում են տասնամեակը (միջնակարգ դպրոցը) ու դրանից անմիջապէս յետոյ մտնում են ինստիտուտ եւ այն աւարտում են 22 – 23 տարեկան հասակում: «Հապա այս դէպքում ի՞նչ մասնագէտ է ստացուում»:

Վատ է կատարում խորհրդային-քաղաքական մասնագէտների պատրաստութիւնը: Ի հաստատումն իր ասածի, Մրուշչեանը մէջ է բերում պրոլետարական գրականութեան ճիւղը, եւ, օ՛ զարմանք, յայտարարում է, որ դրամատիրական չատ երկրներում պրոլետարական գրականութեան բուհերում մասնագէտների պատրաստումը աւելի լաւ է կատարուում, քան խորհրդային գիւղատնտեսական ինստիտուտներում եւ նոյնիսկ Տիմիրեազեւի անուան գիւղատնտեսական ակադեմիայում: Դրամատիրական երկրներում ուսանողները, ասում է նա, ուսման ժամանակամիջոցում պարտադրաբար աշխատում են գիւղատնտեսական արտադրութեան մէջ, սովորում են դաշտերում, իսկ «մեզ մօտ սովորում են գերազանցապէս մարզերում»: Կովին եւ միւս կենդանիներին ուսումնասիրում են ոչ թէ տնտեսութեան մէջ, այլ գլխաւորապէս արհեստական նախանմուշներով (մակէտներով): Այդպիսի ուսուցման արդիւնքը լինում է այն, որ չըջանաւարտ աղջիկները եւ երիտասարդները գնում են կոլտնտեսութիւն «պատւում են չուրջն ու մօտերը, բայց չեն կարողանում գործնականում օգնել կոլխոզի նախագահին՝ աւելի լաւ վարելու տնտեսութիւնը» («Մ. Ա.», 24 Սեպտ. 58):

Այս վիճակը չարունակուել այդ ձեւով չի կարող: Հարկաւոր է վերակառուցել բարձրագոյն կրթութեան սիստեմը, «մօտեցնել այն արտադրութեանը եւ ինչպէս հարկն է կապել արտադրութեան հետ»: Պէտք է նախեւառաջ բուհեր ընդունել միայն այն երիտասարդներին, որոնք ունին կենսափորձ, գործնական աշխատանքի սքաժ: «Մեր բարձրագոյն դպրոցի, եւ առաջին հերթին տեխնիկական բարձրագոյն դպրոցի զարգացման ասպարէզում հարկաւոր է աւելի մեծ չափով ընթանալ երեկոյեան եւ հեռակայ կրթութեան գծով: Նպատակայարմար է թուում բուհերի մեծ մասում առաջին 2 – 3 տարում ուսուցումը տանել առանց արտադրութիւնից կտրելու (աշխատել եւ ուսանել միաժամանակ): Երրորդ կարգից սկսած կարելի է ուսանողներին չաբաթական երեք օր ազատել արտադրական աշխատանքից: «Անհրաժեշտ է հասնել այն բանին, որ մարդիկ, հասարակութեան մէջ գրաղուելով օգտակար աշխատանքով, որովհետեւ ներկայիս սիստեմում չատ թերութիւններ կան: Բուհերը նոյնպէս «կարուած են կեանքից»: Բարձրագոյն դպրոցները աւարտած բազմաթիւ երիտասարդներ «վատ պիտեն գործի պրակտիկան, անբաւարար են նախապատրաստուած արտադրութեան մէջ աշխատելու»: Այժմ պատանիներն ու աղջիկները 17 տարեկան հասակում աւարտում են տասնամեակը (միջնակարգ դպրոցը) ու դրանից անմիջապէս յետոյ մտնում են ինստիտուտ եւ այն աւարտում են 22 – 23 տարեկան հասակում: «Հապա այս դէպքում ի՞նչ մասնագէտ է ստացուում»:

Վատ է կատարում խորհրդային-քաղաքական մասնագէտների պատրաստութիւնը: Ի հաստատումն իր ասածի, Մրուշչեանը մէջ է բերում պրոլետարական գրականութեան ճիւղը, եւ, օ՛ զարմանք, յայտարարում է, որ դրամատիրական չատ երկրներում պրոլետարական գրականութեան բուհերում մասնագէտների պատրաստումը աւելի լաւ է կատարուում, քան խորհրդային գիւղատնտեսական ինստիտուտներում եւ նոյնիսկ Տիմիրեազեւի անուան գիւղատնտեսական ակադեմիայում: Դրամատիրական երկրներում ուսանողները, ասում է նա, ուսման ժամանակամիջոցում պարտադրաբար աշխատում են գիւղատնտեսական արտադրութեան մէջ, սովորում են դաշտերում, իսկ «մեզ մօտ սովորում են գերազանցապէս մարզերում»: Կովին եւ միւս կենդանիներին ուսումնասիրում են ոչ թէ տնտեսութեան մէջ, այլ գլխաւորապէս արհեստական նախանմուշներով (մակէտներով): Այդպիսի ուսուցման արդիւնքը լինում է այն, որ չըջանաւարտ աղջիկները եւ երիտասարդները գնում են կոլտնտեսութիւն «պատւում են չուրջն ու մօտերը, բայց չեն կարողանում գործնականում օգնել կոլխոզի նախագահին՝ աւելի լաւ վարելու տնտեսութիւնը» («Մ. Ա.», 24 Սեպտ. 58):

Այս վիճակը չարունակուել այդ ձեւով չի կարող: Հարկաւոր է վերակառուցել բարձրագոյն կրթութեան սիստեմը, «մօտեցնել այն արտադրութեանը եւ ինչպէս հարկն է կապել արտադրութեան հետ»: Պէտք է նախեւառաջ բուհեր ընդունել միայն այն երիտասարդներին, որոնք ունին կենսափորձ, գործնական աշխատանքի սքաժ: «Մեր բարձրագոյն դպրոցի, եւ առաջին հերթին տեխնիկական բարձրագոյն դպրոցի զարգացման ասպարէզում հարկաւոր է աւելի մեծ չափով ընթանալ երեկոյեան եւ հեռակայ կրթութեան գծով: Նպատակայարմար է թուում բուհերի մեծ մասում առաջին 2 – 3 տարում ուսուցումը տանել առանց արտադրութիւնից կտրելու (աշխատել եւ ուսանել միաժամանակ): Երրորդ կարգից սկսած կարելի է ուսանողներին չաբաթական երեք օր ազատել արտադրական աշխատանքից: «Անհրաժեշտ է հասնել այն բանին, որ մարդիկ, հասարակութեան մէջ գրաղուելով օգտակար աշխատանքով,

---

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒՄՆԵՐ

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Անվիճելի համարելով այն իրողութիւնը, թէ Հայերը Հունդարիոյ մէջ կը կազմէին փոքր գաղութներ տակաւին Կեզա դուքսի (972 – 997) եւ Շթեֆան Թագաւորի (997 – 1038) ժամանակ, ինչպէս կը տեղեկացնեն հունդար երկու ժամանակագիրները, տեղին է, թերեւս, հարց տալ, թէ Հայերը չթափանցեցի՞ն Լեհաստան եւ Մոլտովա, հաւանաբար աւելի փոքր խումբերով, դեռ 14րդ դարէն առաջ: Ն. Եորկա կը հաւաստէ, թէ պէտք է ընդունիլ, որ Լեհաստանի մէջ գոյութիւն ունէին հայկական աւելի հին գաղութներ, նոյնիսկ Մեծն Քազիմիրի կողմէ 1340 թուին Լեմպէրկի գրաւումէն առաջ: Բայց ծանօթ պատմագիրներէն մէկը, որ կը գրազի Հայոց Պատմութեամբ, ծագ. մը Մ. Րկան, կը պնդէ թէ Լեհաստանի հայկական առաջին գաղութները կազմուեցան տակաւին 12րդ դարուն: Նոյն բանը կը հաստատէ նաեւ Ֆր. Մաքլէր իր Արմէնի է Գրիմէ գործին մէջ: Ճշմարիտ է, որ թաթարական, առեւտրական ճամբան կազմուեցաւ հազիւ 14րդ դարուն, իսկ Արեւելքի եւ Եւրոպայի մէջեւ կը կատարուէր, Լեհաստանի վրայով, այս թուականէն առաջ ալ: Քաֆֆայէն, ուր կը գտնուէին անոնք, ինչպէս կը հաստատեն վաւերաթուղթերը, դեռ 13րդ դարուն, դէպի Լեհաստան իրենց ճամբուն վրայ՝ Հայերը կ'անցնէին Կամենից քաղաքէն, ուր անոնք կը հաստատեն ուժեղ գաղութ մը, գաղութ, որմէ մնացած են մեզի հայկական վաւերագրեր: Ն. Եորկա կը հաւաստէ, թէ Մոլտովայի մէջ եւս Հայեր կային 1365էն առաջ, այսինքն թուականը այն տիպին, որ կը նշէ Մոլտովայի Հայերու ենթարկումը Լեմպերկի հայ եպիսկոպոսի իրաւասութեան: Այլապէս, կարծեմ թէ կրնանք ընդունիլ Աքքերմանի մէջ հայկական գաղութին սկզբնաւորութիւնը տակաւին 13րդ դարուն:

Այս քաղաքը կը հանդիսանայ առաջին փուլը հայկական թափանցումին դէպի Մոլտովա: Իրրեւ փաստ կը համարենք այն իրողութիւնը, որ Աքքերմանի մէջ դտնուեցան հայկական դրամներ, կըտրուած Կիլիկիոյ մէջ, 13րդ դարուն: Ն. Եորկա կը հաստատէ, թէ 14րդ դարու սկիզբը, երբ կազմուեցաւ Մոլտովայի իշխանապետութիւնը եւ ստեղծուեցաւ «Թաթարական» առեւտրական ճամբան, վաճառական Հայեր կային արդէն Մոլտովայի մէջ, ուր անոնք ունէին անտեսական կարեւոր դեր մը: Նոյն տեսակէտը հաւանական կը դարձնէ այն թէզը, թէ Աքքերմանը, «Մրիմէն Մոլտովա մտնելու» դուռը հայկական գաղութ մըն էր արդէն 13րդ դարուն: Երբ հայ վաճառականները դարձան ձենովացիներու գլխաւոր մրցորդներ Քաֆֆայի մէջ, (Թերեւս Քաֆֆայի մէջ անոնց հաստատուելէն քիչ ժամանակ ետք, ուրեմն 1299 – 1330ի միջեւ, կամ թէ երբ այս քաղաքը կորսնցուց իր կարեւորութիւնը իրրեւ միջազգային առեւտրական կեդրոն), անոր տեղը բռնեց Աքքերման: Սոյն քաղաքին մէջ հայկական գրոհը կը մեծնայ այժմ եւ Կիյըպեր որ Լանէյ դեսպանը 1421ին այս տեղ կը գտնէ հայկական ուժեղ գաղութ մը, իսկ Տոնաթօ տա Լեցցէ կ'ըսէ թէ Քիլիա եւ Աքքերման մեծամասնաբար բը – նակուած էին Հայերով, 1484ին Թուրքերու կողմէ գրաւուելէ առաջ:

ՀԱՅԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԱՍՏՈՂ ՏՈՒԵԱԼՆԵՐ

Մոլտովայի հայկական առաջին բնակավայրերու վերաբերեալ պատմական տուեալներ քիչ են թուով, ինչպէս տեսանք: Եւ սակայն պատմական չատ մը իրողութիւններ երեւան եկած են բուռ իսկ տեղանուններու տուեալներով: Այնպէս, որ ուսումնասիրութիւնը կ'օգտագործէ ոչ միայն բանասիրութիւնը, այլ կրնանք ըսել նաեւ տեղանունները, որ կը ներկայացնեն չատ մը անգիր ժողովուրդի մը անցեալը, որ մեզ հասած չէ գրաւոր վաւերագրի մը ձեւով: Ասոնց մէջ կան նաեւ Հայկական տեղանուններ, որոնք կը վկայեն Մոլտովայի մէջ Հայերու գոյութեան մասին: Ասոնցմէ կարեւոր են Ս. Գէորգ, Ս. Աստուածածին, Ս. Խաչ, Ս. Յակոբ, Ս. Յովհաննէս, Ս. Սարգիս, Ս. Թորոս, Ս. Կարապետ, Ս. Նշան, Ս. Ստեփանոս, Ս. Գրիգոր, Ս. Մինաս, Ս. Ղազար, Ս. Թադէոս, Ս. Պետրոս, Ս. Պօղոս, Ս. Յարութիւն, Ս. Ծնունդ, Ս. Ամենափրկիչ, Ս. Սիոն, Ս. Երուսաղէմ, Ս. Գերեզման, Ս. Ծոփք, Ս. Ամենայն Հոգիք, Ս. Ներսէս, Ս. Սահակ, Ս. Մեսրոպ, Ս. Կոյս, Ս. Հռիփսիմէ, Ս. Գայիանէ, Ս. Ասղիկ, Ս. Վարդան, Ս. Վարդանանց, Ս. Գրիգորեան, Ս. Ներսիսեան, Ս. Ներսիսեան Վարժարան, Ս. Ներսիսեան Ճեմարան, Ս. Ներսիսեան Ազգային Վարժարան, Ս. Ներսիսեան Ազգային Ճեմարան, Ս. Ներսիսեան Ազգային Վարժարան Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի, Ս. Ներսիսեան Ազգային Ճեմարան Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի, Ս. Ներսիսեան Ազգային Վարժարան Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Ս. Ներսիսեան Ազգային Ճեմարան Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի

ԲԱՄԲԻՇ ԶԱՊԼԻ

(ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

«Հայոց Բամբիշը» — այսպէս կը յորջորջին գիւղը եւրոպացի հեռաւոր ցա–մաքներէն ու կղզիներէն եկող իշխաններն ու իշխանուհիները, նաւապետներն ու վաճառականները: Ու մինչեւ ամենահե–ռաւոր Թաթարիստանի ու Ճենաստանի մէջ անգամ ծանօթ էին իր անուան ու ա–մէնքը հիացումով կը խօսէին իր գեղեց–կութեան, իմաստութեան ու պիտութեան վրայ:

Ո՞վ էր սակայն նա:

1214ին Կիլիկիոյ Սիս քաղաքին մէջ կը վախճանէր լեւոն հայ արքան՝ իրեւ թա–գաժառանգ թողլով իր միակ դուռերը՝ Զապէլ հազիւ 6 – 7 տարեկան սիրնակ մը: Հօրը մահէն յետոյ՝ Զապէլի խնա–մակալ կը կարգուի Կոստանդին քաջ իշ–խանը, որ սիրապետ հօր մը պէս կը դուր–դուրայ իր քնքուշ առնիկին վրայ, որ հայրենիքին ապագայ բամբիշը — թա–գուհին — պիտի ըլլար: Այնիւ ու բարի կրթութիւն մը կուտայ Կոստանդին իր առնիկին՝ յանձնելով զայն իր ժամանակի ամէնէն անուանի դաստիարակներու եւ պիտական անձինքներու ձեռքը: Ու Զա–պէլ օր առուր կը զարգանայ կրօնքի ու պիտութեան պարզեւած լաւագոյն դաս–տիարակութեան մը մէջ՝ ըլլալով ճշմա–րիտ ու բարեպաշտ կրօնասէր մը, իր հայրենի աւանդութիւններուն քաջածա–նօթ ու պիտական անձ մը:

Երբ կը թեւակոխէ իր տասնուհինգե–րորդ տարիքը՝ Զապէլ եղած էր արդէն չնորհազեղ իշխանուհի մը՝ զարդացած մարմնով, մտքով ու հոգւով: Ու բազ–մաթիւ իշխաններ ու թագաւորներ, մօ–տաւոր ու հեռաւոր երկիրներէ, սկսած էին արդէն դիմումներ կատարել՝ խնդրե–լով Զապէլին ձեռքը, ղրկելով անոր մե–ծագին նուէրներ ոսկւոյ, մարգարտի եւ ադամանդի: Ու ամէնքն ալ մերժուած էին: Մերժուած, այո, որովհետեւ երկին–քը ինքն էր ընտրած չքնաղ կոյսին՝ Զա–պէլի արժանաւոր փեսան: Ու այդ ընտր–եալ փեսան կը կոչուէր Հեթում, հայ իշ–խան մը, որ տակաւին քանի տարեկանին ամէնքէն ճանչցուած ու սիրուած էր իբ–րեւ մեծահոգի, հանճարեղ, անձնուէր, թիկնեղ, զեղեցկահասակ, բարի ու քաջ:

Արքայական հարսանիքին համար ամէն բան պատրաստ էր: Տարսոն քաղաքին մէջ տեղի պիտի ունենար պսակադրու–թեան հանդէսը: Հոն հաւաքուած էին Հայոց ազնուականութիւնն ու աւագա–նին, կաթողիկոսն ու բարձրաստիճան ե–կեղեցականութիւնը, օտար կառավարու–թիւններու ներկայացուցիչներն ու հա–րիւր հազարաւոր ժողովուրդ: Հանդէսը կարելի եղածին չափ փառաւոր ընելու համար՝ ամէն մէկոց ի գործ դրած էին: Քաղաքը զրօչազարդուած էր:

Մայր եկեղեցին լոյսերու մէջ ողող–ուած էր՝ երբ քաղցրանուագ երգեցողու–թիւններու մէջ հարսանեկան չքեղ թա–փօրը եկեղեցի կը մտնէ: Պսակի հանդի–սաւոր արարողութիւնը կը կատարէ Կոս–տանդին Հայ Կաթողիկոսը՝ օծելով Հե–թում եւ Զապէլ միանդամայն թագաւոր եւ թագուհի Հայոց: Երբ հանդիսաւոր թափօրը եկեղեցիէն դէպի պալատ կ'ա–ռաջնորդուէր՝ փեսացուները ոսկի, իսկ հարսնեւորները մարգարիտ կը սեղային ժողովուրդին մէջ: Անբացատրելի էր հայ ժողովուրդին ցնծութիւնն ու ուրախու–թիւնը: Հարսանեկան ուրախութիւնները քառասուն օր քառասուն գիշեր կը տե–ւեն:

Հայ արքայական նորապսակ ամուլին մէկ մէկ թաղ ու սիրոյ եւ բարեկամու–թեան գիր ուղարկած էին աշխարհի մե–ծագոյն թագաւորներն ու իշխանները, ո–րոնց մէջ ամէնէն աւելի աչքի կը զար–նէին Թաթարիստանի Հուլաղու խանին ղրկած ադամանդակուռ չքեղ թագերը:

Հ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

(Ուսումնարան, Գլովաթ. 1932 թ. 12)

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Ա.— ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

Ընտանեկան նպաստներու համար դր–ամագլուխները այսուհետեւ պիտի վճարեն աշխատավարձի վրայ 14·25 առ հարիւր, բայց միայն ամսական 55·0000 ֆրանք «փլաֆոն»ի վրայ (փոխանակ 12 առ հա–րիւրի եւ անսահման):

Պեղօրայֆի հատուցումը պիտի կա–տարուի վեցամսեայ երեք հազար ֆրան–քը անցնելու պարագային, իւրաքանչիւր ապահովագրեալի անուան պիտի բացուի մասնաւոր հաշիւ մը, ուր պիտի արձանա–գրուին վեցամսեայ դեղօրայքի հաշուե–յոյցները: Առաջին երեք հազար ֆրանքը կը մնայ աշխատաւորին վրայ, մնացեա–լին վրայ տեղի կ'ունենայ համեմատական հատուցում, ըստ պարագային՝ 90 առ հարիւր (անթիպիռինի, հորմոն եւն.), ուրիշ առ հարիւր դեղագործին պատ–րաստած խառնուրդներու վրայ, 70 առ հարիւր զօրձարաններու կողմէ պատրաս–տուածներու վրայ (սփէսպալիթէ):

«Երեք հազար»ի կանոնը պիտի չկի–րարկուի հետեւեալներուն.— Ա) Անկա–րութեան կամ ծերութեան թոշակ առա–ցողներուն: Բ) Աշխատանքի արկածէ զո–հերուն: Գ) Անզօրձներուն: Դ) Ամսական 26·666 ֆրանքէ նուազ աշխատավարձքս–տացողներուն: Ե) Հիւանդանոցներու կ'ա–ծքինիքներու մէջ բժշկուող: Զ) Ուսա–նողներու: Է) Զինուորութիւնէ վերա–դարձողներուն (վեց ամիս միայն): Ը) Ա–պահովագրեալի մը տասը տարեկանէ վար զաւակներուն:

Բժիշկներու պատուագին պիտի հաս–տատուի ուխտաւ առ հարիւր, համեմա–տութեամբ՝ եթէ սակերը վաւերացուած են նահանգային իշխանութիւններէն: Այդ սակերէն վեր գտնուող պատուագիննե–րուն հատուցումը՝ վճխաւուն առ հարիւր:

Նախկին ծննդաբերութեան նպաստներ, (ալդզասիօն փրէնաթալ).— Յարդ նը–պաստը հաւասար էր հիմնական աշխա–տավարձին 25 առ հարիւրին, վճարելի 9 ամիս: Նոր կանոնով վերջին եռամսեայի նպաստը կ'լսած է 12·5 առ հարիւրի: Այ–սպիսով փոխանակ 42750 ֆրանքի նպաստը — ինչ ամսուան հաշիւով կ'լսած է 35625 ֆրանքի:

Բ.— ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆՇԱՆՆԵՐ (58րդ յօդուած)

Այս կանոնը պիտի կիրարկուի միայն ե–թէ տարեկան եկամտային յայտարարու–թիւնը, բաղդատմամբ «արտաքին նշան–ներուն» մէկուկէս միլիոնը անցնի: Միւս կողմէ «հարստութեան չափանիշ»ները դպալարար դեղչուած են: Տան ազատ վարձք երեք անդամ (փոխանակ 4ի): Ոչ ազատ վարձք՝ վեց անդամ (փոխ. ու–թի): Երկրորդական բնակարաններու վարձք ալ այս հիմերով հաշիւի պիտի առնուի (փոխ. տասը անդամի):

Միւս բոլոր չափանիշները կը մնան ան–փոփոխ:

Գ.— «ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒ–ԹԻՒՆՆԵՐ» (Սոսիէթէ քոնվանսիոնէլ): Հրովարտակով մը պիտի ճշդուին այսպի–սիընկերութիւններու տրուած առաւելու–թիւնները: Սկզբունքը հետեւեալն է.— Հինգ հարիւրէ նուազ գործաւոր ունեցող հաստատութիւններ պիտի կրնան միանալ — ըլլայ ուսումնասիրութեանց, արտա–ծումի, թէքնիք, առեւտրական, հաշուա–պահական եւն.— մարզերու մէջ յառաջ–դիմելու կամ խնայողութիւններու նպա–տակով: Այդպիսի ընկերութիւններու մէջ դրուած դրամագլուխները իրը սովորա–կան ծախք պիտի ընդունուին:

Այս խիստ հետաքրքրական նորութեան մասին կը խօսինք երբ որ հրատարակ–ուին պետական վաւերացման ենթակայ այս ապագայ ընկերակցութիւններու կազ–մութեան մանրամասն կանոնները:

Հ. Թ.

ՄԵՐ «ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՄՆԵՐԸ»

●

«Ցառաջ»ի մէջ մեծ ցաւով կարդացի Արշակին մահուան գոյժը: Մեռած է եւ թաղած են արդէն: Մանրամասնութիւն–ներ չկան, ոչ իր վերջին օրերուն եւ ոչ ալ թաղումին մասին: Ուրեմն՝ դժուար չէ ե–րեւակայել կամ ենթադրել, թէ մեր պա–րիսպ Արշակը մեռած է պատն երեսին: Գուցէ պուտ մը ջուր ալ տուող չէ ունե–ցած: Իսկ իրրեւ յուշարկաւոր, չորս մե–ռելաթաղ եւ մէկ վարդապետ:

Խոնարհ մարդ մը: Բայց հերոս մըն էր ան:

Փարիզ նոր եկած տարիներս էին, երբ օր մը Արշակին հանդիպեցայ: Երբեմն կուգար մեղի: Օր մը, չատ խնդրեցինք իրմէ, որպէս զի դրուագ մը պատմէ իր կեանքէն: Ցաւակռնական ժպիտը չբթնե–րուն՝ ուրեւորուած սկսաւ պատմել.— «Մեծ պատերազմին, ես ալ չատերուն պէս պահեստած էի: Անօթութիւնը յան–դգնութիւն կուտայ մարդուս: Գիշեր մը, ամէն վտանգ աչքս առնելով, փողոց ելայ ուտելիք ճարելու, ոչ թէ միայն ինծի, այլ եւ մեծ ընկերներուս համար: Բաներ մը ճարեցի, հաւ եւն., անչուշտ գիչ մը Աստուածաշունչ Մատեանի օրէնքէն չե–դելով: Վերադարձիս, հազիւ թէ Տղայ Տէրէէի բարձունքներուն վրայ հասած էի, յանկարծ հսկայ մարդ մը խաւարին մէ–ջէն դուրս սահեցաւ եւ ձեռքս բռնելով՝ «Թուղթերդ ցոյց տուր» ըսաւ: «Թող ձեռքս, որպէսզի կարենամ դրպանէս դուրս հանել Թուղթերս» ըսի, եւ աջ ձեռքս, բաճկոնիս ձախ կողմի ներսի դրպանը տարի եւ ով Աստուած, պահան–ջուած Թուղթերուն տեղ, դրոս կեանքիս մէջ բնաւ չեմ ունեցած, սրածայր դանակ մը հանեցի: Մարդուն փորը մխրճելս վայրկեանի մը գործ եղաւ: Մարդը, հսկայ մը, իսկ ես՝ քովը զաճաճ մը, դաստակէս բռնած այնքան ուժով կը սեղմէր, որ կարծես երակներս պիտի պայթենցէր: Ե–թէ երկրորդ հարուած մըն ալ օդնու–թեան չհասնէր առաջինին, հաւանաբար բազուկս տեղէն կը հանէր: Մարդը թուլ–ցաւ եւ փռուեցաւ դետին, առնոցներ ար–ձակելով: Թեւս ազատած, անմիջապէս պաշարներս դետնէն հաւաքելով՝ սկսայ կայծակի արագութեամբ վազել: Տունս մօտիկ էր: Տակաւին կը լսէի մարդուն խռնդիւնը, երբ քիչ եռքը լռեց: Ցաջորդ առաւօտուն մեծ իրարանցում մը տեղի ունեցաւ: Եւ ինչ անակնկալ, հաստատ–ուեցաւ որ այդ մարդը Թաղին ճիւղ ոս–տիկանապետն էր»:

Եւ վերջացուց իր պատմութիւնը:

Այսպէս անշուք կերպո՞վ պիտի վերջա–նար մեր խիզախ եւ անվեհեր Արշակին կեանքը: Առանձին, հեռու հարազատներէ (եթէ ունէր), ընկերներէ եւ բարեկամ–ներէ: Ահա, հերոս մը՝ որ իր կեանքին մէկ մասը նուիրած է ազգին, վտանգա–ւոր գործերու ձեռնարկելով: Հերոս մըն էր ան, որ զգետնած է ոչ թէ մէկ, այլ քանի մը ճիւաղներ, հայ ժողովուրդին վրէժը լուծելով:

Սիրելի Արշակ, ծանօթ քու անցեալ փառաւոր եւ վրիժառու գործունէու–թեանդ, հոգիս կը սաւառնի դէպի քեզ, պահ մը խոնարհելու համար հեռաւոր եւ անտէր հողակոյտիդ առջեւ:

ԳԱՐՏԻՆԷ

աշխատանքից ազատ ժամանակ, ցանկու–թեան դէպքում, աւելի մեծ հնարաւորու–թիւն ունենան սովորելու այնպիսի ու–սումնական հաստատութիւններում, որ–տեղ նրանք ուսումնասիրեն արուեստը, երաժշտութիւնը, հումանիտար գիտու–թիւնները, գեղանկարչութիւնը եւն.»:

Խուչչեւի վերոյիշեալ ասածներից այն–պէս է երեւում, որ նաեւ հումանիտար գիտութիւնների մասնագէտները երա–ժիշտները եւ այլն պէտք է նոյնպէս ու–շադրութեան արտադրութեան մէջ: Այս ծայ–րայեղութիւնը, ինչպէս նաեւ նամակի մէջ արծարծուած մի քանի այլ դրոյթ–ներ խիստ քննադատութիւնների են են–թարկուել համաժողովրդական քննա–դատութեան ժամանակ եւ ի վերջոյ չեն ընդուն–ուել Գերագոյն Խորհրդի նստաշրջա–նի կողմից:

Այդ մասին միւս յօդուածում:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (347)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

Իէ.

ՎԱՆՔԵՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

Եթէ դուք լինէիք փոքր ինչ զարգացած մարդ, ես ձեզ կ'ապացուցանէի, որ դուք այդ դրքից ոչինչ չէք հասկացել: Բայց տղէտների հետ խօսելը՝ շատ դժուարին է: Ցաւալին այն է, որ ձեր նմանները քարոզիչներ եւ վարժապետներ են ...

Նա վերկացաւ եւ դնաց Աալանի մօտ:

— Այդ մարդը խելագար է,— ասաց միսիօնարների առաջին աշակերտը նրա դնալուց յետոյ:

— Լուռ, անպիտան, — դոչեցի ես,— եթէ ոչ, ողջ տեղդ այդ յիմար գլուխդ կը թռցնեմ:

Նա լռեց, միւսները նոյնպէս ոչինչ չխօսեցին:

Ես սկսեցի մի առանձին զգուանք զգալ դէպի այդ մարդիկը, որոնք աւելի խղճա–լու կարօտ էին, քան թէ կարելի էր նը–րանց վրայ բարկանալ: Ողորմելի մար–դիկ, մի գերութիւնից ընկել էին միւս գերութեան մէջ,— թուրքի, քուրդի սար–կութիւնից զարձել էին միսիօնարի լա–տրուկ ...

Ես դնացի Աալանի մօտ, բայց Զալլա–դին այնտեղ չգտայ: Նա դնացել էր, երե–ւի, թափառելու զիչերային մթութեան մէջ, իր բորբոքուած սիրտը զովացնե–լու համար: Աալանը քնած չէր: Ես պատ–մեցի նրան Զալլադի վիճաբանութիւնը բողոքականների հետ: Նա խիստ սառնու–թեամբ պատասխանեց.

— Ի զուր է այդպէս զատապարտել նը–րանց. այդ ողորմելիները ի՞նչով են մե–ղաւոր. նրանք արդիւնք են մեր եկեղեցու անկարգութեան: Եթէ մենք ունենայինք օրինաւոր հոգեւորականութիւն, ի հար–կէ, նրանք չէին լինի: Մեր ճանապար–հորդութեան ժամանակ այնքան բազմա–թիւ վանքեր տեսանք, այնքան բազմաթիւ վարդապետներ տեսանք: Ի՞նչ են չինում այդ տխմարները, ի՞նչով են զբաղուած: — Դու քո աչքով տեսար, դու այդ լաւ դիտես: Ցայտնի բան է, նրանց վանքերի չուրջը կը կազմուի մի այդպիսի փչացած հասարակութիւն, որ ոչ ճշմարիտ բողո–քական է եւ ոչ աւանդապահ լուսաւորչա–կան:

Նա լռեց, եւ մի քանի րոպէից յետոյ դարձեալ չարունակեց.

— Ոչինչ այնպէս, մանաւանդ արեւել–քում, չէ կարատում մի ազգի միութեան կապերը եւ չէ թուլացնում նրա ուժերը, որպէս կրօնական հերձուածն ու երկպա–ռակութիւնը: Եւ մեր երկրին տիրող կա–ռավարութիւնը չատ լաւ է հասկացել այդ: Իր քրիստոնեայ ժողովուրդներին մշտական կռուի ու անհամաձայնութեան մէջ պահելու համար, նա թոյլ է տալիս օտարազգի միսիօնարներին գործելու նրանց մէջ: Ցիրանեան ժեղուխաներին, որ–պէս վնասակար տարր, արտաքսում է իր միջից, իսկ Թուրքիան այդ հրէչներին ազատականութիւն է տալիս իր երկրում:

Բողոքական քարոզիչները մեծ պաշտ–պանութիւն են վայելում թուրք կառա–վարութեան կողմից: Ի՞նչու: Որովհետեւ այդ մարդիկը չատ լաւ գործիքներ են նը–րա ձեռքում, ինչպէս ասացի, քրիստոն–եաների ազգային կապերը կտրատելու համար: Հայ – կաթոլիկը, հայ – բողո–քականը իրան հայ չէ համարում: Հայ – լուսաւորչականը նոյնպէս նրանց հայ չէ անուն նում: Իւրաքանչիւրը իր ազգու–թիւնը ճանաչում է իր եկեղեցու անու–նով: Ուրեմն, որքան չատ կը լինի տար–բեր եկեղեցիների թիւը, այնքան չատ կը մանատուի ազգային ամբողջութիւնը եւ, հետեւապէս, կը թուլանայ նրա քաղաքա–կան նշանակութիւնը: — Այդ չատ նպաս–տաւոր է տիրող կառավարութեան հա–մար, մանաւանդ, որ քրիստոնեաների հարցը ամէն անգամ մեծ դժուարութիւն–ների մէջ է դնում նրան:

Նրա խօսքը ընդհատեց մեր հիւրընկալ Բաթոս եղբայրը, որ մօտենալով, ներո–ղութիւն խնդրեց տեղի ունեցած անա–խորժութեան մասին եւ հրաւիրեց մեզ սրահը ընթրիք ուտելու:

— Ես պէտք է ներողութիւն խնդրեմ, — պատասխանեց Աալանը.— իմ ընկերը թէեւ փոքր ինչ դիւրագրգիռ մարդ է, բայց չատ բարի սիրտ ունի:

Զալլադին գտնել չկարողացան: Ընթ–րիքից յետոյ խնդեցինք՝ մեզ համար քըն–նելու տեղ պատրաստել նոյն առաւօտի մօտ, ծառերի ներքոյ, որովհետեւ սրա–հում օդը սաստիկ խեղդող էր, եւ մանա–ւանդ զանազան միջատներ դիչերը կարող էին անհանգիստ անել մեզ: Զալլադը դեռ չէր վերադարձել, երբ ես եւ Աալանը պատրաստուեցանք քնելու:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Մամուլը կը հրատարակէ նաեւ Քառնոյի պալատին մէջ Տլզրէի արտասանած ճառը, ուր կը շեշտուի թէ Ֆրանսա հպարտ պէտք է ըլլայ այս հմայական փոփոխութեամբ ։— «Տնտեսական բարգաւաճում, ալժէրիացի ժողովուրդին ապրուստի մակարդակի բարձրացում, երկ – րագործական եւ ճարտարարուեստական բարեփոխում, նոր առեղծագործութիւն – ներ, այս բոլորը, Ֆրանսայի եւ Ալժէ – րիոյ համար, հասարակաց կամքի մը արտայայտութիւնն է»։

Իրականացնելու համար այս ծրագիրը՝ հարկ է մեծ ճիգ թափել Ալժէրիոյ թէ Մայր երկրին մէջ հաւասարապէս. « մեր աշխատանքներուն արդիւնքը պէտք է ըլլայ՝ Միջերկրականի երկու ափերուն միջեւ փոխանակութեանց յաւելում »։

43 մասնակիցներու եւ պատուիրակներու հետ Վարչապետին ունեցած խորհրդակցութեան արդիւնքը այն է, թէ ծրագրին իրագործման աշխատանքները յառաջ պիտի տարուին երեք մարզերու մէջ. առաջին՝ ընկերային եւ տնտեսական, իսկ երկրորդն ու երրորդը՝ ճարտարարուեստ եւ երկրագործութիւն ։

Այս որոշումներուն մասին խօսելով, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին Տըլուվրիէ յայտարարեց. «այս օրը չհասած օր մըն է »։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Էլիզէի պալատին բանբերը ի վերջոյ հաստատեց որ Նախագահ Տը Կոլ նամակ մը ղրած է Ազգ. ժողովի Նախագահ Շոպան – Տէլմասի։ Իրրեւ պատասխանը սահմանադրութեան՝ Հանրապետութեան Նախագահը այս նամակով Շոպան – Տէլմասի ուշադրութիւնը կը հրաւիրէր հակասահմանադրային արարքի մը վրայ որ տեղի ունեցած էր վերջին նիստին ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնը յայտարարեց թէ վերջին սահման ընթացքին անդորձներու թիւը 616 հազարով աւելցած է ։ Այս յաւելումով Ամերիկա ունի 4·724·000 անդորձ ։

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՓՈԹՈՐԻԿ մը մեծ աւերներ գործեց Ամերիկայի մէջ, Սէնթ Լուիզ քաղաքը։ Ցարդ քան մեռեալ եւ 320 վիրաւորներ կան ։

ՊԱՂՏԱՏԷն կը հաղորդեն թէ երկու օրէ ի վեր զադրած են Ա. Մ. Հանրապետութեան դէմ յարձակումները։ Նոր նախարարը՝ Հիւսէյին Ճամիլ յայտարարեց թէ ինք թելադրած էր այդ «պահպանելու համար արաբական աշխարհի միութիւնը»։ Միւս կողմէ Ճամիլ 15 օրուան համար զադրեցուց համայնավար թերթը՝ Իթթիհատ էլ Շաապ (Ժողովուրդին Միութիւնը), նախարարական փոփոխութեանց առթիւ տուած մեկնաբանութեանց համար ։

ԹՈՒՆՈՒԶի Տեղեկատուութեան նախարարը յայտարարեց թէ սահմանադրութիւն վրայ, Քասերին չըլլանին մէջ միջադէպ մը պատահած է ։ Ֆրանսական ուժերը կրակ բացած են, որու հետեւանքով մէկ հոգի սպաննուած եւ բազմաթիւ ուրիշներ վիրաւորուած են Թունուզեան հպատասին վրայ։ Ալժէ կը հերքէ այս լուրը եւ կը յայտարարէ թէ քննութիւն մը պիտի բացուի ։

ՅԻՒՐԻՒԻ հելլենեւթրքական բանակցութիւնները՝ Կիպրոսի հարցին չուրջ, սկզբունքի համաձայնութեան մը յանգեցան եւ վերջին նիստէ մը եւք պատրաստուած ծրագիրը պիտի յանձնուէր Անկլիոյ ։

ԵԹՕՎՊԻԱ մերժեց ընդունիլ «Մեծ Սմալի» մը ստեղծելու անգլեամերիկեան ծրագիրը, յայտարարելով թէ այդ ձեւով երկու երկիրները միջամուխ կ'ըլլան Ափրիկէի ներքին գործերուն, ինչ որ հերձուած մը կրնայ ստեղծել Եթովպիոյ եւ իր գրացիներուն միջեւ ։

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

ՆՈՐ ՎԷՊՐ

ԱՐԾԻՒՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

540 էջ, գին 1000 ֆրանգ

Դիմել հեղինակին՝

53, AVENUE DE ST. JULIEN
MARSEILLE - 12e

կամ հայ գրավաճառներուն

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ընկեր Յովհ. Գալաճեան՝ իր զաւկին Յակոբիկի ամուսնութեան առթիւ երեք հազար ֆրանք ։

Ընկեր մը՝ ողբ. ընկեր Կ. Մուրատեանի մահուան առթիւ հազար ֆրանք ։

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամիտ վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ տան պահել հետեւեալ պայմաններով ։

1·— Պատանիին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չհաւատ ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ ։

2·— Զարգացումը պէտք է համապատասխանէ ֆրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին ։

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտներ ։

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տարեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ամէն իրաւունք ։

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատարուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քննութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յաոաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթացքին, ժամը 15 – 17ին։

Կը պահանջուին դպրոցական վկայականներ ։

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ ԺԱՄԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆՆԵՐ

13 Փետրուար Ուրբաթ ժամը չորսին Տեառնընդառաջի նախատօնակ եւ ճրագալոյսի արարողութիւն ։

14 Փետրուար Շաբաթ օր ժամը 10ին Ս. պատարագ, Տօն Տեառնընդառաջի ։

Մեծ պահքի առթիւ Աբեւաղալի արարողութիւն, պիտի կատարուի ամէն կիրակի յաւարտ պատարագի Փետրուար 15 կիրակիէն սկսեալ ժամը 11ին։ Հոգեհանգիստները կը կատարուին ժամը 10·30ին։

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը ։

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Անի կոմիտէն չնորհակալութեամբ ստացած է Նոր Սերնդական Յակոբ Գալաճեանի ամուսնութեան առթիւ երկու հազար ֆրանք կնքահօր՝ ընկ. Ահարոն Գալաճեանէ, որ նոյն առթիւ Ֆ. Կայ. Խաչին նուիրած է երկու հազար ֆրանք իր զաւակներուն համար ։

×

Տէր եւ Տիկին Զարեհ Մինասեան Տօքթ. Վաղարշակ Պօղոսեանի (Նիւ Եորք) մահուան առթիւ հազար ֆր. կը նուիրեն Սբ. Յակոբեան Մուրատ Ուսումնասիրասէրին ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի վարչութիւնս չընորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Տէր եւ Տիկին Գափոյեաններէն, ողբացեալ Պ. Մ. Իրան Ֆէրհատեանի մահուան տխուր առթիւ։

×

Այրի Տիկին Նազելի Պօղոյեան եւ զաւակները Յովհան եւ Արտաշէս, Տէր եւ Տիկին Արամ Արմաղանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Պօղոյեան (Հայաստան) իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպատկով եւ փոխան ծաղկեպատկի նուիրատուութեամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, Հօր, Անէր Հօր, մեծ Հօր եւ եղբօր

ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՑԵԱՆԻ

մահուան առթիւ ։

Կրկնակի չնորհակալութիւն Սէնթ Մարդրիսի բոլոր թաղեցիներէն որոնք միշտ վշտակից եղան իրենց սուգին ։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

1959ի ՅԱՒԱՋի տարեկան բաժնեգիները՝ 4000 ՖՐԱՆՔ է

×

ՄԱՐՍԷՅԼ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլէն Պ. Առաքելեան իր հայ – կեան տեղ թերթին հասցէն ղրած է մանուտաչէիին թալոնին վրայ։ Շատ կը խնդրենք որ իր ստացած թերթին պատառ մնի պղկելու բարուքիւնը ունենայ ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ա.Հարոնեան խումբին, այս կիրակի ժամը 16էն 22, Ազգ. Տան մէջ, 32 բիս պը Թրէվիզ ։

Հաճելի մթնոլորտ ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 *ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ*

Ուրբաթ, 20 Փետրուար, ժամը 21ին
Սոսիէթէ Սավանթի մեծ սրահը
Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ՕՈՒՇԱՑԵՑՔ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՇԱԻԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արցութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ԱՆԻՒՒ – ՊՈՒԻ. ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. « Արամ» ենթակոմիտէն եւ «Շ. Մխսքեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի պատմախօսական ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը դասախօսէ ընկեր Ա. Խասիակեան։ Նիւթ՝ «Փետրուար 18»։

Յ. Կ. ՄԱԶի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Քաֆէ լը Րէժանի մէջ ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ժողովը այս կիրակի, ժամը չորսին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւն (Փլաս տ'Իթալի)։ Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն ։

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

GALA FOLKLORIQUE ARMÉNIEN

«Հայկական երգերով»
« Հայկական եղանակներով »
«Հայկական պարերով »

Մասնակցութեամբ՝ *«ԱՐՄԵՆԻԱ» նուագախումբին*

Պ. Տէտէեան, Փ. Ֆիւտիճեան, Մ. Պօղոսեան, Հ. Մարուճեան
Եւ «ՍՕՍԻ» պարախումբին (Տիկին Քիւթնէրեան)
Մ. Աբրահամեան, Պ. Պէրպէրեան, Շաշուկեան, Յ. Ֆիւտիճեան

15 Փետրուար, կիրակի իրիկուն ժամը 20·30ին, Փալէ տը լա Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ ։

RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT MUTUALITÉ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարտ 28 եւ 29
Լիոն (28), Մարսէյլ (29)
Փառատօն, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ։

×

Նոր Սերունդի օրը Պանկօք մէջ, Մարտ մկրտին եւ տարեկան մեծ պարահանդէսը Մայիս 9ին, ճրագ քաղաքապետարանի սրահին մէջ ։

×

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ»

Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ահարոնեան խումբին ։

ՄԱՅԻՍ 2ԻՆ

×

Նախկին Սամաթիացիներու պարահանդէսը Ապրիլ հինգին, Անպատասխանի չը – քեղ սրահներուն մէջ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

Ֆ. Վ. Խաչի կեդր. վարչութիւնը փարիզի չրջանի տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ Կապոյտ Խաչի օրը, 12 Ապրիլին, Սորպոնի մեծ ամփիթեատրոնին մէջ ։

×

Սեղրակ Եավրուեանի պաշնակի ռեսիթալը յառաջիկայ Մարտ տասնին, Սալ Կավոյի մէջ ։

×

Մեծ պարահանդէս, կազմակերպուած Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան կողմէ, 22 Մարտ կիրակի ժամը 16–24, Սէրթլ Միլիթէրի ընդարձակ սրահը ։

×

Սերաստիոյ նահանգի Մուրատ Ուսումնասիրաց դեղարուեստական երեկոյթը Մարտ 22ին ։

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Գեղարուեստական ցերեկոյթ, Սորպոնի մեծ ամփիթեատրոնին մէջ, 10 Մայիս 1959

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Սիրողաբար կը վնտռուի երիտասարդ Հայուհի մը, կրթուած, հայախօս որ ընտանիքի մը մէջ (Պրիւհլ) զբաղի միայն երեք երախաներով (մէկը դպրոց կ'երթայ, միւս երկուքը՝ Յուկիս եւ մէկուկէս տարեկան)։ Տնական ոչ մէկ աշխատանք ։ Բնակութիւն, ուտելիք եւ ամսական 15000 ֆր. ֆրանք։
ԴԻՄԵԼ ԱՆՁԱՄԲ ԹԵՐԹԻս վարչութեան։

ՊԱՏԱՐԱԳ

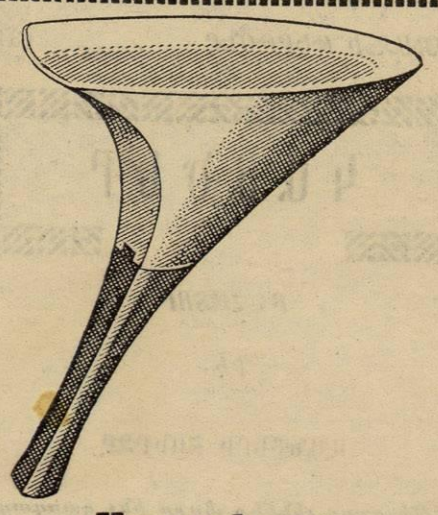
Շաւիլի Եկեղեցւոյ յառաջիկայ պատարագը՝ կիրակի 22 Փետրուարին ։

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը ։

J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Vanplast

Հաստատութիւնը արդէն հրապարակ հանած է իտալական վերջին նորաձեւ բարակ կռունկները՝ կատարելագործուած ձեւըննկալ նիւթերու (*մաթիէռ փլաստիք*) եւ ալիւմին – իումի միացումով ։

ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 50 – 55 – 60 65 – 70 – 75 – 80 – 85 (*նմոյշներու ձրի սպասարկութիւն*)։

VANPLAST
14, BLD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF - SEINE
Tél.: ITA 33-38
» 16-36

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 փր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 փրանք: Հատը 20 փր.

ՈՒՐԲԱԹ
13
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
VENDREDI
13 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8319 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4220

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԻԳՐԻՍԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Յեղափոխութիւնէն ետքն ամէնս վերջ ալ կայուն վիճակ մը չէ հաստատուած դեռ Տիգրիսի ափերուն վրայ :

Յուլիս 14ի «պետական հարուած»ին պինուորական հեղինակները կրցեր էին բոլորովին զպտանի պահել իրենց ծրագիրը : Օրուան իշխանութիւնները ոչ մէկ բանէ կը կասկածէին : Մ'յն ատենէն, որ Յուլիս 14ի առտուն երիտասարդ թագաւորը՝ Ֆէյսալ Բ.՝ հանդարտ սրտով օդանաւ պիտի առնէր դէպի Պոլիս, մասնակցելու համար Պաղտատի Ուխտի ար – տակարգ ժողովին :

Մ'յսքան անճարակութիւն ներելի չէր երկրի մը համար, ուր հետախուզական ոստոստարկութիւնը՝ չափուած ձեւուած անգլիական «ինթելլիճընս Սըրվիս»ի վրայ, «ճանճ չէր փախցներ» :

Իրաք այցելելու համար դիմում ընդ օտարականի մը կեանքին ամէնէն պզտիկ մանրամասնութիւններն իսկ ծանօթ էին անոր :

Անգլիացիներն էին, որ Հաշէմիներու գերդաստանը պարապդրած էին Իրաքցիներուն՝ վարձատրելու համար Շէրիֆ Հիւսէյնի եւ զաւակներուն ծառայութիւնը՝ 1914 – 18ին Օսմանեան կայսրութեան դէմ մղուած պատերազմի ընթացքին :

Ֆէյսալ Ա. եւ իրեն յաջորդող տարաբախտ թագաւորները հաւատարիմ մնացին Անգլիացիներուն, հետզհետէ ամրապնդելով հանրային կեանքի մը տարուան ընթացքին հակայ հարստութեան տէր դարձաւ :

Հակահղլիական քարոզութիւնները ի վերջոյ 1941ին յանդեցան Րաշիտ Քէյլա – նիի ծանօթ չարժումին, Գերմաններու աջակցութեամբ :

Հաշէմիներու դէմ դժգոհութիւնը ծաւալեցաւ աստիճանաբար : Նուրի Սայիտ փաշա, յաւիտենական վարչապետն ու Անգլիացիներու եւ Թուրքերու բարեկամը, միահեծան կ'իշխէր երկրին վրայ :

1958 Յուլիս 14ի յեղափոխութիւնը քանի մը ժամուան մէջ Ֆէյսալ թագաւորի, պահապանին, ու Նուրի Սայիտի կեանքին վնով վերջ տուաւ միապետական վարչաձեւին եւ Հանրապետութիւն հաստատեց Իրաքի մէջ :

Աշխարհ զարմացաւ՝ երբ Անգլիացին սկսեալ բոլոր մեծ պետութիւնները ան – միջապէս ճանչցան նոր վարչակարգը՝ պահելու թագաւորը չհատարուած :

Զօրավար Քասըմի պինուորական կառավարութիւնը իր թիկունքը բոլորովին ապահովեց, երբ Յորդանան հրաժարեցաւ Հաշիմական Դաշնակցութենէն :

Ճիշդ տարի մը առաջ՝ Փետրուար 14ին էր, որ Ֆէյսալ եւ Հիւսէյն թագաւորները Իրաքն ու Յորդանանը միացուցած էին դաշնակցային դրութեամբ՝ պատասխանելու համար պնդապետ Նասրի, որ Փետրուար մէկին հիմը դրած էր Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան՝ Եգիպտոսն ու Սուրիան իր մականին տակ առնելով :

Զօրավար Քասըմ իր վարչաձեւը ամրապնդելու համար կոթնեցաւ բանակին ու երիտասարդութեան վրայ :

Նախագահ Նասրի համբաւը չատ մեծ էր ինչպէս արաբական բոլոր երկիրներու, նոյնպէս նաեւ Իրաքի մէջ : Երիտասարդները բաժնուած էին երկու դասակարգի, — ազգայնականները, որոնք չատազով էին համարաբական միութեան, ու «յառաջդիմականները», որոնք կ'ուզէին նոր վարչաձեւը լծել Մոսկուայի սայլին :

Նասրականներու եւ համայնավարաններու միջեւ պայքարը չէ վերջացած դեռ :

Զօրավարը հրապարակէն քշեց առաջին օրերու իր գլխաւոր ոջոկիցը՝ Զօր. Արէֆը, որ քանի մը օր առաջ մահուան դատապարտուեցաւ ... կը մեղադրուէր իբրեւ Նասրի կողմնակից :

Վերջին օրերու նախարարական փոփոխութիւնները ցոյց կուտան սակայն, որ ճախակողմեան տարրերը պիտի չտեւենն իրենց երազին իրականացումը : Ազգայնական չարժումը աւելի մեծ ծաւալ կը ստանայ :

Տիգրիսի պղտոր ջուրերը հետզհետէ կը պտտին :

ՀՐԱՆՏ – ՅԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻՊՐՈՍ
ԱՆԿԱԽ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՐԱՄԱՆԼԻՍ ԵՒ ՄԵՆԵՐԷՍ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑԱՆ

×

ՄԱԿԱՐԻՈՍ — « ԽՕՍՔԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ԿԸ ՊԱՏԿԱՆԻ »

Անցեալ Շաբաթ Ցիւրիխի մէջ սկսած հեղինակութեամբ բանակցութիւնները վերջացան : Գարամանլիս եւ Մենեմէրէս համաձայնութիւն մը ղոյացուցին՝ որ կիպրոս պիտի ըլլայ անկախ Հանրապետութիւն մը, ուր պիտի յարգուին Թուրք փոքրամասնութեան իրաւունքները :

Երկու երկիրներու Արտաքին նախարարները, Ազերօֆ եւ Զօրլու Լոնտոն գացին, ուր հինգշաբթի օր բրիտանական կառավարութեան պիտի յանձնէին իրենց համաձայնագիրը , — 20 էջերէ բաղկացած փաստաթուղթ մը :

Կիպրոսի Հանրապետութիւնը պիտի ապահովուի Յունաստանի , Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ կողմէ : Այս վերջինը պիտի կրնայ պատերազմական իր խարիսխները պահել կղզիին մէջ, ուր պիտի հաստատուին նաեւ յունական եւ Թրքական զօրքեր :

Պիտի ընտրուի Ազգ. Ժողով մը , ուր Յոյները պիտի կազմեն 70 առ հարիւրը , եւ Թուրքերը՝ [illegible] հարիւր : Քիչ մը աւելի պիտի ըլլայ ոստիկանութեան մէջ :

Անկախ Ազգ. Ժողովէն, որ կաբեւորապոյնն է, պիտի ստեղծուին նաեւ մէկական այլ ժողովներ՝ իւրաքանչիւր համայնքի համար :

Կառավարութեան նախագահութիւնը պիտի վարէ Յոյն մը : Փոխ – նախագահը Թուրք պիտի ըլլայ, վեթոյի իրաւունքով :

Կղզիին յոյն եւ Թուրք բնակչութեան հաշտութիւնը պիտի ապահովուի Անգլիայի եւ Աթէնքի կողմէ : Նոր Սահմանադրութեան մէջ նախատեսուած է որ կիպրոս չի կրնար միանալ Թուրքիոյ կամ Յունաստանի : Նման քայլ մը կրնայ առնուիլ միայն այն պարագային՝ երբ Ազգ. Ժողովին մէջ 90 առ հարիւրի մեծամասնութիւն մը գոյանայ : Պարզ է, թէ Թուրքերը էնոսիսի ծրագրին ի նպաստ պիտի չքուէարկեն :

Միջազգային դէտնի վրայ՝ Աթէնք եւ Անդարա կը հրաժարին Կիպրոսը Այտնեան Ուխտի խարիսխ մը դարձնելու գաղափարէն :

Ոչ մէկ կասկած այլեւս թէ էնոսիսի (Կիպրոս – Յունաստան միութիւն) ծրագիրը ջուրը կ'իյնայ : Մրցակից մը, որուն համար հազարաւոր Յոյներ ըմբոստացած էին դրօշ պարզեցին, պայքարելով՝ իրենց փախստական եւ տառապելով բանտերու կամ կեդրոնացման կայաններու մէջ, 1954 Օգոստոս 21էն ի վեր, երբ առաջին անգամ հակայ յոյց մը եղաւ Աթէնքի մէջ, պայքարին ազդանշանը տալով :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Օրը Օրին

ԽԵՂՃ ԳՐՈՂ ԹԷ ԽԵՂՃ ԱՋԳ

— Ինծի համար գործ մը կրնա՞ս ճարել ձեր սպանդանոցը ...

— Դուն պրադտ, վիպասան մարդ, ի՞նչ գործ ունիս մեր սպանդանոցը ... Դուն տունդ գնա՛, գլրբ գրէ ..

— Անցա՞ն այդ օրերը ... Սպանդանոց գամ եզ, կով ու ոչխար մորթեմ աւելի լաւ է ճաւ տունը նստիմ վէպ գրեմ ազգին համար : Գոնէ դէմս դատ բացող չըլլար ...

— Դատ բացո՞ղ, ինչո՞ւ ...

— Եղբայր, կը յիշե՞ս ասկէ վեց, եօթը ամիս առաջ, նոր վէպս լոյս տեսաւ ... Այդ վէպիս հերոսը Թադէոս անունով մէկն է ... Անկարագիր, վաշխառու, ստախօս, շողոքորթ արարած մը ... Գիտե՞ս ինչ պատահեցաւ ...

— Ի՞նչ ...

— Աշխարհի մէջ որչափ Թադէոս անունով Հայ կայ, ամէնը մէկ ելեր, կը բողոքեն ... Մէկը կը գրէ — « Պատիւս փարայի մը ըրիր » : Ուրիշ մը կը սպառնայ, «սպասէ՛, սպասէ՛ ես էզ բանտերը պիտի փտտեցնեմ ...» Երրորդ մը՝ 20·000 տոլարի հատուցում կը պահանջէ, որովհետեւ իր պատիւը կտոր կտոր ըրեր եմ եղեր եւ այդ «կանանչ»ներով իր պատիւին կտորտանքը իրարու պիտի միացնէ եղեր ... Չեռէս կոտրի, երէ ես ասկէ ետք աս ազգին համար վէպ գրեմ ... Գրելէս ետքն ալ, ելլեմ հերոսներուս անունով [illegible] Ատ Թաքուլը ինձմէ զատ ուրիշը չի կրնար ըլլալ ... Ձիս խայտառակեր ես՝ էիքիս ձեւը նկարագրելով ... Սպասէ՛, դասդ պիտի տամ ...» ...» Նպատակդ իմ պատիւս ոտքի տակ առնել էր, ապանիկ չէ՞ ... Եւ դիտմամբ իմ Տիգրան անունս Տիրան ըրեր ես որ չհասկըմամ ... Կեցի՛ր, ես էզի կը ցուցնեմ ...» Եկեղեցի երթամ երդում ընեմ որ ասկէ ետք երբ պատմութիւն գրեմ, հերոսներս Հայու անունով չկրկտեմ ... Աս ի՞նչ ազգ է, եղբա՛յր ... Վերէն ամպ ապցնի, վարը հարբուխ կ'առնէ ...

— Իմ անունովս ալ երդում ըրէ : Քու ցաւէդ ես ալ ունիմ ...

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

×

— Ո՞ւր կ'ապապարես, պարոն բանաստեղծ ...

— Եկեղեցի ...

— Լուր օրով՝ եկեղեցի՞ն ինչ գործ ունիս ...

— Երդում ընելու կ'երթամ ...

— Ի՞նչ երդում ... Քո՞ւ ցաւդ ինչ է ..

— « Ցաւս մեծ է ճար չկայ ... Ճար կայ, ա՛լս ճարող չկայ ...» Եղբայր, անցածները յիմարութիւն մը գործեցի եւ էերբուածներէս մէկը ձօնեցի Թուրքիոյ անկախ Հանրապետութեան իրաւունքները :

Երկու երկիրներու Արտաքին նախարարները, Ազերօֆ եւ Զօրլու Լոնտոն գացին, ուր հինգշաբթի օր բրիտանական կառավարութեան պիտի յանձնէին իրենց համաձայնագիրը , — 20 էջերէ բաղկացած փաստաթուղթ մը :

Կիպրոսի Հանրապետութիւնը պիտի ապահովուի Յունաստանի , Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ կողմէ : Այս վերջինը պիտի կրնայ պատերազմական իր խարիսխները պահել կղզիին մէջ, ուր պիտի հաստատուին նաեւ յունական եւ Թրքական զօրքեր :

Պիտի ընտրուի Ազգ. Ժողով մը , ուր Յոյները պիտի կազմեն 70 առ հարիւրը , եւ Թուրքերը՝ [illegible] հարիւր : Քիչ մը աւելի պիտի ըլլայ ոստիկանութեան մէջ :

Անկախ Ազգ. Ժողովէն, որ կաբեւորապոյնն է, պիտի ստեղծուին նաեւ մէկական այլ ժողովներ՝ իւրաքանչիւր համայնքի համար :

Կառավարութեան նախագահութիւնը պիտի վարէ Յոյն մը : Փոխ – նախագահը Թուրք պիտի ըլլայ, վեթոյի իրաւունքով :

Կղզիին յոյն եւ Թուրք բնակչութեան հաշտութիւնը պիտի ապահովուի Անգլիայի եւ Աթէնքի կողմէ : Նոր Սահմանադրութեան մէջ նախատեսուած է որ կիպրոս չի կրնար միանալ Թուրքիոյ կամ Յունաստանի : Նման քայլ մը կրնայ առնուիլ միայն այն պարագային՝ երբ Ազգ. Ժողովին մէջ 90 առ հարիւրի մեծամասնութիւն մը գոյանայ : Պարզ է, թէ Թուրքերը էնոսիսի ծրագրին ի նպաստ պիտի չքուէարկեն :

Հայաստանի մէջ մար առնուած ամէրիկեան օդանաւին խնդիրը ցարդ չէ վերջացած : Ուշինկթընէն նոր լուրեր հասան եւ կարդ մը լուսաբանութիւններ ալ տուաւ Նախագահ Այզընհաուըր : Ցայտնեց թէ կասկածէ դուրս է որ խորհրդային հակա – լրտեսական սպասարկութիւնները լոյսի կեդծ նշաններով «հրաւիրած» են ամերիկեան օդանաւը :

Ամերիկեան Նիւզուիքը կը գրէ թէ Սեպտեմբեր ութին (Հայաստան ինկած օդանաւէն վեց օր ետք), ամերիկեան ուրիշ օդանաւ մը Առանձին Նոյն ճամբան առած էր առաւոտեան կատարելու համար : Նախ Հիւսիս – Արեւելքէն դէպի Տրապիզոն երթալով, Սեւ Ծովու վրայ , օդանաւին հրամանատարութեամբ նկատած է թէ այն նշանները որ պինք դէպի Տրապիզոն պիտի առաջնորդեն , ուրիշ ուղղութեամբ կը տանին պինքը : Իրականին մէջ այդ նշանները Պաթումէն եւ փոթիէն արձակուած՝ արդելք կը հանդիսանան արդէն Տրապիզոնէն որուած նշանները :

Հրամանատարը որուն օդանաւը նոյն պայմաններու տակ էր նախորդին հետ , նշմարեց որ ուղղութիւն ճշդող գործիքին տեղը փոխանակ Վանը ցոյց տալու Երեւանը ցոյց կուտար :

Այս ամբողջը ցոյց կուտայ թէ խորհրդային Միութիւնը նախապատրաստած էր այդ բոլորը : Այդ՝ կը բացատրէ արտաքին նախարարներու ... կը մեղադրուէր իբրեւ Նասրի կողմնակից :

Վերջին օրերու նախարարական փոփոխութիւնները ցոյց կուտան սակայն, որ ճախակողմեան տարրերը պիտի չտեւենն իրենց երազին իրականացումը : Ազգայնական չարժումը աւելի մեծ ծաւալ կը ստանայ :

Տիգրիսի պղտոր ջուրերը հետզհետէ կը պտտին :

ՀՐԱՆՏ – ՅԱՄՈՒԷԼ

ԱՅՑԸՆՀԱՒՈՒՐ ԿԸ ԽՕՍԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԻՆԿԱԾ ՕԴԱՆԱՒԻՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Հայաստանի մէջ մար առնուած ամէրիկեան օդանաւին խնդիրը ցարդ չէ վերջացած : Ուշինկթընէն նոր լուրեր հասան եւ կարդ մը լուսաբանութիւններ ալ տուաւ Նախագահ Այզընհաուըր : Ցայտնեց թէ կասկածէ դուրս է որ խորհրդային հակա – լրտեսական սպասարկութիւնները լոյսի կեդծ նշաններով «հրաւիրած» են ամերիկեան օդանաւը :

Ամերիկեան Նիւզուիքը կը գրէ թէ Սեպտեմբեր ութին (Հայաստան ինկած օդանաւէն վեց օր ետք), ամերիկեան ուրիշ օդանաւ մը Առանձին Նոյն ճամբան առած էր առաւոտեան կատարելու համար : Նախ Հիւսիս – Արեւելքէն դէպի Տրապիզոն երթալով, Սեւ Ծովու վրայ , օդանաւին հրամանատարութեամբ նկատած է թէ այն նշանները որ պինք դէպի Տրապիզոն պիտի առաջնորդեն , ուրիշ ուղղութեամբ կը տանին պինքը : Իրականին մէջ այդ նշանները Պաթումէն եւ փոթիէն արձակուած՝ արդելք կը հանդիսանան արդէն Տրապիզոնէն որուած նշանները :

Հրամանատարը որուն օդանաւը նոյն պայմաններու տակ էր նախորդին հետ , նշմարեց որ ուղղութիւն ճշդող գործիքին տեղը փոխանակ Վանը ցոյց տալու Երեւանը ցոյց կուտար :

Այս ամբողջը ցոյց կուտայ թէ խորհրդային Միութիւնը նախապատրաստած էր այդ բոլորը : Այդ՝ կը բացատրէ արդէն թէ ինչու կրեմլինը փոխանակ բողոքելու որ իր սահմանները կը բռնաբարեն, 10 օր սպասած է «արկած»ին մասին խօսելու համար եւ 22 օր վերադարձնելու համար օդանաւի անձնակազմին վեց հոգիի մարմինը միայն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՁԱՊԵՏ Տըպրէ Զորեքշաբթի օր Ազգային պինուորական կեդրոնները այցելէ ետք վերադարձաւ Փարիզ : Մուրհին պատճառով Մարսէյլէն օդանաւ չկրցաւ առնել, եւ կատախտմբով եկաւ մայրաքաղաք :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅՑԸՆՀԱՒՈՒՐ ապահովութիւն տուած է Պրանոի (արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետը) որ ամերիկեան ուժերը պիտի չհեռանան Պերլինէն հակառակ բոլոր սպառնալիքներուն : Միւս կողմէ Ատլանտեան Ուխտի Խորհուրդը կը պատրաստէ Մոսկուայի տրուելիք պատասխանը :

ՍՊԻՏԱԿ ՏԱՆ բանբերը յայտնեց թէ Ամերիկա լիցած ժամանակ Անաստաս Միկոյեան չէ հրաւիրած Այզընհաուըրը Խ. Միութիւն այցելելու :

ՔԻՒՎԱՅԹԻՆ արտաքսուեցան խումբ մը Արաբներ որոնք կը «խանգարէին նեքին կարդը», համաձայն Պէյրութէն եկած տեղեկութիւններու : Վերջերս բազմաթիւ ցոյցեր եղած էին Արէֆի մահապատիժին առթիւ եւ մամուլը կը պահանջէր որ իշխանական ընտանիքը դիրք ճդէ Իրաքի դէպքերուն առթիւ :

դէն թէ ինչու կրեմլինը փոխանակ բողոքելու որ իր սահմանները կը բռնաբարեն, 10 օր սպասած է «արկած»ին մասին խօսելու համար եւ 22 օր վերադարձնելու համար օդանաւի անձնակազմին վեց հոգիի մարմինը միայն :

"ՓՈՔՐԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ"

—o—

Բ.

Իրիկուն, անանուխի եւ ծաթիլինի բոյրերով օծուն։

Արարատեան հրապարակը լեցուն է բազմութեամբ։ Ծանօթներ ունիմ անոնց մէջ։

— Սիմո՛ն, կ'ըսեմ կարճլիկ եւ արե –ւահոտով երիտասարդի մը, դո՞հ ես այս աւանին կեանքէն ։

Կը խնդայ իբրեւ պատասխան։

— Ի՞նչպէս դոհ չըլլայ, կը միջամտէ պեսը, որքանին խնայողութեան սըն – տուկին մէջ տէր է արդէն կարեւոր դու – մարի մը։ Այս տարի ամուսնացաւ, ժիր հարսնուկ մը ունի։

— Կը յիշե՞ս , կ'ըսեմ իրեն, ապարակ – ներէն փախելով՝ փարիզ եկած էիր, գըր – պանդ սանթիմ մը չկար։ «Փլորիա» ճա – շարանին մօտիկ, պանդոկի մը մէջ Զոմբ վարձած էր սենեակ մը, ուր պիչերելու կը դրկէինք ապարակներէն փախած որ – բերը։ Ի՞նչ նեղութիւններ կրեցինք...

— Պարո՛ն, կը պատասխանէ Սիմոն, ի՞նչպէս կարելի էր չփախչիլ այն ապա – րակներէն, ուր գերիներ էինք։ Այս ա – զարակը մե՛ր ապարակն է, այստեղ հա – ճոյք է աշխատանքը, որքան ալ ժամա – նելի ըլլայ ։

— Պարո՛ն, կ'ըսէ ու կը մօտենայ երի – տասարդ մը, ճանչցա՞ք զիս։ Ես այն որ – բըն եմ, որ ձեզ կ'առաջնորդէր Փրանսա – կան ապարակներուն մէջ, երբ զաղանօրէն եկած էիք Թուր՝ որբերուն բերնէն լսելու համար իրենց պանդատները։

Եւ այսպէս կուգան ծանօթացնել իրենք զիրենք։ Քաջալանչ երիտասարդներ , ընդհանրապէս կարճլիկ բայց ջլապինդ ։

Պեսը կը յայտարարէ թէ բացուած է հանդէսը ։

Երգ, արտասանութիւն եւ պար։ Նախ փոքրիկ զպրոցականներն են, որ կուգան հրապարակ։ Ցետոյ մեծերը, աշխատա – ւոր երիտասարդութիւնը։

Հետաքրքրական էր «լօ – լօ»ն , զոր արբատասրդ մըն էր որ ուսերը ցնծ՞բան նետուելցաւ արտասանելով «լօ – լօ – լօ – լօ՛···»։ Ցետոյ ուրիշ մը վազեց եաե – ւէն՝ միացնելով իր արտասանութիւնը «լօ – լօ – լօ – լօ՛···»։ Ցետոյ երրորդ մը, չորրորդ մը, ու կազմուեցաւ մեծ խումբ մը, որ մէկ ձայն կ'արտասանէ «լօ – լօ – լօ – լօ», մինչ կարճես կը քալէ խումբը։ Երբ ամբողջացաւ խում – բը, մէկ բերան չարունակուեցաւ արտա – ասանութիւնը, աւելի ուժգն, աւելի կրա – կոս, (կռնակէն՝ չարժական վարագոյր մը քալելու պատրանք կը ստեղծէր)։

Ուրիշ օր մը թերեւս առիթ ունենամ նկարագրելու անոնց խաղի, պարի, կե – զարուեստական արտայայտութեանց նո – րութիւնները։

Եւ ահա ճառը, զոր խօսեցաւ պեսը, իբրեւ զեկոյց կամ իբրեւ դաս, ուղ – ղուած՝ մեր մեծերուն։

— Մենք հիմնեցինք այս որբատունը , օրինակ մը տալու համար այն կեանքէն , զոր պէտք էր ստեղծել հայ ժողովուրդին համար՝ հայրենիքէն դուրս։ Որբատունին կազմակերպիչները համոզուած են թէ կարելի չէ զպրութ ապրեցնել ժամ ու մանկապարտէզ հիմնելով։ Արդի ժամա – նակներուն մէջ, որոնք բոլորովին տար – բեր ոգի մը կ'արտայայտեն, զո՛ւր վարձ է հայ զպրութիները փրկելու աշխատիլ հայերէն լեզուի դասերով եւ եկեղեցական ժամերգութիւններով։ Անհրաժեշտ է ըս – տեղծել հաւաքական կեանք անտեսական հիմերու վրայ զրուած։

Մեր որբատունը, երեսուն անուսր փոք – րիկ հանրապետութիւն մը, աշխատած է ստեղծել հաւաքական այդ կեանքը հաւա – քական տնտեսութեան սկզբունքներով։ Անհատական սեփականութիւն չունինք, որովհետեւ անհատական սեփականութիւ – նը կ'ենթադրէ մանրավաճառի ոգի (չարչի) եւ կը վնասէ ազգային գաղա – յանկութիւններուն։ Վաղը, հայրենիքի կոչին պատասխանելով, երբ որոշուի զանգել որբատունը, իւրաքանչիւրս ստիպ – ուած ենք մեկնիլ Հայաստան , բայց մանրավաճառը կամ մէնատնտեսը, որ անկախ է իր գործին մէջ, կը մնայ գա – ւալիք ։

Որբատունը ունի իր տահմանադրութիւ – նը, — պետք կ'ընտրուի երկամեայ ժո – ղովներու մէջ, որբատանի նիւթական ու բարոյական զեկոյցները կը կարդացուին տարեկան ժողովներու մէջ, աշխատանքի ծրագիրները՝ միամեայ ժողովներու մէջ։ Տարեկան ժողովներու մէջ կը ճըշ – դուի որբատանի անդամ աշխատաւորնե – րուն չահը՝ ընդհ. հասոյթին քաղուած։

Իւրաքանչիւր անդամ – աշխատաւոր որբատանին կը մատնակից 5000 ֆրանքով։

Որբատունը պարզ չահակցական ընկե – րութիւն մը չէ, ան կը փորձէ կատարել նոր յեղափոխութիւն մը ընկերային, մը – տաւորական եւ ազգային դեռնի վրայ ։

Որբատանի անդամակցող ամուրին պարտաւոր է անպայման ամուսնանալ իր տարի վերջ։ Ընդհանուր հասոյթին իր բաժինը կը ճշդուի նկատի առնելով ոչ միայն աշխատանքի իր օրերը, այլ եւ կին ու զաւակ ունենալը։

Մենք կ'աշխատինք որոշ որբագրութիւն կատարել մայրութեան ըմբռնումներու մէջ։ Ատոր համար զաւակները առոիճան մը հեռու կը պահուին իրենց ծնողքնե – րէն, չեզոքացնելու համար վնասակար կարգ մը ազդեցութիւններ, — հայ մայ – րերու համար զաւակը զարձած է խաղա – լիկ, (հովանոց կամ զաւազան զոր կը պահեն իրենց ձեռքին մէջ), յաճախ ապ – րանք կամ քիչ մը ամէն բան։ Հետացնե – լով զաւակը մօրմէն, մենք կ'աշխատինք առողջ պահել զայն, մոռցնել հին ունա – կութիւնները, հիւանդ սանթիմանթա – լիսմով տառապելու հաճոյքին վարժու – թիւնները, ռոմանթիք անհատի յատուկ հոգեվիճակներու ծանօթութիւնը, յեղաշրջել անձին աշխարհագրութիւնը եւ վարժե – ցնել հաւաքական կեանքի՝ նախագծուած ընելով նկարագիրը ։

Մեր կրթական տեսակէտները եւս տարբեր են զուրսի ծրագիրներէն,— նախ դէմ ենք զասագիրքերուն, որոնք կը պարզացնեն միայն աչքի ծոյլ յիշողու – թիւնը (մանուկը կը կարդայ եւ զոց կ'ը – նէ՝ առանց հասկնալու), ընդհակառակն պէտք է զարգացնել ականջի յիշողու – նը, որ ժիր եւ ստեղծագործ կարողու – թիւն մըն է, կապուած տրամաբանու – թեան հետ։ Ուսուցիչը կ'աշխատի զար – գացնել հարցասիրութիւնը եւ դիտելու կարողութիւնը «բերանացի չարադրու – թեան» զասերով, — հին դպրոցներու մէջ՝ չարադրելու, խօսք հիւսելու վար – ժութիւնը կը կատարուի գրելու փորձե – րով։ Ընդհակառակն, չարադրութեան դասը ամէնէն առաջ դաս մըն է դիւրին եւ լեցուն արտայայտութեան։ Այդ նպա – տակով՝ մեր ուսուցիչը կ'առնէ նկար մը, կուտայ մանուկին ձեռքը եւ կը պեղէ ա – նոր մտաւորական կարողութիւններու [illegible] կողմը կ'իյնայ հիւսիսը, օրուան ո՞ր ժա – մը կը ներկայացնէ այս նկարը, պատաս – խանել պատճառաբանելով։ Նկար կարդալ (աշխարհ նկար մըն է արդէն) կը նշա – նակէ ճանչնալ իրերու թաքուն երեսները եւ չարահիւսել տպաւորութիւնները։ Այս – պէս մանուկը կը զարգացնէ իր մտքին արթնութիւնը ։

Չափահաս աշխատաւորութեան մտա – ւորական ու փիլիսոփայական պատրաստու – թիւնը եւս մաս կը կազմէ մեր ծրագրին, —կիրակնօրեայ դպրոցական ու մարմ – նակրթական մարզանքներէն զատ՝ ընկե – րաբանական, դիտական, զատախարակչա – կան բանախօսութիւններ կը կատարենք բարձրախօսով՝ աշխատանքի ժամանակ , իսկ բեմէն՝ հանդիսաւոր պահուն ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(2)

ՊԱՊԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ՀԱՅԵՐ

... ԵՒ ՅՈՒՇԵՐ ԿԸ ՊԱՏՄԷ

ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԷՆ

—o—

ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԱՌԱՋՆՈՐԴԷՐ ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

●

Գրած էինք թէ Փետրուար 1ին, Ֆա – հաճայապետը մասնաւոր ունկնդրութիւն մը շնորհած էր Հայերուն, զոր կ'ա – ռաջնորդէր Հայ Կաթողիկէ Պատրիարք – Կաթողիկոս՝ Կարդինալ Աղաջանեան ։ Յովհաննէս ԻԳ.ի առաջին ունկնդրու – թիւնն էր օտար պատուիրակութեան մը եւ Պապը նախապատուութիւնը տուած էր Հայերուն ։

Այս առթիւ Վատիկանի կիսապաշտօ – նական օրգանը՝ *Օսսերվաթոռէ Ռոմանօ* Փետրուար 2ի թիւին մէջ, իր առաջին էջին վրայ, հինգ սիւնակ նուիրած է այս ունկնդրութեան, նկար մը եւս դնելով հետեւեալ խորագրին տակ ։— «Սրբազան Քահանայապետը Հայրաբար կ'ընդունի Իտալիոյ Հայերուն յարդանքը»։

Ստորեւ կը հրատարակենք այս երկար թղթակցութեան գլխաւոր մասերը ։—

Կիրակի օր Պապը ունկնդրութիւն շնոր – հած էր Իտալիա հաստատուած Հայերու խումբի մը, 320 հոգի։ Խումբը կ'առաջ – նորդէր Կարդինալ Աղաջանեան, Կաթողի – կոս–Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ եւ փոխ – պետ Հաւատոյ Տարածման Միաբանու – թեան (Փրոփականտա Ֆիտէ)։ Իրեն կ'ըն – կերանային վերապատրաստուհիներ Հինոիէ , Զօհրապեան , Ուլոհոճեան (Աբբահայր Վենետիկի Մխիթարեան), Կիրակոս – եան, Ինճիկեան, Մխիթարեան հայրերը , եւ Անարատ Յղութեան քոյրերը ղլխաւո – րութեամբ Մայր Էլիզ Պոյաճեանի, ինչ – պէս նաեւ բազմաթիւ աշխարհական անձ – նաւորութիւններ ։ Պապին մուտքը սրճուն – ուեցաւ խաղերէն, ապա հայերէն երգով, — «Արեւն ելաւ»։

Երգեցողութեան ժամանակ կարդինալ Աղաջանեան Պապին նուիրեց իբրեւ յիշա – տակ՝ թանկագին Աւետարան մը, հայե – րէն, ֆր. զարէն, արձաթապատ, որ պորձն է Պոլսոյ հայ ոսկերիչներուն ։ Պա – պը շատ շնորհակալ եղաւ եւ երկխոսա – ծութեամբ համբուրեց Աւետարանը ։

Ապա Յովհաննէս ԻԳ. խօսք առնելով երկարօրէն անդրադարձաւ Հայոց Պատ – մութեան եւ անցեալին ։ Ըսաւ թէ իր ճամբորդութեանց ընթացքին իբրեւ Առա – քելական Պատուիրակ, տարիէն ունեցած է մօտէն ճանչնալու Հայերը եւ յիշելու ա – նոնց հին եւ փառաւոր անցեալը ։ Առաջին Հայերը, զոր Պապը ճանչցած է, եղած են Վենետիկի Մխիթարեանները ։ Ապա Պուլկարիոյ (Ֆիլիպէ), Ռումանիոյ եւ Պոլսոյ Հայերը ։ Պապը անդրադառնալով Հայոց տառապալից պատմութեան, յայտ – նեց թէ հին ժամանակներէն սկսած՝ Հա – յերը միշտ իրենց հետ ունեցած են Քրիս – տոսի պատկերը, տառապած Քրիստոսին եւ արդէն այդ տառապանքին մէջ խոր է տեւականութեան, կեանքի, ուժի եւ ար – ժանապատուութեան պարտնիքը ։

Յովհաննէս ԻԳ. յիշեց նաեւ անձնա – կան դրուագներ, մասնաւորաբար հան – դիպումը Յովակիմեան Արք.ի հետ ։

— « Պուլկարիոյ մէջ ճանչցայ իննսուա – նամեայ պատուական Հայ մը, որ յիսուն տարի առաջնորդ եղած էր Նիկոմիդիոյ ։ Անունն էր՝ Յովակիմեան եւ պարզ, ան – կեղծ եւ բարի մարդ մըն էր ։ Լուսաւոր – չական Հայ՝ անդամ մը ըսաւ ինծի, երբ առաքելական պատուիրակ էի Պուլկա –

տակով՝ մեր ուսուցիչը կ'առնէ նկար մը, կուտայ մանուկին ձեռքը եւ կը պեղէ ա – նոր մտաւորական կարողութիւններու [illegible] կողմը կ'իյնայ հիւսիսը, օրուան ո՞ր ժա – մը կը ներկայացնէ այս նկարը, պատաս – խանել պատճառաբանելով։ Նկար կարդալ (աշխարհ նկար մըն է արդէն) կը նշա – նակէ ճանչնալ իրերու թաքուն երեսները եւ չարահիւսել տպաւորութիւնները։ Այս – պէս մանուկը կը զարգացնէ իր մտքին արթնութիւնը ։

Չափահաս աշխատաւորութեան մտա – ւորական ու փիլիսոփայական պատրաստու – թիւնը եւս մաս կը կազմէ մեր ծրագրին, —կիրակնօրեայ դպրոցական ու մարմ – նակրթական մարզանքներէն զատ՝ ընկե – րաբանական, դիտական, զատախարակչա – կան բանախօսութիւններ կը կատարենք բարձրախօսով՝ աշխատանքի ժամանակ , իսկ բեմէն՝ հանդիսաւոր պահուն ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒՄՆԵՐ

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

—o—

Հաւաքածոն, որ կը ներկայացնենք, թերի է անշուշտ, որովհետեւ միաք չու – նինք տալու սպառիչ հետազօտութիւն մը, այլ ցոյց տալու, չատ մը օրինակներով , թէ որքան չատ բան կայ ընելիք հայկա – կան հին բնակավայրեր երեւան հանելու ուղղութեամբ, ուսումնասիրելով ռու – մանական տեղանունները։ Անոնցմէ ո – մանք, կարելի է նոյնիսկ չատեր, կոր – սուեցան, ինչպէս կ'ապացուցանէ Սուչ – ւայի քով պտնուող Արմենեշքիի պարա – գան, յիշուած 18 Փետրուար 1456 թուա – կանով մոլտովական վաւերագրի մը մէջ, եւ որ չերեւար աշխարհագրական ոչ մէկ բառարանի մէջ, Ռատու Ռոսէթի իր «Մոլտովայի հողը, դիւղացիները եւ տէ – րերը »աշխատութեան մէջ (1907 Ա. հա – տոր) կ'ըսէ, թէ երկու հազար դիւղեր ջնջուեցան ժամանակի ընթացքին, կոր – պընցնելով նաեւ իրենց անունները ։ Ա – պահովաբար անոնց հետ կորսուեցան նա – եւ հայկական տեղանունները։

Օգտուելով Զամֆիր Արպորէյի Պեսա – բապոյ Աչխարհագրական բառարանէն , կրնանք յիշել Արմենի դիւղակը եւ Վալեա Արմեանիա, որ կ'երեւի երկու անդամ, կամ թէ ջրագրական անուններ, ինչպէս Արմեանիա վտակը, Արմեանիա լիճը ։ Ինչ կը վերաբերի Մոլտովայի, Մունթե – նիայի եւ Թրանսիլվանիոյ, Ռումանիոյ Աչխարհագրական մեծ բառարանէն՝ (1898 – 1902) 5 հատոր՝ զործ ակադե – մական Խորտանի. «Ռումանական տեղա – նուններ»էն (1952) եւ «Տեղանուններու այբենական ցուցատախտակ»էն (1956) եւ կամ ուրիշներէ, աւելի նուազ կարեւոր , կրնանք յիշել չարք մը մարզարնակ վայ – րերու, դետերու , դետակներու եւ քը – լուրներու անունները։ Փակագծի մէջ ցոյց պիտի տանք այն չրջանը կամ չըր – ջանները, ուր կը գտնուի հայկական տե – ղանուն մը։ Այս պէս, Մոլտովայի մէջ , յիշենք տեղանունները Արմանուլ (Պոթո – չան, Տարապան, Հերլրու), Տեալուլ Ար – մանուլուլ (Պոթոչան), Լալեա Արմանու – լուլ (Պոթոչան, Տարապան), Ֆրնթրնա Արմանուլուլ (Տորոհոյ), Եազուլ Արմե – նիլոր, Փլաթոռուլ Արմենիլոր (Վասլուլ), Ռենեա Արմենեսէյ (Մըչին), Արմենեաս – ֆա (Կալաց), Ռրտիուլ Արմինիեանուլուլ)Պոթոչան), Ուրմինիշուլ (Պաքրու) , ինչպէս եւ երկու վտակներ՝ Մեծ եւ Փոքր Ուրմինիշուլ (Պաքրու)։ Այս վերջին երեք անունները կը ներկայացնեն Արմենիշ ան – ուան հունդարական ձեւը, ինչպէս Օրմե – նի (Հայ) բառին, զոր պիտի տեսնենք Թրանսիլվանիոյ մէջ ։

Ինդիր կը դրուի , թէ հունդարացուած հայ անունը ինչպէս հասած է Մոլտովա ։ Պէտք է յիշել, զարձեալ, Արմեանիա դիւղը (Պոթոչան) Կուրա Արմանուլուլ (Մըչին) Արմէն դիւղը (Ֆոքշան), Ֆունտու Արմանուլուլ (Մոյնէչթ)։ Մունթե – նիայի մէջ ալ յիշենք Արմէն դիւղը (Ռ. Սրբաթ), որուն մասին Ռումանիոյ Աչ – խարհագրական մեծ բառարանը (1898 հատ. Ա.) կ'ըսէ, թէ հայկական ապազ – գայնացուած զաղութ մըն էր երբեմն ։ Յիչենք ապա, Արմեանուլ (Վըլչեա), Օ – տայա Արմենիլոր (Ռ. Սրբաթ), Արմե – նեշթ (Եալոմիցա)։ Թրանսիլվանիոյ մէջ ունինք Արմենի դիւղը (Սիպիու), Արմե – նիշ (Քարանսեպեշ եւ Սընտորճիու տէ Փրտուրէի քով), Տեալուլ Արմանուլուլ (Թուիլիցա)։ Կը հետեւի յետոյ տեղա – նուններու երկար չարքը՝ ազդուած հունդարական «օրմէնի» ձեւէն, ինչպէս նաեւ Օրմենիշուլ (Այուտ),Օրմենիշ (Սի – կիչտարա եւ Թուրեա)։ Դարձեալ կը գտ – նենք Օրմենիչ մը Սթալին չրջանին մէջ , իսկ ուրիչ մը՝ Թրրկու Մուրեչի քով յիշուած՝ 1932ի դիւղերու վիճակագրա – կան ցուցատախտակին մէջ, յետոյ Օր – մենիշուլ տէ Քրմփիյէ (Այուտ)։ Կը հե – տեւին այժմ Ուրմէնիչ կամ Ուրմինիչ ձե – ւին տակ տեղանունները։ Այսպէս, Ուր – մենիչ ունինք Թրկու Մուրեչի մօտ, եւ Զեհուլ Սիլվանեւի չրջանին մէջ ։ Նոյն չրջաններուն մէջ պիտի գտնենք նաեւ Ուրմինիշ ձեւը ։

Կը տեսնենք, ուրեմն, թէ որքան չատ են հայ ազգանունով կազմուած տեղա – նունները եւ դեռ խօսքը միայն թերու – թիւններով լեցուն հաւաքածոյի մը մասին է։ Հայկական զաղթականութիւնը չատ ուժեղ եղաւ մեր երկրին մէջ։ Ուստի լ – րաւունք ունինք սպասելու աւելի հա – րուստ արդիւնքներ՝ աչքէ անցընելէ յե – տոյ բոլոր նիւթերը եւ կազմելով պոյու – թիւն ունեցող կամ ժամանակի ընթացքին կորսուած բայց մեր երկրի վաւերագրե – րուն մէջ գտնելը կարելի՝ տեղանունե – րու ցուցատախտակ մը ։

Այս տեսակ ցուցակի կազմութեան հա – մար է, որ կ'աչխատուի ներկայիս Ռու – մանիոյ Ակադեմիայի պատմութեան հաս – տատութեան կողմէ եւ կարծեմ անդամ մը կազմուելէ յետոյ, այս ցուցակը չատ օգտակար պիտի ըլլայ պատմական ու – սումնասիրութեանց համար ։

Մոլտովայի մէջ Աքքերմանի գոնէն դեռ ԺԹ. զարուն հայկական գանգատ, իսկ աւելի ուշ ուժգին թափանցումներու մասին մեր կարծիքը անուղղակի կերպով հաստատուած է երկու լեզուաբաններու՝ Կիւսթաւ Վէյկանտի եւ Մ. Վ. Սերկիեւս – կիի կողմէ ։

ՓՐՈՖ. ՎԼԱՏ ՓՐՆՐՅԵԱՆՈՒ

(3 Շար.)

բիա ։— « Ցիշեցէք որ մէյա կը հիանանք Ս. Պետրոսի յաջորդին վրայ, երբ Հռոմ երթաք իմ յարգանքս յայտնեցէք քահանային եւ ցոյց տուէք նաեւ իմ նը – կարս »։

Փոխադարձաբար Պապը (Պիոս ԺԱ.) չատ գոհացած Սահիմանոս Աբգ.ի ոգեւոր – նէն՝ ուղած է նուէր մը ղրկել եւ ընտրած է մեռայլ մը, որու մէկ կողմը կը Պա – պին նկարը, միւս կողմը Հովիւը։ Սոֆիա վերադարձին Գեր. Ռոնքալլի (Ներկայիս Յովհաննէս ԻԳ.) առած է նուէրը եւ Յո – վակիմեան Աբգ. չատ գոհ մնացած է այդ մեռայլէն, եւ ուղած է միշտ իր վրայ ունենալ եւ հարցնողին կը պատասխանէր ։ « Առած է, իսկապէս առած է, որ մարդ մօտ է Քրիստոսի եւ կը մնայ Քրիստոսի հետ»։

Յովակիմեան Աբգ. ուրիշ առակցու – թեան մը ընթացքին ուղած է եւս վերա – դարձնել այն դէպքերը, զոր Պապը ղրկած էր մեռայլին հետ, որպէսզի տիգքառնե – րուն բաժնէ ։ Նիկոմիդիոյ Առաջնորդը վերադարձնելով դէպքերը՝ կը խնդրէր որ ուրիշ կարիքաւորներու գործածուի ։ Ցե – ատպային Գերապայծառ Ռոնքալլի լսած է ծերունազարդ Աբգ.ին մահը եւ գոհած է տեսնելու մարմինը, որուն վրայ նշմարած էր որ յարգուած էր Սահիմանոս Աբգ.ի կամքը՝ կուրծքին վրայ ձգուած էր Պիոս ԺԱ.ի մեռայլը ։

Յովհաննէս ԻԳ. լսաւ թէ երբեք չէ մոռցած այս դէպքը ։

Պապին ճառը ոգեւորեցաւ բուռն ծա – փահարութիւններով, ապա Հայերէն եր – գուեցաւ «Հայր Մեր»ը ։

Ցետոյ խօսեցաւ Կարդինալ Ագճեան – եան, որ տուաւ Պապին կենսագրականը, անոր ծանօթութիւնները Արեւելքի մասին ոչ միայն ուսումնասիրութեամբ, այլեւ յարաբերութիւններով ։ Կարդինալը ներ – կայացուց նաեւ ներկաները ։

— Եւ այսօր, չարունակեց Կարդինալը, ի ներկայութեան Պետրոսի յաջորդին՝ ա – կանջներու մէջ կը հնչէ դեռ ԺԲ. դարու իրենց մեծ հայրապետին՝ Ներսէս Շնորհալիի, որ կը համարուի Հայոց Ս. Բեռնարդոսը, սա սքանչելի խօսքը ։—

Եւ դու, Հռո՛մ, մայր բաղաքաց,
Գերապայծառ եւ պատուելի,
Մեծին աթոռդ Պետրոսի՝
Առաքելոց գլխաւորի ։
Եկեղեցիդ անշարժելի՝
Ի կեփայեան շինեալ վիմի ,
Դրանց դժոխոց անյաղթելի ,
Եւ կնիք երկնիցըն բացողի ։

Կարդինալը ապա չէշտեց թէ խոր նշան մը կը կապէ ընծայաբերուած Աւե – տարանը, որ տպուած է Վենետիկ 1769ին, արծաթեայ կողքը՝ Պոլսոյ մէջ պատրաս – տուած ։

Վերջացնելով՝ Կարդինալը ներկա – յութիւն յայտնեց Պապին, որ ընդունած էր պիրենք, եւ խնդրեց որ իր պապական օրհնութիւնը չնորհէ ներկայ եւ բացակայ բոլոր Հայերուն ։

ՏՈՔԹ. ԵՈՀԱՆՆԷՍ ԼԵՓՍԻՈՒՍԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ

ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

(Ծն. 15 Դեկտ. 1858 – վախճ. 3 Փետրուար 1926)

ՊԵՐԼԻՆ, (Յառաջ).— Կիրակի, փետր – ուար մէկ, կէսօրէ վերջ Պերլինի հայ պա – դուեքը արժանացաւ հանդէս մը տուաւ է յարգանս Տոքթ. Լեփսիուսի, անոր ծննդեան հարիւրամեակին առիթով ։ Բուն թուականը 15 Դեկտեմբեր էր, բայց նկատի ունենալով Դեկտեմբերի մէջ ծո – ուող տարեկան հանդէսները եւ Տիկին Լեփսիուսի փափաքը միանգամայն Լեփ – սիուսի մահուան 33րդ տարեդարձի պա – տշան աչքի առաջ ունենալ, Փետրուար մէկը յարմարագոյնը համարուած էր ։ Հանդէսը տեղի ունեցաւ արեւմտեան Պերլինի քաղաքային Քոնսերվաթուարի նորագարդ սրահին մէջ, որ կը գտնուի Պուլնհէսալէ 1 – 12, Վիլմերսդորֆ քաղա – քամասի նախկին պաշտօնատան չէնքին մէջ։ Հայ եւ գերման հասարակութիւն – ներու հրաւիրեալներ արեւելեան եւ արեւմտեան Գերմանիոյ մասերէն, ինչպէս նաեւ հայ գաղութի մեծամասնու – թիւնը պատուած էին հանդէսը ։ Հեռա – գիրներ եւ նամակներ, Հայերու եւ Գեր – մանացիներու կողմէ, կ'արտայայտէին Տոքթ. Լեփսիուսի յիշատակը յարգող եւ պանծացնող զգացումները. մանաւանդ Հա – յերու երախտապիտական զեղումները ցոյց կուտային որ Հայերը չեն մոռնար իրենց բարեկամները, այլ և պիտեն յար – գել զանոնք։ Շատերու կարգին յիշենք Փարիզէն Հ. Բ. Ը. Միութեան հեռագիրը եւ «Յառաջ»ի յարգալիր տողերը, Միլա – նոյէն Տոքթ. Արզումանեանի հեռագիրը՝ գաղութին անունով, Պոսթընէն հայ ա – զգաբելական առաջնորդարանի գրութիւնը եւ « Հայրենիք» ամսագրի եւ օրաթերթի դեղեցիկ նամակը, Համպուրկի գաղութին հեռագիրը, Զալցպուրկէն օտար լեզուներ ուսուցիչ եւ Պերլինի գաղութի նախ – կին գործօն անդամ Պ. Հայկազուն Արամ – եանի հայերէն եւ գերմաներէն ձօնները, Պ. Պօղոս Երամեանի յիշատակարան գր – ութիւնը Լեփսիուսի պատկերին վերա – դիր գծագրութեամբ եւն. եւն.։

Բեմին վրայ տեղ գրաւած էին Պերլինի քաղաքի «Պերլինցի այր երդիչներ»ու խումբին 36 տղաքը ։

Հայ գաղութին կողմէ խօսեցաւ Պ. Պ. Ցրունճեան (առանձին պիտի տանք) ։

Լեփսիուսի միսիոնը, որ կը գործէ ա – րեւելեան Պերլինի մէջ, խմբովին ներկայ էր գլխաւորութեամբ պատուելի Պրեհ – քէի, որ խօսեցաւ գեղեցիկ ճառ մը ։

Միւնհէրրի համալսարանին դասախօս – ներէն Փրոֆ. Կիրհարտ եկեղը, որ ծանօթ է իբր Թրքաբան եւ Թրքական պատմու – թեան լաւատեղեակ անձնաւորութիւննե – րէն մէկը՝ Գերմանիոյ մէջ, յատկապէս հրաւիրուած էր բանախօսելու։ Փրոֆէ – սորը հետեւեալ տեղեկութիւնները տուաւ Տոքթ։ Եոհաննէս Լեփսիուսի կեանքին ու գործին մասին, անդամ մը եւս հաստատելով անոր տեսակէտները։ Մկսելէն մինչեւ Համիտեան ջարդը՝ 1915– 18ին։ Բայց բացի նաեւ որ գերման հիւ – պատոսներ եւ պաշտօնատարներ իրենց կարելի ըրած էին Հայերուն օգնելու համ չարելը տահմանափակելու համար։ Ցիշեց այն տեսակցութիւնը որ տեղի ունեցած էր Լեփսիուսի եւ Էնվէրի միջեւ, բայց Էնվէր պատասխանած էր թէ՝ ինք կը տանձնէ ամբողջ պատասխանատուու – թիւնը եւ եթէ Լեփսիուս նեղութեան մէ – ջոցներ ունի՝ իրեն թող տայ, ինքը կրնայ բաժնել տալ Հայերուն... Տոքթ. Լեփ – սիուս պէտք չունի նեղութիւն յանձն տա – նելու...։ Բանախօսը ծանրացաւ Տոքթ. Լեփսիուսի հրատարակութիւններուն եւ միսիոնարական աշխատանքներուն վրայ եւս, որով նոր Սերունդին ծանօթացուց ճշմարտասիրութեան եւ նուիրումի մար – դը՝ Լեփսիուս ։

Լեփսիուս ծառացած էր գերման եւ Օսմանեան կայսերական կառավարու – թեանց դէմ՝ մեղմացնելու համար «տե – ղահանութեան» հրամանը կամ ամոքելու համար գաղթական հայ բեկորներու ցա – ւերը ։

1915էն առաջ, ինչպէս նաեւ անկէ վերջ Լեփսիուս գործած է անդադար իբր մի – սիոնար, հրապարակագիր, հայասիրման ընկերակցութեան հիմնադիր, Թիւլինգեա – նի դատավարութեան պլհատուր վկաներէն մէկն էր։ Կամաւոր աքսորի մէջ մնացած է առաջին ընդհ. պատերազմին վերջին երկու տարիները Զուիցերիոյ եւ Հոլան – տայի մէջ, հայկական սարսափներուն տե – ղեկագիրները մէկտեղ հանելու եւ տարա – ծելու համար ։

Գեղարուեստական բաժնին մէջ կային հոգեւոր եւ ժողովրդական երգեր, տասը գերմանական կտորներ եւ հինգը հայկա – կան։ Շատ տպաւորիչ էին գերման տա – տանըչորս տարեկան տղոց երգած մէյ «Հայր Մեր»ը, «Երեւան բաղ եմ արել», «Արեւը կայնէ կէս օր», «Արեւ Թրվռոլ ելաւ» եւ «Իս գիշեր, լուսնակ գիշեր» ժո – ղովրդական երգերը ։

Օր. Վերոնիկա Լեփսիուս սրինգով նը – ւագեց դաշնակի ընկերակցութեամբ Հէն – դելի մէկ սոնատը ։

Իսկ Օր. Զ. Մուրատեան արտասա – նեց Զարենցի «Գոզք Հայաստանի»ն, ո – րուն գերմաներէն Թարգմանութիւնը Գ. Սեզա Մուրատեան արտասանեց. եւ այս միակ արտասանութիւնը խորապէս ազ – դեց ներկաներուն վրայ, մանաւանդ ար – տասանողներուն յստակ եւ ազդու հնչու – մին հետեւանքով ։

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԴԱՏԱՐԵՑՈՒՑ ԻՐ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Թրքական թերթերը կը գրեն ։— Արեւ – մտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը դադրեցուց Թուրքիոյ ըրած իր օժանդա – կութիւնն ու վճարումները։ Պոնի կառա – վարութիւնը յայտնեց նաեւ թէ այս ո – րոշումը պիտի չփոխէ, այնքան ատեն որ Անգարայէն ապահովութիւն չէ ստացած Բ. Աշխարհամարտի ընթացքին գրաւ – ուած ապրանքներուն Գերմանիա վերա – դարձուելուն չուրջ ։

Ակէ պատ Արեւմտեան Գերմանիա յայտարարեց թէ Թուրքիոյ վճաուուղ գերմանական ապրանքներուն առ նուազն կէսը պէտք է գերմանական նաւերով փո – խադրուի Թուրքիա եւ այս մասին ապա – հովութիւն ուզեց Անգարայէն ։

Թուրքիոյ կառավարութիւ – նը դադրեցնելու հրահանգը արուեցաւ Ռուհրդարանի (Պունտեսթակ) երմասպետի ժողովին կողմէ ։

Յանձնաժողովը կը յայտարարէ թէ Գերմանիոյ պահանջներուն ցարդ ընթացք չէ տրուած Անգարայի կառավարութեան կողմէ ։

Ինչպէս ծանօթ է, Արեւմտեան Գերմա – նիա որոշած էր 210 միլիոն տոլարի օ – ժանդակութիւն մը կատարել Թուրքիոյ եւ դրամարին կէսը տուած էր արդէն ։ Նիւթական օգնութեան երկրորդ մասին յիսուն առ հարիւրը պիտի վճարէր Յուն – ուարի վերջը ։

Գերմանիա այժմ կը մերժէ վճարել այդ դրամարը, որ կը հասնի 52 միլիոն 500 հազար մարքի ։

Միւս կողմէ, մինչ Գերմանիա կը մեր – ժէ նոր վճարումներ ընել Թուրքիոյ, Եւ – րոպայի Տնտեսական Գործակցութեան կազմակերպութիւնը օգնութեան կը հաս – նի «Ատլանտեան դաշնակից»ին, 21 մի – լիոն 500 հազար տոլարի նոր վարկ մը բանալով ։ ։

Ամէն պարագայի մէջ, հաւանական է որ Գերմանիա չարունակէ վճարել իր օ – ժանդակութեան Բ. մասն ալ, եթէ Թուր – քիա Գերմանիոյ վերադարձնէ Բ. Աշ – խարհամարտի ընթացքին գրաւուած ինչ – քերը ։

Տոքթ. Եոհաննէս Լեփսիուս 1887 – 1896 հոգեւոր պաշտօն վարած է յիսուն տըն – ուոր համեստ գիւղի մը մէջ՝ Հաոցի չըր – ջանը՝ Թրիպաորֆ։ Ահա այդ գիւղի հա – մայնքէն, վաթսուն տարի վերջ, իր յի – շատակը յարդող ներկայացուցչութիւն մը եկած էր, որոնց կողմէ Հէռո կէօցը և – րախտագիտական խօսք ըսաւ եւ յայտ – արեց համայնքին մէջ հաւաքուած հա – մեստ նուէրով մը իրենց մասնակցութիւ – նը ։

Գերման լրագրող Ա. Ե. Ֆիշեր, որ Հա – յերու մասին բազմաթիւ յօդուածներ գր – ած է, հանդէսին տրամադրած էր Նի – կոսիոյ (Կիպրոս) եկեղեցիին մէջ եր – դուած հայկական Ս. պատարագի ձայնա – թելը, որմէ լսուեցան հայ եկեղեցական եղանակները, այսպէս հայ եկեղեցական երգերէն ճաշակ մը տրուած եղաւ ։

Փակման խօսքին մէջ Պ. Պ. Ցրուն – ճեան չնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերած էին յիշատակի այս հանդէսին ։

Գաղութին կազմակերպիչ յանձնախում – բը որ կը գործէր նախագահութեամբ Պ. Վահան Զաքարեանցի եւ գործակցու – թեամբ Պ. Յովսէփ Փաչանեանի եւ Պ. Ա – կոբ Ասադի, չնորհակալութեան արժանի եղաւ թէ Լեփսիուսի ընտանիքին եւ թէ ներկաներուն կողմէ ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Մեր բախտից հաչէն Իսաղը խուլ այս – նուեցաւ, բայց մի զարմանալի խուլ եթէ վատ բան ասէիր, նա չէր լսի, իսկ եթէ լաւ բան ասէիր, իսկոյն կը լսէր։ Ցիր – նակ, եթէ նրան հայհոյանք տայիր, չէր լսի, իսկ եթէ ասէիր. «Հաչէն, համեցէք, մի փինչան գահուէ անուշ արէք »,— իս – կոյն վազ կը տար ։

— Հաչէն, մի չոր ձկիր այստեղ, որ վրան նստենք, — եղաւ մեր առաջին պա – հանջը ։

Նա չլսեց։ Ես բռնեցի նրա ձեռքից եւ, յատակը ցոյց տալով, բարձր ձայնով ա – սացի .

— Շոր, չոր բեր ։

ԲԱՖՖԻ

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԷ.

ՎԱՆՔԵՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

— Ո՞ւր գնաց նա, — հարցրի ես ։

— Երեւի, կը գայ, — պատասխանեց Աալանը ։

– Բայց որքան լաւ խօսում էր նա, որ – քան հմուտ է սուրբ գրքերի դիտութեան մէջ։ Ես երբեք չէի կարծում, որ Զալլա – դը այդ աստիճան զարգացած մարդ լի – նէր ։

Աալանը ծիծաղելով ասաց.

— Նա ինքը բաղաքական է ։

— Բաղաքակա՞ն, ի՞նչ էք խօսում ։

— Եւ բաղաքական քահանայ է ։

Ես չուարած մնացի ։

Ես իսկոյն գնացի նրան որոնելու։ Գար – ափղի մի հեռաւոր անկիւնում դտայ նը – րան, ծունր գրած դետնի վրայ, լուռ ա – ղօթում էր։ Ո՞ւմ համար էր այնպէս յա – փշտակուած աղօթում նա։ — Երեւի , իր մոլորեալ «եղբայրների» համար ...

Մի այլ տեղ. «Հաչէի Իսաղի ասածներից եթէ հազարից մէկը ճշմարիտ լինի, ջո – րին կը ծնի »։ Եւ այսպէս , համաբեա բոլոր արձանագրութիւնների մէջ հաչէի անունը մեծ դեր էր խաղում։ Ի հարկէ , եթէ հաչէին գրագէտ լինէր, նրանցից եւ ոչ մէկը չէր թողնի, բայց, երեւի, նրան ասել էին, որ լաւ բան են գրել ։

Մենք չատ խստապահանջ չեղանք, ընտրեցինք սենեակներից մէկը եւ մտանք քարէ տունի մէջ։ Իրաւ որ, քարէ տուն։ Ամբողջ պանդոկը չինուած էր կոփածոյ քարերից։ Սենեակները նոյնպէս թէ ղըր – սից, թէ ներսից, տաշած քարերից էին չինուած։ Լոյս ընդունում էին միայն բաց թողած դռնից, եւ այդ պատճառով վանքերի նեղ խուցերի նմանութիւն ու – նէին։ Պանդոկը երկու յարկանի էր. վե – րին յարկում բնակւում էին ճանապար – հորդներ, իսկ ներքին յարկում, քառան – կիւնի բակի չուրջը, չարքով գետեղուած էին զանազան վաճառքների կրպակներ։

Ոչ մի կարասիք չկար մեր ընտրած սենեակում. մերկ պատերը, մերկ յատա – կը, ալիրող մռայլը ծանր տպաւորութիւն էին գործում։ Ախոռան այլ ճանապար – հորդների համար, որոնք ամէն պատրաս – տութիւններ իրանց հետ ման են ածում, դուցէ այդպիսի իշեւաններ յարմար կը լինէին, բայց մենք մի կապերտի կամ դորգի կտոր անդամ չունէինք մեզ հետ , որ ձգէինք յատակի վրայ եւ նստէինք ։ (Շար.)

Աթէնք – Անգարա համաձայնութենէն առաջ մեծ տպաւոր հանած էր «Մաքմիլլըն ծրագիրը»ը, որ կղզին վերիվայրուելիքը կը պահէր Լոնտոնի կառավարութեան : Ասիկա գլխաւոր պատճառը եղաւ հելլէնեւթուրք զօրակցութեան՝ կիպրոսի անկախ հանրապետութեան մը ստեղծումին համար, որուն համակարծիք էին Միացեալ Նահանգներն ու Մակարիոս Աբք. :

Ամէն պարագայի մէջ հարցին լուծումը կախուած է Լոնտոնի կամքէն : Ցիւրիխի համաձայնութեան չուրջ լրագրողներէն հարցապնդուելով, Մակարիոս Աբք. յայտարարեց թէ չուզեր միջամտել հարցի մը՝ որուն համար Անգլիա տակաւին չէ ըսած իր վերջին խօսքը : Ուրեմն, խօսքը կը պատկանի Լոնտոնի : Միւս կողմէ, Մակարիոս առանձին տեսակցութիւն մը պիտի ունենար Ցունաստանի Վարչապետ Գարամանլիսի հետ :

Աթէնքի քաղաքական շրջանակներուն համաձայն, եթէ Անգլիա խոչնդոտ մը չստեղծէ՝ կիպրոսի հարցը լուծուած կարելի է համարել :

Ցիւրիխի համաձայնութիւնը դոհունակութեամբ դիմաւորուեցաւ Ցունաստանի մէջ, բայց խանդավառութիւն չստեղծեց, որովհետեւ կղզին պիտի ունենայ այնպիսի սահմանադրութիւն մը, որ երբեք թոյլ պիտի չտայ Ցունաստան – Կիպրոս միութեան իրականացման :

Թուրքիոյ Արտաքին նախարարութեան բանբերը յայտարարեց թէ «հոյակապ յաջողութիւն մըն է » այս համաձայնութիւնը :

Կիպրոսի մէջ ալ հարցին լուծումը խանդավառութիւն չստեղծեց, թէեւ կը սպասուէր : Ցոյն եւ Թուրք համայնքներու ղեկավարները ոչ մէկ յայտարարութիւն ըրին Ցիւրիխի համաձայնութեան մասին : Մասնաւորապէս ղողջ են Ցոյները, որոնք այնքան ալ զոհ չեն մնացած համաձայնութեան այն կէտէն՝ որ կը վերաբերի բրիտանական ռազմական խարիսխներու : Նիկոսիոյ քաղաքապետը անդրադառնալով այս իրողութեան, յայտարարեց.— Ես ոչ մէկ վստահութիւն ունիմ անգլիական կառավարութեան վրայ :

—o—

ՀՈԼԱՆԴԱՑԻ մէջ խորհրդարանը խստօրէն քննադատեց Ամերիկան եւ Անգլիան որ զէնք ծախած են վերջերս Ինտոնէզիոյ : Շատ մը Հոլլանտացիներու համար Ամերիկացիք եւ Անգլիացիք մեծապէս կը սխալին եթէ կը կարծեն այդ ձեւով համայնավարութեան դէմ պայքարիլ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՍԸՐ փետրուար քսանին Սուէզ պիտի երթայ Թիթօն դիմաւորելու համար : Թիթօ քանի օրուան պաշտօնական այցելութիւն մը պիտի տայ Եգիպտոս եւ քաղաք. բնոյթ ունեցող խօսակցութիւններ պիտի ունենայ Նասըրի հետ :

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ մամուլը իր կարգին լուսն փոխած է եւ դադրեցուցած իր յարձակումները Իրաքի վրայ : Լաւ տրամադրութիւն կայ մանաւանդ «ազգային ուղղութեան» նոր նախարար Ճամիլի Հանդէպ :

ՌՈՒՄԱՆԻԱՑին եւ արեւելեան Եւրոպայէն Իսրայէլ գալթող Հրեաներու թիւը չատնայ անտեսական եւ էմոտական դժուարութիւններ ստեղծելով Իսրայէլի կառավարութեան :

ՀՈՒՆԴԱՐԻՈՑ մէջ փետրուարէն ի վեր լիսէներու աշակերտները (14էն 18 տարեկան) չաբաթական մէկ օր գործարանը պիտի աշխատին : Համալսարաններու ուսանողները իրենց վկայականը ստանալէ առաջ պէտք է վեց ամիս աշխատին գործարանի մը կամ ապարակի մը մէջ :

ԼԷՕՓՕԼՏՎԻԼի մէջ (Պելժիական Քոնկօ) երկու հարիւր Աֆրիկեցիներ ձերբակալուեցան :

ԽԱՉԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այրի Տիկին Ա. Խ. Կարապետեան իր ամուսնոյն յիշատակին հինգ հազար ֆր. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան եւ հինգ հազար ֆրանք Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՆՈՒԻՐ

Տէր եւ Տիկին Շաւէն եւ Ցասմիկ Ին – ճէեան իրենց մօր Քէնովաբէ Սարեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան, հազար ֆրանք Անիէռ Պուա Քոլոմպի Ֆ. Կ. Խաչին : Ստանալ Յառաջէն :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ԵՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Ուրբաթ, Փետրուար 20, ժամը 21ին

SOCIÉTÉ SAVANTESի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ

8, RUE DANTON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԸՆԿ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ ԵՒ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Նոր Սերունդի կողմէ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ԱՐՏԱՇԵՍ ԳՄԲԼԹԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ : ՍԵԴԱ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Ժ. ԱԶԶԿԿԷՕԶԵԱՆ եւ Օր. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

Ծախքերու մասնակցութիւն 100 ֆրանք

Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Տէրմխսեան, Տէր եւ Տիկին Գասպար Աբրահամեան եւ զաւակները (Ս. Էթիէն), Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Գուլումճեան եւ զաւակները (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Պետրոսեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Այրի Տիկին Մարիամ Տէրմխսեան եւ զաւակները (Նիս Եորք), Տէր եւ Տիկին Մանուկ Տէրմխսեան (Փրովիտէնս), Տէր եւ Տիկին Վահան Տէրմխսեան եւ զաւակները (Փրովիտէնս), Տէր եւ Տիկին Զաքար Մանուկեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Նշան Խրմաթեան եւ զաւակները (Փրովիտէնս), Տէր եւ Տիկին Մինաս Մեսրոպեան (Փրովիտէնս), Զակիզեան եղբայրներ եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Միհրան Աբրահամեան, սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն ի – րենց ամուսնոյն, հօր, աներ հօր, մեծ հօր եւ աղգականին

ՑԱԿՈԲ ՏԷՐՄԽՍԵԱՆի

մահը որ տեղի ունեցաւ փետրուար 11ին, առաւօտ ժամը 2·30ին Ժիւլ Կուլման հիւանդանոցը, 82 տարեկանին :

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, այս ուրբաթ (13 Փետրուար), կէսօրէ վերջ ժամը երկուքին Լիոնի Նորակառոյց Հայոց եկեղեցին, 228 Րիւ Պուալօ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Ավընիւ Պէրթըլօ կիսթիէր գերեզմանատունը :

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԷՋ

ԺԱՄԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆՆԵՐ

13 Փետրուար Ուրբաթ ժամը չորսին Տեառնընդառաջի նախատօնակ եւ ճրագալոյսի ժամերգութիւն :

14 Փետրուար Շաբաթ օր ժամը 10ին Ս. պատարագ, Տօն Տեառնընդառաջի :

Մեծ պահքի առթիւ Արեւագալի արարողութիւն, պիտի կատարուի ամէն կիրակի յատուկ պատարագի Փետրուար 15 կիրակիէն սկսեալ ժամը 11ին : Հոգեհանգիստները կը կատարուին ժամը 10·30ին :

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Շաբիլի եկեղեցւոյ յառաջիկայ պատարագը՝ կիրակի 22 Փետրուարին :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Tel. 06-03 et 60-38

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ակարոնեան խումբին, այս կիրակի ժամը 16էն 22, Ազգ. Տան մէջ, 32 բիս տը Թրէվիզ :

Հաճելի մթնոլորտ :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԹՈՇԱԿԻ ՑԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամիտօր վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ տան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանիին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չհաւատ ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարեկիրթ :

2·— Ցարգացումը պէտք է համապատասխանէ փրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտներ :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնիլ տարեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ամէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատարուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քննութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթացքին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայականներ :

Գրել Տեսչութեան.—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
— 17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e) —

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շ. Միսաքեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՎԻԼԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէի ընդհանուր անդամական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 20·30ին, մեր ակումբին մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Քաֆէ լը Րէյժանի մէջ : Սխատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան ժողովը այս կիրակի, ժամը չորսին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւն (Փլաս տ'Իթալի) : Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն եւ զանազան հարցեր :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարտ 28 եւ 29

Լիոն (28), Մարսէյլ (29)

Փառատօն, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

×

Նոր Սերունդի օրը Պանէէօի մէջ, Մարտ մէկին եւ տարեկան մեծ պարահանդէսը Մայիս 9ին, ճրագ քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

×

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ»

Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ակարոնեան խումբին :

ՄԱՅԻՍ 2ԻՆ

×

Ֆ. Կ. Խաչի կեդր. վարչութիւնը փարիզի շրջանի տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ Կապոյտ Խաչի օրը, 12 Ապրիլին, Սորպոնի մեծ ամփիթեատրոնին մէջ :

×

Սեղրակ Եավրուեանի դաշնակի ռեսիթալը յառաջիկայ Մարտ տասնին, Սալ Կավոյի մէջ :

×

Մեծ պարահանդէս, կազմակերպուած Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան կողմէ, 22 Մարտ կիրակի ժամը 16–24, Սէրքլ Միլիթէրի ընդարձակ սրահը :

×

Սերաստիոյ նահանգի Մուրատ Ուսումնասիրացի գեղարուեստական երեկոյթը Մարտ 22ին :

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Գեղարուեստական յերեկոյթ, Սորպոնի մեծ ամփիթեատրոնին մէջ, 10 Մայիս 1959

×

Նախկին Սամաթիացիներու պարահանդէսը Ապրիլ հինգին, Անպատասխանատու երեկոյ սրահներուն մէջ : Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԻ ԵՒ ԵՐԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՇՔԻՂ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼ ԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

15 Փետրուար, կիրակի իրիկուն ժամը 8·30ին
ՄԻՒԹԻԱԼԻԹԷի ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT-MUTUALITÉ

Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագ ախումբին եւ ՍՕՍի պարախումբին

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՐԵՑԷՔ

BOSPHORE Ի

ՀԷՂՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
14
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
SAMEDI
14 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8320 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՒԱ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4221

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ"Ը

Համազգայինի Փարիզի մասնաճիւղը անցեալ չաբաթ իրիկուն հասարակութիւնը կը հրաւիրէր թէյասեղանի մը՝ իր լսարանի նոր չրջանի բացման առթիւ :

Սովորական երեկոյթէ մը տարբեր բան էր այդ օրուանը :

Հանդիսականները ներկայ կ'ըլլային միանգամայն երեք արարողութեանց , — մկրտութիւն, վերածնունդ եւ թաղում :

Մկրտութիւնը կը վերաբերէր Հայ Մըշակոյթի Տան : Առաջին անգամն էր, որ Փարիզահայերը առիթ կ'ունենային հաւաքուելու այնտեղ : Կազմակերպիչները հապճեպով կրցեր էին կարգի դնել Տան դեռնայարկը՝ ապահովելով անոր ջեր – մութիւնը : Ասիկա ա՛յն սրահն է , որ կոչուած է չուտով դառնալու Ակումբ – Ընթերցարան, օժտուած ամէն յարմա – րութիւններով, ղրքերու եւ թերթերու ճոխ մթերքով :

Վերածնունդը Համազգայինի Փարիզի մասնաճիւղինն էր, որ այս տարի մեծ ե – ռանդով գործի լծուած է եւ ծրագրած իր լսարանը գործնել ժողովրդական Հա – մալսարան մը :

Երրորդ արարողութիւնը, որուն ներ – կայ կ'ըլլային հանդիսականները՝ թա – դում մըն էր, Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներուն թաղումը :

Ինչպէս յայտարարեց օրուան նախա – հը՝ Մ. Պարսամեան, որ միաժամանակ պատասխանատու քարտուղարն է Ն. Գ. Բ.ին, հրատարակչական այս խմբակցու – թիւնը միաձայնութեամբ լուծած է ին – կնքը եւ որոշած է իր գոյքերը — չուրջ հինգ հազար հատոր գիրք — փոխանցել Համազգային Մշակութային եւ Կրթական վարչութեան (ՊԿՐՈՒԹ) :

Այս վերջինը յանձնառու կ'ըլլայ չա – րունակել Մատենաշարը՝ նոյն անունով :

Կ'արժէ ուրեմն քիչ մը խօսիլ այս մա – սին :

1929 Սեպտեմբերին էր, որ փարիզա – բնակ խումբ մը մտաւորականներ հիմը կը դնէին Նահատակ Գրագէտներու Բա – րեկամներ անուն հրատարակչականի մը , որուն նպատակն էր կորուսած փրկել Մեծ Եղեռնի զոհ արեւմտահայ գրագէտներու ստեղծագործութիւնները, թերթերու եւ պարբերականներու էջերէն հաւաքելով եւ գրքի վերածելով զանոնք :

Գեղեցիկ էր գաղափարը : Ձեռնարկը կը դասագիրքը հողեբանական յարմար ժա – մանակի մը :

Փարիզ գարձած էր հայկական մշակոյ – թի ուշագրաւ կեդրոն մը : Լոյս քաղաքին մէջ համախմբուած էին մեր երէց ու ե – րիտասարդ մտաւորականները , մեր քա – ղաքական ու հանրային գործիչները : Սփիւռքի հայութեան աչքերը ուղղուած էին Ֆրանսայի մայրաքաղաքին, որուն վրայ մեծ յոյսեր դրուած էին նաեւ Հայ – կական Դատի լուծման համար :

« Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամ – ներ»ը ճամբայ ելան առանց դրամագլու – խի : Գրասէր հայութիւնն էր իրենց մա – րդոյժ յոյսը :

Ազնուահոգի Հայու մը՝ Վ. Յօրսան – ճեանի հինգ հազար ֆրանքի նուէրին չը – նորհիւ 1930ին լոյս տեսաւ առաջին հա – տորը՝ Ռուբէն Զարդարեանի « Արձակ է – ջեր ու հէքեաթներ»ը :

« Ն. Գ. Բ.»ի կոչը արձագանգ գտաւ Ֆրանսայէն դուրս սփիւռքի զանազան եր – կիրներուն մէջ ալ :

Ամերիկայի մեր հայրենակիցները կազ – մեցին օժանդակ մարմին մը՝ քայլերէ – լու համար ձեռնարկը :

Հրատարակչականը իր ամէնէն փայլուն շրջանը ապրեցաւ 1931ին, երբ իրարու ե – տեւէ լոյս տեսան չորս հատորներ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՔԵՒԹՈՒՆՈՒՋԵԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԾԱՆՐ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ ԱԼՃԵՐԻԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

—o—

Աւելի քան երկու հարիւր ըմբոստները Թունուզէն փորձած են անցնիլ Ալժերիա, բուռն բախումի հանդիպելով սահմանա – պահ ուժերու կողմէ : Ալժէրէն հասած լու – րերու համաձայն, Ազատագր. Ճակատը այս արշաւանքին ձեռնարկած է Ալժերիոյ մէջ գտնուող իր ուժերուն օգնութեան հասնելու եւ Թունուզ հաստատուած ըմ – բոստներու տրամադրութիւնը բարձրա – ցնելու համար :

Ֆրանսական ուժերը անմիջապէս « ո – ղակ»ի մէջ առած են զանոնք՝ ալժերիա – կան հողամասին վրայ : Զորեքշաբթի ա – ռաւօտ սկսած բուռն կռիւները հինգշաբ – թի իրիկուն կը շարունակուէին տակա – ւին : Բանակը որոշած է բնաջնջել ըմ – բոստներու զօրաւոր այս խումբը :

Կռիւներու առաջին հաշուեկշիռը՝ հինգշաբթի իրիկուն, հետեւեալն էր.— 102 ապստամբներ սպաննուած. բանակին տուած զոհերուն թիւը՝ 18 : Ազատագր. Ճակատի կարեւորագոյն պարագլուխնե – րէն մէկը, որ զինեալ խումբին հրամա – նատարն էր, զերի ինկած է : Գրաւուած են երեք դնդացիրներ, մէկ պազուքա, մէկ մորթիէ եւ բազմաթիւ այլ զէնքեր :

Քէնչելայի մօտ պատահած ուրիշ բա – խումի մը ընթացքին 35 օրինազանցներ սպաննուեցան :

Ալժերիոյ Հարաւային չրջանին մէջ ըմ – բոստները սպաննեցին երկու զինուորներ եւ զերի բռնեցին երկու ուրիշներ :

Օրանի մէջ, 77 մահափորձերու հետե – ւանք եւ 38 հոգիի սպանութեան պատճառ 24 ահաբեկիչներ մահուան դատապար – տուեցան :

Միւս կողմէ, Նախագահ Պուրկիպա մամուլի չաբաթական իր ասուլիսին մէջ չափազանց լեզու մը գործածեց Ֆրանսայի հանդէպ : Հերքեց այն պարագան՝ թէ Ա – զատագր. Ճակատը ճնշում կը բանեցնէ իր վրայ, աւելցնելով թէ ալժերիացի ըմ – բոստները ոչ մէկ Ֆրանսացիի նեղութիւն տուած են Թունուզի մէջ, յարգելով երկ – րին զերիչխանութիւնը :

Այսուհանդերձ, Ֆրանսական մամուլը դիտել կուտայ թէ Ազատագր. Ճակատը այնքան կը յարգէ Թունուզի զերիչխա – նութիւնը՝ որ Թունուզի վրայ ինք կ'իշխէ եւ սահմանազլուխի չրջանները փակ կը մնան Թունուզցիներու... : Օտար կը յիչե – ցընէ, թէ այդ չրջաններու մէջ ապրող Ֆրանսացիները ճամբու դրուած էին :

Նախագահ Պուրկիպա իր ասուլիսը վերջացուց լաւատես եղրակացութեամբ մը.— Զընդհանրացնենք հարցը : Չեմ ու – զեր յուսահատիլ եւ կ'ուզեմ Ֆրանսայի հետ մեր յարաբերութիւնները տեսնել բնականոն եւ բարեկամական գետնի վը – րայ : Մենք միշտ պատրաստ ենք ձեռք երկարելու՝ Ֆրանսայի կամ որեւէ այլ երկրի հետ գործակցելու համար, երբ ա – նոնք որոշած են օգնել Թունուզի :

Մինչ այդ Թունուզի Ֆրանսական դես – պան Ժորժ Կորս տեսակցութիւն մը ու – նեցած էր Արտաքին Նախարար Մոքամ – մի հետ : Իսկ Ֆրանսական ընդհանուր հիւպատոսը՝ Ռոյէտ, յարաբերութեան մէջ մտած է բանտարկուած Ֆրանսայի – ներու հետ, այցելելով կեդրոնական բանտը :

Դեսպանատան չրջանակներուն համա – ձայն՝ բանտարկուած Ֆրանսացիներու ա – ռողջական վիճակը լաւ է :

ՆՈՐ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Զօր. Քասըմ առաջին դահլիճին ընկե – րային նախաարարը՝ Նաժի Թալէպ Պաղ – տատի մէջ ձերբակալուած է, կարգ մը այլ անձերու հետ :

Միւս կողմէ, աղդայնական պարագլուխ Մոհամէտ Մահտի Քուալէ եւ քիւրտ պա – րագլուխ Մուլլա Նաքշբանտի իրենց հրաժարականը տուած են « Գևրիլլան» խորհուրդի նախագահ Զօր. Նաժիլ Ռու – սլէի որ իր կարգին պաշտօնաղրկուած է :

Նաժի Թալէպի ձերբակալութեան պատ – ճառը եղած է ընկերային նախկին նախա – րարին խիստ քննադատութիւնը, ուղ – ղուած « ժողովուրդի ներաղան ատեա – ն»ի նախագահ գնդապետ Ֆատհի Ատթա Մահտաուիի դէմ : Թալէպ կ'ամբաստանէր « ժողովուրդի ատեան»ին նախագահը, որ կողմնակալութիւն ըրած է գնդ. Արէֆի գատաւարութեան ընթացքին եւ հա – մակրանք ցոյց կուտայ համայնավարնե – րուն :

Գնդ. Մահտաուի, որ անձանօթ մարդ մըն էր, մէկ օրէն միւսը գարձաւ պին – ուորական ատեանին նախագահ եւ սկսաւ գատել « նախկին վարչակարգի գատաճան տարրերը», ինչպէս նաեւ նասրեան չար – ժումին կողմնակից գաւաղրութիւններու հեղինակները : Ինչպէս կը հաղորդէ մա – մուլի Ֆրանսական գործակալութիւնը , գնդ. Մահտաուի իրաւաբանական ոչ մէկ կրթութիւն ստացած է, այսուհանդերձ իր հաստատած գատարանին քաղաքական յայտարարութիւնները կ'ընէ. այս պարա – գան ցոյց կուտայ թէ Գնդապետը իրաք – եան յեղափոխութեան երկրորդ դէմքը գարձած է եւ գօր. Քասըմէ յետոյ երկրին գօրաւորագոյն մարդը կը համարուի :

ՔԱՍԸՄ — ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԶԻՆԴԷՐ ԿԸ ՂՐԿԵՆՔ Ա.ԶԱՏԱԳՐ. ՃԱԿԱՏԻՆ

Վարչապետ Քասըմ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին . յայ – տարարեց թէ իրաք չաբաթը երկու – երեք անգամ արդիական զէնքեր կը ղրկէ Ալժերիոյ ըմբոստներուն : Զօր. Քասըմ աւելցուց թէ Իրաք պատրաստ է առանց պայմանի պաշտպանելու արաբ որեւէ եր – կիր, յարձակման պարագային Քասըմ ճշդեց թէ իր քաղաքականութիւնը հիմ – նուած է « ղրական չէզոքութեան » վրայ միջազգային հարցերու մէջ եւ համա – գործակցութեան վրայ Միջին Արեւելքի մէջ, արաբական երկիրներու հետ :

Քասըմ ըսաւ որ իրաքեան բանակը լաւ զինուած է եւ պատրաստ իր հողին ամէն մէկ թիզը պաշտպանելու եւ հա մղելու որեւէ յարձակում : Ակնարկելով Պաղես – տինի, Քասըմ ըսաւ Իրաքի լրագրողնե – րուն.— Չկրի կ'ուզեմ ըսել որ արաբական հողէն ամէն մէկ զոլոյսուած թիզը հա պիտի տրուի : Ամէնքդ ալ գիտէք, որ Ալժերիա կը կռուի իրաքեան զէնքերով : եւ պիտի բարձրացնենք մեր զրկած ար – դիական զէնքերու քանակը :

× Գրած էինք առջի օր որ Ճամիլի հը – րամանով 15 օրուան համար արգիլուած էր համայնավար օրաթերթը, բայց հա – մայնավարներու բողոքին վրայ Քասըմ հա առաւ արգելքը եւ կը կարծուի թէ Ճամիլ հրաժարած է իր պաշտօնէն (ապ – գային ուղղութեան նախարար էր) թէեւ այս լուրը չէ հաստատուած :

—o—

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Ապահովու – թեան նախարարութիւնը կը հաստատէ թէ Տրեզդէ մէջ բազմաթիւ ուսանողներ ձերբակալուած են, աւելցնելով թէ անոնք կը պատկանէին « Ուսանողական ազգա – յին – համայնավար դաշնակցութեան » մը եւ սերտ յարաբերութիւններ ունէին Ա – րեւմտեան Պերլինի սպասարկութեանց հետ : Կառավարական զեկոյցը կը չեշտէ նաեւ, թէ այս ուսանողները հակայեղա – փոխութիւն մը կը պատրաստէին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՐՀՐԴԱՅԻՆ բանակցութիւնները Պարսկաստանի հետ ձախողեցան անակն – կալօրէն : Պարսկաստանի վարչապետը՝ Տոքթ. Էկպալ բացատրեց թէ ամէն ա – պահովութիւն տրուած է Ս. Մխիթեան որ Պարսկաստան երբեք իրրեւ հակա – խորհրդային խարիսխ պիտի չծառայէ : Միւս կողմէ խորհրդային կառավարու – թիւնը Պարսկաստանի վրայ կը ձգէ բա – նակցութեանց ձախողութեան պատաս – խանը , թէեւ պարսկական կառավարու – թեան դիմումին վրայ էր որ խորհրդային պատուիրակութիւն մը Թեհրան գնաց :

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ կը չարունակուին Անգ – լիոյ , Թուրքիոյ եւ Յունաստանի արտա – քին նախարարներու խօսակցութիւնները, որ երեքներու ժողով մը կը պատրաստեն յառաջիկայ չաբթուան համար : Կարեւոր հարց է թէ յոյն կիպրացիները եւ թուրք կիպրացիները իրենց ներկայացուցիչը պիտի ունենա՞ն այդ ժողովին : Անգլիա – ցիք կ'աճապարեն որովհետեւ Մաքմիլըն Մոսկուա պիտի մեկնի Փետրուար 21ին : Գարամանլիս եւ Մենեմէնէս Աթէնք եւ Անկարա վերադարձած են :

ԹԻԹՕ – ԳԱՐԱՄԱՆԼԻՍ – Մենեմէնէս տեսակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ ի մօտոյ : Կը կարծուի թէ երեք վարչա – պետները պալքանեան խնդիրներու չուրջ պիտի խօսին : Նոյն ատրիւրին համաձայն (Աթէնքի Ակրոպոլիս թերթը) Գարաման – լիս Կիպրոս պիտի երթայ եւ Մենեմէնէս՝ Յունաստան :

ՆՈՐ ՖՐԱՆՔԸ հրապարակ պիտի գայ աշնան : Անունն ալ պիտի ըլլայ էն – էֆ (Նոր Ֆրանք) : Նոր եւ հին դրամները պիտի գործածուին միաժամանակ : 100 , 50 եւ 10 ֆրանքնոց թղթադրամ պիտի ըլ – լայ , կը կարծուի նաեւ թէ 500նոց նոր Ֆրանք մը ըլլայ (ներկայ 50.000ի համա – պատասխան) :

ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ Վէնեան Օրիոլ հը – րաժարեցաւ ընկերվարական կուսակցու – թենէն որուն անդամ էր 1905էն ի վեր : Օրիոլ որ քանի մը տարի է տարակար – ծութիւններ ունէր արդէն կուսակցու – թեան հետ նամակ մը գրած է կի Մոլէի ցաւ յայտնելով որ կը տեսնուի նման քայլ մը առնել : Օրիոլ կը յիշէ իր կա – պերը Ժորէսի , Պլումի , Փիւլ Կէտի հետ, տեղական մամուլը դիտել կուտայ թէ կրնար աւելցնել նաեւ Տանիէլ Մայերի... Արդարեւ այս վերջինին հետ իր ունեցած բարեկամութիւնն է որ պատճառ գարձած է հրաժարման : Կուսակցութեան նախա – վերջին համագումարին (Թուլուզ) մինչ Օրիոլ կը սպասէր որ պատգամաւորները ի – րեն այցելութիւն մը տան (Միւրէ)իրրեւ՝ վեթերան ընկերը , միայն Մայէրը եկած էր ...:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ծերակուտա – կան Մենսֆիլտ թելադրեց որ երկու Գերմանիաները իրենք իրենց կարգադրեն գերմանական հարցը : Մերակուտականը անհանդուրժելի կը դանէ որ պատերազ – մէն այսքան հաքը Դաշնակիցները միջա – մուխ ըլլան այնպիսի հարցերու որ միայն Գերմանիոյ կը պատկանին : Մենսֆիլտ աւելցուց որ Ատլանտեան Ուխտը պէտք չէ առանց լուրջ ուսումնասիրութեան մը հետացնէ Բաիացքիի ծրագիրը, կամ Ի – տընի ծրագիրը :

ԳԱՄԹՐՕ գիմում ըրաւ Տօմինիկեան կա – ռավարութեան, որ Քուպայի չանճնուի նախկին Նախագահ Պաթիստա իրրեւ « պատերազմական ոճրագործ :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ զանազան չրջաններուն մէջ մշուշի թանձր խաւ մը կայ : Անգլիոյ մէջ, մշուշի հետեւանքով չորս միլիոն հոգի հարբուխ եղած են : Միւս կողմէ , Լոնտոնի , Պրիւսէլի , Տիւսէլտորֆի , Ա – մսթէրտամի , Միւնիխի , ինչպէս նաեւ Պուրժէի եւ Օրլիի օդակայաններուն մէջ երթեւեկը գադրած է :

"ՓՈՔՐԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ"

—o—

Գ.

Քանի մը խօսք եւս ձեռնարկին մասին իբրեւ պատմական իրողութիւն :

Առաջին ձեռնարկը չէ այս՝ մեր պատմութեան մէջ, բայց ունի իր նորութիւնը : Վանքերու կառուցած մշակութային դէրէն եաքը, որ չի կրնար կրկնուիլ այլեւս, անհրաժեշտ է ուժ տալ դիւղատնտեսական միաբանութեան, որ մշակոյթի պահպանումը կը դնէ անհետական պայմաններու ապահովութեան մէջ : Մենք նպատակ ունինք որբաւան հրաւիրել խումբ մը հայ պրոպներ, որպէսզի նոսին եւ ստեղծագործեն : Հայ պրոպը լուսանկարիչ մը եղած է, բայց ոչ ստեղծագործ մը, — ան չէ կրցած հիմնել հոգեկան յեղաշրջումի տեսիլները, ընկերային ու մտաւորական նոր կեանքի հորիզոնները, ոչ թէ անոր համար որ ծոյլ է իր երեւակայութիւնը, այլ անոր համար որ կը տառապի անհետական մտահոգութիւններով : Մենք կ'ուզենք հայ պրոպին տալ ինքնամփոփումի պահ մը, որպէսզի պեղէ իր տաղանդին գաշտը եւ նկարէ նոր աշխարհի նոր հորիզոնները :

Ծրագրած ենք հիմնել նաեւ մեծ տպարան մը՝ հրատարակելու համար որբաւանին մէջ հաստատուած պրոպներուն գործերը եւ հին հաղուագիւտ էջեր, — պէտք է մատենադարաններէն ընդարձակով դուրս հանել եւ ժողովուրդին սեփականութիւնը դարձնել մոռցուած գիրքեր եւ յօդուածներ, որոնց ընթերցումը կրնայ օգտակար դառնալ ներկային : Այս հրատարակութիւններով որբաւանը կը յաջողի կազմել հարուստ մատենադարան մը :

Մենք անտարբեր կը մնանք ազգակից բուսման վախերուն եւ վայ – բերան հառաչներուն, — մենք, արդիական եւ յեղափոխական, տարբեր ըմբռնումներ ունինք ազգութեան եւ հայրենիքի մասին, տարբեր տեսակէտներ՝ մեր հին պատմութեան մասին, եւ նոր յոյսեր՝ քաղաքական տարբեր ծրագիրներէ եւ ուղղութիւններէ : Մենք, չինարարներ, իրական եւ գործնական ձեւ կ'ուզենք տալ մեր խէալին՝ այն կառուցումներով, ո – րոնք կը տարբերին... դամբարանային կառուցումներու վարպետներու գործէն, — եկեղեցիի պատ չենք բարձրացներ մենք, (արդարեւ ի՞նչ է եկեղեցին եթէ ոչ դամբարան՝ հարուստի մը փառքով լեցուած, յիշատակարան՝ մահուան պատրաստուղ բաղմութիւններու մխիթարութեան համար) :

Մեր ձեռնարկը, վերջապէս, թելադրանք մըն է, պահանջ մը գաղութները կազմակերպելու : Եւ առաջին փորձը : Ատոր համար հիմնեցինք այս կայանը :

Ծիծաղելի՞ է Նասիոն Միւռէի գաղափարը (իր չուրջը պատ քաշած ազգութեան պատկերը) : Մինչեւ աւատապէս – տութեանց կործանումը՝ հայրենիքը դատ մըն էր միայն, մեկուսի աշխարհ մը՝ որ գեաղով կամ լեռներով կը փակուէր հարեւանին ոտնձգութեանց առջեւ : Ցեղայ հայրենիքը դարձաւ, հայրապետութեանց դիւրութեան աստիճանական պարզացումով, գաւառային գաչնակցութիւն՝ այն չափով որ անհետական եւ մշակութային ուժերը խորտակիչ հարուածներ կուտային հին սահմաններուն, նեռնէն եւ դուրսէն :

Պատմութեան այս յուշումներուն առջեւ՝ կարելի՞ է այլեւս դրօշ պարզել ձուլումի վախին դէմ : Ընդհակառակն, պէտք է ուսումնասիրել ձուլումի գիտութիւնը, ձուլելու համար մեզ չափու վրայ, եւ ձուլելու համար օտար տարրը՝ ըստ մեր մարսողական կարողութեան, բայց միշտ յանուն յառաջդիմութեան՝ քաղաքակրթութեան ճամբուն մէջ : Օրինակ ոտնինք մեր ե· դարէն, ոսկեդարու մեր հանճարները, որոնք ձուլեցին մեզ քրիստոնէութեան մէջ եւ քրիստոնէութիւնը ձուլեցին մեր մէջ, չազատեցին միջնադարեան եւ ասիական մշակոյթը մեր հողին հետ, (Պարսիկները կ'ըսեն գողցան) եղիպտական, իրանեան եւ հնդկական քաղաքակրթութիւնը եւ անանձեան անով :

Վերջապէս, ի՞նչն է որ կը կոչուի ազգանիչ,— ինքնապաշտպանութեան համար (ծածկուելու նպատակով թշնամի աչքէն), կ'ըսեն բնապատմագէտները, դորտը կտնանչ կը տալնի՝ որպէսզի կարենայ թաքնուիլ կտնանչ ջուրերուն ու լօտերուն մէջ : Ժողովուրդները եւս, պատմութեան արշալոյսին մէջ, նման գազանիչներ ունէին՝ իրենց ինքնութեան, — իրենց ազգային սովորութիւնները, ցեղապաշտ աւանդութիւնները եւ կենցաղը :

Բայց ամէն գար իւրայատուկ ձեւ մը ունի ինքնապաշտպանութեան, — հետեւի՛նք մեր գարուն, որ կ'ուսուցանէ իրենց բաթափանցում (ենթէոփենէթրասիոն) :

Կը դիմանայ այն ժողովուրդը միայն, որ կարողութիւնն ունի ձուլուելով ձուլելու : Ոչ թէ քարանալու : Մենք որ հրակայ քրիստոնէութիւնը ձուլեցինք եւ կերտեցինք նոր վարդապետութիւն մը ըստ մեր պահակերին, կրնանք տակաւին մասնել օտար մշակոյթներ : Ապացոյցը այն է որ՝ տարիներէ ի վեր, մեր մամուլին մէջ, ոպր կը հիւանդ հայ պրակտիկութեան եւ լեզուին վրայ, բայց ահա հասեր են երիտասարդ պրոպներ, որոնց լեզուն տասն անգամ աւելի դեղեցիկ է քան երկու պատերազմներէն առաջ հասած պրակտն սեռունդին լեզուն. ահաւասիկ հասեր են երիտասարդ մտաւորականներ, որոնց հմտութեան պաշարը աւելի ծանր է քան նախորդ սերունդներու համամնադիտական ծանօթութեանց բեռը. եւ դեռ ի՞նչ տապանդներ, ի՞նչ տեղծագործ ուժեր, որոնք կրնան մրցիլ եւրոպական ուժերու հետ : Եւ այս ծագումը այնպիսի ժամանակներու եւ պայմաններու մէջ, որոնք ձախողութեան պիտի մատնէին հին աեռունդը՝ եթէ ապրած եւ ամած ըլլար նոր սերունդին տեղ :

Ու կ'ըսենք ու կը կրկնենք քաղաքակրթութեան եւ մշակոյթի հին վարպետներուն :— Հսկայական յեղաշրջումներ կատարուած են ամէն դեսնի վրայ, եւ այլ եւս բառերը չունին իրենց հին իմաստը : Ուստի կ'ապագայնք հայրենասիրութեան եւ ապագապահպանումի մեր տերագունեռուն :— Հսկայական յեղաշրջումներ կրկը « Մայր – Հայաստան »ի պատկերը, եւ ո՞ր պատուհանին դէմ կ'ուզէք կախեցէք զայն, բայց պիտցէք որ մեզի համար նոյնքան նուիրական է գպրութիւնը իր պատմական մշակութային կեանքով եւ նոր ժամանակներու կարելիութիւններով : Մենք, որ գաստպիրք փոխած ենք եւ գպրեցութիւն ուսած, մենք որ կը սիրենք հինը՝ իբրեւ թանգարանային նիւթ, եւ նորը՝ իբրեւ գարնանային աւիշ, կը փափաքինք վերանորոգել մեր ազգային կեանքը, հետեւելով բոլոր երկիրներու բոլոր չարժումներուն, քաղաքական ա – մէնէն յանդուգն վարպետութեանց եւ յեղափոխութեանց, մերժելով մանել քաղու սահմաններու մէջ : Սահմա՞ն, — բայց ի՞նչ խենթ բառ է տեղիա : Օդանաւը չատա՞նց քանդած է նիւթական սահմանը, իսկ ձայնատիւզը՝ մշակութային սահմանը : Վազը Երեւանի ձայնատիւզը, իր «Հայաստանի ժամով», սահմանէ սահման եւ երկրէ երկիր պիտի հասցնէ հայ Օփերային երգը եւ հայ համալսարանին խօսքը, եւ մենք այս որբաւանին մէջ պիտի կրնանք հետեւիլ մայր – հայրենիքի գաստիարակութեանց, նոյնիսկ թատերական ներկայացումներուն՝ երբ գարդանայ պատկերատիւզը (թէլեվիզիոն) : Այն ատեն, ինչո՞ւ Հայը չմնայ Հայ, — այո՛, մնայ Հայ, մերն է նաեւ այդ մտահոգութիւնը, մինչեւ որ հայ մշակոյթը գտնէ իր աւազանը, մինչեւ որ հայ միջերկրականեան խմացականութիւնը վերագտնէ պատմափիլիսոփայական կլիման :

Այս առաքելութեամբ պինդացած՝ կ'աշխատինք ընդարձակել եւ զօրացնել մեր դիւզատնտեսական միաբանութիւնը : Մխիթար արբահայր անչուշտ չէր կրնար առաջին օրէն երեւակայել պատմական մեծ ակօսը զոր գծեց յետագային իր վանքով մեր մշակոյթի պատմութեան մէջ : Բայց մեր միաբանութեան դեկավարները այժմէն կը պատկերացնեն այն վերածնունդը, որ պիտի ստեղծուի յարաւանին ձեռնարկով : Մխիթար արբահայր չատ աւելի աննպաստ պայմաններու մէջ սկսաւ իր գործը քան մենք :

Վազը, Հայաստան պիտի հարցնէ արատասխանի.— Ի՞նչ ըրիր այսքան տարի : Մենք ցոյց պիտի տանք մեր որբաւանը իր աշխատանքով ու ժառանգով : Այն հրաչքով, որ ստեղծուեցան լատադոնս օտապորձելով հայկական գրամագլուխները, — կապելով հողին : Ուրիշներ քրրսքի վերածեցին հայկական գրամագլուխը, — դժո՛խքը թող ուտէ իրենց գլուխը, իրենց գրամագլուխն ալ : Այդ ապիկարներն էին արդէն, որ չկրցան վարել մեր պապենական հոտանքները : Չեմ ուզեր խօսիլ անոնց մասին, որոնք Փոքր Ասիոյ ազգային յաջորդող օրերուն՝ չկրցան «Ջրանցքի մէջ գնել» պապենական հոտանքը,— քաղաքական ահաւո՛ր սխալ, որ հին պատմութիւն է այլեւս : Բայց ի՞նչպէս չգատապարտել անոնք, որ տակաւին այսօր կը չարունակեն նոյն մեղաւոր գործունէութիւնը ,— հայկակա՛ն միսիոնարիամը, նոր գպրեցականներու ապրանք հայթայթելու սովորութիւնը : Օ՛ սատիֆ ուրախութիւն մուրացկան պահելու՝ ազգմութիւն տալու համար մի – այն : Աչխատա՛նք, աչխատա՛նք տուէք, եւ աչխատի՛լ սորվեցէք դուք ալ, փոխանակ եղը գործածելու մալէզին հետ յանդ կաղմելու ... :

Ու մինչ պեռը կը խօսի, այսպէս, արջասպ թափող լեզուով մը, մտաններս ուժգնօրէն կը սեղմուին ափիս մէջ : Ցանկարծ կը հնչէ երգ մը, ռապսոնակ եւ վրիժախանձ, — ամբողջովին պղինձ է ձայնը, բայց կը պարփակէ մելամաղձոտ երանգ մը եւս, որ չատ կը յիշեցնէ յն – դափոխական երգ մը, «Բունա» (ըմբոստութիւն) .—

Յոլան ցայտեն փառ աստեղն Հայկայ,
Տան Սասանայ հաս օր վրիժուց ·
Յարեւմտից դիմէ Պապ արքայ
Լծեալ հեղլեն ջոկս առիւծուց :

Յանյուշն ի բերդ յուշ տուք Արշակայ,
Վերականգնին վաշտ Վասակայ ,
Ի ճերմակ ճարտուկ պագեալարծուապես,
Դիմէ սկայաքայլ դիմօք բոցակէզ
Քաջակորովն Մուշեղ
Յառեալ ի Պարս ակն ի շեղ :

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(3)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ "ՀԱԿԱԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ" ԽՄԲԱԿԸ

●

Նիւ Եորք Հերալտի աշխատակիցներէն Թոմ Լամպերթ ստորագրած է հետեւեալ յօդուածը :

Մ· Մխիթեան համայնավար կուսակցութեան 21րդ համագումարին մէջ արտասնուած հարիւր հազարաւոր բառերէն մէկ կարեւոր մասը ուղղուած էր « հակակուսակցական խմբակ » անունով ճանչցուած անձերուն դէմ :

Այս այն խմբակն է, որ փորձեց Խրուշչեւը զոհել 1957ի Յունիսին ձախողեցաւ իր փորձին մէջ :

Երբ 1957 Յունիս – Յուլիսին առաջին անգամ հրապարակուեցաւ «հակակուսակցական խմբակ»ին գոյութիւնը, կը յիշուէր միայն չորս հոգիներու անունները— նախկին վարչապետներ Մալենկով, Մոլոթով, եւ Քականովիչ ու Շեփիլով, ո –

լուէն ալ, իրենց դրամագլուխն ալ : Այդ ապիկարներն էին արդէն, որ չկրցան վարել մեր պապենական հոտանքները : Չեմ ուզեր խօսիլ անոնց մասին, որոնք Փոքր Ասիոյ ազգային յաջորդող օրերուն՝ չկրցան «Ջրանցքի մէջ գնել» պապենական հոտանքը,— քաղաքական ահաւո՛ր սխալ, որ հին պատմութիւն է այլեւս : Բայց ի՞նչպէս չգատապարտել անոնք, որ տակաւին այսօր կը չարունակեն նոյն մեղաւոր գործունէութիւնը ,— հայկակա՛ն միսիոնարիամը, նոր գպրեցականներու ապրանք հայթայթելու սովորութիւնը : Օ՛ սատիֆ ուրախութիւն մուրացկան պահելու՝ ազգմութիւն տալու համար մի – այն : Աչխատա՛նք, աչխատա՛նք տուէք, եւ աչխատի՛լ սորվեցէք դուք ալ, փոխանակ եղը գործածելու մալէզին հետ յանդ կաղմելու ... :

Ու մինչ պեռը կը խօսի, այսպէս, արջասպ թափող լեզուով մը, մտաններս ուժգնօրէն կը սեղմուին ափիս մէջ : Ցանկարծ կը հնչէ երգ մը, ռապսոնակ եւ վրիժախանձ, — ամբողջովին պղինձ է ձայնը, բայց կը պարփակէ մելամաղձոտ երանգ մը եւս, որ չատ կը յիշեցնէ յն – դափոխական երգ մը, «Բունա» (ըմբոստութիւն) .—

Յոլան ցայտեն փառ աստեղն Հայկայ,
Տան Սասանայ հաս օր վրիժուց ·
Յարեւմտից դիմէ Պապ արքայ
Լծեալ հեղլեն ջոկս առիւծուց :

Յանյուշն ի բերդ յուշ տուք Արշակայ,
Վերականգնին վաշտ Վասակայ ,
Ի ճերմակ ճարտուկ պագեալարծուապես,
Դիմէ սկայաքայլ դիմօք բոցակէզ
Քաջակորովն Մուշեղ
Յառեալ ի Պարս ակն ի շեղ :

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(3)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒՄՆԵՐ ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

—o—

Կ· Վէյկանա, 1921ին հրատարակուած իր մէկ գործին մէջ կը կարծէ, թէ դեռեւրու եւ տեղերու սլաւական կամ թաթարական անունները ղրուեցան մինչեւ ԺԳ· դար, թուական մը, երբ Մոլոտվայի հոդամասը ղրաւուեցաւ Մոլոտվայիներու կողմէ, որոնք ռումանական անուններ տուին դեռ սլաւական կամ թաթարական անուն չունեցող կարգ մը դեռերու կամ կարգ մը բնակավայրերու, որոնք ստեղծուեցան աւելի ուշ : Մ· Վ· Սերկիեւսկի ցոյց կուտայ, միւս կողմէ, Պեսարապիոյ տեղանուններուն վերաբերեալ 1946ին ղրուած իր մէկ աշխատութեան մէջ, թէ 1395ին Ալեքսանար Չել Պունի կողմէ Հոթինի ղրաւումով ծաւալեցաւ Մոլոտվայիներու տիրապետութիւնը նաեւ դէպի հարաւ : Բայց միեւնոյն թուականին (ԺԴ· դարու վերջը), Մոլոտվայիները դեռ արդէն դեռերը եւ տեղերը՝ սլաւական կամ թաթարական անուններով : Մ· Վ· Սերկիեւսկի կը յիշէ շարք մը տեղանուններ, որոնց ծագումը ան կը համարէ անորոշ, մութ : Կ'ուզեմ վերլուծել Մ· Վ· Սերկիեւսկիի յիշած ծագումը մութ եղող տեղանուններէն մէկ քանին, զոր ան հակամէտ է համարելու թաթարական, եւ ապացուցանելու, թէ իրը հիմք ունին հայկական անուններ, ո – րոնցմով անուանուած է բնակավայրը : Կը կարծեմ թէ սոյն տեղանունները իրը թուական ունին ԺԴ· եւ կամ մինչեւ իսկ ԺԳ· դարերը, որովհետեւ հնագոյն համարելով Աքքերմանի եւ Քիլիայի մօտ դտնուած բնակավայրերը, ես Մ· Վ· Սերկիեւսկիի ուսումնասիրութենէն քաչեցի այն տեղանունները, որոնք պիտի վերլուծուին : Ակներեւ է, որ հայ վաճառականները եւ արհեստաւորները կը բնակէին քաղաքներու մէջ, բայց կային չատ հարուստ Հայեր, որոնք փախչելով իրենց հայրենիքէն, գնեցին վարելու հողեր կամ գիւղեր, որոնց տուին իրենց անունները :

Այսպէս՝ Մ· Վ· Սերկիեւսկի իր յիշեալ ուսումնասիրութեան մէջ իբրեւ մութ տեղանուններ կը յիշէ Կայտառ գիւղին անունը : Արդ, հայերէն լեզուի մէջ կայտառ ածականը կը նշանակէ առողջ, հուժկու, ուրախ : Ռումաներէն լեզուի մէջ եւս «վլեհեազ» (քաջ) կամ «պըլան» (չէկ) որակականը դարձաւ յատուկ անուն կարգ մը սեփականատէրերու, որուն հետեւողութեամբ կազմուեցան Վլիքեգեշք, Պըլրնեշք տեղանունները : Դարձեալ այսպէս, կարելի է բացատրել, կայտառ տեղանունը կայտառ ածականով, դարձած ժամանակի ընթացքին ընտանիքներու յատուկ անուն : Կայտառ տեղանուան պարագային չէ աւելցուած ռումանական սովորական մասնիկը, որ կը կազմէ տեղանունը, որովհետեւ հոս արդէն կը հանդիսանայ կայտառ անուան օտար բնոյթը, որ անիմաստ պիտի ըլլար Ռումանացիներու համար :

Դարձեալ նոյն ուսումնասիրութեան մէջ, Մ· Վ· Սերկիեւսկի կը յիշէ նորէն անորոշ ծագում ունեցող գիւղերու շարքին Գանգուրա գիւղը, որուն անուանումը կը համարեմ, նմանապէս, հայ անունով սեփականատէրի մը անունը : Շեքեֆանի ժամանակ եղած հողատէրերու մէջ կը հանդիպինք Գանգուր անունով հողատիրոջ մը, որ սակայն, ոչ մէկ վաւերագրի մէջ կը յիշուի, թէ հայկական ծագում պէտք է ունեցած ըլլայ ան, այնպէս ինչպէս կը տեսնենք աւելցուած «հայ» որակականը Գալինիք, Քոչեա, Նիճել հողատէրերու անուններուն վրայ : Եւ սակայն, Լատու Գանգուր կը մատնէ ինքզինքը իր հայ ընտանեկան անունով, արդիւնք մակդիրի մը (որովհետեւ գանգուր կը նշանակէ գոռոզ մազ ունեցող) այնպէս, ինչպէս իրրեւ հայ ինքզինքին կը մատնեն Շոլթուզ Սարգիս, Հոթինի Փըրկը – լաչ Կոյեան, Իրան Աբմէնչոք, Վարդիկ, Ակոր, Քամարդան, Յովհաննէս եւայլն : Ես կաչ կը դտնեմ Գանգուր անուան, — զոր կը համարիմ հայկական ծագում ունեցող, — եւ գանգուր գիւղի անունին մէջեւ :

Այս չարքին մէջ յիշենք, նմանապէս Քոպանի գիւղը, զոր Սերկիեւսկի չէ կրնար բացատրել թաթարերէն լեզուով : Արդ, սոյն գիւղին անունը կարելի է բացատրել հայերէնի խոպան բառով, որ կը նչանակէ չմչակուած հող : Կոկորզային Խ· հնչիւնին Ք·ի փոխուիլը կամ աղաւաղուիլը կրնանք հաստատել բուն իսկ Քուրդու Պուղա տեղանունով, որմէ առաջ եկաւ Քըսղըպուկա : Թերեւս մէկ ազդեցութիւնն է Խրիմի թաթարական լեզուին, որուն մէջ Ք·ի կը հնչուի յաճախ իբրեւ Խ· , ինչպէս խաթուն՝ քաթուն, քալըն, խաչան եւ քաչան, խասապ եւ քասապ եւայլն :

Յաջորդ թիւով պիտի ներկայացնենք հայկական ծագումով քանի մը տեղանուններ, վերջացնելով այսպէս, սոյն բնագաւառին մէջ մեր առաջին փորձը, որ առայժմ թերի է :

ՓՐՈՖ· ՎԱՀԱՆ ՊՐՆԼՑԵԱՆՈՒ

(4 Շար·)

ՍՏԱՑՈՒՄՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագիրը, Յունուար 1959, թիւ 1, 212 Սթիւրըք Սթրիթ, Պոսթոն :

բոնք «առաջին երկուքին մեացան»: Բոլորն ալ կուսակցական եւ կառավարական աչքառու դէմքեր էին. առաջին երեքը անդամ էին կուսակցութեան Պրեզիտիումին, որ 1957ին կը հաչուէր 11 անդամներ. իսկ Շեփիլով թեկնածու էր այդ նոյն Պրեզիտիումին անդամութեան:

Անցեալ տարուան Նոյեմբերին, Խրուշչեւ «հակակուսակցական խմբակ»ին դէմ կռիւը վրայ աւելցուց նախկին վարչապետ Բուլգանինի անունը, խմբակին անդամներուն թիւը բարձրացնելով հինգի: Բուլգանինի անուանումը զարմանք չէր պատճառած, որովհետեւ ամէն օր դիմէր թէ 1957 Յունիսին Խրուշչեւի հակառակորդներէն էր. բայց եւ այնպէս Խրուշչեւ չէր թոյլ տուած որ Բուլգանին 15 ամիս եւս Պրեզիտիումի անդամ եւ ինը ամիս եւս Ն. Միւոլեանի վարչապետ մնայ:

21րդ համագումարին ընթացքին, Լենինկրատի պատուիրակներէն մէկը ոտքի կանգնեցաւ եւ յայտարարեց թէ 1957ի Նոյեմբերի Պրեզիտիումին անդամ եղողներէն երկու հոգի եւս մաս կը կազմեն «հակակուսակցական խմբակ»ին. այս երկու նոր բաղկրներն են՝ Փերվուխին եւ Սապուրով: Երկուքն ալ ընդունեցան իրենց վերաբաղրուած յանցանքը: Ուրիմն, ցարդ ամբաստանուած եօթը հոգիներէն վեցը 1957ի Պրեզիտիումին նախկին անդամներն են:

Քանի կը յառաջանայ 21րդ համագումարին աշխատանքները, այնքան կը չատնար «հակակուսակցական»ներու դէմ սկսած քննադատութիւնը եւ անոնց դէմ ցարդ դոյութիւն ունեցող ամբաստանութիւններուն վրայ կ'աւելնային նորանոր ամբաստանութիւններ ալ, ինչպէս՝ «ղօվինիզմ» (ազգայնամոլութիւն) եւ «ճիղուիթական նենգութիւն»: Մամուլի էջերուն մէջ, «հակակուսակցական խմբակ»ին անդամներուն վերագրուած ամէնէն դործածական ածականներն են՝ «դաւադան ... ուխտադրուժ .. դաւադիր ... արհամարհելի վարդապետականներ (տոկմաթիf) ... աղանդաւոր ... անջատողական ... քաղաքական անանկացեալ ..»:

Մալենկովի վիճակուած է առաջին տեղը, եւ յաճախ խմբակը կը կոչուի «Մալենկովի խմբակ», որ «փորձեց համայնավար կուսակցութիւնը քայքայել ... մեր արտաքին քաղաքականութիւնը փոխել ... ազգային կենսական դործունէութեանց արգելք հանդիսանալ», Խրուշչեւի դանդան ծրագիրներուն հակառակիլ:

Ամբաստանութիւններուն եւ վարկաբեկիչ ածականներուն հետ առընթեր, կը տրուի նաեւ խմբակին դործունէութեան մանրամասնութիւնները: 1953 Մարտ վերջին, Սթալինի մահէն անմիջապէս վերջ, խմբակը «սկսաւ հակառակիլ կեդր. կոմիտէի հիմնական այն ծրագիրներուն, որոնք կը ձգտէին Ն. Միւոլեան անտեսութիւնն ու մշակոյթը բարելաւելու»: Այսպէս, ամբողջ չորս տարի Խրուշչեւ ստիպուեցաւ բուռն պայքար մղել անհատներու, ինչպէս նաեւ իր անձին եւ

ՆՈՒՊԱՐ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ԿՐ. ՀՐԱԺԱՐԻ ԻՐ ԴԱՏԷՆ

Ինչպէս յայտնի է, երկու տարի առաջ Նուպար Կիւլպէնկեան Անգլիոյ մէջ պատրաստած էր Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան դէմ, այն պատճառաբանութեամբ, որ այդ հիմնարկութեան վարիչները (վեց հոգի, որոնց չորքին են նաեւ Տոքթ. Փերմիկաս եւ Գ. Կիւլպէնկեանի փեսան՝ Պ. Եսայեան) տարեկան տասը հազար անգլ. ոսկիի թոշակ մը կը տան հիմնարկութեան գործերով զբաղելու համար. մինչ Գ. Կիւլպէնկեանի կեանքին մէջ այդ դումարը նշանակուած էր չորս հազար անգլ. ոսկի:

Արդ, Նուպար Կիւլպէնկեան տեղեկացած հրաժարած է իր դատէն, տրուած ըլլալով որ փորթուկալեան դատարանը մերժած է ընդառաջ երթալ ներկայացուած բողոքին: Լոնտոնի «Տէյլի Մէյլ»ը կը գրէ թէ Ն. Կիւլպէնկեան չի հրաժարիր իր տուրքութենէն, բայց դատը չարունակելու է Բաւասութիւն Չունի Անգլիոյ մէջ, քանի որ հիմնարկութեան վարիչ մարմնին անդամներէն չորսը Փորթուկալցի են եւ հինգերորդը՝ Պ. Եսայեան, Փորթուկալ կը բնակի. արդ, Գ. Կիւլպէնկեանի գործը կը դրուած էր Փորթուկալի մէջ, քանի Փորթուկալեան օրէնքին, եւ այս երկրին դատարանին վճիռը վերահաստատելու համար կը ներկայացնէ հարցին մէջ: Անդին նոյնիսկ եթէ անգլիական դատարանը Նուպար Կիւլպէնկեանի կողմը վճռ ճիւ տար, մեծ հետեւանք մը չէր կրնար ունենալ այդ, որովհետեւ Գ. Կիւլպէնկեան համեմատաբար շատ քիչ գործ ունէր Անգլիոյ մէջ (200·000 անգլ. ոսկի), որ ժառանգութեան մէկ հարիւերորդին

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Վենետիկի Մխիթարեան Ուխտի աբբահայր Սրապիոն վրդ. Ուլուհոճեան, որ Թեհրան գացած էր Զիլոյեան – Մխիթարեան վարժարանի հիմնարկէքի առիթով, այցելութիւն մը տուած է Շահին, որուն հետ մօտ քսան վայրկեան մտերմիկ խօսակցութիւններ ունեցած է: Շահը գնահատած է պարսկահայութեան աշխատասիրութիւնն ու հաւատարմութիւնը եւ յաջողութիւն մաղթած՝ կառուցելիք վարժարանին: Աբբահայրը արդէն Վենետիկ վերադարձած է:

ՊՈԼՍՈՑ մէջ, Գաղղիւղի թաղակա – նութեան նախկին առաջնորդ Յովհաննէս Նորատունկեան Ս. Խաչ Դպրեվանքին կը տակած իր կալուածները՝ երեք խանութ եւ անոնց հետ գտնուղ ընդարձակ հո – ղերը:

ՊՐԱԶԻԼԻՈՑ խորհրդարանի անդամ վերընտրուած է Պ. Գաբրոս Արլապեան, որուն անունը կապուած է ներկայ օ – րէնսդրութեան համար մղուած պայքարներուն: Արլապեան մեծ փորձառութեան տէր մէկն է եւ մասնագէտ մը՝ ընկերային հարցերու:

ալ նուազ է:

Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւնը,— կ'աւելցնէ անգլիական թերթը,— տարեկան չորսչն հինգ միլիոն անգլ. ոսկիի եկամուտ մը ունի: Մինչ Նուպար Կիւլպէնկեան իր հօրմէն ժառանգութիւն առացած էր մէկ միլիոն տոլար (357·000 անգլ. ոսկի) եւ տարեկան որոշ եկամուտ մը (48 հազար անգլ. ոսկի):

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս տարի եւս, Վարդանանցի առթիւ, Մուրատեան վարժարանի հանդէսը տեղի ունեցաւ մեծ յաջողութեամբ դպրոցին թատերասրահին մէջ, կիրակի կէսօրէ վերջ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան:

Ցայտագիրը կը պարունակէր երեք դրուխառ թատերական ներկայացումներ՝— ողբերգութիւն մը եւ երկու զուարճներ, որոնցմէ մէկը Ֆրանսերէն:

Նախ ներկայացուեցաւ հայերէն ողբերգութիւնը «Ազուարդ Իշխանը». գլխաւոր դերակատարներն էին Ռատանիկ Գաբրիէլեան՝ «Ազուարդ Իշխանը», զաւակը «Արտաւազդ» Գառնիկ Մինասեան, «Արիատեսի» դերը ստանձնած էր Վարդգէս Սօլաքեանը իսկ «Հրանդ» զօրավարին դերը կատարեց Յակոբ Սանճեան:

Մակեդոնացի զօրապետին դերը՝ Սարգիս Յակոբեան, Նէօպետզմէօսի անուղ՝ անոր որդւոյն դերը կատարեց Գեղամ Գեւոնեան:

Դերակատարները իրենց դերերը կատարեցին զգայնութեամբ եւ ապրումով: Տարազները շատ ճոխ էին եւ ներկայացումը պատրաստուած էր խնամքով:

Մեծ հաճոյքն ունեցանք լսելու երիտասարդ ջութակահարը՝ Սեդրակ Գուլազեան, որ կը խոստանայ փայլուն ապագայ մը: Բ. եւ Գ. կարգերէն իտալերէն արտասանեցին Տ. Նազարէթեան՝ «Աչունը» եւ Պ. Պալթայեան՝ «Անհունը»:

Ցայտագրին Բ. մասը կը կազմէր Ֆրանսերէն զուարճը՝ «330րդ յօդուածը» Ժորժ Գուրդըլինէն:

Կարապետեան Անդրանիկը կատարեց դլխաւոր դերը (Լա Պրիժ»),— դատապարտուած մը որ ինքզինք կը պաշտպանէ դատաւորներու դէմ, Ա. Կարապետեան քնատուր անժխտելի ընդունակութիւն մը երեւան բերաւ իր այս դերին մէջ, իր դիմախաղերով, չարժումներու եւ չեչտերու հարթատութեամբ:

Դատաւորին դերը կատարեց Թիրայր Գասպարեան, իսկ փոխանորդինը Յակոբ Սանճեան, միւս դերակատարներն ալ խաղային չատ բնական, պահելով խաղին ներդաշնակութիւնը:

Այս ներկայացումն ալ մեծ յաջողութիւն մը ունեցաւ եւ դնահատուեցաւ մանաւանդ ներկայ եղող Ֆրանսացի եւ ուրիշ օտար հիւրերէ:

Ցայտագրին Բ. մասէն վերջ առթիւ ուշնեցանք ծափահարելու ուրիշ արտասանութիւններ, — խտալերէն «Դժոխքը» երկխօսութիւն մը Ա. կարդի աշակերտ – ներէն, Թիրայր Գասպարեանի եւ Մհերան Գանձեանի կողմէ:

Է. դասարանէն հայերէն արտասանեցին Վ. Խայիկեան «Ս. Մեսրոպ», Ժ. Մեր – ճանեան «Խօսինք հայերէն», իսկ Ն. Փուռնարճեան «Զանգեզուր»:

Ֆրանսերէն արտասանեցին Մուիէրէն կտոր մը՝ Պզտիկեան եւ Պուկուրեան՝ Դ. կարգի աշակերտներ:

Ամէնէն վերջ ներկայացուեցաւ Ց. Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մուրացկանները» Նորութիւն մըն էր նոյնինք Ց. Պարոնեանի երեւումը բեմին վրայ (Սագօ Ցակոբեան) որ իր կենսագրականը ըրաւ համառօտ կերպով:

«Մեծապատիւ Մուրացկաններուն» դերակատարներն էին Ա. Կարապետեան՝ Աբիսողոմ աղային դերին մէջ: Գեղամ Գեւոնեան՝ լուսանկարիչին, իսկ բանաստեղծին դերը կատարեց Վարդգէս Պոյաճեան, եւ «Մանուկ» աղային Գասպարեան Թիրայր:

Այս վերջին թատերդութիւնը, որ Տօնածառի Հանդէսին ներկայացուած էր եւ որ մեծ յաջողութիւն էր ունեցած, եղած խնդրանքներու վրայ կրկին ներկայացուեցաւ, եւ այս անգամ եւս խլեց բուռն ծափահարութիւններ:

ՎԱՐԴԳԷՍ ՊՈՑԱՃԵԱՆ

ՀՄԲ.— Սագօ Ցակոբեանէն ետք, այսօր հրատարակելով վարժարանին ուրիշ մէկ աշակերտին գրքակցութիւնը, կը կարծենք որ լաւագոյն ապացոյցը կուտանք վարժարանին հայեցի դաստիարակութեան արդիւնքին: — մաքուր եւ յստակ հայերէն մը, ամփոփ ճկարագրութիւն մը: Տեղական կրթական ծրագրին գուգընթաց, նման առաւելութիւններով օժտուած հայ երիտասարդներ կը պատրաստեն բանի մը նուիրուած վարդապետներ, դժուարին պայմաններու տակ:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (349)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻՐ.

ԵՐԵԻԵԼԻ ՔԻԹԸ

Նա մրմռթալով հեռացաւ, բայց չորի փոխարէն մի աւել բերեց եւ սկսեց յատակը աւելել: Այդ աւելի հարկաւոր էր, մենք այդ մասին չէինք մտածել, որով – հետեւ հալխի նշանաւոր յաճախորդներից՝ ով որ եկել էր, ով որ գնացել էր, իր հետքերը թողել էր յատակի վրայ: Այստեղ ընկած էին ձմերուկի բորբոսած կեղեւներ, խաղողի չանչեր, մսի ոսկորներ, չոր հացի կտորներ, կիսավառ մոմի պատառներ, որ աչտանակի փոխարէն կպցրած էին աղիւսի վրայ, — եւ եթէ աւելացնենք նրանց հետ հալխի կեղտոտ ֆէսը, որ կռանալու եւ աւելելու միջոցին ընկաւ յատակի վրայ,— կարելի էր այդ սենեակը կատարեալ աղբանոց համարել:

Երբ հալխին վերջացրեց իր աշխատանքը, մենք յայտնեցինք նրան մեր երկրորդ պահանջը, ասելով, որ լուացուելու ջուր բերէ: Նա զարմացալ չլսեց: Ինձ մնում էր՝ երկրորդ անգամ բռնել նրա ձեռքից եւ աղաղակել.— «Ջուր, ջուր»: Նա իրը – ոչինչ չհասկացաւ: Հարկաւոր էր նշաններով հասկացնել, թէ ինչու համար էր ջուրը: Ես ձեռքս տարայ դէպի երեսս եւ լուացուելու ձեւեր յոյց տուի: Նա էլ ձեռքը տարաւ դէպի պանդոկի բակը եւ յոյց տուեց ջրի աւազանը, որի մէջ պղնձէ ծորակից յած էր վազում ջուրը:

Դժուար էր որոշել, մե՞նք աւելի ծի – ծաղելի էինք երեւում հալխի աչքում, թէ նա՞ մեզ: Կարծեմ, մենք աւելի ծիծաղելի էինք երեւում: Երեւի, նա մտածում էր, այդ ինչ տեսակ ճանապարհորդներ են, որ ոչ ջրի աման ունեն եւ ոչ մի կապերտի կտոր:

Ես համբերութիւնս կորցրի. նրա դանդաղկոտութիւնը աւելի վրդովեցրեց ինձ. բռնեցի երկար ականջներից եւ, սաստիկ թափ տալով, դոչեցի.

— Գնա ջուր եւ մի օթոց բեր, լսո՞ւմ ես:

Հալխին զգաստացաւ եւ չտապով դէպի յած վազեց: Բայց իմ վարմունքը դիւր չեհաւ Ասլանին:

— Ի՞նչ պէտք է արած, — պատասխանեցի ես,— այդ մարդիկը խնդրելու չեն սովորած, նրանց պէտք է հրամայել եւ մտրակով հրամայել ...

— Մենք բողոքում ենք մտրակի դէմ, եւ նոյնը մե՞նք պէտք է գործ դնենք, — ասաց նա:

Ես ոչինչ չէպատասխանեցի:

Քանի րոպէից յետոյ վերադարձաւ հալխին, բերելով իր հետ թէ ջուր եւ թէ մի օթոց:

— Օրհնած, — ասաց նա կիսածիծաղ եւ կիսավշտացած կերպով,— դէ ասա ջուր եմ ուզում, էլ զուր ես չարչարում ինձ: – Կարծես, նոր էր հասկանում, որ ես ջուր էի ուզում:

— Էլ ուրիշ ի՞նչ էք հրամայում, — դարձաւ նա դէպի Ասլանը.— չուկայից դնելու ոչինչ չունէ՞ք:

– Դեռ ես ոչ, երբ հարկաւոր կը լինի մի բան պատուիրել, կը կանչենք ձեզ, — ասաց Ասլանը:

Հալխի դէմքի վրայ երեւաց դժգոհութեան նման մի բան: Նա այն բարի սովորութիւնն ունէր, որ պատրաստ էր իր սենեակները բոլորովին ձրի տալ իր յաճախորդներին, միայն թէ ամէն ինչ նրա ձեռքով դնէին: Բայց, միեւնոյն ժամանակ, նա ունէր մի այլ սովորութիւն, որ ամենահասարակ ուտեստներ, որոնցմով լի էր բաղարը, երբ պահանջէիր նրանից, նա միշտ դժուարութիւններ կը յարուցանէր:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ

Կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջակայքէն Հայոց Առաքելական Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերութեան կողմէ, տեղի պիտի ունենայ 11 Հոկտ. 1959, ժամը երեքին։

Սորպոնի մեծ Ամփիթեատրոնին մէջ։

Մանրամասնութիւնները յետագային։

Նկատի ունենալ այս թուականը։

×

Սարգիս Պօղոսեանի արտասանական երեկոյթը Փարիզի մէջ, Սալ Շոփէն, չորս Մարտ, իրիկուան ժամը 9ին։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանին սանուհիներու գեղարուեստական ցերեկոյթը Ապրիլ 19ին, Սալ Շոփէնի սրահին մէջ։

ՆՈՒՀԻՐ

Պոռտոյէն Պ. Գինոսեան իր զաւկին պինուորութենէ ողջ – առողջ վերադառնալուն առթիւ հազարական ֆրանք կը նուիրէ հանգուեան տան (Մոնմորանսի), Լիոնի Հայոց եկեղեցիին եւ «Յառաջ»ին։ (Տառնալ «Յառաջ»էն։

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

Յունաստանէն հայրենադարձ Տիկին Եղիսաբեթ Սրապեան կը փնտռէ իր որդին Լեւոն Սրապեանը, ծնած 1910 թուականին, Թուրքիա Աքչէհիր քաղաքէ։

Կ'ենթադրուի որ յիշեալը ներկայիս կը բնակի Մարսէյլի մօտ ԼԱՒՈՂ արուարձանը։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել հետեւեալ հասցէին։— Շօ – սիւր Հանրի Ժամկոչեան, 150 բիւ տը Շաթու, Ռոլամպ, ՍԷն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէնթ Անթուանի Ս. Թաղէոս եկեղեց. թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ գումարները փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Կիւլլի Թամիզեանի մահուան առթիւ։

Պ. Սահակ Թամիզեանէ երեք հազար ֆրանք, Պ. Մխսք Ժամկոչեանէ երկու հազար ֆրանք։ Այս առթիւ թաղականութիւնս իր ցաւակցութիւնն – ը կը յայտնէ հանգուցեալին ընտանեկան պարագաներուն։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

Հայ երիտասարդ մը գործ կը փնտռէ հայ հաստատութեան մը մէջ, ամէն կարգի աշխատանքի համար։ Կրնայ պիչերել նաեւ իր աշխատանքի վայրը։

Դիմել Յառաջի վարչութեան։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Ուրբաթ, Փետրուար 20, ժամը 21ին

SOCIÉTÉS SAVANTESի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ

8, RUE DANTON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԸՆԿ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ ԵՒ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Նոր Սերունդի կողմէ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ։ ՍԵԴԱ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Ժ. ԱԶԸՔԿԷՕԶԵԱՆ եւ Օր. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

Մուտքերու մասնակցութիւն 100 ֆրանք

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

ԺԱՄԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆՆԵՐ

13 Փետրուար Ուրբաթ ժամը չորսին Տեառնընդառաջի նախատօնակ եւ ճրագալոյսի։

14 Փետրուար Շաբաթ օր ժամը 10ին Ս. պատարագ, Տօն Տեառնընդառաջի։

Մեծ պահքի առթիւ Արեւագալի արթնութիւն, պիտի կատարուի ամէն կիրակի յաւարտ պատարագի Փետրուար 15 Կիրակիէն սկսեալ ժամը 11ին։ Հոգեհանգիստները կը կատարուին ժամը 10·30ին։

Սիրով կը հրաւիրուի հաստատութիւնը։

ՊԱՏԱՐԱԳ

Շաւիլի եկեղեցւոյ յառաջիկայ պատարագը՝ Կիրակի 22 Փետրուարին։

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը։
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբին, այս Կիրակի ժամը 16էն 22, Ազգ. Տան մէջ, 32 բիս տը Թրէվիզ։

Համելի մթնոլորտ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Իսի.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

Շանթիլ.— Հ. Յ. Դ. «Արտութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

Անթիբ – Պուա Քոլոմպ.— Հ. Յ. Դ. «Ազատ» ենթակոմիտէի եւ «Ե. Միսաքեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

Վիչի.— Հ. Յ. Դ. Անդ կոմիտէի ընդհանուր անդամական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 20·30ին, մեր սովորական վայրին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Քաֆէ լը Րէժանի մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ժողովը այս Կիրակի, ժամը չորսին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւն (Փլաս տը Թալի)։ Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն եւ դանազան հարցեր։

Tourist Romea France

Organisation Internationale de Voyages

10, RUE PASQUIER, PARIS - 8e

Métro : Madeleine

Tél. : ANJ· 48-47, 41-83, 47-05

ԱՅՍ ՏԱՐԻ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ, ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԻՆԹՈՒՐԻՍԹԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ, ՁՈՐՍ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԷՊԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՓԱՐԻԶԷՆ ՄԵԿՆՈՒՄ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ ՅՈՒԼԻՍ 4, ՕԳՈՍՏՈՍ 1, 8 ԵՒ 15

Տեղերու թիւը սահմանափակուած է։ Անմիջապէս արձանագրուիլ

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

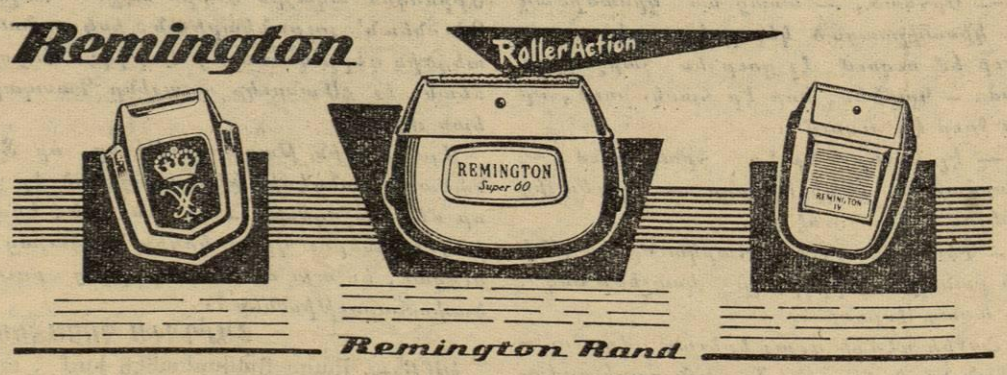
Tourist - Romea - France

10, Rue Pasquier - PARIS (8e)

Permanence Հայու մը կողմէ ամէն օր ժամը 17էն 18·30։

Արձանագրութիւնները կ'ընդունինք նաեւ հետեւեալ երկիրներէն բնակող Հայերէ· Անգլիա, Իտալիա, Պելժիա

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար — ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60"
— Ա Մ Է Ն Է Ն — ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾԸ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն մատչելի ՄՕՏԷԼ մը Ա Ն Ն Ա Խ Ը Ն Թ Ա Ց ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris - 9e

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

GALA FOLKLORIQUE ARMÉNIEN

«Հայկական երգերով»
« Հայկական եղանակներով »
«Հայկական պարերով »

Մասնակցութեամբ՝ *«ԱՐՄԵՆԻԱ» նուագախումբին*

Պ. Տէտէեան, Փ. Ֆետիէեան, Մ. Պօղոսեան, Հ. Մարուքեան
եւ «ՍՕՍԻ» պարախումբին (Տիկին Քիւթնէրեան)
Մ. Աբրահամեան, Պ. Պէրպէրեան, Շաշուկեան, Յ. Ֆետիէեան

15 Փետրուար, Կիրակի իրիկուն ժամը 20·30ին, Փալէ տը լա Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ։

RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT MUTUALITÉ

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

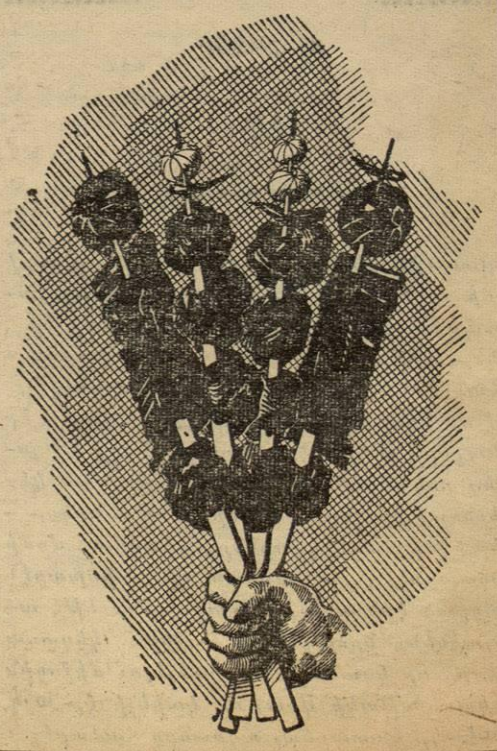
Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

DIMANCHE
15
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
ԿԻՐԱԿԻ
15 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8321 35EME ANNÉE

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4222

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"Ն.Գ.Բ."ԷՆ ՎԵՐՋ "Հ.Գ.Բ."

Լաւատես ծրագիրներով հրապարակ կ'իջնէին « Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ»ը (Ն. Գ. Բ.):

Կը խոստանային կարճ ժամանակի մէջ լոյս ընծայել տասներկու հատորներ, իւրաքանչիւրը չորքը իրենց Մատենաշարին :

Տպագրական ծախքերը ապահովելու համար դիմած էին բաժանորդագրական դրութեան: Առանձին հատորները կ'արժէին քսան ֆրանք: Կանխիկ երկու հատորները պիտի տանային 12 դիրք, քսան առ հարիւր զեղչով:

1931ի բեղուն չրջանէն վերջ հրատարակական գործը դանդաղեցաւ :

1932ին լոյս տեսաւ մէկ հատոր միայն (Զօհրապ): 1933ը աւելի բախտաւոր եղաւ: Հրատարակուեցան երկու դրքեր (Զէօհիւրեան եւ Օհան Կարօ, մատենաշարին թիւ 7 եւ 8ը):

Լայնօրէն մեկնաբանելով իրենց հիմնական նպատակը, «Ն.Գ. Բարեկամներ»ը Մատենաշարին 3րդ հատորը նուիրած էին Արփիար Արփիարեանի, որ Մեծ Եղեռնէն չաս առաջ՝ 1908ին՝ իր հնչակեան ընկերներու եղբայրասպան դնդակին զոհ էր գացած :

Իսկ 8րդ հատորը յատկացուեցաւ Ն. Գ. Բ.ի հիմնադիրներէն Օհան Կարոյի, որ իրրեւ «կենդանի նահատակ» ապրելէ վերջ 27 ապրիլ 1933ին հրաժեշտ կուտար կեանքին՝ 43 տարեկանին :

Իններորդ հատորն եղաւ երուանդ Օտեանի «Ընկեր Փանջունին », որ անտիպ գործ մը չէր :

Հիմնարկութենէն եօթը տարի վերջ մին՝ 1937ին էր, որ լոյս ընծայուեցաւ տասներորդ հատորը, որ վակեց Մատենաշարին առաջին չորքը :

«Ն. Գ. Բարեկամներ»ը չկրցան յարդել իրենց խոստումը: Տասներկուքի փոխարէն տասը հատոր միայն տուին բաժանորդներուն, այն ալ՝ եօթը տարիէն :

Ցաւոնքի էր, որ ո՛չ մէկ յոյն անտեսական յարմաճուն տպագնդն էր ջատած իրենց ճիգերը, այլ եւ նիւթ հայթայթելու, հրատարակութեան արժանի գործեր պատրաստելու դժուարութիւնն ալ մեծապէս ազդած էր իրենց վրան:

Հ. Արսէն Ղապիկեան մեծ աջակից մըն էր եղած իրենց: Վենետիկի Մխիթարեանց մատենադարանէն կ'օգտուէր՝ նահատակ գրագէտներու յօդուածները ընդօրինակելու համար թերթերու մէջէն :

Անոր մահը մեծ հարուած մը եղաւ իրենց համար :

Նիւթերու պակասը մէկ կողմէն, անվաճառ գրքերու մթերքին չատնալը միւս կողմէն ստիպեցին «Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամները» փոխել իրենց անունը, որպէսզի չսահմանափակուին «նահատակ»ներու նկ չրջանակին մէջ եւ գործունէութեան աւելի լայն հորիզոններ ունենան :

Ու համաչխարհային երկրորդ պատերազմի նախօրեակին դառնալով «ՀԱՅ Գրագէտներու Բարեկամներ» (Հ. Գ. Բ.) բկիզը գրին նոր չորքի մը, որուն առաջին երեք թիւերը նուիրուեցան «Արդի հայ գրականութեան» :Արտասահմանի գրողները ունեցան երկու հատոր (թիւ 11 եւ 12 — 1939, 1941), իսկ Հայաստանի գրողները՝ մէկ հատոր (թիւ 13, – 1941):

1942ին վերագործ ղէպի հին սէրերը : Մեկենասի մը չնորհիւ լոյս տեսան Երուխանի «Ժողովրդական կեանքէ պատմուածքներ»ը :

Այնուհետեւ զգալի մինչեւ 1946, երբ հրատարակուեցաւ Ռուբէն Սեւակի հատորը :

Երեք տարի անգործութեան դատապարտուելէ վերջ, Հայ Գրագէտներու Բարեկամները յանկարծ ղէպի ժո. գար

ՕՐ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԸՆԴՈՒՆԵՑԱՒ ԿԻՊՐՈՍԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ – ԹՈՒՐՔԻԱ – ԱՆԳԼԻԱ ԺՈՂՈՎ՝

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԱՐՔ.ԼՈՆՏՈՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ

Յիւրիսի համաձայնութենէն 48 ժամ յետոյ, Անգլիա ընդունեցաւ Յոյներու եւ Թուրքերու ներկայացուցած առաջարկը՝ Կիպրոսի հարցին լուծման չուրջ: Լոնտոն որոշեց նաեւ անմիջապէս ժողով մը գումարել՝ Յոյներու եւ Թուրքերու մտանկատարութեամբ :

Արտաքին երեք նախարարները՝ Լոյտ, Աւերօֆ եւ Զօրլու համաձայնեցան, որ ժողովին հրաւիրուին նաեւ Կիպրոսի յոյն եւ Թուրք համայնքներու ղեկավարները՝ Մակարիոս Արք. եւ Տոքթ. Ֆիւճիւք :

Ժողովը պիտի բացուի երեքշաբթի՝ Անգլիոյ Արտաքին Նախարար Սելուին Լոյտի նահապահութեամբ: Քննակցութիւնները պիտի հիմնուին Յիւրիսի մէջ պատրաստուած ծրագրին վրայ :

Բանակցութիւնները պիտի տեւեն երկու օր (երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի). պարագայ մը՝ որ ցոյց կուտայ թէ երեք երկիրները չուտով վերջնական համաձայնութեան պիտի յանդին: Նախապատրաստական աշխատանքները կատարուած են արդէն Արտաքին երեք նախարարներու կողմէ: Այս վերջինները հանդիպում մը պիտի ունենան նաեւ երկուշաբթի օր ամէն ինչ կարգի դնելու համար :

Լոնտոնի քաղաքական չրջանակները կը մտածեն թէ Անգլիոյ ներկայացնելիք առաջարկները չատ մօտ պիտի ըլլան Յոյներու եւ Թուրքերու պատրաստած ծրագրին, քանի որ Հակեան պայմանը չատ է եւ Մեծն Բրիտանիա պատեհապատմական իր խարիսխները պիտի կարենայ պահել կղզիին մէջ :

Այսուհանդերձ, կը մնան երկու հարցեր.

1.— Անգլիական կառավարութիւնը պերճչխանութիւն կը պահանջէ իր արտաքին քաղաքականութեան տակ ղրուած խարիսխներուն վրայ :

2.— Կիպրոս բրիտանական Հատուած – կախեալութեան անդամ պիտի ըլլա՞յ թէ ոչ :

Մակարիոս Արք. կը համարուի Կիպրոսի յեղափոխութեան ոգեվիպրան: Անոր Լոնտոն ժամանումը հանրային կարծիքին մէջ որոշ դժգոհութիւն մը պիտի յառաջացնէ : Միւս կողմէ, պահպանողական կուսակցութեան աջ թեւը լուրջ մտահոգութիւններ յայտնեց Յիւրիսի համաձայնութենէն ետք: Պատասխանելով այս բոլորին, Արտաքին Նախարար Լոյտ յայտարարեց թէ Անգլիա իր զերիչխանութիւնը պիտի պահէ Կիպրոսի խարիսխներուն վրայ :

Կիպրոսի անգլիացի կառավարիչ Ֆութ ուրբաթ օր Լոնտոն գնաց, ուր կանչուած էր կառավարութեան կողմէ: Ֆութ կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ, Յիւրիսի համաձայնութիւնը «Հրաչքի» նմանցնելով «ինչ որ լաւ մեկնակէտ մըն է նոր

յետադարձ ոստում մը կատարելով, երկու հատորներով լոյս ընծայեցին Գարեդին Եպս. Սրուանձտեանցի Համով – Հոտովը (թիւ 16 – 17, 1949 – 50):

Յետոյ դարձեալ լռութիւն՝ մինչեւ 1955, երբ հատոր մը նուիրեցին Եղիա Տէմիր – ճիպաշեանի (թիւ 18):

Ասիկա եղաւ իրենց կարապի երգը:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

"ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՆՔ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՄԲ"

ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ ԽՐՈՒՇՉԵՒ

Ռիւսական քաղաքի բանուորներուն առջեւ ճառ մը խօսելով, Խրուչչեւ յայտարարեց :— Ան որ մեր մօտ կուգայ մաքուր արամադրութիւններով՝ կրնայ համաձայնիլ մեզի հետ: Մենք, բարեկամութեան կը պատասխանենք բարեկամութեամբ :

Վարչապետը չեչտելէ ետք թէ միջերկրային հեռավար հրթիռներու չինութիւնը «իրականութիւն» է, աւելցուց. — Անոնք որ խորհրդային ծրագիրներու վրայ կը խնդային՝ այսօր կը զոպան իրենց վախէն :

Այս յաջողութիւնները, համաձայն Խրուչչեւի, թոյլ պիտի տան որ չուտով բաւարար չափով բնակարաններ չինուին եւ միեւ արտադրութիւնը զոհացնէ խորհրդային բնակչութեան կարիքները: Այս բոլոր խոստումները պատճառ մը չէին սակայն, որ մոռնայէր... Մալենկով. « ան սուտ խօսեցաւ 19րդ համագումարին, յայտարարելով թէ հայցահատիկի հարցը այլեւս լուծուած էր Ս. Միութեան մէջ»: Եւ, բնականաբար, գորնիկ տպղնապին ամբողջ պատասխանատուութիւնը ձգեց անոր վրայ :

Խրուչչեւ խօսեցաւ նաեւ այլ հարցի մը՝ հաղուստներու չուրջ.— Ես, ընկերներ, ես հեռատես մարդ մըն եմ ... կարճատես չեմ եւ ամէն թէ ինչու կը տեսնեմ կարգ մը բաներ՝ որ լաւ են, եւ ուրիշներ՝ որ վատ կ'երեւան: Եւ երբ գործերը վատ երեւան՝ աչքս չեմ հեռացներ անոնցմէ: Հաղուստներու որակը, ան այժմ, գոհացուցիչ է մեր մօտ, բայց բաւական չկայ եւ չատ է թիւը անոնց, որ տակաւին «վատնիքի» կը կրեն : Տարի մը առաջ որոշուեցաւ հրապարակէն վերցնել «վատնիքի»ները, որովհետեւ անոնք կուգան Նիքոլա Բ. ցարի իշխանութեան օրերէն: Ժամանակը եկած է, որ թանգարան նետենք անոնք »:

Պակաք չէ մոռնալ, էթ Խրուչչեւ խոստացած էր Միացեալ Նահանգները պղեղանցնել՝ նոյնիսկ հատուստ – կապուտի մէջ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Office Français de Protection
des Refugiés et Apatrides
7, Rue Copernic, Paris 16

Փակ է Փետրուար 20էն Մարտ 2, փոխադրութեան պատճառով:

Ոչ մէկ այցելութիւն կամ դիմում այդ ժամանակաշրջանին :

Մարտ 2էն վերջ դիմել նոր հասցէին՝

Hôtel Majestic
Avenue Kleber (métro Kleber)

ՏԱՐԵՐԻՔ

•

1.

Ոռնում է ձիւնիէ խաւին
Իջած Քանաւեռից ,
Այդ ահեղ տարաժամին
Ասում էի ինձ :—
Այս հին տարերքը ահա
Խօլ ու ահասարս ,
Եղել է, կայ, կը մնայ
Եւ խրթին, եւ պարզ :

2.

Ձիշդ այդպիսի մի խաւի ,
Գուցէ էլ ուժեղ ,
Մի տխուր տարաժամին
Իմ սիրտը խուժեց ,
Եւ ջարդեց իմ լոյսերի
Սիւները մէկ – մէկ ,
Կորացնելով յոյսերիս
Ծառերը անբեկ :

3.

Տարե՛րք՝ դրսում եւ իմ մէջ,
Ի՞նչ նմանութիւն .
Տարերքի հո՛ւն էք անվերջ ,
Մարդ եւ բնութիւն :
Տարբերութիւն կայ սակայն , —
Անշարժ, հայեցող .
Մէկը՝ յաւերժ անզգայ ,
Միւսը՝ զգացող :

4.

Գիտեմ, կ'անցնի աշխարհում
Ամէն մի տարերք .
Բնութեանը «ծողնում նոյն » ,
Մարդուն՝ տալիս երգ .
Ցոյս է ծնում նոյն ժամին,
Որ կը գայ դարձեալ ,
Որ կը բերի նո՛յն խաւին —
Քեզ գարո՛ւն պայծառ ...

Ս. ՏԱՐՕՆՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ մամուլը կը հաղորդէ Հասան Պախուրիի հրաժարումը, առանց որեւէ մեկնաբանութեան: Պախուրի կրօնական հարցերու նախարար էր եւ «ապատ սպաներ»ու չարժումին պաչտպաններէն մէկը :

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՅ մէջ մամուլը սպառնալ կը հանդիսանայ չարք մը պատասխանութեանց, որոնք տեղի կ'ունենան « դատակարգի թշնամիներու » դէմ. ատոնց կարգին՝ «նախկին միլիոնատէրներ, քուլաքներ, քաղքենի տարեր եւ կաթոլիկ վարդապետներ». եղած ամբաստանութիւններէն մէկը այն է, որ անոնք ապատ ընտրութիւններ ուզած են, ՄԱԿի հսկողութեան տակ :

« ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱԶԳ» կուսակցութիւնը արգիլուեցաւ կառավարական որոչումով : Տը Կոլի գործի դլուխ գալէն ի վեր նման առաջին միջոցն է որ ձեռք կ'առնուի : Ժէօն Նասիոնը ծայրայեղ – ազ չարժումն է, զուտ ազգայնական եւ հակահրեայ : Վերջերս կարգ մը յարձակումներ բրած էին Ալժէի մէջ նախարարապետ Տըպրէի վրայ յիչեցով անոր ծագումը: Մամուլը կը չեչտէ թէ Տըպրէ հռոմէական կաթոլիկ է եւ մեծ հօր ընտանիքը միայն հրեայ էր : Կուսակցութիւնը լուծուեցաւ օրինագիրքին 10րդ յօդուածով որ կ'արգիլէ նախատել վարչապետը եւ հանրապետութեան նախագահը :

ՐԻՎԱՐՕԼ ԵԻ ԼՔՒՓԲԻՍ առաջինը՝ ազ, երկրորդը՝ ձախ դրաւուեցան Ալժէրիոյ մէջ: Րիվարօլ յարձակած էր Զօր. Տը Կոլի վրայ իսկ Լքուփբիս կը զրէ թէ Ալժէրիոյ վերջին դէպքերը ըմբոստներու գործը չեն այլ Եւրոպացիներու որոնք կը յուսան այդ ձեւով աւելի զարկ տալ պատերազմին :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ի ՄԷՋ ԲԱԶՄԱՑ ԱՆԱԳԱՆՈՍԱՑ (1)

(ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ)

1.— *Թէ Ռբենան մեծ արժէք չի տար հայերէն ձեռագրական ժառանգութեանց, ինչպէս կ'ըսէր ինձ Արամ Անտոնեան՝ առանց ազդուելու գոյց տալու, յաճախ չէ երբեւ կարծիք։ Ընդօրինակութե՞ն թէ պատմագրական ճշդրտութեան տեսակէտ – տուն, չեմ գիտեր։ Ձեմ գիտեր այսօր իսկ թէ ո՞ւր է գրուած այդ կարծիքը։*

Անհուն դաշտ մըն է Ռբենան, ըլ կոր – ւոյ ով որ մէջը կը պտըտի։ Այս վերջին տարիներուն՝ սկսան հրատարակել ամ – բողջական գործերը նոր տպագրութեամբ, հինը՝ քանի մը տասնեակ հատոր արդէն, — ինծի կը պակսի ժամանակը՝ պզտրտում մը կատարելու համար կախարդական այդ դաշտին մէջ։

Ռբենան կը հետաքրքրուէ՞ր, ուրեմն, Հայերով։ Գիտեմ, Թէոդիկէն, թէ եղիչէ արք. Դուրեան կը թղթակցէր Ռբենանի հետ։ Բայց այն աւանդական դրուագը թէ Դուրեան, դէպի Եւրոպա կատարած ճամբորդութեան մը ընթացքին, այցելած է Ռբենանի, որ, մեկնումի պահուն, վերարկուն է բռնած մեր բանաստեղծ ու բանասէր քրիստոսադէմ եկեղեցականին՝ ի վկայութիւն թողած Համլքին, կը մնայ բոլորովին անվաւեր (Ռբենան մեռած է 1892ին, երբ դեռ չատ երիտասարդ էր Դուրեան)։

Այսպէս կամ այնպէս, Ֆրանսայի հանրային չրջանէն՝ Յառաջի բարեկամ մը կը յիշեցնէ ինծի թէ Ռբենան, Յիսուսի կեանքը գործին ծանօթութեանց մէջ, երկու տեղ (էջ 263 եւ 394), կը հետաքրքրուի հայերէն ձեռագրերով։

Այդ ծանօթութիւններէն առաջինը կը վերաբերի Յայտնութեան Գրքին, զոր Հայերը կը դնեն ոչ – կանոնական դիր – քերու շարքին մէջ։ Այսիկա հետաքրքրական չէ, ու կապ չունի Արամ Անտոնեանի բերած վկայութեան հետ։

Երկրորդ ծանօթութիւնը կը վերաբերի «չնացող կնոջ» դրուագին։ Այս հետաքրքրական պատմութիւնը, զոր Եւսեբիոս(2) կը վերագրէ Պապիասի, կը պակսի Յովհաննու Աւետարանին կարգ մը օրինակներուն մէջ (Գլ. Ը. 1 – 12)։ Ռբենան կը հարցնէ հայագէտ Փրիւտոմի թէ հայերէն ձեռագրական ժառանգութեանց մէջ հանդիպա՞ծ է Պապիասի վերաբերեալ վկայութեան մը՝ այդ մասին։

Փրիւտոմ կը պատասխանէ թէ վարդան վարդապետի մէկ ձեռագրին մէջ գտած է հատուածում մը թէ Պապիաս է որ աւելցուցած է «չնացող կնոջ» դրուագը, «ըստ Եւսեբիոսի վկայութեան» (3)։

Արդ, եթէ Յովհաննու Աւետարանին հայերէն կարգ մը օրինակներուն մէջ, կը պակսի ութերորդ գլխուն սկիզբը, ադեկ մեկնելով՝ Ռբենան կը կարծէ թէ Հայերը, իրրեւ յաւելածոյ, «չնացող կնոջ» պատմութիւնը յապաւած են Յովհաննու Աւետարանէն։ Բայց պէտք է դիտել տալ թէ նոյն այդ «մետասան համարք պակասին ի բազումս ի յունարէն օրինակաց, որպէս եւ ի բազումս ի հայերէն ձեռագրաց»։ Օրինակի համար Զօհրապեան Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ Յովհաննու Աւետարանին ութերորդ գլուխը կը սկսի համար 12էն, իսկ Պաղտատլեան Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ նոյն Աւետարանին նոյն գլուխը կը սկսի համար 1էն։

Եզրակացնելով, այս կէ՞տն է որ մղած է Ռբենանը ծանօթ կարծիքը կազմելու հայերէն ձեռագրական ժառանգութեանց մասին, — չեմ կարծեր։ Մէկ բան միայն կ'ուզեմ աւելցնել այստեղ. հաստատելու համար Ռբենանի կարծիքը ոչ յատկապէս հայերէն ձեռագրական ժառանգութեանց մասին, այլ եւ ընդհանրապէս բոլոր հին ժողովուրդներու ձեռագրական հարազատութեան, ճշգրտութեան եւ վաւերականութեան մասին։ Ցիշեր էի, նախապէս, Լօրանի հաստատումը այս իմաստով։ Այսօր կ'աւելցնեմ Քրուազէններու հաստատումը (տես Պատմութիւն Յունական Գրականութեան, Ե. հատոր, էջ 424)։

Այսուհանդերձ, չնորհակալութի՛ւն մեր յարգելի բարեկամին, որ կը կարդայ ինչ որ կը հրատարակեմ այս էջերուն մէջ իրրեւ յօդուած, չատերու համար՝ թեւոտ հաց։

2.— Ուրիշ մը Փիլոնի եւ Դաւիթ Անյաղթի մատենադրական ժառանգութեանց հետ աղերսով, Դիոնեսիոս Թրակացիի մասին կ'ուզէ քիչ մը ծանօթութիւն։

Մեր մատենադրութեան ամէնէն դժուար հարցն է որ կը չօշափեն այս երեք անուններըը, ի չարս այլոց։

Սկսինք Թրակացիէն.—

Դիոնեսիոս (կամ Դիոնիսիոս կամ Դիոնիս) Թրակացի յոյն մատենագիր մըն է, հեղինակ Արուեստ Քերականութեան հրատարակուած գործին։

Ծնած է 100 թուականներուն՝ Քրիստոսէ առաջ։ Թրակացի չէր ծնունդով,— ծնած է Ալեքսանդրիա, ըստ ոմանց՝ Բիւզանդիոն։ Թրակացի էր իր հա՛յրը, որ կը կոչուէր Տերէս,— հօրը պատճառով՝ Դիոնիս եւս կոչուած է Թրակացի։ Ծանօթ է նաեւ Հռոդոսցի անուամբ, երկար տարիներ ապրած ըլլալով վարդապետ – չատ այդ կղզիին մէջ, Միջերկրականի աւազանին արեւելեան անկիւնը՝ կարմիր վարդերու թաղար մը կարծես։ Պոմպէոսի օրով՝ դասեր կուտար Հռոմի մէջ։

Արուեստ Քերականութեան իր գործը առաջին օրէն գարձաւ մեծահռչակ հեղինակութիւն մը։ Դարերով այս գիրքն էր որ կը գործածուէր դպրոցներու մէջ, — կ'ընդօրինակէին, կը համառօտագրէին, կ'ընդարձակէին, այսպէս գոնէ մեծ մը «Լոմոն» (Ֆրանսացի քերականագէտ մը, որու գործը չատ է «ձեռնուած»)։ Այսօր դոյութիւն ունին Թրակացիի Քերականութեան օրինակները, տպուած կամ ձեռագիր, որոնք մէկ մօր զաւ՞կ են թէ խորթ եղբայրներ՝ բանասէրներն ալ չեն գիտեր։ Ու կուզանք այն հարցին թէ ո՞րքան վաւերական կամ հարազատ են հնագոյն ձեռագիրները։ Հարկ չկայ ըսելու թէ Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ անգամ պակաս չեն խաթարումները կամ էնթէոլոգիականները։ Հարկ չկայ յիշատակելու ձեռագրական սեփականատիրութեան անէծքները անոնց դէմ, որոնք կը փոխեն, կը յապաւեն, կը խաթարեն բնագիրը։ Ունինք, նման անպատասխանատուութեանց կամ տգիտութեան օրինակ, «Բառք Գաղիանոսի» խորագրեալ ձեռագիր ժառանգ մը, որ կապ չունի ... Գաղիանոսի հետ։

Թրակացիի գործին բնագրային վիճակ թողունք մէկ կողմ, — ունինք հայերէն «թարգմանութիւն» մը, ըստ օտարներուն՝ նոյնքան թանկագին, որքան յունարէն բնագիրը, անպայման աւելի մեծ բոլոր գործը։

Հին, չա՞տ հին ժառանգ մըն է այս գործը։ Զայն հայացուցած է, կ'ըսեն, Ս. Մեսրոբ։ Ըստ այլոց՝ Խորենացի։ Ըստ ոմանց՝ Դաւիթ Անյաղթ, կամ «այլ ոք ի թարգմանչաց մերոց»։ Կը յիշատակուի նաեւ Մամբրէ։

Ամէն պարագայի տակ, օտարներն անդամ ուսումնասիրութեան համար պէտք ունին որքան յունարէն բնագրին, նոյնքան մեր հայերէն օրինակին։ Զայն ա – ռաջին անգամ տպագրութեան յանձնած է Զրպետ, դէմ դիմաց ղրած հայերէնը՝ հետեւելով Փարիզի Պետ. Մատենադարանին երկու օրինակներուն, յունարէն բնագիրը՝ ըստ ուղղագոյն օրինակներու, ֆրանսերէնը՝ ճոխ ծանօթութիւններով։ Տպուած է Փարիզ 1830ին։ (Ձեռագիր մէկ օրինակ տեսած եմ Վենետիկ՝ Մխիթարեանները։)

Թրակացիի գործով զբաղած է մասնաւորաբար փրոֆ. Ադոնց։ Այս վերջերը՝ Հենրի Գարրիէլեան, իր «Հայ փիլիսոփայական մտքի պատմութիւն» գործին մէջ (2 հատոր, տպ. Երեւան, 1956)։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(1)

---

(1) Յունարէնէ փոխ առեալ բառ մըն է անագանոս, մեր եկեղ. մատենագրութեան մէջ շատ ընտանի.— թարգմանի՝ ընթերցող, (այն որ կը կարդար, եկեղեցիներու մէջ, մարգարէներու խրթին վիրբերը եւ վարդապետական այլ բնագրեր)։ Այստեղ կ'ակնարկեմ անոնց, որ հետաքրքրութիւն ցոյց տալով հայագիտական անհրապոյր ուսումնասիրութեանց՝ հետեւեր են պրպտումներուս, հարցումներ կ'ուղղեն ինծի եւ լուսաբանութիւն կը խնդրեն։ Մատենագրական այս գրոյցը հանգիստ մըն է՝ շարունակելէ առաջ ուղղագրական մեր պրպտումները, *Յուսարբերի* հարցարանին ուղիով։

(2) Երկու գործ ունինք Եւսեբիոսէ,— մէկը *Քրոնիկոնը*, եւ դարու թարգմանութիւն՝ յունարէնէ, որու յունարէն բնագիրը կորսուած է մեծ մասով, երկրորդը՝ *Պատմութիւն Եկեղեցւոյ*, երկու թարգմանութեամբ, առաջինը ե. դարու թարգմանութիւն՝ ասորերէնէ։ Հին մատենագրութեամբ հետաքրքրուղներու համար իշնչ անգնահատելի աղբիւր՝ բազմաթիւ տեսակէտներով։

(3) Եւսեբիոս, «Եկեղ պատմութիւն», Գլ. Գ. վերջին հատուածը։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

«Մեծ գլուխի մը տակ քշուառ մարդ մը, զոր չհասկցաւիք»։
Յ. ՕՇԱԿԱՆ

Քանի մը տարի առաջ Խովան Հրատարակչականը իր մատենաշարէն լոյս կ'ընծայէր Արփիար Արփիարեանի «Կարմիր Ժամուց» վէպը։ Այս գրքոյկին վերջն – թերցումը թելադրական գործաւ ինծի համար։

Առիթներ չատ ունեցած եմ մեր գրականութեան իրապաշտ չարժումին ամէն – նէն վաւերական մէկ ներկայացուցիչին մասին խօսելու։ Երբ 1931ին «Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ»ու մատենաշարին մէջ կ'առնէինք «Պատմուածքներ ու վիպակները» խորագրով հատորը (Թիւ 5), «կեանք եւ Արուեստ» ամսագրին մէջ յօդուածաշարքով մը կ'ողջունէի այդ հրատարակութիւնը, աւելի մանրամասնութիւններ տալով։

Ամէն անգամ որ առիթ մը կը ներկայանար, աւելի կը մտերմանայի իր գրականութեան։ Իր եղերական վախճանը մանաւանդ տխուր խորհրդածութիւններ կը համակէր զիս։ Գիտէի որ «Կառափնատ» քաղաքական եւ երկիծական չաբաթաթերթին 41րդ թիւին մէջ (7 Հոկտեմբեր 1910) Արփիար Արփիարեանի Յուշատետրը հրատարակուած էր, Տառապանքի էջեր երկրորդ խորագրով մը, յատկանշական խորագիր, զոր տուած էին չաբաթաթերթին երկու խմբագիրները, Երուանդ Օտեան եւ Արամ Անտոնեան։

Աւելի սկսայ սիրել գրագէտը, իր տառապանքին եւ ողբերգութեան մէջ։

Անտարակոյս Յ. Օշական կարդացած ըլլալու էր այդ էջերը, որպէսզի արդարացնէր իր այնքան պերճախօս որակումը.—«Մեծ գլուխի մը տակ քշուառ մարդ մը, զոր չհասկցանք», վկայութիւն մը իր պարզութեանը մէջ, այնքան ողբերգական։

Յուշատետրին այդ էջերը գրուած են 1904ին, Նոյեմբեր եւ Դեկտեմբեր ամիսներուն, երբ Արփիար Արփիարեան Իտալիա կը գտնուէր, եղբօրորդւոյն՝ Ֆելիքի Արփիարեանի հետ։ Այս վերջինը կ'աչակերտէր Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանը։ Բայց ողբերգական պայմաններու մէջ։

Գրեթէ Յուշատետրին բոլոր նօթերուն մէջ անօթութեան տուայտանքը կայ, ցաւ կայ։ Այդ դժնդակ պայմաններուն մէջ է որ ստիպուած է գրել եղիպտոս «Շերիֆ»ին իր «Հոդվրտիք»ներու այնքա՞ն յուզիչ ու մարդկայնական էջերը։ Օրերը կ'անցընէին քիչ մը չոր թուղ ու պանիր հաց ուտելով։ «Իմ վրաս ալ կարողութիւն չկայ գրելու» կը նօթադրէր։ Ձեռքը կը դողայ անօթութենէն։ Ոտքերը կը կթոտին եւ գլուխը կը դառնայ։ Սիրտը կտոր կտոր կ'ըլլայ երբ կը դիտէ մանանդ Ֆելիքը։ Դեկտ. մէկին կը գրէր.— «Առտուն, մինչեւ ութուկէսին անկողին մնացի մտատանջ. բան մը չունինք, չունելիք, ո՛չ գրամ, ոչինչ։ Ֆելիքը վանք երթալով տեսնենք ի՛նչ պիտի ընէ»։

Արփիար Արփիարեան կ'աչխատակցէր նաեւ «Մշակ»ին։ Այդ տաժանելի օրերուն, Թերթէն գումար մը կը սպասէր.— «Զորս կողմս ծով կտրած ու բան մը չեմ կրնար ընել, փարա մը չկայ, «Մշակ»էն չիգար, չի գար, ի՛նչ ըսել։ Այս բանը ինծի ընելու չէին»։ Փիլիկը իր կօշիկները կուտայ եւ Արփիարեան հին կօշիկները արեւուն դէմ կը դնէ։

Պարզուկ ու սակաւակեաց մարդ մըն էր սակայն Ա. Արփիարեան։ Ոչ կը խմէր, ոչ ալ կը ծխէր։ Մասնաւորաբար վերջին տարիներուն, երբ թշուառ կեանք մը կ'ապրէր, ամառ ձմեռ 17 տարուան եր – կար վերարկու մը կը հագնէր, նոյն սեւ փողկապը, եւ նոյն հնամենի կօշիկները։

Արփիարի եղիպտաբնակ բարեկամները երբ կը տեսնէն անոր խեղճ ու կրակ վիճակը Վենետիկի մէջ, Եգիպտոս կը հրաւիրեն զինքը։ Կը վկայեն որ տառապանքն ու թշուառութիւնը անճանաչելի դարձուցած էին զինքը։ Վերայ գլուխ չկար, յատուկ վիճակի մը հասած էր։ Քիչ մը ճամբու ծախք կը ղրկեն իրեն, եւ օրին մէկը Արփիար կը յայտնուի Եգիպտոսի մէջ։ Նոյն վկայութեան համաձայն, ցաւալի է որ Արփիարի մէկ մեծ ծրագիրը, «ժամանակակից Ազգային Պատմութիւնը» վէպի ձեւով, հազիւ սկսած, անաւարտ կը պատնուի իր ձեռագիրներուն մէջ։

Յուշատետրին մէջ միշտ պանդուտներ ունի Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան դէմ։ Սակայն Հայր Սահակ Վ, Տէր Մովսէսեանի վկայութեանը համաձայն, Արփիարեան լաւ յարաբերութիւն կը պահէր վանքին հետ։ Օրը երեք անգամ հոն ճաչի կ'երթար, ուշնական եւ կիրակի օրերն ալ վանքը կ'անցընէր։ Միաբանութենէն Հայր Սիմոն Վ. Երեմեան եւ Հայր Արսէն Վ. Ղազիկեան ձեռքի վրայ կը պահէին զինքը։ Իր յեղափոխականի հանդամանքին պատճառով սակայն, չէին ուզեր կասկածելի նկատուիլ, վանքին մէջ պահելով երկար ատեն։

«Կարմիր Ժամուց» վէպին վերհրատարակութեան առիթով անգամ մը եւս կ'ողջունենք ղժբախտ զրադէտ – հրապարակագիրը, որուն կեանքը ողբերգութիւն մը եղաւ, որ ինքզինքը սպառեց Հայ դպրակրութեան գանազան մարզերուն մէջ, ան – մոռանալի վաստակ մը ձգելով։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Յ. Գ.— Ընթերցողներէն ոմանք կը գրեն թէ Արփիար Արփիարեանի առիթով, յաճախ կը լսենք տաղանդաւոր գրագէտին *Հոդվրտիք*ներու եւ *Օրուան կեանք*երու շարքերուն մասին։ Կարելի չէ՞ր, որ յօդուած մըն ալ այդ մասին գրուէր։ Կը խոստանամ ներկայացնել Արփիարեանի այդ խորագրով յօդուածները, որոնք իրենց ատենին փնտռուած եւ այժմէական գրութիւններ էին։ Մ. Գ.

ԵՐԿՈՒ ԿԱՏՈՒՆԵՐ

•

Առաւօտ մը ծովին եզերքը։

Խիճերուն վրայ կատու մը կայ՝ մեռած։ Ապահովաբար, կոխտուած ճամբուն բազմաթիւ սուրացող կառքերէն, տեղն մը անցորդներուն հետաքրքրութիւնը, եւ մէկ քանի կիներու հիանալին դուքը չարժելէ վերջ, նետուած էր խիճերուն վրայ։

Այս կատուն առջի օրուընէ մնացեր էր հոն։ Բախտ մըն է, կատուի մը համար ալ, նոյն իսկ մեռած, պահիլ ծովին եզերքը...

Արեւուտ ու հովուտ առաւօտ մըն էր։ Մեռած կատուն, սեւ երկար թելերով մուչտակ մը ունէր, եւ հովը կը մտնէր եւ կ'ուռեցնէր մուչտակը։

Ցանկարծակի մահէն չմորած բայ աչքերով, գլուխը քարերուն վրայ, եւ ոտքերը փռած հոտ պոչին հետ, պառկած էր։

Կատու մըն էր միայն, աննշան, սովորական կատու մը, բայց որ մեռած էր...

Եւ անոր չուրջի մթնոլորտը առած էր կարծես, այս արեւուտ ու ալեկոծ առաւօտով։

Մահը հոն էր, ու կեանքը հոն էր։ Կատու մըն էր, խեղճ, աննշան։ Բայց որ՝ մեռած էր...

×

Վերադարձիս, մեռած կատուին սեւ մուչտակը, հեռուէն խոշոր կէտ մը կը չինէր, ծովին ձերմակ խիճերուն վրայ։

Բայց այս անգամ մինակ չէր ան։ Ուրիշ կատու մը կար հոն, որ կը դառնար անոր չուրջը։ Պոչը կտրուած, փոքրիկ կլորիկ ճերմակ կատու մըն էր։

Անիկա հեռուներէն եկած հաւատարիմ բարեկամուհի մըն էր, զարնանային սիրոյ զբչերներու հեչտանքովը զեռ լեցուն...

Կ'երթար, կուգար, քովը կանգ կ'առնէր, վրան կը նայէր։ Մխսր պառկած էր, սեւուլիկ թաթիկները ու պոչը փռած...

Այս երկու կատուները, ամբողջ աշխարհ մը եւ կեանք մը կը չինէին հոն, ծովեզերքին այդ մինակուկ անկիւնին մէջ։ Սէր կար հոն. կեա՛ կար հոն. մա՛հ կար հոն...

Եւ բնութիւնը կար, անողորմ, անտարբեր։

Ծովը կ'ուռէր, արեւը կը փայլէր,

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Առաջին աշխարհամարտին սկիզբը, Մոսկուայի մէջ կը ձեռնարկուի հայ բանաստեղծութեան մեծ ժողովածու մը կազմելու՝ ներկայացնելու համար ռուս ընթերցողներուն :

Հայոց կողմէ՝ աշխատանքներուն կը մասնակցին Փրոֆ. Կոստանեան, Կ. Կուսիկեան, Կ. Միքայէլեան, Ա. Ծատուր-եան, Պ. Մակինցեան, նախագահ՝ Ս. Մամիկոնեան :

Ռուսերուն կողմէ՝ Վեսելովսկի, Զելինսկի, Ծողասեւիչ, Սոլոգուբ, Վեա-չեսլաւ Իվանով, Վերխովսկի, Բալմոնտ, Բալտրուշայտիս, Ալեքսանտր Բլոկ, ակադեմական Բունին, նախագահ՝ Վալերի Բրիւսով :

Այս ժողովածուն հրատարակուեցաւ 1916ին, Մոսկուա : Ունի 520 էջ : Կազքը, բազմապոյն, պատրաստած է Ս. Սուդէյնեան : Ահաւասիկ խորագիրը .— Հայ բանաստեղծութիւնը ամենահին ժամանակներէ մինչեւ մեր օրերը, ռուս բանաս-տեղծներու թարգմանութեամբ, խմբա-գրական ներածական տեսութեամբ Վա-լերի Բրիւսովի :

Այս ներածականը, զոր հայերէնի թարգմանած եւ հրատարակած է Հ. Ծով-սէփ Մարգարեան (Վենետիկ, 1923), կը վերջանայ Տուրգենեւի սա խօսքով .—

« Անկարելի է չհաւատալ որ այսպիսի բանաստեղծութիւնը արուած չըլլայ մեծ ապագայ ունեցող ազգի մը» :

Երկրորդ աշխարհամարտէն անմիջա-պէս ետքը, այսուեղ Փարիզի մէջ եւս ծը-րագրուեցաւ կազմել նման կաթողական գործ մը, — հայ լեզուին, բանաստեղ-ծութեան, երաժշտութեան, նկարչու-թեան, ճարտարապետութեան, եկեղեցա-կան կեանքին նուիրուած ուսումնասի-րութիւններու հետ, որոնց պատրաստու-թեան համար ապահովուած էր Կրուսէի, Տիւմէկիլի եւ նման մեծ հեղինակու-թեանց, Սորպոնի եւ Քոլէժ տը Ֆրանսի դասախօսներուն մասնակցութիւնը, պէ-տի բովանդակէր հայ արուեստի ընդար-ձակ համայնապատկերը մը : Ժան Պալար առանձնած էր հրատարակութիւնը, Լիւք – Ամարէ Մարսէլ՝ խմբագրութիւնը :

Փարիզի հայ հարուստները չունէին Մոսկուայի հայ հարուստներուն հոգիւոր-նը, ոչ ալ հասակը :

Ձեռնարկը վիժեցաւ Հայոց ապրիլեան-թեան պատճառաւ :

Թէ Մոսկուայի ձեռնարկը ի՛նչ մեծ ազ-դեցութիւն գործեց ռուս մտաւորական, նոյնիսկ քաղաքական շրջանակներու մէջ, գիտցողը գիտէ եւ պատմութիւնը պիտի չզպրէ մատնանշել :

Փարիզի ձեռնարկին համար, Մոս-կուայի ժողովածուէն (էջ 124) քաղելով՝ վահան Նաւասարդեան հայերէնի թարգ-մանած ու գրկած էր հետեւեալ սիրերգը, որուն բնագիրը կը մնայ անծանօթ : Ժո-ղովրդական է՞րգ է,— այդպէս չի թո-ւիր : Բանաստե՞ղծ մը գրած է,— ո՞վ է ա լա Սայեաթ Նովա այս տաղերգու-թեան հեղինակը :

Ո՛հ, չա՛ր՝ քուխ գեղեցկութեամբ,
Ո՛հ սիրելիս, հրեշտա՛կ իմ ,
Ձես ալ հարցներ, ես ի՞նչ կ'ըլլամ ,
Ո՛վ սիրելիս, ի՞նչ կ'ըլլամ :
Ի՞նչպէս կ'այրէ գիս իմ սէրը ,
Ո՛վ սիրելիս, կ'այրէ՛ գիս :
Ճակատդ այնպէ՛ս ճերմակ ,բայց քո՛ւխը,
Ո՛հ սիրելիս, քո՛ւխը յօճերուդ :
Հայեացքդ ինչպէս ծով , ես մէջը մակոյկ,
Ո՛հ սիրելիս, ես մակոյկ :
Այդ ալեաց վրայ՝ ես որոր ,
Ո՛հ սիրելիս, ես որոր :
Ես բուն չունիմ, այդ ալ բախտ է,
Ո՛հ սիրելիս, այո, բախտ է :
Ո՛հ, չա՛ր, լսէ գերիիդ խօսքը,
Ո՛հ, սիրելիս խօսքը գերիիդ :
Դու բժիշկ, վէրքերս բուժէ ,
Օ՛հ սիրելիս, դուն բուժէ ,
Ես մէջս եմ բոցավառ հնոցի,
Ո՛վ սիրելիս, մէջն եմ հնոցի :
Կ'այրիմ օրերով, հառաչանիս պահելով,
Ո՛հ սիրելիս, հառաչանիս պահելով,
Ո՛վ չար, չէ՞ որ բար չեմ ես ,
Ո՛հ սիրելիս, բո՛ց եմ ես :
Կարճատեւ իսկ բուն չունիմ,
Ո՛հ սիրելիս , կարճատեւ իսկ :
Բեզ կ'որոնեմ, ու միշտ միանգ եմ,
Ո՛հ սիրելիս, միշտ միանգ՛կ :
Տիւ եւ գիշեր բեզի կը թոխմ,
Ո՛հ սիրելիս, կը թոխմ ,
Ողջը բեզմով կանչել կ'ուզեմ ,
Ո՛հ սիրելիս, բայց կը լռեմ :
Ի՞նչպէս լռեմ՝ սէրս պահելով ,
Ո՛հ սիրելիս, կիրքս պահելով ,
Ո՛հ չար, չէ՞ որ բար չեմ,
Ո՛վ սիրելիս, բո՛ց եմ – ես :

×

«ՎԷՊ ՄԸ ԳՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՆԵՆԱՆ»

Անգլիական «Տէյլի Թէլէկրաֆ» թեր-թին թղթակիցը վերջերս տեսակցութիւն մը ունեցած է «Տոքթ. Ժիվակո» գրքին հեղինակ Պորիս Փասթերնաքի հետ : Ան վերսկսած է գրել, թէեւ Նոպէլեան մր-ցանակին առիթով ստեղծուած մթնոլոր-տը դեռ չէ հանդարտած Մոսկուայի մէջ :

Փասթերնաք երկարօրէն խօսած է անդ-լիացի լրագրողին հետ : Ներկայիս կ'ապ-րի Փերեաեւլքինօ, Մոսկուայի մօտ : Մը-րագրած է գրել ««Տոքթ. Ժիվակոյ»ի չա-րունակութիւնը :

Պորիս Փասթերնաք վերսկսած է բա-նաստեղծութիւններ գրել : Այս ուղղու-թեամբ խօսելով, ըսած է .—

Վէպ մը գրելու համար,— ուր մարդ իր դաղափարները կը պարզայնէ մինչեւ վերջ,— ապահով մթնոլորտ մը պէտք է ունենալ : Ներկայիս , այդ ապահովու-թիւնը չունիմ : Ահա թէ ինչո՛ւ , այս պայմաններուն մէջ, ինձ համար աւելի դիւրին է բանաստեղծութիւն գրել ... :

ԳՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Les Possédés
(ԱՅՍԱՀԱՐՆԵՐԸ)

Շաբաթէ մը եւ աւելի է որ Թէաթը Անթուանի մէջ կը ներկայացուի մեծ յա-ջողութեամբ Ֆրանսացի Համբաւաւոր գը-րագէտ եւ նոպելեան պսակաւոր Ալպեր Քամիւի կողմէ թատերախաղի վերած-ուած « Այսահարները», քաղուած ռուս մեծանուն գրող՝ Տոսթոյեւսքիի համա-նուն գործէն :

Ձեռնարկին անվարան յաջողութիւնը, ուրեմն, առաջին իսկ օրերէն ակնհայտ է եւ մեծ յոյսեր կան որ «Այսահարները» երկար ամիսներու կեանք մը ըոլորէ Թէա-թրը Անթուանի բեմին վրայ :

Այս յաջողութեան գլխաւոր պատճառը անշուշտ պէտք է նկատել այն պարապան որ Ալպեր Քամիւ տաղանդաւոր դրագէտ մը ըլլալէ զատ, է նաեւ յայտնի թատե-րագիր մը, ունի թատերական տոհուն կառուցուածքով գործեր : Մէկ խօսքով թատերական դրականութիւնն ու արուես-տը դաղանիք չունին իրեն համար :

Միւս կողմէ, սակայն, անարդար պիտի ըլլանք եթէ չըսենք թէ յաջողութեան մեծագոյն ազդակներէն մէկն ալ է Տոս-թոյեւսքին՝ մեծանուն ռուս դրագէտը, որուն գործերը մեծ հռչակ ունին բովան-դակ աշխարհի մէջ, թարգմանուած են դրեթէ բոլոր լեզուներով եւ որոնք չա-դախուած են հոգեբանական բարդ ու խո-րին վերլուծումներու խմորով մը :

Իր գործերէն յայտնի են «Ոճիր եւ պա-տիժ»ը, «Ապուշը», որոնք բազմաթիւ ան-դամներ թատերախաղի եւ չարժանկարի

Գրողներու Միութենէն արտաքսուած՝ փասթերնաք աշխատավարձ չի կրնար ստանալ Խ. Միութեան մէջ, այնքան ա-տեն որ գրողներու Միութեան անդամ չէ : Իր ընկերները կը պարտադրեն որ նոր ինքնաքննադատութիւն մը ընէ, բայց գրագէտը կը մերժէ :

63 տարեկան է : «Տոքթ. Ժիվակո» վէ-պին յարուցած աղմուկէն դժգոհ չէ , ընդհակառակն՝ ուրախ է որ ան յաջո-ղութեան արժանացած է արտասահմանի մէջ .:

Ճիշդ է, որ Փասթերնաք ոչ մէկ հե-տապնդումի կ'ենթարկուի, բայց փերե-տելքինօ բնակող դրագէտները յարաբե-րութիւնները խզած են իրեն հետ : Մեծա-պէս կը ցաւի որ ռուս ժողովուրդը «Տոքթ. Ժիվակո»ն կարդալու իրաւունք չունի : Միայն պաշտօնական անձերը ու-նին այդ գիրքը : Անկախ անոնցմէ՝ քանի մը ձեռագիր օրինակներ կ'անցնին ձեռք ձեռք, անշուշտ՝ գաղանի :

Անգլիական ուրիչ թերթի մը (Տէյլի Մէյլ) աշխատակիցն ալ յաջողած է տե-սակցութիւն ունենալ Փասթերնաքի հետ , որ բանաստեղծութիւն մը տուած է ա-նոր : Այս քերթուածը գրուած է 1958ի Նոպէլեան Մրցանակին յատկացումէն ետք : Ահաւասիկ թարգմանութիւնը .—

ՆՈՊԷԼԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

Առաճձին եմ, ինչպէս կենդանի մը
Գառագեղին մէջ,
Անդին՝ կան մարդիկ, ազատութիւն եւ
լոյս ,
Հետապնդումի ձայներ կը լսուին ետեւէս
Եւ ոչ մէկ ելք կը գտնեմ ...

Մութ անտառ մը լեռի ափին,
Ցարասիներու կոճղեր տապալած ,
Կը մնամ հոն՝ կտրուած բոլորէն ,
Ի՞նչ փոյք , թէ ինչ պիտի պատահի ...

Բայց ի՞նչ մեղք եմ գործած ես...
«Ոճրագործ» եւ «աւազա՞կ» եմ ես .
Ես, որ աշխարհն կը լացնեմ
Գեղեցկութեան վրայ երկրիս :

Ի՞նչ փոյք սակայն, հասած եմ իմ
վախճանիդն
Եւ կը հաւատամ գալիքին՝
Երբ արդարը պիտի յաղթէ
Ստորնութեան եւ վատութեան :

ՊՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ԶԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

վերածուած՝ ներկայացուած են :

« Այսահարները », սակայն, բացառիկ գործ մըն է : Հոն Տոսթոյեւսքիհոյակապ դրիչին տակ ամբողջ աշխարհ մըն է որ կը խլրտի :

Աչխարհահռչակ գրողը ծնած է 1822ին, Մոսկուա եւ երբ 24 տարեկան էր, կու-տար իր առաջին երկը՝«Խեղճ Մարդիկը» :

Նոյն չրջանին կը խառնուի նոր խմոր-ուող երիտասարդական չարժումի մը՝ Երիտասարդ Ժողովրդավարները, եւ ձեր-բակալուելով կը դատապարտուի պըն-դակահարման : Այդ վճիռը սակայն կը փոխարինուի ցկեանս աքսորի եւ կ'ու-ղարկուի Սիպիր :

Սիպիրէն վերադարձին, Տոսթոյեւսքի կը դոնուէր նիհիլական եւ բարոյական դժուարութեանց ցանցի մը մէջ, առանց խօսելու լուանոտութեան իր ահաւոր ու ցաւագին տագնապներուն մասին :

Եւ ահա, հոգեկան ու փիլիսոփական այս դժուարին կացութեան մէջ է որ Տոսթո-յեւսքի կ'ներկնէր իր «Այսահարները» :

Հսկայ դեմ մը նման հոսող այս վէ-պին մէջ (հսկայ՝ նման հեղինակին հայ-րենի Վոլկային եւ Տոնին) Տոսթոյեւսքի անօրինակ ժիտրի մը մէջ առած է պատ-կերը մոայլ դաւերու եւ սեղծած է տասնեակ մը տիպարներ որոնք վէպին հերոսին՝ Նիքոլա Սթաւրոկինի չուրջ չարքով կը դառնան, ամէն մէկը իր կար-գին մերթ ընդ մերթ հանդիսանալով նոյնպէս կեդրոնական տիպարներ :

Նիքոլա Սթաւրոկին բարոյական փլու-դումի ճամբուն մէջ դտնուող ազնուական մըն է, որ տարուած ու հմայուած աչ-խարհի արտառոցութիւններէն, կ'ամուս-նանայ կոյ, տգեղ, տղուշ կնոջ մը հետ, հակառակ իր երիտասարդ տարիքին եւ դրաւիչ տղամարդու տեսքին :

Միչա տիրապետութեանը տակ արտա-ոսքին եւ սահմռկեցուցիչին, քիչ ժամա-նակ վերջ Սթաւրոկին սպանանել կուտայ իր կինը, կը պդծէ աղջնակ մը եւ առանց խղճահարութեան ականատեսը կ'ըլլայ դժբախտ պարմանուհիին անձնասպանու-թեան փորձին եւ ոչ մէկ միջամտութիւն կը փորձէ երբ այս վերջինը ինքզինքը կը կախէ իր աչքերուն առջեւ :

Այնուհետեւ, աղջնակի օդին մէջ ճօ-ճող դիակին հետ դլուխ դլխի նոյն սեն-եակին մէջ, Սթաւրոկին երկար ժամեր կը դառնայ անընդհատ անոր չուրջ, կեանքէն զարշանք զդացողի մը նման կը դոռայ եւ հուսկ ապա իր կարգին կը կա-խէ ինքզինքը ...

Սթաւրոկինի այսահար տիպարին խով, Տոսթոյեւսկի սեղծած է տարբեր տի-պարներ եւս :

Հոն կան յեղափոխականներ, Նիհի-լիստներ, մարդարէացող չատախօսներ ո-րոնց խօսքերուն մէջ կը յայտնուին դու-չակութիւններ մեր դարուն երեւան եկած բոլչեւիզմին մասին, անհաւատներ , դա-տարկապօրտներ, մտքով ու հոգիով քայ-քայուածներ, ոճրագործներ եւ վերջապէս յաւիտենապէս եռացող աչխարհ մը :

Իր այս գործով՝ Տոսթոյեւսքի հոյա-կապ ուսումնասիրութեան մը առարկայ դարձուցած է ռուս հոգին եւ զայացուն պատկեր մըն է գծած ռուսական յաւի-տենական տառապին առնչութեամբ :

Տոսթոյեւսքիի երկը Ալպեր Քամիւի կողմէ թատրոնի պատմուճանը հագնելէ յետոյ, իր վերջաւորութեան մէջ նմանու-թեան ակնբախ դիծեր ունի Շէյքսփիրի գործերուն հետ, ուր ամէն բան կը վեր-ջանայ մեռեալներու եւ դիակներու չեղ-չակոյտով մը, սեղծելով սարսռազդե-ցիկ տեսարաններ :

Դերակատարներու կազմը ընտրուած է եւ հիանալի :

Անոնց գլուխը կայ անզուգական փիէր Պլանչարը, որ հոյակապ սեղծագործու-թիւն մը կ'ընէ իր Վերքովինսքիի դերով :

Սթաւրոկինի դերը կը կատարէ Փիէռ Վանէք, նոյնպէս տաղանդաւոր դերասան մը, որուն խաղը խանդավառութեան եւ հիացումի ալիքներ կը յառաջացնէ հան-դիսատեսներուն մէջ :

Այս երկու կարեւոր դերակատարներուն չուրջ կազմուած է գողտրիկ փունջ մը , որուն մէջ իրենց բուրումնաւէտ խաղով աչքի կը ղարնեն Մարք Էյրօ, Ալէն Մօթէ, Միչէլ Մորէթ, Տիկին Թանիա Պալաչո-վա, Քաթրին Սելեր, Նատին Պասթէ-ժանին Փաթրիք, Նիքոլ Քեսել : Եւ հա-յազգի դերասան Էմոն Թամեզ (Թամիզ-եան) որ իր փոքրիկ դերով աչքի կը զար-նէ միւս մեծութիւններուն կողմ :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԻԹԵԱՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Ուրբաթ, Փետրուար 20, ժամը 21ին

SOCIÉTÉS SAVANTESի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ

8, RUE DANTON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԸՆԿ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ ԵՒ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Նոր Սերունդի կողմէ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԴՄԲԷԹԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ : ՍԵԴԱ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Ժ. ԱԶԸՔԿԷՕԶԵԱՆ եւ Օր. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

Ծախքերու մասնակցութիւն 100 *ֆրանք*

Ալֆորվիլէն օթոբուսը կը մեկնի ժամը 8·30*ին, Փլաս Քառնոյէն :*

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Պոմոնի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ «Զաւարեան» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Յառաջ», «Վարանդեան», «Իշխան», խումբերու : Պոմոնի Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբին :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21, ՇԱԲԱԹ, ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիրը, մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտներու, Պոմոնի, Սէն Լուի եւ կարգա նի Նոր Սերունդի պարախումբերուն եւ նուագախումբերուն :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՅԱՐ. ԱՂԱՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. ԱՍ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ԽՕՍՆԱԿ ԸՆԿ. ՍԵՐԺ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետր· 21, Շաբաթ ղիչեր, մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի չքեղ սրահին մէջ :

Մասնակցութեամբ ծանօթ ղեկավար ՔԼՈՏ ՊԷՄՊԷ, իր մեծ նուագախումբով : Ռատիօ Մոնթէ Քարլոյի եւ Անիմաթէօր ԷՏՄՈՆ ԹԱՅԵԻ :

Աթթաքսիօն, անակնկալներ եւ պոթիյօն խնամուած պիւֆէ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան ժողովը պիտի գումարուի այս երեքշաբթի, ժամը 18·30ին, Մշա – կոյթի Տան մէջ : Կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ՀԱՅ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ Տիկ. Ա. ՓԱՇԱ ՆԻՊԱՐԻ եւ ԿՈՄՍ Տ'ԱՐՍՖՕԹի

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ, ԺԱՄԸ 17ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

HOTEL GEORGE V

Մէջպողային «Աթթաքսիոնները» անակնկալները, ձրի «պոթիյօն»

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ — ՆԱԻՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Սեղաններու համար դիմել՝

Union Générale Arménienne de Bienfaisance

11, Square Alboni, Paris (16e)

TÉLÉPHONE : TRO. 03-18

Մինչեւ ժամը 19ը չգրաւուած սեղանները ազատ կը նկատուին, «Աթթաքսիօն»ները կը սկսին ժամը 19·45ին :

ՓՕԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ֆ. Կ. Խաչէ Կեղբ· Վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացած է ոդբ· Խաչիկ Կարապետեանի մահուան առթիւ օ– գտի· կայանէն ի նպաստ, Տէր եւ Տիկ· Անդրանիկ Կարապետեանէ (Պրիւսէլ) չորս հազար ֆրանք :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Տիկին Սիրանոյշ Զաքրեան, իր ամուսնոյն Գէորգ Զաքրեանի յիշատակին հազար ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարեգործման :

Տիկին Ռոզ Հանրմեան, իր ամուսնոյն Արտաւազդ Հանրմեանի յիշատակին՝ երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչիկ Անկէնի մանուճիւղին :

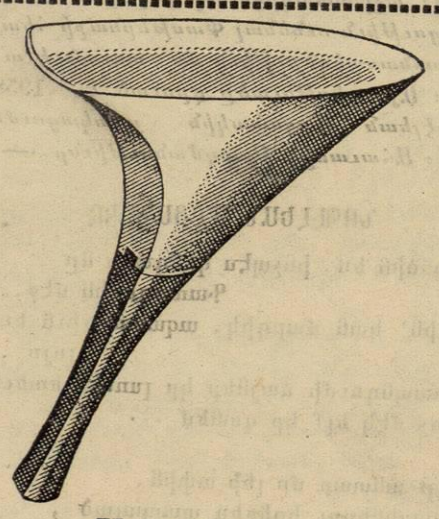
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Լիոնի մէջ, բանուկ պողոտայի վրայ 20 տարուան լաւ յաճախորդներով կօշիկի խանութ մը : (Զափի վրայ նաեւ նորոգութեան դիւրութիւն) բոլոր պարագաներով : բնակարան Ա. յարկի վրայ լաւ սենեակներով : Նպաստաւոր գին :

Հեռաձայնել 60 – 30 – 47 :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

Vanplast

Հաստատութիւնը արդէն հրապարակ հանած է իտալական վերջին նորաձեւ բարակ կռուճկները՝ կատարելագործուած ձեւրնկալ նիւթերու (*մաթիէռ փլաստիք*) եւ ալիւմին – իումի միացումով :

ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 50 – 55 – 60 65 – 70 – 75 – 80 – 85 (*նմոյշներու ձրի սպասարկութիւն*) :

VANPLAST

14, BLD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF - SEINE

Tél. : ITA 33-38
» 16-36

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ապրիլցիներէ կը հասատատուի որ 150 ֆելլահաններ սպանուեցան առջի օր Թունուզ – Ալժերիա սահմանին վրայ երբ կը փորձէին Ալժերիա մտնել ըմբոստանալուն օդնելու համար : Թունուզեան արտաքուստ ֆրանսական ձայնասփիւռին թղթակիցը՝ Ժան Լը Կեվէլ :

ՊՈՒՐԿԻՊԱ յայտարարեց թէ կ'ուզէ Տը Կոլլ հետ տեսնուիլ : Թունուզի հանրապետութեան նախագահը չէշտեց նաեւ թէ միշտ մտքին է Ֆրանքեւթունուզեան զինուորական դարձակցութիւն մը :

ԻՏԱԼԻՈՅ նախկին թագուհին յայտարարեց թէ Թոյլ պիտի չտայ որ իր ազգը չիկը իշխանուհի Մառիա – Կապրիէլլա ամուսնանայ Պարսից Շահին հետ : Թագուհին եւ իտալական շրջանակները դէմ են նման ամուսնութեան, իսկ թագաւորը շատ դժուար կացութեան մատնուած է :– Մէկ կողմէն չի կրնար իր աղջիկը մահուան մը տալ, միւս կողմէ դժուար է կայսր մը մերժել· դիմաւոր դժուարութիւնը տարիքի մեծ տարբերութենէն դատ, կրօնական է : Կաթոլիկ իշխանուհի մը չի կրնար իսլամ դառնալ, իսկ Պարսից Շահին կինն ալ չի կրնար մահմետական չըլլալ : Թեհրանի շրջանակները սակայն լաւատես են եւ կը յայտնեն թէ բանակցութիւնները լաւ ճամբու մէջ են :

ՊՈՐԻՍ ՓԱՄԹԵՐՆԱՔ որոշեց այլեւս ոչ մէկ լրագրող ընդունիլ : Ապրպարեւ վերջերս անդլիական թերթերու թղթակիցներ տեսակցութիւններ ունեցած էին եւ անոնցմէ մէկը՝ Պրաուն (Տէյլի Մէյլ) մամուլին յանձնած էր իր տպաւորութիւնները եւ բանաստեղծութիւն մը (տես՝ Գ էջ) : Փամթերնաք կ'ըսէ որ այդ բանաստեղծութիւնը հրապարակուելու չէր սահմանուած այլ պիտի յանձնուէր Տիկ· ըոյարթի, նուէր՝ հեղինակին կողմէ :

ՍԹՈՔՀՈԼՄԻՆ կը հաղորդեն թէ Անաստաս Միկոյեանի օգնականը որ արկած ուներ պարզապէս չարժակի խանդարում մը ունեցած է : Կատարուած քննութիւնները կը հաստատեն թէ պիտումնաւոր ոչ մէկ արարք կար :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը
Առնուվիլի մէջ
ՄԱՐՏ 15ԻՆ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼՊՃԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան պաշնուամբ վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ տան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանիին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չհաւատ ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ :

2·— Զարգացումը պէտք է համապատասխանէ փրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտներ :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տարեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ամէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատարուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քննութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթացքին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայականներ :

Գրել Տեսչութեան :—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի ժամը 9ին Քաֆէ Բա – տէլ սրահը :

Կը խօսի ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ :

Նիւթ՝ «Հայկական հարցը վերջին բառասնամեակին» : Մուտքը ազատ է :

Մոսկուայի Ինքնուրիսքին եւ Ֆրանսական Օֆիս տէ Շանճի արտօնութեամբ, նոր պայմաններ, ծրարներ ղրկելու համար Ֆ. Միութիւն :

Կ'ընդունուին նաեւ յաճախորդներու կողմէ բերուած նոր ապրանքներ, մաքսային նոր ղիներ, շատ դիւրամատչելի պայմաններ :

Իրենց հետ բերուած ապրանքներէն զատ, յաճախորդներու տրամադրութեան տակ են· նաեւ հաստատութեան պահեստները, մեծաքանակի ղիներով : Բուրդ, պօնէթքրի, կօշիկ եւ ղեղօրայք : Բոլոր ծախքերը ղիներէն մէկ : Մաացողը ոչինչ ունի վճարելիք : Պահանջեցէք մեր սակագինը եւ մանրամասնութիւնները :

SICOMEX

20, Rue Royale, Paris 8·
Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Ծրարները կը ստացուին մէկ ամիսէն, հաստատուած ստացողին ստորագրութեամբ իսկ :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՀԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՐԵՑԷՔ

BOSPHORE

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*առւսամ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

1959 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ

MORY et Cie

Հաստատութիւնը սկսած է շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարել դէպի Խ· Միութիւն ծրարներու առաքումը :

ԳԻՆԵՐԸ ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԻՋԱԾ ԵՆ

Դիմեցէք մեր նոր ղիները ստանալու համար, ղրկուը, հետեւեալ հասցէին :—

Service C des Colis Postaux
10, Rue St-Quentin, Paris 10

*կամ հեռաձայնել :—***NOR. 40 72 & 50 83**

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
17
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MARDI
17 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8322 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4223

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

—o—

Երբ յետպատերազմեան ակնարկ մը կը նետենք «Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ»ուն երեսնամեայ կեանքին վրայ, կը տեսնենք, որ անոնք իրենց հիմնադրու-թեան թուականէն (1929) սկսեալ տասը տարի այս անունին տակ ապրեցան եւ հրատարակեցին տասը հատորները :

(Ճիշդ է, որ տասներորդ հատորը (Արտաշէս Յարութիւնեան) լոյս տեսաւ 1937-ին, սակայն մինչեւ 1939 ուրիշ գիրք չհրատարակուեցաւ) :

Մատենաշարի այս առաջին չարքին հիմնադիրներէն վեցը մեզմէ Մեծ Եղեռնի զոհերը էին — Ռուբէն Զարդարեան, Մելիոն Կիւրճեան (Հրանդ), Գեղամ Բարսեղեան, Գրիգոր Զօհրապ, Տիգրան Զէօ-կիւրեան եւ Արտ. Յարութիւնեան) :

Մնացեալ չորսէն Գեղամ Տէր-Պետեանը, Մուշի նախկին օսմանեան եւ-րեսփոխան Գեղամը, չտարակուսեցաւ հիւանդութեան պատճառաւ : Մնաց Պոլիս ուր մահկանացուն կնքեց 28 Նոյ. 1918ին, Զինադադարէն երկու չաբաթ վերջ :

Երուանդ Օտեան տարապրուած մտաւորականներու սակաւաթիւ վերապրողներէն էր : Մեռաւ 3 Հոկտեմբեր 1926ին Գահիրէի մէջ :

Միւս երկուքն էին Արփիար Արփիարեան եւ Օհան Կարօ, որոնց մասին խօսեցանք արդէն :

Ն. Գ. Բարեկամները իրենց սկզբնական ցանկի հեղինակներէն միայն Տիրան Զօրբաքեանի (Ինտրա) համար խոստացած հատորն է, որ չկրցան հրատարակել :

1939ին երբ անուն փոխելով դարձան հայ Գրագէտներու Բարեկամներ, հիմնադիր իւր ինքն անդամներէն մնացած էին չորս հոգի միայն, որոնց վրայ աւելցեր էին երկու նոր անդամներ :

Այս առթիւ հրատարակուած իրենց յայտարարութեան մէջ կ'ըսէին թէ Հ. Գ. Բ. հրատարակչական մարմինը «առանց երբեք շեղելու իր հիմնական նպատակէն, կ'ընդարձակէ իր գործունէութեան դաշտը եւ կ'առաջադրէ հրատարակել նաեւ երիտասարդ կամ տարեց, կեանքի հեղինակներու գործերն ևս» :

Նոր չարքին մէջ լոյս տեսան ութ հատորներ :

Երբ 1955ին հրատարակուեցաւ վէրջին գիրքը (Ե. Տէմիրճիպաշեան), Հ. Գ. Բ.ի ութ հոգիանոց կազմին մէջ հիմնադիրներէն երեքը միայն մնացեր էին :

Վէրջին չորս տարիներու ընթացքին Հ. Գ. Բ.ը բոլորովին անգործութեան դատապարտուած էր : Այնպէս որ «լուծարք»ը միակ ելքն էր :

Մպղենք որ Համազգայինի կեդրոնական վարչութիւնը աւելի բախտաւոր ըլլայ եւ Պէյրութի մէջ չարունակէ երեսուն տարի առաջ Փարիզի մէջ սկսուած գեղեցիկ ձեռնարկը : Արդէն հիմնադիրներէն երկու հոգի (Սիմոն Վրացեան եւ Կարօ Սասունի) Լիբանանի մայրաքաղաքին մէջ հաստատուած են տարիներէ ի վեր :

Նիւթական չահը չէր հիմնադիրներուն նպատակը :

Համաշխարհային անտեսական տագնապի ամէնէն ծանր օրերուն կը գործադիրէր իրենց ձեռնարկը : 1931էն սկսեալ հետզհետէ սաստկացաւ տագնապը, մինչեւ որ հասաւ 1939ի պատերազմը :

Տուեալ պայմաններուն մէջ յաջողութիւն մը պէտք է նկատել հրատարակչական այս գործը :

Գրասէրները այսօր իրենց մատենադարանին մէջ ունին 18 գեղեցիկ հատորներ, որոնց առաջին չարքը (10 գիրք) տպուած է մասնաւոր խնամքով եւ կը զարնգուն երկրորդէն, հրատարակուած պատերազմի ընթացքին եւ անկէ վերջ :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՏԸ ԿՈՒԻ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏԸ

—o—

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒԼՈՒԶԻ ՄԷՋ

•

Հանրապետութեան Նախագահը ձեռնարկեց իր առաջին ճամբորդութեան՝ Ֆրանսայի Հարաւ – Արեւմուտքը :

Հակառակ անոր որ կարգ մը չրջանակներ վերապահ էին եւ նոյնիսկ մամուլը՝ (Լա Տեփէշ տիւ Միտի) աննպաստ յօդուածներ կը հրատարակէր, Շաբաթ օր Զօր. Տը Կոլ չերմ ընդունելութիւն մը գտաւ քան տպաւ Թուլուզցիներու կողմէ : Բափփթիլ հրապարակին վրայ խըմբուած ամբոխը խանդավառականչերով դիմաւորեց զայն :

Համալսարանական երիտասարդները մեծ ընդունելութիւն մը ըրին Ուսանողական Ոստանին մէջ :

Առտուան դէմ այցելած էր «սիւա – ալիասիոն»ի գործարանները, ուր ոտի – կոններու չղթան ճեղքելով բանուորներու մէջ մտաւ եւ սկսաւ սեղմել ամէն կողմէ իրեն երկարող ձեռքերը :

Իր չրջապտոյտին առաջին օրը յատկացուցած էր այցելութիւններու : Ճարտարարուեստական բոլոր մեծ կեդրոնները աչքէ անցուց, մէկ օրուան մէջ յաջորդաբար վեց ճառեր խօսելով :

« Սիւա – ալիասիոն»ի գործարանին մեծ սրահին մէջ, երկու հազար բանուորներու ներկայութեան խօսելով, Նախագահը ըսաւ. — «Դուք բախտ ունիք, որովհետեւ մեծ գործի մը մաս կը կազմէք : Ֆրանսա բախտ ունի, որովհետեւ այն գործերը, որ դուք կը կատարէք, կը փոստեն թէ Ֆրանսա կը դանուի իր կոչումին բարձրութեան վրայ » :

Նախագահը կարճ ճառ մը խօսեցաւ նաեւ Օնոի երկրագործական պլորոցին մէջ, ուր յիչատակի մեռալիոն մը չանձնուեցաւ իրեն : Տը Կոլ հետաքրքրուեցաւ ուսանողներու ապրելակերպով, կրթական ծրագրով եւն. :

Ուչպրաւ է Ուսանողական Ոստանի մէջ արտասանած իր ճառը. — « Նախ պարզապէս ձեզի պէտք է ըսեմ թէ որքան ապրուած եմ այն բոլորէն՝ որ տեսայ Թուլուզի մէջ : Պետութիւնը պարտական-նութիւն ունի դիտական փնտռտուքներու եւ կրթութեան համար նպաստաւոր կլիմայ մը ստեղծել ազգին մէջ : Պետութիւնը պէտք է կարգի դնէ այս գործերուն ամբողջութիւնը, դիտական փնտռտուքներ կատարողներուն ձգելով իրենց աղատութիւնը : Պետութիւնը պէտք է ճշդէ թէ դիտական փնտռտուքներու մէջ ինչ բանը օգտակար է ժողովուրդին » :

Իր եզրակացութեան մէջ, Նախագահը յայտնեց Թուլուզի Համալսարանին եւ բովանդակ Ֆրանսայի վրայ, ապրնունելով անոնք՝ որ կ'աչխատին մարդու բարօրութեան համար :

Բափփթիլ հրապարակին վրայ խմբուած Թուլուզցիներու չնորհակալութիւն յայտնելէ առաջ, քաղաքապետարանին մէջ յայտարարած էր .— Ունինք թչնամիներ եւ դաչնակիցներ, որոնք բարեացակամ չեն միշտ : Մրցակցութեան մէջ ենք : Մեր տեղը պէտք է բանանք ճիգով եւ զոհողութեամբ : Ամէն բան այս է : Վատահ եմ որ պիտի յաջողինք :

Կիրակի առաւօտ Թուլուզի մայր տաճարին մէջ արարողութեան ներկայ ըլլալէ առաջ, Զօր. Տը Կոլ պնաց Ֆուա, ուր հասաւ ժամը 11·30ին : Թաղապետարանին մէջ խօսակցութիւններ ունեցաւ նախկին ռազմիկներու եւ քաղաքին գլխավոր դէմքերուն հետ, ընդունելութեան մը ներկայ չգտնուող պատասխանատուներու չուրջ :

Այնուհետեւ կարճ ճառ մը խօսեցաւ մեծ հրապարակին վրայ խմբուած Ֆուայցիներուն.— « Տը Կոլ, Հանրապետութեան Նախագահ, ձեզի կ'ըսէ. ես կը հաւատամ մեր երկրին մեծ, զօրաւոր ու երջանիկ ապագային : Ես վատահ եմ նաեւ, որ ներքին թէ արտաքին ճակատներու վրայ մեր առջեւ ցցուող խոչընդոտները պիտի անցնինք : Ինձ համար բաւական է տեսնել Ֆրանսայի երիտասարդութիւնը, բոլոր այս տղաքը՝ վատահ ըլլալու համար որ ապագան մերն է : Ամբողջ սրտով, վատահութեամբ, կ'ըսեմ ձեզի. կեցցէ՛ Հանրապետութիւնը, կեցցէ՛ Ֆրանսան » :

Ֆուայի մէջ մօտ երեք ժամ մնալէ յետոյ, Նախագահը դնաց Փէրփինեան : Թաղապետարանի մեծ հրապարակին վրայ հաւաքուած ժողովուրդին խանդավառ ընդունելութեան պատասխանելով ճառ մը խօսեցաւ, որ եզրակացուց հետեւեալ բառերով.— Մեր բոլորին միջեւ միասնականութիւն մը կայ, կապ մը՝ որ մեր բոլորը կը պահէ իրարու մօտ : Այո, վատահ եմ, ապագան մեզի կը պատկանի : Կեանքիս վերջալոյսին աւելի քան երբեք համոզուած եմ, դիտեմ որ երիտասարդները կը դրաւեն մեր մեծերուն տեղերը եւ պատրաստ են նաեւ դրաւելու իմ տեղս. կանխաւ կ'ողջունեմ անոնց ապագան :

ԻՐԱՒՔԻ ՄԷՋ

ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

•

Համաձայն սուրիական «Սութ Ուլ Ա-լար» թերթին, կացութիւնը չատ ծանրացած է Նաճաֆի Շեյխ Սուրը քաղաքին մէջ, ուր համայնավարները վերջերս սպանեցին մեծ խլէման՝ Ալիթիւլլահ էլ Զան – ճանի : Թերթը կը չեշտէ թէ բազմաթիւ խլէմաններ, Քուրանը իրենց ձեռքին Նաճաֆի փողոցներուն մէջ ցոյց մը ըրին Համայնավարներու դէմ :

Հարաւային ցեղախումբերու պատկանող հազարաւոր ձիաւորներ, մինչեւ ատամները զինուած, անմիջապէս օգնութեան հասած են խլէմաններուն, լեցնելով քաղաքին փողոցները : Տեղի ունեցած են արիւնալի բախումներ, համայնավարներու հետ : Կրակի հարուածները պատած են երկու կողմէ ալ : Կռիւը այն-քան տաքցած է՝ որ մարդիկ դէմ դիմաց, դանակներով չարունակած են պայքարը. համայնավարները պարտուած են : Բազմաթիւ մեռեալներ եւ վիրաւորներ կան :

Նոյն թերթը կ'աւելցնէ թէ բոլոր կրօնապետները կը մերժեն պաղատագիր երթալ, այնքան ատեն որ համայնավարները չեն մեկուսացուած :

Սուրիական ուրիշ թերթի մը համաձայն «Ալ Ալամ», հակահամայնավար ոստիկանները կը քաշեն դէպի Պաղտատ :

Իրաքեան մամուլին համաձայն, կրօնապետները վարչապետարանի յայտնած են թէ պէտք է զգուչանալ համայնավարներէ, որոնք մեծ վտանգ մը կը ներկայացնեն երկրին համար : Քասըմ չնորհակալութիւն յայտնած է այս զգուշութեան հեղինակներուն, խոստանալով որ ուչադրութիւն պիտի ընէ, աւելցնելով թէ երկրին վերադարձ իշխանութիւնը իր ձեռքերուն մէջ կը պահուի, ոչ ոք կրնայ չարժիլ առանց իր հրամանին :

Թեամբ : Այս բոլորը սկսած են արդէն : Վատահ եմ որ պիտի յաջողինք :

Գնահատանքի խօսք միայն ունինք հիմնադիրներուն, գործակիցներուն եւ մեկենասներուն համար, որոնց զոհողութեան չնորհիւ հայ գրականութեան անդաստանը հարստացած է տասնեւեօթը հեղինակներու ընտիր էջերով :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎՐԱՍՏԱՆի Հանրապետութեան խորհրդարանի նախկին անդամ Կրեկուար Ուրթաձէ մեռած է Փարիզի մէջ Փետրուար 11ին : Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցած է Շաբաթ կէսօրէ վերջ, Փարիզի վրացական եկեղեցին. ծանօթ գիւտա-գէտ եւ գրագէտ էր :

ԱՄԵՐԻԿԱՅի Արտաքին նախարար Ճոն Ֆոսթըր Տըլլըս խլիրդէ (քանսէր) կը տառապի : Անկարելի է նաեւ գործողութեան ենթարկել : Բոլոր մասնագէտները կը ջանան Ք. ճառագայթներով փրկել Տըլլըսի կեանքը : Այդընհանուրը այցելութիւն մը տուած է բայց յայտարարած է թէ փոխանորդ տակաւին պիտի չնչանակէ : Հաւանական թեկնածուներն են, սակայն, Տըլլաս Տիլլըն, Հերթեր, Քաթօթ Լօճ :

ԺՈՐԺ ՊԻՏՕ կիրակի օր խօսք առնելով Քրիստոնեայ Ժողովրդավարութեան «ազգային Օրուան» ըսաւ.— Մեզի համար, մէկ հրամայական՝ դիւրացնել տղոչին ցանկերու կազմութիւնը, համայնավար-ներուն գործը ձախողեցնելու համար, ոչ մէկ կուսակցութիւն, ինքն իրեն կրնայ ազգը փրկել, չէչտեց նախկին վարչապետը : Քաղաքական կայունութիւնը ապահովուած չէ նոյնիսկ երբ Ֆրանսացիներ ութտուն առ հարիւրը այո կ'ըսէ :

ՔՈՒՊԱՅի վարչապետը Քարտոնա հըրաժարեցաւ յայտարարելով թէ դինքը պիտի փոխարինէ բանակին ընդհ. պետ՝ Ֆիտէլ Գաստրօ : Կը թուի թէ Քարտոնայի դահլիճը ուզած է հեռանալ ընկերային տագնապի մը ժամանակ, արդարեւ հազարաւոր բանթողներ կան ներկայիս Քուպայի մէջ :

ՌՈՒՄԱՆԻԱՅԷն դէպի Իսրայէլ Հրեաներու գաղթը վերսկսաւ այս չաբաթ : Ամառուընէ ի վեր 15·000 Հրեաներ հեռացած են Ռումանիայէն : 1959ի համար ներգաղթողներու ամբողջ թիւը պիտի հասնի 25 հազարի :

ՊԱՂՏԱՏի ձայնասփիւռը կոչ ըրաւ աչխատաւորներուն որպէսզի միանան եւ ընկերակցութիւններ կազմեն : Մինչեւ վերջերս արգիլուած էր Իրաքի մէջ աչխատաւորական ընկերակցութիւն կազմել :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ մը տեղի ունեցաւ Փեչտայի մէջ բանուորի մը դիմումին վրայ : Արարողութեան ներկայ եղած են, քաղաքական եւ ընկերակցութեանց պատասխանատուներ : Տեղական կոմիտէի քարտուղարուհին կնքամայր եղած է : Նորածինին ազգային կենացը բազմաթիւ դաւաթներ պարպուած են, ըստ պատրաստական երդերով : Ծանօթ է որ Ռ. Մութեան մէջ կոմսոմոլը կը փորձէ աչխարհական արարողութիւններով, մանաւանդ ամուսնութեան ժամանակ, պայքարիլ եկեղեցւոյ ազդեցութեան դէմ երի-տասարդութեան վրայ :

ԶՈՒԻՅԵՐԻԱՅէն արտաքսուած է վերման լրագրուհի մը որ թղթակիցն էր աբեւելեան Գերմանիոյ Ա. Ին. Տի գործակալութեան : Կը կարծուի թէ արտաքսման պատճառը այն է որ Զուիցերիացիները դժուարութիւններ ունին միշտ արեւելեան Գերմանիոյ մէկ եւ նոյն տեղը իշխանութիւնները կը խնդրեն դուիցերիական ձայնասփիւռի հաղորդումները :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Office Français de Protection
des Refugiés et Apatrides
7 Rue Copernic, Paris 16

Փակ է Փետրուար 20էն Մարտ 2, փոխադրութեան պատճառով :

Ոչ մէկ այցելութիւն կամ դիմում այդ ժամանակաշրջանին :

Մարտ 2էն վերջ դիմել նոր հասցէին՝

Hôtel Majestic
Avenue Kleber (métro Kleber)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Զ.

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻ ՎԵՐԱԿԱԶՈՒԻՑՈՒՄԸ

Կրթական գործի վերակազմության մասին կենտկոմին ուղղուած Պրուչչեւի նամակը իր հիմնական գծերով հաւանութեան է արժանանում կենտկոմի եւ կառավարութեան կողմից, որոնք բաւականին մեծ յանձնարարութիւններ կատարելուց յետոյ, թէզիսներ անուան տակ, գնում են իրենց որոշումները համաժողովրդական քննարկման: Ինչպէս արդէն մատնանշել էինք մեր նախորդ յօդուածներից մէկում, այդ քննարկումը ձեւական բնոյթ չի կրել եւ թէզիսները քննութեան ու քննադատութեան են բաւական ազատ կերպով թէ Մոսկուայի եւ թէ ազգային հանրապետութիւնների մամուլում:

Այդ ամբողջ նիւթը ի նկատի առնելով մենք ի վիճակի չենք եղած եւ պէտք էլ չեմ համարում: Մեզ եւ մեր ընթերցողներին համար հետաքրքրականն է այն քննարկումը, որ կատարուել է Հայաստանում: Դրա վրայ էլ պիտի ծանրանանք ղեկաւորապէս:

Պրուչչեւի առաջարկների եւ կենտկոմի ու կառավարութեան թէզիսների քննարկումը կատարել են դպրոցների տեսուչները եւ ուսուցիչները, աշակերտների ծնողքները, ղեկտական աշխատողները եւ որակեալ դիտնականները: Սրանց մեծ մասը վճռական կերպով դէմ է արտայայտուել ութամեայ ուսուցումից յետոյ բոլոր երիտասարդների անվիճական նեղ դրամանը արտադրութեան մէջ (ֆիզիքական աշխատանք ձեռնարկներում, դործարաններում եւ կոլտնտեսութիւնների): Աշակերտների ծնողքները, դէմ արտայայտուելով ութնամեակից յետոյ 15 – 16 տարեկաններին ուսուցման ընդհատման (միջնակարգի առաջին էտապ), այն վտաստարկութիւն են մէջ բերել, որ ուսուցման վաղաժամ աւարտումը վատ ազդեցութիւն կ'ունենայ երեխաների զարգացման վրայ: Այսպէս, օրինակ, ոմն ճարտարագէտ Լանդէ գրում է Մոսկուայի «Լիտիրատուրնայա Գազէտա»ի մէջ, որ «15 – 16 տարեկան պատանիների մշտական աշխատանքը արտադրութեան մէջ կը դժուարացնի երիտասարդների եւ աղջիկների ֆիզիքական եւ հոգեկան զարգացումը»: Մի շարք դիտնականներ, ինչպէս, օրինակ, ակադեմական Սեմէնովը, Մոսկուայի համալսարանի տեսուչ Պետրովսկին, մանկավարժական դիտութիւնների ակադեմիայի թղթակից – անդամ Արսէնեւը եւ շատ ուրիշները այն կարծիքն են յայտնել որ եթէ ուսուցման մէջ ընդհատում կատարուի՝ կարելի պիտի չլինի ժողովրդական տնտեսութեանը տալ բարձրորակ կադրեր: Վերոյիշեալները յայտարարել են, որ պէտք է հրաժարուել ընդհատում առաջ բերելուց ոչ մի – այն ութամեայ եւ լրիւ միջնակարգ դպրոցի, այլ նաեւ այս վերջինի եւ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութեան (բուհի) միջեւ:

Ամէնից խիստ, սակայն, դէմ է արտայայտուել Սով. Միութեան Գիտութեան Ակադեմիայի նախագահ Նեմէկեանովը «Լիտերատուրնայի Գագէտայի» Դեկտ. 20ի, թիւի մէջ: «Ժողովրդական կրթութեան մեր սիստեմը, գրում է նա, վատ չէ··· միջնակարգի շրջանաւարտները պէտք է հնարաւորութիւն ունենան բուհ մտնելու, եթէ նրանք ցանկանում են եւ ունեն համապատասխան ընդունակութիւններ: Կրթութեան իրաւահաւասար ընթացաշրջան եւ իրաւահաւասար առարկայի ուսուցում ունի իր առաւել լաւ տարիքը: Իմ փորձը ցոյց է տալիս, որ այդպիսի տարիք բարձրագոյն դպրոցում ուսանելու համար հանդիսանում է 17ից 22 – 23 տարեկան հասակը: Ուշ մնալու իւրաքանչիւր տարի կորուստ է քնաթոսական տեսակէտից եւ մեծ կորուստ է պետութեան համար»: Շարունակութեան մէջ Նեմէկեանովը յայտարարում է, որ խիստ կարեւոր է կատարել ուսուցումը, առանց ընդհատումի, «ամէն մարդ գիտէ լէ որքան դժուար է վերստին սկսիլ սովորել, երբ կորցնում ես քէկուզ մէկ տարի»: Նա դէմ է արտայայտուում նաեւ հեռակայ (թղթակցութեամբ) ուսուցումի դերագնահատմանը, ասելով, որ «առաւօսր միշտ նախընտրելի է քան երեկոն»:

Այս առարկութիւնները ուղղուած են Պրուչչեւի եւ կենտկոմի թէզիսների մէջ ծրագրուած «բարենորոգումների» ևի մունեթների դէմ:

Հայաստանում, բնականաբար, չեն համարձակուել այդքան հեռու գնալ: Իրենց կարծիքը յայտնողները ընդունում են միջնակարգ դպրոցը երկու էտապների բաժանման սկզբունքը, ինչպէս նաեւ առաջին էտապի աւարտողներին արտադրութեան մէջ ներգրաւելու առաջարկը որ արել է Պրուչչեւը իր նամակի մէջ եւ որ իւրացրել են կենտկոմն ու կառավարութիւնը այն թէզիսների մէջ, որ տրատարակել են նրանք: Կրթական գործի վերակառուցման հարցի քննարկումը Հայաստանում արտայայտուել է կոնկրետ նրանց փոխանակութեամբ դպրոցի հետ կապուած այնպիսի հարցերի շուրջը, որոնք առաւելապէս տեղական բնոյթ են կրում: Այդ հարցերից առաջինը լեզուների ուսուցման հարցն է:

Թէզիսների մէջ այդ խնդիրը առկախ է ձգուած: «Պէտք է ուսումնասիրել այն հարցը, ասուած է թէզիսների մէջ, որ ծնողներին իրաւունք տրուի վճռելու, թէ ինչ լեզուի դպրոց տալ իրենց երեխաներին: Եթէ երեխան սովորելու է այն դպրոցում, որտեղ դասաւանդումը տարուում է միութենական կամ աւտոնոմ ռես – պուբլիկաներից մէկի լեզուով, ապա նա ըստ ցանկութեան կարող է սովորել նաեւ ռուսաց լեզու: Եւ ընդհակառակն, եթէ երեխան սովորելու է ռուսական դպրոցում, ապա կարող է ըստ ցանկութեան սովորել միութենական կամ աւտոնոմ ռեսպուբլիկաներից մէկի լեզուն»: Ուրեմն Հայաստանում, որ միութենական ռես – պուբլիկա է, Ռուսաց լեզուի դասաւանդումը հայկական դպրոցներում պարտադիր չի դառնում, ինչպէս նաեւ հայերէն լեզուի դասաւանդումը չի դառնում պարտադիր Հայաստանում գոյութիւն ունեցող ռուսական դպրոցներում:

Միութենական բոլոր հանրապետութիւնները եւ նրանց կարգին նաեւ Հայաստանը դէմ են արտայայտուել Ռուսաց լեզուի ուսուցումը «ըստ ցանկութեան» դարձնելու ակզբունքին: Նրանք բոլորն էլ անհրաժեշտ են համարել Ռուսաց լեզուի պարտադիր ուսուցումը:

Գալով հայերէնի ուսուցմանը՝ Հայաստանի ռուսական, ատրբէջանական եւ քրտական դպրոցներում, այդ մասին կարծիքները տարբերուել են: Ոմանք անհրաժեշտ են համարել հայերէն լեզուի ուսուցումը Հայաստանի փոքրամասնութիւնների դպրոցներում, իսկ չատերն էլ այն կարծիքն են պաշտպանել, որ հայերէնի ուսուցումը պարտադիր կարող է լինել փոքրամասնութեանց դպրոցները յաճախող հայ աշակերտների համար միայն: Իրականի մէջ խնդիրը վերաբերում է Հայաստանի ռուսական դպրոցներին, որոնց մէջ Հայերը կազմում են աշակերտական 80 առ հարիւրը («Սով. Մանկավարժ» թ. 8):

Շատ բնորոշ մի երեւոյթ, որ անուշադիր ձգել չի կարելի: Կուսակցական եւ պետական բարձրաստիճան պաշտօնեաները, օրինակ կրթական մինիստր Շ. Սի – մոնեանը, կենտկոմի քարտ. Հր. Մար – դարեանը եւ այլն, պաշտպանել են այն տեսակէտը, որ հայերէնի ուսուցումը պարտադիր պէտք է լինի միայն Հայաստանի, փոքրամասնութեանց դպրոցներում սովորող հայ աշակերտների համար, իսկ Հայաստանի միւս ազգութեանց դպրոցներում «հայրենիքի պետութեան» լեզուի դասաւանդութիւնը պարտադիր չէ: Կրթական գործի աշխատաւորների մեծամասնութիւնը, գլուխ ունենալով մանկավարժական ինստիտուտի տնօրէն (դիրեկտոր) Համազասպեանը, այն կարծիքն է յայտնել, որ հայերէն լեզուի դասաւանդութիւնը պիտի դառնայ պարտադիր Հայաստանի բոլոր դպրոցների համար:

Դժբախտաբար, յաղթանակել է կուսակցական եւ պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարների տեսակէտը, որ եւ պաշտպանել է Դեր. Խորհուրդի նստաշրջանում արտասանած իր ճառի մէջ Հայաստանի պատգամաւոր Հր. Մարգարեանը (Հայաստանի կոմկուսի կենտկոմի քարտուղար):

Նրա ճառը լեզուների ուսուցման առանձին հեռանկարութիւն է ներկայացնում մանաւանդ երբ այն համեմատում ենք այն ելոյթների հետ, որ նոյն հարցի մասին ունեցել են Վրաստանի պատգամաւորները՝ Ի. Դոլիձէն եւ Ի. Աբաշիձէն:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԸ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՄԷՋ

—o—

Փարիզի Համազգային ընկերութիւնը ամառնան ասուլիսներու չարքի մը ձեռնարկած ըլլալով, բացումը կատարեց թէյասեղանով մը, Փետրուար 7ին, Շարաթ գիշեր Մշակոյթի Տան մէջ:

Համազգային եւ Մշակոյթի Տուն ··· Մշակութային ձեռնարկ, Մշակոյթի Տան մէջ··· գնահատելի եւ ուրախալի երեւոյթ խնդալէս:

Առաջին անգամն էր որ նման ձեռնարկ մը կը կատարուէր այդ կիսաւարտ սրահին մէջ, այն ալ մշակութային միութեան մը՝ Համազգայինի կողմէ:

Երկսեռ բազմութիւն մը փութացած էր լեցնել սրահը, որու ջերմութիւնը ապահոված էր

Ընկ. Պարսամեան, քանդման ճառով մը պատկերացուց միութեան անցեալն ու ներկան, վեր հանելով անոր կատարած դերը ի նպաստ հայ մշակոյթի պահպանման, եւ աւելցուց՝ «բաւական ժամանակ է դադրած էին մեր լսարանները, որովհետեւ ծրագրած էինք նոր կերպարանք տալ մեր գործունէութեան եւ մանաւանդ կը սպասէինք որ այս մշակոյթի կեդրոնը ի վիճակի ըլլար հիւրընկալել մեզ իր ծոցին մէջ: Սրճարաններու մէջ մշակոյթի նուիրուած գործ, իր լուրջ անպատեհութիւններն ունէր:»

«Այսօր հպարտ ենք որ Մշակոյթի Տան յանձնախումբի աշխատանքները յաջողութեամբ պսակուած են եւ մենք, հոս, մեր տան մէջ է որ կը կատարենք նոր չրջանի բացումը»:

«Ուրախալի լուր մը ունիմ յայտնելու ձեզի: Հայ Գրագէտներու Բարեկամները, իրենց սեփականութիւնը եղող հարիւրաւոր հատորներ, մօտ երկու միլիոն արժողութեամբ կընուիրեն Համազգայինին»: Որոնընդոստ ծափահարութիւններ:

Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Հրանտ Սամուէլ, որ Համազգայինի հիմնարկութեան պատմականը ընելէ յետոյ, կը յիշէ անուններ ոգեցեալ հիմնադիրներուն ու կ'աւելցնէ.

«Երեսուն տարիներէ ի վեր Փէյրութի Փալանճեան ճեմարանը մեզի կուտայ հայկական ոգիով կրթուած բազմաթիւ երիտասարդներ, կրթական մշակներ եւ մտաւորականներ»:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒՄՆԵՐ

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

—o—

Ցոյց տուինք հայ գաղթականութեան պատմական չրջանակը մեր երկրին մէջ: Վերլուծեցինք յետոյ «հայ» ազգանունէն չինուած տեղանունները թէ՛ Մոլտովայի եւ թէ՛ Մունթենիոյ ու Թրանսիլվանիոյ մէջ, վերջացնելով հայկական կարգ մը արմատներէ կազմուած երեք տեղանուն – ներով, ինչպէս են Գանդուր, Կայտառ եւ Ոսպան:

Ներկայ յօդուածիս մէջ կ'ուզէի քննել չարք մը տեղանուններ, կազմուած Մոլտովա հասատատուած կարգ մը Հայերու ընտանեկան անուններով, ինչպէս Հան – էոյեան, Քամարզան, Գալեան եւ Կոյ – լաւ: Ցիշենք, որ Ֆաչիկ Հանքոյեան մը 1521ին չինեց Սուչաւայի Ս. Ֆաչ եկեղեցին: Իր անունը, Քրիստեա Հանքօ կամ Հընքու (Հանքոյի ռումանական ձեւը) կ'երեւի Մոլտովական վաւերագրերու մէջ:

Ուրիշ Հընքու մը յիշուած է 1517ի մէկ վաւերագրի մէջ, իբրեւ Սուչաւայի մէջ Մեծն Շթեֆանի Գ. մատռուակ: Մատռուակ Հանքօ մըն ալ կ'երեւի 1528ի մէկ վաւերագրին մէջ. սակայն կը գտնենք նաեւ մեծ հողատէր Հանքօ, 1479 թուականին պատկանող վաւերագրի մը մէջ, իսկ 1488ին՝ իբրեւ Հընքուց կալուածին սեփականատէր: Խիստ չահեկան է այս տեղանուններու պատմութիւնը, բայց չենք կրնար ներկայացնել զանոնք մանրամասնօրէն սոյն յօդուածին մէջ: 1528ի վաւերագրին մէջ կը խօսուի Փեթրուս Ռառեշ իշխանին կողմէ:

Հընքուցի կալուածին ծախուելու մասին, որ սեփականութիւնն էր Մարիայի եւ Փեթրիքայի, զաւակները մատռուակ Հանքոյին:

Կը գտնենք նաեւ տեղանուններ՝ կազմուած միեւնոյն անունէն, սակայն, ռումանական եշք յետադաս մասնիկով, ինչպէս, Հընչեշք, Հընցեշք: Հընչեշք մը կայ Մոլտովական հանրապետութեան մէջ, իսկ Մոլտովայի եւ Մունթենիոյ մէջ ունինք Հընցեշք, ինչպէս, օրինակ, Մոլտովայի Սուչաւա եւ Թեքուչ ոլոյնե – րուն մէջ, յետոյ Արճեշի մօտ՝ Մունթենիոյ մէջ (ներկայիս չենք գտներ, սա – կայն, Հընցեշք տեղանունը արձանագրուած է Մունթենիոյ մէջ): Մոլտովայի մէջ կը գտնենք նաեւ Սլոպոզիա Ցընցեշք գիւղը՝ Տորոհօ ոլոյնին մէջ:

Ուրիշ տեղանուն մը կազմուած է Գալեան ընտանիքի անունէն: Սոյն անունը կ'երեւի 1488ի մէկ վաւերագրին մէջ, որմէ կ'եզրակացուի թէ Գալեան ազգականն է Փան Հանճոյի, իսկ ուրիշ վաւերագրէ մը, որ կը կրէ 1480 թուականը, կը հասկցուի թէ ան բնիկ Աքքերմանցի է: Բայց Գալեանի առաջին յիշատակութիւնը կ'երեւի մինչեւ իսկ Ժե. դարու սկիզբը, երբ վաւերագրի մը մէջ կը խօսուի Աքքերմանցի Գալեանի մը մասին: Ֆր. Մաքլէր Գալնիկ հայրանուան հետ նոյնացուց հայ անուն մը: Ես կ'ենթադրեմ թէ Գալեանի եւ Գալնիկի մէջ, որ մոլտովական վաւերագրերու մէջ յիշուած է իբրեւ հայ, գոյութիւն ունի հասարակաց արմատ մը: Այլապէս, Մ. Քոգընիքեանու իր «Մոլտովական վաւերագրեր նախքան մեծն Շթեֆան» գործին մէջ կ'արտայայտուի ի նպաստ Գալեանի հայկական ծագման: Այս նկատումները դիս կը մղեն տեսնել Պոթոշան ոլոյնի Գալեանցուց գիւղը, ինչպէս եւ Գալիեենեշքը (Գաքը – ու), կազմուած միեւնոյն անունէն, եշք յետադաս մասնիկով, հայկական ծագումով տեղանուններ, առաջ եկած կարգ մը հայ ընտանեկան անուններէ: Պէտք է նշել թէ Գրլիեենեշք անունով գիւղը, կ'երեւի Ժե. դարուն, իսկը Գալեանցուցը Ժզ. դարուն: Երկուքն ալ կ'երեւին յետադայ դարերուն Գրլիեենեշք ձեւին տակ:

Ուրիշ տեղանուն մըն է նաեւ Քըմբրզաճի, Մոլտովայի Ֆըլթիչեն ոլոյնին մէջ եւ Քըմբրզաճա, Օաչ ոլոյնին մէջ, Թրանսիլվանիոյ հիւսիսային կողմը: Քամարզան մը, Սուչաւացի հայ, կ'երեւի վաւերագրի մը մէջ, որ կը կրէ 10 Յունուար 1451 թուականը, յետոյ 1457ի մէկ վաւերագրին մէջ, Մեծն Շթեֆանի ժամանակէն մնացած: Շահեկան է նշել այն իրողութիւնը, թէ Օաչի բնակիչները դիւղը կ'անուանեն Քըմբրզաճա եւ ոչ թէ պաշտօնական անունով Քըմբրզաճա: Ակ կարելի է հետեւցնել, թէ Քամարզան Հայուն անունը կազմուած է «Քըմբրզ» բառէն: Կրնանք հարց տալ, ինչպէ՞ս Քամարզան անունը կը հասնի հիւսիսային Թրանսիլվանիա, թէեւ անուան տէրերը յիշուած են պատմականօրէն Մոլտովայի մէջ: Գիտենք, որ չատ մը հարուստ Հայեր, ինչպէս Հուլուպէյ, Շիատպէյ Սուչաւայէն մեկնեցան դէպի Լեհաստան, 1476 թուին, ուր հաստատուեցան նաեւ աւելի ուշ, Ժէ. դարուն կամ նոյն իսկ ԺԸ. դարու սկիզբը: Օաչի բնակիչներուն մասին յայտնի է, թէ իրենց համար անհրաժեշտ ապրանքները կը գնէին հայ վաճառականներէն, եկած Քարփաթեան լեռներու միւս կողմէն, Լեմպերկէն, Ստանիսլաւուվէն, Հուսթէն եւայլն: Կ'ուզէի յիշել նաեւ Կոյլաւճա (Աքքերմանի մօտ) եւ Կարապետճա (Պենտերի մօտ) հայկական գիւղերու անունները:

ՓՐՈՖ. ՎԱՀԱՆ ՊՐՆՉՑԵԱՆՈՒ

(5 Շար.)

« Համազգայինը չատ կարճ ժամանակի մէջ իր չուրջը հաւաքեց Հայութեան հոծ զանգուածը եւ իսկապէս զարձաւ համազգային: Փալանճեան քոյրերը քան հազար ոսկի նուիրեցին: Ողբացեալ Լեւոն Շանթ Հիւս. Ամերիկայի մէջ հաւաքեց 127·000 տոլար: Հարաւ. Ամերիկայի մէջ Վրացեան եւ Մարտիկեան հսկայ դուրմարներ ձեռք բերին: Այս բոլորը ապացոյց են որ ան կը վայելէ լայն համակրութիւն »:

« Մերձաւոր Արեւելքի ամենամեծ հիմնարկութիւնն է ճեմարանը, ան արդարացուց իր վրայ դրուած յոյսերը եւ ընդհանուր Հայութեան պատիւ կը բերէ »:

« Ուրեմն այս երեկոյ երեք ուրախալի երեւոյթներ կ'արձանագրենք, նախ՝ Համազգայինը կը սկսի ամառնային ասպուլիս – ներու չարք մը, երկրորդ՝ այդ ասպուլիսները տեղի պիտի ունենան Մշակոյթի Տան մէջ, եւ երրորդ Հայ Գրադէտներու Բարեկամները իրենց դոյքերը կը փոխանձեն Համազգային ընկերութեան» :

Ծօսք արուեցաւ ընկեր Զարուքճեանի որպէսզի բացատրութիւններ տայ ներկանիներուն Մշակոյթի Տան մասին: Ընկերը մանրամասնութեամբ ներկայացուց չէնքը իր յարկաբաժիններով ու գործածութեան ծրագիրներով: Տեղեկութիւններ տուաւ նորոգութեան աշխատանքներու ինչպէս նաեւ նիւթականի մասին: Ցայտնեց թէ ցարդ 15 միլիոն ծախսուած է, չէնքի դնման եւ մինչեւ այսօր կատարուած աշխատանքներու համար:

Սոյն ղումարը գոյացած է մեծ մասամբ համեստ դասակարգի լումաններով: Վերտահութիւն յայտնեց որ հայ ժողովուրդի զոհաբերութեան չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ մօտաւոր ապագային չէնքը իր ամբողջութեամբ յատկացնել նպատակին:

Սեղանապետի հրաւէրով խօսք առին.—

Ե. Նարդունի.— «Այս չէնքը ոչ միայն Փարիզի այլ ամբողջ Ֆրանսահայ գաղութին լոյսի կեդրոնը պիտի ըլլայ: Կամաւոր եմ ու պատրաստ եմ ամբողջ ուժովս տրամադրելու Համազգայինի ծրագրին: Կ'արժէ ուժ տալ այս Միութեան աշխատանքներուն, կը խնդրեմ բոլոր ընկերներէս որպէսզի իրենց մասնակցութիւնը բերեն, որովհետեւ այս գործը պատիւ կը բերէ մեզի եւ արդէն ուշ իսկ մնացած ենք »:

« Վստահ եմ որ ապագային պիտի յաջողինք նաեւ հիմնել գիշերային ժող. համալսարանը որուն համար աշխատած եմ «Յարդպոլի» օրերուն :

Ընկեր Ճանկէօզեան.— « Գոյութեան պայքար մը ունինք ըլլայ հայրենիքի ըլլայ արտասահմանի մէջ:

Գաղթաշխարհի հայութիւնը մշակոյթով կ'ուզէ պահել իր գոյութիւնը: Համազգայինին վիճակուած է կարեւոր դեր մը խաղալ այդ մարզին մէջ: Ուրախալի է որ այսօրուան նոր թափ մը կը տանայ իր ուսուիաններու ծրագրով »:

« Չենք ուզեր սակայն որ ան ըլլայ տարեցներու լսարան միայն, այլ երիտասարդները նաեւ պէտք է մասնակցին, որպէսզի տեղեակ ըլլան իրենց անցեալի մեծութեան »:

« Ներկայ պատկերը զրաւական մըն է ապրիլէն, որ ապագան աւելի փայլուն պիտի ըլլայ ու ծրագիրը յաջողութեամբ պսակուի »:

Ընկեր Օհանեան.— «Կուգամ հեռաւոր Եգիպտոսէն, հոն մեր հանդէսներու ըը – րահներուն զովութիւնը կ'ապահովենք, դուք հոս բնականէն ապահոված էք զովութիւնը, բայց իմ հոգիս տաք է ա ժմ քանի որ կը զտնուիմ Մշակոյթի Տան մէջ, հոգ չէ թէ կիսաւարտ »:

«Տասը օր է Փարիզ եմ, չգտայ տաքուկ մթնոլորտ մը, սակայն այս դիշեր, պտած եմ փնտռածս »:

« Համազգայինի հիմնադիրներ Աղբալեանը, Շանթը ճանչցայ Եգիպտոսի մէջ, այդ փառաւոր դէմքերը ճանչնալով ճանչցայ հայրենիքս : Եգիպտոս մեր ատեն մէջ հիմնուած է Համազգայինը, համեստ որահներով սկսած՝ ուռճացած, հասած է ներկայ փառաւոր վիճակին, որ հպարտութիւն կը պատճառէ :»

« Ցուսարեր »ի չէնքը գրեթէ ոչինչով ւկսանք , ու լրջօրէն մտահոգուած էինք, բայց մեր սպասածէն աւելին եղաւ, եւ այսօր ունինք 300·000 անգլ· ոսկի արժողութեամբ չէնք մը »:

« Մեր ժողովուրդը տուղ է երբ չօշափելի գործ մը տեսնէ, դուք ունիք չօշափելի գործը, չէնքը, վստահ եմ որ կատարելութեան պիտի կրնանք հասցնել գայն ու պիտի գարդարենք ձեր հայկական արուեստով »:

Ընկ· Ծ· Դատաւորեան.— «Բարեկամներէս մին կը դժգոհէր թէ մեզի կը պակսի համալսարան: Ուրախալի երեւոյթ է այսօր տեսնել ու լսել որ Համազգայինը բացի իր ամսօրեայ ասուլիսներէն պիտի ունենայ նաեւ ժողովրդային համալսարան: Սրտանց կը մաղթեմ որ ան յաջողի իր ծրագրին մէջ:

«Հետաքրքրական պիտի ըլլար սակայն իմանալ մօտ օրէն անոր ծրագիրը, որպէսզի մենք ալ մեր կարգին հրաւիրենք երիտասարդները գալ ու հաղորդուիլ հայ մշակոյթով »:

Կ· Մեհեան.— Երբ կը խօսուի մշակոյթի մասին անորոշ ոչինչ կը մնայ: Կայ սակայն իրողութիւն մը որ չփոթութիւն ստեղծած է: Ոմանք մշակոյթը տարած, խառնած են գայն քաղաքականութեան, մշակոյթ եւ քաղաքականութիւն զուգորդած են, քաղաքական նպատակներով »:

« Հայ ժողովուրդի այն հատուածը որ – րուն կը վերագրուի քաղաքականութիւն խաղալ մշակոյթին հետ իրականութեան չի համապատասխաներ: Ան ոչ միայն զուտ մշակոյթի աշխատանք կը տանի, այլ նաեւ մշակոյթը պաշտպանելու աշխատանք »:

« Պայքարը մեր ներկայի եւ անցեալի մէջ է, մենք ներկայի մէջ անցեալը կը պաշտպանենք որպէսզի վրկենք ներկան եւ ապագան »:

ԴԷՊԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱ

ՆՈՐՏԻԿ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Եան Հասպրուճ, որ Եւրոպայի տնտեսական հարցերու մասնագէտ է, հետեւեալ յօդուածը գրած է Նիւ Եորք Հերալտի մէջ:

1954էն ի վեր խօսակցութիւններ յառաջ կը տարուէին Նորվեկիոյ, Շուէտի, Դանիոյ եւ Ֆինլանտայի միջեւ՝ նորտիկ երկիրներու մաքսային միութիւն մը ստեղծելու հարցին շուրջ: Նորտիկ երկիրներու Տնտեսական Գործակցութեան Կոմիտէն, որ բաղկացած է վերոյիշեալ չորս երկիրներու ներկայացուցիչ մասնագէտներէ, արդէն իսկ աւարտած է իր աշխատանքները եւ պատրաստած՝ համաձայնագիր մը:

Այս համաձայնութիւնը չատ աւելի պարզ է իր ընդհանրութեան մէջ, քան թէ Եւրոպական Միացեալ Շուկայի համաձայնութիւնը, որ կնքուած էր Հռոմի մէջ եւ որ գործադրութեան դրուիլ սկսաւ 1959 Յունուար մէկէն սկսեալ: Աւրպրեւ, Միացեալ Շուկայի համաձայնագիրը կը հաշուէ 248 յօդուածներ, մինչ նորտիկ երկիրներու համաձայնագիրը հիմնուած է 27 յօդուածներու վրայ: Գլխաւոր յօդուածը կը նախատեսէ նորտիկ չորս երկիրներուն միջեւ մաքսային տուրքերու ընդհանուր՝ 95 առ հարիւր համեմատութեամբ: Իսկ դուրսէն ներածուած ապրանքներու եւ մանաւանդ հում նիւթերու համար, միատեսակ սակ պիտի որոշուի չորս երկիրներուն համար ալ, եւ ներածումները ազատ պիտի ըլլան: Համաձայնագիրը կը նախատեսէ նաեւ արդիւնաբերութեան տարբեր ճիւղերու համար ընդհանուր կանոններ, որոնք պիտի կարգաւորեն մրցակցութիւնը, ինչպէս նաեւ՝ պետական օժանդակութիւնները:

Վ· Մելիքեան.— «Ամէնքս ալ համաձայն ենք պահել մեր մշակոյթը: Անձնապէս կը փափաքիմ որ այս տունը ըլլայ իսկապէս Հայ Մշակոյթի Տուն»:

« Իմ համեստ կարողութիւնս այսօր – ուընէ սկսեալ կը դնեմ այս տան տրամադրութեան տակ, որովհետեւ մշակոյթը չատ կարեւոր է, որու պահպանման համար պէտք է բոլորս աշխատինք : Այս Տան հիմնարկութեան առթիւ իմ ջերմ փափաքս է որ տարին չանցած տեսնենք ժողովրդային լսարանը բացուած »:

Մէջ ընդ մէջ եղան արտասանութիւններ, մեներգ, ստեղծելով խանդավառ մթնոլորտ: Արտասանեցին Օր· Ցովհաննէսեան, ընկեր Վ· Թորոսեան, մեներգեցին Տիկին Հուրիկ Դատաւորեան, Պ· Լ· Համբարձումեան եւ ընկեր Ս· Ցովհաննէսեան :

Երանգուն երիտասարդուհիներ կը պատուասիրէին հիւրերը սեղանէ սեղան վազելով:

Կէս գիշերին վերջ դառաւ այս հաճելի եւ չինչ հաւաքոյթը խանդավառութեան մէջ սեղանապետի փակման խօսքերով :

Պ. ՊԱՐԹԵՒ

ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆԻ ԱՐՁԱՆԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Վարդանանց դիւցազնամարտի 1508րդ տարեդարձին առիթով Երեւանի ճայնասփիւռը հաղորդած է թէ Հայաստանի կառավարութեան որոշումով չուտով Երեւանի հրապարակներէն մէկուն վրայ պիտի կանգնուի Վարդան Մամիկոնեանի արձանը, որուն պատրաստութիւնը աւարտելու վրայ է քանդակագործ Երանուհի Քոչարի կողմէ:

Ձայնասփիւռէն խօսած է նաեւ քանդակագործը, յայտնելով թէ խնդրոյ առարկայ արձանը պիտի ներկայացնէ Վարդան Մամիկոնեանը հեծած ձիու վրայ, մէկ ձեռքը սուր բռնած, իսկ միւս ձեռքը՝ դրօշակ եւ վահան :

մաձայնագիրը կը նախատեսէ նաեւ տեսական սերտ գործակցութիւն՝ առեւտրական միատեսակ համագործակցութիւն արդիւնաբերութեան զիտական պլպտումներու եւ զաստիարակչական մարզերուն մէջ :

Նորտիկ երկիրներու տնտեսական համաձայնութիւնը չատ աւելի կը նմանի Պէնէլիւքսի (Պելժիա, Հոլանտա, Լիւքսէմպուրկ) համաձայնութեան քան թէ Օ· Է· Սէ· Օ·ի (Եւրոպական տնտեսական կազմակերպութեան) համաձայնութեան, եւ կը ձգտի հիւսիսային չորս փոքր պետութեանց արդիւնաբերութիւնները այնպիսի ձեւով մը կազմակերպել, որ կարենան մրցիլ Ազատ Շուկայի ու Միացեալ Եւրոպայի կազմակերպութիւններուն հետ:

Այս չորս երկիրները իրենց ներածում – ներուն 12·5 առ հարիւրը եւ արտածում – ներուն 14·4 առ հարիւրը իրարու հետ կը կատարեն· այժմ որոշած են այդ համեմատութիւնները բարձրացնել :

Սակայն որոշ է, որ նորտիկ երկիրներու տնտեսական համագործակցութիւնը չի կրնար ունենալ Եւրոպական Միացեալ Շուկայի քաղաքական հետեւանքները : Ֆինլանտա եւ Շուէտ, որ աշխարհագրականօրէն կից են Խ· Միութեան, չեն կրնար բացարձակապէս ճակատ բռնել Ա· Բեւմուտքի հետ, մինչդեռ Նորվեկիա եւ Դանիա չատ աւելի միտում ունին Արեւմուտքի կողքին մնալու: Հետեւաբար, նորտիկ երկիրներու տնտեսական համագործակցութիւնը առեւտրական սահմաններէն անդին չի կրնար անցնիլ :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Կիրակի, Փետրուար ութ, Ալֆորվիլի Հայ Մարզականը, հակառակորդին դաշտին վրայ հանդիպում ունեցաւ Անթոնիին հետ: Հազիւ 15 վայրկեան անցած, Անթոնի կէտ մը նշանակեց (Զինկինեան), Զինկինեան երկրորդ կէտ մը կը նշանակէր քառորդ ժամ վերջ: Անմիջապէս Հայերն ալ կը նշանակեն իրենց առաջին կէտը 42–1) (Ազաչեան): Առաջին մասը վերջանալու մօտ, իրաւարարին մեծ սըխալէն վերջ, Սրապ հակառակորդ բերդապահին զարնուելով սրունքը կոտրեց : Այս ցաւալի արկածին պատճառաւ «փէնալթի» եղաւ եւ Երամեան երկու խումբերը հաւասար բերաւ :

Բ· մասին խաղը աւելի կրքոտ էր եւ վերջացաւ հաւասար արդիւնքով 22–2:

Վերջապէս այս մրցումը Ալֆորվիլի տիրապետութեան տակ մնաց՝ հակառակ Սրապին ծանր արկածին:

Այս մրցումէն վերջ հայ մարզականը Գ· աստիճանի բարձրացաւ :

Սրապ Ալֆորվիլի հայ մարզականին ամէնէն հին եւ լաւ խաղացող մարզիկն է: Գնահատուած՝ նաեւ Ֆրանսական խումբերէն, երկու տարի Անժէի փրոֆէսիոնել խումբին մէկ եղած է: 32 տարեկան, միչտ առոյգ, ամէն կիրակի կը չանայ մեր յումբը յաղթանակով պսակել· կը մաղթենք իրեն արագ ապաքինում :

Ս· ՍԻՄՈՆԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (350)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԸ·

ԵՐԵՒԵԼԻ ՓԻԹԸ

Օրինակ, նրան ասում եա.— « Հա – յի, կարո՞ղ ես մի փոքր հաց ու պանիր դնել բազրիդ »: — Նա ուղղակի չպատասխանի, թէ կարող եմ, այլ կ'ասէ քեզ.— « Տեսնեմ, կարող եմ դանել » : Նրա այդ անվճռականութիւնը այն նպատակն ունէը, որ ցոյց տայ, թէ մի ան – կարելի գործ է կատարում եւ յաճախոր – դին մեծ ծառայութիւն է անում :

Հաջին մի ցամաք մարդ էր, նիհար ծնօտները խնամքով ածիլած, եւ կոչտ մացառի նման ընչացքների ծայրերը կատած, որոնք մի չար սովորութիւն ունէին, մինչ բերանը մտնելու: Նրա դէմքի վրայ նչանաւոր էր երեւելի քիթը, որ կրում էր իր վրայ երկու բարձրութիւն – ներ, որոնք, երկու դաշտերի նման, միախառնուելով վերին շրթունքի հետ, կազմում էին մի երկար լեռնաշղթայ : Սխալ չէր լինի, եթէ ասէի, որ նրա երեսը բաղկացած էր ամբողջապէս քթից : Հաջիի կազմուածքի մէջ նչանաւոր էին եւ ոտքերը :

Թէեւ բոլոր տաճկաստանցիք՝ ծալապատիկ նստելուց՝ ծուռ ոտքեր ունեն, բայց հաջիի ոտքերը այդ մասնում մի առանձին բացառութիւն էին կազմում: Նրանք, դէպի կողքերի կողմը անկանոն կերպով դուրս ընկնելով, եւ հետզհետէ թեքուելով, ձեւացնում էին երկու աղեղնաձեւ կիսաբոլորակներ, որոնց ծայրերը, ներքեւից եւ վերեւից միանալով, մէջտեղում թողնում էին մի ձուաձեւ տարածութիւն :

Այդ էր պատճառը, որ նա կրնայի նըմանն էր չարժւում: Թէ ի՞նչ գոյն եւ ի՞նչ ձեւ էր ունեցել նրա հագուստը առաջ ,— այդ դժուար էր որոշել, որովհետեւ կեղտը, սկսեալ հին ժամանակներից , այնպիսի թանձր խաւ էր դրել նրա հագուստի վրայ, որ բոլոր գոյները ծածկուել եւ անհետացել էին նրա չերտերի տակ, իսկ յաճախակի կարկատանները տարբերների ընթացքում աղաւաղել էին նրա հագուստի իսկական ձեւը: Հաջին մեղ համար աւելի հետաքրքրական չարաչար այն ժամանակ, երբ խմացանք, որ այդ փնթի մարդը այն մեծ, քարաչէն պանդոկի տէրն է եւ քաղաքի հարուստ Հայերից մէկը: Մեր սենեակը կարգի դնելուց յետոյ, նա մօտեցաւ Աալանին, հարցրեց .

— Էնֆիա ունե՞ս :

Աալանը զարմացած նայեց նրա երեսին:

Ցետոյ մեզ ասացին, որ նա սովորութիւն ունի իր պանդոկի բոլոր այցելուներին այդ հարցը առաջարկել: Երբ մէկի մօտ յայտնւում է էնֆիա (քթափոչի) եւ նրան «թաւազայ է անում», նա նախ լի բունով լցնում է իր պնչածակերը, յետոյ սկսում է դովել նրա արժանաւորութիւնները այնքան, մինչեւ «թաւազայ անողը» ամաչելուց ստիպուած է լինում իր ունեցածի մի մասը, «բարեկամական յիշատակի համար», ընծայել նրան: Եւ այսպէս, հաջին միշտ ձրի էր ստանում այդ մեծ կարիքը, եթէ ոչ, իր ահագին քիթը գրգռելու համար բաւական ծախքերի կատարել ստիպի լինէր :

— Մենք մի բան չորոչեցինք ձեզ հետ, հաջի,— ասաց նրան Աալանը, — ո՞րքան է սենեակի վարձը :

— Օրեկան քսան դուրուչ, իսկ ձիանների համար՝ իւրաքանչիւրին մի մի դուրուչ, պատասխանեց նա· աւելացնելով, որ մեր «խաթրի» համար է այդքան փոքր վերառնում, որովհետեւ «պատուական » մարդիկ ենք եւ այլն :

— Շատ չէ՞ :

— Դուք, պարոն, պէտք է դիտենաք, որ «մենք» սուտ խօսելու սովորութիւն չունենք , — ասաց նա մի անբացատրելի ժպիտ ձեւացնելով դէմքի վրայ :

Այդ կողմերում այդքան վարձ պահանջել կացարանի համար, աներեւակայելի բան էր, այնու ամենայնիւ, Աալանը ընդունեց, ասելով .

— Լաւ, դնա :

Նրա հեռանալուց յետոյ Ջալլադը նկատեց .

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՆԱԽԱԳԱՀ ՎՈՐՈՇԻԼՈՎ հիւանդ ըլլա – լով պիտի չկարենայ Ինտոնեզիա երթալ :

Ֆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ պետական ապահովու – թեան սպասարկութեանց մէկ գեկոյցը կը յայտնէ թէ վերջերս բաւական լրտեսներ ձերբակալուած են : Ասոնք՝ ամերիկացի եւ թուրք, թուրքիայէն կուգան կը չեչտէ գեկոյցը :

ՓՐԱՒՏԱ (ճշմարտութիւն) ծանր յար – ձակումներ կ'ընէ Պարսից Շահին վրայ եւ կը նախատեսէ որ Իրաքի ֆէյսալ թագա – ւորին ճակատագիրը պիտի ունենայ, կամ պաթիսթայի (Քուպայի նախկին բոնա – տէրը) : Ծանօթ է որ Ֆ. Միութիւնը չատ դժգոհ է համաձայնագրին ձախողութե – նէն :

ԴԱՇՆԱԿՑԱՑԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ եւ Ֆ. Միութեան միջեւ առեւտրական յարաբե – րութիւնները կը զարգանան : Նոր համա – ձայնագիր մը ստորագրուեցաւ որուն հա մաձայն 422 միլիոն մարքէն 520ի պիտի բարձրանայ փոխադարձ առեւտուրը :

ԺԱՒ ՏԻՒՒԼՕ որ Ֆրանսայի համայնա – վար կուսակցութիւնը կը ներկայացնէր իւ. համազումարին, Փարիզի վերազա – ձաւ 28 պայուսակներով որոնք 618 քիլօ կը կշռէին : Համայնավար նախկին երես – փոխանը որ ինք իրեն «խորհրդարանին պատուակալ անդամ»ի անտեղս տուած է, մաքսային պաշտօնեաներուն ըսաւ թէ նուէրներ կը բերէ խորհրդային բարե – կամներէն Ֆրանսացի ընկերներուն :Տիւք – լօ, սակայն, 520·000 ֆրանք վճարեց յա – ւելեալ ծանրութեան համար :

ՍԷՆՑԻ Իտալիոյ նշանակուած վարչա – պետը փոքրամասնութեան դահլիճ մը կազմեց : Արտաքին նախարարութիւնը յանձնեց Փելլայի որ նախկին վարչապետ Ֆանֆանիի ուղղակի հակառակորդն է : Վարչապետը իրեն վերապահեց նաեւ նոր – քին նախարարութիւնը :

ՊԵԼՖԻՈՑ ՄԷՋ կը չարունակուի ածու – խի հանքերու տաղնապը. քսան հազար բանթողներ կան Մոնսի հարաւը՝ Պոռի – նաժի մէջ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տիկին Հայկանուշ Գիւլխանդանեան եւ իր որդին Ռուբէն Գիւլխանդանեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Փարիզի Մշա – կոյթի Տան, իրենց սիրելի եւ անմոռանա – լի մայրանոյն եւ հօր Աբրահամ Գիւլխան – դանեանի 13րդ մահուան տարելիցի եւ ի – րենց եղբօր եւ քեռիի Գրիգոր Աղաջա – եանի մահուան 44րդ տարելիցի առթիւ : Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը

Առնուվիլի մէջ

ՄԱՐՏ 15ԻՆ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԻՊԻՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ – ԿՈՒԹԵՆԷՆ ԲՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԻՊԻՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ – ԿՈՒԹԵԱՆ աղնուամիտ վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ տան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չքաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ :

2·— Զարգացումը պէտք է համապա – տասխանէ փրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտնե – րը :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տա – րեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ա – մէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատար – ուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քն – նութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յա – ռաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթաց – քին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայա – կաններ :

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN

26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ· Յ· Դ· ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Ուրբաթ, Փետրուար 20, ժամը 21ին

SOCIÉTÉS SAVANTESի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ

8, RUE DANTON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԸՆԿ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ ԵՒ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Նոր Սերունդի կողմէ

Դեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ : ՍԵԴԱ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Ժ· ԱԶԸՔԿԷՕԶԵԱՆ եւ Օր· ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

Ծախքերու մասնակցութիւն 100 ֆրանք

Ալֆորվիլլէն օթոմառը կը մեկնի ժամը 8·30ին, Փլաս Քառնոյէն :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Պոմոնի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ «Զաւարեան» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· «Յառաջ», «Վարաւնդեան», «Իշխան», խումբերու : Պոմոնի Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբին :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21, ՇԱԲԱԹ, ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ

Դեղարուեստական ճոխ յայտագիր, մասնակցութեամբ ծանօթ պրուեստա – կէաններու, Պոմոնի, Սէն Լուի եւ Կարպանթրաս Նոր Սերունդի պարախումբերուն եւ նուագախումբերուն :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՅԱՐ. ԱՂԱՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. ԱՍ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ԽՕՍՆԱԿ ԸՆԿ. ՍԵՐԺ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ Տիկ· Ա· ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ ԿՈՄՍ Տ'ԱՐՄՔՕթի

կիրակի, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ, ԺԱՄԸ 17ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

HOTEL GEORGE V

Միջազգային «Աթրաքսիոններ» անակնկալներ, ձրի «զօթիյօն»

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ — ՆԱԽՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Սեղաններու համար դիմել՝

Union Générale Arménienne de Bienfaisance

11, Square Alboni, Paris (16e)

TÉLÉPHONE : TRO· 03-18

Մինչեւ ժամը 19ը չգրաւուած սեղանները ազատ կը նկատուին, «Աթրաքսիօն»ները կը սկսին ժամը 19·45ին :

Այրի Տիկին Ա· Քիւրկեան, Այրի Տիկ· Լ· Մոմճեան, Օհաննէսեան, Սարաֆեան եւ Մարզպարեան ընտանիքները կաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, մօրեղբօր եւ աղգականին՝

Պ· ԳՐԻԳՈՐ ՔԻՐԱԶԵԱՆԻ

(Բնիկ Ռոտոսթոցի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար ու – թին : Յուղարկաւորութիւնը կատարուեւ – ցաւ Փետրուար 10ին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Առնուվիլի Վարդապետ Ս· Խաչ եկեղե – ցւոյ հովիւ Տ. Տ. Տիգրան Աբեղայեան եւ իր տիկինը Տիկ· Մարի Աբեղայեան կը շնորհաւորեն Ս· Խաչ եկեղեցւոյ հովիւ Տ. Տ. Տիգրան Աբեղայեանը եւ իր տիկինը Տիկ· Մարի Աբեղայեանը իրենց հարսանեաց արծաթեայ տարեդարձին առթիւ :

×

Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Տէր Մխայեան, Տէր եւ Տիկին Գասպար Աբրահամեան, եւ իրենց ընտանեկան պարագաները ու աղգականները, կը փութան խոր չնորհա – կալութիւն յայտնել, ամէն անոնց, որոնք անձամբ, հեռագրով թէ նամակով ցա – կցութիւն յայտնեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ մեծ հօր՝ Պ· Յակոբ Տէր Միհրասեանի տխուր մահուան առ – թիւ, որ տեղի ունեցաւ 11 Փետր· 1959 :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ

ժամը 14·30էն 18·30

ՊԱՏԱՐԱԳ

Շաւիլի եկեղեցւոյ յատուկ պատա – րագը՝ կիրակի 22 Փետրուարին :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ Կարմիր Խա – չի Ֆէտերալիւնի օգտախոսութեան կայա – նին ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն· Տիկին Պետրոսեան (Մարմէդան) երկու հազար ֆրանք, Տիկին Տէօքմէճեան, Օր· Ա· Սաղբեան հազարական ֆրանք :

Հայ Կարմիր Խաչի տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսին առթիւ կը նուիրեն·—

Տիկին Վ· Ջրբաշեան հինգ հազար ֆր·, Պ· Պ· Արզումանօֆ հինգ հազար, Կ· Մալխասեան (Անկէն), Նիկողոսեան (Պուա Քոլոնը) հազարական ֆրանք :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ

ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Կը ստանձնէ փորձառու ուսուցիչ մը : Դիմել «Յառաջ»ի :

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ ՆՈՐ ՎԷՊԸ

ԱՐԾԻՒՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

540 էջ, գին 1000 ֆրանք

Դիմել հեղինակին՝

53, AVENUE DE ST. JULIEN

MARSEILLE - 12·

կամ հայ գրավաճառներուն

ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի մէջ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սե – րունդի «Սիամանթօ» խումբին կողմէ :

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, «Պէրիէ Մէյէ»ի չքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Պիտի ըլլան երգեր, մեներգներ, խմ – բերգներ, ժողովրդային խմբական պա – րեր եւ ուրիշ չարք մը հաճելի եւ սիրուն անակնկալներ :

Այլազան տեսակով ճոխ պիւֆէ, մատ – չելի գիներով :

ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ

ՄԱՍԻԼ ԼՈՒՎԻՐԷ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան ժողովը պիտի դումարուի այս երեքշաբթի, ժամը 18·30ին, Մշա – կոյթի Տան մէջ: Կը խնդրուի ներկայ ըլ – լալ :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետր· 21, Շաբաթ պիւֆէր, մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի չքեղ սրահին մէջ :

Մասնակցութեամբ ծանօթ զնկավար ՔԼՈՏ ՊԷՍԷԼ, իր մեծ նուագախումբով : Ռատիօ Մոնթէ Քարլոյի եւ Անիմաթէօր ԷՏՄՈՆ ԹԱՅԷԼ :

Աթրաքսիօն, անակնկալներ եւ զոթիյօն խնամուած պիւֆէ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի հերթական դասախօսութիւնը այս Շաբէթ երեկոյ ժամը 9ին Քաֆէ Քա – տէլի սրահը :

Կը խօսի ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ :

Նիւթ՝ «Հայկական հարցը վերջին քա – ռասնամեակին» : Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարտ 28 եւ 29

Լիոն (28), Մարսէյլ (29)

Փառատօն, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի :

ԱՂՔԱՏԱՒԱՆԱՄ

Հրաւէր ընդհ· ժողովի եւ կոչ թեկնածուներու

Փարիզի Հայ Ազգ· Ընկերակցութեան ընդհ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ երեք – շաբթի, 17 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32, Րիւ տը Թրէվիզ :

Կանոնադրի 5րդ յօդուածին համա – ձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցու – թիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչու – թեան : Թեկնածուները պարտին վարչութեան գրասենեակը հասնիլ ամէն – նէն ուշը մարտ երկուքին :

Առ այդ փափաքողները պէտք է ընթեռ – նելի կերպով գրեն, տալով իրենց անու – նը, մականունը եւ հասցէն :

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն ան – դամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր :

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանին սա – նուհիներու գեղարուեստական ցերեկոյ – թը Ապրիլ 19ին, Սալ Շոփէնի սրահին մէջ :

×

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ

Կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջակա – յից Հայց· Առաքելական Եկեղեցւոյ կրօ – նական Ընկերութեան կողմէ, տեղի պիտի ունենայ 11 Հոկտ· 1959, ժամը երեքին :

Սորպոնի մեծ Ամփիթեատրոնին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յետագային :

Նկատի ունենալ այս թուականը :

×

Սարգիս Պօղոսեանի արտասանական ե – րեկոյթը Փարիզի մէջ, Սալ Շոփէն, չո – րեքշաբթի, չորս Մարտ, իրիկուան ժամը 9ին :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
18
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MERCREDI
18 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8323 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4224

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՋԼԱՄԱՐՏԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Հակառակ Խրուշչեւի եւ Միկոյեանի հաւաստիքներուն, ոչ միայն կանգ չէ առած Ջիվերու պատերազմը, այլ հետզհետէ կը ծաւալի, արեւմուտքէն փոխադրուելով դէպի արեւելք :

Հերթական Ջլամարտը տեղի կ'ունենայ Պարսկաստանի մէջ, որ իր աշխարհա – դրական դիրքով, մանաւանդ քարիւղի հարուստ հանքերով հինէն ի վեր մրցա – դաշտ մը եղած է արեւելքի եւ արեւ – մուտքի աշխարհակալ-պետութեանց մի – ջեւ :

Ցարական Ռուսիան եւ Մեծն Բրիտա – նիան ժամանակին համաձայնած էին Շա – հերու կայսրութիւնը երկու «ազդեցու – թեանց գօտի»ներու բաժնելու համար,— հիւսիսային եւ հարաւային :

Քարիւղն ու ռազմավիտութիւնը կարե – ւոր դեր կը խաղային այս բաժանման մէջ :

Պարսիկ կառավարութիւնը համաչխար – հային երկու պատերազմներուն ալ ուղ – ղակի մասնակցութիւն չբերաւ եւ երկիրը ռազմադաշտ չդարձաւ : Բարեացակամ չէզոքութիւն ցոյց տուաւ պատերազմիկ – ներուն հանդէպ եւ զոհացում տուաւ ա – նոնց խնդրանքներուն :

1914 – 18ի պատերազմին ռուսական, հայկական, օսմանեան եւ անգլիական զօ – րագունդերը փոխն ի փոխ օգտագործեցին այս թոյլտուութիւնը :

Իսկ վերջին աշխարհամարտի ընթաց – քին զաշնակիցները Պարսից ծոցէն դէպի հիւսիս փոխադրելին իրենց հրասայլերն ու ռազմական պիտոյքները՝ օգնութեան հասնելու համար Սթալինի բանակներուն, որոնք 1941ին դրաւեցին Աստղատակները՝ Անգլիոյ հաւանութեամբ :

Պարսկաստանի եւ Խորհրդային Միու – թեան միջեւ 1921ին կնքուած էր նոր դաշ – նագիր մը, որուն շրջ յօդուածին համա – ձայն կողմերը յանձնառու կ'ըլլային ար – գիլք հանդիսանալ օտար դիմադրական ուժերու համախմբումին՝ իրենց հողամա – սերուն վրայ :

Իսկ 6րդ յօդուածը կը տրամադրէր , որ երբ երրորդ պետութիւն մը ուզէ իր – րեւ խարիսխ օգտագործել պարսկական հողը՝ ընդդէմ Խորհրդային Միութեան (կամ անոր դաշնակիցներուն), անիկա լ – րաւունք պիտի ունենայ իր զինուորները մտցնելու Իրան՝ ինքնապաշտպանութեան համար :

Ռուսեւպարսկական այս դաշնագրին պատճառաւ էր, որ Անգլիացիները չհա – մարձակեցան զինուոր ցամաք հանել Ի – րանի հողին վրայ, երբ 1951 Ապրիլ 30ին Թեհրանի խորհրդարանը՝ վարչապետ Մոսատեղի առաջարկով՝ քուէարկեց « անգլեւիրանեան քարիւղի ընկ·»ան ազ – պայնացումը : Մանաւանդ երբ պարսիկ կառավարութիւնը նոյն տարուան Յուլիս 31ին փակեց Ապատանի գտարանները եւ Հոկտեմբեր 30ին ճամբու դրաւ ընկերու – թեան անգլիացի պաշտօնեաները :

Անցեալ տարի Յուլիս 28ին Պաղտատի Ուխտի Անգարայի ժողովին մէջ Մ· Նա – հանդներու ներկայացուցիչը առաջարկած էր զինուորական դաշինք մը կնքել Իրա – նի հետ : Երկու չաբաթ անցած էր Իրաքի յեղափոխութենէն ի վեր եւ «Ուխտ»ը սաստիկ ցնցում մը կրած : Ուխտակիցնե – րը չէին ուզեր , որ Իրան նոյն բախտին ենթարկուի :

Կարելի չեղաւ համաձայնիլ : Ամերի – կացիք իրենց աջակցութիւնը կ'ուզէին սահմանափակել միայն այն պարագային համար, երբ յարձակումը պիտի դար բոլ – շեւիկներուն կողմէ : Մինչ Պարսիկները կը պահանջէին, որ իրաւունք ունենան ա – մերիկեան բանակի օգնութեան դիմել «ով որ ալ ըլլար յարձակողը »:

Հոկտեմբեր 31ին Մոսկուա խիստ աղ – դարարութիւն մը կ'ուղղէր Թեհրանի կա – ռավարութեան եւ կը զգուշացնէր զայն իրագործելու նման ծրագիր մը : Իսկ պաշ – տօնաթերթ Պրավտան Դեկտեմբեր 7ին կը յիշեցնէր, որ 1921ի դաշնագրին 6րդ յօդ – ուածը ի զօրու է միշտ : Ըսել կ'ուզէր, որ եթէ ամերիկեան զինուորներ պարսկական հող մտնեն, նոյնը պիտի ընէ Խորհրդային Միութիւնը :

Ու մինչ Մ· Նահանդներուն հետ բա – նակցութիւնները եղրակացութեան մը չէ – ին յանգած, պարսիկ կառավարութիւնը , ըստ Մոսկուայի զեկոյցին, Յունուար 19ին առաջարկած է նոր դաշնագիր մը կնքել Խորհրդային Միութեան հետ՝ փո – խարինելու համար 1921 ինը :

Այս նպատակով Յունուար 27ին Թեհ – րան հասած է խորհրդային պատուիրա – կութիւն մը՝ գլխաւորութեամբ արտաքին փոխ – նախարար Սէմիոնովի : Բանակ – ցութիւնները տեւած են մինչեւ Փետրը – ուար 10, երբ խզուած են :

Սէմիոնով Մոսկուա վերադարձած է՝ ամբաստանելով Իրանի վարիչները թէ տեղի տուած են «աչխարհակալ»ներու ըս – պառնալիքներուն : Իրանի արտաքին նա – խարար Ալի Աչկար Հէքմաթ խզումին պատասխանատու կը նկատէ Մոսկուան :

«Պրավտա» Փետրուար 14ի թիւով խիստ ազդարարութիւն մը կ'ուղղէ Բզգա Շահին, Ֆէյսալ Բ·ի եւ Պաթիսթայի նը – ման ճակատագիր մը դուշակելով անոր համար ...

Ջլամարտը կը շարունակուի՝ աւելի քան երբեք ուժգնօրէն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ

•

Մոսկուայի արեւմտեան երեք դեսպան – ները իրենց կառավարութեանց պատաս – խանները յանձնեցին Կրեմլին : Ֆրանսա – կան դեսպան Տրժան Ա· Միութեան Ար – տաքին նախարար Կրոմիքոյի կողմէ ըն – դունելով 45 վայրկեան տեւողութեամբ խօսակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ : Այս ձեւով, Ֆրանսայի դիւանագէտը ա – ռիթը ունեցած է բացատրելու Կրոմիքո – յի թէ ինչ նպատակով խմբագրուած է արեւմտեան պատասխանը : Արդարեւ, Փա – րիզ, Ուաշինկթըն, Լոնտոն եւ Պոն կ'ա – ջարկեն քննել գերմանական հարցը, նկա – տի առնելով նաեւ խաղաղութեան դաշ – նագիրը :

Մոսկուա յանձնուած չորս պատաս – խանները թէեւ խմբագրուած են իրարմէ տարբեր ոճով, բայց չորսին ալ եղրակա – ցութիւնը նոյնն է :

Արեւմուտքը դիտել կուտայ, թէ Պեր – լինի մէջ ամերիկեան, Ֆրանսական եւ անգլիական չափերը պիտի պաշտպան – ուին՝ նոյնիսկ զէնքի ուժով : Ֆրանսա – կան պատասխանին մէջ մասնաւորապէս կը չեշտուի այս կէտը :— «Ֆրանսական կառավարութիւնը չի կրնար ընդունիլ որ Պերլինի մէջ իր ունեցած իրաւունքները սեղմումներու ենթարկուին եւ մասնաւո – րապէս՝ ազատ մուտքի իրաւունքը : Այս առիթով, Ֆրանսա պարտադրաբար կը յայտարարէ թէ Խ· Միութեան կողմէ ձեռք առնուած միջոցները եթէ այլ ելք մը չձգեն՝ Պերլինի չրջանին հետ իր յա – րաբերութիւնները պահելու համար ամէն միջոցի պիտի դիմէ» :

Այլ խօսքով, եթէ Մոսկուա փորձէ Պերլինի դոյզիճակը փոփոխութեան են – թարկել՝ իր իրաւունքները յանձնելով Փանքովի (Արեւելեան Գերմանիա) կառա – վարութեան, Արեւմտեանները պիտի դի – մեն զէնքի ուժի :

Միւս կողմէ , պատասխաններուն մէջ կը խօսուի նաեւ Յունուար 10ին Մոսկու – այի կողմէ եղած խաղաղութեան դաշնա – դրի առաջարկին չուրջ : Ինչպէս ծանօթ է, խորհրդային կառավարութիւնը կ'առա – ջարկէր Հիթլերեան վարչակարգին դէմ պայքարած 28 երկիրներու ժողով մը դումարել Վարշաւայի կամ Փրակայի մէջ : Մոսկուայի համաձայն, այդ ժողո – վին մէջ երկու Գերմանիաներու հետ խա – ղաղութեան դաշինք մը պիտի կնքուէր, Պոնի եւ Փանքովի կառավարութիւննե – րուն ձգելով վերամիացման հարցին լու – ծումը : Արդ, Արեւմուտքը կը պնդէ, թէ յաղթական երկիրներուն (Ամերիկա , Անգլիա, Խ· Միութիւն, Ֆրանսա) կը պատկանի Գերմանիան վերամիացնելու պարտականութիւնը, որմէ ետք խաղա – ղութեան դաշինք մը կարելի է կնքել :

Լուծելու համար հրատապ այս հարցը, Արեւմուտքը կը մտածէ թէ առաջին ա – ռիթով չորս մեծ երկիրներու Արտաքին նախարարներու ժողով մը պէտք է դու – մարել նախ, հաւաքավայրի եւ թուա – կանի որոշումը ձգելով Մոսկուայի : Դէմ չեն նաեւ, որ այս ժողովին մասնակցին երկու Գերմանիաներու ներկայացուցիչ – ները :

Միջազգային մամուլին համաձայն, Ա – րեւմտեան շրջանակները կը փափաքին որ Արտաքին նախարարներու ժողովը տեղի ունենայ Ապրիլի վերջը կամ, ամէնէն ու – շը՝ Մայիսի սկիզբը, Ժընեւի կամ Վիէն – նայի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՏՔ ԿՈՀ իր շրջապատը կը չարունակէ, խանդավառութիւն առեղծե – լով այցելած շրջանները : Փէրփինեա – նէն դնաց Օչ, ուրկէ անցաւ Թարպ, ա – պա՝ Փօ : Ամէն տեղ, մեծ թիւով Ֆրան – սացիներ դիմաւորեցին զինքը : Նախագա – հը ճառ խօսեցաւ, միշտ կրկնելով թէ ապագան կը պատկանի Ֆրանսային, որուն համար զոհողութիւններ յանձն պէտք է առնել «1959 դժուար տարի մը պիտի ըլ – լայ, բայց պիտի ըլլայ նաեւ այն խա – րիսխը՝ որուն վրայ պիտի կառուցենք ա – պագան» յայտարարեց ան՝ Օչի մէջ :

ԱՆԳԼԻՈՑ Արտաքին նախարարութեան բանբերը յայտարարեց թէ Մեծն Բրիտա – նիոյ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ Արտա – քին նախարարները համաձայնութիւն զոյացուցին Կիպրոսի հարցին չուրջ :

ՌԱՊԱԹի մէջ «Ազգերիոյ առաջնայ կառավարութեան տեղեկատուութեան նախարարութիւնը » յայտարարեց թէ Ազատագր· ճակատի ձեռքը զերի ինկած խումբ մը Ֆրանսացիներ ուրբաթ օր ա – զատ պիտի արձակուին :

Խ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ ձերբակալուած լրտեսներու մասին նոր տեղեկութիւններ տուաւ «Թաս» գործակալութիւնը : Զեկոյ – ցը այս անգամ կը ճշդէ թէ երկու լրտես – ներ ձերբակալուած են Հայաստանի մէջ, երկուք ալ Վրաստանի : Ուրիշ մը՝ որ Թուրքիայէն կուգար սպանուած է Ա – ճարաքի չրջանը : Ռուսերը կ'աւելցնեն նաեւ թէ լրտեսները խոստովանած են որ Ամերիկացիները գաստիարակած են զի – րենք :

ԼԻԲԱՆԱՆ եւ Սուրիա բնականոն վիճա – կի մէջ կը դնեն իրենց տնտեսական յա – րաբերութիւնները : Ա· Մ· Հ·եան տնտե – սական նախարարը՝ Ասաիւլ Մօնէր Քայսունի եւ Լիբանանի վարչապետը՝ Բաշիտ Քարամէ Դամասկոս պիտի երթան նոր համաձայնագիր մը ստորագրելու համար :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ երկու պատուիրակու – թիւններ Եգիպտոս պիտի երթան առեւ – տրական եւ դրամական կարգ մը համա – ձայնագրեր ստորագրելու համար :

ԹԵՀՐԱՆի մէջ արտաքին գործոց նա – խարարը՝ Աշկար Հէքմաթ ըսաւ որ Պար – սիկներուն չէ յանգանքը եթէ Խ· Միու – թեան հետ համաձայնութիւն չստորա – գրուեցաւ այլ՝ Ռուսերուն :

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ մամուլը բուռն պայքար մը սկսած է « Սիոնական – աչխարհակա – լական » նոր դաւադրութեան դէմ : Այս « դաւադրութիւնը» արդիւնքն է Հրեանե – րու դաղթին դէպի Իսրայէլ որ «մեծա – գոյն սպառնալիքն է արաբ ազգայնակա – նութեան դէմ» կը գրէ Էլ Ահրամ :

ՖՐԱՆՍԱՆ բողոքեց Լա Հէյի միջազ – գային տեւանին առջեւ լիբանանեան կա – ռավարութեան դէմ, նաւահանգիստի բն – կերութեան եւ Արեւելք – Բատիսյին տա – կաս մնացած հարցերուն տաթիւ :

ՊԵԼՃԻՈՑ 15·000 բանթորները կը չա – բունակեն գործադուլը Պօռնաժի մէջ եւ կը պատրաստեն արշաւանք մը դէպի Պրիւսէլ :

ՊԱՐՍԻՑ Շահը յայտարարեց թէ հրա – ժարած է Մառիա – Կապրիէլլային հետ ամուսնանալէ կրօնական պատճառներով : Միւս կողմէ իտալուհի իշխանուհին յայ – տնած էր թէ չի սիրեր Պարսկաստանի Շահը եւ չուզեր հետը ամուսնանալ :

ՏԼԼՈՒԻ ՇԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նա – խարարին հիւանդութեան լուրը, մանա – ւանդ անոր բնոյթը մեծ յուզում յառաջ բերաւ բովանդակ աչխարհի մէջ : Թէր – թերը սիւնակներ կը նուիրեն այնպէս ինչպէս պիտի ընէին եթէ արդէն իսկ մե – ռած ըլլար :

Իսկոր լրագրողները անխտիր ներբողա – կանը կը հիւսեն Տլլըսի իրրեւ քաղաքա – դէտ եւ նուիրուած դիւանագէտ չմոռնա – լով յիշել սակայն անոր ժողովրդական չըլլալը : Յատկանշական է Փարի – Փրէսի կարճ բայց չահեկան վերլուծումը : Ժան Մարթէն Շօֆիէ կը գրէ «այս մարդը որ ժողովրդական չէ եւ որ պէտք է ոչնչու – նել» խորագրին տակ :— Տլլըս ոչ իր տե – ղը, ոչ ալ ուրիշ տեղ ժողովրդական դէմք մըն է· Ֆրանսայի մէջ կարելի չէ դիմերին մոռնալ իր թշնամական վերա – բերմունքը, 1956ին, Սուէզի ժամանակ ոչ ալ այն բարեացակամութիւնները զոր ու – նեցած է Հիւսիսային Ափրիկէի մէջ, ի վնաս մեզի : Բայց կորովը եւ հաւատքը զօրս սովորութիւն ունի դնելու իր ամէն ըրածին մէջ հիացում կը պատճառէն : Անկիջոյղ է եւ Խ· Միութեան հետ իր յա – րաբերութեանց մէջ չամաո կը նկատուի, ատոր համար ալ սխալ դատուած է »:

Այս՝ տեսակ մը ամփոփումն է բոլորին կարծիքին :

Առաջին առթիւ յուղուած են ամերիկ – եան բոլոր շրջանակները : Պատասխան – լով լրագրողներու հարցումներուն, Ք· Բ· Իսթիրն Հերթեր բաած է թէ կ'ընդունի փոխարինել Տլլըսը եթէ անոր պաշտօնը իրեն առաջարկուի :

Այս առթիւ կը յիշուի թէ անգլիական եւ ամերիկ·մամուլը կ'ուզէ որ ժամ առաջ նչանակուի Տլլըսի փոխանորդը : Գերմա – նական թերթերը ցաւ կը յայտնեն որ ա – րեւմտեան մեծագոյն պետութիւնը զեկա – վարուի երկու հիւանդներու կողմէ : Ըն – կերային – ժողովրդավար Ֆրանսիփուռ – թըռհիուեւշաուն մանաւանդ կ'ուզէ որոշուած նչանակուի Տլլըսի յաջորդը : Միւս կողմէ Մանչկսթըր Կաւարտիըն կը գրէ թէ Այ – զենհաուըր պէտք է ամապարձ Տլլըսի յա – ջորդը նչանակելու, աւելցնելով ·— Տլլըս այնքան յաճախ սխալած է, մանաւանդ Մէջին Արեւելքի մէջ, արդիւնքները այն – քան յաճախ իր սպասածին հակառակը ե – ղած է որ Այզընհաուըր անմիջապէս պէտք է նչանակէ անոր յաջորդը :

Սակայն Անգլիա, Ֆրանսա եւ Գերմա – նիա ընդհանուր ձեւով կը մեղմացնեն ի – րենց քննադատութիւնները եւ կ'ընդու – նին թէ Տլլըս խելացի եւ դժուար փոխա – րինելի քաղաքագէտ մըն էր :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Է·

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Կրթական գործի վերակառուցման հարցի քննարկման ժամանակ Հայաստանի պատգամաւորներից ելոյթ է ունեցել մանկ. հոգի՝ Հրաչեայ Մարզպետեանը: Արութինովի ժամանակ նա «Սով. Հայաստան» թերթի խմբագիրն էր: Երբ Բերիայի հաշուեյարգարից յետոյ քշուեցաւ Արութինովը իր ղեկաւար գործակիցների հետ միասին, Հր. Մարզպետեանը ոչ միայն չբաժանեց իր ընկերակիցների բախտը, այլ նոյնիսկ պաշտօնի բարձրացում ստացաւ, ընտրուելով 1953 Դեկտեմբերի Պլէնումում կենտկոմի երկրորդ քարտուղար (առաջին քարտուղարի պաշտօնը պրուեցաւ Ս. Թովմասեանին): Այդ պատասխանատու պաշտօնը նա պահում է իր ձեռքում մինչեւ օրս: Խորհրդային Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի վերջին ընտրութիւնների ժամանակ Հր. Մարզպետեանը ընտրուեցաւ Ազգութիւնների Խորհուրդի պատգամաւոր եւ, ինչպէս նշեցինք վերը, կրթական գործի վերակառուցման հարցի քննարկման ժամանակ նրան յանձնուեցաւ ելոյթ ունենալու պատիւը Ազգութիւնների Խորհրդի նիստում:

Հր. Մարզպետեանը Սպանդարեան չէ: Նա ստացել է կուսակցական լուրջ պատրաստութիւն եւ համարւում է մասնագէտ իդէոլոգիական (գաղափարաբանական) հարցերի: Հակառակ դրան, նրա այս անգամուայ ելոյթը յաջող համարել չի կարելի ոչ ըստ ձեւի եւ ոչ էլ ըստ բովանդակութեան: Հայաստանի պատգամաւորը չբջանցել է կրթական գործի վերակառուցման հետ կապուած ղեկաւար հարցերը ,եւ կանդ է առել քննարկման են թակայ հարցի հետ անմիջական կապ չունեցող երկրորդական խնդիրների վրայ: Իր ճառը սկսել է գովաբանելով Խրուշչեւի ղեկուցման թէզիսները, յայտարարելով որ «ամբողջ սովետական ժողովուրդը ընդունեց այդ թէզիսները մեծ խանդավառութեամբ»: Այնուհետեւ խօսել է «սոցիալիզմի կառուցման աւարտման» եւ «սոցիալիզմից կոմունիզմի անցման» մասին, համարելով դրանք «սովետական հասարակութեան զարգացման ղեկաւոր բովանդակութիւնը»: Ցիշելով որ Հայաստանի պատգամաւոր է եւ պիտի խօսի ռեսպուբլիկայի մասին, նշել է ժողովրդական կրթութեան յաջողութիւնները մեր երկրում, կրկնելով այն տարատարածած յանկերգը, որ «Հայաստանը անցեալում ցարական Ռուսաստանի ծայրամասն էր, որին կեղեքում էին արտաքին եւ ներքին ստրկացողները, իսկ այժմ դարձել է սոցիալիստական առաջաւոր ռեսպուբլիկաներից մէկը»: Ինչ վերաբերում է արտադրութեան հետ դպրոցի կապի ամրապնդմանը, այդ ուղղութեամբ եւս պէտք եղած աշխատանքը տարուել է Հայաստանում: Իսկ թէ պէ՞տք է միջնակարգ դպրոցը բաժանել երկու էտապների, ո՞րք թէ իննամեայ պէտք է լինի առաջին էտապի դպրոցը, բոլո՞ր պիտի դնան արտադրութեան մէջ աշխատելու իննամեակը աւարտելուց յետոյ, ի՞նչ տեղ պիտի տալ հումանիտար դիտութիւնների ուսուցմանը — այս բոլոր հարցերի մասին բարւոք է համարել չարտայայտուիլ Հայաստանի պատգամաւորը:

Գալով լեզուների դասաւանդման հարցին Հայաստանի դպրոցներում, Հր. Մարզպետեանը չի ներկայացրել նստաշրջանին բոլոր այն կարծիքները, որ արտայայտել են կենտկոմի թէզիսների քննարկման մասնակիցները: Նա , օրինակ, կանդ չի առել Հայաստանի առանձնայատուկպայմաններից բխող այնպիսի մի հարցի վրայ, ինչպիսին է Հայաստանի քրտական դպրոցներում լեզուների դասաւանդման հարցը: Այդ դպրոցներում, ինչպէս յատնանշել է Թալինի դպրոցներից մէկի տնօրէնը, քիւրտ աշակերտները պարտադիր կերպով կը սովորեն չորս լեզու՝ քրտերէն, ռուսերէն, հայերէն եւ մէկ օտար լեզու: Թէզիսները նշելով երեք լեզուների (մայրենի լեզու, ռուսերէն եւ օտար լեզու) պարտադիր ուսուցումը ազգային հանրապետութիւնների դպրոցներում , կը համարի այդ վերբերմունածութիւն: Ի՞նչպէս պիտի անուանենք, կը հարցնէ Թալինի դպրոցի տնօրէնը, չորս լեզուների պարտադիր ուսուցումը քիւրտ երեխաների համար :

Անտեսելով այս բոլոր հարցերը, որ յուշուել են Հայաստանում կենտկոմի թէզիսների համամոդովրդական քննարկման ժամանակ, Հր. Մարզպետեանը հանդէս է առել միայն Ռուսաց լեզուի դասաւանդման անհրաժեշտութեան վրայ, պատճառաբանելով այն մի ճառով, որ կը վայելի թերեւս կոմերիտական նորակոչիկ պրոպագանտիստին, բայց ոչ կենտկոմի երկրորդ քարտուղարին :

« Ռուսաց լեզուն, ասել է պատգամաւոր Հր. Մարզպետեանը, ազգամիջեան հաղորդակցութեան, Սով. Միութեան ժողովուրդների բարեկամութեան ամրապնդման, ռուսական եւ համաշխարհային դիտութեան ու կուլտուրայի (մշակոյթի) դանձարանից օգտուելու հզօր միջոց է: Այդ լեզուով խօսել է մարդկային մտքի տիտան Վլադիմիր Իլիչը, այդ լեզուով ստեղծուել են ռուս ժողովուրդի գիտական ու գեղարուեստական հանճարների մեծագոյն ստեղծագործութիւնները , Ռուսաց լեզուով թարգմանուում են համաշխարհային պիտութեան ու գրականութեան կորիֆէյների բոլոր աշքի ընկնող գործերը: Մեր կարծիքով իրաքանչիւր սովետական քաղաքացի իր մայրենի լեզուի հետ միասին պէտք է տիրապետի Ռուսաց լեզուին, Մեծ Հոկտեմբերի լեզուին» («Ս· Հ·» , 27 Դեկտեմբեր 58) :

Եթէ Մարզպետեանի արտայայտելու իրաւունքի ձեւը մէկդի դնենք , նրա հիմնական միտքը Ռուսաց լեզուի ուսուցման անհրաժեշտութեան մասին Սով.Հայաստանում, ճիշդ է: Բայց հաւատալ նրա այն կարծիքին, որ արտայայտել է Մարզպետեանը , Հայոց լեզուի ուսուցման մասին Հայաստանի դպրոցներում չի կարելի: Այնքա՞ն վերամբարձ ոճով ճառաբանելուց յետոյ Ռուսաց լեզուի մասին, երբ կարդը դալիս է Հայոց լեզուի դասաւանդմանը, Հր. Մարզպետեանի լեզուն կապ է ընկնում եւ հապիւ կարողանում է թոթովել մի երկու խօսք, արտայայտելու համար այն կարծիքը, որ « Ազգային ռեսպուբլիկաների ռուսական դպրոցներում տուեալ ազգութեանը պատկանող երեխաների համար մայրենի լեզուի ուսումնասիրումը պէտք է պարտադիր լինի»: Ուրեմն հայերէն լեզուի (մայն լեզուի՞)» ուսումնասիրումը պէտք է պարտադիր լինի միայն այն հայ աշակերտների համար, որոնք սովորում են Հայաստանի ռուսական դպրոցներում : Ասել է թէ Հայաստանի պետական լեզուի ուսուցումը պարտադիր չի լինելու այն Ռուսների համար, որոնք սովորում են Հայաստանի ռուսական դպրոցներում : Իսկ Հայաստանի ասորիչքանական եւ քրտական դպրոցներում սովորողների համար Հայոց լեզուի « ուսումնասիրումը » պարտադի՞ր է լինելու թէ ոչ: Այս հարցի վրայ բնաւ կանդ չի առնում Հայաստանի պատգամաւորը :

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵՑԻ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԵՒ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ

ՄԻԼԱՆՕ, (Յառաջ)·— Փետրուար 8ին, ժամը 16·30ին, նախաձեռնութեամբ Մի-լանահայ ազգային կազմակերպութեանց՝ Հայկ· Տան մէջ , մեծ հուքով տօնուեցաւ Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց հերոսամարտին 1508րդ տարեդարձը: Փառատօնը բացուեցաւ «Բամ փորատանով» (Հ. Ղ.-Լիչանի), ապա, Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ հովարարձութեան առեներպլիզը Պ. Աբիա Շալճեան կարդաց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի «Ծանիր զքեզ հայ ժողովուրդ» դրութիւնը, որուն մէջ երկիցս կը յիշատակուի Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց հոգեւոր հերոսութիւնն ու Հայութեան պատմութեան էջերուն վրայ տոկալու անհերքելի կամքը: Բացման խօսք արտասանեց պաղտիխ հոգե· Տ· Վաղարշակ Օշին Նիկոլեան, որ համապրական ոճով պատկերացուց Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց զոհաբերութեան իմաստը, որոնց մահը պիմապրաւելու հաստատակամութիւնը ծնունդ էր պիտակից հայրենասիրութեան եւ նոյնքան պիտակից կրօնասիրութեան :

Բժ· Կարապետ Պորանեան յուզուած չեչտով կարդաց Եղիշէի «Վասն Վարդանանց եւ Հայոց պատերազմին» Ոսկեմատեանէն Քաջն Վարդանի մասին առաջին մասը·— « Սկսաւ Սպարապետն խօսել միաբանութեամբ նախարարացն ընդ զօրս եւ ասէ· Ի բաղում պատերազմունս մտեալ է իմ եւ ձեր ընդ իս· է ուրեք՝ զի քաջագոյնք թշնամեացն, եւ է ուրեք՝ զի նուազ մեզ յաղթեցին ...»:

Փոքրիկն Շաքէ Սրապեան , (դուստրը Սահեան Սրապեանի), խորունկ յուզմամբ եւ զգացումով արտասանեց Սիլվա Կապուտիկեանի «Հայ լեզուին» բանաստեղծութիւնը, արժանանալով ջերմ ծափերու : Ապա, ծանօթ երգչուհի Տիկին Ազատնի Պետոյեան մեներգեց «Լռեց ամպերը...» (Գամառ – Քաթիպային), յուզելով ներկաները :

Խօսք առաւ օրուան բանախօս «Յառաջ»ի աշխատակից Բժ· Արամայիս Սրապեան, որ նախ պատկերացուց ճակատագրական պատերազմին վայրը, ծպիտալից եւ լայնածաւալ դաշտը Շաւարշական կամ Արտազու, ինչպէս կ'որակէ պատմաբանը, Հեր եւ Զարաւանդ եւ Արտազ գաւառներուն միջեւ, մեր հայրենի սրբազան չորս գետերուն – –Եփրատ, Արաքս, Ճորոխ, Տիգրիս—ամէնէն սիրելիին, Արաքսի աջակողմեան Տմոյտ գետի եզերքը : Հայոց թիւը՝ 66·000, Պարսից՝ երեք հարիւր հազար· Հայերը առաւելապէս վարժ՝ նիզակակռուութեան մէջ, ասոնք՝ զօտեպնդուած փիղերու երամակներով եւ այն ժամանակուան ամէնէն քաջակորով զինուորներ՝ Մամեան գունդով: Պատկերացուց Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց հեղոսամարտը որպէս ազգային առաջին ապստամբութիւն, որուն պիտի յաջորդէր, Ղեւոնդեանց նահատակութենէն եւ Հայոց զինուորական ուժերուն դէպի հայրենի լեռնապարերն ու ամրոցները քաշուելէն յետոյ՝ ազգային երկրորդ եւ երրորդ ապստամբութիւնները, նախ՝ զլխաւորութեամբ Վահանի, աւագ որդին Համազասպ Մամիկոնեանի, եղբայր՝ Քաջն Վարդանի եւ Զուիկի, աղջիկը՝ Արծրունեաց Նախարարապետութեան նշանաւոր իշխան Վասակի· ապա՝ Վարդան Գ· Մամիկոնեանի, այս եւս չառաւիղ կարմիրն Վարդանի, որուն նշանախօսքն էր՝ մարանիլ « վասն կրօնի եւ հայրենեաց » : Թէեւ Հայաստան Ե· դարու առաջին կիսուն, բաժնուած Բիւզանդիոնի եւ Տիգրոնի միջեւ, քաղաքականապէս անջուք դիրքի վրայ կը գտնուէր՝ սակայն սկսած էր կերտել իր հոգեկան եւ մտաւորական Ոսկեդարը, զլխաւորութեամբ Աբջահուն-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒՄՆԵՐ

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Մեզ կը մնայ դեռ չատ հետաքրքրական անուն մը եւս, վկայուած Մեծն Շթեֆանի իշխանութեան շրջանի պատմութեան մէջ: Քրքլըպուկան է այդ, որուն քովը Մեծն Շթեֆանի եւ Պայազիտ Բ.ի միջեւ եղաւ հռչակաւոր պատերազմ մը , 1485 թուին: Կ· Վէյկանտ եւ Սերկիեւսկի Քրքլըպուկա լճին եւ երկու դետակներու քով գտնուած այս տեղանունը կը համարեն թաթարական լեզուով կազմուած տեղանուն մը: Որովհետեւ Խուրլու կը նշանակէ «երջանիկ», իսկ փուք՝ «եաղ», ուրեմն «երջանիկ եաղ» (երկուքն ալ սը – խալ կը քննեն քաթալփուք տեղանուան այժմեան ձեւը եւ զայն չեն համարերժե· դարու Քրքլըպուղան , այնպէս , ինչպէս փոխանցուած է մեզի Մոլտովացի ժամանակագիրներէն): Ես կը կարծեմ, թէ այդ անունը տրուեցաւ տեղին, լճին ու երկու դետակներուն, Հայու մը կողմէ, որ ուներ Քուրլու – Պուղա անունը : Որո՞նք են իմ փաստարկումները : Խուրլու անունն մը վկայուած հայկական վաւերացրերու մէջ եւ յիշուած է Հր. Աճառեանի « Հայոց անձնանունների բառարան» աշխատութեան մէջ: Անոր մէջ կ'երեւին վեց այր մարդ եւ ութ կիներ՝ հայկական ծագումով, կրելով Խուրլու՝ «երջանիկ» անունը: Առնցմէ մէկը անունն է Սասունիներու ընտանիքի մէկ անդամին, յիշուած 1197 թուին: Պուղա, որ կը նշանակէ «ցուլ» պատուոյ անուն մը Թաթարներու մօտ, յաճախ կ'երեւի նաեւ Հայաստանի մէջ:

Մեր գիտցած առաջին պուղան ծագումով թուրք մըն է , զօրավար Պուղա, որ 852 թուին կ'առաջնորդէ արաբ զինուորները ընդդէմ Հայերու եւ երկար տարի Հայաստանի կառավարիչ կ'ըլլայ Ալ – Մութավաքքիլ խալիֆայի օրով: Պաթմանի Պուղա կ'երեւի նաեւ Սասունցի Դաւիթի դիւցազներգութեան մէջ, «Վասն Աբ – դուն – Ղանին եւ Պուղային» քերթուածի մը մէջ, գրուած բանաստեղծ Ֆրիկի կողմէ ԺԳ· դարուն, եւ ընդհանրապէս քաջածանօթ անուն մըն է: Թէեւ Պուղա կամ Խուրլու անունը միացուած է ուրիշ գանազան անուններու, մենք կը գտնենք հազուագիւտ միացում մը Խուրլու – Պուղան «երջանիկ ցուլ» երեք Հայերու կրած անուններուն, վկայուած Հր. Աճառեանէ՝ իր վերոյիշեալ աշխատութեան մէջ, մէկը յիշուած 1245ին, ուրիշ մը, արաբ զօր – քերու զօրավար (թէեւ ծագումով հայ) յիշուած 1308ին, իսկ ուրիշ մը՝ 1200 – 1225ին՝ հիմնուած Հաղբաղ եկեղեցիի որմնանկարի վրայ, ուր ան կ'երեւի « պարոն Խուրլու – Պուղա» մակագրութեամբ :

Սոյն որմնանկարի պատմութիւնը ուսումնասիրուեցաւ Հայաստանի մէջ Ն· Մարի, Թ· Թորամանեանի եւ Լ· Ա· Տուր Նովոյի կողմէ, իսկ մեր երկրին մէջ կրնա պրնըցեանուի կողմէ :

Ահա ուրեմն, երեք Հայեր, որ կը կրեն թաթարական երկու բառերէ կազմուած սոյն անունը, մինչ թուրքերէնի մէջ այս միացումը յիշուած է մէկ անգամ միայն՝ Թրքարան Վ· Վ· Ռատլոֆֆի կողմէ, այն ալ ճակատայ լեզուին մէջ: Կ'ենթադրեմ, ուրեմն, թէ հարուստ Հայ մը , փախած 1239ին Մոնկոլներու կողմէ Անիի դրաւումէն յետոյ, հաստատուեցաւ Քի – լիայի մօտերը, ուր ան հիմնեց գիւղ մը, տալով անոր իր անունը: Թէեւ իր անուան բաղկացուցիչ մասերը ունին թաթարա – կան ծագում , անունը դարերով իրրեւ Հայ անուն գործածուելով Հայերու կող – մէ : Ես կը կարծեմ թէ տեղանունը կազմուած է հայկական անունէ մը:

Այժմ Քըթլը Պուկա կը կոչուի Քա – թալփուք կրելով եալփուք անուան նմանողութեան աղճատութիւնը, որ կը նշանակէ «ոչ այնքան խոր» երբ կը խօսուի ջրի մը մասին : Սկզբնական Քուրլու – Պուղա ձեւէն մինչեւ այժմեան ձեւը, ա – ռաջ եկան չարք մը ձայնական փոփոխութիւններ, որոնց մասին հարկ չկայ խօսելու այստեղ:

Իմ համեստ վերլուծումը կը հաստատեն ճամբորդներ՝ Վ· Ինճիճեանի, Մ· Բժիշկեանցի, Քլէկմանի, Լուիճի Մարիա Փի – տուի եւ այլոց հաստատումները: Վերոյիշեալները ցոյց տուին, թէ տակաւին ԺԽ· եւ ԺԶ· դարերուն կային մեծ թիւով Հայեր, որ կ'ապրէին Աքքերման, Քիլիա, Իսմայիլ, Եան, Սուչաւա, Պոթոշան եւ այլ քաղաքներու մէջ: Այսքան տեղա – նուններ կազմուած մականուններէ կամ ընտանեկան անուններէ, կուգան հաստատելու իմ այն կարծիքը, թէ Հայերը բնակութիւն հաստատեցին Մոլտովայի մէջ դեռ ԺԳ· – ԺԴ· դարերուն: Մտադրած եմ չարունակել այս վերլուծումը մեր երկրի վաւերագրերուն մէջ գտնուած տեղանուններու ցուցակի հրատարակութենէն յետոյ :

ՓՐՈՖ· ՎԱՀԱՆ ՊԸՆԴԻՃԵԱՆՈՒ

Պուքրէշ

(6 եւ վերջ) Յ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ջութակահար Սարգիս Քաջեան հրաւիրուած է Պէթովէնի Ընկերակցութեան կողմէ Ջութակի ունկնդրութիւն մը տալու Ապրիլ 18ին, Պետական Երաժշտանոցին սրահը :

հայ հարստութեան վերջին թագաւոր Վռամշապուհի, Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ս. Սահակ Պարթեւի, որուն Սահակազուխտ ազգին որդին էր՝ մեր բոլորիս սիրելի Վարդան Մամիկոնեան, ազատասէր Հայոց: Մեծ թարգմանիչներն ու մեծ մատենադիր – ները, ըսաւ, չեն ուսանելու Եղեսիա, Կեսարիա, Աթէնք, Բիւզանդիոն, Ան – ուոք, Ալեքսանդրիա, եւն., հրահրեցին Հայոց մէջ հայրենասիրութեան ոգին եւ քրիստոնէութեան միակ ճշմարիտ կրօնը ըլլալու հանդամանքը, հայ հայրենիքին պաշտպանութեան դիմի կանգնելով Վար – դան Մամիկոնեանի: Ապա, թուեց պատ – մական այն երկու մեծ դէպքերը՝ որոնք Արշակունեաց հարստութեան չքնաին տեղի ունեցան մեր երկրին մէջ, որոնք յետագային ընթացք պիտի տային Աւա – րայր զիւղակին մօտ մղուած հերոսամար – տին. նախ՝ քրիստոնէութեան պետական կրօնք հռչակուիլը, 301ին, Տրդատ Մա – գաւորի օրով, որդի՝ Խոսրովի, որ պիտի մահանար մեր առաջին Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի հօրը ձեռամբ՝ Անակի. ապա՝ Գրոց Գիւտը, 406ին, Արշակունեաց վերջին պանծալի թագաւոր՝ Վռամշապուհի օրով: Մինչ այդ՝ Հայոց վրայ ալ աւելի կը ծանրա – նայ Սասանեան բռնակալութեան թաթը. Հայերը ժողովի կը նստին Շահապիվանի մէջ, 444ին, Ցովսէփ Կաթ. տեղապահի զլխաւորութեամբ. եղնիկ Կողբացիի զը – լուխ զործոց «Եղծ Աղանդոց»ի լոյս տեսնելը, անոր փիլիսոփայական զեղի վրայ ծառացումը Պարսից Զրադաշտա – կան քէչերն զէմ, ապստին, կրակապաշ – տութեան, մէկ խօսքով՝ մոզակրօնու – թեան:

Ցազկերտ Բ.ի զայրոյթը, մոզպետ – ներու, նախարարապետ Մեհրներսեհի եւ Զարաւանդի մեկնումը զէպի Հայաս – տան, մեր նախահայրերուն խելքը տուն կանչելու դիտաւորութեամբ. ապա մեր բարձր եկեղեցականներու մեկուսացումը, անոնց ազատութեանց սահմանափակու – մը, Հայոց զինուորական ուժերու տեղա – փոխումը հայրենի սահմաններէն անդին ... եւ ապստնալից հրովարտակը, որով բռնակալը կը հրամայէ ենթարկուիլ Սա – զէականութեան, եւն., եւն.: Հայերը զարձեալ ժողովի կը նստին, Արտաշատի մէջ, 449ին, այն զեղեցիկ քաղքին՝ որ կը բարձրանար Մեծամօր զետի ափին, ճի – զաւորում՝ Արաքսի, զլխաւորութեամբ Ցովսէփ Կաթ. Տեղապահի, տասնըեօթը եպիսկոպոսներու եւ մի քանի վանական – ներու եւ երէցներու, որոնք զրաւոր կը պատասխանեն թէ չեն կրնար հնազանդիլ Ցազկերտ Բ.ի կամակատարութեան: Ճար չկայ. պատերազմն է. Հայերն ու Պար – սիկները զէմ զիմաց են՝ Տղմուտի ա – փունքին, 451, Յուլիս 2, Շաբաթ օր: Օր – հասական խառնուրդը կը տեւէ առաւօտ – եան առաջին ժամերէն մինչեւ ուշ երե – կոյ, զրեթէ տասնըչորս ժամ, անընդ – հատ:

Հայերը կը կորնչցնեն 1036 վիրաւոր, ի թնդիր հայրենիքի եւ կրօնքի անձնան – մատիրութեան սուրբ զաղափարին. իր զօրքերուն հետ կ'իյնայ Հայոց սպարա – պետը Վարդան Մամիկոնեան, պաշտպ – ուած՝ Մատեան ոստիկու զունդէն. անոր կողքին կ'իյնան զօրապետներ Խորէն Խորխոռունին, Արտակ Պալունին, Տաճատ Գնթունին, Համազասպ Դիմաքսեանը, Ներ – սեհ Քաջբերունին, Արսէն Ընծայեցին, Վահան Գնունին եւ Գարեգին Սրուանձտ – եանցը, բոլորին ալ մարմինները սպնդի – րով ղեղեցկացած Հայ հայրենիքին պաշտ – պանութեան ի խնդիր երկնց մղած բազ – մաթիւ ճակատամարտներուն մէջ: Պար – սիկները կը կորնչցնեն Հայոց աւելի քան եռապատիկը, 3544 մարդ:

Այս կէտէն յիշից Ղեւոնդեանց կատա – րած զերը, անոնց նահատակութիւնը Տիզբոնի մէջ.— Ցովսէփ Կաթ. Տեղապա – հը, Սահակ Սբրապան, Ղեւոնդ երէց, եւն.:

Իր խօսքը աւարտեց հեռաւեալ եզրա – փակումով.— Վարդանի եւ իր ընկերնե – րուն զոհարերութեամբ Հայութիւնը մը – նաց հայ քրիստոնեայ, ու այս հրաչքը կը պարտինք ոչ միայն Մամիկոնեան զօյա – րիին եւ նոյնքան անզրաւելի իր զինքի ընկերներուն՝ այլեւ Ոսկեդարու մեր մեծ թարգմանիչներուն եւ մատենադիրներուն ոսկեզարեան ստեղծագործութեան, որոնք խօսքով ըլլայ թէ զրչով, պանծա – ցուցին քրիստոնէութեան փառքն եւ հա – յութեան ազատութեան եւ անկախութեան անկորնչելի իրաւունքը, ու յետ խոստա – վանելու, հաղորդուելու եւ լսելու վար – դանի ճառը՝ չարժեցան դէպի մարտի դաշտ, դէպի Ցազկերտ Բ.ի երեք հարիւր հազար զինուորները, հայ ազատանիին եւ հայ ռամիկին հետ կողք կողքի, վեր բո – նած կենաց խաչն ու կենայ եւ մահու սուրը, բարձրաձայն գոչելով.— «Հաւա – սարեսցէ մահս մեր ընդ մահու արդա – րոցն, եւ հեղումն արեան մերոյ ընդ ար – եան սուրբ մարտիրոսացն, եւ հաճեսցի Աստուած կամաւոր պատարագաւս եւ մի տացէ զեկեղեցի իւր ի ձեռս հեթանո – սաց»:

Օր. Սիմա Փափազեան եւս անխառն յուզումով արտասանեց Պ. Վ. Նաթան – եանի հրաւէրը մայրական քերթուածը, արժանանալով ջերմ ծափերու:

Երեկոյեան եռաձայն երգեց Գ. Վ. Սրուանձտեանցի Գողթնի քնարքն ու «Իմ հայրենեաց հոգի Վարդան»ը: Երգուսոյց՝ Պ. Հրանտ Բամպակեան. դաշնակով կ'ըն – կերանար՝ Տիկին Քնարիկ Եղիկեան:

Հանդիսին վերջաւորութեան, ժողո – վուրդը յոտնկայս երգեց «Հայր Մեր»ը:

Ա. ՍՐ.

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՎԱԶԳԻՆ Ա. Հայրապետ Հայոց, կեն – սագրութիւն, կոնդակներ, քարոզներ: Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, 1958: Լա – թակազմ, 400 էջ, պատկերազարդ:

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՍԻՒՆԻՔԸ 9 – 10 ԴԱՐԵՐՈՒՄ

Հայ ժողովուրդի պատմութեան այս կամ այն ժամանակաշրջանը ամբողջա – կան ներկայացնելու համար չատ կարե – ւոր է Հայաստանի առանձին նահանգնե – րու պատմութեան մանրամասն ուսումնա – սիրութիւնը:

Երեւանի պետական համալսարանի հը – րատարակութեամբ պատմական գիտու – թիւններու թեկնածու Հ. Ութմազեան լոյս ընծայած է «Սիւնիքը 9 – 10 դարերում» տուեալաժեալ մենագրութիւնը: Աշխա – տութիւնը զրուած է հայ եւ օտար ալ – բիւրներու հիման վրայ: Հայ մատենա – գիրներէն հեղինակին իրրեւ ապրիւր ծա – ռայած են Մաթեւոսնս Օրբելեանի «Պատ – մութիւն նահանգին Սիսական» եւ Ցովհ. Դրասխանակերտցիի «Հայոց պատմու – թիւն» աշխատութիւնները:

Հին ժամանակներէ ի վեր Սիւնեաց աշ – խարհը ներկայացուցած է ամբողջական նախարարութիւն մը: Արշակունիներու եւ արարական տիրապետութեան ժամանակ Սիւնիքը ունէր նշանակալից կշիռ եւ զինուորական ուժ:

Գ. Դարուն Սիւնիքը զարձեալ ընկե – րային քաղաքական տատարկդ՝ կուզայ, բայց արդէն ոչ թէ իրրեւ ամբողջական նախարարութիւն, այլ՝ առանձին իշխա – նութիւններու բաժնուած երկիր մը: Ութմազեանի զրքին մէջ լուսաբանուած է Սիւնիքի քաղաքական, ընկերային, տըն – տեսական յարաբերութիւններու եւ զա – սակարգային պայքարի պատմութիւնը՝ 9 – 10րդ դարերուն:

ԹԻՖԼԻՍԸ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Թիֆլիս՝ Վրաստանի մայրաքաղաքը, որուն 1500ամեակը տօնուեցաւ վերջերս, բազմաթիւ առիթներով յիշատակուած է հայ, հին եւ միջին դարերու մատենադիր – ներու կողմէ: Ահա թէ ինչու հայ մատե – նագրութեան մէջ Թիֆլիսի վերաբերեալ հարուստ նիւթեր կան:

Բանասիրական պիտութիւններու թեկ – նածու Վ. Նալբանդեանի «Թիֆլիսը հայ մատենագրութեան մէջ» աշխատութիւնը ամփոփ ու հակիրճ ձեւով ընթերցողին կը ներկայացնէ հայ մատենագրութեան մէջ Թիֆլիսի պատմութեան վերաբերեալ չարք մը հետաքրքրական տեղեկութիւն – ներ՝ սկսած հին ժամանակներէն մինչեւ 18րդ դարու վերջը:

Հայ մատենագրութեան մէջ պահպան – ուած այդ տեղեկութիւնները դլխաւորա – պէս կը վերաբերին օտար արշաւանքնե – րուն, աւարառութիւններուն, գերեվա – րութիւններուն:

ԱՌԱԿՆԵՐ ...

Հայկական Գիտութիւններու ակադե – միայի հրատարակչութիւնը լոյս ընծա – յած է «Առակներ, աւանդութիւններ, անեկդոտներ»ու ժողովածու մը, կազ – մուած՝ հանդուցեալ հայագէտ Ս. Մալ – խասեանի կողմէ:

Ինչպէս Մալխասեանն ալ չեչտած է իր յառաջաբանին մէջ, այդ առակները, ա – նեկդոտները եւ աւանդութիւնները կազ – մած է իր հօր՝ զերձակ Սարգիս Մալ – խասեանի անդիր պատմածներէն: Անոնց մեծ մասը անտիպ է, միայն փոքր մէկ մասը այլ վայրերու յայտնի տեղեա – զործութիւններու տարբերակներն են:

Ակադեմական Ստ. Մալխասեանի բա – նասիրական այս ժողովածուն կը պարու – նակէ ժողովրդական 128 առակներ, ա – նանդութիւններ, անեկտոտներ, չափածոյ խօսքեր, որոնք ցայտուն կերպով կ'ար – տացոլացնեն Ախալքալաքի մէջ բնակող Էրզրումցիներու բանարուեստն ու բար – բառը, կենցաղը, սովորութիւնները, ար – հեստներն ու հաւատալիքները:

Ժողովածուն ունի բանագիտական եւ պատմա – ազգագրական նշանակու – թիւն: «Պէտք է յատկապէս ընդգծումի ժողովածուի բարբառագիտական մեծ արժէքը, քանի որ հեղինակը, իրրեւ բնիկ Ախալքալաքցի, քաջատեղեակ լինելով տուեալ բարբառին՝ կարողացել է ճշգու – թեամբ վերարտադրել իր մայրենի բար – բառի առանձնայատկութիւններն ու նրբ – բութիւնները»,— գրուած է Գիտու – թիւններու ակադեմիային կողմէ զրքին կցուած յառաջաբանին մէջ:

«ՀՈԳՍԸ»

Գերման նշանաւոր զրողին զործը վեր – ջերս լոյս տեսած է Երեւանի մէջ:

«Հոգսը» Հերման Զուդերմանի նշա – նաւոր վէպերէն մէկն է եւ թարգմանուած է բազմաթիւ լեզուներու: Հայերէն այս հրատարակութեան թարգմանութիւնը կատարած է Գ. Ալթունեան 1910ին, վեր – մաներէն 115րդ հրատարակութենէն:

Զուդերմանի «Հոգսը» վէպին հայերէն թարգմանութիւնը արտասահմանի մէջ ալ արժանացած է բազմաթիւ հրատարակու – նիւններու:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Անթիլիասի (Լիբանան) մէջ փետր – ուար մէկին տեղի ունեցած է Մարաչի 1920ին Գոյամարտի նահատակներուն, հոգեհանդստեան պաշտօնը, նախագահու – թեամբ Զարեհ Ա. Վեհափառ Կաթողիկո – սին: Պատարագած է Արտակ եպիսկոպոս: Հայր Մերէն ետք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը ուսուց պատշաճի քարոզ մը խօսած է: Եկեղեցին ընչէիս նաեւ վեհարանը, ներ – կայ էին Ազգ. իշխանութեանց ներկա – յացուցիչները եւ բազմաթիւ անձնաւո – րութիւնները:

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆի մահուան Բ. տարե – լիցին առթիւ, Քարանթինայի (Պէյրութ) Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մէջ փետր – ուար 15ին հոգեհանդստեան հանդիսաւոր պաշտօն կատարուած է, Հ. Ց. Դ. Տրօ – շեան Ծամհուր կոմիտէութեան՝ նորակազմ «Շաւարշ Միսաքեան» խումբին նախա – ձեռնութեամբ:

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկին Կարպիս Ափրիկեան ու – րախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց ան– պրանիկ զաւկին՝

ԿՈՐԻՒՆԻ

ծնունդը, 14 Փետր·, 1959 *Փարիզ*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Հայ Ազգ·ի վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ առաջաւ ազգ· Պ·Սար– գիսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղ– կեպսակի 11·500 ֆրանք, Ֆլիւպ տէ Տիա– մանթերի իր ընկերներէն։

Վահագն Յակոբեան, աղջիկը Յասմիկ Յակոբեան ,Թոռնիկները Ստեփան եւ Տիգրան Ակոնեանն սրտի խորունկ ցա – ւով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ կը– նոջ, մօր եւ մեծ մօր՝

ՍԱՆԴՈՒԽՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

մահը։ Յուղարկաւորութիւնը պիտի կա – տարուի այսօր Շաբաթ, ժամը 2ին, իրենց բնակարանը, 27 Բիւ Շարփանթիէ, Պուրկ լա Բէն։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայս իբր այդ նկատել։

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԶՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ– ԿՈՒԹԵՆԷՆ ԲՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԶՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ– ԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամիտօր վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի ղպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ տարի հետեւեալ պայմաններով։

1·— Պատանիին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չքաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ։

2·— Զարգացումը պէտք է համապա – տասխանէ փրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին։

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտնե – րը։

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնիլ տա– րեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ա– մէն իրաւունք։

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատար – ուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քն– նութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յա– ռաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթաց– քին, ժամը 15 – 17ին։

Կը պահանջուին դպրոցական վկայա – կաններ։

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ

ժամը 14·30էն 18·30

ՊԱՏԱՐԱԳ

Շաւիլի եկեղեցւոյ յառաջիկայ պատա– րագը՝ կիրակի 22 Փետրուարին։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ

ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ԱՂՔԱՏԱՆՔԱՄ

Հրաւէր ընդհ· ժողովի եւ կոչ թեկնածութեան

Փարիզի Հայ Ազգ· Ընկերակցութեան ընդհ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ երեք– շաբթի, 17 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32, Բիւ տը Թրէվիզ։

Կանոնադրի թիւ 5 յօդուածին համա – ձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցու– թիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչու– թեան։ Թեկնածուները պարտին վարչութեան գրասենեակը հասնիլ ամէ – նէն ուշը մարտ երկուքին։

Առ այդ փափաքողները պէտք է ընթեռ– նելի կերպով գրեն, տալով իրենց հաս– նը, մականունը եւ հասցէն։

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն ան– դամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21ԸՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ· Ց· Դ· ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Ուրբաթ, Փետրուար 20, ժամը 21ին

SOCIÉTÉS SAVANTESի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ

8, RUE DANTON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԸՆԿ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ ԵՒ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Նոր Սերունդի կողմէ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ ցին՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ ։ ՍԵԴԱ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Ժ· ԱԶԸԿԿԷՕԶԵԱՆ եւ Օր· ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

Մասնակցութիւն 100 ֆրանք

Ալֆորվիլէն օթոբուսը կը մեկնի ժամը 8·30ին, Փլաս Քաուճոյէն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Գոմոնի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ «Զաւարեան» ընթակոմիտէի , մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· «Յառաջ» , «Վարանդեան», «Իշխան», խումբերու ։ Գոմոնի Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբին ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21, ՇԱԲԱԹ, ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր , մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստա – գէտներու, Գոմոնի, Սէն Լուի եւ Կարղանի Նոր Սերունդի պարախումբերուն եւ նուագախումբերուն ։

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՅԱՐ. ԱՂԱՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. ԱՍ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ԽՕՍՆԱԿ ԸՆԿ. ՍԵՐԺ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

×

Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Քրիստափոր ընթա կոմիտէն կազմակերպած է ընկերա– կան խնջոյք (գինեձոն) մը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ա– րամեանն» սրահին մէջ։ Հովանաւորութեամբ Շրջ· կոմիտէի ։

Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիր նե– րը իրենց ընտանիքով։

Մուտքը ազատ է

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ ՏԻԿ· Ա· ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ ԿՈՄՍ ՏՍԱՐՍՔՕԹի

ԿԻՐԱԿԻ , ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ, ԺԱՄԸ 17ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

HOTEL GEORGE V

Մէջազգային «Աթրաքսիոններ» անակնկալները, ձօրի «գօթիյօն»

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՐ ՆԱԽՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Սեղաններու համար դիմել՝

Union Générale Arménienne de Bienfaisance

11, Square Alboni, Paris (16e)

TÉLÉPHONE : TRO. 03-18

Մինչեւ ժամը 19ը չգրաւուած սեղաններ ը ազատ կը նկատուին, «Աթրաքսիօն» – ները կը սկսին ժամը 19·45ին։

ՆՈՒԻՐ

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ափրիկեան 5000 ֆրանք կը նուիրեն Մուրատ Ուսումնա – սիրացին (Սեբաստիոյ) փոխան ծաղկե – պսակի, զառնակոչիծ մահերուն առթիւ՝ Խաչիկ Կարապետեանի (Պրիւել) եւ Տոքթ· վաղարշակ Պօղոսեանի (Նիւ Եորք)։ Սոանալ «Յառաջ»ին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը

Առնուվիլի մէջ

ՄԱՐՏ 15ԻՆ

×

Թոքաամի Հայր· եւ Բոնի սու Պուայի միացեալ հանդէսը 4 Ապրիլ, Շաբաթ կ– չեր ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Այր եւ կին մը իրրեւ պահապան։ Զրի յարկաբաժին (մէկ սենեակ, լաւագոյն փավիյեօնի մը դէմացարկը), չունի մը պահապանութեան եւ շաբաթը մէկ օր տնական մաքրութեան փոխարէն, Փարի– զէն հեռը քիլոմէթր։ Կարելիութիւն կայ իրենց հաշւոյնպարտիզպանութիւն ընելու Յարկաբաժինը նոյնինքն փավիյոնին մէ – ջըն է։ Դիմել՝

ALTOUNIAN
200, RUE SAINT-DENIS, PARIS

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան անդամական ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժա– մը չորսին, Իսիի Քրիմեան վարժարանի սրահը։ Կը խնդրուի անդամներէն եւ հայրենակիցներէն ստիպողաբար ներկայ պատուիլ։ Օրակարգ·— Ա.) Տարեկան նիւ– թական եւ բարոյական համարատուութ – թիւն։ Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սե – րունդի «Սիամանթօ» խումբին կողմէ ։

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին մինչեւ առաւօտ, «Պէրիէ Միյէ»ի չքեղ սրահներուն մէջ ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Պիտի ըլլան երգեր, մեներգներ, խմբ – երգեր, ժողովրդային խմբական պա – րեր եւ ուրիշ չարք մը հաճելի եւ սիրուն անակնկալներ ։

Այլազան տեսակով ճոխ պիւֆէ, մատ – չելի գիներով ։

ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

ՄԱՍԷԼ ԼՈՒՎԻՐԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետր· 21, Շաբաթ գիշեր , մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի չքեղ սրահին մէջ ։

Մասնակցութեամբ ծանօթ գեղավար ՔԼՈՏ ՊԷՍԷԼ, իր մեծ նուագախումբով ։ Ռատիօ Մոնթէ Քարլոյի եւ Անիմաքէօր ԷՏՄՈՆ ԹԱՅԷԼ ։

Աթրաքսիօն, անակնկալներ եւ գոթիյօն խնամուած պիւֆէ ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի հերթական դասախօսութիւնը այս Շաբաթ ժամը 9ին Քաֆէ Քա – տէլի սրահը ։

Կը խօսի ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ ։

Նիւթ՝ «Հայկական հարցը վերջին քա – ռասնամեակին»։ Մուտքը ազատ է ։

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie

Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին

ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

(Դաշնակահար)

Յայտագիր՝ ՊԱԽ – ՊԻԼՉՕՆԻ, ՊԼՕՒ – ՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ ։

Տոմսերու գին·— 300էն 1000 ֆրանք ։

Դիմել սրահը եւ Տիւրանին ։

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը ։
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

REFLETS D'ARMÉNIE — "ՑՈԼՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ" — Volume 3 No 20157

Հայ Ռօմանթիք եւ ֆոլկլօրիք երաժշտ ութեան երրորդ ամէնէն գեղեցիկ սկաւա ռակը ։

Պատրաստութեամբ՝ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ

Vogue-Contrepoint No 20157 30 cm. 33 tours — 46 minutes (HAUTE FIDÉLITÉ)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ, ՄԵՆԵՐԳ, ԽՄԲԵՐԳ, 50 ՀՈԳԻՆՈՑ ԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ՝

1· Խմենք Հայաստանի կեանցը, 2· Ոս կեհատ, 3· Վարդը, 4· Կարաւանը, 5· Արազ գետը, 6· Տրէնճի, 7· Տայ տուչ, 8· Նազանի, 9· Գորգով պար, 10· Հօ՛յ ամաճ, 11· Անահիտ, 12· Արեւելէ, 13· Եարիս ուլուճի կը շարեմ ։

Ստանալու համար դիմել·— ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ 14, Rue Petit, Paris 9e (BOT. 99-22) - RECORD SHOP, 36 Rue da Moscou

ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆԸ·— Երաժ չտական վաճառատուները ։

Գին 3040 փր· երգարանով միասին

Ծանօթ·— Օգոստոս ամսէն սկսեալ սկաւառակներու գիները 13 առ հարիւր յաւելում կրած են, իբր պետական տուրք։ Փնտռել նաեւ հետեւեալ սալերը՝ 20·103 եւ 20·136, Հայ ժողով· երաժշտութիւն 16 եւ 14 կտոր, 45 վայրկեան իւրաքանչիւրը ։

20·114, Եկմալեան պատարագ , բառաձայն երգեհոնով, 45 վայրկեան ։

20·150 Կոմիտասեան պատարագ բառաձայն երգեհոնով, 55 վայրկեան ։

10·016, ժող· երգեր, Իրիս Պիւլպիւլեանէ ։

Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով, (Ֆոնթրը ռամպուրսման) ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻԻՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
19
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
JEUDI
19 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8324 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4225

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ՍԵՄԻՆ

—o—

Երեք տարի առաջ, 1956 Փետրուար 20ին, կիլիկեան Թեմերու ընտրեալ պատգամաւորները՝ օրինաւորապէս գումարուած Միջերկրականի զեղաձիծաղ ափերուն վրայ – Անթիլիասի վեհարանին մէջ, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ կաթողիկոսական գահին վրայ կը բազմեցնէին Զարեհ Ա.ը :

Վերջապէս կը վերնար սեւ քօղը, որ 1952 Յունիս 21էն՝ Գարեգին Ա.ի մահէն ի վեր ամբողջ 44 ամիս ծածկած էր Մայր Տաճարի հայրապետական աթոռը :

Ազգային չափերու դիտակցութիւնը կը պահանջէր, որ ըստ օրինի կատարուած այս ընտրութենէն վերջ՝ Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ բոլոր զաւակները անխտիր բոլորուէին իրենց կաթողիկոսին չուրջ եւ ձեռք ձեռքի տուած նուիրուէին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ զարաթոր աթոռին պայծառութեան :

Այսպէս չեղաւ ոսկան դժբախտաբար :

Ազգընտիր հայրապետին դէմ պայքար բացաւ փոքրամասնութիւնը, որ պար – տուած էր :

Եւ ի՜նչ փոքրամասնութիւն : Խայտա – ղիէտ հաւաքածոյ մը ոսմկավարներու, համայնավարներու, հնչակեաններու եւ Բարեգործականի անդամներու, որոնք զաղափարական վեհանի վրայ հակառնայ դաւանանքի տէր՝ հոգեկան ա՛չ մէկ կապ ունէին իրարու հետ :

Մէկ բան միայն կը միացնէր զիրենք, — առելութիւնը Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ : Հոգեբնախօսական հիւանդագին անղարմանալի երեւոյթ, որ առանձակ առիթներէ ի վեր աւերներ կը գործէ ափիւռքի հայութեան մէջ — ա՛յնքան կարօտ խաղաղութեան ու համերաշխութեան :

Այս խառնիճաղանճը քաջալերուեցաւ — ու կը քաջալերուի այսօր ալ — վերէն՝ Մայր Աթոռէն՝ որ կոթնած է «աստուածահաստատ իրաւունքներու» վրայ :

Քաջալերուեցաւ «Եպիսկոպոսական Ժողով»ներէն, որոնք գումարուեցան Գահիրէի եւ Էջմիածնի մէջ եւ որոնք չունէին ոչ «աստուածահաստատ» ոչ ալ՝ մարդահաստատ իրաւունքներ :

Դժբախտութիւնն այն է, որ «Երկփեղկում»ի իսկական հեղինակներն ու «անկախ համայնք»ի ըուն զրիչներն ու ջատագովները զառան զլեստ հագած՝ յանցաւորներ կը փնտռեն դուրսը եւ «ուղեկորոյսներ»ու մասին կը խօսին :

Մայր Աթոռի գահակալը հոգեչահ ճառերով «խաղաղութիւն» կը քարոզէ : Սակայն գործը խօսքին չի համապատասխաներ երբեք :

Փոխանակ սանձելու փոքրամասնութիւնը եւ լուծելու «անկախ համայնք»ը, էջմիածին կը հրաւիրէ անոր ինքնակոչ «կաթողիկոսական տեղապահ»ը, մեծ պատիւներով կ'ընդունի զայն եւ նոյնիսկ անոր թելադրութեամբ եպիսկոպոս կը ձեռնադրէ անարժան վարդապետ մը :

Իր անհաշտ դիրքով կը յաւերժացնէ պառակտումը Սուրիոյ եւ Լիբանանի մեր հայրենակիցներուն մէջեւ, զայն աղիտալի աստիճաններու հասցնելով : Վկայ Լիբանանի վերջին եղերայրասպանութիւնները, որոնց նախաձեռնարկները «Էջմիածնասէր» եւ «Հայաստանասէր» պիտակներով պարծենցողներն էին :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռը ոչ թէ «աւազի վրայ հիմնուած է », այլ՝ անսասան ապառաժի : Կ'ածի ու կը բարզաւաճի ամէն օր : Բայց Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Կիպրոսի Թեմերէն, իր հովանիին տակ մտած են Հիւս. Ամերիկայի ազգային Թեմը, Յունաստանի, Արզանտինի, Թեհրանի եւ Սպահանի Թեմերը :

Իր ընտրութենէն երեք տարի վերջ Վեհ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի դիրքը աւելի քան երբեք զօրաւոր է :

Կաթողիկոսարանին ու դպրեվանքին նիւթական մատակարարութիւնը բոլորովին ապահով հիմերու վրայ դրուած է : Հ. Բ. Ը. Միութիւնը դադրեցնելով իր տարեկան նպաստը՝ կը յուսար նեղութեան ենթարկել կիլիկեան աթոռը : Ժողովուրդը իր լումաներով տասնապատիկ աւելին տուաւ : Բարեգործականի դիմաձիծը աստիճան մը աւելի պարզուեցաւ :

Իր գահակալութեան չորրորդ տարեշրջանի սեմին նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք Վեհ. Զարեհ Ա.ին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԺՈՂՈՎԸ

—o—

ԿԱՐԳ ՄԸ ԴԱՐՁԱԾ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

•

ՄԵՆԵՏԵՐԷՍԻ ՕԴԱՆԱՒԸ ԱՐԿԱԾ Կ'ՈՒՆԵՆԱՑ, 12 ՄԵՌԵԱՒ, ԹՈՒՐՔ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԱԶԱՏԻ

Մինչ կը սպասուէր որ Կիպրոսի հարցը անմիջապէս կարզադրուի, նոր դժուարութիւններ ծագեցան երեքշաբթի օր : Առաջին առթիւ անգլիական պատգամները, երկրորդ՝ Մակարիոս Ա.ի կարծիքը որ կ'ուզէ Կիպրոսի անմիջական անկախութիւնը :

Ժողովին ներկայ էին երեք երկիրներու արտաքին նախարարները, ինչպէս նաեւ Մակարիոս Ա. եւ Տոքթ. Քիւչուք : Այս նիստէն առ Անգլիոյ Արտաքին Նախարարութեան բաները յայտնեց թէ Անգլիոյ պատգամները հետեւեալներն են.—

1.— Բրիտանական խարիսխներու համար կանոնադիր մը՝ որ դոհացուցիչ լլայ կառավարութեան ռազմական անհրաժեշտութիւններուն. այս հարցը խնդրոյ առարկայ չի կրնար լլալ՝ այլ առիթով :

2.— Կղզիին յոյն եւ թուրք համայնքներու վերջնական հաշտութիւն :

3.— Հելլէնա-Թրքական բարեկամութեան վերահաստատում :

4.— Պատգամներ առեղծել՝ որպէս զի կիպրացիները կարենան զարգացնել իրենց հաստատութիւնները, իրենք զիրենք կառավարելու համար :

Ամէն ինչ պարզ ու յստակ է Լոնտոնի համար : Այսուհանդերձ, պատգամաղրութեան առաջին կէտը վիճաբանութիւններ դուռ կրնայ բանալ : Կոպմերը համաձայն են որ անգլիական խարիսխները պահուին Կիպրոսի մէջ : Մեծն Բրիտանիա կ'ուզէ որ վերջնական լլայ այս համաձայնութիւնը՝ կղզիին զինուորական խարիսխները պահին սեփականութիւնը նկատելով :

Մակարիոս Ա. կը պնդէ, թէ Անգլիա «վարձակալ» պէտք է լլայ Կիպրոսի մէջ : Ի հարկին 99 տարուան համար կրնայ է պատգամաղիր մը ստորագրել, բայց ո՛չ՝ վերջնական :

Անհամաձայնութիւն մը ծագած է Յունաստանի Արտաքին Նախարար Աւերօֆի եւ Մակարիոս Ա.ի միջեւ : Աթէնքի կառավարութիւնը վերջնական կը նկատ Յիւրիխի համաձայնութիւնը : Մակարիոս կը մերժէ ենթարկուիլ եւ կ'ուզէ կարգ մը «սրբագրութիւն»ներ ընել համաձայնագրին վրայ :

Բացի անգլիական խարիսխներու հարցէն, Մակարիոս համաձայն չէ նաեւ կղզիին անկախութեան համար ճշդուած ժամանակամիջոցին :

Անգլիա կը մտածէ թէ 18 ամիսէն երկու տարի պէտք է, իրրեւ «փոխանցման» չրջան, որպէսզի Կիպրոս իր անկախութեան տիրանայ : Աթէնք համաձայն է : Բայց Մակարիոս կ'ուզեցնէ, պահանջելի քան երբեք զօրաւոր է :

Կաթողիկոսարանին ու դպրեվանքին նիւթական մատակարարութիւնը բոլորովին ապահով հիմերու վրայ դրուած է : Հ. Բ. Ը. Միութիւնը դադրեցնելով իր տարեկան նպաստը՝ կը յուսար նեղութեան ենթարկել կիլիկեան աթոռը : Ժողովուրդը իր լումաներով տասնապատիկ աւելին տուաւ : Բարեգործականի դիմաձիծը աստիճան մը աւելի պարզուեցաւ :

Իր դահակալութեան չորրորդ տարեշրջանի սեմին նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք Վեհ. Զարեհ Ա.ին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Չնայած որ անկախութիւնը անմիջական լլայ, քանի որ եթէ ձգձգուի՝ նոր բարդութիւններու դուռ կրնայ բանալ :

Մակարիոս Ա.ի յայտարարութիւնները, նախ եւ առ, յոյն եւ թուրք նախարարներու բազմաթիւ խօսակցութիւններ ունեցան :

Աթէնքի կառավարութիւնը ժողով մը գումարեց՝ քննելու համար Մակարիոս Աւերօֆի տարակարծութիւնը : Վարչապետ Գարամանլիս ճամբայ ելաւ դէպի Լոնտոն, հարցը մօտէն ուսումնասիրելու համար :

Օ. ԱՐԿԱԾԸ

Թուրքիոյ վարչապետ Մենտերէս եւ Անգարայի կառավարութեան քանի մը անդամները, Թրքական կառավարութեան պատկանող օդանաւով մը Լոնտոն գացին. մշուշի պատճառով օդանաւը չկրցաւ իջնել Լոնտոնի օդակայանը եւ ուղղուեցաւ դէպի Կէյթվիք, բայց յանկարծ չորս շարժականները կանգ առին եւ օդանաւը ստիպուեցաւ իջնել անտառի մը մօտ, փորին վրայ քչուելով. քանի մը ծառեր արմատախիլ եղան : Օդանաւին թեւերը կոտրեցան : Հրդեհ : Ազատարարները կ'ամաչապարկէն հանելի դէպքին վայրը :

Ցանկարծ, թէթերու խմբագրատունը մէջ լսուեցան. «Մենտերէս, Թուրքիոյ վարչապետ, օդանաւի արկածի պատ» :

Քաղաքական չրջանակները սկսան մտածել կիպրոսի հարցին չուրջ ակած բանակցութիւնները յետաձգելու մասին : Բայց, հաղիւ քառորդ ժամ անց, լուր կը տարածուէր թէ Մենտերէս ապատած է :

Արկածին զոհ գացած են 12 հոգի, որոնց երկուքը՝ Թուրք նախարարներ : Մենտերէս անձնական վէրքեր ստացած է, ազատարարներու կողմէ փրկուելով : Ապատած են նաեւ քանի մը այլ ճամբորդներ :

Ե. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԴԱԳՈՂ ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵՆԷն

Ե. Միութիւնը խստօրէն քննադատեց յունաթրքական համաձայնութիւնը Կիպրոսի անկախութեան համար, որ ամերիկեան «զաչոյն մըն է խրուած կիպրացի հերոսական մարտիկներուն կռնակը» :

Համաձայնութիւնը կը դատապարտուի նոյն տեսն Պրատայի եւ Իզվեստիայի մէջ : Պրատան կը չեշտէ որ Յիւրիխի թուրք եւ յունական համաձայնութիւնը որ ներկայիս կը քննուի Լոնտոնի մէջ կիպրոսը անկախ պիտի չդարձնէ մինչեւ այն տեսն որ «Անգլիացիք կը պահեն իրենց զինուորական խարիսխները ունենալու իրաւունքը անորոշ ժամանակով որ առաջուընէ իսկ պարտաւոր է Ատլանտեան Ուխտի անդամ լլալ » :

Համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը կ'ամբաստանէ ամերիկեան դիւանագիտութիւնը որ ճնշում բանեցուցած է Յունաստանի վրայ որ «ժամ առաջ կարզադրէ կիպրոսի հարցը, արեւմտեան պետութեանց չահուն համար» :

Պրատան կը չեշտէ թէ յունաթուրք համաձայնութիւնով կիպրոսը պիտի զատնայ Ատլանտեան Ուխտի զինուորական կարեւորագոյն խարիսխը Միջերկրականի հարաւ – արեւելքը :

Իզվեստիան իր կողմէն կ'աւելցնէ թէ այս համաձայնութիւնը ցոյց մըն է կիպրոսի ժողովուրդին չահերուն դէմ իսկ եւ սպառնալիք մը միջազգային ապահովութեան դէմ :

—o—

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ֆրանսական լիսէները ասկէ ետք Հուրիա պիտի կոչուին (ազատութիւն) : Գահիրէի, Մէտտիի եւ Ալեքսանդրիոյ ֆրանսական երեք լիսէներուն կը վերաբերի այս որոշումը, որոնց ծրագիրն ալ պէտք է «երկրին քաղաքականութեան համապատասխան լլայ» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ինկած ամերիկեան օդանաւին մասին, նոր զեկոյց մը հրատարակած է Խորհրդային «Թաս» գործակալութիւնը : «Թաս » կը պնդէ որ խորհրդային օդաչուներու խօսակցութիւնները «չին – ուած են ամերիկեան ապատարկութեանց կողմէ» : Զեկոյցը կը վերյիչէ թէ խորհրդային իշխանութիւնները քննութիւն – ներ կատարած են այդ օդանաւին վրայ որ խորհրդային սահմանը անցած էր եւ որուն այրած կմախքը գտնուած էր Երեւանէն 55 քիլոմեթր դէպի հարաւ արեւմուտք : «Թաս» կ'աւելցնէ որ Ամերիկացիներուն հանած ադմուկը այս արկածին առթիւ, մէկ նպատակ ունի «օդտագործել այս միջադէպը հակախորհրդային քարոզչութիւն ընելու, ցոյց տալով որ Ամերիկան դէմ է ժողովուրդներու իրերա – հասկացողութեան » :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԼԻԿԱՆ բուռն բողոքագիր մը մէջտեղ հանեց ուր դժգոհութիւն կը յայտնէ Ամերիկայի տուած օժանդակութենէն Իսրայէլի : Արաբական լիկան կը չեշտէ թէ Իսրայէլի տրուած օժանդակութիւնը երկու անդամ աւելի է արաբական երկիրներուն տրուած օժանդակութենէն : Եւ կը ճշդէ թէ Իսրայէլ 1945 Յուլիսէն 1957 Յուլիս 432 միլիոն տոլար ստացած է մինչ նոյն ժամանակամիջոցին արաբական երկիրները՝ 213 միլիոն միայն : Մարզ զլուխ՝ ամերիկեան օժանդակութիւնը կը ներկայացնէ երկու տոլար 95 Արաբներուն համար եւ 240 տոլար Իսրայէլացիներուն այսինքն 81 անդամ աւելի :

ՆԱԽԱԳԱՀ Նասր կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի Փետրուար 21ին, Թիթոյին ներկայութեան որ Գահիրէ կը հասնի ամսոյս քսանին :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան պաշտօնաթերթը՝ «Փոփիւլէր» կը հրատարակէ բաց նամակ մը զոր Նէժրլէն ուղղած է նախկին նախարար Օրիոլի անոր հրաժարման առթիւ : Նէժրլէն կ'ըսէ.— Այլեւս չէք ճանչնար կուսակցութիւնը կ'ըսէք, իսկ եթէ ես ալ ձեզի պատասխանեմ որ կուսակցութիւնը ձեզի չի ճանչնար ... : Հոն հասանք ուր մեզի զաւաճան կ'ըսէք, դուք ալ ուրիշ զաւաճան մըն էք » :

ՊՐԱԶԱՎԻԼԻ մէջ նոր բախումներ պատահեցան, որոնց ընթացքին հօթը հոգի մեռան եւ 35 ուրիշներ վիրաւորուեցան . բոլոր զոհերն ալ Ափրիկէացիներ են :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Ներքին նախարարութիւնը արգիլած է օտար դրօշակներ պարզել երկրին մէջ : Միւս կողմէ, Ապահովութեան խորհուրդը որոշած է կառավարութեան թելադրել բնակչութեան զինաթափման վերաբերեալ ծրագրի մը մշակումը : Գնդապետ Արէֆի մահապարտութեան դէմ բողոքելու համար աշակերտական խաղաղ ցոյցեր եղած են Պաալպէքի մէջ, Պէյրութի դեսպանատուներն ու կրթական հաստատութիւնները հսկողութեան ներքեւ առնուած էին ոստիկանական ոյժերու կողմէ : Իսկ Տնտեսական նախարարութիւնը կը հաղորդէ թէ սուրիական մսացու առուլին կենդանիները Լիբանան պիտի հասնին Մարտի սկիզբը :

ՂԱՆԱՑԻՆ արտաքսուեցան 7 Ֆրանսացիներ : Պատճառը. անոնց ներկայութիւնը Ղանայի հողամասին վրայ «աննպաստ է ժողովուրդին» :

ՊՈԼՍԷՆ կը հաղորդէն որ ուղղափառ մեծագոյն հաստատութեան (Սուրբ – Սիւնիոդոս) ընդհանուր քարտուղար Սիմէոն եպիս. յայտարարած է թէ Պապին կոչը լաւ ընդունելութիւն դտած է պատրիարքութեան մօտ, որ զայն կը նկատէ իրրեւ առաջին քայլը դէպի եկեղեցիներու միութիւնը : «Ուղղափառ եկեղեցին ամէն օր կ'աղօթէ արդէն եկեղեցիներու միութեան համար» աւելցուցած է Սիմէոն եպիսկ. նոյն յմաստով յայտարարութիւն մը լրած է Պուլկարիոյ ուղղափառ եկեղեցւոյ պետը :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

Ը·

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Հիմի տեսնենք թէ լեզուների ուսուց – ման համար ի՞նչ են ասել Վրաստանի գր– կու պատգամաւորները Գեր· Խորհուրդի մեւնոյն նստաշրջանում :

Վրաստանի կենտկոմի քարտուղար նոյն պաշտօնն է դրաւում, ինչ որ Հր· Մարգարեանը Հայաստանում) Ի· Դոլի – ձէն, պաշտպանելուց յետոյ Ռուսաց լեզ– ուի պարտադիր ուսուցման տեսակէտը Վրաստանի դպրոցներում, անցնում է վրաց լեզուի դասաւանդման հարցին եւ այդ մասին հետեւեալն է յայտնում :

«Վրաստանում նոյնիսկ միահամուռ կերպով կարծիք է յայտնւում, որպէսզի ոչ վրացական դպրոցների սովորողները պարտադիր կերպով ուսումնասիրեն վրաց լեզուն: Այդ սխալ տեսակէտը հնարաւորութիւն կուտայ Վրաստանում ապրող տարբեր ազգութիւնների երիտասարդ սերունդը էլ աւելի լաւ դաստիարակել պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի ոգեւորութեան սկզբունքներով» : *Ամենայն իրաւամբ կարող ենք ենթադրել որ նոյն դերը կը խաղայ Հա – յաստանում նաեւ Հայոց լեզուն, եթէ ա – ւանդուն պարտադիր կերպով ոչ հայկա– կան դպրոցներում : Մեզ որ հայ պատ – գամաւորը այս ճշմարտութիւնը մոռա – ցութեան է տուել իր ելոյթի ժամանակ : Դոլիձէն յայտնել է նաեւ որ «ոչ վրաց– կան դպրոցներում վրացական լեզուի ու– սումնասիրման դրական փորձը բազմամ– եայ պատմութիւն ունի ռեսպուբլիկա – յում», այսինքն չատ տարիներից ի վեր վրացերէնը աւանդւում է ոչ վրացական, այսինքն Վրաստանի հայկական, արեւ – զական, հարաւօսէթեան եւ ռուսական դպրոցներում եւ դրական արդիւնքներ է տուել :*

Բայց միայն վրացական լեզո՞ւն պար – տադիր է եղած եւ պիտի լինի ոչ վրա – ցական դպրոցներում : Ոչ ի հարկէ : «Ռեսպուբլիկայի (Վրաստանի) դպրոց – ներում պէտք է պարտադիր լինի, ասում է Դոլիձէն, նաեւ Վրաստանի պատմու – թեան եւ աշխարհագրութեան ուսումնա– սիրումը: Մեր դպրոցներում այդ առար– կաները դասաւանդւում են սովետական իշխանութեան առաջին օրերից» : («Սով· Վրաստան», 27 Դեկտ·) : Ուրեմն աչ – խարհագրութեան դասերին Վրաստանի հայ դպրոցականների դասաւանդում են, որ հայկական Ախալքալաքը Վրաստան է, ճիշդ այնպէս, ինչպէս Պոլսոյ դպրոց – ներում ուսուցանում են որ Կարսը, Աբ– տահանը եւ Սուրմալուն Թուրքիոյ հան – րապետութեան անբաժան մասն են կազ– մում :

« Պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի լենինեան սկզբունքների» վերոյիշեալ « մարքսիստական լուսաբանութիւնները » Դոլիձէն կատարել է Միութեան Խորհուր– դի նիստում, որտեղ Հայաստանի կողմից ելոյթ է ունեցել նախկին խառատ եւ օպե– րայի այժմեան երգչուհի Ասպանդարեա – նը :

*Բայց Վրացիները մէկ պատգամաւորի ելոյթով չեն դոհացել վրացական լեզուի, պատմութեան եւ աշխարհագրութեան պարտադիր դասաւանդման ինտերնացիո – նալիստական դերը վեր հանելու համար : Ազգութիւնների Խորհուրդի նիստում նոյն հարցի մասին եւ, անշուշտ, նոյն «ին – տերնացիոնալիստական ոգով» հանդէս է եկել Վրաստանի մէկ ուրիշ պատգամա – ւոր՝ յայտնի ղրոզ եւ Վրաստանի ղրոզ – ների Միութեան վարչութեան առաջին քարտուղար Ի· Աբաշիձէն : Ազգութիւննե– րի Խորհուրդի վրացի պատգամաւորը, խօսելով վրաց լեզուի մասին, նախ չի քաշուել անուանել այն պետական լեզու, մի յորջորջում, որ Հայոց լեզուի նկատ – մամբ երբեք չզործածեցին համաժողով– ական քննարկման ժամանակ Հայաստա– նում, ինչպէս նաեւ չզործածեց իր ելոյ – թի ժամանակ Հր· Մարզպետեանը : Աբաշի– ձէն, բնականաբար, նոյնպէս այն տեսա– կէտն է պաշտպանում, որ տեղական պե– տական լեզուները պէտք է պարտադիր տեղ գրաւեն ռեսպուբլիկայի դպրոցների ուսումնական պլաններում » : *Եթէ Դոլի– ձէն յենւում Լենինի ու նրա քարոզած սկզբունքների վրայ, Աբաշիձէն, դանա – զանութեան համար, դիմում էլենինի կը– նոջ՝ Կրուպսկայի վկայութեան :«Ն·Կ· Կր– ուպսկայան գրելէ, ասում Աբաշիձէն ,որ «Ռուսը պէտք է ուսումնասիրի տեղական լեզուն» : Ինչ վերաբերում է վրացերէնին, այն պիտի ուսումնասիրեն , ըստ Աբաշի– ձէի տարբեր ազգութիւնների պատկանող այն բոլոր մարդիկ, որոնք ապրում են Վրաստանում : Եւ այդ պիտի անեն նը – րանք, ինչպէս ասում է Աբաշիձէն, իրենց իսկ օգտի համար, որովհետեւ «վրաց լե– զուն գիտնալը նրանց օգնում է աւելի լաւ կազմակերպել իր աշխատանքային գոր – ծունէութիւնը, անմիջական կապ պահ – պանել վրաց բնակչութեան հետ, որի շր– ջապատում անց են կացնում նրանք ի – րենց կեանքը» («Սով· Վրաստան» , 27 Դեկտեմբեր 1958) :*

Հայրենադաւութի՞ւն է արդեօք հայ եւ վրացի պատգամաւորների ելոյթների դա– դարութիւնը, որ կատարեցինք: Եւ Հա– յաստանի պատգամաւորների ելոյթների թերութիւնների մասին չէ՞ որ «Հայրե – նիքի պետութեան » չարամիտ քննադա – տութի՞ւն է :

Ա· ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ՏՕՔԹ. ԵՈՀԱՆՆԷՍ ԼԷՓՍԻՈՒՍ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Ցաւալի ճակատագրական է որ մարդիկ իրենց կեանքին մէջ որոշ հանդիպումնե– րու հաւատարիմ մնան մինչեւ մահ : Այս յատկութիւնը, կը խորհիմ թէ նոյնիսկ բնութենէն կը տրուի, մարդուն :

Փրոֆ· Լեփսիուսի պատահած են այս – պիսի հանդիպումներ, անհատական թէ ընկերային իր կեանքին մէջ: Ինքն իսկ արտայայտուած է այս ուղղութեամբ :

Այսպէս ալ պէտք է եղած ըլլայ իր հանդիպումը Հայերուն հետ : Հայրը, եղիպտահայ փրոֆ· Ռիխարտ Լեփսիուս : Հայերու հետ ծանօթութիւն հաստատած էր դեռ 1842 – 46 թուականներուն, երբ պերմանական առաջին հնախուզական համագործութիւնը ըրաւ դէպի Եղիպտոս : Ան բաներկամացած էր Եղիպտոսի նախա– գահ Հայդպի Նուպար փաշային հետ ո– րուն մասին կը կարդանք իր տիկնոջ է – լիզաբեթ Լեփսիուսի օրագրին մէջ· «Նու– պար պէյին ի պատիւ արեւելեան ընդու– նելութիւն մը տուինք· անիկա հայ քրիս– տոնեայ մըն է եւ անօրէնն է եղիպտական երկաթուղիներուն » գրուած 4 Ապրիլ 1850ին : Զարմանալի չէ որ Առաքել Պէյ այ– ցելած է Լեփսիուսի Պերլինի տունը, որ ծանօթ էր դերման աւազանին հիւրասի– րութեամբ : Իսկ 1869ին երբ Փրոֆ· Լեփսիուս Սուէզի ջրանցքին բացման հանդէսին կ'երթար Մարսէյլէն նաւ առ– նելով, իրեն սեղանակից ունեցած էր Տի– կին եւ Օր· Նուպար : Փրոֆէսէօրին անձ– նական նամակին մէջ, զոր ուղղած էր իր տիկնոջ, կը գտնենք հետեւեալը· « Ապէք– սանտրիա հասանելուս պէս Նուպար փա – շան եկաւ հետս վրայ դիմաւորելու իր տիկինն ու աղջիկը որոնք սեղանակիցներս էին ճամբորդութեան ընթացքին » :

Աղէտն 1863ին Պերլինի մէջ պոյութիւն ունէր « Միութիւն Հայ Բողոքականնե – րուն է նպաստ» կազմակերպութիւն մը, որուն նպատակն էր «երիտասարդ բողո– քական Հայեր պատրաստել քարոզի եւ ուսուցչական ասպարէզին համար, իրենց եկեղեցիներուն մէջ» եւ այս միութեան կազմակերպութեան կոմիտէին կ'անդա – մակցէր փրոֆ· Ռ· Լեփսիուս եւ հետա – հետաբար իր առաջարկով էր որ Վիլհելմ Թագաւորը մեծ զումար մը յատկացու – ցած էր Միութեան հիմնարկութեան պոր– ծին :

Տօքթ· Եոհաննէս Լեփսիուս իր կար – պին Հայոց հետ յարաբերութեան մուտ 1895ի դէպքերէն ետք, որոնք տեղի ունե– ցած էին Թուրքիոյ մէջ: Երուսաղէմի մէջ օգնական պատուելիի պաշտօնով մնալէ ետք, ստանձնած էր Լեփսիուս Հաոցի ջրջանին Ֆրիդտորֆ գիւղին համայնքին հոգեւորականի պաշտօնը եւ հոն կազմա– կերպած էր միսիոնարական միութիւն մը, զրացի համայնքներուն գործակցու – թեամբ, 1887էն մինչեւ 1895: Այս մի – սիոնին նպատակն էր քրիստոնէութիւն քարոզել մահմետականներու մէջ, բայց ճիշդ 1895ին երբ պիտի սկսէր լայն գոր– ծունէութիւն մը, Հայերը ենթարկուեցան ահաւոր վիճակի մը· օղնութեան ադա – գակը հասած էր նաեւ Գերմանիա եւ հարկ էր օղնութեան փութալ հազարաւոր որբերու, փախստականներու եւ այրիներ– ու վիճակը բարելաւելու համար :

Այսպէս էր որ Լեփսիուս մօտէն կը ծա– նօթանար Հայերու հետ, փնտռելով Գեր– մանիոյ մէջ Հայեր, որոնք կրնային իրեն տեղեկութիւններ տալ իրական կացու – թեան մասին, եւ ասոնց կարգին կը ճանչ– նար Տօքթ· Ճէյմս Գրինֆիլտը որ մօրը կողմէ Հայ էր եւ ուսանած էր Գերմա – նիոյ մէջ· ահա այս յատկանշական հան– դիպումն էր, որուն հաւատարիմ մնաց Լեփսիուս մինչեւ իր կեանքին վերջը :

Այն տունը առօրեայ մամուլը Գերմ ·– նիոյ մէջ մխակոփման էր եւ այս պարա– գան նեղացուցիչ էր Լեփսիուսի համար , որ ճշմարտութիւնը կը փնտռէր, մանա – ւանդ անոր համար՝ որ օտար մամուլն եւ Հայերէ կը տեղեկանար բոլորովին հակառակը, 1895ի դէպքերուն չուրջ: Ու– րիշն անձնապէս համոզուելու համար թէ ինչ էր իրականութիւնը Լեփսիուս նոյ Գրինֆիլտի ընկերակցութեան Թուրքիոյ Հայաբնակ ջրջանները: Այնտեղ տեղւոյն– նալով ճշմարտութեան համոզում պատ – ցուց որ հարկ է միսիոնարական օգ·ու – թիւն ընել Հայերուն եւ անկողմնակալ հրատարակութիւններով ճշմարտութիւնը երեւան հանել :

« Տօքթ· Եոհաննէս Լեփսիուս Օսիկնա մխոն»ի պատմութիւնը լեցուն է օղնու – թեան եւ հրատարակչական գործերով , որոնք ծանօթ են դերման եւ Հայ ջրջա – նակներուն մէջ այնքան որ պիտի բաւա – կանանամ այսօր միայն ուշադրութիւն հրաւիրելով՝ «Գերմանիա եւ Հայաստան» Տեո Թօտրսկանկ տէս Աումէնիշրն Ֆօլքս դրքերուն վրայ, որոնք Լեփսիուսի կողմէ հրատարակուած են փաստաթուղթերու ապացոյցներով: Կ'ուզէի յիշեցնել նաեւ իր երկար տարիներու աշխատակից Ռի – խարտ Շէֆերի «Արեւելքի մէջ դերմանա– կան միսիոնին պատմութիւնը» (1932) դիրքը, որ տեղեկութիւններ կուտայ մի– սիոնի գործունէութեան, անոր հիմնա – դրին եւ մարդ – Լեփսիուսին մասին :

Ծանօթ է որ Տօքթ· Լեփսիուս կը պատկանէր յայտնի աստուածաբան Հառ– նակի, հրապարակագիր Ֆրիտրիխ Նա – ումանի եւ քրիստոնէական – ընկերվարա– կան այլ մարդոց ջրջանակին· անոնք կը ճգտէին դերման ժողովուրդի ուրիշ ժո – ղովուրդներու հետ ունեցած յարաբե – րութիւնները հիմնաւորել մարդկային սկզբունքի վրայ: Աւելի ուշ, այս ջրջա – նակին մէջացան անուանի ուսուցչապետ– ներ եւ դրագէտներ, որոնց կարգին Տօքթ· Փաուլ Թորպախ եւ դաշնակցային հանրապետութեան հիմնադիրներ– էն Թէոտոր Հէօս :

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

ԽՄԲ·–Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը էջ– միածին իր 1958 Դեկտ·ի թիւով կը հր – րատարակէ «Հայաստանեայց առաքեալա – կան եկեղեցու Սահմանադրութեան նա – խագիծը», որ անցեալ Հոկտեմբեր 16–23– ին էջմիածնայ մէջ գումարուած «Եպիս – կոպոսական ժողով»ին կողմէ պատրաս – տուելէ վերջ ընդունուած է Գերագոյն Հոգե– ւոր Խորհուրդի Նոյեմբեր 13ի նիստին մէջ :

Այս նախագիծը տպագրուելով վազգէն Ա·ի կարգադրութեամբ ղրկուած է նուի– րապետական բոլոր աթոռներուն եւ թե – մերուն «ի գիտութիւն եւ ի ընդարկում» :

Այս առթիւ ստացուելիք առաջարկու – թիւներն ու դիտողութիւնները նկատի պիտի առնուին Գեր· Հոգ· Խորհուրդին կողմէ, որ վերջնական նախագիծը պիտի ներկայացնէ 1960ին էջմիածնի մէջ գու – մարուելիք «Ազգային – եկեղեցական սր– բագումար ժողովին » :

Կը հրատարակենք նոյնութեամբ՝ իբրեւ նիւթ՝ պատմութեան համար :

ԳԼՈՒԽ Ա·

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

1·— *Հայաստանեայց Առաքելական Ե – կեղեցին ինքը հաւատացեալ ժողովուրդն է, որն իր մէջ ընդգրկում է բոլոր հայ քրիստոնեայ հաւատացեալներին, որոնք հաւատարիմ են նրա դաւանանքին, կա – նոններին ու աւանդութեանց, եւ ենթար– կւում են նրա հեղինակութեանը եւ հրա – հանգներին :*

2·— *Հայաստանեայց Առաքելական Ե – կեղեցին անբաժանելի մասն է կազմում Մի, Առաքելական , Ուղղափառ եւ Ընդ– հանրական Սուրբ եկեղեցու եւ իր անուն է «Հայաստանեայց Առաքելական եկե – ղեցի» , իսկ օտար լեզուներով՝ ռուսե – րէն՝ «Արմյանսկայա Ապոստոլսկայա Ցերկով » , ֆրանսերէն՝ «Էկլիզ Ապոս – տոլիկ Արմէնիէն» անգլիերէն՝ «Արմինըն Ապոստոլիկ Չըրչ» :*

3·— *Հայաստանեայց Առաքելական Ե – կեղեցին պատկանում է «Առեւելքի քրիս– տոնէական առաքելական եկեղեցիների խումբին· Նա պատմականօրէն ծնունդ է առել, զարգացել ու կազմակերպուելէ է ուրոյն եւ ինքնավար կերպով Հայաստա– նի մէջ:*

4·— *Հայաստանեայց Առաքելական Ե – կեղեցու լուսաւորիչներն են Ս· Թադէոս եւ Ս· Բարթողիմէոս առաքեալները :*

5·— *Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչը Միածնի իջման տեսիլքով հանդիսանում է հիմնա– դիր Ս· Էջմիածնի Մայր Տաճարին եւ կազմակերպիչը Հայաստանեայց Առաքե– լական Եկեղեցու նուիրապետութեան եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան Մայր Աթոռի ի Վաղարշապատ :*

6·— *Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը յա – ջորդն է Ս· Թադէոս եւ Ս· Բարթողի – մէոս Առաքեալների եւ առաքելաշաւիղ Ս· Գրիգոր Լուսաւորչի: Նրա բնակութեան մշտական վայրն է Մայր Աթոռ Ս· Էջ – միածինը :*

7·— *Ս· Էջմիածինը Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու համազգային սր– բավայրն է եւ Մայրավանքը , կեդրոնը Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու նուիրապետութեան եւ վարչութեան :*

8·— *Հայաստանեայց Առաքելական Ե – կեղեցին պետական իշխանութենից նը – կատմամբ հետեւում է եւ հաւատարիմ է աւետարանական պատգամին՝ «Տուք ղկայսերն կայսեր եւ ղԱստուածոյն՝ Աս – տուածոյ » :*

9·— *Հայաստանեայց Առաքելական Ե – կեղեցին ընդունում է սիեղերական առա– ջին երեք սուրբ ժողովները՝ Նիկիայի , Կոստանդնուպոլսի եւ Եփեսոսի, նրանց կանոնները, Նիկիայի Հաւատոյ Հանդա նակը եւ Ընդհանրական եկեղեցու աւան – դութիւնները: Դաւանաբանական , վար– դապետական եւ ծիսական հարցերում Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին առաջնորդւում է նաեւ համ ազգային – եկեղեցական ժողովների Հայրապետա – հաստատ որոշումներով եւ վճիռներով :*

10·— *Հայաստանեայց Առաքելական Ե– կեղեցին դաւանում է Քրիստոսի Ս· Ե– կեղեցու Միութիւնը, Մէկութիւնը եւ ա– առաքելական բոլոր եկեղեցիներին համա – րում է կապուած միմիանց աւետարանա – կան սիրոյ միութեամբ եւ հոգեւոր եղ – բայրակցութեան սկզբունքներով :*

11·— *Հայաստանեայց Առաքելական Ե – կեղեցուն ղէխաւորում, հովւում եւ ղե – կավարում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկո– սը, որպէս կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրու– թեամբ Աղգիս ընտրուած եւ օծեալ Բա– հանայապետ, Մայր Աթոռ Ս· Էջմիածնի Գահակալ, եկեղեցական նուիրապետու – թեան եւ վարչութեան գլուխ, սրբազան կանոնների, մեկնաբանող եւ պահապան եկեղեցական աւանդների եւ ժառանգու – թեանց :*

12·— *Հայաստանեայց Առաքելական Ե– կեղեցին իրաւական անձ է, որպէս կազ– մակերպչական – վարչական , տնտեսա – կան միաւնական ամբողջութիւն, որի ընդհանրական եւ բարձրագոյն վերատե– սուչը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն է :*

(1 Շար·)

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԿՅՈՒՐԸ

Ֆ. ՇԱՏՈՐ

ԲՐԻՆՁԻ ՓՈՇԻ

Ես դուռ եմ բացել, մայր մուրացկանուհի։ Ընդունել հյուրասիրել, հոգատարությամբ շրջապատել եմ ուզում։ Ամեն ինչ պատրաստ է։ Ես ինքս էլ պատրաստ եմ։ Ինչ-որ բան պակասում է։ Ինչ-որ բան պիտի լինի, որ ես ինքս էլ հավատամ, որ ես ուզում եմ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրէ Տիկին Եղիս Ալիքսանեան եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, ժամը 10·30ին, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին

ՄԻՀՐԴԱՏ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Թէյասեղան ի պատիւ
Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

Նոր լոյս ընծայած իր «Արծիւները Անապատին մէջ» վէպին առթիւ :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Քառէի սրբահին մէջ (մէթրօ Քառէ) :

Խօսք պիտի առնեն բազմաթիւ ղրողներ : Երգ եւ արտասանութիւն :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Կը հրաւիրուին Միութեանս անդամները ու ղրասէր հասարակութիւնը :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՅՈՒՄ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Երիտ· Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան :

Շաբաթ, Մարտ 28, ժամը 20·30ին, Մէզօն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահը : Կը ներկայացուի՝

« ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԲԻՆ ԱՂԱ »

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ
կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30

ՊԱՏԱՐԱԳ

Շուրլի եկեղեցւոյ յառաջիկայ պատարագը՝ կիրակի 22 Փետրուարին :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ
ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը
Առնուվիլի մէջ
ՄԱՐՏ 15ԻՆ

×

Թոքատի Հայը· եւ Բոնի սու Պուայի միացեալ հանդէսը 4 Ապրիլ, Շաբաթ գիշեր :

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻՆ

Այր եւ կին մը իրրեւ պահապան : Զրի յարկաբաժին (մէկ սենեակ, լաւատօ, փավիյեօնի մը գեռնայարկը), չունի մը պահապանութեան եւ չաբաթը մէկ օր առկան մաքրութեան փոխարէն, փարիզէն հեռը քիլոմեթր : Կարելիութիւն կայ իրենց հաշուեյնպարտիզպանութիւն ընելու Յարկաբաժինը նոյնինքն վաւիյօնին մէջ ըլլն է : Դիմել՝

ALTOUNIAN
200, RUE SAINT-DENIS, PARIS
TEL. : GUT. 13-36

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ· Ց· Դ· ԵՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Ուրբաթ, Փետրուար 20, ժամը 21ին

SOCIÉTÉS SAVANTESի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ

8, RUE DANTON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԸՆԿ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ ԵՒ ՎԻՓԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Նոր Սերունդի կողմէ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ : ՍԵՒԱ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Ժ· ԱԶԸՔԿԷՕԶԵԱՆ, Օր· ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ եւ Կ· ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Ծախքերու մասնակցութիւն 100 ֆրանք

Ալֆորվիլէն օթոբառը կը մեկնի ժամը 8·30ին, Փլաս Քառնոյէն :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Պոմոնի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Երէց· կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ «Զաւարեան» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· «Յառաջ», «Վարաւիդեան», «Իշխան», խումբերու : Պոմոնի Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբին :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21, ՇԱԲԱԹ, ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտներու, Պոմոնի, Սէն Լուի եւ Կարղանի Նոր Սերունդի պարախումբերուն եւ նուագախումբերուն :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՅԱՐ. ԱՂԱՅԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. ԱՍ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ
ԽՕՍՆԱԿ ԸՆԿ. ՍԵՐԺ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

×

Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Քրիստափոր ենթա կոմիտէն կազմակերպած է ընկերահանդէսական խնջոյք (գինեձօն) մը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ահարոնեան» սրահին մէջ : Հովանաւորութեամբ Երջ· Կոմիտէի :

Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները իրենց ընտանիքով :

Մուտքը ազատ է

ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Ակնունի ենթակոմիտէին, հովանաւորութեամբ Երջ· Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբին, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 22ին, Ս· Գէորգ եկեղեցւոյ կից սրահը : Մուտքը ազատ է

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Փետրուար 28ին, Ահարոնեան Ակումբին *մէջ :*

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ ՏԻԿ· Ա· ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ ԿՈՄՈ Տ'ԱՐՍԻՔՕԹԻ

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ, ԺԱՄԸ 17ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

HOTEL GEORGE V

Միջազգային «Աթրաքսիոններ» անակնկալները, ձրի «ղօթիյօն»

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ — ՆԱԽՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Սեղաններու համար դիմել՝

Union Générale Arménienne
de Bienfaisance

11, Square Alboni, Paris (16e)
TÉLÉPHONE : TRO. 03-18

Մինչեւ ժամը 19ը չգրաւուած սեղանները ազատ կը նկատուին, «Աթրաքսիոն»ները կը սկսին ժամը 19·45ին :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՀԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHOREի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Ց· Դ· Երջ· կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ՝ «Արամ» խումբը, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9·30ին : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը սիրողական է : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Երջ· կոմիտէն իր կազմով :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ· Ց· Դ· Երջ· կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Քաֆէ Լիոնի վերնայարկը : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին կողմէ :

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, «Պէրիէ Միյէ»ի չքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Պիտի ըլլան երգեր, մեներգներ, խմբերգներ, ժողովրդային խմբական պարեր եւ ուրիշ չարք մը հաճելի եւ սիրուն անակնկալներ :

Այլազան տեսակով ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով :

ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ
ՄԱՍԷԼ ԼՈՒՎԻՐԷ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՐԾԻԻ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետր· 21, Շաբաթ գիշեր, մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի չքեղ սրահին մէջ :

Մասնակցութեամբ ծանօթ գեղավար ՔԼՈՏ ՊԻՍԷԼ, իր մեծ նուագախումբով : Ռատիօ Մոնթէ Քարլոյի եւ Անիմաքէօր ԷՏՄՈՆ ԹԱՅԷի :

Աթրաքսիօն, անակնկալներ եւ ղոթիյօն խնամուած պիւֆէ :

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ 28ՐԴ ՅԵՐԵԿՈՑԸ

Կիրակի 8 Մարտ, 1959, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, Սալ տը լա Շիմի :
28պիս, Բիւ Սէն Տօմինիք, Փարիզ (7), *մէթրօ Էնվալիտ :*

Սկաուտական յայտագիրը, հայկական պարեր եւ երգեր :

Ներկայացում եւ զուարճալիքներ :

Մուտք 300 եւ 500 ֆրանք :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

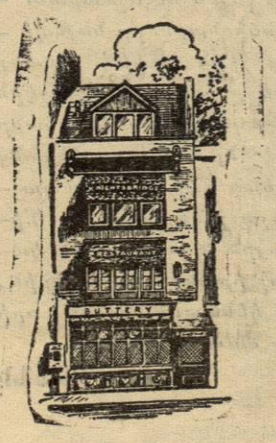
ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Լիոնի մէջ, բանուկ պողոտայի վրայ 20 տարուան լաւ յաճախորդներով կօշիկի խանութ մը : (Զափի վրայ նաեւ նորոգութեան դիւրութիւն) բոլոր գործիքներով : Բնակարան Ա· յարկի վրայ լաւ սենեակ՝ ներով : Նպաստաւոր գին :

Հեռաձայնել 60 – 30 – 47 :

PENSION DE FAMILLE
AVEC CONFORT
M. O. AVAKIANTZ
52, Grand'rue
Moncerf (S. et M.)
Tél.: 57
pour retraités, convalescents, repos
téléphonner SUF. 82-59
aux heures de repas

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ **ՁԱՇԱՐԱՆԸ**

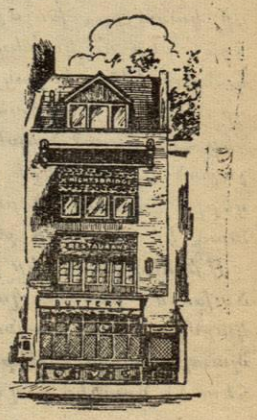
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKի ԿՈՂՔԻՆ)

Knightsbrige Buttery 26, Knigthsbrige, London S. W. I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՕՂԻՆ RAKI DUZEC

ԹԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8.30Է ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
20
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
VENDREDI
20 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8325 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4226

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉՈ՞Ւ ԸՄԲՈՍՏԱՑԱՆ

1920 Դեկտեմբեր 2ին, երբ խորհրդային կարգեր կը հաստատուէին Հայաստանի մէջ, Լըզրան՝ իբրեւ «լիազօր ներկայացուցիչ» կրեմլինի եւ Դրօ ու Տէրտէրեան՝ «ի դիմաց Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեան»՝ կը կնքէին համաձայնագիր մը, որ ի մէջ այլոց կը պարունակէր հետեւեալ յօդուածները.—

4· Հայկական բանակի հրամանատարական կազմը չի ենթարկուիր պատասխանատուութեան այն գործերի համար, որ կատարել է նա բանակի շարքերուն մինչեւ Հայաստանի խորհրդային իշխանութեան յայտարարումը :

5·— Դաշնակցութեան եւ ուրիշ սոցիալիստական կուսակցութիւնների անդամները ո՛չ մի հալածանքի չպիտի ենթարկուին կուսակցութեան պատկանելու եւ նրմունիստական կուսակցութեան դէմ մղուած կռուին մասնակցելու ու Հայաստանը խորհրդային յայտարարելուց առաջ կատարած գործերի համար :

Ի՞նչպէս յարգեցին բոլշեւիկները իրենց ստորագրութիւնը :

Համաձայնավարական յեղկոմը (յեղափոխական կոմիտէ) հազիւ Հայաստան էր մտած կարմիր սուիններու պաշտպանութեան տակ՝ երբ Երեւանի, Էջմիածնի, Աշտարակի, Ախտայի, Նոր Բայազիտի եւ Ղամարլուի բանակները լեցուեցան դաշնակցական մտաւորականներով եւ հանրային գործիչներով :

Բանտարկուածներու մէջ էին նախկին վարչապետները Ց. Քալանթարեանի եւ Համօ Օհանջանեան, Լեւոն Շանթ, Նիկոլ Ագբալեան, Վահան Նաւասարդեան, Ռուբէն Դարբինեան, Բ.Ժ. Ց. Տէր – Դաւթեան, խորհրդարանի եւ կառավարութեան անդամները, ինչպէս նաեւ խմբապետ Համազասպ, զնդապետ Ղորղանեան եւ ուրիշ պետական մարդիկ :

Զերբակալուեցան եւ ձերն – ձմեռ օրով աքսորուեցան հայկական բանակի 1200 սպաները՝ պլշեւիկեան յեղափոխութեան նախարար Նազարբեկեանի :

Կազմակերպուեցան տուները, բռնագրաւուեցան բնակարանները տեղաւորելու համար նորեկ բոլշեւիկ պաշտօնեաները : Զեկան ու կարմիր բանակայինները երեւանէն սկսեալ մինչեւ յետին գիւղը կը զննէին ժողովուրդը, զայն սովամահ պառնալու սպառնալիքով :

Ազատութեան եւ անկախութեան ծարաւի Հայերը չէին կրնար հանդուրժել այսքան բռնութեանց եւ չարագործութեանց :

Բաժակը յորդեցաւ, երբ Փետրուար 17ի գիշերը բոլշեւիկները սկսան բանտին մէջ կացիններով սպաննել Դաշնակցական մտաւորականները ու խմբապետները :

Ժողովրդական տարերային ապստամբութիւնը պոռթկաց ընդոծին կերպով : Ոտքի կանգնեցան Արագածի շրջանի Սասունցիները, որոնք առաջին առթիւ զբաւեցին Աշտարակն ու Էջմիածինը : Երեւանցիները յարձակեցան բանտին վրայ եւ ազատ արձակեցին կալանաւորները :

Կազմուեցաւ «Հայրենիքի փրկութեան կոմիտէ»ն, որ իր ձեռքն առաւ երկրին օրինաւոր իշխանութիւնը : Կարմիր պին – ուորներուն հետ միասին լեզապատառ փախուստի ճամբան բռնեցին յեղկոմի անդամներն ու համայնավար վարիչները :

Ցաղթական էր ժողովուրդը : Վերջ – հաստատուած էր Հայաստանի անկախութիւնը : Մարդիկ սկսան ազատ շունչ քաշել :

Ամբողջ քառասուն օր ղիմադրեց հայ ժողովուրդը բոլշեւիկեան յարձակումնե – րուն : Տեղի տուաւ միայն անհամեմատօ – րէն վերակշիռ ուժերու առջեւ :

Արեան մէջ խեղդուեցաւ ազատագրական շարժումը :

Կարմիր սուինները կրկին ներս խուժեցին Հայաստանի սահմաններէն՝ խորթ վարչաձեւ մը պարտադրելով ազատատենչ Հայութեան :

Երեսունեւեւթ տարիներ են անցած այդ օրերէն ի վեր :

Քանի՛ քանի սղեղ բախտակից են պարծած հայ ժողովուրդին : Անցօր կատաղութեամբ գլուխ ծռած օտար ուժին՝ բոլորն ալ անհամբեր կը սպասեն այն երջանիկ օրուան, երբ պիտի դողանջեն ազատութեան աւետարեր զանգակները :

Երբ վերջապէ՛ս պիտի ծագի «վարդատօնի արշալոյս»ը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉեՒ. - ''ԵԹԷ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆՆԵՐԸ ՊԵՐԼԻՆ ՄՏՆԵՆ, ՊԱՏԵՐԱԶՄ Է''

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԵՐ.- ''ՊԻՏԻ ՄՏՆԵՆՔ ... ԲԱՅՑ ԱՌԱՋԻՆ ՁԷՆՔԸ ՄԵՆՔ ՊԻՏԻ ԶՊԱՐՊԵՆՔ''

Խրուշչեւ կը չարունակէ ճառ խօսիլ՝ Ս. Միւթէեան զանազան շրջաններուն մէջ: Բայց կը փոխէ նաեւ իր տեսակէտները՝ շրջանէ շրջան: Թուրքիի մէջ տեղի ունեցած ժողովրդական միթինկի մը մէջ խօսելով, Վարչապետը մանաւանդ ծանրացաւ միջազգային հարցերու վրայ, ծանր յարձակումներ գործելով: Անգամ մը եւս չեշտեց, համաշխարհային հարցերու լինչպէս նաեւ Գերմանիոյ խնդրին մէջ՝ խորհրդային տեսակէտը ոչ մէկ փոփոխութիւն կրած է :

Խրուշչեւ ըսաւ նաեւ թէ կը փափաքի ուղղակի հաղորդակցութեան մէջ մտնել արեւմտեան պետական գործիչներու հետ, ապացուցանելով որ բաց սրտով պիտի ընդունի Անգլիոյ Վարչապետը, եթէ Մաքմիլլըն Մոսկուա կուգայ անկեղծ եւ բարի նպատակներով :

Խորհրդային Վարչապետը, ինչպէս միշտ, չմոռցաւ խօսելու Հրթիռներու եւ պերճորդիական զէնքերու մասին, որոնք կը գտնուին ռուսական զինապահեստներուն մէջ եւ միշտ պատրաստ են գործածուելու համար: Գալով Պերլինի հարցին, բացատրեց.— « Կ'ուզէք զէնքի՞ ուժով անցնել: Բայց կը կարծէք թէ Գերմանիա հաստատուած մեր բանակները դնդիկ խաղալու համա՞ր հոն են: Ամէն մարդ պիտի, թէ երբ մէկը սկսի կրակել՝ պատերազմը կը սկսի... եթէ ջրային էք՝ պղ տուշ մը առէք... մենք չենք կրնար ընդունիլ որ Արեւելեան Գերմանիոյ հանրապետութիւնը կաչկանդուի օդէն, ցա – մաքէն թէ ծովէն: Այդ ուղղութեամբ առնուած որեւէ քայլի պիտի պատասխանուի պէտք եղած ձեւով: Այս մէկը լաւ իմացէք, պարոն աշխարհակալներ » :

Բուռն ծափահարութիւններ: Վարչապետը կը շարունակէ՝ միշտ խօսքը ուղղելով աշխարհակալներուն .

« Կ'ըսէք, թէ մեր առաջարկները ընդունելի չեն: Բայց ի՞նչ բանն է որ ընդունելի է ձեզի համար: Անշուշտ՝ Արեւելեան Գերմանիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի եւ նոյնիսկ Ս. Միւթէեան ընկերվարական վարչակարգերու անհետացումը կ'ուզէք... բայց, ասոնք երազներ են: Ամէն պարագայի մէջ, զէնքի ուժով պիտի չյաջողիք· արդէն ձեր ուժը բաւական չէ» :

Շեշտելէ ետք թէ միշտ կարելի է խաղաղութեան դաշինք մը կնքել՝ առանց պիղծում մը ընելու, Խրուշչեւ ըսաւ թէ Մոսկուա իր առաջարկները ըրած է առանց սակարկելու. «Մենք սակարկու – թիւն ընող մարդիկ չենք » :

Անդրադառնալով Վարչապետ Ադենաուըրի , ըսաւ թէ առեւտրականի լեզու կը գործածէ ան՝ միջազգային հարցեր լուծելու համար : Գալով Իրանի Շահին «պիտի՞ք թէ ինչու Ամերիկայի հետ պինուորական դաշինք կը կնքէ եւ կը մերժէ բարեկամական դաշինք մը առարպրել մեզի հետ,— որովհետեւ կը վախնայ իր իսկ ժողովուրդէն : Բայց, քիչ մը Թող լիչէ թէ ինչ պատահեցաւ իրեն դրացի երկրի մը մէջ» : Կ'ակնարկէ Իրաքի Ֆէյսալ Թագաւորին :

Խրուշչեւի կարծիքը այն է, թէ Արեւելեան Գերմանիա պիտի մնայ, այնքան ատեն որ Փանքով – Պոն բանակցութիւնները չեն սկսած, եւ օր մը Միացեալ Նահանգները պիտի ճանչնան զայն, ինչպէս պիտի ճանչնան նաեւ Համայնավար Չինաստանը. « Ս. Միւթէեան համար ալ այդպէս եղած էր : Ամերիկա 16 տարի չճանչցաւ : Այսօր, պարոն աշխարհակալները կը գոչեն՝ բայց կը ճանչնան Ս. Միւթիւնը » :

Միւս կողմէ, Նախագահ Այզընհաուըր խօսեցաւ հրատապ կարգ մը հարցերու շուրջ: Նախ՝ Արտաքին Նախարարի պարագան :

Տըլլըս պիտի մնայ իր պաշտօնին վրայ, այնքան ատեն որ ի վիճակի է : Հակառակ պարագային, իր յաջորդը ինք պիտի ընտրէ :

Նախագահը վճռական էր իր խօսքերուն մէջ: Այսուհանդերձ, հանրային կարծիքը վստահեցուց թէ « պարապ » մը չի գոյացած եւպիսի չգոյանայ ամերիկեան արտաքին քաղաքականութեան մէջ :

Կարգ մը հարցումներ եղան Նախագահին՝ մեծերու ժողովին առիթով : Ի՞նչ պիտի ըլլայ, եթէ Մոսկուա ընդունի դաշնակիցներու առաջարկը եւ Արտաքին նախարարներու ժողով մը գումարելու անհրաժեշտութեան առջեւ գտնուի Ամերիկա : Այզընհաուըր պատասխանեց. «Ցըլլիկա : Այզընհաուըր պատասխանեց. «Ցըլլըսի առողջական վիճակը չէ որ կրկնատուարկ նման ժողով մը » :

Յարգ չէ որոշուած թէ՝ ո՞վ պիտի ըլլայ Ամերիկայի ներկայացուցիչը՝ Ջոն – ոեբու ժողովի մը : Ամէն պարագայի մէջ, Տըլլըս պատրաստած է մասնագէտներու խումբ մը :

Գալով այդ ժողովին մէջ Արեւմուտքի այս չապանելիք տեսակէտներուն, Նախագահ Այզընհաուըր վճռական արտայայտութիւններ ունեցաւ.— «Դաշնակիցները չեն որոշած զէնք գործածել: Բայց, միաձայնութեամբ վճռած են պահել Պերլինի աղատութիւնը: Հետեւաբար՝ որ եւ է պատասխանատուութիւն պիտի իյնայ Ս. Միւթէեան կամ անոր դերմանացի գործակալներուն վրայ» :

Այզընհաուըրի եղրակացութիւնը այն էր, թէ առաջին զէնք պարպողը դաշնակիցները պիտի չըլլան ... բայց Պերլին պիտի մնանն, հակառակ որեւէ ձեւի արգելքի :

ԱՌԱՋԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

ՊՈՆ.— Դաշնակցային Գերմանիոյ կիսապաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը յայտարարեն թէ Խրուշչեւի յայտարարութիւններուն բնոյթը կրնայ արգելք հանդիսանալ աշխարհի խաղաղութեան, մանաւանդ կրնայ խանդարել Ջորսերու ժողով մը :

ԼՈՆՏՈՆ.— Արտաքին նախարարութեան բաները կը չեչտեն թէ Խրուշչեւի յայտարարութիւնները սովորական կրկնութիւններ են եւ ոչ մէկ նորութիւն կը բերեն : Այս սպառնալիքները կային արդէն խորհրդային վերջին յուշագրին մէջ :

ՈՒՇԻՆԿԹՐԸՆ.— Կը չեչտեն Խրուշչեւի եւ Այզընհաուըր նախագահ Ս. Միւթէեանց տարբերութիւնը : Ճշմարտութիւնը Միացեալ Նահանգներու նախագահին բերնին մէջ է.— Վճռականութիւն բայց նաեւ ճեռքը երկարած է Ռուսերուն հաշտութեան համար :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

ՍԱՅԿՈՆ ՀԱՍԱՒ

Գրած էինք թէ Փետրուար 12ին կարդինալ Աղաջանեան կրկին կը մեկնէր դէպի Մայրագոյն Արեւելք, երբեւ Պապին փոխանորդ նուիրակ :

Այս առթիւ էշօշիէթըտ Փրէս կը հետեւագրէ Սայկոնին.— Պապին փոխանորդ նուիրակը, կարդինալ Գրիգոր – Պետրոս Ժե· Ագաջանեան բացօթեայ պատարագ մը մատոյց հազարաւոր վիէթնամցի հաւատացեալներու առջեւ : Ապա, նախապահ Նկո Տինհ Տիէմ, կառավարական բազմաթիւ անդամներ եւ դիւանագիտական մարմնի անդամները Սուրբ Հաղորդութիւն առացան կարդինալէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՐԱԶԱՎիլի մէջ (Քոնկօ) երկու թըշնամի ցեղախումբեր ծանր բախումներ ունեցան : 50 մեռեալ կայ բայց եւրոպացիներ թաղը հանդարտ է :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի կառավարութիւնը որոշեց Մաքմիլլընի ճամբորդութեան առթիւ ջնջել զրաքննութիւնը : Արդարեւ Մոսկուայի բոլոր օտար լրագրողներու թըղթակցութիւնները զրաքննութեան կ'ենթարկուին ընդհանրապէս :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը որուն անունը «Մենտերէս – հրաշք » գրած են Անգլիացիները Հինգշաբթի օր եկաւ հիւանդանոցէն : Արկածին գոհ գացին վարչապետին անմիջական գործակիցներէն .— Տեղապահութեան նախարարը՝ Սերվէր Սոմունցլու, հանրային շինութեանց նախարար՝ Քեմալ Զէյթինօղլու, եւ խորհրդական մը Սիբի Արզիք, որ թուրք ծանօթ լրագրող է եւ մամուլի Անատոլու գործակալութեան պետը :

ՊԵԼՃիՈՅ ածխահանքերու գործադուլը կը ծաւալի եւ հինգշաբթի օր, հարիւր հազար բանթողներ պիտի քալէին Պրիւքսէլ վրայ :

ՋՕՐ· ՄԱՐՇԱԼ որ երկրորդ աշխարհամարտին ամերիկեան բանակի սպայակոյտին պետն էր, սրտի նոր տագնապ մը ունեցաւ : 78 տարեկան, ինք է նաեւ հեղինակը Եւրոպայի օժանդակութեան ծրագրին որ ծանօթ է իր իսկ անունով (Մարշալի ծրագիր) :

ՄԵՆՏԷՍ – ՖՐԱՆՍ, Պլվան եւ Նէննի, հանդիպում մը պիտի ունենան Փարիզի մէջ : Պլվըն անգլիական աշխատաւորական կուսակցութեան ձախ թեւին պարագլուխն է իսկ Նէննի՝ Իտալիոյ ընկերվարական կուսակցութեան ղեկավարը :

ՊՈՐԻՍ ՓԱՄԲԵՐՆԱՔ յայտարարեց թէ «մէկ բառ ևս չեմ առներ Տօքթ Ժիվակոյէն» : Խորհրդային զրաղէտը աւելցուց թէ չատ ուրախ է որ ամէն մարդ կը կարդայ իր գիրքը :

ԻՐԱՔԻՆ եկած լուրերու համաձայն կը կարծուի թէ «ազգային ուղղութեան» նախարարը՝ Ճամիլ Հրաժարած է :

ՔՈՒՊԱՅԻ մէջ «պատերազմի թիւ մէկ ոճրագործը» հրամանատար Պլանքօ դըներակահարուեցաւ :

ՊՈՒՐԿԻՊԱ կը յայտարարէ թէ պատրաստ է Պլզերթը Ֆրանսայի յանձնելու եթէ ան՝ վերջ տայ Ալժերիոյ պատերազմին :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԵՐ երկու օրուան համար Աքափիւլքօ գնաց, ուր դը – լուխ պիտի խորհրդակցութիւններ պիտի ունենայ Մեքսիկայի նոր Նախագահ Ադոլֆօ Լոփէզ Մաթէոսի հետ :

ԹՈՒՐՔԻՈՅԻ մէջ Արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետը հանդիպում մը ունեցաւ Ճափոնի արտաքին նախարարին հետ :

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԲՈՒՈՒՆՑՔԸ

Հայաստանի Հանրապետութեան խորհրդայնացումը, 1920 Դեկտեմբեր 2ին, նկատուեցաւ այն միակ հնարաւոր միջոցը, որ անհրաժեշտ էր ապահովելու համար Հայաստանի եւ իր ժողովուրդի գոյութիւնը :

Մեր երկրի կառավարութիւնը, Դաշնակցութեան ընտրանին, եւ կուսակցութիւնը ամբողջապէս, այս ըմբռնումով էր որ ընդունեցան Ռուսաստանի Ներկայացուցիչ Լըզրանի 30 Նոյեմբերի պրատոր վերջնագիրը, որով կը պահանջուէր Հայաստանի խորհրդայնացումը :

Ըստ էութեան նոյնն էր նաեւ վճիռը Հայաստանի քաղաքական միւս հոսանքներուն, հոգ չէ թէ տարբեր բացատրութիւններով եւ արտայայտութիւններով :

Ճակատագրական այդ օրերուն, ոչ մէկ խլրտում եւ լրբանդում ուս – թրքական ուժերէն օգակուած մեր երկրի սահմաններուն մէջ :

Ոչ մէկ հակապետական գոյց, ոչ մէկ թշնամական արարք՝ Հայաստանի Հանրապետական կառավարութեան եւ Դաշնակցութեան կողմ, մեր ժողովուրդի եւ գօրքի կողմէ :

Ստեղծուած տագնապին բովանդակ ծանրութեան գիտակից՝ մեր ժողովուրդը մնաց հաւատարիմ եւ անբաժան իր սեփական կառավարութեան, եւ խոնարհե – ցաւ անոր տուած վճռին առջեւ, որ ձե – ւակերպուած էր Դեկտեմբեր երկուքի ծանօթ դաշնագրով՝ *ստորագրուած* Խ. Ռուսաստանի եւ Հ. Հ. կառավարութեան լիազօր ներկայացուցիչներու միջեւ :

Անհրաժեշտ է միշտ յիշել եւ կրկնել, որ եթէ այս համաձայնութեամբ, Հայաստանի վարչաձեւն էր որ կը փոխուէր առաջին հերթին, սակայն, կ'երաշխաւորէր միաժամանակ Հայաստանի (*Խորհրդային*) անկախութիւնը, իր սահմաններու ընդարձակումն եւ ապահովութիւնը :

Աւելին ըլլալով, « հայկական բանակի հրամանատարական կազմը պատասխա – նատու պիտի չնկատուէր, Հայաստանի խորհրդայնացումէն առաջ իր կատարած քայլերուն համար» (յօդ. 4) եւ նա – խախորհրդային շրջանի կուսակցութիւն – ներու անդամները հալածանքի պիտի չեն – թարկուէին «կուսակցութեան պատկանե – լու եւ կոմունիստական կուսակցութեան դէմ մղուած կռիւներում մասնակցելու պատճառով» (յօդ. 5) :

Դեկտեմբեր երկուքի համաձայնագրի այս տրամադրութիւնները, ինչպէս նաեւ Դրոյին տրուած բացառիկ դերն եւ պա – տասխանատուութիւնը նորաստեղծ վար – չաձեւին մէջ, իրենց ղղալի ազդեցութիւ – նը ունեցան նոր կարգերուն ի նպաստ դեռ վերջնապէս չձեւակերպուած տրա – մադրութեան վրայ :

Զարմանալի չէ նաեւ այն իրողութիւնը, որ այդ տագնապալի օրերուն, երբ մեր երկիրը լքուած ու մոռցուած էր իր «Մեծ դաշնակիցներէն», մեր ժողովրդական զանգուածներու հոգիներու մէջ աստիճա – նաբար տեղ կը գտնէր «խաչապաչ Ռու – սաստանի» անցեալի հմայքը :

Տարիներէ ի վեր կորուած երբեմնի « հզօր եւ հարուստ Ռուսաստանէն», բոլ – շեւիզմի էութեան եւ Խ. Ռուսաստանի ներսերը *ստեղծուած* ահաւոր կացութեան անծանօթ, մեր ժողովուրդը հոգեբանօ – րէն դեռ անկարող էր տեսնել *կատար* – *ուած* փոփոխութիւնները :

Պահ մը ան մոռցաւ, աւելի ճիշդ ան – կարող եղաւ, տարբերիլ հին եւ նոր «խաչապաչտ» եւ « կարմիր » Ռուսաս – տանը :

Այսպէս մտածելով մեր ժողովուրդա – կան որոշ զանգուածները կը հաւատային թէ՝ խորհրդային կարգերու հաստատու – մով «1.— Վերջ կը դնէ երկրում պա – տերազմի առաջ բերած քայքայումը : 2. — Վերջ կը դնէ պատերազմը, եւ թուր – քը կը հեռանայ Հայաստանի սահմաննե – րից : 3.— Խորհրդ. Ռուսաստանի միջա – մտութեամբ բարեկամական յարաբերու – թիւններ կը հաստատուին Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ. Խորհրդ. Ռուսաստա – նի աջակցութեամբ, այս կամ այն ձեւով կը լուծուի Թրքահայկական հարցը : 4.— կը վերականգնուի երկրի ներքին անդոր – րութիւնը, եւ ժողովուրդը նորից հնարա – ւորութիւն կը ստանայ լծուելու խաղաղ ու չինարար աշխատանքի » : (Ս. Վրաց – եան, «Հայաստանը բոլշեւիկեան մուրճի եւ Թրքական սալիի միջեւ») :

Այս պայմաններուն մէջ, ստեղծուեցաւ հոգեբանական նպաստաւոր դրայնիճակ մը, որ կրնար դրական նախապայման մը համարուիլ խորհրդային կարգերու հա – մեմատաբար բնականոն զարգացման եւ հիմնաւորման համար :

Դաշնակցութիւնը եւ իր հետ բոլան – դակ հայ ժողովուրդը, կրկնենք անգամ մը եւս, վիճակցութեամբ էր որ համա – ձայնեցաւ Հայաստանի ԽԱՀԱՀ խորհր – դայնացումին : Եւ ասիկա, այն դերա – դոյն մտահոգութեամբ, որ այդ օրերուն այդ փոփոխութեամբ միայն կարելի էր սահմանափակել մեր երկրին եւ ժողո – վուրդին սպառնացող բազմապիսի վը – տանգները :

Դժբախտաբար, բոլշեւիկները, մասնա – ւորապէս Օրժոնիկիձէի անմիջական ազ – դեցութեան տակ գործող Պաքու կեդրո – նացած համայնավար կովկասեան վարիչ դէմքերը, եւ Հայաստանի Ռեւկոմի ան – դամները, գոհ չէին *ստեղծուած* վիճա – կէն :

Հ. Հանրապետութեան ներկայացուցչի հետ Լըզրանի *ստորագրած* Դեկտեմբեր երկուքի համաձայնագիրը, անոնք նկա – տեցին «անհամապատասխան Հայաստանի յաղթական ապստամբներու «ընդհանուր «պահանջներուն եւ «առաջադրանքնե – րուն» :

Անոնք դատապարտեցին « արիւնահե – դութիւնէ խուսափելու համար», Դեկտ. երկուքի համաձայնագրով «Դաշնակիներին մի շարք զիջումներ անելու» պատճառա – բանութիւնը :

Սրբագրելու համար ուրեմն, Լըզրանի « սխալները », բոլշեւիկները, Հայաստա – նի խորհրդայնացման առաջին ժամերուն իսկ, Դեկտեմբեր երկուքի դիւերը, խախտեցին Դեկտեմբեր երկուքի համա – ձայնագրի որոշ տրամադրութիւնները :

Իսկ Ցեղկոմի եւ կարմիր բանակի երե – ւան հաստատուելէն ետք, Դեկտեմբեր վեցին, վերջնապէս չեղեալ նկատուեցաւ :

Մինչ այդ, Ցեղկոմի կարգադրութեամբ Դեկտեմբեր երկուքի դիւերը ձերբակալ – ուած եւ երեւան փոխադրուած էին Հա – յաստանի նախկին վարչապետ՝ Բժ. Հ. Օ – հանջանեան, Ռ. Դարբինեան (նախկին նախարար), Բժ. Տէր Դաւթեան, Վ. Նա – ւասարդեան, Վ. Բաբայեան խորհրդարա – նի անդամներ եւ ուրիշ հանրային դոր – ձիչներ, որոնք պատրաստուած էին ար – տասահման անցնելու : Նոյն օրը, Երեւա – նի մէջ ձերբակալուեցաւ Հանրածանօթ Սոց. Դեմոկրատ Բ. Իշխանեան եւ Բժ. Մելիքեանը :

Դեկտեմբեր վեցին, կազմուած էր ար – դէն Հայաստանի Ձեկան : Ան երկար ժա – մանակի չսպասեց մեր ժողովուրդին ծա – նօթացնելու իր հրէշային դէմքն ու նկա – րագիրը :

Աւելորդ է ծանրանալ յետագայ դէպքե – րու մանրամասնութիւններու վրայ, ո – րոնց մասին դէպերով վաստաթուղթեր հրատարակուած են երեսունեւութ տա – րիներու ընթացքին :

Ըսինք եւ կրկնենք սակայն, զժբախտա – բար, բոլշեւիկեան ահաբեկութեան եր – կու եւ կէս ամսուան տեղի ունեցող ամէն տեսակի ապօրինութիւնները, վայրագու – թիւնները եւ անմարդկային արարքները նոր տագնապալի վիճակի մը մէջ դրաւ մեր ժողովուրդը :

« Լաւատեսների յոյսերը չարդարացան : Այն օգնութիւնը — քաղաքական եւ տըն – տեսական — որ սպասում էինք Ռուսաս – տանից, չստացուեց : Ապա՝ հաստատուեց մի ռէժիմ, որին չիկարելի տալ ուրիշ ա – նուն, քան ՍԱՆՁԱՐՁԱԿ ԵՒ ՎԱՅՐԱԿ ԲՌՆՈՒԹԻՒՆ» (Յ. Քաջազնունի «Դաշ – նակցութիւնը անելիք չունի...այլեւս » էջ 46) :

Մեր բոլշեւիկները, հազուադէպ բացա – ռութիւններով, երեսուն ութ տարի չա – րունակ ամէն միջոցի դիմեցին քօղարկել մեր երկրի մէջ կատարուած այդ «սան – ձարձակ բռնութիւնը» : Վերջերս սակայն, սկսած են չափով մը միայն խոստովանիլ ճշմարտութիւնը՝ մատնանշելով կատա – րած «չեղումները » :

« Հայաստանի Ռեւկոմը եւ պարտիական կազմակերպութիւնները սկզբնական շըր – ջանում չկարողացան լրիւ եւ հետեւողա – կանօրէն իրականացնել պարտիայի կեդ – րոնական Կոմիտէի եւ անձամբ Վ. Ի. Լե – նինի դերեկտիւներն այն մասին, որ անհրաժեշտ է, ելնելով տեղական պայման – ներից, ՄԵՂՄՈՒԹԻՒՆ, ՉԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ եւ ՉԻՋՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՒՑԱԲԵՐԵԼ մանրբուրժուական տարրերի, իմտելի – կենցիայի եւ մասնաւորապէս գիւղացիու – թեան նկատմամբ» : (Գ. Ղարիբջանեան. « *Հայաստանի Կոմիւնիստական Կազմա – կերպութիւնները Սով. Իշխանութեան Յաղթանակի համար մղուած պայքա – րում*» էջ 454) :

Գ. Ղարիբջանեան այս ընդհանուր մե – ղադրանքին հետ կը յիշէ կարգ մը փաս – տեր եւս :

Փետրուարեան համաժողովրդական ա – պստամբութեան նախօրեակին «Հայաս – տանում իրադրութիւնը որոշ չափով բարդացաւ նաեւ այս պատճառով, կը գրէ ան, որ ռազմական կոմունիզմի բաղաքա – կանութեան կիրառման ընթացքում, ան – հրաժեշտ չափով հաշուի չառնելով ռես – պուբլիկայի առանձնահատկութիւնները, տեղերում թոյլ տրուեցին մի շարք շե – ղումներ ու սխալներ ... : Շեղումները արտայայտուեցին նրանով, որ խախտելով ռազմական կոմունիզմի սկզբունքները, շատ դէպքերում տեղական աշխատողները վերցնում էին ոչ միայն աշխատաւոր գիւ – ղացիութեան պաբեձային աւելցուքը, այլ եւ ամբողջ պաշարը, որ դժգոհութիւն էր առաջացնում նրա մէջ : Նոյնիսկ Երեւա – նում 1921 թ. Փետրուարի 7–8ին տեղի ունեցան ընդհանուր բռնագրաւումներ, որոնցից տուժեցին նաեւ սովետական ծա – ռայողներից շատերը » : («Հայաստանի *Կոմունիստական Պարտիայի Պատմու – թեան ուրուագծեր*» էջ 283) :

Ձենք ծանրանար այլեւս Ձեկայի բան – տերուն մէջ արդելափակուած մեր մտա – տորականութեան եւ ընդհանրապէս հայ ընտրանիի կրած տառապանքներու եւ տասնեակներով կացնահար եղողներու ողբերգութեան վրայ :

Այս քանի մը թռուցիկ թուումները բա – ւական են հաստատելու օրուան վարիչ – ներու ոճրային արարքները :

Եթէ ի վերջոյ բոլշեւիկեան իշխանու – թիւնը, երկու ու կէս ամիս վերջ, օր մը իր դէմ դառաւ Հայաստանի բովանդակ ժողովուրդը, առանց դաւանանքի, կրօն – քի եւ սեռի խտրութեան, ինքն էր, մի – այն ու բացառաբար ինք բուն հեղինակն ու պատասխանատուն :

Այս իրողութիւններուն հակառակ, եթէ մեր անպարկեշտ եւ անուղղայ հակառա – կորդները կ'ուզեն փետրուարեան ժողո – վրդական պոռթկումին տալ տարբեր բո – վանդակութիւն, մասնաւորաբար վարկա – բեկելու համար Դաշնակցութիւնը, զուր են իրենց բոլոր ճիգերը :

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՄԻԼԻՈՆԱՏԷՐ Կ'ԸԼԼԱՆ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

« Երջանիկ պիտի ըլլաք : Ինչ պիտի աչ – խատիք : Աւելի պիտի չտիք : Թշուառու – թիւնը պիտի վերջանայ եւ պիտի սկսի երկրային դրախտը ...» : Բայց 21րդ հա – մագումարին մէջ 1967ի համար Խրուչչեւի խոստացած այս դրախտը արդէն գոյու – թիւն ունի չառերու համար : Թէեւ Խ. Միութիւնը երկիր մըն է, ուր դասակարգ գոյութիւն չունի, բայց, գոյութիւն ունի վարչակարգը չահագործողներու դասա – կարգ մը, որ կը բաղկանայ ... 4·510·000 հոգիէ : Այս մենաշնորհեալները ունին արդիական լիւքս կառքեր, կը խմեն շամ – փաներ, կիրակի օրերը գիւղը կ'անցնեն, թատրոններու մէջ օթեակներ ունին եւ Սրիմի մէջ՝ ձմերոցներ ...

Մոսկուա – Քրեմլոմտոք արդիական կառախումբը կապոյտ է : Մէջը՝ թաւ – շապատ : Ամէն անգամ, մեկնելէ առաջ՝ պաշտօնեայ մը անուշահոտով կ'օծէ ներ – սը եւ ծակամաններու ծաղիկները կը փոխէ :

Կառախումբին ճաշարանը Խ. Միու – թեան լաւագոյն ճաշարանն է : Հոն կա – րելի է դանել խաւիար, շամփաներ եւ Հայաստանի դինի : Սպասեակները ընտ – րուի հատաքուած են, ինչպէս՝ ցարական օրերուն. առնուազն 190 սանթիմեթր հա – սակ ունին եւ դեղեցիկ են՝ չարժանկարի դերասաններու նման :

Բայց, որո՞նք են յաճախորդները այդ չոգեկառքին, որ Մոսկուան կը կապէ Սոչիի եւ Քրեմլոմտոքի : Կուսակցական – ներ եւ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ :

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

13·— Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու Վարչութիւնը կազմակերպւում է ժողովրդավարական սկզբունքներով : Հաւատացեալները ազատօրէն ընտրում են իրենց հովիւներին՝ քահանայ, եպիսկոպոս, կաթողիկոս :

14·— Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին ղեկավարւում է ժողովրդական ընտրական սկզբունքով : Իւրաքանչիւր Նըւիրապետական Աթոռ եւ թեմ իր ներքին գործերը վարում է իր սեփական կանոնա – դրութեան համաձայն որը կազմուած պէտք է լինի Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու Սահմանադրութեան եւ տեղական պետական օրէնքների համա – պատասխան : Ներքին այդ կանոնադրու – թիւնները վաւերացւում են Ամենայն Հա – յոց Կաթողիկոսի կողմից : Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը վաւերացնում է մի – այն իրեն ենթակայ երեք թեմերի կանո – նադրութիւնները, այսինքն՝ Սուրիայի, Լիբանանի եւ Կիպրոսի թեմերի կանոնա – դրութիւնները :

ԳԼՈՒԽ Բ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆՈՒԻՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

15·— Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու Նուիրապետութիւնը կազմում են :

Ա) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնն ի Ս. Էջմիածին :

Բ) Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը :

Գ) Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութիւնը :

Դ) Կոստանդնուպոլսի Հայոց Պատրիարքութիւնը (Թուրքիա) :

Ե) Թեմական առաջնորդութիւնները, եպիսկոպոսական Աթոռները :

Զ) Հոգեւոր հովուութիւններ :

Է) Վանորայք :

16·— Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու նուիրապետական եւ առաջնորդական բոլոր Աթոռները կազմում են մի անբաժան միութիւն, որի ղլուխն է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը –

17·— Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Աթոռը Ս. Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ենթակայ է ի հոգեւորս, ճանաչելով այն իբրեւ նախամե – ծար եւ դերագոյն Մայր Աթոռ Հայաս – տանեայց Առաքելական Եկեղեցու նուի – րապետութեան :

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԱԶԳԱՅԻՆ – ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

18·— Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու Գերագոյն Իշխանութիւնը մաս – նաւորւում է ի դէմս Ազգային – Եկեղեցական սրբազումար ժողովի եւ անձնա – ւորւում յանձին Ամենայն Հայոց Կաթո – ղիկոսի :

19·— Ազգային – Եկեղեցական ժողովը Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու կանոնագիրը, կարգադիրը եւ Համաբառու դերագոյն մարմինն է :

20·— Ազգային – Եկեղեցական ժողովը դումարւում է Ս. Էջմիածնում հինգ տա – րի մի անգամ կամ աւելի չուտ, եթէ հարկ լինի :

21·— Ազգային – Եկեղեցական ժողովի նախագահն է Ամենայն Հայոց Կաթողի – կոսը :

22·— Ազգային – Եկեղեցական ժողովի մասնակցում են՝

Ա) Ի կոչման է եւ ի պաշտօնէ լիազօր – ուածներ եւ

Բ) Հաւատացեալ ժողովուրդի ընտրեալ պատգամաւորներ :

(2 Շար.)

Մենաշնորհեալներու փոքր խումբ մը, 200 միլիոնոց ժողովուրդի մը մէջ։ Ասոնք պետութեան հաշուին հանդստանալու կ'երթան Սեւ Ծովու ափերը կամ Արիմի մէջ։

Այս մենաշնորհեալներուն կ'ընկերանան իրենց կիները։ Արդիական կիներու նոր դասակարգ մը առեղծուած է Մ. Միու-թեան մէջ.— Մորմրդային բարձր դասակարգի կիները, որ սպասուորներ կրնայ ունենալ. գնումներ չըներ ան։ Հիւրեր կ'ընդունի։ Ներկայ կ'ըլլայ մեծ դերձա-կատուներու ցուցադրութեանց։ Թատրոն, սինեմա եւ նուագահանդէս կ'երթայ։

Այս նոր կիներ կը հագուին Եւրոպացիի նման։ Դերձակներ եւ դերձակուհիներ կ'աշխատին իր հաշուին՝ վերջին նորոյթ-ները ուրոյ։ Մնացեալ բոլոր կիներուն համար հագուստը սեզմումներու ենթա-կայ է Մ. Միութեան մէջ։ Իւրաքանչիւր չընչապէսս որոշ չափ մը աւելի չի կը-նար ըլլալ։ Փէշերը որոշ թիւով ծալքեր (փլի) կրնան ունենալ միայն։ Բարձր դա-սակարգի կիներուն վայելած առանձնա-շնորհումները աստիճանով կը համակեն «պրոլետար» կիները կամ «պրոլետար»նե-րու կիները։

Այսուհանդերձ, արդիական կիները խիստ քննադատութիւններու կ'ենթար-կուին։ Մորմրդային կեանքի մասնագէտ-ներէն մէկը, էմ. Գրանքչայ, այս մասին դրած է.— Անոնք կառավարութիւնը կը նկատեն անկուրչ կազմակերպութիւն մը, — նոյնիսկ երբ իրենց ամուսինները մաս կը կազմեն անոր... օտարականներու նը-ման կ'ապրին իրենց երկրին մէջ եւ ան-տարբեր են աշխատասէր դասակարգին հանդէպ. մինչ, Արեւմուտքի մէջ, կիներ կան որ կը ղեկավարեն բանուորական չարժումներ։

Այս դասակարգին զաւակները ալ կ'ապրին տարբեր աշխարհի մը մէջ։ Մոսկուայի փողոցներուն մէջ կարելի է տեսնել տղաք եւ աղջիկներ՝ «Զիս» կամ «Զիլս» կառքերու մէջ, զորս կը վարեն յատուկ «ոճ»ով հագուած չարժավարներ։ Վարչակարգին «ոսկի» երիտասարդու-թիւնն է ասիկա։

Ա. Միկոյեանի չորս տղաներէն մէկը կը վարէ իր անձնական Պիւիքը։ Օդերայի հանդերձարանին մէջ 18 տարեկան աղ-ջիկներ կը հանեն իրենց վիզոն կամ գիպ-լին վերարկուները։ Այս երիտասարդները հաւաքոյթներ կը տարքեն չքեղ յարկարա-ժիններու կամ Մոսկուայի մօտերը գտ-նուող ընտանեկան «տաչա»ներու մէջ, ուր կը խմեն, կը պարեն եւ... չատ աղ-մուկ կը հանեն։

Արձակուրդի օրերուն այս երիտասար-դութիւնը կը համախմբուի Սեւ Ծովու ափերուն վրայ։ Այսուհանդերձ, այս է-րիտասարդութեան մեծ երազն է՝ արձա-կուրդը անցնել արտասահմանի մէջ։

Ընդհանրապէս իրարու մէջ կ'ամուս-նանան։ Ցած մակարդակի դասակարգե-րուն հետ չատ քիչ, ամուսնութիւն կը կնքեն։ Մտաբեալ Ֆուկովի երկու աղջիկ-ները ամուսնացած են մտաբեալ Վորոչի-լովի եւ մտաբեալ Վասիլեվսքիի տղոց հետ։ Պէտք է նշել նաեւ այլ պարագայ մը, որ այս դասակարգին մէջ ամուսնա-լուծումները չատախաղէպ են։ Նոյնիսկ, անախորժ դէպքեր ալ կը պատահին։

Այսպիսի դէպք մը պատահեցաւ 1956 ին։ Արտաքին առեւտուրի նախարար Ի-վան Քափանովի երկու աղջիկները եւ ի-րենց մէկ ընկերը ձերբակալուեցան՝ գո-ղութեան համար։ Կառավարութիւնը ո-րոչեց օրինակ մը տալ եւ մամուլին կոչ-մէ խայտառակուեցան անոնք։ Թերթերը գրկին նաեւ յիշեալ աղջիկներու չատ նեղ հագուստներուն մասին, մինչեւ իսկ արձանագրելով անոնցմէ մէկուն խօսքե-րը. «ինչպէ՞ս կը համարձակիք ձերբակա-լել մեզ. չէ՞ք գիտեր թէ որոնց զաւակ-ներն ենք»։

Հարուստ ընտանիքներու թիւը չատ մեծ է Մ. Միութեան մէջ։ Ամսական հազար ռուբլիի (չորս հարիւր հազար ֆրանք) ե-կամուտէ մը յետոյ՝ առուրքերու համեմա-տութիւնը նոյնը կը մնայ։

Մինչեւ 1930, խորհրդային ոչ մէկ քա-ղաքացի ամսական 250 ռուբլի է (հարիւր հազար ֆրանք) աւելի չահելու իրաւունք չունէր։

Ներկայիս, մինչեւ աշխատավարձը տա-րեկան 425·000 ֆրանք է, բայց 150·000 հոգի աւելի քան տասը միլիոն կը չա-հին։ Ընդամէնը՝ երկու հարիւր ընտա-նիքներ են այս վերջիններըը։ Բայց, կան նաեւ մարդիկ, որոնք քանի միլիոն կը չահին։

Որո՞նք են այս մարդիկը։

Անոնք կը պատկանին տարբեր միջա-վայրերու։ Անկասկած՝ դործարանի տնօ-րէնները, մեծ «կոմպինա»ներու Փար-թրոնները եւ մասնագէտ – արհեստագէտ – ները լաւ վճարուած են։

Անոնք մեծապէս չահադրգռուած են մասնագիտական զարգացման հարցով եւ դրեթէ չեն հետաքրքրուիր քաղաքակա-նութեամբ կամ ղաղափարական հարցե-րով։

Բայց, աւելի լաւ վճարուած մարդիկը դրագէտներն ու արուեստագէտներն են։ Վիպասան մը 75·000 ֆրանք կը ստանայ 16 էջի համար, նոյնիսկ՝ երբ դիրքը չծախուի։ Տպագրութիւնը երբ կրկնուի՝ դրագէտը կը դառնայ միլիոնատէր։

Գիտնականներն ու ուսուցիչները կը պատկանին այս դասակարգին։ Հիւլէա-կան կեդրոնի պարզ դեկավար մը եօթը անդամ աւելի կը չահի քան լաւագոյն բանուորը։

Անգլիացի քիմիաբան մը, որ այցելած էր խորհրդային տարրալուծարանները, կը գրէ.— դիտական ամէնէն պարզ փն-տուռքներ ընող մարդիկ... ապասա-ւորներու բանակ մը ունին։ Զէի մտածեր թէ դասակարգերու խորութիւնը այսքան ակնբախ կրնայ ըլլալ։

Մասնագիտական կրթութիւնը մեծ յա-ջողիմութիւններ արձանագրած է Մ. Միութեան մէջ։ Բայց այս մասնագէտ-ները բաղմաթիւ առաւելութիւններ ու-նին։ Նախ՝ պինուորական ծառայութենէ զերծ են, բաւական է վերակացու մը ըլլալ գործարանի մը մէջ։ Այնուհետեւ՝ կրնան բարձրանալ. խմբապետ, ճարտա-րագէտի օդնական, ճարտարագէտ, տնօ-րէն՝ գործարանի, արդիւնաբերական խումբի մը կամ մեծ «կոմպինադ»ի մը տնօրէն...։

Արագ յառաջդիմութեան համար պէտք է յարաբերութիւններ եւ մեծ մարդիկ ու-նենալ։ Կ'արժէ սակայն այսքան յոգ-նութիւն չանձն առնել, որովհետեւ յաջո-ղելէ ետք՝ կրնայ 3 – 5 սենեակնոց յար-կաբաժին մը ունենալ եւ չաճախ դիւղին մէջ «տաչա» մը չինել տալ։ Ամէն ինչ կը դառնայ արդիական, երկրի մը մէջ, ուր երեք չորս հոդի մէկ սենեակի մէջ կ'ապ-րին, չաճախ։

Բազմաթիւ այլ առաւելութիւններ ու-նին այս ճարտարագէտները. կառք մը կը դրուի անոնց տրամադրութեան տակ։ Ընտանիքները արձակուրդը կ'անցնեն երկրին լաւագոյն չրջաններուն մէջ։ Կր-նան արեւմտեան ապրանքներ գնել, եւն.։

Այս ձեւով յառաջ եկած է միլիոնա-տէրներու դասակարգ մը, որ հետզհետէ կը դառնայ գեկավար դասակարգ։ Բայց այս ընտրանիին. բոլոր անդամները կու-սակցական չեն։ Արդարեւ, 10·000 ա-ռանձնաշնորհեալներուն միայն հինգ հա-րիւրը անդամ է համայնավար կուսակցու-թեան։

(Նիուզուիք – Փարի Փրէս)

ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

—o—

Ֆրանսահայ Լսարանին նախընթաց Զո-րեքչաբթիի հաւաքոյթը նուիրուած էր Միսաք Մեծարենցի, իր մահուան չորս-նամեակին առթիւ։

Հրաւիրուած է նախագահելու Պ. Յա-կոբ Տէր Յակոբեան, որ բրաւ հետեւեալ բացման խօսքը.—

« Ներողութիւնը չատ անպատեհութիւն-ներ ունի։ Բայց ունի նաեւ պատեհու-թիւններ որոնք մեր ուսերէն կը թօթա-փեն տարիներու բեռը եւ մեզ կը փո-խադրեն թարմ ու եռանդուն օրերու։

Այս պատեհութիւններէն մէկն է այ-սօր, երբ կը նախագահեմ, տասը տար-ուան ընթացքին, առաջին անգամ, մեր այս լսարանին։

Ըսին ինծի թէ երեկոն նուիրուած է Մեծարենցի եւ անոր բանաստեղծութեան եւ թէ ես իբր անոր ընկերն ու հիացողը, ըսենք նաեւ առաջին օրերու իր պաշտ-պաններուն նիզակակիցը, չեմ կրնար խուսափիլ իմ մասնակցութենէս։

Եւ խոնարհեցայ։

Խոնարհեցայ մանաւանդ անոր համար որ, անցեալ Հոկտեմբերին Երեւանի մէջ, Հայ Գրողներու Ընկերութեան տարքած ճաշին ընթացքին Մեծարենցի հիա-ցողներէն Վաղարշակ Նորենց խանդա-վառ ճառի մը մէջ, դիս ընդունեցաւ իբր ներկայացուցիչը ողբացեալ բանաստեղ-ծին, եւ բոլոր սեղանը տեղաչարժ եղաւ դալ մօտս բաժակահարելու եւ անոնց համբոյրներն ընդունելու ...

Այս անակնկալ ցոյցն ու սիրոյ արտա-յայտութիւնը մեծ հանդուցեալի մը չատակին դիս չփոթութեան եւ լռութեան դատապարտեցին այդ սեղանին առջեւ։

Մայր հայրենիքի այս դեղումը արեւ-մտահայ մահացեալ բայց անմահ զաւակի մը դնահատութեան, իմ սրամտրու-թիւնս կը բարձրացնէ եւ դիս դեսպանը կը նչանակէ, ուստի, սերունդի մը որու վերջին խլեակը կը մնամ, բնութեան ա-նխմանալի մէկ խաղովը, դեսպան՝ աւելի մեռելներուն քան թէ ողջերուն։

Մեծարենց աւելի կրտսեր էր քան ես։ Իր ծագումին ու չիջումին ականատես եղայ։ Ան ալ մեր դպրոցին՝ Կեդրոնակա-կանի աչակերտներէն էր, այն տաեն երբ հայերէնի դասախօս ունէինք Հրանտ Ա-սատուրի պէս բծախնդիր աշխատաւոր-ներ մը որ նաեւ երբեմնակ հասկցող մըն էր։

Ան էր մեր առաջին քայլերուն քաջալեր մենատրը։ Իմ եւ Ալպօյաճեանի դրու-թիւնները մեր դրասեղաններուն վրայէն առնելով թերթերուն մէջ հրատարակել կուտար։ Այսպէս, Մեծարենցի անդրա-նիկ դնահատողներուն մէջ պէտք է դա-սել Հր. Աստուրը։

Իր առաջին քերթուածները թէեւ տկար եւ դեռ անարտայայտ, բայց իր լեզուն ու ոճին նորութիւն մը դրեցած էին, զոր կարելի չէր անտեսել։

Իր ամենօրեայ ընկերները՝ Շաւարչ Միսաքեան, Գեղամ Բարսեղեան եւ Վահ-րամ Թաթուլ իր առաջին մունետիկները եղան եւ անոնց միացան չուտով Երուանդ Տէր Ազարէսեան, Արամ Անտոնեան եւ ես՝ երբ ըմբռնեցինք ու ճանչցանք անոր անուրանալի արժէքը եւ զայն վահան-ցինք անհասկցողներու խմբակի մը դէմ։ Իր մասին ժամանակին ի մէջ այլոց կը դրէի հետեւեալը.—

Երկու հարուածով փառաւոր ամբար-տակ մը դրաւել՝ խոստովանինք թէ անա-ռարկելի տաղանդի մը բացարձակ արժա-նիքի մը գործը միայն կրնայ ըլլալ։ Մե-ծարենցի պարագան է առ։ Միածաղիր մէկ, հիմա ալ Նոր տաղերը, մէկ տարուան մէջ երկու հատոր, երկու յարձակում՝ եւ արդէն յափշտակած է արդի Պոլսահայ բանաստեղծութեան դլխաւոր աթոռը, եւայլն։

Այսօր Մեծարենց մեր բանաստեղծու-թեան անդաստանին մէջ, Դուրեանի հետ կողք կողքի, երկու հսկայ եւ անբեկանե-լի կաղնիներն են։ Անոնց գործը կը մնայ այնքան տեւն որքան հայերէնն ու հայ գրականութիւնը պիտի ապրին։

Իմ բացման այս կարճ բանաձեւը կ'ընդ-միջեմ, փոխանցելու համար զայն արդի սերունդին մէկ ներկայացուցիչին, որուն կը պատկանի լիապէս ներկայացնելու ձեղ դուրգուրալի յիշատակով Միսաք Մեծա-րենցը »։

Իրմէ յետոյ՝ օրուան բանախօսը Պ. Եդուարդ Ազամեան խղճամիտ աշխատան-քով մը ներկայացուց Մեծարենցի կեան-քը ու գործը։ Յատկանչական էր իր զուգադիպումը արեւելահայ քերթող Տէր-Եանի հետ։

Եղան ընթերցումներ Մեծարենցէ, եւ փոքրիկն Օր. Ալիկեան քնքոյշ կերպով արտասանեց Մեծարենցի այնքան քնքոյշ « Անանունը »։

Յայտնուած ցանկութեան վրայ Պ. Տէր Յակոբեան կարդաց Մեծարենցի մահուան վաղորդայնին յիսուն տարի առաջ, Մանի-զումէի մէջ հրատարակած իր մէկ յուղիչ դրուածքը՝ տեսակ մը ոդեկոչում։

ԼՐԱԲԵՐ

Պարսկաստանում եւս «սահար» անունով էին կոչում միսիոնարներին, որ նա-նակում է տէր, պարոն։ Ահա, տնաչրջիկ առաքեալների յաջորդները, որոնք բացի մի յուպից եւ մի մախաղից աւելի ոչինչ չէին կրում իրանց հետ։

— Ո՞ր տեղից են դալիս,— հարցրի իմ խօսակցից, որ դեռ չարունակում էր նա-յել նրանցետեւից։

— Ամարանոցից, — ասաց նա, դառ-նալով դէպի ինձ։ — Լոյս կիրակի է, քարող պէտք է տան։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (353)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԸ.
ԵՐԵԻԵԼԻ ՔԻԹԸ

Ամէն տեղ ես լսում էի նոյն վիճաբա-նութիւնները, կարծես, ամբողջ քաղաքը վարակուած լինէր այդ ախտով։ Պար-զախ վաճառականութեան հետ՝ կատար-ւում էր եւ կրօնական խարդախ պրոպա-գանդա։ Իսկ հայ քահանան վերեւում, կատուների վրայ, զանազան ուտեստների «նմուշներ» էր հաւաքում իր թաչկինակի մէջ...

Ես զզուանքով դուրս եկայ չարչինե-րից։

Բաղէչը գանւում է չորս վանքերի հո-գեւոր պաշտպանութեան ներքոյ։ Նրան-ցից մէկը քաղաքի մէջումն է, իսկ երեքը նրա չրջակայքում։ Ամբողջու վանքը գտնւում է նոյնանուն թաղի մէջ։ Նրա-նից կէս ժամ հեռաւորութեան վրայ կանգնած է Գոմաց Ս. Աստուածածնի վանքը, յետոյ Աւետիս Ս. Աստուածածնի վանքը եւ Խնդրակատար Ս. Աստուածած-նի վանքը։ Թադէոս առաքեալը ուխտել էր Հայաստանում հազար վանքեր հիմնել Ս. Աստուածածնի անունով. յիշեալ երե-քը միայն բաղէչի մօտակայքում հիմնեց։

Բացի չորս վանքերից, չորս հոյակապ եկեղեցիներ քաղաքի մէջ հոգեւոր անունդ են մատակարում բնակիչներին։ Կարմրակ կոչուած եկեղեցին՝ պահում է իր մէջ Յիսուս Քրիստոսի արեան չիթը. նա այն աստիճան պաչտելի է, որ նրա անունով երդւում են մինչեւ անդամ մահմեդա-կանները։ Այդքան հոգեւոր հիմնարկու-թիւններից յետոյ, Հաջի Իսայը դարձեալ փողոցներում կրօնափոխութիւն է քարո-զում։ Ի՞նչ է դրա պատճառը...

Փողոցներում չրջում էին հայ կանայք։ Ամէնքը, թէ պառաւ եւ թէ մանկահա-սակ, իրանց դեղեցիկ եւ նուրբ կերպաս-ներից կարուած զգեստների վրայ, հա-պած ունէին մի տզեղ, մինչեւ ոտները ի-ջած, չիլա չապիկ։ Այդ արտաքին ծած-կոցը նրա համար էր, որ նրանց նադէլու-թիւնը չդրաւէ մուսուլմանի վատաչոտ հայեացքը։ Տղամարդիկ նոյնպէս վատ է-ին հագնուած։ Այստեղ, ինչպէս միեւնոյ-նը վանում եւս նկատեցի, հարուստները սովորութիւն ունէին իրանց հարստու-թիւնը ծածկել աղքատութեան կեղեւի տակ։ Աւելի թչուառ դտայ ես երեխանե-րին. ոչ մէկի ոտներին ոտնամաններ չտե-սայ, թէեւ ոտնամանների աւելի պէտք ունէին այդ ապառաժոտ, քարեղէն քա-ղաքում։

Ահա անցաւ մի ամբողջ ասպահումբ։ Ամերիկացի կանայք, ձիանների վրայ կող-մնակի նստած, քարչ էին տալիս դեռնից իրանց երկար զգեստները։ Նրանց տղա-մարդների զլխարկների վրայ քամուց ծածանւում էին չլարչեայ սպիտակ փա-թաթի բաց թողած ծայրերը։ Ասպա-խումբը անցաւ, որպէս մի սրընթաց մր-րիկ։ Մի քանի ձիաւորներ, տեղային հա-դուստով, առջեւից արչաւելով, յետ էին մղում բազարի խառնուած բազմութիւնը, որ առանց սոխմունքի եւս երկիւղածու-թեամբ յետ էր քաչւում եւ ճանապարհ էր բաց անում։ Սկզբում ես կարծեցի, թէ այդ ասպահումբը եւրոպական մի որ եւ է պետութեան հիւպատոս պէտք է լի-նի իր ընտանիքով եւ իր բազմաթիւ համ-հարզներով, որպէս սովորութիւն ունեն նրանք արեւելքում իրանց, որքան կարե-լի է, չքեղ եւ մեծափառ ցոյց տալ։

— Ո՞վքեր են դրանք,— հարցրի մի Հայից, որ խորին կերպով գլուխ տուեց նրանց անցնելու միջոցին, եւ, դեռ ան-չարժ կանգնած, հիացմունքով նայում էր նրանց ետեւից։

— Մեր «սահարներն » են,— պատաս-խանեց նա մի առանձին պարծենկոտու-թեամբ։

Ես խոհոյն հասկացայ, թէ ովքեր էին։

ԾՆՈՒՆԴ

Անահիտ, Ռուբէն եւ Արամ Արփմեան *ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց քրոջ փոքրիկին*

ԱՍՏՂԻԿԻ

ծնունդը, Փարիզ 7 Փետրուար 1959

Այս առթիւ Տոքթ. Բ. Արփմեան եւ Տիկինը (ծնեալ Մալեան) կը նուիրեն չորս հազար ֆրանք Մշակոյթի Տան ֆոնտին եւ հազար ֆրանք «Ցառաջ»ի բարգաւաճման : (Մշակոյթի Տան դումարը բաժանել «Ցառաջ»էն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շահիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է՝ Տէր եւ Տիկին Հայկ Ագապէկեանէ հազար ֆր. Տիկին Թագուհի Արէլեան իր թոռնիկին տարեդարձին առթիւ ղպրոցին կը նուիրէ հազար ֆրանք :

×

Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Տէր Մխոյեան Տէր եւ Տիկին Գասպար Արրահամեան, եւ իրենց ընտանեկան պարագաները ու ազգականները, կը փութան խոր շնորհակալութիւն յայտնել, ամէն անոնց, որոնք անձամբ, հեռագրով թէ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ մեծ հօր՝ Պ. Յակոբ Տէր Մխոյեանի տխուր մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 11 Փետր. 1959 :

Պ. Նորայր Սահաթճեան եւ Օր. Պէաթրիս Սահաթճեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Քալայր Սահաթճեան եւ զաւակները (Նիս եղբ), Օր. Զուարթ Սահաթճեան (Նիս), Պ. Հրանդ Ամասեան (Նիս), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մարտիկեան (Նիս), խորին ցաւով կը ծանուցանեն կսկծալի մահը իրենց սիրեցեալ քրոջ, տալոջ, հօրաքրոջ եւ զարմուհիին

ՕՐ. ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՍԱՀԱԹՃԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ 17 Փետրուար 1959ին, երեքշաբթի, ժամը 10·30ին, Մարսէյլի Սէն Ժոզէֆ հիւանդանոցին մէջ, յետ միամսեայ հիւանդութեան :

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուած է Մարսէյլի Ս. Սահակ Մեսրոպ Մայր եկեղեցիին մէջ, Հինգշաբթի, 19 Փետր. ժամը 15·30ին, ուրկէ մարմինը փոխադրուած է Սէն Փիէռ դերեզմանատունը :

ՆՈՒԻՐ

Տէր եւ Տիկին Թ. Գալիպեան նոր ամուսնացած զոյգը, հինգ հազար ֆրանք նուիրած են Իսիի Արփմեան ղպրոցին :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան կողմէ :

Շաբաթ, 28 Փետրուար, երեկոյեան ժամը 21ին, Նորմանտի չքեղ սրահին մէջ :

28 BLD. D'ATHÈNES, MARSEILLE

Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, արտասանութիւն, նուագ :

Անխափ եւ սիրով կը հրաւիրուին Նոր Սերնդականները եւ համակիրները :

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie

Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին

ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

(Դաշնակահար)

Յայտագիրը՝ ՊԱԽ – ՊԻԶՕՆԻ, ՊԷԹՕՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ :

Տոմսերու գին.— 300էն 1000 Ֆրանք :

Դիմել սրահը եւ Տիւրանէին :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Ուրբաթ, Փետրուար 20, ժամը 21ին

SOCIÉTÉS SAVANTESի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ

8, RUE DANTON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԸՆԿ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ ԵՒ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Նոր Սերունդի կողմէ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՈՒԲԷԹԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ : ՍԵՒԱ ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Ժ. ԱԶԸՔԿՕԶԵԱՆ, Օր. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ եւ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Մուտքերու մասնակցութիւն 100 ֆրանք

Ալֆորվիլէն օթոբուսը կը մեկնի ժամը 8·30ին, Փլաս Քաուճոյէն :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Պոմոնի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ «Զաւարեան» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Ցառաջ», «Վարանդեան», «Իշխան», խումբերու : Պոմոնի Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբին :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21, ՇԱԲԱԹ, ԺԱՄԸ 21Է ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտներու, Պոմոնի, Սէն Լուի եւ Կարպանի Նոր Սերունդի պարախումբերուն եւ նուագախումբերուն :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՅԱՐ. ԱՂԱՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. ԱՍ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ԽՕՍՆԱԿ ԸՆԿ. ՍԵՐԺ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

×

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր ենթա կոմիտէն կազմակերպած է ընկերական մակրական խնջոյք (պինեճօն) մը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ահարոնեան» սրահին մէջ : Հովանաւորութեամբ Շրջ. Կոմիտէի :

Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները իրենց ընտանիքով :

Մուտքը ազատ է

ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէին, հովանաւորութեամբ Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբին, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 22ին, Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ կից սրահը : Մուտքը ազատ է

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Փետրուար 28ին, Ահարոնեան Ակումբին մէջ :

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ ՏԻԿ. Ա. ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ ԿՈՄՍ ՏՈՒՐՍԷՕԹԻ

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ, ԺԱՄԸ 17ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

HOTEL GEORGE V

Միջազգային «Աթրաքսիոններ» անակնկալներ, ձրի «զօթիյօն»

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ — ՆԱԽՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Սեղաններու համար դիմել՝

Union Générale Arménienne de Bienfaisance

11, Square Alboni, Paris (16e)

TÉLÉPHONE : TRO. 03-18

Միջեւ ժամը 19ը չգրաւուած սեղանները ազատ կը նկատուին, «Աթրաքսիօն»ները կը սկսին ժամը 19·45ին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը

Առնուվիլի մէջ

ՄԱՐՏ 15ԻՆ

×

Վատպուրգականի հերոսամարտին 44րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ Մայիս 2ին :

×

Թոքատի Հայր. եւ Բանի առ Պուայի միացեալ հանդէսը 4 Ապրիլ, Շաբաթ գիշեր :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Շահիլի եկեղեցիին մէջ, այս կիրակի Ս. պատարագ եւ Աբեւագալի արարողութիւն տեղի կ'ունենայ : Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

—o—

Թէյասեղան ի պատիւ
Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆի

Նոր լոյս ընծայած իր «Արծիւները Անապատին մէջ» վիպակն առթիւ :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Քաւէի սրահին մէջ (մէթրօ Քաւէ) :

Խօսք պիտի առնեն բարեմաթիւ ղրողներ : Երգ եւ արտասանութիւն :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Կը հրաւիրուին Միութեանս անդամներն ու ղրաւէր հասարակութիւնը :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Երիտ. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ Ս. Գոչոս Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան :

Շաբաթ, Մարտ 28, ժամը 20·30ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահը : Կը ներկայացուի՝

« ՁԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ »

Մանրամասնութիւնները յայտրդով :

ԲԱՑՕՒՄ

Հայ Աւետարանական Մկրտչական եկեղեցւոյ առաջին ժողովասրահի :

6 Փլաս տը լա Ռեփոնս, Սէն Թերմ, Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին :

Պիտի խօսի Վ. Յ. ՀԵԼՎԱՃԵԱՆ :

Տեղւոյն հովիւը :

Մուտքը ազատ է :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ՝ «Արամ» խումբը, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9·30ին : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը ստիպողական է : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէն իր կազմով :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Քաֆէ Լիոնի վերնայարկը : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի «Քրիստափոր» խումբի ընկերները այս երկրորդ Շաբաթ, ժամը 21ին, 17 Բիւ Պլէօ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ուս. Ռուբէն խումբի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Office Français de Protection des Refugiés et Apatrides

7, Rue Copernic, Paris 16

Փակ է Փետրուար 20էն Մարտ 2, փոխադրութեան պատճառով :

Ոչ մէկ այցելութիւն կամ դիմում այդ ժամանակաշրջանին :

Մարտ 2էն վերջ դիմել նոր հասցէին՝

Hôtel Majestic

Avenue Kleber (métro Kleber)

Գրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջերը եւ մարզ չընդունիր :

ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին կողմէ :

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին մինչեւ առաւօտ, «Պէրիէ Միյէ»ի չքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Պիտի ըլլան երգեր, մեներգներ, խմբերգներ, ժողովրդային խաղական պարեր եւ ուրիշ շարք մը հաճելի եւ սիրուն անակնկալներ :

Այլազան տեսակով ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով :

ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԸ

ՄԱՍԻԼ ԼՈՒՎԻՐԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետր. 21, Շաբաթ գիշեր, մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի չքեղ սրահին մէջ :

Մասնակցութեամբ ծանօթ գեղավար ՔԼՈՏ ՊԷՍԷի, իր մեծ նուագախումբով : Ռատիօ Մոնթէ Քարլոյի եւ Անիմաթէօր ԷՏՄՈՆԴ ԹԱՅԷի :

Աթրաքսիօն, անակնկալներ եւ զոթիյօն խնամուած պիւֆէ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ սկաուտ մը (ափրանթի), դէթաշէի մօտ, արհեստը սորվելու համար, լուրջ հաստատութեան մը մօտ : Դիմել՝

BENDER

29, RUE SAUSSURE

MÉTRO : VILLIERS-ROME

TÉL. : MAC-MAHON 12-02

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ ՄԷԿ ԺԱՄԸ 15Է ՆՈՒՄԱՆ 24

Նախաձեռնութեամբ Պանեէօ – Քաշանի Մուրատ խումբին :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Հայկական եւ կովկասեան պարեր — Երգ, արտասանութիւն

Կը ներկայացուի՝ « *ՄՈԼՈՐԵԱԼ ՁԱՄԲՈՐԴԸ* »

Խնամուած ճոխ պիւֆէ — Եւրոպական պար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
21
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
SAMEDI
21 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8326 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4227

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Կիպրոսի շուրջ տեղի ունեցող բանակցութիւնները առիթ տուին միջազգային մամուլին՝ իրբեւ այժմէական հարց՝ խօսիլ նաեւ Թուրքիոյ մասին:

Սակայն ոչ մէկ թերթ համարձակեցաւ տալ անոր ճշդրիտ պատկերը:

Պատճառն ա՛յն է, որ Ատլանտեան Ուխտին անդամակիցները ի վեր, դաշնակիցները Թուրքիան կը նկատեն կարեւոր ազդակ մը՝ իրենց ընդհանուր քաղաքականութեան մէջ:

Նիւթապէս կ՛աջակցին անոր եւ ար-դիական զէնքերով կ՛օժտեն Թրքական բանակը, ա՛յն յոյսով, որ այս վերջինը պիտի կրնայ արդիւնք հանդիսանալ կարմիր բանակի դէմ հարաւ յառաջխաղացումին՝ նոր պատերազմի մը պարագային: (Մրուշչեւ կը խոստանար 24 ժամէն մաքրել անոր հաչիւը):

Այսպիսի նկատումներէ մեկնելով, արեւմտեան պետութիւնները տարիներէ ի վեր իրենց կարելին ըրին՝ անանկութենէ փրկելու համար ձէլալ Պայարի երկիրը:

Սակայն չկրցան փրկել զայն: Չկրցան լեցնել «դանայեան տակառ»ը: 1947էն ի վեր ամերիկեան տոլարները առատօրէն լեցուցին Անգարայի պետական դանձը, որ սակայն միշտ պատառկ մնաց:

Իսմէթ Ինէօնիւի բռնատիրական վարչաձեւը ամէն ինչ կեդրոնացուցած էր պետութեան ձեռքին մէջ: Ճարտարար-ուեստը, զրամատուները, ծովային ու ցամաքային հաղորդակցութեանց միջոցները, մեծաքանակ առեւտուրը պետականացուած էին, իսկ անհատ առեւտրականներու զործունէութիւնն ալ՝ կառավարական խիստ հակակշիռի ենթարկուած:

Մուսթաֆա Քեմալի հիմնած Հալք կուսակցութիւնը 27 տարի միահեծան իշխեց, մինչեւ որ 1950ին Դեմոկրատ կուսակցութիւնը անոր ձեռքէն խլեց իշխանութիւնը:

Եղածը պարզապէս աթոռի կռիւ մըն էր: Գաղափարական, քաղաքական ո՛չ մէկ հիմնական տարակարծութիւն կայ երկու կուսակցութեանց միջեւ: Ձէլալ Պայար Դեմոկրատներու օրով Հանրապետութեան նախագահ պառնալէ առաջ՝ Հալքի ականաւոր ղէմքերէն էր եւ պահ մը նոյնիսկ վարչապետ էր եղած:

Երկրորդ աշխարհամարտէն, մանաւանդ «Թրումընի վարդապետութենէն» (1947) վերջ էր, որ Թուրքիոյ մէջ «ժողովրդավարական» հովեր սկսան փչել: Իրականին մէջ կ՛ուզէին պարզապէս Ամերիկացիներու աչքին փոշի փչել՝ զրամ քաշելու համար:

«Միակ կուսակցութեան» զրութիւնը վերջ զտաւ եւ Հալքէն հեռացած, ժողովրդական տարրեր կազմեցին «Դեմոկրատ» կուսակցութիւնը: Այս վերջինը 1950ի ընտրութիւնները չհենցաւ չնորհիւ ամերիկեան տոլարներուն եւ ինք տարիէ ի վեր իշխանութեան ղլուխը կը մնայ:

Մենաշնորհեալ մենաշխրհական կառավարութեան ղէմ ժողովուրդին կը ծաւալի օրէ օր:

Ներսէնի Իսմէթ Ինէօնիւն՝ իշխանութեան ծարաւի՝ քաղաքէ քաղաք կը վազէ՝ վարկաբեկելու համար օրուան կառավարութիւնը: Կը յուսայ, որ Հալքը պիտի չհրի 1961ի ընտրութիւնները եւ կրկին ձեռք պիտի առնէ երկրին ղեկը:

Պարտքերու տակ խեղդուած է Մենտերէսի կառավարութիւնը: Մէկ միլիառ երկու հարիւր միլիոն տոլարի կը հասնի պարտքին գումարը: Քանի մը ամիս առաջ Միջազգ. դրամատունը, Ամերիկա եւ Գերմանիա 359 միլիոն տոլարի վարկ մը բացեր էին Թուրքիոյ: Շաբաթ մը առաջ ալ Եւրոպայի անհատական համագործակցութեան կոմիտէն որոշեց քանեւեմհկուկէս միլիոն տոլար փոխ տալ երկու տարուան պայմանաժամով (վճարելի 15 փետրուար 1961ին, տարեկան 3·5 առ հարիւր տոկոսով):

Թրքական դրամին արժեզրկումը անդրադարձաւ առօրեայ ապրուստի համար անհրաժեշտ նիւթերու վրայ, որոնք մէկ օրէն միւսը անհամեմատ բարձրացում կրեցին:

Տնտեսական տաղնապը, որ տարիներէ ի վեր կը տեւէր, սկսած է մտահոգիչ դառնալ:

Պալոյ վերջին թղթարերէն կը տեղեկանանք, որ «օրերէ ի վեր կը չարունակուի նախկին հրապարակին կայունութիւնը: Մեծ տաղնապ կը տիրէ առեւտրական դետնի վրայ: Շահադրգռուածները ամէն ջանք կը թափեն դարման մը դտնելու համար»:

Անկարելի պիտի ըլլայ դարման դտնել:

Ներքին տաղնապին ծանրութիւնը ժողովուրդն ծածկելու համար էր, որ Մենտերէս չահագործեց Կիպրոսի խնդիրը: Զբաղում մը, խայծ մը պէտք էր ազդայնամոլ զանգուածները կերակրելու համար: Կիպրոսը ճիշդ ժամանակին հասաւ:

Լոնտոնի բանակցութեանց յաջողութեամբ, Դեմոկրատ կուսակցութիւնը քաղաքական յաղթանակ մը տարած պիտի ըլլայ, սակայն թուրք ժողովուրդը միշտ անօթի պիտի մնայ:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵՑԱՒ

ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ ՆԻԿՈՍԻՈՅ ՄԷՋ

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԱՐՔ. ՏԵՂԻ ՏՈՒԱԻ

Լոնտոնի ժողովին վերջին նիստը տեղի ունեցաւ Զորեքշաբթի օր: Այս նիստին բացառապէս մասնակցեցան նաեւ Անգլիոյ վարչապետը՝ Մաքմիլլըն եւ Յունաստանի վարչապետը՝ Գարամանլիս: Համաձայնութեան զալէ ետք երկու վարչապետները «Լոնտոն քլինիք» պացին որպէսզի Մենաերէսին ալ ատորակրել տան համաձայնագիրը: Հոն հասաւ նաեւ Մակարիոս Արք. որ պարզապէս քաղաքավարական այցելութիւն մը կուտար Թուրքիոյ վարչապետին:

Համաձայնութիւն գոյացած ըլլալու լուրը առաջին անգամ հաղորդեց Թուրքիոյ արտաքին նախարարը՝ Զորլու: Յունաստանի արտաքին նախարարը՝ Ավերօֆ յայտարարեց իր կարգին թէ «աքանչելի համաձայնութիւն մըն է»:

Այս համաձայնագրին մանրամասնութիւնները պիտի հրապարակուին միայն երկուշաբթի բայց արդէն ծանօթ է իր գլխաւոր դիծերուն մէջ:

Կիպրոսի ապագայ հանրապետութիւնը կապուած պիտի ըլլայ թէ Յունաստանի եւ թէ Թուրքիոյ գաշնագրով մը որ կ՛արգիլէ նմանցնել 1953ի Պալքանեան գաշնագրին: Նոր հանրապետութեան նախագահը եւ փոխ – նախագահը պիտի ընտրուին Կիպրոսի յոյն եւ Թուրք համայնքներէն: Փոխ – նախագահին տատրակրութիւնը սահմանադրականօրէն անհրաժեշտ է որեւէ նոր օրէնսդրութեան համար: Երկու համայնքներուն համար պիտի ըլլան երկու առանձին ժողովներ որոնց գլուխը պիտի ըլլայ մէկ ազգային ժողով: Այս ժողովը պիտի բաղկանայ հարիւրէն 70 յոյն կիպրացի ներկայացուցիչներէ: Թուրքերը պիտի ունենան միայն հարիւրէն երեսուն ներկայացուցիչ:

Այս ընդհանուր որոշումներէ զատ, կան նաեւ բաւական մանրամասնութիւններ ոմանց համար կազմուած են մանաւանդ յանձնախումբեր մանրազնիներու:

ՄԱՐՈՔԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ «ՆՈՒԷՐ»

●

Մարոքի թագաւորը՝ Մոհամէտ Ե. որ վերջերս որոշած էր իր արձակուրդը անցնել Քոքսիքայի մէջ անակնկալ նուէր մը տարաւ հեռը՝ Քոքսիքայի, ազատագրելով եւ հեռը տանելով ենթասպայ՝ Քաջակուհեռա որ երկու տարի է ձերբակալած էր Մարոքի մէջ եւ որմէ ոչ մէկ լուր ունէր իր ընտանիքը:

Ծանօթ է որ Քաջակուհեռա Մոռիթա-նիոյ մէջ (Մարոքի եւ Ալժերիոյ սահմանը) հրամանատարն էր վինուորական կայանի մը երբ 1957 Փետրուար 14ին քանի մը Մարոքցիներ սահմանը անցնելով կը յարձակին Ֆրանսական կայանին վրայ, հոն էին երկու Ֆրանսացիները, մէկը անմիջապէս սպաննուեցաւ, միւսը՝ Քաջակուհեռա, վիրաւորուած ձերբակալուեցաւ: Այդ Թուականէն ի վեր ոչ մէկ լուր ունէր իր ընտանիքը ոչ ալ Ֆրանսական կառավարութիւնը: Կը կարծուէր թէ սպէ է եւ բանտարկուած բայց այս մասին՝ ոչ մէկ ապահովութիւն:

Վերջերս Մարոքի Թագաւորը բարեկամական նամակ մը կը զրկէր Տը Կոլին յայտնելով իր փափաքը՝ Քոքսիքա եր-թալու: Տը Կոլ կոչ կը պատասխանէր որ ա-մէն միջոց առնուած է որպէսզի Թագաւորին ճամբորդութիւնը իր ուզածին պէս անցնի: Քանի մը օր վերջը Քոքսիքացիները իրենց մամուլով զարմանք կը յայտնէին Թագաւորին ճամբորդութեան համար եւ անմիջապէս հարց կ՛ուտային «ի՞նչ եղած է Քաջակուհեռան ազատելու համար»:

Եւ վերջապէս Փետրուար 19ին Մոհամէտ Ե. ճամբայ կ՛ելլէր Թագաթէն, վերջին պահուն անծանօթ մը կը մանէր նաեւ օդանաւին մէջ: Այս էր Մոհամէտի ա-նակնկալը Քոքսիքացիներուն, հեռը բե-րած էր ենթասպայ Քաջակուհեռան:

Գալով Մակարիոս Արք.ի մինչեւ վերջին պահուն ապահովուած չէր իր համաձայնութիւնը: Ի վերջոյ սակայն տեղի տուաւ եւ ընդունեցաւ նաեւ որ անգլիական զինուորական խարիսխները, մնան անգլիական հսկողութեան տակ:

Հաւանական կը Թուի նաեւ որ կիպրա-կան հանրապետութեան առաջին նախագահը ըլլայ՝ Մակարիոս Արք. (նախագահը յոյն կիպրացի, եւ փոխ – նախագահը՝ Թուրք): Մակարիոս Արք. 45 տա-րեկան է եւ կիպրոսի յունադաւան եկեղեցւոյ առաջնորդը: Ինք կ՛ուզէր ու կըզիչին Յունաստանի կցուի եւ յաջողեցաւ աշխարհի ուշադրութիւնը կիպրոսի վրայ հրաւիրել մանաւանդ երբ ՄԱԿի ժողովին դնաց եւ Պանտունկի ափրիկեւասիական ժողովին (ապրիլ 1955ին): Ի վերջոյ հրաժարեցաւ Յունաստանի կցումի իր տեսակէտէն եւ նոր պայքար մը սկսաւ կղզիին անկախութեան համար:

Այսօր կիպրոսի անկախութեան ախոյեանը կրնայ դառնալ նոր հանրապետութեան առաջին նախագահը (400·000 յոյն կիպրացիներու եւ հարիւր հազար Թուրք կիպրացիներու):

Վերջնական համաձայնագրէն առաջ կ՛ըսուէր նաեւ թէ Թուրքերը եւ Յոյները որոշած են յայտարարել կիպրոսի նոր սահմանադրութիւնը նոյնիսկ եթէ Մակարիոս Արք. համաձայն չըլլար:

ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Համաձայնութեան լուրը մեծ խանդավառութիւն պատճառեց կիպրոսի բոլոր ըջանակներուն մէջ: Բոլոր երիտասարդները եկեղեցիները խուժած են եւ զանգակները զարնել տուած իրրեւ նշան անսահման ուրախութեան: Առաջին անգամ ըլլալով կը տեսնուէր իրարու դէմ տեւողութեամբ լեցուած յոյն եւ Թուրք կիպրացիները իրար կը չնորհաւորէին:

Մեծ անհամբերութեամբ կը սպասուի նաեւ Մակարիոս Արք.ի վերադարձին, 3 տարուան աքսորէ ետք: Ձերբակալուած էր 1956 Մարտին եւ աքսորուած Սէյչէլ կղզիները, ուրկէ արտօնուեցաւ որ հեռանայ առանց սակայն կիպրոս վերադառնալու իրաւունք ստանալու:

Ամէնքի մէջ ալ համաձայնութեան ըստորագրութիւնը մեծ ուրախութիւն պատճառած է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՐԱՇԻՏ ՔԱՐԱՄԷ Լիբանանի վարչապետը յայտարարեց թէ Դամասկոսի մէջ տեղի ունեցած անտեսական բանակցութիւնները Սուրիոյ հետ համաձայնու-թեան չանգած են:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ 1937էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով մասնաւոր տպարան մը հաստատուեցաւ հրէերէն հրատարակութեանց համար: Փարիզի հրէական շրջանակները մեծ զարմանք կը յայտնեն այս լուրին առթիւ որ խոտոր կը համե-մատի խորհրդային քաղաքականութեան հետ: Այս առթիւ կը յիշուի թէ Միկոյեանի յայտարարութիւնները Ամերիկա-յի մէջ որոչ չափով կը բացատրեն այս փոփոխութիւնը:

ԺԱԳԻՆՕ, Ֆրանսայի պետական նախարարներէն մէկը Նիւ Եորք հասաւ ուր պիտի նախագահէ Ֆրանսական պատուիրակութեան ՄԱԿի մէջ:

ՎԷՆԱՆ ՕՐԻՈԼ որ վերջերս հրաժարեցաւ ընկերվարական կուսակցութենէն, որոշեց բանավէճեր չսեպհզել այս առիթու: Ծանօթ է որ Օր – Կառօլի ընկերվարական կոմիտէն յայտարարութիւն մը ըրած էր որ իր ընդհանուր պիճերուն մէջ կը նմանի նէժըլլէնի յօդուածին: Կուսակցութիւնը կը չեշտէ որ անկարեւոր նկատած էր Օրիոլի հրաժարումը եւ կ՛աւելցնէ որ եթէ երկու ամիս յետոյ նախկին նախագահը անհրաժեշտ նկատած էր հրապարակել իր հրաժարականը, այդ կը նշանակէ թէ Օրիոլ թշնամական վերաբերմունք ունի կուսակցութեան հանդէպ:

ՊՕՒԻՆԱԺԻ (Պելժիոյ ածխահանքերը) պործադուլը միշտ կը չարունակուի: Մօտ 90·000 բանթօղներ կան: Հինդշաբթի օր պործադուլը կը ծաւալէր եւ Մոնսի մէջ հանրահաւքերը դադրած էին: Ուրիշ տեղեր կարդ մը դլորոցներ փակ էին:

ԱՆԳԼԻԱ զէնք ծախած է Իրաքի, կը յայտարարէ Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը: Նախարարութեան բաները աւելցուց նաեւ թէ Իրաք զէնք ուղած էր Անգլիայէն Յուլիս 14էն (յեղափոխութիւն) առաջ եւ նաեւ վերջը: Այս դի-մումներէն մեծ մասը պահպանում առացած են բաւ բաներերը առանց ճշդելու քանակութիւնը:

ԼԻԶՈՆԱՅի մէջ 23 համայնավարներ ձերբակալուած են: Այս խմբակը կը փորձէր պործադուլներ եւ խանդարումներ ըստեղծել:

ԷՏՈՒԱՐ ՏԷՓՐԷՕ եւ Վերթիէ որ կը ներկայացնեն Ֆրանսական ընկերվարական ինքնաւար կուսակցութիւնը Շաբաթ օր հանդիպում մը պիտի ունենան Փիէթրօ Նէննիի հետ:

ԼՈՆՏՈՆի արկածեալ օդանաւին 25րդ ճամբորդը ցարդ չէ գտնուած: Անգարայէն դիմում եղած է այս մասին բայց յայտնի չէ թէ ո՞ւր է, ողջ թէ մեռած:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն կը հաղորդեն որ Ա. Մ. Հանրապետութեան սուրիական նահանգը դտնուող Ֆրանսական ինչքերը պիտի վերադարձուին եւ վճարուին:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Փետրուար 19).— Զոյլ ոսկի 566·000, նափոլէոն 3630, զուից. 3600, անգլ. 4770, քսան տոլարնոց 18680, թղթադրամ (դուզահեռական չուկայ) անգլ. 1400, տոլար 495, զուից. 115·75, պելժ. 9·60, լիր 0·79:

"ՓՈՔՐԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ"

(Վ. եւ վերջին մաս)

Միջնադարին ինծի նուիրեցին գրքոյկ մը, որ կը բացատրէր Գիւղատնտեսական Միաբանութեան ծնունդէ պաղտիարները Պատմութեան մէջ։

Ահաւասիկ քանի մը հատուած։—

Հայոց պատմութեան հին թուականներուն, դասակարգ մը Հայեր կային, խաչնարած եւ հողագործ, որոնք, պատերազմի ժամանակ, կ'ընկնէին լեռներէն ու կը ճակատէին թշնամիին դէմ իբրեւ դինք ունենալով միայն «զինքնին կապարճէն» կամ «զինա աչտեայս»։ Սրտոտ եւ արի Հայեր էին անոնք, որ երբեք կռնակ չէին դարձներ սուրին, ինչպէս կը պարծենային Վասպուրականի իշխանները, 852 թուականին, Բուչայի։ «Թամիկ աշխարհիս արք կորովիք եւ պատերազմողք, որք ոչ դառնան ի սրոյ» (Թ. Արծրունի, տպ. Պոլիս, 1852, էջ 150)։

Այս դասակարգի Հայերն էին որ կը պաշտպանէին երկիրը։ Եւ երբ պատերազմը կը վերջանար, անոնք կը վերադառնային իրենց լեռներն ու պարակներէն։ Բայց հող չունէին անոնք, ոչ ալ որ եւ է հարստութիւն։ Ոմանք կը բնակէին «ի խորաձորս եւ ի փապարս լերանց, եւ ի պրակս մայրեաց», եւ կը սնանէին կոթեկ հացով։ «Եւ զպէտս կերակրոցն վճռեն ի սերմանց ինչ, առաւել ի կորեկ կոչեցեալ սերմանեն, զոր ամանք ի սով ժամանակի հաց անուանեն, եւ զնոյն ո՛ռոգեալ ոսիւք ի միջոցս պրակացն, կամ երկմատնի փայտատուիք սերմանեալ»։ Այնքան թշուառ, որ «է զպէտ նոցա ասուիս ի ծածկոյթ մերկութեանն, եւ օդ ոսիցն հնարաւորեն զձեւ կոչկաց, ի մորթոյ այծից կազմեալ»։ Բնակելով բարձր լեռներու զագաթը, երբ ձիւն տեղար՝ փայտաչէն օղակներ կ'անցընէին իրենց ոտքերուն եւ կը ճամբորդէին ձիւնին վրայ։ Նոյն դասակարգէն հոզագուրկ Հայերու խումբ մըն ալ կ'աշխատէր ագարակներու մէջ, զոր «կոռավար» կ'անուանէին (*)։

Այսպէս, ուրեմն, Հայաստանի հողագուրկ եւ իրաւազուրկ դասակարգը իր արիւնով կը պաշտպանէր հայրենիքը պատերազմի ժամանակ, եւ իր քրտինքով կ'արդիւնաբերէր հողը, կորեկ հաց ուտելու համար, խաղաղութեան ժամանակ։

Մեր օրերուն, հայ որբերն են որ կը կազմեն զրկուած ու խոնարհ դասակարգը։ Կորովի եւ արիասիրտ, աշխատասէր եւ արդիւնաբերող։ Քաջ Հայեր։ Օրուան բարբառով «պրոլետար», զրկուած՝ հայրենական, քաղաքական եւ ազգային իրաւունքներէ։

×

Մօտ երեսուն տարի առաջ, այս «պրոլետար»ներն էին որ բանաձեւեցին ի բենց սէրը հողին, ուրեմն՝ այս ագարակին ծրագիրը։—

«Հին է մեր այս ծրագիրը, բայց հետզհետէ այժմեական դարձաւ ան, մանաւանդ քաղաքական ներկայ կացութեան մէջ։ Մեծ պետութիւնները, ռազմասէրն մինչեւ խաղաղասէրը, զաչինք կը կնքեն, ահա, պատերազմի դէմ, տասը տարուան համար։ Եւ ամէնքը, իրենց սահմաններէն ներս քաշուելով, կը նուիրուին ճարտարադործական եւ գիւղատնտեսական տեղադրին աշխատանքի։ Արդարեւ, վաղուան քաղաքակրթութիւնը, այնպէս ինչպէս մեծ իմպերիալիստները կը բանաձեւեն, պիտի բարձրանայ երկու խարխափ վրայ, — ճարտարադործութիւն եւ գիւղատնտեսութիւն։ Օրէ օր կը յեղափոխուին ու կը ձեւափոխուին քաղաքները եւ գիւղերը։ Քաղաքները կը դառնան գործարան, ու գիւղերը՝ ագարակ։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր ագարան, տակաւին պիտի ուզե՞նք մնալ չարչի կամ պղիրկեան։ Պիտի չձեւափոխուի՞ Հայը։ Պիտի չհրաժարի՞նք միջնադարներու եւ վաճառորդնե՞րու մեր հին, յաճախ արատաւոր դերէն։ Պատմութիւնը մեզ պիտի չճանչնա՞յ օր մըն ալ իբրեւ արդիւնաբերող։

Որբերու դասակարգը առոր է որ կը ձգտի։ Եւրախայութիւն է կարծել թէ բան մը կրնանք ընել ճարտարադործական ասպարէզի մէջ։ Մեր դերը պիտի յայտնուի մասնաւորաբար գիւղատնտեսութեանմէջ։

Խորհեցէք որ Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութիւնը հիմնուած է երկրագործական առաջադրութիւններով (**)։ Այդ առաջադրութիւնները աւելի զործնական ձեւով կը ներկայացնէր Միք. Նալբանդեան, երբ կը զրէր երկրագործութիւնը որպէս ուղիղ ճանապարհ։

Այո՛, կ'ուզենք հիմնել գիւղատնտեսական միաբանութիւն մը, վանք — ագարակ մը, որ պիտի ունենայ, իր երկրագործական աշխատանքներուն կողքին, զպրոցական ու մարզական, առողջապահական ու մշակութային սպասարկութիւններ» (Ներկուիմ, Դ. տարի, թիւ մէկ, Ցունիս)։

×

Զ. Ո. Միութիւնը ագարակի իր ծրագիրը կազմեց 1929 տարուան վերջերը, իր Բ. համագումարին մէջ։

Մամուլին ծանօթ է, որ Սուրիայէն եւ Ցունաստանէն բազմաթիւ հայ որբեր բերուեցան Ֆրանսա. ցրուելու եւ աչխատցնելու համար հողագործական շրջաններու մէջ։ Ի դէմ տաժանելի աչխատանքներու, որոնց արձագանգը կը թըրթռայ տակաւին Միութեան պաշտօնաթերթին մէջ, որբերը սիրացան դանազան մասնաճիւղութիւններու։ Այնպէս որ երբ Ֆրանսայի հարաւային դաւառներուն մէջ նահանգային երկրագործական աչխատութեանց մրցումներ կը կատարուէին ամէն տարի, բազմաթիւ հայ որբեր առաջնու թիւն կը չահէին եւ մրցանակ կը ստանային։ Բազմաթիւ որբեր վկայական ու մրցանակ ունէին՝ թրաքթէորով հող վարելու, քանակով գծուածի պէս ուղիղ առկօններ բանալու, արագ կաթ կթելու, հնձելու, կամնելու աչխատանքներու համար։ Բազմաթիւ որբեր մասնագէտ դարձած էին հաւարուծութեան, ճագարաբուծութեան, խողարուծութեան, խոտամչակութեան, պանրագործութեան։ Ո՛մանք դրամ խնայած։ Զ. Ո. Միութիւնը ծրագրեց միացնել դրամ ունեցող որբերն ու գիւղատնտես որբերը, հիմնելու համար որբանոց — ագարակ։

×

Որբերու գիւղատնտեսական Միաբանութեան ծրագիրը աւելի եւս հասունցաւ, երբ ուսումնասիրուեցան Ֆրանսական գիւղատնտեսական ներդպրոցային ձեռնարկները։

Այդ ձեռնարկներուն պատմութիւնը կը սկսի 1906ին։ Ֆրանսա հազարաւոր Լեհեր բերաւ՝ աչխատցնելու համար երկրին մէջ։ Ընդհ. պատերազմին, երբ աչխատաւոր ձեռքերը պակսեցան, առիթուեցաւ աչխատաւոր բերել հեռաւոր Չինաստա նէն։ Պատերազմէն ետքը չարունակուեցաւ այդ «ներդպրոցը» Սպանիայէն, Իտալիայէն, Ցունաստանէն, Մէջին Արեւելքէն։ Որոնց կարգին՝ հայ որբեր։

Այդ օտար աչխատաւորներէն չատեր դրամ չահեցան, մասնագիտութեան տիրացան եւ անկախ գործեր՝ հողեր գնելով եւ ագարակ հիմնելով։

Այս կացութիւնը ստեղծեց «քաղաքականութիւն» մը։ Կարդ մը ժողովուրդներ գիւղատնտեսական «գաղութներու» մէջ դատն ազգային գոյութեան կարելիութիւն։ Այսպէս ուսս տարագիր ժողովուրդը ոչ միայն Եւրոպայի, այլեւ հեռաւոր Ամերիկայի մէջ հիմնեց գիւղատնտեսական զաղութներ, փոքրիկ «հայրենիքներ» ազգային բոլոր պահանջներու գոհացում։ Ֆրանսայի մէջ եւս կան իտալացի, սպանական, լեհական, ռուսական գիւղատնտեսական գաղութներ, փոքրիկ «հայրենիքներ»։ Կազմակերպութեան, ձեռներէցութեան ոգի ունեցող ժողովուրդներն են, որ ահա կ'օգտուին առիթներէն, իրարու մօտ կը հաւաքեն իրենց թափառիկ ու վարձու աչխատաւորները, կը կազմեն համայնական աչխատանքի կոչնականներ։

Հաւաքական գիւղատնտեսութիւնը յատուկ չէ նոր Ռուսիոյ։ Մեր գիւղերուն մէջ ունէինք կոլխոզի սաղմնային ձեւեր, — խապը (կաթնատնտեսութեան մէջ), մէճին (հող վարելու, արտ հնձելու, քթան ծեծելու աչխատանքներու համար) մեզի ծանօթ էին Ռուսիոյ պատմութիւնէն առաջ։

Հին ու նոր այդ աւանդութիւններէն, ձեռնարկներէն, կարելիութիւններէն, պահանջներէն ներչնչուած՝ Զ. Ո. Միութիւնը որոչեց հիմնել հայ գաղթային մեծ կոլխոզ մը, իբրեւ աչխատանոց քաղաքական եւ ազգային պայքարի,— տոկալու։

×

Աւարտած է հանդէսը։ Մութին մէջ աչխատաւորները կը մեկնին դէպի իրենց վրանները։ Անոնց հետ կը կորսուին նաեւ երդի մը վերջին վանկերը։—

... Մարն եւ Ասուր ի էն նետահար,
Ձիշխեն շարժել շիրմացն գետ։
Ընթասցուք ի գէն, ի մարտ եւ ի յաղթ,
Հայրենեացիմուք ամրասցին անխախտ։
Հայոց հաւատք, Հայոց տուն,
Կացցեն ազատ, հաստատուն։

Արարատեան հրապարակին վրայ կանգնած, կը դիտեմ լոյսերը որ կը վառին ու կը մարին, հեռուն, վրաններուն տակ։

Կէս — դիշեր է։

Գնացէ՛ք, քնացէ՛ք, աննման աչխատաւորներ, վաղուան մեր պատմութեան չէնքին արժանաւոր ժառանգորդներ, քնացէ՛ք...

Հայոց հաւատք, Հայոց տուն,
Կացցեն ազատ, հաստատուն։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) «Կոռավար կոչի ի Հայաստան անդաստանին գոր գիւղացիք ձրի վարեն ի պետս տեառն գեղջ» (Ինճիճեան)։

(**) Ցետագային, դառնալու համար Ռոն — տը — Փիւյիոներու Միութիւն, ա՛ւարտ։

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳԻՒՏԵՐ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԿԱՐՄԻՐ ԲԼՈՒՐ

Հելէն Վիվիէ — Բիպիէր *Մոնտի* մէջ ըստորագրած է հետեւեալ շահեկան յօդուածը։

Կարմիր — Բլուրը կը դանուի Երեւանի չրջանին մէջ։ Նախկին Թէյզ — Բայինին է, Ուրարտուի Թագաւորութեան վարչական կարեւորագոյն կեդրոններէն մին, որ կը յիչուի Ս. Գրքի եւ Նինուէի դիւանագրքերուն մէջ։ Ժամանակ մը եղաւ, երբ, իր զօրութեան զագաթնակէտին վրայ, Ուրարտու սարսափ կ'ազդէր Ասորեստանի, որուն Ասարհատոն եւ Ասուրբանիպալ Թագաւորները Ուրարտուի մէջ դուչակներ կը պահէին եւ անձկութեամբ կը հարցաքննէին պատգամները (Օրաքլ)։

*Կարմիր — Բլուրի մէջ կատարուած պեղումներուն ընթացքին, այս ամառ, դիւտ մը զգայացունց տպաւորութիւն գործեց։ — Նախ քան Քրիստոս, Երզ զարէն մնացած նուռի ծաղիկ մը եւ խաղողի ողկոյզ մը դանուեցան, երկուքն ալ չորցած, բայց 2600 տարի հողին տակ թաղուած մնալով հանդերձ չէին կորնչացած եւ բենց սկզբնական տեսքը։ Ասկէ առաջ ալ հնախոյզները Թէյզ — Բայինի մէջ գտած էին քանի մը ծաղիկներու խառնուած խոտի խուրձ մը — որուն կարեւորութիւնը չէր ընծայուած, կամ այդ դիւտէն տեղեակ չէին եղած — ու այս խոտի խուրձին չնորհիւ կարելի եղած էր ճշդել, Թէ քա-

---

խատաւորները կը մեկնին դէպի իրենց վրանները։ Անոնց հետ կը կորսուին նաեւ երդի մը վերջին վանկերը։—

... Մարն եւ Ասուր ի էն նետահար,
Ձիշխեն շարժել շիրմացն գետ։
Ընթասցուք ի գէն, ի մարտ եւ ի յաղթ,
Հայրենեացիմուք ամրասցին անխախտ։
Հայոց հաւատք, Հայոց տուն,
Կացցեն ազատ, հաստատուն։

Արարատեան հրապարակին վրայ կանգնած, կը դիտեմ լոյսերը որ կը վառին ու կը մարին, հեռուն, վրաններուն տակ։

Կէս — դիշեր է։

Գնացէ՛ք, քնացէ՛ք, աննման աչխատաւորներ, վաղուան մեր պատմութեան չէնքին արժանաւոր ժառանգորդներ, քնացէ՛ք...

Հայոց հաւատք, Հայոց տուն,
Կացցեն ազատ, հաստատուն։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) «Կոռավար կոչի ի Հայաստան անդաստանին գոր գիւղացիք ձրի վարեն ի պետս տեառն գեղջ» (Ինճիճեան)։

(**) Ցետագային, դառնալու համար Ռոն — տը — Փիւյիոներու Միութիւն, ա՛ւարտ։

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

23.— Ի կոչմանէ եւ ի պաշտօնէ Ազգային — եկեղեցական սրբազումար ժողովին մասնակցում են՝

Ա) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը որպէս նախագահ։

Բ) Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը։

Գ) Երուսաղէմի Պատրիարքը։

Դ) Կոստանդնուպոլսի Պատրիարքը։

Ե) Բոլոր թեմակալ առաջնորդները եւ Մայր Աթոռի միաբան բոլոր եպիսկոպոսները։

Զ) Գերազոյն Հոգեւոր Խորհուրդի անդամները։

(Մահուան, հիւանդութեան եւ այլ պատճառներով բացակայելու պարագային, աթոռակալներին եւ թեմակալ առաջնորդներին փոխարինում են տեղակալները, տեղապահները կամ փոխանորդները)։

Է) Երկու հոգեւորական ներկայացուցիչներ Ս. Էջմիածնի միաբանութիւնից եւ երկուական ներկայացուցիչներ Տանն Կիլիկիոյ միաբանութիւնից, Երուսաղէմի եւ Կոստանդնուպոլսի Պատրիարքութիւններից։

Ը) Թեմերի ներկայացուցիչներ, ընտրուած թեմական պատգամաւորական ժողովներից՝ իւրաքանչիւր քսան հազարից մէկ ներկայացուցիչ մինչեւ հարիւր հազար, իսկ հարիւր հազարից վեր՝ մէկական ներկայացուցիչ իւրաքանչիւր հարիւր հազարի համար։

24.— Ազգային — եկեղեցական ժողովի իրաւասութիւններն են՝

Ա) Ընտրութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի։

Բ) Ընտրութիւն Գերազոյն Հոգեւոր Խորհուրդի եւ վերստուգիչ յանձնաժողովի։

Գ) Քննարկում եւ վճռահատում ազգային — եկեղեցական ընդհանուր բնոյթ կրող խնդիրների։

Դ) քննարկում եւ վճռահատում դաւանարանական, կանոնական, ծիսական, վարչական, կազմակերպչական, տնտեսական, խնամատարական եւ եկեղեցական այլ խնդիրների։

Ե) Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցու եւ նրա օրկանների յատակիկայ գործունէութեան ուղեգծի եւ ծրագրի ճշդում։

Զ) Աթոռների եւ թեմերի իրաւասութեանց սահմանների ճշդում։

Է) Եպիսկոպոսական ժողովի որոչումների քննարկում եւ վաւերացում։

Ը) Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցու նուիրապետական Աթոռների միջեւ ծագած վէճերի քննարկում եւ լուծում։

Թ) Ազգային — եկեղեցական Սահմանադրութեան հաստատում, վերաքննութիւն եւ բարեփոխում։

Ժ) Մայր Աթոռի հոգեւոր եւ նիւթական գործունէութեան քննութիւն։

ԺԱ) Մայր Աթոռի պիւտճէների հաստատում։

ԺԲ) Մայր Աթոռի պիւտճէի եւ Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցու նիւթական եւ այլ ընդհանուր կարիքների թեմերի մասնակցութեան չափի ճշդում։

25.— Ազգային — եկեղեցական ժողովի պատգամաւորների ընտրութիւնը կատարում է թեմական պատգամաւորական ժողովներում, իսկ դէպի մնայուն ժողովների բացակայութեան՝ յատուկ դումարուած պատուիրակային ժողովներում՝ ընդհանուր, հաւասար, գաղտնի եւ ուղղակի քուէարկութեամբ։

26.— Ազգային — եկեղեցական ժողովի պատգամաւոր կարող են ընտրուել նաեւ թեմերից դուրս գտնուող անձնաւորութիւններ։

27.— Ազգային — եկեղեցական ժողովի իրաւազանչիւր պատգամաւոր ունի մի ձայն եւ իրաւասու չէ այդ ձայնը փոխանցելու ուրիչին։

28.— Ազգային — եկեղեցական ժողովը հրաւիրում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Հայրապետական յատուկ կոնդակով՝ նչելով ժողովի օրակարգը։

29.— Ազգային — եկեղեցական ժողովը կարող է իր օրակարգի մէջ մտցնել նաեւ պատգամաւորների կողմից առաջարկուող հարցեր, որոնց քննարկման օգտին քուէարկում է Ազգային — եկեղեցական ժողովին մասնակցող պատգամաւորների պարզ մեծամասնութիւնը։

30.— Դաւանաբանական, կանոնական, Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցու բարեկարգութեան եւ Սահմանադրութեան փոփոխութեան վերաբերեալ հարցեր չեն կարող մտցուել ժողովի օրակարգի մէջ, եթէ նրանք չեն նախատեսուած Ազգային — եկեղեցական ժողովի գումարման հրաւէր կոնդակում։

31.— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կարող է արտակարգ Ազգային — եկեղեցական ժողով հրաւիրել բացառիկ պարագաների մէջ, յատուկ կոնդակով, նչելով ժողովի օրակարգը։

32.— Ազգային — եկեղեցական ժողովի հրաւէրը կատարում է ժողովի գումարման թուականից առնուազն երեք ամիս առաջ։ —

(3 Շար.)

ԿՈՅԾԸ

Ե. ՀԱՍՈՒ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՓԻՓԻ

— Յետոյ դուն ալ ես պատմած ասոր մասին, չէ՞ որ ես ալ հոն էի։ Ի՞նչ կ՚ըսէ ան։

— Ոչինչ։ Ան ամբողջ ժամը ինծի նայեցաւ «ոչ մէկ խօսք» ըսելու համար։

— Ուրեմն ինչո՞ւ ինծի կ՚ըսէ։ Ինչո՞ւ ինծի կը պատմէ։

— Ես ալ նոյն հարցումը ըրի անոր։ Ան ըսաւ, որ ինծի կը պատմէ, որովհետեւ ես եմ միակը, որ կրնայ հասկնալ։

— Ինչո՞ւ ես միակը եմ, որ կրնամ հասկնալ։

— Ես ալ նոյն հարցումը ըրի անոր։ Ան ըսաւ, որ ես միակն եմ, որ կրնամ հասկնալ, որովհետեւ ես ալ նոյն բանը ըրած եմ։

— Ինչո՞ւ ես ալ նոյն բանը ըրած եմ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Պոմոնի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ «Զաւարեան» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. «Յառաջ», «Վարանդեան», «Իշխան», խումբերու։ Պոմոնի Նոր Սերունդի «Բրիատափոր» խումբին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21, ՇԱԲԱԹ, ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՅԱՐ. ԱՂԱՅԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. ԱՍ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ
ԽՕՍՆԱԿ ԸՆԿ. ՍԵՐԺ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

×

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Բրիստափոր ենթա կոմիտէն կազմակերպած է ընկերահանդակական իրիկնոյթ (դինեճօն) մը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ահարոնեան» սրահին մէջ։ Հովանաւորութեամբ մը Շրջ. Կոմիտէի։

ՍԻՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէին, հովանաւորութեամբ Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբին, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 22ին, Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ կից սրահը։ Մուտքը ազատ է

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ ՏԻԿ. Ա. ՓԱՇԱ ՆՈՒ ՊԱՐԻ եւ ԿՈՄՍ ՏՈՒԲՄՔՕԹԻ

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ, ԺԱՄԸ 17ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

HOTEL GEORGE V

Միջազգային «Ամբրաքսիոններ» անակնկալները, ձրի «զոթիյօն»

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՊԱՌ ՆԱԽՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Այրի Տիկին Խնկենի Աւետիքեան եւ զաւակները՝ Անահիտ եւ Լեւոն, Լեւոն եւ Յովհաննէս Աւետիքեան ընտանիքները եւ զաւակները խոր կսկիծով կը ծանուցա – նեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ հօրեղբօր՝

ՎԱՀԱՆ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ 18 Փետրուար, 1959։

Յուղարկաւորութիւնը այսօր Շաբաթ առաւօտ, ժամը 9ին կապուի եկեղեցիին մէջ։

Տէր եւ Տիկին Տրդատ Նշանեան, Պեր – ճուհի Խանցեան (Ամերիկա), խոր կսկիծ – ծով կը ծանուցանեն դառնագէտ մահը իրենց եղբօր եւ տաղբոջ՝

ՌՈՒԲԻՆ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ 19 Փետրուար, հինգ – շաբթի Թրնօնի հիւանդանոցին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան։

Յուղարկաւորութեան ախուր արարո – ղութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր Շա – բաթ, ժամը 16·30ին, Փարիզի Ս. Յով. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 15 Րիւժան Կու – ժօն։

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Թէյասեղան ի պատիւ

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

Նոր լոյս ընծայած իր «Արծիւները Ա – նապատին մէջ» վէպին առթիւ։

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Քաոսէլ սը – րահին մէջ (մէթրօ Քաոսէլ)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի եկեղեցւոյ կրթ. յանձնաժողո – վը ընորհակալութեամբ ստացած է հինգ հազար ֆրանք Պ. Գրիգոր Հայթայեանէ, Լեւոն Մոզեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

×

Մարսէյլէն ընկեր Խաչիկ Մխիթարեան իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմի – տէին, Բրիստափոր ենթակոմիտէին եւ բոլոր ընկերներուն ու ամէն անոնց որոնք իր հօրը մահուան առթիւ իրենց ցաւակ – ցութիւնները յայտնած էին։

Այս առթիւ երեք հազար ֆրանք կը նը – ուիրէ Մշակոյթի Տան։ (Ստանալ «Յառա – ջ»էն) եւ երեք հազար Ֆր. «Յառաջ»ին։

ԲԱՑՕՒՄ

Հայ Աւետարանական Մկրտչական եկե – ղեցւոյ առաջին ժողովասրահի։

6 Փլաս տը լա Ռոթոնտ, Սէն Ժերմէն, Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին։

Պիտի խօսի Վ. Ց. Հեվաճեան։

Տեղւոյն հովիւը։

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը։

J. TORANIAN

18, AVENUE DE L'OPÉRA

OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի «Սիամանթօ» խումբին կողմէ։

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին մինչեւ առաւօտ, «Պէրիւ Միյէ»ի չքեղ սրահներուն մէջ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Պիտի ըլլան երգեր, մեներգներ, խմ – բերգներ, ժողովրդային խմբական պա – րեր եւ ուրիշ չարք մը հաճելի եւ սիրուն անակնկալներ։

ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
ՄԱՄԼԻ ԼՈՒՎԻՐԷ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետր. 21, Շաբաթ գիշեր, մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի չքեղ սրահին մէջ։

Մասնակցութեամբ ծանօթ գեղավար ՔԼՈՏ ՊԷՍԷԼի, իր մեծ նուագախումբով։ Ռատիօ Մոնթէ Քարլոյի եւ Անիմաթէօր էՏՄՈՆ ԹԱՅԼի։

Աթրաքսիօն, անակնկալներ եւ զոթիյօն խնամուած պիւֆէ։

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ՝ «Արամ» խումբը, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9·30ին։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը ստի – պուղական է։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէն իր կազմով։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30 – ին, Քաֆէ Լիոնի վերնայարկը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներուն ներկա – յութիւնը պարտաւորիչ է։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի «Բր – իստափոր» խումբի ընկերները այս և – րկուշաբթի, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պլէօ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ռուբէն Զարդի խումբի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, Մշակոյթի Տան մէջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ երկու հազար ֆրանք Տիկին Մարթա Խաչատուրեանէ, իր ամուսնոյն Պ. Գրիգորի գործակա – ցութեան առթիւ։

Tourist Romea France

Organisation Internationale de Voyages

10, RUE PASQUIER, PARIS - 8e

Métro : Madeleine

Tél. : ANJ· 48-47, 41-83, 47-05

ԱՅՍ ՏԱՐԻ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ, ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԻՆԹՈՒՐԻՍԹԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ, ՋՈՐՍ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԷՊԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՓԱՐԻԶԷՆ ՄԵԿՆՈՒՄ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ
ՅՈՒԼԻՍ 4, ՕԳՈՍՏՈՍ 1, 8 ԵՒ 15

Տեղերու թիւը սահմանափակուած է։ Անմիջապէս արձանագրուիլ

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

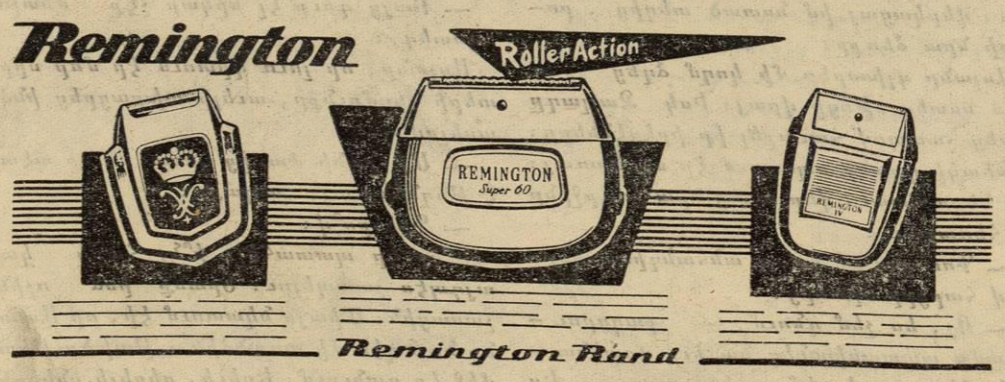
Tourist - Romea - France

10, Rue Pasquier - PARIS (8e)

Permanence Հայու մը կողմէ ամէն օր ժամը 17էն 18·30։

Արձանագրութիւններ կ'ընդունինք նաեւ հեռեւեալ երկիրները բնակող Հայերէ· Անգլիա, Իտալիա, Պելժիա

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար —
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60"
— Ա Մ Է Ն Է Ն —
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾՔ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն
մատչելի ՄՕԴԷԼ մը
Ա Ն Ն Ա Խ Ը Ն Թ Ա Ց
ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris - 9e

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

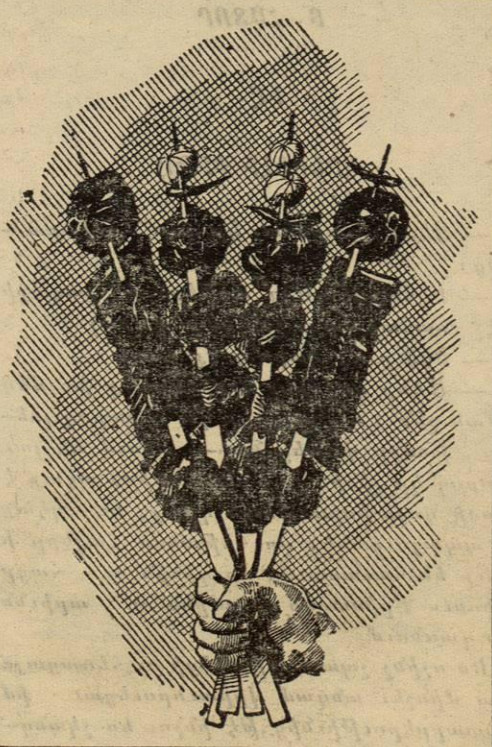
Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
22
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
DIMANCHE
22 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8327 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4228

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՂԵԿԱՎԱՐԵԱԼ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

—o—

Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի առաջին քարտուղար Ս. Հ. Թովմասեան Ցունուար ութին՝ խորհրդահայ գրողներու չորրորդ համագումարի վերջաւորութեան՝ երկար ճառ մը խօսելով, պարզած է իր տեսակէտները գրականութեան մասին:

Իսկական դասախօսութիւն մը՝ ուղղութիւն տալու համար Հայաստանի գրողներուն թէ ի՛նչպէս եւ ի՛նչ նիւթերու մասին պէտք է գրեն:

Համայնավար կուսակցութիւնը իր երկաթեայ թաթերուն մէջ առած է աշխարհի մէկ վեցերորդ մասը:

Երկու հարիւր միլիոն մարդկէ քառասուն տարիէ ի վեր «սոցիալիզմ կառուցանելու» ահռչակիր աշխատանքին են դատապարտուած: Եւ սակայն կառուցո՛ւմը կ'ուշանայ՝ հակառակ բնաւորական բոլոր մեթոտներուն:

Բոլշեւիկեան վարչաձեւին տակ գրողները ու արուեստագէտները առանձնա՛ չնորհեալ դասակարգին կը պատկանին: Համայնավարութիւնը մտաւորականներու գլուխը ու բանաւոր քարոզութեանց կը կարօտի՝ իր գլուխն ամբռնկելու համար:

«Ղեկավարեալ գրականութիւն» է որ պէտք է մշակեն անոնք, «ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ սոցիալիստական» :

«Սովետահայ գրականութիւնն արտացոլում է հայ ժողովրդի պայքարը կոմունիստական հասարակութեան կառուցման համար՝ Խորհրդ. Միութեան ժողովուրդների միասնական ընտանիքում: Նրա լաւագոյն երկերը այդ պայքարի հայելին են», կ'ըսէ Թովմասեան:

Կոմկուսի քարտուղարը յայտնելէ յետոյ թէ աւելի քան հարիւր գրքեր հայերէնէն ռուսերէնի են թարգմանուած, կ'աւելցնէ, որ Հայաստանի մէջ լոյս կը տեսնեն «ղեկարուեստական երկեր՝ ռուսական, աշխարհանական, քրտական լեզուներով»:

Քիւրաները բացառիկ դիրք մը կը գրաւեն Հայաստանի մէջ, ուր ստեղծուած են «քրտական կուլտուրական օջախներ»:

Խորհրդային իշխանութիւնը լայնօրէն կ'օգտագործէ Երեւանի ձայնասփիւռը՝ քիւրտերէն լեզուով քարոզութիւններ ընելու համար Մերձաւոր Արեւելքի քիւրտ բնակչութեան մէջ:

Հայաստանի մայրաքաղաքին մէջ լոյս կը տեսնեն քիւրտերէն թերթեր եւ դիր քեր: Ի սրիւռս աշխարհի ցրուած Քիւրտերը Մոսկուայէն կ'ակնկալեն իրենց ազատութիւնը:

Ըստ Թովմասեանի, խորհրդ. դրական նուիթիւնը կոչուած է դեղարուեստական վառ պատկերներու միջոցով «ճշմարտացիօրէն արտացոլելու կոմունիստական շինարարութեան յարաճուն վերելքը»:

Սակայն դժգոհ է հայ գրողներէն, որ բոնք խորհրդ. դրականութեան «մեծ դպրոցին» անցնելէ եւ «առաջաւոր ռեվոլիւցիոն դրականութեան հարուստ տրադիցիաների վրայ» սովորելէ եւ ազնիւ վերջ՝ տակաւին «մեր դարաշրջանին արժանի լիարժէք գործեր քիչ են ստեղծում»:

Թովյլ կերպով կը պատկերացնէն «սովետական մարդկանց, առանձնապէս բանուոր դասակարգի կեանքը, նրա հերոսականն առօրեան»:

Կոմկուսի քարտուղարը կը պահանջէ, որ հայ գրողները «ստեղծագործօրէն իւրացնեն մարքսիզմ – լենինիզմը, առանց որուն կարելի չէ լաւ ճանչնալ կեանքը եւ բազմակողմանիօրէն ըմբռնել եւ իմաստաւորել «գիտութեան, տեխնիկայի, արտադրութեան, կուլտուրայի նուաճում – ները»:

Ղեկավարեալ գրականութիւն՝ հիմնած «մարքսիզմ – լենինիզմ»ի վրայ: Ա՛յս է որ կը պահանջուի խորհրդահայ գրողէն:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ 6 ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐ ԵԻՍ ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿԵՑ

Մարոքեան կարմիր Մահիկի կեդրոնատեղիի մը մէջ, Ուժտա, միջազգային կարմիր Խաչի ներկայացուցիչներուն յանձնուեցան Ֆրանսացի վեց զինուոր – ները, որոնք Ալժերիոյ Ազատագր. Ճակատին ձեռքը զերի ինկած էին: Յանձնումի արարողութիւնը չատ կարճ տեւեց:

Թրնեւի միջազգային կարմիր Խաչի ներկայացուցիչ Կայեատ կարճ ճառ մը խօսեցաւ, չնորհակալութիւն յայտնելով Մարոքի իշխանութեանց եւ կարմիր Մահիկին, որմէ ետք զինուորները հրաւիրեց իրենց հետեւիլ: Անկատի օդակայանը մասնաւոր օդանաւ մը դացած էր Փարիզէն, զերիները Ֆրանսա բերելու համար: Զինուորներու ընտանիքներուն լուր տըր – ուած էր:

Երբ վեց զինուորները Անկատի օդակայանը կ'ուղղուէին, հարիւրեակ մը Ալժերիացիներ ազաղակեցին. «Պէն Պէլան ազատեցէք»:

Ազատագր. Ճակատին համաձայն, այս զինուորները Մնունդին ազատ պիտի արձակուէին, սակայն կարգ մը զէպքեր պատահած են, որոշումին գործադրութիւնը ուշացնելով:

Միւս կողմէ, յայտարարուած էր թէ եօթը զինուորներ ազատ պիտի արձակուէին: Վեց Ֆրանսացիներն ալ աւելցուցին թէ իրենց հետ Ալժերիացի մը կար եւ մինչեւ վերջը միասին էին: Միասին ազատ պիտի արձակուէին: Բայց, վերջին պահուն հեռացուցած են զայն եւ միայն Ֆրանսացիները ազատ արձակած: Հարց է, թէ ի՞նչ եղած է ալժերիացի զինուո – րը:

Ֆրանսացիները զերի ինկած էին տա – րի մը առաջ: Այնուհետեւ՝ ոչ մէկ լուր: Վերջերս միայն Ֆրանսական իշխանու – թիւնները ու զինուորներու ընտանիքները միջազգային կարմիր Խաչի միջոցաւ իմացան թէ ողջ են անոնք եւ պիտի վերա – դառնան: Արդարեւ, Պաեերազմական նախարարութեան կողմէ Մարոք դրկուած օդանաւը Վիլլացուպլէ եկաւ, վեց զին – ուորները բերելով:

Շրջապատուած բազմաթիւ լրագրողներէ եւ լուսանկարիչներէ, զինուորները օդանաւէն իջնելով առաջնորդուեցան օ – դակայանի պարը, ուր պատասխանեցին կարգ մը հարցումներու:

Ուրախութիւն յայտնելէ ետք՝ թէ վերջապէս վերադարձան Փարիզ, ըսին թէ կը պահուէին տան մը մէջ, հաւանաբար Ալժերիա – Մարոք սահմանին մօտ. չկրցան ճշդել իրենց գտնուած վայրը:

— Դուրս չէինք ելլեր, ըսին անոնք: Ոչ մէկ աշխատանք տրուած էր մեզի. ժա – մանակը կ'անցընէինք թղթախաղով: Մեզի նեղութիւն չտուին: Պարզապէս ըսին. «երբ ձեր տունը վերադառնաք, իրակա – նութիւնը պիտի ըսէք»:

Գերի իյնալէ յետոյ, ժամանակ մը մը – նացած են անտառներու մէջ, վերոյիշեալ տունը փոխադրուելէ առաջ: Վեց զին – ուորները աւելցուցին թէ տեղացի ժողո – վուրդին հետ ոչ մէկ յարաբերութիւն ունէին:

Լրագրողներու հարցումներուն պա – տասխանելէ յետոյ, զինուորները առաջ նորդուեցան Վալ – տը – Կրասի հիւան – դանոցը, ուր անցուցին գիշերը:

× Սահմանադրական Խորհուրդը կազ – մուեցաւ, հետեւեալ ձեւով :— Ի պաշտօնէ անդամներ՝ Վէնսան Օրիոլ եւ Ռընէ Քոթի: Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ նշանակուած անդամներ՝ Մորիս Փաթէն, Լէոն Նոէլ եւ Ժորժ Փոմպիտու: Ծերակոյտի Նախագահին կողմէ նշանակուած անդամներ՝ Տէլէպին, Լը Գոք որ Քերլան եւ Ժիլպէր Ժիւլ: Ազգ. ժողովի Նախագահին կողմէ նշանակուած անդամներ՝ Շաթրնէ, Վալէրի – Պուաօ եւ Միշար – Փէլիսիէ:

Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ Սահմանադրական Խորհուրդի նախագահ նշանակուեցաւ Լէոն Նոէլ:

Սահմանադրական առաջին Խորհուրդը լուծուեցաւ:

× Պելգիոյ կառավարութեան բան – բերներէն մէկը յայտարարեց թէ Ազգ. ազատագր. Ճակատի պատկանող խումբ մը ծանր վիրաւորներ Եուկոսլաւիա կը ըս – պասուին, խնամուելու համար: Ուրիշ վիրաւորներ պիտի փոխադրուին այլ եր – կիրներ՝ Եուկոսլաւ նաւերով: Բանբերը ճշդեց թէ այս քայլը առնուած է Եուկո – սլաւիոյ կարմիր Խաչին եւ ոչ թէ կառավարութեան կողմէ:

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՐՑԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՅՈՒՇԱԳԻՐԸ

—o—

Մոսկուայի ձայնասփիւռը յայտարարեց ուրբաթ օր որ արեւմտեաններու պատասխանը չի նշանակեր որ մէկ թեւը դրանք կը բերէ եղած հարցերուն համար:

Ձայնասփիւռը չի՛տեց էթ նոր «ոչ» մըն է արեւմտեաններու կողմէ եւ աւելցուց. — Դժուար է երեւակայել թէ արեւմտեանները ինչ ձեւով կ'ուզեն որեւէ համաձայնութեան գալ Խ. Միութեան հետ: Իրենց պատասխանին մէջ, ոչ մէկ բան կայ որ կարենայ դիւրացնել Պերլինի կամ Գերմանիոյ հարցերուն լուծումը:

Անդլերէն լեզուով ձայնասփռումի ժամանակ Մոսկուայի խօսնակը ըսաւ թէ «Ցունուար տասնի խորհրդային յուշագրին պատասխանը վերջապէս եկաւ, բայց իրականին մէջ պատասխան մը չէ որովհետեւ լեռը մուկ մը ծնաւ ...:

Անդրադառնալով այն կէտին թէ արեւմուտքը վճռապէս մերժած է խորհրդային առաջարկները Պերլինի մասին, Մոսկուայի բաժինն, միշտ անդլերէն, աւելցուց. — Ներկայիս Գերմանիոյ հետ հաշտութեան դաշնագիր մը ստորագրելու հարցն ալ ջուրը ինկաւ: Ուշինկթընի մէջ կ'ը – սեն թէ արեւմուտքը կ'ուզէ համաձայնութեան գալ Խ. Միութեան հետ: Բայց այն ժամանակէն ի վեր որ Միացեալ Նահանգներու պաշտօնական անձնաւորութիւնները կը կարծեն որ իրենց անփոփոխ «ոչ»ը խելօք հիմ մըն է, դժուար է երեւակայել թէ ինչ ձեւով պիտի գոյանայ այդ համաձայնութիւնը:

Կարելի չէ չմտածել թէ Ուշինկթընի լրջօրէն չահագրգռուած է համաձայնութեամբ մը: Կը թուի թէ կը նախընտրէ չարունակել պայ պատերազմը ընկերվարական աշխարհին դէմ:

Որեւէ ակնարկութիւն չէ եղած արեւմտեաններու յաչագրին այն մասին որ կը վերաբերի Գերմանիոյ, Արեւմուտքը առաջարկած էր որ Գերմանացիները մասնակցին արտաքին նախարարներու ժողովին խորհրդակցական ձայնով:

× Արեւմտեան չրջանակները կը կարծեն թէ Մոսկուայի ձայնասփիւռին յայտարարութիւնները չեն նշանակեր ան – պայման որ Խ. Միութիւնը պիտի մերժէ եղած առաջարկները, մանաւանդ ժողովի առաջարկը:

ՓՇԱՏԵՆԻ

Փշատենի, շուրդիդ գարուն,
Կանուչութի՛ւն, կանուչութի՛ւն,
Բայց դու այնպէս ներմակել ես,
Կարծես գլխիդ իջել է ձիւն:
Ա՛խ, ֆեֆուշս, ա՛խ, անուշս
Ծնուած օրից աշխարհը մեր
Դեռ չի տեսել, որ մի տարում
Մարդ ունենայ երկու ձմեռ,
Եւ այնքան վատ, կենսավարար,
Այնքան չհնաղ, ուրախ լինի,
Ինչպէս դու ես, խոնարհ ու հեզ,
Իմ բուրաւէտ փշատենի:

ՍԱՐՄԻՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԵՀՐԱՆի կառավարական թերթը «Ֆարման» կը գրէ.— Եթէ Խ. Միութիւնը Պարսկաստանի հանդէպ իր որդեգրած քաղաքականութեան վրայ մնայ, Թեհրանի կառավարութիւնը կրնայ դիւանագիտական իր յարաբերութիւնները խզել Մոսկուայի հետ:

ԿԻՊՐՈՍի թուրք ուսանողները Նիկոսիոյ թրքական թաղին մէջ ցոյց մը ըրին, բողոքելու համար Լոնտոնի համաձայնութեան դէմ, բայց թուրք պատասխանատուներէ անձերու թելադրութեամբ ցրուեցան: Թուրքերը պատասխաններ կը կրկին, որոնց վրայ գրուած էր. «Կարմիր վարդապետ մը նախագահ չենք ուզեր», «Պատրաստ ենք թափելու մեր արեան վերջին կաթիլը՝ ազատութեան համար», «Ոճրագործներու հետ չենք ուզեր ապրիլ», «Մենաեռէս, տոլարի համար ծախուած ես»: Միւս կողմէ, Տոքթ. Քիւչիւք յայտարարեց թէ Կիպրոսի Հանրապետութիւնը պիտի յարի Աւազանեան Ուխտին եւ Բրիտանական Հասարակապետութեան մէջ պիտի մնայ:

ԹԻՒՈ եւ կինը Եգիպտոսի մէջ դիմաւորուեցան Նասըրի կողմէ: Այս այցելութեան առթիւ եգիպտական մամուլը ոգջունեց Թիւնոն իբրեւ «Ախոյեաններէն մէկը չէզոքութեան» որ «յոյս մը կը ներկայացնէ խաղաղութեան եւ բարօրութեան»:

ՊԵՆ-ԱՒՈՎԻՒ նախկին անդամ Հնդկաստանի կառավարութեան (Նաճիի) երկու տարուան լռութենէ մը ետք Մաճեար Նէմզեթի մէջ մեղայական մը տորագրած է ուր կը չեշտէ իր հաւատքը Քաասարի կառավարութեան հանդէպ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Նախարարաց Խորհուրդը բացառիկ ժողով մը դումարած էր ուր – բաթ օր մասնաւորաբար զբաղելու համար ալժերիական հարցերով: Ներկայ էին Տըլըէ եւ ամբողջ գահլիճը, ինչպէս նաեւ կառավարութեան ընդհ. պատուիրակը Ալժերիոյ մէջ՝ Տըլուվրիէ, սպայակոյտի պետը՝ Զօր. Էլի եւ Վերսիէ Ազգ. Ապահովութեան տնօրէնը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Office Français de Protection
des Refugiés et Apatrides
7, Rue Copernic, Paris 16

Փակ է Փետրուար 20էն Մարտ 2, վերանորոգութեան պատճառով:

Ոչ մէկ այցելութիւն կամ դիմում այդ ժամանակաշրջանին:

Մարտ 2էն վերջ դիմել նոր հասցէին՝

Hôtel Majestic
Avenue Kleber (métro Kleber)
(Մուտք՝
23, Rue La Perouse
Հեռաձայնի թիւը կը մնայ նոյնը՝
KLE. 22-35

Գրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջերը եւ մարդ չընդունիր:

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

"ԵՐԳՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ"

Հեղինակ՝ ՁՈՐՁ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

Պէյրութ, 1958, «Համազգայինի տպ.

—o—

Երբ Ձորձ Մարտիկեանի «Երգն Ամերիկայի» հատորը սկսայ կարդալ, առաջին մտածումս եղաւ անդրադառնալ հայ ժողովուրդին առեղծագործ եւ չինարար յատկանիշներուն, զոր՝ մեզմէ աւելի օ – տարները մատնանշած են յաճախ, երբ խօ – սիլ ուզած են մեր արժանիքներուն մա – սին: Միայն մէկ վկայութիւն պիտի յի – շեմ հոս, Վալերի Բրուսովէն, այն որ մեր բանաստեղծութեան մասին այնքան գովեստով ու արդարացի կ'արտայայտուի եւ ամէն մէկ Հայու հպարտութիւնը կը զգուէ ։—

« Հայաստանի ուսումնասիրութեան մէջ ես զբաղեցած եմ վեհագոյն հոգեւոր ուրախու – թիւններէն մի անսպառ աղբիւր, իրրեւ պատմագէտ, իրրեւ դիտութեան մարդ ես տեսել եմ Հայաստանի պատմութեան մէջ մի ամբողջ իմիմնուրոյն աշխարհ, որի մէջ հազարաւոր ամենահետաքրքիր բարդ խնդիրներ դիտական հետաքրքրութիւն եւ պարբեցրել : Իսկ իրրեւ բանաստեղծ, իր – րեւ զեղագէտ ես Հայաստանի բանաս – տեղծութեան մէջ տեսել եմ հենց զեղեց – կութեան նոյնպիսի իմիմնուրոյն աշխարհ, նոր, ինձ համար առաջներում անծանօթ մի տիեզերք, որի մէջ պարզում եւ փայ – լում են իսկական զեղարուեստական ըս – տեղծագործութեան բարձր երկերը »(*):

Եթէ մեր մշակոյթի արժէքներուն մատ – նանշումը մեր ազգային նկարագրին ըս – տեղծագործ յատկանիշը կը մատնանշէ, շինարար որակումը պիտի տամ բովան – դակ հայ ժողովուրդին, ուր ալ գտնուին անոնք, որ ընտանեկան օճախ մը, տուն մը, բնակարան մը, անտեսութիւն մը կանդնելու աշխատանքներուն մէջ եթէ չեն զերազանցեր ուրիշ ժողովուրդները, զէթ անոնց կը հաւասարին: Շինարար է հայ ժողովուրդը, որովհետեւ՝ երկկ հա – լածական, փայտաչէն խրճիթներու մէջ իր օրապահիկը կը շահէր իր ճակտին քր – տինքով, այսօր՝ զիւղեր կանդնած է, ե – րէկուան համեստ ու չքաւոր վիճակը այ – սօր վերածեր է տանելի պայմաններ ու – նեցող բնակարաններու, ամէն յարմա – րութիւններով օժտուած :

Ձորձ Մարտիկեանի հատորին ընթեր – ցումը ուրեմն կ'ընդարձակէ մեր խորհր – դածութիւններուն հորիզոնը: Անիկա պատմութիւնն է ամէն մէկ Հայու օտա – րութեան մէջ, չնորհիւ Հայուն նախա – ձեռնութեան ոգիին :

Խօսինք սակայն գրքին մասին :

Ինչո՞ւ համար «Երգն Ամերիկայի» խո – րագիրը, երբ թիւրիմացութեամբ մը, « Երգն Հայաստանի » անունը կուտան բարեմիտները : «Համազգային » հայ մշա – կութային ընկերակցութեան ժամանա – կակից գրականութեան մատենաշարին Երգ հատորն է եւ հեղինակին ունեցած աշխատանքին ու հաւատքին կենդանի մէկ արտայայտութիւնն է, երկար տարիներ Ամերիկա ապրած եւ հետեւած ըլլալով այդ հաւաքականութեան խոչալներուն :

Հատորը կը սկսի հեղինակին պատանե – կան եւ երիտասարդական յուշերով, ինչպէս հետաքրքրական կ'ըլլան նման յուշերը: Հեղինակը կ'որոշէ Ամերիկա մեկնիլ, որովհետեւ «աքանչելի մարդիկ էին այն Ամերիկացիները, որոնց հանդի – պած է Հայաստանի եւ Թիֆլիսի մէջ, թէ որքան բարի, արդարամիտ, պղնիւ ու ազդեցիկ մարդիկ էին անոնք» : (էջ 481)

1922ի Յունիս ամսուն յունական չոգե – նաւով մը կը մեկնի իր «երազներուն աշ – խարհը», ուր՝ առաջին օրերուն իսկ կը զգայ Արեւելքին ու Ամերիկային տարբե – րութիւնը կը զգայ որ բոլորովին նոր մարզկային չափ մըն է, աւելի բարձրա – հասակ, աւելի ուժեղ ու աւելի հպարտ , մէկ խօսքով՝ Ամերիկացի մը: Եւ ամէն անգամ , ամէն առթիւ այդ տարբերու – թիւնը բաղդատութեան երկու եզրեր կը նկատէ եւ խորհրդածութիւններու տեղի կուտայ :

Ձորձ Մարտիկեանի ինքնակենսագրու – թիւնը, ինքնակենսագրութիւնն է ուրեմն առհասարակ բոլոր անոնց, որոնք Ամե – րիկա կուգան, աշխատանքի կը լծուին , եւ սկսնակի բոլոր դժուարութիւնները եւ արկածախնդրութիւնները կ'ունենան , պատմուած չատ անգամ կատարեալ միա – մտութեամբ: Տարիներ եառքը, իրենք զի – րենք կը նկատեն Ամերիկացի ու կ'ընտե – լանան «Երգն Ամերիկայի»:

Ինքնակենսագրութեան այդ էջերը հա – մեմուած են նաեւ ուրիշներու կեանքին մանրամասնութիւններով: Այսպէս հոն կը յայտնուին Գուրգէն Մահարի, Վահան Զերագ, երաժշտագէտ Փրոֆ. Գալֆայ – եան, Արմէն Պարտիկեան, Զօրաւար Հայկ Շէքէրճեան, Տիրայր Վ. Մարզարեան , Տիկին Գայանա Ադարեկ Աբգար, (Ճափո – նի Հայկ. Հանր. առաջին դեսպանուհին), Ալիշան, Լորա Պայրըն, Հայր Հայունի եւայլն:

Հեղինակը կրնայ ըսել նաեւ.— Սքան – չելի չէ՞ : Հիմա կրնանք պռոալ մեր պատմութիւնը ամբողջ աշխարհին: Կր – նանք ըսել թէ Ամերիկան այն երկիրն է, ուր Հայաստանէն եկած տղայ մը, աղ – քատ, անլեզու, տասնեւհինգ տարուան մէջ կը դնէ այն ճաշարանը, ուր ինք աշ – խատիլ սկսած է իրրեւ ամաններ լուա – ցող մը: Կրնանք ամբողջ աշխարհին ըսել թէ ճշմարտութիւնը այս է: Ահա թէ Ա – մերիկան ինչ բան կարելի ըրած է :

Վեցերորդ գլուխին մէջ կը գտնենք ա – ռաջին վկայութիւնը ապագայ վարպետ նեմացնէր Երբայեցին: Այդ օրերէն կը մնայ ասացուածք մը, որ թէ՛ դովեստ է, թէ՛ հեգնանք. «Վել Փլաթօ փիլոնիցաք, վել Ցիլօ փլաթոնիցաք» (կա՛մ Պղատոնն է որ կը հետեւի Փլէոնի, կա՛մ Փլէոնն է որ կը հետեւի Պղատոնի):

Իր անուան կը կապէն պատմական եր – կու պարագայ .— Կ'առաջնորդէ հրէա – կան պատգամաւորութիւն մը Կալիգու – լայի մօտ,— ձմեռ օրով, տարիքը առած արդէն, նախ վարանումով, յետոյ քաջու – թեամբ յանձն կ'առնէ ներկայացնել իր ժողովուրդին ազգային պահանջները ու կը ճեղքէ Միջերկրականը, կ'անցնի Հռո – ոմ, բայց ի զո՛ւր, — կայսրը, որ կա – տարեալ խելագար մըն էր, կը մերժէ ա – մէն խնդրանք, կ'անարգէ եւ կը վռնտէ : Փլէոն կը մեկնի տխուր, յուսահատ բայց գոհ որ զէթ վրայ չտուաւ գլուխը: Երկ – րորդ՝ կը տեսակցի Պետրոս առաքեալի հետ (երկու Հրեաներու այս չինծու տե – սակցութեան մէջ, գործ Ցերոնիմոսի , հետաքրքրականն այն է որ փիլիսոփան չէր գիտեր երբայերէն՝ ըստ աւանդու – թեան, առաքեալն ալ՝ օտար լեզու) :

Բեղուն գրիչ մըն է Փլէոն :

Աչնանային գործ է, ապահովաբար , խոհարարին, երբ արդէն ճաշարանի մը դիչերուան վերակացուն է: «Առանց հա – մըն առնելու, կը զրէ, գիտէի թէ որքան աղ կամ համեմ դնելու էք Սքիուի մը մէջ: Կը սիրէի կասկարաներու վրայ տաք պահելու համար զրուած սաներու կերա – կուրներուն բոյրերը , եւ կը սիրէի առ – նել զանազան նիւթեր անոնցմով նոր կե – րակուր մը պատրաստելու, որ ոչ միայն ախորժելի պիտի ըլլար յաճախորդներուն, այլ եւ անոնց պիտի տար լաւ անուղղ , ուժ, կարողութիւն եւ կորով: Այնքան ճարտար կերպով կրնայի զործածել կե – րակուրի զործիքները՝ որքան նկարիչ մը կը զործածէ իր վրձինն ու պատառը եւ կամ արձանագործ մը՝ իր մուրճն ու դաշը ։» էջ 106 :

Ճակատագիրը որոշած էր որ խոհարար մը եւ լաւ մասնագէտ խոհարար մը ըլ – լար: Այդ նպատակին համար չատ կը ճամբորդէ , եւ կը ջանայ տեղւոյն վրայ ուսումնասիրել եւ կերակուրներու պատ – րաստութիւնը սորվիլ, օտտակար ըլլալու համար Ամերիկեան բանակին: Ձորձմարտիկեանի կեանքին մէջ մեծ նշանակու – թիւն եւ ճակատագրական նշանակութիւն ունեցող զէպք մըն է Ամերիկեան քաղա – քացի ըլլալը, որուն համար վեց տարիներ ապրած ու աշխատած էր Ամերիկայի մէջ: «Անդորը էի ներքնապէս , կը խորհրդա – ծէ, եւ երջանիկ, աւելի քան երջանիկ: Այժմ իմ քայլերը մաս կը կազմէին Ամե – րիկայի Երգին : Իմ քայլերը , իմ սրտին բաբախումները՝ որքան ապրէի: Որովհե – տեւ բարեկամութիւն եւ անդորրութիւն կը տիրէ այնտեղ, կը զգաս թէ տանդ մէջ – ըրն ես »:

Արդեօք նման մտածումներ կրնա՞ն ու – նենալ ուրիշ Հայեր, որոնք ապրած են ու կ'ապրին օրինակի համար, Ֆրանսա, Անգլիա, Պելճիքա, Եգիպտոս, Լիբանան, Սուրիա, Իրան, Իրաք եւ այսպէս ուրիշ երկիրներու մէջ:

Ի՞նչ է տարբերութիւնը ուրեմն այն Հայուն որ Ամերիկացի է, եւ այն Հա – յուն՝ որ Ֆրանսացի է: Միայն Ձորձ Մարտիկեանի օրինակը չունիմ աչքիս առ – ջեւ: Ուրիշ Ամերիկահայերու հետ ալ խօ – սած եմ, բոլորն ալ հպարտ են որ ամե – րիկեան քաղաքացի են :

Դիտելի պարագայ մը կայ սակայն , Ձորձ Մարտիկեան քիչ մը չատ կարեւո – րութեամբ եւ անտեղի կերպով կը սիրէ պատմել ընտանեկան դէպքեր, մանաւանդ անոնք որ իր անձին եւ ընտանիքին կը պատկանին: Ինչպէս օրինակ իր սրտին պատմութիւնը, Ամերիկուհի մը, որուն հետ իր ունեցած յարաբերութիւնները կը յաջողին խղել իր եղբայրն ու ընտանեկան պարագաները: Ճիշդ է որ «Երգն Ամերի – կայի» հատորը հեղինակին ինքնակենսա – գրութիւնն է, բայց յաճախ անկարեւոր նիւթերով կը խճողուին չատ մը էջեր: Զեմ գիտեր թէ հատորին անգլերէն բնա – գիրը Ամերիկացի ընթերցողներուն կողմէ ինչպէս գիմաւորուած է: Բարեբախտա – բար հեղինակը կրցած է այս յուշերը հա – մեմել հետաքրքրական մանրամասնութիւններով , միաժամանակ նպատակ ունենալով Հայաստանի մշակոյթի պատմութեան, հէքեաթներուն եւ երգերուն ներբողը հիւսել, հայ ժողո – վուրդը Ամերիկայի քաղաքացիներուն ճանչցնել տալու համար, նոյնիսկ բա – տիոյի վրայէն հետաքննելով :

Ձորձ Մարտիկեանի համար նոր կեանք մը կը սկսի, երբ կը կազմակերպուի Սան Ֆրանչիսքոյի Միացեալ Ազգերու խորհր – դաժողովի Միջազգային Կազմակերպու – թիւնը: Շարունակութեանը մէջ կը զըտ – նենք «Անտուն Հայերու Օգնող Ամերիկ – եան Կեդրոնական Կոմիտէն», որ ծանօթ է Անչա անունով, եւ որ չորս հազարի հասնող տարագիրներուն օգնութեան պի – տի հասնի, զանոնք Ամերիկա փոխադրե – լով : Այս առթիւ կը հանդիպինք յուզիչ դէպքի մը: Մեծ մայրիկ մը, աչխարհի վրայ, իրրեւ միակ հարստութիւն, տաս – նամեակ տարեկան աղջիկ մը եւ ինը տարե – կան մանչ մը, երկու թոռնիկներ ունի : Ձորձ Մարտիկեան կ'ուզէ որդեգրել այս երկու որբերը : Մեծ մայրիկը չուզեր բաժնուիլ իր թոռնիկներէն: Սակայն եւ մարզկային վերաբերում մը կ'ունենան կազմակերպիչները : Թոռնիկներուն հետ ութսունամեայ մեծ մայրիկն ալ կը փո – խադրեն Ամերիկա, ուր Ֆրէզնոյի մէջ , երեքը միասին առանձին տան մը մէջ կ'ապրին :

Ուրիշ սպնիւ վերաբերում մը կը գտ – նենք նաեւ Գերմանիայէն եկող տարա – դիրներուն կողմէ իրրեւ երախտագիտու – թիւն: Ձորձ Մարտիկեան գործողութեան կ'ենթարկուի եւ իր մէկ երիկամունքը կը հանեն: Յետոյ մը տարագիրներ հիւան – դանոց կ'այցելեն եւ բոլորն ալ կամաւոր կը ներկայանան, որպէս զի բժիչկը որեւէ մէկուն մէկ երիկամունքը հանէ եւ Ձորձ Մարտիկեանին պատուաստէ: Տարագիր – ներ, որոնք յօժարակամ իրենց կեանքը սիրով նուիրել կ'ուզէին իրենց բարեր – բուն :

Նոյն երախտագիտական զգացումին համար է որ Ձորձ Մարտիկեան կը զրէ այս գիրքը: Կ'արժէ որ գրքի եզրակացու – թիւնը տանք, մեր յօդուածին ալ իրրեւ եզրակացութիւն : «Այն Ռահվիրաներուն համար, որոնք եկան ու չինեցին այս եր – կիրը , որ ուէյ մարզկաբնակ աչխատիլ խաղաղութեամբ եւ մեծցնել ու խնամել իր ընտանիքը առանց առելութեան կամ վախի, եւ առանց քարերով լեցնելու իր զրպանը դիչերները քալելու ժամանակ : Այն աքանչելի մարդոց համար որոնք ի – րենց զպրոցներուն ու եկեղեցիներուն մէջ կենդանի պահեցին այս իտէալները : Այն քաջ հերոսներուն համար, որոնք կռուե – ցան ու մեռան պատերազմներու մէջ այդ իտէալներուն համար, այն է աղնուու – թիւն, բարութիւն եւ արդարամտու – թիւն, որ կը գտնուի բոլոր Ամերիկացի – ներու սիրտերուն մէջ: Այս բոլոր բանե – րուն համար էր որ զրեցի այս գիրքը»:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(*) Առնուած՝ Ա. Տէրպէրեանի Բե – լինսկի ֆինադատին նուիրուած ընդարձակ մէկ ուսումնասիրութենէն, էջ 562 :

Ի ՄԷՋ ԲԱԶՄԱՑ ԱՆԱՊԱՏՈՍԱՑ

(ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ)

3.— Թրակացիէն եառքը՝ ահա Փլէոն, ճիշդ ինչպէս կը զուգադիպի իր մտած – նագրական կարգը եւս:

Երկու Փլէոն կայ մեր մատենագրու – թեան մէջ,— Փլէոն Երբայեցի , Փլէոն Տիրակացի, (յունական մատենագրու – թեան մէջ բազմաթիւ են Փլէոնները) :

Արդ, երբ Փլէոն ըսուի, Փլէոն Երբա – յեցի կը հասկցուի, — միւսը հետաքրք – րական դէմք մը չէ(*):

Ծնած է Աղեքսանդրիա, ազգաւ՝ Հըր – եայ, քահանայական տոհմէ, 30 թուա – կաններուն՝ Քրիստոսէ առաջ: Այդ օրե – րուն՝ Հրեաները զրաւած էին Աղեք – սանդրիոյ հինգ թաղերէն երկուքը, առով հանդերձ հելլենական մշակոյթին մէջ թաթախուած էին ամէնքը: Եւ Փլէոն մեծցաւ ինչպէս հելլէն երիտասարդ մը: Պղատոնականութեան ներկայացուցիչ՝ կատարելագոյն , կը համարուի Աղեքսան – դրիոյ Պղատոնը, — ծանօթ նաեւ այլ պիտակով մը՝ Հրեայ Պղատոն: Կը թուի թէ այնքան համբաւ կը վայելէր իրրեւ հելլէն փիլիսոփային արժէքաւոր հետե – ւորդը, որ ոմանք պատիւ կ'ընծայեն իրեն՝ ը – սելով թէ Պղատոն կը նմանէր Փլէոնի , երբ ըսել հակառակը, որ է ճիշդը, պիտի

այն աչխատանքը զոր կատարած է՝ ջա – նալով բացատրել Աստուածաչունչ Մատ – եանը իրրեւ այլաբանական զրականու – թիւն, այն մտքով որ կարենայ հելլենա – կան փիլիսոփայութեան արմատը տնկել երբայական այլաբանութեանց պարտէզին մէջ, հողին կամ աւիշին փառքը ընծայե – լու համար եհովայի ժողովուրդին: (Այ – լաբանական այս մեթոտը սիրելի էր եւ – սենականներուն, ինչպէս յետագային՝ Որոդինէսի):

Հակառակ ազգային ոգիին, որ աճեր է տարիքին հետ, իր մատենագրական ժա – ռանգութեանց մէջ չ'երեւնար երբայեցի ժողովուրդը, ոչ ալ երբայական պատ – մութիւնը իրապաչտ հարստութեամբ, — օր մը, երբ ուսումնասիրելու համար կարդ մը բառերու պատմութիւնը՝ ինչ – պէս, օրինակ, շնալ բառին սկզբնական նչանակութիւնը, (մեր հայերէն այս բա – ոը բառացի հետեւողութիւն է երբայե – րէնի՝ աւելի հարազատ քան եւրոպական համապատասխանը), պրպտումներ կը կատարէի իր գործին մէջ, ինծի այնպէս թուեցաւ թէ հայերէն թարգմանութեան կրած խաթարումներէն անկախ՝ կոյս չէ մնացած բնագիրն ալ, նոյնիսկ հայերէն թարգմանութենէն առաջ:

Հայերը չատ բան թարգմանած են իր գործերէն: Բնագրէն մաս մը կորսուած է այսօր, առով աւելի մեծ արժէք կը ստանան հայերէն թարգմանութիւնները : Բայց, մեզի համար, այդ թարգմանու – թիւնները առաւել եւս հետաքրքրական են հայ լեզուի պատմութեան տեսակէտով :

Ըստ բանասիրական զնահատութեանց՝ Փլէոն թարգմանուած է Թրակացիէն եա – ռքը: Ուրեմն, կը պատկանի առաջին թարգմանութեանց խումբին, մեր լեզ – ուական հնադոյն վկայութեանց :

Լեզուն , ըստ Մխիթարի աչակերտնե – րուն, կը համարուի «ընտիր» (Զարրհա – նալեան): Աւելի ճիշդ է Ալեքսեանի զը – նահատութիւնը, «սքանչելի ըստ ճոխու – թեան հին բառից»: Հելլենաբանութեան եւ խրթնաբանութեան հետ պէտք է ար – ձանագրել նաեւ տղէտ ընդօրինակողներու վերագրելի աղճատումները, այնքան որ տեղ տեղ .. «վեցհազարեակի» նման ա – ռեղծուածաբանութիւն զարձած է զոր – ծը(**) : Եւ այս է թերեւս պատճառը , եթէ սովորութիւն զարձած է, ինչպէս ամէն խրթնաբանութիւն, Դաւիթ Անյաղ – թի վերագրել Փլէոնի գործերուն թարգ – մանութիւնը (Զարբհանալեան, Մատենա – դարան Հայկական Թարգմանութեանց Նախնեաց, էջ 747, տես եւ Յովհ. Պետ – րոսեան, Հայոց Հին եւ Միջնադարեան Գրականութեան Համառօտ Բիբլիոգրա – փիա, տպ. 1941, Երեւան, էջ 59), կամ Թրակացիի Քերականութեան հետեւողու – թիւնը (Կոնիբիր, էջ 11):

4.— Դաւիթ Անյաղթ,— առեղծուած մը եւս այս գէմքը:

(**) Առնուած՝ Ա. Տէրպէրեանի Բե – լինսկի ֆինադատին նուիրուած ընդարձակ մէկ ուսումնասիրութենէն, էջ 562 :

ԲՌՈՒՆՑՔՆԵՐԸ ՍԵՂՄՈՒԱԾ
(LES POINGS FERMÉS)
(ՎԷՊ – ՎԱՀԷ ՔԱՋԱՑԻ)

Զորորդ վէպը երիտասարդ հայ վիպագրին, որ դժբախտաբար նորութիւն մը չի բերեր :

Վահէ Քաջան այս անգամ եւս, չէ կրցած ինքզինք ազատագրել երկու կարեւոր թերութիւններէ, մին՝ անբնական եւ ա–նիրական միջավայրեր եւ դէպքեր երեւակայել, միւսը՝ վրէժի իր ծարաւէն չհրաժարիլ : Այն տպաւորութիւնը կը թո–ղու ընթերցողին վրայ, որ վրէժ մը ունի լուծելիք կեանքի մէջ, եւ չկարենալով՝ իր վրէժը կը լուծէ վէպերուն մէջ, եր–բեմն նոյնիսկ... ընթերցողներէն :

Քաջայի տպաւորին մասին խօսած ենք յաճախ, ունի զրպէտի համը, դիտելու սուր կարողութիւն, կը ճանչնայ մար–դոց հոգեբանութիւնը եւ մօտ է անոնց ներքին ապրումներուն ու զգացումնե–րուն : Ոճը, աւելի լրագրական քան գրա–կան, համապատասխան է սակայն արդի դրականութեան, ա սիւրէալ դրականու–թիւն մը, որուն արժէքը այլեւս չի փըն–տռուիր դրական լեզուի մը մէջ, այլ պարզապէս յաջող պատկերներու եւ դիւ–րահաղորդ ոճի մը մէջ :

Նիւթը.— Լիբանանցի հարուստ ճար–տարապետ մը Լոռքօ իր զլխաւոր պաշ–տօնեային՝ Փաթիէի կը յանձնէ հարիւր հազար տոլար, որպէսզի վարձեր գնէ : Լոռքօ ինքնատիպ հաճոյքներ ունեցող մէկն է, որուն նիւթական լայն միջոցնե–րը թոյլ կուտան որ իր ամէն մէկ փափա–քը գոհացնէ : Վարձի սիրահար է եւ պի–տի գնէ : Հարիւր հազար տոլարը փո–խադրած ժամանակ, Փաթիէ կ'ուզէ ծո–վափ հանդիպիլ եւ կինը առնել : Հոն հե–ռուէն կը տեսնէ կինը մարդու մը հետ : Գլուխը կը դառնայ, վերադարձի ճամ–բուն վրայ, արկած մը կ'ունենայ, դին–քը տուն կը փոխադրէն : Ինչ եաքը այդ ճամբէն կ'անցնի Թերքեան, կը գտնէ հա–րիւր հազար տոլարը պայուսակի մը մէջ : Հոս կը սկսի բուն վէպը : Թերքեան դոզ մը չէ եւ պէտք է խոստովանիլ թէ անոր հոգեբանութիւնը հասկնալ դժուար է ըն–թերցողին համար : Գիրքին ամբողջ մը – նացեալ մասը պատմութիւնն է այս երկու մարդոց՝ Լոռքոյի եւ Թերքեանի, մըզ–ճաւանքի առնող հետապնդում մը, անըր–նական եւ զլխու պտոյտ պատճառող : Կ'ուզէ ապրիլ Լոռքոյի հետ, կը մտերմա–նայ, ուսուցիչ կը դառնայ անոր քրոջ զաւակներուն, կ'ապրի անոր կեանքը, ա–նոր հաճոյքները : Բայց պիտի չխոս–տովանի թէ ինք է առած այդ դրամը : Լոռքօ ամէն փորձ կ'ընէ զայն խոստո–վանցնելու համար : Հաւանաբար դիտէ, դիտէ թէ Թերքեանը գտած է այդ դրամը բայց չըսեր : Թերքեանն ալ կը զգայ թէ Լոռքօ դիտէ : Բայց մէկը միւսը կը փոր–ձէ, ո՞վ աւելի պիտի դիմանայ լուութեան մէջ : Լոռքօ կ'ուզէ Թերքեանի հետ «պա–տանել» զողը : Կը կասկածի իր պաշտօնեա–յէն՝ Փաթիէն : Փորձութեան ենթարկելով Թերքեանը : Կացութիւնը այնքան ծանր է անմեղ Փաթիէին համար, որ կ'ուզէ անձ–նասպան ըլլալ Պէյրութի հրապարակին վրայ : Լոռքօն հոն է, Թերքեանը կողքին, եւ կը նային Փաթիէին՝ որ ինքզինքը վար պիտի նետէ : Իրենք կրնան ազատել : Կը բաւէ խօսիլ : Բայց չեն խօսիր :

Վերջապէս Փաթիէի մահէն եաքն ալ, ատոնց հետապնդումը կը շարունակուի, այնպէս ինչպէս «Կիրակնօրեայ կճատ–ներուն» մէջ երիտասարդ ուսանողը կը հետապնդէր լժիչկը, որ իր համանուհիին սիրահարն էր, այնպէս ինչպէս « Ակն ընդ ական»ին մէջ մեռած կնոջ ամուսինը կը հետապնդէ լժիչկը, որ չուզելով խան–գարել իր հանգիստը, չէր խնամած հի–ւանդ կինը : Հետապնդումը կը շարունակ–ուի դիրքին երկրորդ մասին մէջ, Աթա, ուր կ'երթան՝ Լոռքօ եւ Թերքեան, վազ–դիր որսալու : Փաթիէի այրին ալ իրենց հետ տանելով : Տաժանակիր պայմաններ, երկար օրեր, վերջապէս վարձը առած կը վերադառնան : Բայց Թերքեան կը կաշ–ռէ նաւապետը Լոռքոյէն առած այդ նշա–նաւոր դրամով եւ նաւը ոչ մէկ նաւա–հանգիստ կը հանդիպի :

Անունդ չկայ վարձերուն համար : Լոռ–քօ կը հասկնայ խաղը, ճարահատ, յու–սահատ, խելագարած է եւ վերջին վարձը կը մեռնի մինչեւ Պէյրութ : Թերքեան հանդարտած է,— ամէն բան կարելի է, կը բաւէ՝ սեղմել բռունցքները :

Այս է Քաջայի վէպը : Ընթերցողը եր–բեք մաս չի կազմեր դիրքին : Հերոսները եւ դէպքերը կը մնան իրմէ դուրս : Զատ–րիր անոնց հետ : Եթէ համաձայնութիւնը ունեցանք այս կարգ մըդիտողութիւնները ընելու Քաջայի, պատճառը այն է որ կը ճանչնանք զինքը եւ դիտենք թէ կը սիրէ քննադատութիւնը :

Գիտէ թէ ամենաթեթեւ դիտողութիւն – ները աւելի օգտակար են հեղինակին քան դիրքին գովեստները : Ինքն ալ գիտէ որ՝ եթէ չատ գոհ չենք իր վէպէն, պատճառն այն է որ աւելին կը սպասենք իրմէ : Դիժ–ուարահաճ ենք հանդիսպ իրեն՝ որովհե–տեւ տաղանդ ունի : Եւ կը տեսնէ անշուշտ թէ աժան դիտողութիւններ չեն ատոնք, այլ ընդհակառակն՝ կարզացած ենք իր վէպերը, եւ միշտ ուզած ենք գտնել իրաւ դրպէտը, որովհետեւ դիտենք թէ դրա–գէտ է Վահէ Քաջան :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ, պարբերա–թերթ Հայ Կաթողիկէ համայնքին : Ա–ռաջին տարի թիւ մէկ (Յունուար – Փե–տրուար), խմբագրութիւն – վաչու – թիւն՝ 5 Ավբնիւ Կպաճշան, Լը Փէֆ, Սէն Է Ուազ :

Ռ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ
ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԻ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ

Անցեալի չատ գործիչներէ դիւանին – րում դեռ մինչեւ այսօր էլ յայտնաբեր – ւում են առանձին երկեր, նամակներ եւ այլ նիւթեր, որոնք նոր լոյս են սփռում ականաւոր մարդկանց կատարած գործու–նէութեան վրայ :

Այդպիսի մի նորութիւն յաջողուեց մեզ յայտնաբերել վերջերս, երբ մեր ձեռքն անցան անուանի հայագէտ Գրիգոր Ոս–կանեանցի դիւանի բեկորները :

Նորայայտ նիւթերի մէջ առանձին ար–ժէք ունի Ռափայէլ Պատկանեանի՝ արա–բական պատմուածքների սեւագիր թարգ–մանութիւնը :

Քանի որ հայ – արաբ գրական եւ մշա–կութային կապերի պատմութեան մէջ այս նորայայտ նիւթը անծանօթ է մնացել, կարիք ենք զգում գրա մասին աւելի հան–գամանօրէն խօսել՝ ցոյց տալու համար մեր մեծանուն բանաստեղծի գործունէու–թեան մինչեւ այժմ անյայտ մի բնագա–ւառ եւս :

Ըստ Պատկանեանի ծրագրի՝ թարգ–մանուելիք պատմուածքների թիւը հաս–նելու էր 47ի, որոնցից միայն 21ն է թարգմանել :

Մենք ենթադրում ենք, որ Ռափայէլ Պատկանեանը այս գործին ձեռնամուխ է եղել 1891 թուի Դեկտեմբերի 25ին եւ չա–րունակել է մինչեւ յաջորդ տարուայ մարտ ամիսը, երբ նա անսպասելի կեր–պով հիւանդացաւ եւ զրկուեց գրելու ըն–դունակութիւնից :

Թարգմանութիւնը նա կատարել է գեր–մաներէնից, քանի որ ձեռքի տակ չի ու–նեցել «Մանեակ իմաստութեան» պատ–մուածքների արաբերէն ժողովածուն :

Պատկանեանը իր թարգմանութիւնների համար սկսել է մի ներածական ակնարկ, որը, ինչպէս եւ թարգմանութիւնը, թե–րաւարտ է թողել հիւանդութեան պատ–ճառով : Այդ ներածականում նա տեղեկա–գնում է, որ արաբական պատմուածքների թարգմանիչ գերմանացին արաբերէն ժողովածուն ստացել է մի արաբ ման–կավարժից, որի դասերին նա ներկայ է եղել : Արաբ մանկավարժը մանուկներին դասաւանդել է «Մանեակ իմաստութեան» տետրակից, որպէսզի երեխաները կարո–ղանան վարժուել դրական լեզուին, աչքի առաջ ունենալով այնպիսի պատմուածք–ներ, որոնք իրենց բովանդակութեամբ, բառապաշարով եւ բարոյական խրատնե–րով մատչելի են երեխաներին :

Ռ. Պատկանեանը միանգամայն համա–ձայն է գերմանացի ճանապարհորդ – մանկավարժի հետ, երբ վերջինս բարձր դնահատական է տալիս ասիացու մանկա–վարժական դաստիարակչական մեթոդ – ներին :

Բանաստեղծը մատիտով թողել է երկու տող, որտեղ նա ցանկացել է գերմանա – ցու տեսակէտը ոչ միայն պաշտպանել, այլեւ զարգացնել : Սեւագիրը տետրակում մենք կարդում ենք .— –

« Ոչ մի ազգի հանճար այն կէտը ստեղ–ծագործութեան եւ երեւակայութեան վե–րամբարձ ճակատելու չի հասած, որքան որ Արեւելքում. այդ մի ճշմարտութիւն է, որի ապացոյցը գտնելու համար պէտք չէր երկար թափառել. առաջներս ունենք կենդանի «Հազար ու մէկ գիշեր»ը :

Մենք ենթադրում ենք, որ Պատկան–

« գրչագրաց ազաւաղութեան » մեղքով, կը գրէ Զարբհանալեան : Այս վերջին կարծիքը կարեւոր է իմի համար, ու կը կապուի այս յօդուածին եզրակացու–թեան :

(**) Յունարաւ այս դպրոցին աշա–կերտներուն դէմ ծայրայեղ բշնամութիւն մը ստեղծուած էր Հայոց մէջ,— արեւել–եան օրիանթասիոնի հակազդեցութի՞ւն արդեօք : Այնպէս որ, ինչպէս կը պատմէ Ղ. Փարպեցի, անարգական ձեւով՝ Հա–յերը «փաթաղիկէս» կը կոչէին արտա–սահմանէն, մասնաւորաբար Յունաստա–նէն հասած հայ «փիլիսոփաները » ան–խտիր (Պատմ. Հայոց, տպ. Տփխիս, 1904, էջ 202) : Արեղեան, Աճառեան եւ Մառ կը կարծեն թէ ծագումը անստոյգ բառ է կամ ասորերէն, «ծուռ» կամ «ադ–ճատ» իմաստով : Կը կարծեմ թէ բառը յունարէն է եւ կը նշանակէ զրաքաղ = չառլաթան :

« Այնչափ մեծանուն հանդիսացաւ Դա–ւիթ իւր իմաստասիրական ուսմամբք, որ մինչեւ Յոյնք՝ այնպիսի պարծանք մը չուզելով իրենցմէ օտարացնել, որովհե–տեւ Դաւիթ այլ եւ այլ երկասիրութիւն–ներ ունի յոյն լեզուով չարադրած, ուս–տի իրենցմէ մէկը ուզեցին համարել զա–նիկա» (Զարբհանալեան) :

Եկուր տես որ հայ բանասէրները նախ «երկդեցին» եւ երկուքի վերածեցին Դա–ւիթ Անյաղթը,— այսպէս ունեցանք Դա–ւիթ Հարքացի մը եւ Դաւիթ Իմաստասէր մը : Յետոյ Դաւիթը վերածեցին... չորս Դաւիթի,— այսպէս ունեցանք Դաւիթ Անյաղթ, Դաւիթ Հարքացի, Դաւիթ Ի – մաստասէր եւ Դաւիթ Քերականագէտ (տես Հ. Կ. Քիւպարեան, Պատմ. Հայ Գր–ականութեան, տպ. Վենետիկ, էջ 109 – 112) :

Մինչեւ այս նոր պրպտումները (որոնք գործն են զլխաւորաբար Գալուստ Տէր – Մկրտչեանի եւ Յ. Մանանդեանի), Դա–ւիթ Անյաղթ կը համարուէր հեղինակ եւ թարգմանիչ, որ ծնած է մերթ ի Տարօն, Հարք զաւառին Հերեթ կամ Հերեան գիւ–ղը, ըստ այլոց՝ Ներգինն աւանը, եւ այս–պէս կոչուած Դաւիթ Հարքացի, Դաւիթ Ներգինացի, Դաւիթ Հերեթնացի : Իսկ ըստ իր մատենագրական պատրաստութեան՝ « Անյաղթ », «եռամեծ փիլիսոփայ», «ա–մենագիտուն» : Վերջապէս ըստ աւանդու–թեան՝ Մովսէս Խորենացիի քեռորդին : Ուսանող զրկուած Արեւմուտք, յունական համալսարաններու մէջ (Աթէնք) :

Իր գործին ջոկումը եւ գնահատութիւնը սլիտի չընեմ այստեղ, — չատ դժուար : Ոչ ալ քննադատութիւնը բանասիրական այն աշխատանքներուն, որոնց մէջ կը փորձուի հեղինակութիւն ճշդել ըստ բա–ռակազմութեան : Հետաքրքրուողներուն կը յանձնարարեմ Ցովհ. Պետրոսեանի Բիբլիոգրաֆիան, Աբեղեանի Գրականու–թեան Պատմութիւնը, Հ. Կ. Քիւպարեանի Գրականութեան Պատմութիւնը, ուր ցոյց կը տրուին այս նիւթին վերաբերեալ աղ–բիւրները :

Այս պատկերէն կը ստացուի մէկ եզ – րակացութիւն, որ կը զօրացնէ այն տե–սակէտը, կը կրկնեմ, թէ միշտ որոշ տա–րակոյս կապուած պիտի մնայ ձեռագրա–կան վկայութեանց,— ըլլայ բառակազ – մութեան, ըլլայ քերականութեան, ըլլայ հարազատութեան տեսակէտով : Աշխա–տանքի որեւէ եղանակ չի կրնար փարա–տել այդ տարակոյսը :

Կը կարծեմ թէ այս ամէնէն եաքը պէտք է բանաձեւել եզրակացութիւն մը :

(2)

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Երկրորդին անունը գրուած է նա–եւ Շիրակացի, Տրնակացի, Թրակացի : Ազգաւ՝ Հայ, — լեզուն ընտիր է, բայց գործը՝ անհարազատ, ապահովաբար

Ռ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ.— Ստորեւ կը հրատարակենք Ռ. Պատկանեանի մէկ թարգմանութիւ–նը, որ լոյս տեսած է երեւանի «Ս. Հայաստան» ամսագրին մէջ :

ԽԱԼԻՖԸ ԵՒ ՆՈՐԱ
ՄՏԵՐԻՄԸ

« Մինչ այս օրս ես առատապէս վայե–լել էի քո չնորհը, ողորմութիւնը եւ բա – րեկամութիւնը ,— ասում էր մտերիմ պաշտօնեան խալիֆին , ծունը դրած նրա առաջին, — եւ մի վայրկեանում ան – խնայաբար տեսայ անձս զրկուած նո – րանոյից. ասա ինձ, ի՞նչ է իմ կատարած յանցանքը » :

— Հարցնելդ անգամ յանցանքներիցդ մինն է,— պատասխանեց Խալիֆը ծան – րութեամբ, — բայց լսէ եւ իմացիր պատ–ճառը իմ բարկութեանը. չատուց նկա – տել եմ, որ ես մեծ – մեծ սխալներ եմ կատարում, եւ դու ոչ մէկը չես բացել եւ չես խրատել ինձ, եթէ դու չես դիտած իմ կատարած սխալները, ասել է որ՝ տդէտ ես. իսկ եթէ նկատել ես եւ ինձ չես իմաց արել՝ դաւաճան ես. եթէ քա–ղաքական պաշտօնեայի համար տգիտու–թիւնը աններելի պակասութիւն է, ա – պա ուրեմն որքան անգօսնելի է դաւա – դրութիւնը. բայց ես չեմ կամենում եր–կար ու բարակ զննելու քու արարմունքը : Տդէտ ես կամ դաւաճան, Աստուած անէ քո դատաստանը, այժմ որ աչքերս բաց – ուեցան՝ իմ առաջին գործս այն պիտի լինի, որ քեզ իմ ներկայութիւնից հեռացնեմ :

ՉԼՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

Այրի Տիկին Գեղամ Ղազէրեան, Տէր եւ Տիկին Ներսէս Ալահվերտեան եւ զաւակ – ները, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Ղազէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Նա – զարեան եւ զաւակները, Պ. Վարդան Ղա– զէրեան , Տէր եւ Տիկին Քլեման Գալայ – ճեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Նուարդ Էթեէմզեան եւ զաւակները, ինչպէս Նա– եւ Յովհաննէսեան, Մոմճեան, Գալայ – ճեան, Սինանեան ընտանիքները, ցաւով կը յայտնեն իրենց ամուսնոյն, եղ – բօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր եւ պզտկա – նին՝

ԳԵՂԱՄ ՂԱԶԷՐԵԱՆԻ

(Սարկաւագ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 19– ին, 60 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս երեքշաբթի, ժամը երկուքին, Փա – րիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պուա Քոլոմպի գերեզ– մանատունը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Վիէնէն ընկեր Աս. Քոչէեանէ հազար ֆրանք, ողբացեալ Ժիր. Արիմեանի յի – շատակին :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԼԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ-ԿՈՒԹԵՆԷՆ ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԼԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ – ԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամիտօրէն վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի ղպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ տան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանիին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չքաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ :

2·— Զարգացումը պէտք է համապա – տասխանէ փրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտնե – րը :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տա– րեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ա– մէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատար – ուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քն– նութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յա– ռաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթաց– քին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայա – կանիներ :

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie

Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին

ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

(Դաշնակահար)

Յայտագիր՝ ՊԱԽ – ՊԻԶՕՆԻ, ՊԼԹՕ – ՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ :

Տոմսերու գին·— 300էն 1000 ֆրանք :

Դիմել սրահը եւ Տիւրանին :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մարտ 7ին, Ահարոնեան Ակումբին մէջ :

ՈՂԲ. Խ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալ Խաչիկ Կարապետեանի (Պրիւսէլ) յիշատակին, Պ. Կ. Փօլատեան մէկ մէկ օրինակ Օրեր եւ ժամեր կը նը– ւիրէ :—

1·— Պ. Եաղուպեանի (Դամասկոս) :

2·— Պ. Գորոյեանի (Ուսաքը) : Եւ մէկ մէկ տարեկան Հայ – Բոյժ կը նուիրէ :—

1·— Պ. Եաղուպեանի (Դամասկոս) :

2·— Պ. Գորոյեանի (Ուսաքը) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ.Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւ– ղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Մխիթարեան Ալէքսանեանի մահուան առ – թիւ , փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆրանք Տիկին Այտընէանէ :

×

Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շը– նորհակալութեամբ ստացած է հինգ հա– զար ֆրանք Տէր եւ Տիկին Մամուռեանէ, իրենց զաւկին ամուսնութեան առթիւ :

Նոյնպէս Տէր եւ Տիկին Ճընկըլոբեանէ հինգ հազար ֆրանք եւ հինգ հարիւր ֆր· Տէր եւ Տիկին Խաղնէճեանէ :

×

Վահագն Յակոբեան եւ Յասմիկ Յա – կոբեան իրենց ջերմ շնորհակալութիւննե– րը կը յայտնեն բոլոր անոնց եւ ի մաս – նաւորի Պ. Քաչանի Ֆ. Կ. Խաչի մասնա– ճիւղին անդամուհիներուն, որոնք սգա – կից եղան իրենց վիշտին եւ ցաւակցու – թիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ ՍԱՆԴՈՒԽՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ մահ – ուան առթիւ :

×

Պ. Ենովք Մելքոնեան , Տէր եւ Տիկին Արշաւիր Մելքոնեան եւ բոլոր պարագա– ները իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտ– նեն բոլոր անոնց որոնք ցաւակցութիւն – ներ յայտնեցին իրենց ողբացեալ կնոջ եւ աղտկանին՝ ԽԱԹՈՒՆ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆԻ մահուան առթիւ :

×

Փարիզի Ազգաժանեմի վարչութիւ– նը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւ – եալ նուէրները·— Այրի Տիկին Սօֆի Ա– կորովիչ երկու հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Մխիթարեան Ալթունեան երկու հա– զար, փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Տիկին Սանդուխտ Յակոբեանի մահուան առթիւ :

Պ. Գէորգ Պալըճեանէ՝ Արա Պարթեւ– եանի վերջին լոյս տեսած երկու սա – լները (Բէֆլէ տ'Արմէնի) հանդսա – նան տուներուն համար :

×

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա – ցած է Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Կարապետ– եանէ (նախկին մարսէյլաբնակ , այժմ Ամերիկա) քսան տոլար Ծնունդի առթիւ : Նոյնպէս շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Պարսամ Յակոբեանէ հա– զար ֆրանք, ինչպէս նաեւ հազար ֆրանք Տիկին Էքճիեանէ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ձեռնարկուներ (անթրփրընէօր) թրիքօ– սիւիտին եւ սփօրթ առարկաներ (արթիքլը տը սփօր) : Շատ խնամուած աշխատանք : Ներկայանալ նմոյշով ·—

Legitex

56, RUE DES PETITES ECURIES, PARIS 10

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ

ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ

ժամը 14·30էն 18·30

ՅԱՐՏԱՐԱՐՈՒԹԻԻՆ

Վալանսի Հայ Ազգ· Մխիթեան ներկայ վարչութեան գործունէութեան շրջանը ա– ւարտած ըլլալով՝ կոչ կ'ուղղուի Վալան– սահայ գաղութին, ներկայ դռնուիլ ընդհ· անդամական ժողովին որ տեղի կ'ունենայ 28 Փետրուար, 1959 Շաբաթ երեկոյ ժա– մը 9ին Թատրոնի վերնայարկը, (Թուալէտ տէ Թէատրը) : Օրակարգ՝ Ա) Բարոյա – կան եւ նիւթական դիրկոյց : Բ) Ընտրու – թիւն նոր վարչութեան :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի «Քր– իստափոր» խումբի ընկերները այս ե – րկ չաբթի, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պլէօ :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· Ուս· Բաւբէն խումբի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ հաք ժամը 15ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

ՊԱՆԷՒՕ – ՔԱՇԱՆ·— Հ· Յ· Դ· «Ար– ծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները , այս հինգ – շաբթի ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Շրջ· վար– չութեան կողմէ :

Շաբաթ, 28 Փետրուար, երեկոյեան ժամը 21ին, Նորմանտի չքեղ սրահին մէջ :

28 BLD· D'ATHÈNES, MARSEILLE

Գեղարուեստական խնամուած յայտա – ղիր, երգ, արտասանութիւն, նուագ :

Անխտիր եւ սիրով կը հրաւիրուին Նոր Սերնդականները եւ համակիրները :

1959 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ

MORY et Cie

Հաստատութիւնը սկսած է շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարել դէպի Խ· Միութիւն ծրարներու առաքումը :

ԳԻՆԵՐԸ ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԻՋԱԾ ԵՆ

Դիմեցէք մեր նոր գիները ստանալու համար, գրաւոր, հետեւեալ հասցէին·—

Service C des Colis Postaux
10, Rue St-Quentin, Paris 10

*կամ հեռաձայնել ·—*NOR. 40 72 & 50 83

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

Մօսկուայի Ինքնուիսքին եւ ֆրանսական Օֆիս տէ Շաւիժի արտօնութեամբ , նոր պայմաններ , ծրարներ ղրկելու համար Խ· Միութիւն :

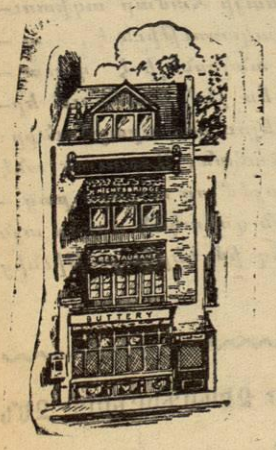
Կ'ընդունուին նաեւ յաճախորդներու կողմէ բերուած նոր ապրանքներ, մաքսային նոր գիներ, չատ դիւրամատչելի պայմաններ :

Իրենց հետ բերուած ապրանքներէն պատ, յաճախորդներու տրամադրութեան տակ են· նաեւ հաստատութեան պահեստները, մեծաքանակի գիներով· Բուրդ , պօնէքքրի, կօշիկ եւ դեղօրայք· Բոլոր ծախքերը գինին մէջ· Սառցողը ոչինչ ունի վճարելիք· Պահանջեցէք մեր սակագինը եւ մանրամասնութիւններ :

SICOMEX

20, Rue Royale, Paris 8·
Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Ծրարները կը ստացուին մէկ ամիսէն, հաստատուած ստացագին ստորագրու – թեամբ իսկ :

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

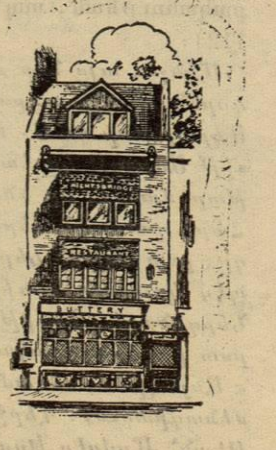
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKի ԿՈՂՔԻՆ)

Knightsbrige Buttery 26, Knigthsbrige, London S. W. I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՕՂԻՆ RAKI DUZIEՐ

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Էն ԱՒԱՒՕՏԵԱՆ 2Ի

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանգ: Հատը 20 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
24
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MARDI
24 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8328 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4229

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ո՞Վ ԵՂԱՒ ՇԱՀՈՂԸ

Վերջացող չաբաթը պատմական պիտի մնայ միջազգային քաղաքական տարեգրութեանց մէջ:

Խրուշչեւի ռազմաշունչ ճառը, Մաքմիլլընի եւ Սկլվին Լոյտի ճամբորդութիւնը դէպի Մոսկուա, Մարեշալ Թիթոյի եւ Նախագահ Նասրի հանդիպումը եկիպտական հողին վրայ՝ չաբթուան կարեւոր դէպքերն էին:

Սակայն ատոնց բոլորին պատկումն եւ գլուխ կիպրոսի չուրջ կայացած վերջնական համաձայնութիւնը՝ չտակիկ երեք պատութեանց միջեւ:

Երկրորդ աշխարհամարտի աւարտումէն անմիջապէս վերջ՝ 1945 Յուլիս 19ին էր, որ կղզիին յոյն կազմակերպութիւնները դաղտնի յղացան ձերբակալուած արիւնահեղ բրիտանական տիրապետութենէն եւ կիպրոսը կցել Յունաստանի:

Միջերկրականի յունաբնակ կղզիներէն միայն կիպրոսն էր, որ բաժնուած կը մնար Մայր – Հայրենիքէն:

Կիպրացի հայրենասէրներու ազատագրական այս չարժումին գլուխն անցաւ Է. Օ. Ֆ. Ա. յեղափոխական կազմակերպութիւնը՝ գլխաւորութեամբ գնդապետ Կրիվասի:

Սկզբնական նպատակն էր խաղաղ մէջոցներով երապարձել Եվնոսիսը (Յունաստանի կղզի), որ կը յիշեցնէր Նապոլեոն Պոնապարտ Աճշլուսը (Աւստրիոյ կղզիով Գերմանիոյ):

Անգլիացիք ամբողջ ատսը տարի խուլ – ականջ ձեւացան կղզեցիներու դիմումներուն հանդէպ:

Ի վերջոյ Է. Օ. Ֆ. Ա.ն 1955 Ապրիլ 15ին գէնքի դիմեց: Մեծն Բրիտանիոյ գինուորական ուժերուն դէմ՝ ահարեկչութեամբ ձեռք բերելու համար, ինչ որ անուշութեամբ կարելի չէր եղած ատենայ:

«Դիմադրական ձակատ»ին պատասխանէն կ'ակնկալէր կղզիին յոյն բնակչութիւնը: Մեծարգոյն Մակարիոս՝ կիպրոսի օր – ինատքս կրօնապետը զարձած էր ախոյեան ազատագրական չարժումին եւ իր անվիճելի հեղինակութեամբ կը քաջալերէր անձնազոհ ահարեկիչները:

Անգլիացիք սոխակութեան քանիցս կատաղաբիլ փոխել: Ականաւոր գինուորականներ Հարտինկն անդամ չկրցաւ բերա մի – ջոցներով գլուխ ելլել հայրենասէր յեղափոխականներուն դէմ: Ու նորին վեհափառութեան կառավարութիւնը ստիպուեցաւ խոհեմ պաշտօնատար մը դրկել՝ խաղաղ քաղաքականութեամբ լուծում մը գտնելու յոյսով:

Զորս տարուան ահարեկչական չարժումը ի վերջոյ յանդեցաւ որոշ կարգադրութեան մը, որ իհարկէ լուծում մը չէ ան – շուշտ կիպրոսի կնճիռին:

Մակարիոս Արք. ակամայ ստիպուեցաւ հրաժարիլ էնոսիսէն եւ ընդունիլ անկախութեան սկզբունքը:

Նենգամիտ Ալբիոն «բաժանէ՛ դի տիրեսցես»ի աւանդական քաղաքականութիւնը մեծ ճարպիկութեամբ օգտագործեց կիպրոսի համար:

Թուրքերը հանեց Յոյներուն դէմ: Վէնիզելոսի եւ Մուսթաֆա Քեմալի կնքած դաշինքը խզուեցաւ: Պալքանեան Ուխտը դրուանի տակ դրուեցաւ:

Ի՞նչ եղաւ արդիւնքը տասերեք տարուան պայքարին:

Ո՞վ եղաւ չահողը:

Այժմ կղզին կը գտնայ անկախ Հանրապետութիւն յոյն նախագահով մը, որուն կողքին Թուրք փոխ – նախագահ մը՝ վեթոյի իրաւունքով: Խորհրդարանին մէջ հարիւր աթոռներէն երեսունը պիտի պատկանին Թուրքերուն: 650 Թուրք պինուորներ պիտի «պաշտպանեն» կիպրոսը 950 Յոյներու հետ:

Ուրեմն Թուրքերն են որ ամէնէն մեծ չահերը կ'ապահովեն Լոնտոնի համաձայնագրով: Զեռք կը բերեն այնպիսի առաւելութիւններ որոնք խոտոր կը համեմատին իրենց մասնակցութեան թիւին հետ:

Թուրք կառավարութիւնը, որ ո՛չ մէկ իրաւունք ունէր կղզիին վրայ, այժմ իրաւատէր կը դառնայ:

Կը չահի նաեւ անգլիական կառավարութիւնը, որ իր ձեռքին մէջ կը պահէ կիպրոսի գինուորական բոլոր խարիսխները:

Մեծ չահ մը չապահովեցին Յոյները, որոնք 1945ին տարբեր ծրագիրներով ճամբայ էին ելած:

Աչխարհի ներկայ անստոյգ կացութիւնն է պատճառ այս կարգադրութեան, որմէ գոհ ըլլալու չատ պատճառներ չունին Յոյները:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ԵՒ ԽՐՈՒՇՉԵՒ
ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ

ԱՆԳԼԻԱ — Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՈՉ ՅԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐ

Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլլըն չաբաթ ժամը 18ին իջաւ Վնուքովոյի օդակայանը, ուր դիմաւորեցաւ Խրուշչեւի, Միկոյեանի եւ խորհրդային այլ զեկավարներու կողմէ: Մոսկուայի բրիտանական դեսպանատան պատուիրակութիւնն ալ դացած էր Վնուքովո, Վարչապետը դիմաւորելու: Շքախումբ չուտով մեկնեցաւ Մոսկուա:

Խորհրդային մայրաքաղաքը հասնելէ քիչ առք, Արտաքին Նախարար Լոյտ ընկերակցութեամբ Մաքմիլլըն քաղաքավարական այցելութիւն մը տուաւ Խրուշչեւի: Ծօսակցութիւնները տեւեցին մօտ մէկ ժամ: Այս պարագան ցոյց կուտայ արդէն, թէ Խրուշչեւ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Անգլիոյ Վարչապետին այցելութեան:

Նոյն դիչերը մեծ հացկերոյթ մը սըրուեցաւ Կրեմլինի մէջ: Ներկայ էին մօտ քառասուն հոդի, անդլիացի եւ ռուս: Խրուշչեւ եւ Մաքմիլլըն բարեկամական խօսքեր արտասանեցին, չեշտը դնելով խաղաղութեան վրայ:

Երկու վարչապետները քանի վայր – կեան տեւող երկրորդ խօսակցութիւն մը ունեցան, Ա. Միկոյեանի եւ Սելվին Լոյտի ընկերակցութեամբ:

Մոսկուայի մէջ Մաքմիլլընի տրամադրուած է Մալենկովի նախկին բնակարանը:

Կիրակի առաւօտ բանակցութիւնները սկսելու համար, Խրուշչեւ անդլիացի իր պաշտօնակիցը հրաւիրեց Մոսկուայէն 90 քիլոմեթր անդին գտնուող իր տաչան, որ կորսուած է անտառներու մէջ: Արտաքին նախարար Լոյտ ընկերացաւ Մաքմիլլընի:

Կիրակի առաւօտ հոն դացած էին նաեւ Միկոյեան, Կրոմիքօ, Մոսկուայի քրի – տանական դեսպանը եւ Լոնտոնի խորհրդարանական դեսպանը: Ծօսակցութիւնները լուկան եւ դիւանագէտները առաջին առթով աչքէ անցուցին օրակարգի հարցերը:

Ժամը 11ին տասը Անգլիացիները եւս միացան անոնց եւ ժողովը չարունակուեցաւ ամբողջ օրը: Այսուհանդերձ, կիրակի օրուան հանդիպումը «կարծիքներու փոխանակութիւն» կը նկատուի, քանի որ պաշտօնական խօսակցութիւնները սկսան երկուչաբթի առաւօտ, Մոսկուայի մէջ:

Նախատեսուած էին չորս ժողովներ. երկուքը տեղի ունեցան երկուչաբթի. երրորդը տեղի պիտի ունենայ փետրուար 26ին, իսկ վերջինը՝ Մարտ երկուքին: Մինչ այդ, Անգլիոյ Վարչապետն ու իր հետեւորդները պիտի այցելեն դանազան

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՍՐԻ ՃԱՌԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ – ՆԱՍՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՑՑԵՐ ՊԼՑՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Ա. Միացեալ Հանրապետութեան հիմնարկութեան առաջին տարեդարձին առթիւ Նասր ճառ մը խօսեցաւ Գահիրէի մէջ մէկ միլիոն հոդիի ներկայութեան: Նասր մասնաւորաբար անդրադարձաւ Եդիպտոսի եւ Խ. Միութեան յարաբերութեանց:

«Դեկտեմբեր 21ի ճառիս մէջ, քննադատած էի սուրիացի համամասվարները եւ Խրուշչեւի ճառը 21րդ համագումարին առջեւ: «Աչխարհակալական» գործակալութիւններ լուրերը տարածեցին ըսելով որ Ա. Մ. Հ.ը դէպի Արեւմուտք կը հակի եւ թէ Մոսկուան դաւադրութիւն մը պատրաստած է զիս սպաննելու համար: Այդ պատճառով ալ նամակ դրեցի Խրուշչեւին բացատրութիւններ պահանջելով խորհրդային քաղաքականութեան մասին արար աղդայնականութեան հանդէպ»:

Նասր ապա կարդաց Խրուշչեւի նամակէն մասեր ուր խորհրդային վարչապետը կը չեշտէր թէ — Խ. Միութեան դիրքը ձեղի եւ ձեր երկրին հանդէպ չէ փոխուած եւ Խ. Միութիւնը երբեք չի միջամտեր ուրիչ երկրի մը ներքին գործերուն:

Նասր աւելցուց .— մենք չենք հակիր ոչ դէպի արեւելեան ոչ ալ դէպի արեւմտեան աչխարհները: Ոչ մէկէն հրաման ունինք առնելիք, ոչ Ուաչինկթընէն, ոչ Լոնտոնէն, ոչ Փարիզէն, ոչ ալ Մոսկուայէն:

Նախագահ Նասր հրաւէր մը ուղղեց նաեւ Իրաքի — Եդիպտոսի եւ Սուրիոյ միացումը ազատօրէն եղաւ, նոյնիսկ պարտադրուելու զեկավարներուն՝ ժողովուրդներուն կողմէ: Նոյնը պէտք է ըլլայ Իրաքի համար, զժբախտաբար ատենադական աչխարհակալ քաղաքականութիւնը որուն նպատակն է բաժնել Գահիրէն պատասխանէն նորէն կէտեր նչանակեց: Իրաքի ժողովուրդը, ինչ ալ բաժանած է միութեան մը եւ պաչնակցութեան մը կողմնակիցներու միջեւ:

Նասր չարունակեց.— Ա. Մ. Հանրապետութիւնը միչտ պիտի մնայ Իրաքի կողքին ինչ որ ալ պատահի, եւ ինչ որ ալ ըլլան երկու երկիրներու յարաբերութիւնները:

Գալով խորհրդարանական ընտրութեան, Նասր պիտի կուրիոնի, սիոնական չրջանակներուն եւ «աչխարհակալներուն» վրայ նետեց այն լուրերը որոնց համաձայն արեւելեան եւրոպացին մեծ զոյք մը կայ դէպի Իսրայէլ: Այս առթիւ Նասր յիչեց Մոսկուայի ձայնասփիւռին հերքումը որուն համաձայն Խ. Միութիւնը երբեք չէր տար իր հրեայ քաղաքացիներուն որ Իսրայէլ դաղթեն:

Գալով ժողովրդավարութեան Ա. Մ. Հ.ման նախագահը պաչտպանեց մէկ կուսակցութեան դաղափարը, պնդելով թէ քաղաքական ժողովրդավարութիւնը կը նայ իրականութիւն դառնալ միայն այն ատեն երբ ընկերային ժողովրդավարութիւնը ապահովուած է:

Նասրէն ետք խօսք առաւ Մառէյալ Թիթօ, որ չնորհաւորեց Եդիպտացիները եւ Սուրիացիները իրենց միութեան համար: «Ձեր ուժը ձեր միութեան մէջ է: Պարզ է որ այս միութիւնը զործին չէ դար անոնց որոնք տակաւին այսօր կողմնակից են սա նչանախօսքին.— Բաժան – եա՛ դի տիրեսցես:

Թիթօ «զրական» սրակեց արար աղդայնականութիւնը որովհետեւ մեծ օժանդակութիւն մը կը բերէ ժողովուրդներու հաւասարութեան սկզբունքին եւ հաւատարմութեան Խ. Միութեան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Գ.ԱՀԻՐէի մէջ առաջին անդամ ըլլալով երկու տարիէ ի վեր համաձնաժողովներ դատուեցան: Միջին Արեւելքի մամուլի դործակալութիւնը յայտարարեց թէ երեք չարքայիններ (ծայրայեղ ձախ) դատապարտուեցան երեքէն հինդ տարուան բանտարկութեան: Անցեալ տարի թռու – դիկներ բաժնած էին:

ՄՈՍԿՈՒԱՅի ձայնասփիւռը արտաքէն լեզուով ձայնասփռումի ժամանակ հերքեց թէ Խ. Միութիւնը արտօնած է իր հրեայ քաղաքացիներուն որ Իսրայէլ դաղթեն: Մոսկուա չէշտեց թէ նման լուրեր կը տարածեն պարզապէս վնասելու համար Խ. Միութեան յարաբերութիւնները արաբական երկիրներու հետ:

Ալժիրի մէջ վերաչօնի 43րդ տարեդարձին առթիւ գոյցեր եղան արարողութեանց ընթացքին: Մասնաւորապէս կը լսուէր «կեցցէ մառեչալը», «ֆրանսական Ալժերիա», «հրացանազարկ ըրէք Պէն – Պելլան»: Ալժերիոյ հայրենասիրական 8 կազմակերպութիւններ արձագանգ հան – դիսանալով այն լուրին որուն համաձայն յիսուն ծայրայեղներ (Իլքրա) պիտի արտաքսուէին յայտարարեցին թէ անընդունելի բան է որ երբ մարդասպաններ կ'արձակուին, հայրենասէրներ ձերբակալուին:

ՓԱՐԻԶի թաքսիներուն գինը պիտի բարձրանայ: Մեկնումի ժամանակ նչանակուած հարիւր ֆրանգը (փրիզ աի շարժ) պիտի անցնի 150ի: Նոյն ատեն պիտի արգիլուի սեւ կէնը որ ուղղութիւնը կը նչանակէ:

ԿԻՊՐՈՍի մէջ կեդրոնացման բոլոր կայաններու դուռները բացուեցան եւ յոյն բանտարկեալները ազատ արձակուեցան: Պաչտօնական յայտարարութեան մը մէջ կը չեշտուի թէ այսուհետեւ ազատ արձակուած անձերը կատարեալ ազատութիւն կը վայելեն եւ կրնան չրջապտիլ՝ առանց ոստիկանական հրամանագրի: Միւս կողմէ միջազգ մը պատահած է Նիկոսիոյ ճամբուն վրայ. ազատ արձակուած բանտարկեալները, որ կատքրու մէջ լեցուած Նիկոսիա կ'երթային, քարկոծուած են անգլիացի գինուորներու կողմէ: Պաչտօնապէս կը յայտարարուի նաեւ թէ անգլիացի երկու հպատակ գինուորները մօտ ատենէն պիտի մեկնին կիպրոսէն վերջնականապէս: Անոնց պիտի յաջորդէ վայրաչուներու զօրաբաժին մը՝ բաղկացած 800 հոդիէ:

ՖՐԱՆՍԱ առաջին անդամ ըլլալով պիտի արձակէ Վերնոնի իր տարրալուծարաններուն մէջ պատրաստուած երկու հրթիռները՝ «Վերնիք» եւ «Մոնիքա»: Զորեքչաբթի օր խումբ մը գիտնականներ պիտի մեկնի Քոլոմպ — Պէչար, Զօր. Լաւոյի զեկավարութեան ներքեւ կատարելու համար արձակման առաջին փորձերը:

տարիմ է Պանաօնկի որոչումներուն:

× Նասր եւ Թիթօ երկուչաբթի օր Դամասկոս զացին:

ՅՈՑՑԵՐ ՊԼՑՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Ա. Մ. Հանրապետութեան տարեդարձին առթիւ Պէյրութի մէջ կազմակերպուած ցոյցերը բախումներու վերածուեցան: Երկու հանրակառքեր տապալուին Պասթայի թաղին մէջ, երբորդ մը Պէյրութի կեդրոնը:

Հանրակառքերը Պասթայէն ճամբայ ելած էին հետեւեալ ցուցատախտակներով.— կեցցէ՛ Նասր: Երբ կը վերադառնային իրենց մեկնած տեղը պրուած էր «կեցցէ՛ Շամուն, Անկի՛ Նասր»:

Ներքին նախարար՝ Բեմոն Խտէ անմիջապէս զնաց զէպքին վայրը եւ հրաման տուաւ ապահովութեան ուժերուն որ կարգը պահպանեն: Կացութիւնը հանդարտեցաւ:

ՆԻՒԹԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

—o—

1916 Դեկտեմբեր 13, Սոմի ճակատին վրայ կը պտուտէի՝ երբ մեր դնդապետին կցորդ հարիւրապետը դիս իր վրասենեակը կը հրաւիրեց եւ հազորդեց բարձր սպայակոյտին հրաման մը որ կ'ըսէր.—

« Գումարտակները 16 Դեկտեմբերին պիտի հասցնեն սուրբիական կամ հայկա – կան ծաղում ունեցող զինուորականնե – րուն ցանկը։ Ցիշատակել այդ զինուորա – կաններուն անունը, մականունը, աստ – ճանը եւ ներկայ պաշտօնը »։

« Նշանակել «Դիտողութիւններ» սիւ – նակին մէջ որո՞նք կամաւոր կը ներկայա – նան ծառայելու համար Արեւելքի մէջ եւ որո՞նք մասնաւորապէս որակուած կ'ե – րեւան պաշտօնավարելու համար զօրա – խումբերու մէջ, որոնք ի հարկին պիտի կազմուին երթեղ հայրենակիցներէն »։

Հարիւրապետը առանց այլ եւ այլի յայտնեց թէ ինքնաբերաբար դիս արձա – նագրած էր երրեւ կամաւոր։

— « Ինչ որ հոս կ'ընէք, ըսաւ, ուրիշ մը կրնայ ընել։ Հոն աւելի օգտակար կ'ըլլաք»։

Երկուքուկէս ամիս անցան։ Մոռցած էի այդ առեղծուածային հազորդակցութիւ – նը։ Շրմէն տէ Տամի խրամներուն մէջ էինք։ 1917 Մարտ 2ին դնդապետին դէտ – նափոր կայանը կանչուեցայ։ Ընդհանուր բարձ. սպայակոյտէն հրաման էր ստացուած, որ ամիսդրաբար մեկնիմ Մարսէյլ եւ անկէ Փորթ – Սայիտ, «ուր Ֆրանսա – կան հիւպատոսը հրահանգներ պիտի տար Արեւելեան Լեգէոնին միանալու համար»։

Նոյն դիշերը մեկնեցայ։ Մարսէյլի մէջ մասամբ տեղեկացայ Մուսա – Տաղկի – ներուն ապստամբութեան եւ իմացայ թէ հայկական զօրախումբ մը կը պատրաս – տուէր Կիպրոսի մէջ։ Քանի մը օր եռքը առաջին չոգենաւով ճամբայ ելայ։ Իբր ճամբորդակից ղտայ սէոժան Առաւիթի, որ եռքը պիտի իյնար Արաբայի պատ – ուոյ դաշտը, եւ Պէյրութ ծնած Ֆրան – սայի մը։ Մինչերկրականի մէջտեղն էինք՝ երբ անթելը ծանոյց ռուսական յեղափո – խութիւնը։

Փորթ – Սայիտէն դրկուեցանք Կիպրոս, ուր հարաւային ծովեզերքին վրայ արդէն բանակատեղի հաստատած էր Արեւելեան Լեգէոնին Ա. վաշտը, կազմուած դլխաւո – րապէս Մուսա Տաղցիներէ եւ Միջագետ – քի դերիներէն։ Կը սպասուէին Ամերիկա – հայերը, որոնք քանի մը չաբաթ եռքը սկսան հասնիլ։

Լեգէոնին հրամանատարը հազարապետ Ռոմիօ դաւ կը յայտնէր որ Ֆրանսական բանակէն հայածին զինուորականներ չէին դար Լեգէոնին մէջ ծառայելու։ Պատճա – ռըն այն էր որ բարձրադոյն սպայակոյ – տին չըջաբերական – հրամանը կանոնա –ւոր ծառայում չէր ստացած զօրապունդե – րուն մէջ եւ չահագրգռեալներուն անծա – նօթ կը մնար։ Հազարապետը քանիցս ըս – տիպուեցաւ պատերազմական նախարա – րութենէն յանուանէ պահանջել այս կամ այն զինուորականը որ յայտնուած էր ի – րեն։

Ի՞նչպէս ծնած էր Արեւելեան Լեգէոնը։

Յարդ ընդունուած գրոյցին համաձայն՝ Ֆրանսական կառավարութիւնը Լեգէոնը կազմեց նկատի առնելով ծովային բարձր. սպայ Պրնուա տ'Ազիլի կատարած դիմումը յանուն Մուսա Տաղցիներուն եւ միչնոր – դութեամբ պետական նախարար հայասէր Տրնի Քոշէնի։ Պրնուա տ'Ազիլ կը յայտ – նէ թէ Տրնի Քոշէնին ուղղուած իր նամա – կը 1916 Սեպտեմբերի սկիզբը, որոշապէս Սեպտեմբեր 11ին, յանձնեց բարեկամի մը որ Եղիպտոսէն Ֆրանսա կը վերադառ – նար։ Կը յարէ թէ քիչ եռքը զնդապետ Պէյմոնը (յետագային Կիլիկիոյ կառա – վարիչ եւ զօրավար), որ Մէջբլէի Ֆրան – սական խլամ ուխտադնացութիւնը կ'ա – ռաջնորդէր, կառավարութենէն պաշտօն ստացած էր Փորթ–Սայիտ այցելած ժա – մանակ քննել յիշեալ դիմումին արժէքը։ Գնդ. Պէյմոն իրեն տրուած բացատրու – թիւնները լսելով ոգեւորուած է եւ վրա – տահաղուցած թէ «բան մը պիտի ըլլայ»։ Ահաւկ վերջ հազարապետ Ռոմիէօն դըր – կուած էր Եղիպտոս Լեգէոնը կազմակեր – պելու համար։

Իրաւ որ քիչ մը երազական կը թուէր որ կառավարութիւն մը քանի մը հարիւր անտէր պիւղացիներու խնդրանքին վրայ՝ սկզբունքի կարեւոր որոշում մը կ'ստա – նէր, ինչպէս էր հայկական բանակի մը ստեղծումը։ Պատմութիւնը տարբեր ի – րականութիւն կը ներկայացնէ։ Ֆրանսա – կան կառավարութիւնը Պրնուա տ'Ազիլի նամակէն առաջ, 1916 Օգոստոսին, Լե – գէոնին կազմութեան պատրաստական կարդադրութեանց ձեռնամուխ եղած էր արդէն եւ անոնց գործադրութեան համար նշանակած էր հազարապետ Ռոմիէօն։ Իսկ գնդ. Պէյմոնը Ալեքսանդրիա հասաւ 1916 Սեպտեմբեր մկկին (Հիճազը Աշ – խարհամարտին մէջ, դրեց Զօր. Պէյմոն, էջ 43 եւ 44), այսինքն Պրնուա տ'Ազիլի նամակին խմբագրութենէն եւ առաքու – մէն առաջ։ Պատերազմական նախարա – րութեան մօտ Պրնուա տ'Ազիլի նամակին հետքը չի դտնուիր, ոչ ալ անոր մասին ակնարկութիւն մը։

Անշուշտ Փորթ – Սայիտ հաստատուելէ եռքը եւ չնորհիւ հրամանատար Պրնուա տ'Ազիլի հոգածութեան՝ որոշ թիւով Մու – սա Տաղցիներ, ընդ ամէնը 181 հոգի, զինուորական կրթութիւն ստացած էին։ Մարզիչ սպան, ծովային տեղակալ (հա – ւասար հարիւրապետի) Փիռօ 1916 Մայիս 18 թուակիր չատ մանրամասն տեղեկա – գրով մը կը հաստատէ թէ կրթական չր – ջանը լրացած է։ Աւելցնենք որ անվերա – պահօրէն կը դնահատէ Մուսա – Տաղցի – ներուն ռազմական յատկութիւնները իբր լաւ նշանառուներ, իրենց չիղերուն տէր եւ խիստ տոկուն։ Միայն կը դիտէ, դու – դէ քիչ մը իմպուլսով որ անոնց մտային միջին մակարդակը սովորականէն բարձր ըլլալով՝ դժուարութեամբ կը համակեր – պին զինուորական ճչդրիտ կարդապահու – թեան ...։

Այդ մարդանքները չէին կրնար յանդիլ Մուսա Տաղցիներու կանոնաւոր զինուո – րագրութեան։ Նչենք որ կը կատարուէ – ին, ըստ տեղեկագրին, ոչ թէ Ֆրանսա – կան զէնքերով, այլ զերմանական մասուվ – զէրներով։ Ծովային հրամանատարութիւ – նը մտադիր էր Մուսա Տաղցիները զոր – ծածել փոքրաթիւ խումբերով թրքական ծովեզերքին վրայ քանդումներ կատարե – լու համար։ Բայց, քանի մը փորձերէ եռքը, այլ եւ այլ պատճառներով — անդ – լիական տեղական կառավարչին ընդդի – մութիւնը, եդիպտահայ հոգեւոր իչխա – նութեան կողմէ հաւանութիւն չտրուիլը, եւայլն — այդ ծրագրէն հրաժարեցաւ եւ ի վերջոյ ընդունեցաւ որ Մուսա Տաղցի – ները անդլիական իչխանութեան տրամա – դրութեան յանձնուին։

Իսկ այդ ժամանակին հասաւ Փարիզէն կառավարական միջամտութիւնը, որուն պատասխանները կը պարզեն թէ Լեգէոնի առեղծումը պատահական արարք մը չէր այլ կ'արձանագրուէր քաղաքական ըն – դարձակ հեռանկարի մը մէջ։

Լեգէոնի սպայակոյտի թղթածրարնե – րէն ծանօթագրութիւն մը հակիրճ պատ – մութիւնը կ'ընէ Լեգէոնին մինչեւ ճակատ մեկնումը։ Անստորագիր է։ Պարունակու – թենէն կ'ենթադրենք որ Լեգէոնի հրա – մանատար գնդ. Ռոմիէօն գայն չարա – դրած է իբր յուչադիր՝ ի հարկին իր յա – ջորդին ծառայելու համար։ Կը թարգմա – նենք սկիզբը.—

« Արեւելեան Լեգէոնի առաջին դաղա – փարը 1916 Յուլիսին Լոնտոնի մեր դես – պան Պ. Քամպոնին թելադրուեցաւ Դա – հիէրի «Ինթիլիճընս Սէրվիս»ի պետ Զօ – րավար Քլէյթոնի կողմէ։ Պ. Պոհան, ի տես պատերազմական նախարարին եւ ընդհանուր հրամանատարին համաձայ – նութեան կարծիքներուն՝ իր հաւանու – թիւնը տուաւ»։

Պատերազմէն վերջ երեւան եկաւ որ դաշնակից երեք մեծ պետութիւնները, Անդլիա, Ֆրանսա եւ Ռուսիա, դաղտնի դաշինքներով իրենց մէջ բաժնած էին Օսմ. կայսրութեան փոքր ասիական մա – սերը։ Ռուսիան, յեղափոխութենէն վերջ, հրաժարած էր իրեն վերաբերեալ 1916 Փետրուար 19ի դաշինքէն։ Ի զօրու կը մնար անդլեւֆրանսական դաշինքը, զոր մշակած էին Անդլիոյ կողմէ Մարք Սաքս եւ Ֆրանսայի կողմէ Ժորժ Փիքօ։ Այդ դաշինքը վաւերացուած էր Լոնտոնի մէջ 1916 Մայիս 16ին Ֆրանսական դես – պան Քամպոնի եւ Անդլիական Արտաքին Նախարար Սըր Էտուարտ Կռէյի նամակ – ներու փոխանակութեամբ։ Անդլիոյ յատ – կացուած էր արարական չըջանը մինչեւ Միջագետք եւ պարսկական ծոցը, իսկ Ֆրանսայի՝ ծովեզերեան Լիբանան ու Սուրիան, Կիլիկիան, Հայաստանի եւ ուռուցմը եւ վաւերացում նրանց օրինա – կանութիւնը։

43։— Ազգային եկեղեցական ժողովի որոչումները օրինական են համարում ժողովի մասնակից պատգամաւորների առնուազն երկու երրորդի մեծամասնու – թեան ձայներով։

44։— Ազգային եկեղեցական ժողովի որոչումները հրապարակւում են Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի կոնդակով, որից յե – տոյ միայն նրանք մտնում են ուժի մէջ։

45։— Ազգային եկեղեցական ժողովի որոչումները ընթերցւում են Հայաստան – եայց Առաքելական եկեղեցիներում՝ հայ – րապետական կոնդակի հետ միասին։

46։— Ազգային եկեղեցական ժողովի աւարտից մինչեւ նորի դումարումը Ազ – գային եկեղեցական ժողովի իրաւունքնե – րը փոխանցւում են Ամենայն Հայոց կա – թողիկոսին։ Նա իր այդ իրաւունքը ի պահանջել հարկին գործադրում է յա – տուկ վճռով, սակայն ներկայացնելով յառաջիկայ Ազգային եկեղեցական ժող – ովի հաւանութեանը։

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

47։— Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրութիւնը կատարւում է Ս. Էջմիած – նի Մայր Տաճարում։

48։— Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Իր ընտրութիւնից յետոյ կատարում է Իր կանոնական ուխտը Մայր Տաճարում ա – պա օծւում է հանդիսաւորապէս, ըստ կարգաց եւ աւանդութեանց Հայաստան – եայց Առաքելական եկեղեցու։

49։— Մայր Տաճարում կաթողիկոսա – կան օծումը նուիրագործւում է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրութիւնը եւ սկզբնաւորւում նրա անուան յիշատակու – մը Հայաստանեայց Առաքելական եկեղե – ցիներում։

50։— Ամենայն Հայոց նորընտիր կա – թողիկոսը օծումից յետոյ Իր անդրանիկ սրբատառ կոնդակով ծանուցում է բոլոր նուիրապետական Աթոռներին, Թեմերին եւ հաւատացեալ հայ ժողովուրդին՝ Իր ընտրութեան եւ սուրբ օծման մասին։

51։— Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի տիտղոսն է՝ «Ծառայ Յիսուսի Քրիստո – սի, ողորմութեամբն Աստուծոյ եւ կամո – ւթբն Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթո – ղիկոս Ամենայն Հայոց Ծայրագոյն Պատ – րիարք Համազգական նախամեծար Ա – թոռոյ Արարտեան առաքելական մայր եկեղեցւոյ Սրբոյ Կաթողիկէ Էջմիածնի»։

52։— Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի պահակալութիւնը դկեանս է։

(4 Շար.)

ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Եղմտական օրէնքով Ֆրանսայի մէջ ապրող ամէն ընտանիքի պետ, կամ ան – հատ, ամուրի, այր թէ կին, այսուհետեւ պարտաւոր է տարեկան եկամուտի կամ « ապրելու միջոցներու արտաքին երե – ւոյթներու» յայտարարութիւնը ընել հար – կային Վարչութեան։ Այս առթիւ անհրա – ժեշտ տեղեկութիւններ։

Ա. Յայտարարողը

Համեմատական տուրքի (թաքս փրո – փորսիոնէլ) եւ աստիճանական տուրքի (սիւրթաքս փրոկրէսիվ) ենթակայ ամէն անհատ պարտի տարեկան յայտարարու – թիւնը ընել իր եկամուտներուն։ Այս տա – րի սակայն նոյնիսկ եթէ տարեկան զուտ եկամուտը 220·000 ֆրանքէն նուազ է, ընտանիքի մը պետը (կամ ամուրի ան – հատ, այր թէ կին) պարտի զոյդ կամ եր – բեակ յայտարարութիւնները ընել ամէնէն ուշը Փետրուար 28ին, եթէ կը բնակի Փա – րիզ (կամ երեսուն քիլոմեթր չրջանակի մէջ) տարեկան հարիւր հազար ֆրանք վարձք արժող բնակարան մը (գաւառի մէջ 75·000) կամ ունի սպասաւոր մը, Գ) կամ ինքնաչարժ կառք մը, Դ) առագաս – տանաւ մը եւն.։

Ընտանիքի մը պետը կը յայտարարէ նաեւ իր ազախինին եւ անչափահաս զա – ւակներուն եկամուտները, բացի որոչ պարագաներէ։

Տարեկան յայտարարութեան պարմա – նաժամը յետաձգուած է մինչեւ 31 Մարտ առեւտրական կամ ճարտարարուեստի հաստատութեան տէրերուն համար (հաշ – ուեփակ 31 Դեկտեմբերին), ինչպէս եւ ո – րոշ պարմաններ լեցնող հոդագործեր։

Բ. Յայտարարութիւնները

Մօտկլ Պէ.— Ձերմակ – տարեկան և – կամուտներու իր յարակից թիւ մէկ (կա –

Ֆիւրտխտանի կէսը մինչեւ Սվազէն ան – դին։ Սակայն դաշինքի գործադրութեան համար չահեկան էր տեղական ուժեր իրր գործակից ունենալ։ Անդլիան պատս – պինեան իր բանակէն դատ, Շէրիֆ Հիւ – սէյնի ցեղախումբերը իր մատակարա – րութեան տակ առած էր։ Ֆրանսան, ան – բողջապէս զրաղած եւրոպական ռազմա – դաշտերուն վրայ, արեւելքի մէջ միայն ջնջին խորհրդանչական դունդ մը ունէր։ Զօր. Քլէյթոն, լուսամիտ եւ ուղղամիտ պետ՝ ինչպէս զայն կ'որակէ դժուարա – համ գնդ. Լոուէնն իսկ (իմաստութեան եօթը Մոյթերը), Ֆրանսական դեսպանին հորիզոն մը բացաւ՝ առաջարկելով որ, իբր կորիզ հայկական բանակի՝ զինուա – րագրուելու հրաւիրուին Մուսա Տաղցի – ները եւ Հնդկաստանի մէջ արդելափակ – ուած Թրքական բանակէն Հայ դերիները։

Վ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

(1)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ

ԹԱՓԱՐ ԽԼՀՃՈՂ ՈՒՆԵՑԱՒ
ՄԱՏՆ ՈՒՍԱՆՈՂԱՑ ԳԱՏՆԱԼ

Յայտնի խոտհունձ մրցումներ կազմակերպելու նպատակով Պատասխանատու կոլեկտիվ ֆերմաների կոմիտէն որոշեց ամբողջ ամառուան ընթացքին մրցում կազմակերպել ֆերմաների միջեւ։ Մրցումը կը տեւէ մինչեւ հոկտեմբերի 1-ը։ Մրցումին մասնակցելու համար ֆերմաները պարտաւոր են ստանձնել որոշ պարտաւորութիւններ։ Ամէն ֆերմա պարտաւոր է ստանձնել որոշ քանակութեամբ խոտհունձ կատարել։ Ֆերմաները պարտաւոր են ստանձնել նաեւ

մեծ քաղաքներ եւ ճարտարարուեստական կեդրոններ :

Ինչպէս կը ղրէ միջազգային մամուլը , տակաւին չատ կանուխ է Խրուշչեւ–Մաքմիլլըն հանդիպումին տալիք արդիւնքներուն մասին խօսելու համար : Բայց կը չեշտուի մասնաւորապէս երկուքին ալ ճառերուն մէջ ղրուած բարեկամական արտայայտութիւնը, օդակայանը թէ կրեմլինի մէջ :

Երկու Վարչապետներն ալ խօսեցան մարդկութեան բարօրութեան, խաղաղութեան եւ պատերազմի վնասներուն մասին. « մարդկութիւնը հասած է տեղ մը, ըսաւ Խրուշչեւ, ուր ի վիճակի է նոր պատերազմի մը առաջքը առնելու : Մեր ճամբաները յաճախ կը տարբերին, բայց ասիկա պէտք չէ մեզ յուսահատեցնէ : Իրար լաւ պէտք է հասկնանք» :

« Ձեզի չհնայինք կեդրոնանալու համար այն իրողութեան վրայ՝ որ խաղաղութիւնը կարելի է պահպանել, եւ մեր երկու մեծ սիսթեմները, իւրաքանչիւրը իր կողմէ աշխատելով կրնան ծառայել մարդկութեան բարօրութեան», պատասխանեց Մաքմիլլըն :

Ինչպէս կը տեսնուի, երկու կողմերէ ալ արտասանուած բառերը ղրեթէ նոյն պատիարները կը յայտնեն, ծանրանալով «խաղաղ գոյակցութեան» վրայ : Քայլ մը առնուած է դէպի յաջողութիւն : Մինչեւ իսկ կ'ըսուի թէ Մաքմիլլըն ակնարկութիւն մը ըրած է Խրուշչեւի, Անգլիա – Ամերիկա Միութիւն ոչ յարձակողական դաշինք մը կնքելու համար : Այս ուղղութեամբ չըր – ջան ընող ղրոյցները եթէ ճիշդ են, հաւանական է որ համաձայնաւարները պիտի օգտուին առիթէն եւ Անգլիոյ Վարչապետը քաջալերեն՝ իրականացնելու համար այդ ծրագիրը :

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Աբէլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Օհաննու Մըխճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Պօյաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկազ Քսբրեան եւ զաւակը, Այրի Տիկ· Սիրանուշ Աբէլեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Անահիտ Պօղոսեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Թէֆար Պօղոսեան եւ զաւակները, Տոքթոր եւ Տիկին Ժան Պօնճամ եւ զաւակները, Բարսեղեան ընտանիքը, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները յուզով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿ· ՍԱՐԳԻՍ ԱԲԷԼԵԱՆԻ

(Ծնեալ Թագուհի Մալխասեան, Զանկրցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 21ին, 70 տարեկանին իր բնակարանը :

Յուղարկաւորութիւնը այսօր Երեքշաբթի ժամը 13·45ին, Շաւիլի Հայոց եկեղեցիին մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Շաւիլի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԻՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԻՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամիտ վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի ղպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ դիւերօթիկ սան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չքաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարեկիրք :

2·— Զարգացումը պէտք է համապատասխանէ ֆրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտներ :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տարեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ամէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատարուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քննութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթացքին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայականներ :

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զաւարեան Կոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ· կոմիտէի :

Այս կիրակի ժամը երեքին, Արիմեան վարժարանը, (2 Բիս տը լա Տէֆանս) :

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կ'երգեն Տիկիններ Շ· Գալայճեան, Ժ· Սիրաբեան, Օր· Շաֆէ Պէնկեան, Դաշնակեան եղբայրներ եւ ընկեր Մ· Գարակէօզեան : Կ'արտասանեն ընկերուհի Շ· Յովհաննիսեան եւ ուրիշներ :

Ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ
Կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻՋԻՆԳԻ ԱՌԹԻԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30

PAVILLON DAUPHINE

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու, Արենոյշներու, Արիներու եւ Գայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպութեանց :

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին :

Centre Marcelin Berthelot
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7
Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր :

Կը ներկայացուի Ֆրանսերէն՝
« ԾԱՒՈՒ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ »
Զաւեչը եւ հայերէն՝
« ԱՆԶՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ
եւ «ՓՐՕՖԷՍՔՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներու եւ Սբե – նոյշներու կողմէ :

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», պալէ սկաուտներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ :

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ :
Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք :

ԾՈՒՇԱՑԵՑՈՒՔ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի «Բրիստափոր» խումբի ընկերները այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, 17 Բիս Պլէօ :

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ·— Հ· Յ· Դ· «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս հինգշաբթի ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան կողմէ :

Շաբաթ, 28 Փետրուար, Երեկոյեան ժամը 21ին, Նորմանտի չքեղ սրահին մէջ :

28 BLD· D'ATHÈNES, MARSEILLE

Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, արտասանութիւն, նուագ :

Անխտիր եւ սիրով կը հրաւիրուին Նոր Սերնդականները եւ համակիրները :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Office Français de Protection des Refugiés et Apatrides
7, Rue Copernic, Paris 16

Փակ է Փետրուար 20էն Մարտ 2, փոխադրութեան պատճառով :

Ոչ մէկ այցելութիւն կամ դիմում այդ ժամանակաշրջանին :

Մարտ 2էն վերջ դիմել նոր հասցէին՝

Hôtel Majestic
Avenue Kleber (métro Kleber)
(*Մուտք՝*
23, Rue La Perouse

Հեռաձայնի թիւը կը մնայ նոյնը՝

KLE· 22-35

Գրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջը եւ մարդ չընդունիր :

ՅԱՐՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վալանսի Հայ Ազգ· Միութեան ներկայ վարչութեան գործունէութեան չրջանը աւարտած ըլլալով՝ կոչ կ'ուղղուի Վալանսահայ գաղութին, ներկայ պանուիլ ընդհ· անդամական ժողովին որ տեղի կ'ունենայ 28 Փետրուար, 1959 Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին թատրոնի վերնայարկը, (Ֆուայէ տիւ Թէատը) : Օրակարգ՝ Ա) Բարոյական եւ նիւթական զեկոյց : Բ) Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

ԿՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ սկանակ մը (ափրանթի), դերձակի մօտ, արհեստը սորվելու համար, լուրջ հաստատութեան մը մօտ : Դիմել՝

BENDER
29, RUE SAUSSURE
MÉTRO : VILLIERS-ROME
TÉL. : MAC-MAHON 16-02

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Տօքթ· Ա· Պօղոսեան եւ զաւակը, իրենց սիրելի եղբօր ու հօրեղբօր Տօքթ· Վ· Պօղոսեանի (մեռած Նիս Երեք) յիշատակին, կը նուիրեն Շաւիլի եկեղեցիին հազար Ֆրանք, Մշակոյթի Տան հազար, Մուրատ Ուսումնասիրասիրաց հազար, Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին երկու հազար Ֆրանք :

(Մտանալ «Յառաջ»էն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցական Տիկնանց Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան :— Տէր եւ Տիկին Մտեփան Տիւմէչեանէ իրենց ամուսնութեան առթիւ քսան հազար Ֆր· , Տիկին Ազատի Զամուչեանէ իր զաւկին ամուսնութեան առթիւ երկու հազար Ֆր, հաւատացեալ Ֆրանսացի տիկին մը 2500 Ֆրանք :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՈՒՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը :

Պիտի խօսի ղերասան ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ, նիւթ ունենալով «Ո՞վ է եղած արեւմտահայ թատրոնին առաջին ղերասանուհին » :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :
Մուտքը ազատ է :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Երիտ· Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան :

Շաբաթ, Մարտ 28, ժամը 20·30ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահը : Կը ներկայացուի՝

« ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ »

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ ՍԿԱՒԱՐՈՒԱԿՆԵՐԸ

ՎՕԿ ընկերութեան կողմէ պատրաստուած

3040 ֆր· տուրբերով միասին

Թիւ 20·114·— Հայ եկեղեցական երաժշտութիւն·— *Եկմալեան պատարագ 45 վայրկեան :*

Ով գերահրաշ ծաղիկ, Գովիա Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառ, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ, Ցամեցայնի, Հոգի Աստուծոյ, Ամէն եւ ընդ հոգւոյդ, Հայր Մեր, Միայն սուրբ, Տէր ողորմեա, Մաղթանք·— Արծաթ – սիրութեամբ, Ով զարմանալի, Այսօր ձայնն հայրական, Աչքն ծով, Եղիցի :

Թիւ 20·150·— Կոմիտասեան պատարագ·— 55 *վայրկեան, քառաձայն երկսեռ խումբ, երգչախումբ :*

Սկիզբ Հայրապետական պատարագի (Խորհուրդ խորին, Հրաշափառ, Ընտրեալդ, Ուրախ լեր) — Սուրբ, Հայր երկնաւոր, որդի Աստուծոյ, Ցամեցայնի, Հոգի Աստուծոյ, եւ եղիցի ողորմութիւն, Հայր մեր, Միայն սուրբ, Օրհնութիւն, Տէր ողորմեա, Քրիստոս պատարագեալ, Աստուած մեր, Լցաք, Գոհանամք, Մաղթանք, Եղիցի, Էջմիածին ի հօրէ :

Թիւ 20·103·— Հայ ժողովրդ· երաժշտութիւն·— *Նուագախումբ, խմբերգ, մեներգ, 45 վայրկեան, 16 կտոր :*

Գարուն Երեւան, Եայլի, Թաթարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Պիլիբի, Ատրպէյճան, Նազ պար, Գերիներու երգ, Կաֆաւիկ, Եարօ ջան, Արեւելեան պար, Ղայթարմա, Քիզ նման, Լէզգինկա :

Թիւ 20·136·— Արմէնի·— 14 *կտոր*, 45 վայրկեան :

Հայրենիք, Ձով գիշեր, Էրզրում, Կռունկ, Տարօն, Կայնել ես, Արի Սէյրան, Լալա եարս, Ետ – առաջ, Պանդուխտի երգ, Շողպի, Մարալի, Վարդավառ :

Թիւ 10016·— Իրիս Պիւլպիւլեան *եւ* նուագախումբ·— (105 Ave. St. Ouen, Paris)

Ոչ մի ծաղիկ ֆո բոյրը չունի, Հայաստանի աղջիկ, Ինչ կոնեմ, Տըլէ եաման, Մի անգամ նայուածքովը, Կարօտի երգ, Շարմաղ աղջիկ, Մարօ ջան, Օրօր, Խնջոյքի երգ :

Մտանալու համար դիմել՝
ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ,
14, Rue Petit, Paris 19· (BOT. 99-22)
Եկեղեցւոյ դիւանատունը .—

(Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով, , (Քոնքրը ռամպուրսըման) :

Փնտռել նաեւ վերջին սալը Րըֆլէ տ'Արմէնի· Թիւ 20157 :

ՀԱՅՐԱՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 փր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 փրանք: Հատը 20 փր.

ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
25
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MERCREDI
25 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8329 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4230

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՁՈՐՍ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

—o—

1955 Փետրուար 24ին Պաղտատի մէջ կը կնքուէր Ուխտ մը՝ Մեծ Բրիտանիոյ, Իրաքի, Իրանի եւ Փաքիստանի — Թուրքիոյ, Իրաքի, Իրանի եւ Ամերիկայի — միջեւ՝ կնքահայրութեամբ Մեծն Բրիտանիոյ, որ կը զառնար հինգերորդ անդամը :

Պաղտատի Ուխտը կրօնական հանգամանք չունէր — ինչպէս կարծել պիտի տար Ուխտակից չորս երկիրներու խառն ըլլալու պարագան :

Անիկա առաւելապէս քաղաքական — ռազմավարական դաշինք մըն էր՝ պաշտպանողական նպատակներով : Պաշտպանութիւն՝ ընդդէմ Խորհրդային Միութեան ծաւալապաշտական քաղաքականութեան եւ համայնավարական գաղափար — ներու տարածման :

Այսպէսով Ուխտը սահմանները կանգ կ'առնէին Թուրքիոյ մէջ : Հարաւէն ու արեւելքէն ո՛չ մէկ պաշտպանութիւն ունէր այս վերջինը, որ յարձակման մը պարագային առիպուած պիտի ըլլար մինակը կուրծք տալ կարմիր բանակի գերակշիռ ուժերուն դէմ՝ մինչեւ դաշնակիցներուն օգնութեան հասնիլը :

Թուրքիոյ թիկունքը ապահովելու մը — առաջնութիւնն էր ամէն բանէ առաջ՝ որ ծնունդ առաւ Պաղտատի Ուխտին :

Նոյն մտահոգութիւնն էր, որ երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ կեանքի կոչած էր Սաատապատի Ուխտը՝ Թուրքիոյ, Իրանի, Իրաքի եւ Աֆղանիստանի միջեւ — չորսն ալ խառն պետութիւններ :

Պաղտատի Ուխտակիցներէն երկուքը միայն՝ Թուրքիա եւ Իրան՝ սահմանակից էին Խորհրդային Միութեան : Իրաք եւ Փաքիստան հասարակաց սահման չունէին անոր հետ : Սակայն բոլշեւիկեան աշխարհակալութեան հաւանական վտանգը էր, որ մղեց զանոնք մաս կազմելու այս դաշնակցութեան, որուն ինորհիւ Ամերիկան Ուխտի սահմանները Միացեալ Նահանգներէն կ'երկննային մինչեւ Հնդկաստան՝ անցնելով Եւրոպային ու Մերձաւոր Արեւելքէն :

Իրանի եւ Իրաքի քարիւղի հարերուն պաշտպանութիւնը նոյնպէս գլխաւոր պատճառներէն մէկն էր Պաղտատի Ուխտի կազմութեան : Անգլիոյ եւ Ամերիկայի դրամատէրները մեծապէս շահագրգռուած են անոնցմով :

Անգլիա մինակը ի վիճակի չէր նիւթապէս ապահովելու Ուխտին պահանջները : Այդ էր պատճառը, որ Ուխտակիցները գիմեցին Միացեալ Նահանգներու աջակցութեան : Ու չնորհիւ ամերիկեան տուրքերուն՝ կարելի եղաւ ռազմապատրաստութիւնները զգալի չափով հանել Իսլամական չորս երկիրներուն մէջ :

Այսօր՝ չորս տարի վերջ՝ ինչպէս կը ներկայանայ կացութիւնը :

Ուխտը կանգուն է դեռ, բայց անկէ բացակայ է Պաղտատը, զոնէ առժամապէս : Յուլիս 14ի յեղափոխութիւնը բոլորովին յեղաշրջած է Իրաքի վարչակարգը :

Երկրին նոր վարիչները վերջնական դիրք չեն ճշդած դեռ Ուխտին հանդէպ : Չեն մասնակցիր անոր հերթական ժողովներուն, սակայն պաշտօնապէս չեն դադրած զայն :

Արաբական երկիրները կը չարունակեն բացասական դիրք բռնել անոր հանդէպ : Նոյնը՝ նաեւ Ֆրանսա :

Պաղտատի Ուխտին ամէնէն հաւատարիմ — ու չհագրգռուած — անդամներն են Թուրքիա եւ Իրան՝ իրրեւ անմիջական սահմանակից Խորհրդային Միութեան :

Իրաքի բացակայութիւնը դարմանելու համար, Միացեալ Նահանգները այժմ աւելի գործօն մասնակցութիւն կը բերեն « Պաղտատի Ուխտ»ին : Իրաքի եւ Փաքիստանի հետ զինուորական դաշինք կնքելով, ամերիկեան դիւանագիտութիւնը կ'ուզէ աւելի ուժեղ թումբ մը կանգնել՝ բոլշեւիկեան հաւանական յարձակումներ — ու դէմ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵԾ ՋՕՐԱՀԱՆԴԷՍ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

—o—

ԹԻԹՕ ԵԻ ՆԱՍՕՐ ՆԵՐԿԱՑ ԵՂԱՆ

•

ՔԱՍԸՄ — ՆԱՍՕՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան ստեղծման տարեդարձին երկրորդ օրը մեծ չուքով տօնուեցաւ Դամասկոսի մէջ : Տեղի ունեցաւ զինուորական տպաւորիչ տոպրակ մը, որուն ներկայ էին Նախագահ Նասր եւ Մարեշալ Թիթօ : Երկուքն ալ մեծ խանդավառութեամբ դիմաւորուեցան ժողովուրդին կողմէ :

Հաղարաւոր զինուորներ կը մասնակցէին այս յուշադրութեան : 21 Թնդ–54 հրանաձիգներ, Յ. Միութեան մէջ պատրաստած, առաջին անգամ ըլլալով կը տեսնուէին ամբոխին : Կարեւոր քանակութեամբ զէնքեր կային :

Սուրիական մայրաքաղաքը առաջին անգամ ըլլալով նման զօրահանդէսի մը ականատես կ'ըլլար,— ինչպէս կը պրէն միջազգային մամուլի ներկայացուցիչները :

Զօրահանդէսին մաս կը կազմէին նաեւ Թ– 34 հին հրանաձիգներ, զինուորական բեռնակառքեր, հակաօդային ճիփեր : Այսանգերձ, զինուորական այս տոպրակը ցոյց տուաւ թէ Յ. Միութիւնը ինչ մեծ քանակութեամբ զէնք տուած է Ա. Արաբական Մ. Հանրապետութեան :

Զօրահանդէսին վերջ Նախագահ Նասր նոր ճառ մը խօսեցաւ, ուր չէշտեց թէ Արաբական երկիրները իրենց յոյսը կրնան դնել Ա. Մ. Հ.ԱՖ վրայ : Նասր յայտարարեց թէ միշտ պատրաստ են օգնելու բոլոր Արաբներուն :

Խօսելով յատկապէս Իրաքի մասին, Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան Նախագահը ըսաւ.— Երբեք պիտի չհանդուրժենք որ աշխարհակալներու գործակալներ կամ պատեհապաշտներ խրտնեցնեն մեր բանակ Արաբական Մ. Հանրապետութեան եւ Իրաքի միջեւ : Իրաքի ժողովուրդը մաս կը կազմէ արաբական ազգին : Մենք համոզուած ենք որ Ա. Մ. Հ.ԱՖ եւ Իրաքի քաղաքացիները պատրաստ են թափելու իրենց արիւնը՝ պաշտպանելու համար իրենց արաբական հայրենիքը եւ ազատութիւնը :

Օր մը առաջ ալ, Նախագահ Նասր ըսած էր արդէն՝ թէ Արաբները պէտք է պատրաստեն «ազատութեան կեղծ նշանաբաններէ », որոնք կը տարածուին « պատեհապաշտներ»ու կողմէ :

Միւս կողմէ, Պէյրութի կարեւորագոյն օրաթերթերէն «Լ'Օրիան» (Ֆրանսերէն) կը գրէ թէ Սուրիա իր ներկայութենէն օգտուելով, Նախագահ Նասր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Իրաքի Վարչապետ Զօր. Քասեմի հետ՝ իրաքեւսուրիական սահմանին վրայ :

Համաձայն նոյն լուրին որ ստացուած է «սուրիական արժանահաւատ աղբիւրէն », Նասր եւ Քասեմ պիտի ճշդեն երկու երկիրներու գործակցութեան եղանակները :

× Մոսկուայէ մամուլը կը դատապարտէ Եւկոսլաւիան որ Արաբներու կասկածամտութիւնը կը գրգռէ Յ. Միութեան հանդէպ : «Փրաւտա»յի եւ «Իզվեստիա»յի յօդուածները կը զուգադիպին Թիթոյին տուած այցելութեան՝ Նասրի :

Օր ըստ Օրէ

ՕՐ ՄԸ, ՊԻՏԻ ՀՈՉԱԿԵՆ

— Երբ աշակերտը նախակրթարանէն տուն վերադառնայ, հայրիկը ի՞նչ կը հարցնէ իրեն, ընթրիքէն ետք ...

— Օ՛, ատիկա հայրիկին տեսակէն կախում ունի... Նայէ որ ըսեմ... Հայրիկ կայ, որ կը հարցնէ — «Տղա՛ս, ըսէ նայիմ, այսօր որո՞ւն գլուխը պատռեցիր..» Հայրիկ կայ որ կը հարցընէ — «Մա՛նչս, այսօր պիլիաև դո՞ւն շահեցար թէ կար – պիսը ...» Ես, ժամաւակին լսեր եմ հայրիկի մը մասին, որ սեպտեմբերի առեւ – ները, կը հարցնէ եղեր, իր մանչուկին.. «Հոս եկուր նայիմ, ծօ՛, վարժուհիդ աղուո՞ր փարչա է... Օր մը տուն բեր նայիմ ...» Այնպէս որ, յարգելի բարեկամս, հարցումիդ շիտակ պատասխան մը չեմ կրնար տալ ...

— Մարդ Աստուծոյ, դուն բնաւ իմացած չե՞ս որ հայրիկներ ալ կան, որոնք ընթրիքի սեղանէն ելած չելած, կը հարցընեն — «Ըսէ նայիմ, ձագս, այսօր ի՞նչ սորվեցար, դասերդ գիտցա՞ր...» Ասանկ հայրիկներ ալ կան ...

— Կրնայ ըլլալ... Բայց, առտուն կանուխ դուն ուրիշ ցաւ չունի՞ս, եղբայր.. երեւի գործերդ տեղն են եւ պարապ նիւթերու մասին մտածելու ժամանակ կը գտնես... Երնէ՛կ ըզգի... Լուր ունի՞ս որ երեք շաբաթ է ճանճ կը բռնեմ, յաճախորդի երես տեսած չունիմ ... Մնա՛ս բարով ...

— Սպասէ՛, վայրկեան մը... Դուն իմ հարցումիս խորախորհուրդ իմաստին չթափանցեցիր ...

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզես ...

— Բացատրեմ՝ երկու բառով ... Դուն մեր հայերէն լրագիրները կը կարդաս, այնպէս չէ՞... Լա՛ւ... Ես ալ կը կարդամ... Ըսեմ թէ, օր մը, մէկը ըզգի հարցուց, յանկարծ.— «Հայրենակից, սա կարդացած հայերէն լրագիրներէդ՝ այս շաբթու, այս ամիս, այս տարի ի՞նչ սորվեցար... Ինչե՞ր չէիր գիտեր եւ այդ թերթերը ըզգի սորվեցուցին...» Ի՞նչ պատասխան պիտի տաս ...

— Կեցի՛ր նայիմ ... Ատիկա, իրա՛ւ, մտածելիք խնդիր է... վա՛յ անպիտան, ըզգի ... Ծօ՛, ուրտեղէն ալ գացիր գտար այդ հարցումը ... Իրա՛ւ ես, Աա...Մարդու բան չըսես, բայց ըզգի շիտակ ըսեմ — Մեր լրագիրներէն սորվածներս մով մովի բերեմ, հաւկիթի մը կեղեւը չի լեցուիր... Ատիկա իմ մտէս ալ անցեր էր, բայց գրոց – բրոց ազգականներ ու – ներնալուս , բերաւս բանալու կը վախնայի ...

— Պռավօ՛, ուզած պատասխանս տուիր ... Վերջապէս խելացի մարդ ես... Այո՛, բարեկամ, այո՛, դժբախտաբար մեր լրագիրներէն — այսինքն, պղպեռներէն — շատ բան մը չես կրնար սորվիլ... Գիտե՞ս ինչու... Որովհետեւ կուսակցական վէճերով կը զբաղին ... Օրերով, շաբաթներով, ամիսներով, տարիներով՝ միեւնոյն կռիւները, միեւնոյն բամբասանքները, միեւնոյն փոխադարձութիւնները — «Մենք շիտակ ենք, դուք սխալ էք ... Դուք սխալ էք, մենք շիտակ ենք...» Հա՛, գիտեմ, լուրջ թերթեր ալ կան, որոնք այդ բանավէճերով շատ ժամավաճառ չեն ըլլար, բայց ես անոնց ըրածին ալ չեմ հաւնիր ... Ա՛ս ասանկ չըլլար .. Բողոքելու ենք, ցոյցեր կազմակերպելու ենք եւ պահանջելու ենք որ մեր լրագիրները բանե՛ր, բանե՛ր սորվեցնեն ... Պէտք ունինք ... Ամէն լրագիր ըլլալու է դպրոց մը, դասընթացք մը... Ի՞նչ կ'ըսես, այս ծրագիրս ...

— Համաձայն եմ... Դուն, այդ Նար – ժումին նախագահ, ես ալ՝ բարտուղար.. Բայց, ի՞նչ պիտի ընենք, երբ ձախորդինք եւ ազգին գրողները, նորէն, իրենց գիտցածէն *վազ* չանցնին ...

— Մուրնր գամին գլխուս իջեցուցիր ... Այն ատեն, պոյֆոթ կը հռչակենք եւ Հայոց ազգին լրագիրները ա՛լ ձեռք չենք առներ... Վստահ եղիր, երբ ամիսէն, ազգին գրոց –բրոցները մեղայի կուգան, խելքերնին գլուխնին կը ժողվեն եւ օր մըն ալ, կը տեսնեն որ ամէն թերթ եղեր է դպրոց մը, համալսարան մը՝ մեր ազգին համար... Պոյֆոթ, բարեկամ, պոյֆոթ... Ուրիշ ճար չկայ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լ'ԵՀԱՍՏԱՆԻ կուսակցական ղեկավարները մտադիր են չարքայինները քաղաքական անտարբերութենէն : Մարտ 10ի համագումարին համար համայնավար կուսակցութեան կազմակերպած դասախօսութիւնները չեն ստեղծած սպասուած խանդավառութիւնը : Այս առթիւ պետական խորհուրդի նախագահը ըսած էր նոյնիսկ .— Կը տեսնենք որ կուսակցութեան բազմաթիւ անդամներուն, քաղաքական եւ զաղափարական զործունէութիւնը անբաւարար է :

ՅՈՅՆ ԿԻՊՐԱՑԻ մը, մինչեւ վերջին վայրկեանը մնաց «հաւատարիմ քաղաքացի» մը բրիտանական կայսրութեան... Արդարեւ ծնած էր 1878 ճիշդ այն օրը երբ Թուրքերը Անգլիոյ տուին Կիպրոսը, մեռաւ Լարնաքայի մէջ փետրուար 19ին, ճիշդ այն օրը երբ Անգլիա կ'ընդունէր Կղզիին անկախութիւնը :

ՋՕՐ. ՇԱՒ Ալժերիոյ ընդհանուր հրամանատարը յայտարարեց թէ Յունուար մէկէն ի վեր 2500 ըմբոստներ սպաննուած եւ 900 ուրիշներ զերի ինկած են :

ՍՊԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը մուտքի վիզան չնչեց : Յարդ Սպանիա միակ երկրն էր արեւմտեան Եւրոպայի որ վիզա կը պահանջէր Եւրոպացիներուն կամ Ամերիկացիներու համար :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ «Փրաւտա»ն կը հաղորդէ Տիմիթրի Մանուէլսքիի մահը : Ուկրանիոյ նախկին փոխ – նախագահը : Ծնած էր 1883ին ռուս ուղղափառ քահանայի մը եւ հրեայ մօրմէ : Պատմութեան դասախօս էր, Սոսպնի դասաւանդութենէն հեռուած է եւ Յ. Միութիւն վերադարձած յեղափոխութենէն ետք :

ՈՒԻԼԸՄ ՍԱՐՈՅԵԱՆ Եւկոսլաւ կառավարութեան կողմէ Պելկրատ հրաւիրուած է Շարժանկարի մը աճնարհոն դրելու համար : Սարոյեան յայտարարած է թէ կրնայ պատահիլ որ Եւրոպա հասատուի ուր պիտի փորձէ երեսուն հազար տոլար չահիլ, դէմար մը զոր կը պարտի ամերիկեան ֆիսքին :

ՊԱՐՍԻՑ Շահը յայտարարեց թէ սրեւէ օտար խարիսխ դոյութիւն պիտի չունենայ Պարսկաստանի մէջ : Նոյն ժամանակ Պարսկաստանը, հակառակ Յ. Միութեան կարծիքին, պաշտպանութեան գաշնագիր մը ստորագրեց Ամերիկայի հետ : Միւս կողմէ Թեհրանի խորհրդային դեսպանը փեկոյ հերքեց այն զրոյցները որոնց համաձայն ինք յայտարարած էր թէ «խորհրդային զօրքը Աարտչէյճանը պիտի պրաւէ եթէ Պարսկաստանը ստորագրէ պին – ուորական գաշինք Ամերիկայի հետ » :

ՄԱՔՄԻԼԸՆ կը չարունակէ իր խօսակցութիւնները խորհրդային ղեկավարներուն հետ : Երկուշաբթի իրիկուն ճաշի մը ընթացքին, անգլիական դեսպանատան մէջ, Նիքիթա Խրուշչեւ յայտնեց թէ Անգլիոյ վարչապետին անկեղծութիւնը եւ հասկացողութիւնը չատ կը գնահատէ եւ աւելցուց.— Պիտի գտնենք խմաստութիւնը լուծելու համար մեր դժուարութիւնները :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

—o—

Լոնտոնի թելադրութենէն երեք – չորս շաբաթ առքը, 1916 Օգոստոս 12ին, պատերազմական նախարարը հետեւեալ հրամանը.—

« Վերջերս Արարիոյ մէջ պատահած դէպքերը, որոնք օր մը կրնան սուրիա – կան ծովեզերեան բնակչութեան վրայ անդրադառնալ ծանրապէս, պատերազմական նախարարութեան առիթ տուին, արտաքին նախարարութեան համաձայնու – թեամբ, աչքի առջեւ ունենալ կիպրոսի մէջ խմբումը Հայերու, որոնք Թուրքիա – յէն դուրս կը գտնուին եւ կը փափաքին Ֆրանսական դրօշակին տակ կռուիլ իրենց հայրենիքն ազատագրելու համար :

Նկատի ունենալով որ ըստ 1915 Օ – գոստոս 16ի օրէնքին, այդ Հայերը չեն կրնար Օսար Լեգէոնի մէջ ընդունուիլ, որոշուեցաւ որ պիտի հաւաքուին Կիպրոսի մէջ, դեռ ճշդուելիք պայմաններով, Ֆրանսական հրամանատարութեամբ, կազմելու համար օգնական ուժ մը Սուրիոյ ծովային զօրաբաժնի ծովակալին տրամադրութեան տակ : Այդ կազմու – թեան ներկայութիւնն իսկ կրնայ բաւել անշարժութեան մատնելու համար թրքական ուժերը : Ան պիտի կրնայ նաեւ ի հարկին նպաստել ծովեզերքին վրայ ա – պրատմբական չարժումներու» :

Նախարարը ի վերջոյ կ'յիմացնէ թէ մը – տադիր է այդ առաքելութեան համար իբրեւ հրամանատար նշանակել կամ Գնդ. Թուշար կամ հազարապետ Ռոմիէօ, այդ վերջինը Քորֆու կղզիին զինուորական հրամանատար :

Յորս օր ետքը, 1916 Օգոստոս 16ին, հազարապետ Ռոմիէօն կը նշանակուէր հրամանատար :

Համընթացօրէն 1916 Օգոստոս 15ին Պատերազմական նախարարը Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդին կը հեռագրէր Ուոր Օֆիսին կարծիքը հարցնելու համար «զօրավար Քէյթընի թելադրութեան մասին» : Ուոր Օֆիսը յետադային, ըստ Լոնտոնի դես – պանի 19 Հոկտեմբեր թուակիր հեռա – գրին՝ իր համաձայնութիւնը կը յայտնէր :

Նախարարը 1916 Սեպտեմբեր 23ին Գա – հիրէի զինուորական առաքելութեան պետ տեղակալ Տը Սէն – Քանթէնին կը հեռա – գրէր հետեւեալը .—

« 1.— Որդեգրելով Պ. Քամպոնին ե – զած թելադրութիւնը Զօր. Քէյթընի կողմէ եւ ի տես Գնդ. Գոեմոնին Սեպ – տեմբեր իննի հեռագրով յայտնած կար – ծիքին, որոշեցի ուսումնասիրել տալ յար – մարութիւնը եւ պայմանները Կիպրոսի մէջ զումարելու, զինուորական կրթու – թիւն ստանալու համար, այն Հայերը՝ զորս կարելի պիտի ըլլայ զինուորագրել Եգիպտոսի, Հնդկաստանի եւ ի հարկին, Սուրիոյ մէջ ապաստանածներէն :

2.— Հազարապետ Ռոմիէօն պիտի մեկ – նի Եգիպտոս եւ յետոյ Կիպրոս, ուսում – նասիրելու համար զինուորագրման եւ Կիպրոսի մէջ հաստատման նիւթական պայմանները :

3.— Հետեւապէս կարեւոր կ'ներեւայ կազմուելիք մարմնին իրը առաջին կորիզ պահել Փորթ–Սայիտի Հայերը հակառակ անոր որ ընդհանուր հրամանատար ծովա – կալը հաւաներ է որ բրիտանական իշխա – նութիւնը զանոնք Սելանիկի կամ Եգիպ – տոսի մէջ զործածէ : Կը խնդրեմ որ Տըֆ – ռանճի (Ֆրանսական դեսպան) եւ Սու – րիոյ ծովային իշխանութենց հետ միա – բանիք անգլիական հրամանատարութեան մօտ միջամտելու համար, որպէս զի այդ Հայերու զործածութիւնը կախակայուի» :

Այդ հեռագրէն երեք կէտեր կը պար – զուին : Առաջինն՝ որ իրագէս Լեգէոնը Զօր. Քէյթընի յղացումն եղաւ : Երկ – րորդ՝ Գնդ. Գոեմոնը, որ Եգիպտոս հա – ասած էր Սեպտեմբեր մէկին, ինչպէս վե – րեւ ըսեցինք, Լեգէոնի կազմութեան իր նպաստաւոր կարծիքը կը հեռագրէր Սեպ – տեմբեր 9ին, այսինքն Պըտուա տ'Ազիի նամակին առաքումէն առաջ : Աւելցնենք որ, ըստ իր յուշերուն, Գոեմոն Սեպ – տեմբեր չորսին Գահիրէի մէջ Զօր. Քը – լէյթընի հետ տեսակցեցաւ : Երրորդ՝ այդ ժամանակ ծովային հրամանատարութի – նը Մուսա – Տաղիները զինուորապէս զործածելէ հրաժարած էր :

Պըտուա տ'Ազին կը խոստովանի որ իր դիմումը ուղղակի Տըրնի Քոչէնին ղրկեց, անտեսելով կարզապետական միջնորդնե – րը, որոնք կրնային զայն ձախողութեան մատնել : Հաւանական է որ, տպաւորելով Մուսա Տաղիներէն ձեռնթափ ըլլալու ո – րոշումը, այդ օրինազանց քայլն առնելու համոզուեցաւ կամ քաջալերուեցաւ լսելով Գնդ. Գոեմոնը, որուն յանդուգն երեւա – կայութիւնը եւ անկախ նկարագիրը ծա – նօթ են : Այդ յատկութիւններու նմոյշ մը պիտի տեսնենք Քէյմանսոյի հետ իր ու – նեցած տեսակցութեան առթիւ :

Կամաւորական չարժումը լայնապէս յաջողցնելու համար կառավարութիւնը ուղեց համաձայնիլ հայ ազգային ներկա – յացուցչութեան հետ : Պատերազմի նա – խարեակին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Եւրոպայի մէջ իր պատուիրակ կարգած էր Պօղոս Նուպար փաշան, Ռուսիոյ հա – ւանութեամբ, Թրքահայութեան Դաւթ պաշտպանելու համար : 1916 Հոկտեմբե – բին, Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ Պօղոս Նուպարը տեսակցութիւն ու – նեցաւ Ժոռժ Փիքոյի եւ Մարք Սայքսի հետ : Գոյացաւ համաձայնութիւն, ըստ որում Հայ կամաւորները միայն Թուր – քիոյ դէմ եւ արեւելեան ճակատի վրայ պիտի կռուէին եւ որ դաշնակիցներու յաղթութենէն ետքը Կիլիկիան ինքնօրի – նութիւն պիտի ստանար Ֆրանսական թե – ւարկութեամբ : Պօղոս Նուպար բանակ – ցութենց լրանալուն՝ կը հեռագրէր, Ֆը – րանսական Արտաքին նախարարութեան ծածկագրով, իր որդւոյն Առաքելին .— « Առաքել պէյ Նուպար, 1916 Հոկտեմբեր 27ին, Գահիրէ : Ցիշելով Հոկտեմբեր վե – ցի նամակը, կամաւորներու խնդրի մա – սին եւ անկէ ի վեր հաստատ հաւաստիք – ներ ստացած ըլլալով որ Դաշնակիցներու յաղթութեամբ մեր ազգային բաղձանք – ները զոհացում պիտի ստանան, կը յոր – դորեմ որ ամէն ինչ կարզադրէք քաջալե – րելու եւ դիւրացնելու համար կարելի ե – ղածին չափ բազմաթիւ կամաւորներու արձանագրումը, նկատի ունենալով վերո – յիչեալ նամակիս մէջ նշանակուած զգու – չութիւնները եւ ամէն այլ զգուչութիւն – ներ, որոնք անհրաժեշտ կրնան ըլլալ : Պիտի վերադառնամ Փարիզ : Նուպար» : (*Քօլ Տիւ Վէտ, Լա Փասիօն տը լա Սի – լիսի*, էջ 16 եւ 17) :

Իր կողմէն պատերազմական նախարարը Հոկտեմբեր 13ին կը հեռագրէր հազարա – պետ Ռոմիէոյին .— « Վարչապետը Հոկ – տեմբեր վեց թուակիր նամակով, որուն օրինակը առաջին թղթատարով կը ղըր – կեմ, ինձ իմացուց թէ յօժար է ընդունիլ որ Փորթ Սայիտի Հայ ապաստանեալնե – րուն յանձնառու ըլլանք, պայմանաւ որ ընտանիքները զինուորագրողներուն հետ կիպրոս փոխադրուին » :

« Ուրեմն Փորթ Սայիտի ապաստան – եալներուն Ֆրանսայի կողմէն նիւթապէս յանձն առնուելու խնդիրը այլեւս արգելք պիտի չնկատէք ձեր առաջարկները բա – նաձեւելու համար ի զործածութիւն Փորթ Սայիտի Հայերուն՝ եթէ կը խորհիք որ զինուորական արժէք ունին :

« Մուսա Տաղի Հայերէն զատ ուրիչ Հայեր զինուորագրելու համար կրնաք աջակցութիւն գտնել Պօղոս Նուպար փա – շայի եւ Եգիպտոսի իր բարեկամներու մօտ : Սակայն հարկաւոր է միայն անհա – տապէս արձանագրել կամաւորները եւ ոչ Եգիպտոսի մէջ, այլ Կիպրոս ուր կը ղըր – ուին » :

« Այսպէս արեւելեան ժողովուրդներու ցեղային փակեալ խմբակցութենց ապ – րելու սովորութեան համաձայն, կան է որ արեւելեան կամաւորները ըստ իրենց ազգութենց կազմաւորուին» :

Թերեւս Տըրնի Քոչէնի միջամտութիւնը նպաստեց հարթելու դժուարութիւնները, զորս կ'արծարծէր ընտանիքներուն նիւ – թական ապահովութեան հարցը :

Այսպէս ծնունդ առաւ Արեւելեան Լե – գէոնը եւ զարկ տրուեցաւ անոր կազմու – թեան : Մնացեալը ծանօթ է, մասնաւո – րապէս Հայ Ազգային Միութիւններու գործունէութիւնը : Վարչական մանրա – մասնութիւնները երկրորդական են : Մի – այն յիշենք որ ընտանիքները Փորթ Սա – յիտ մնացին, Կիպրոս փոխադրելու յար – մարութիւն չկար :

Վ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

(2)

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

"ՕՐԵՐ ԵԻ ԺԱՄԵՐ"

Շաւարչ Մխաքեանի հարազատները ազնիւ զաղափարն ունեցած են ի մի խըմ – բելու վաստակաւոր զրչի մարդուն ընտիր էջերը, եւ անոր տարաժամ մահուան տարելիցին առթիւ, ի լոյս ընծայած են առաւար հատորը, «ՕՐԵՐ ԵԻ ԺԱՄԵՐ» ընդհանուր վերնագրին տակ, որ ինքնա – կենագրական բնոյթ ունեցող չարք մը դրուածքներն կ : Հեղինէ զրո – ղին, Հեսիոդոսի, վերնագիրը, « ՕՐԵՐ ԵԻ ՎԱՍՏԱԿՆԵՐ», ամբողջացած, վեր – ջացած ժամանակի մը եւ զործի մը կը հայի, կարծէք : Հայ զրոզին վերնագիրը կը հայի, կարծէք, չվերջացած ժամանա – կի մը, հետեւաբար եւ չամբողջացած զործի մը :

«Գործս կէս մնաց···» : Շաւարչ Մխ – աքեան կը յիշէ — օրագրութեան մէջ — Անդրանիկի խօսքը : «Իմ գործս ե՞րբ ըս – կըսաւ, ե՞րբ կը սկսի», կը յարէ : «Օր մը պիտի իյնամ առանց չօշափելի գործ մը ձգած ըլլալու ետեւէս», կ'նդրակացնէ :

Եւ սակայն այս մարդը աւելի քան յի – սուն տարի զրած է անդուլ, անդադար : Միայն «Ցառաջ»ի հաւաքածոն, ինը հա – զար թերթ, լուրջ խորհրդածութեան կը մղէ ուսումնասիրը :

« Իմ գործս ե՞րբ սկսաւ, ե՞րբ կը սկը – սի···» : Վրդովիչ է հարցումը :

Շաւարչ Մխաքեանի մէջ կար ընածին յատկութիւններով օժտուած, զուտ զրող մը : Այդ ընածին յատկութիւնները հան – դիսացան մղիչ ուժը հրապարակագրական մեծածաւալ զործունէութեան մը, որ զը – րեթէ ընկլուզեց զուտ զրողը :

Հատորիս հրատարակիչներուն պարտ – քըն էր մաղը անցընել հանգուցեալինուեւ – լի քան յիսուն տարիներու ընթացքին ար – տադրած բոլոր զրութիւնները : Եւ զրա – նել, ի հանդէս բերել՝ բոլոր այն արձակ եւ տաղաչափեալ զրութիւնները, զորս արտարդած էր իրեն համար միայն, այս – ինքն այն զրութիւնները, որոնք կը կրէին իրենց վրայ զրչմը զուտ արուեստի զործերու : Դժուարին, բայց ոչ անկա – րելի աշխատանք : Օրը հարիւր թերթ կարդալով՝ կարելի էր իննսուն . օրերու մէջ սպառել «Ցառաջ»ի ամբողջ հաւաքա – ծոն : Միւս թերթերուն մէջ հրատարակ – ուած զրութիւնները գտնելու համար կա – րելի էր դիմել Վենեսիկի կամ Վիէննայի վանքերուն, ուր չեն պակսիր նման զոր – ծեր սիրայօժար յանձն առնող մտաւո – րականներ : (*) :

« Օրեր եւ ժամեր » վերնագրուած հա – տորը պէտք է ըլլար մարզարիտը, ոմ – կիանոսէն հանուած :

Գրադէտին մահուան առաջին տարելի – ցը՝ ամէնէն յարմար առիթն էր այդ նը – ւէրը կատարելու զրասէր հայ բազմու – թիւններուն, եւ ապացուցանելու՝ որ Շա – ւարչ Մխաքեանի գործը սկսած էր եւ հասած էր հանգրուանի մը :

Մինչդեռ հատորիս մէջ կը գտնենք բազմաթիւ խմբագրականներ, որոնց հը – րապարակագրական բնոյթը ակնբախ է, տոմսեր՝ ի չարս որոնց չեն երեւիր «զո – հարները»ը, ներածութեան հեղինակին խոստովանութեամբ իսկ, ուսումնասի – րութիւններ, որոնք հեռու են զուտ զրա – կան զործեր ըլլալէ, արձակ եւ չափածոյ զրութիւններ, ի չարս որոնց եւս կը պակ – սին լաւագոյնները :

Այս հատորը, իր հինգ մասերով, « փունջ » մըն է պարզապէս, զանազան զրութիւններու, քաղաքական, հասարա – կական, ազգային, մասամբ զրական յատկանիշներով, բայց ոչ երբեք գեղար – ուեստական միայար զործ մը, ուրկէ ցայտէր անժխտելի իրողութիւնը.— Շա – ւարչ Մխաքեանի մէջ կար զուտ զրող մը, զոր ընկլուզած էր հրապարակագրա – կան մեծածաւալ զործունէութիւնը : «Իմ գործս ե՞րբ սկսաւ, ե՞րբ կը սկսի», կը հարցնէր ողբացեալ մտաւորականը, ակ – նարկելով բիւրեղին, որ, առանձին, ի հանդէս չէր բերուած տակաւին :

Շաւարչ Մխաքեանի ամբողջ զործին վրան կայ չիկացած երկաթով զրուած պատգամ մը .— պահեցէք ձեր լեզուն, պաշտպանեցէք ձեր հայութիւնը : Այդ պատգամը պիտի ըլլար անթերի, ամբող – ջական, եթէ նոյն չիկացած երկաթով զրուած ունենար նաեւ .— Պահեցէք, պաշտպանեցէք ձեր հաւատքը : Անհաւատ մը չէր Շաւարչ Մխաքեան, ոչ ալ թերա – հաւատ մը : Բանապաշտական յորձանքնե – րը ի քարչ չէին վարած զինք, դէպի ակ – նախտիղ, ապշեցուցիչ, ոչնչական զրու – թիւնները, սակայն հայասիրութեան հա – ւասար ուժգնութեամբ չէր պաշտպանած հաւատասիրութիւնը Հայուն : Իր չուրջը տաղանդաւոր նորեր խմբած էր, բայց չէր յաջողած ուղղութիւն տալ անոնց, կազմել ամուր ճակատ մը, ի պաշտպա – նութիւն բեւեռական զոյդ նուիրականու – թեանց, յանվթար պահպանումն տարա – զիր հայութեան :

« Օրեր եւ ժամեր» վերնագիր կրող հա – տորը, վերտին կը յայտնէ մեզի դէմքը կորովի հրապարակագրին. չի յայտներ, ամբողջապէս, թաքուն դէմքը զուտ զրա – գէտին :

Այդ զործը թերեւս կատարեն ապագայ ուսումնասէրները, համաքնոյթ զրու – թիւնները խմբեն ի մի, եւ այդ առթիւ գտնել նաեւ բիւրեղը զոր ժամանակը պիտի չկարենայ փշրել :

ԿՈՐԻԻՆ

(«Մասիս», Պէյրութ)

(*) ԽՄԲ.— Այս աշխատանքները կա – տարուած են, եւ մեծապէս օգտակար ե – զած է Հայր Եփրեմ Պօղոսեանը (Վիէն – նա) :

ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հակառակ մեր փափաքին տեսի անց – կութիւնը չի թոյլատրեր որ հոս մանրա – մասն կերպով վերլուծենք այս յօդուածը :

ԵՐԴ ՅՕԴՈՒԱԾ

Ոչ առեւտրական արհեստներու շահեր

Այս յօդուածը կը վերաբերի մանաւանդ ազատ ասպարէզներու հետեւողներուն, բժիշկ, փաստաբան, արուեստագէտ եւն. եւայլն :

Անոնք պարտաւոր են նախ ճշդրիտ կերպով լեցնել ներկայ յայտարարութեան (մօտէլ Պէ) կցեալ (դեղին) թիւ երկու թերթիկը, մանրամասնօրէն տալով մուտ – քերու եւ ծախքերու դումարները : Եւ զո – յացած զուտ եկամուտը զոր պարտին փո – խադրել հոս, առաջին կամ երկրորդ սիւ – նակներուն մէջ :

Սակայն ենք մանրամասնութիւնները զանց առնել, ինչպէս եւ Երդ յօդուածը որ կը վերաբերի միմիայն հողագործ – ներուն :

ԳԼՈՒԽ Բ. (Պէ)

Արտասահմանի մէջ ուղղակի կամ անուղղակի գանձուած եկամուտներ

Նախ արձանագրել դեղին թուղթին էՖ եւ ժէ դիծերուն դիմաց եւ յետոյ հոս փո – խադրել :

Օսար զրամներու արժէքը պէտք է փո – խանքի վերածել, գանձումի եւ Ֆրանսա փոխադրութեան ժամանակ զոյութիւն ունեցող սակերով :

Արտասահմանի մէջ արժեթուղթերու և – կամուտներ գանձողները պարտին մինչեւ ապրիլ մէկ գանձք յայտարարել նաեւ « անընժխթըմման »ի սպասարկութեան եւ վճարել մասնայատուկ տուրքը :

Հոս կը լրանայ եկամուտներու մուտքի բաժինը եւ կը դրուին Բ. եւ Գ. էջերու համապատասխան սիւնակներու, դու – մարները, առաջինը (թիւ մէկ) ենթակայ համեմատական տուրքի (փրոփորսիոնէլ), երկրորդը (թիւ երկու) ենթակայ աստի – ճանական տուրքի (փրոկրէսիվ) :

ԳԼՈՒԽ Դ.

Դ. էջին վրայ կը գտնենք զեղչելի ծախ – քերու զոյդ բաժինները :

պատգամը պիտի ըլլար անթերի, ամբող – ջական, եթէ նոյն չիկացած երկաթով զրուած ունենար նաեւ .— Պահեցէք, պաշտպանեցէք ձեր հաւատքը : Անհաւատ մը չէր Շաւարչ Մխաքեան, ոչ ալ թերա – հաւատ մը : Բանապաշտական յորձանքնե – րը ի քարչ չէին վարած զինք, դէպի ակ – նախտիղ, ապշեցուցիչ, ոչնչական զրու – թիւնները, սակայն հայասիրութեան հա – ւասար ուժգնութեամբ չէր պաշտպանած հաւատասիրութիւնը Հայուն : Իր չուրջը տաղանդաւոր նորեր խմբած էր, բայց չէր յաջողած ուղղութիւն տալ անոնց, կազմել ամուր ճակատ մը, ի պաշտպա – նութիւն բեւեռական զոյդ նուիրականու – թեանց, յանվթար պահպանումն տարա – զիր հայութեան :

« Օրեր եւ ժամեր» վերնագիր կրող հա – տորը, վերտին կը յայտնէ մեզի դէմքը կորովի հրապարակագրին. չի յայտներ, ամբողջապէս, թաքուն դէմքը զուտ զրա – գէտին :

Այդ զործը թերեւս կատարեն ապագայ ուսումնասէրները, համաքնոյթ զրու – թիւնները խմբեն ի մի, եւ այդ առթիւ գտնել նաեւ բիւրեղը զոր ժամանակը պիտի չկարենայ փշրել :

ԿՈՐԻԻՆ

(«Մասիս», Պէյրութ)

Թիւ մէկ տախտակը կը վերաբերի փոխադրութեան մը առթիւ վճարուած տուրքերու կամ պարտաւորիչ թէ կամաւոր կենսաթոշակներու (արէքած տը ռանիթ)։

Հոս պէտք է արձանագրել, որպէսզի կարելի ըլլայ եկամուտէն դեղչել — առնուն, մականուն, հասցէ այն անձերուն կամ հաստատութիւններուն որոնց վճարած էք, 1958 տարւոյն ընթացքին, — տոկոսներ փաստացի փոխատուութեան մը — կենսաթոշակներ զոր կապած էք ձրիօրէն, այսինքն առանց անոնց վրայէն դրամագլուխ առանալու։

— Ապրուստի միջոցներ կամ յատկացում (փանսիօն ալիմանթէր) նոյնիսկ եթէ դատական վճիռով չէ հաստատուած, պայմանաւ որ փաստէք վճարումը, հարկատուին խնամքին վստահուած ծնողքներու համար կարելի է հաշիւի առնել՝ բնականաբար եռամսեայ վեց հազար ֆրանք, ճաշակին օրական 230 ֆրանք։

Ծօդուած երկու։ Այս տախտակին մէջ կ'արձանագրուին «ուղղակի» տուրքերը (Քոնթրիպիւսիոն տիրէքթ) վճարուած 1958 տարւոյն ընթացքին։

Բնակարանի տուրք (մօպիլիէռ) եւ բնակութեան (թաքս տափիթասիօն), չուներու, դաշնակի, ձիով կառքերու, սպասաւորներու, որսի հողերու (թէրէն տը շաս), աղբահաւաքի (անլէվըման տէ զ'Օրտիւռ), եւն. եւն. տուրքեր։

— Համեմատական տուրքը (վճարուած ծանուցագիրի վրայ, (բրգուվրէ սիւր լօլ)

— Սպասաւորներու աշխատավարձի 5 առ հարիւր տուրքը։

— Առժամեայ քան առ հարիւր յաւելուածական տուրքը 1957ի չահերու վրայ։

— Քաղաքացիական տուրքը (թաքս սիվիք)։

— Նախկին պատերազմիկներու հանգստեան թոշակի կազմութեան մասնակցութիւնները։

— Հանրօգուտ, բարեգործական, մշակութային, ընկերային, ընտանեկան, զինուական ձեռնարկներու վճարուած անդամատուրք կամ նպաստ պայմանաւ որ անոնց զումարը յայտարարած եկամուտին կէս առ հարիւրէն բարձր չըլլայ։

— Գործի մը դադրեցնելու կամ ուրիշի փոխանցելու ժամանակ կրած վնասը։

— կեանքի ապահովագրութեան մասնակցութիւններ (բրիմ) իւրաքանչիւր տարի տակին զումարը պէտք է անջատօրէն փոխադրել երկրորդ տախտակին վերջը գտնուող թիւ մէկ եւ թիւ երկու վիճակներուն դիմացը որպէսզի երեւայ ընդհ. գումար մը զեղչելի ծախքերուն։

ԳԼՈՒԽ Ե. (5)

Հոս պէտք է փոխադրել զանազան դէպքերու գումարները։

1.— Արձանագրել երրորդ էջին, թիւ մէկ սիւնակին տակ գտնուող գումարը (են — թակայ համեմատական տուրքին, թաքս փրոփորսիոնէլ)։

2) Ա. վիճ, 3րդ էջին 2րդ սիւնակին գումարը, ենթակայ ստիճանական տուրքին (թաքս փրոկրէսիվ)։

Բ. վիճ.— Քիչ վերը բացատրուած Դ. էջ Դ. ղլուխին գումարը (ընդհ. ծախքեր եւայլն)։

Գ. վիճ.— Վերի Ա եւ Բ. երկու գումարներու տարբերութիւնը որ կը ներկայացնէ ստիճ. տուրքի ենթարկելի գումա եկամուտը։

ԳԼՈՒԽ Զ.

Հոս կ'արձանագրուին համեմատական տուրքի վրայ վճարուած կանխավճարները (փրէքոնթ)։

Վերջաւորութեան՝ դնել թուական, ստորագրել եւ ղրկել հարկային քննիչին (էնսփէքթէօր տէ քոնթրիպիւսիոն տի — րէքթ) ամէնէն ուշը Փետրուար 28ին. մի մոռնաք կցելու մօտիկ ժէ յայտարարու — թիւնը ձեր ապրուստի արտաքին երե — ւոյթներու մասին, եւ կապօյտ կամ դեղին (թիւ մէկ եւ երկու մոտէլները)։

Անգամ մը եւս պէտք է չեշտենք որ եթէ հարկատուի մը թիւ Պ յայտարարութիւնով երեւցած եկամուտները խոտոր համեմատին թիւ «ժէ» թուղթով ցոյց արուած եւ յետագային ստուգելի «ապրելու արտաքին երեւոյթներուն» հետ, հարկային քննիչը, փոխանակ ձեր յայտարարած եկամուտները 1.500.000 ֆրանքէ վեր, իբր հիմ ընդունելու կրնայ ձեր տուրքերը հաշուել, ապրելու արտաքին երեւոյթներու հիման վրայ։

(Տես արտաքին երեւոյթներու համապատասխան գումարները Յառաջի Ցունուար 16ի թիւին մէջ)։

Բաց ասոր կը կրկնենք նաեւ որ հարկային վարչութիւնը իրաւասու է նոյնիսկ արտաքին երեւոյթներու սակէն վեր գումարներ պարտադրել ենթակայի մը որ չցուցնելով հանդերձ որոշ եկամուտ կամ պաշտօնապէս յայտարարուած «արտաքին նշաններ», կ'ապրի չատ աւելի բարձր ցայտուն ու բացորոշ միջոցներով։

Ամփոփեց՝ Հ. Թ.

ԳԻՏԷՔ ԹԷ

ԱՄԱԶՈՆ գետը որմէ անմիջապէս ետք երեք մեծագոյն գետերու ջուրերէն աւելի շատ ջուր կը փոխադրէ։

ՔՈՒՊԱՅի մէջ ոստիկանութեան ի պատիւ հրապարակ հանուած են նամական դրոշմներ, որոնց վրայ, իբրեւ պատկեր, մատի նշաններ կան։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ածելի մը տարեկան մէկ ֆիլովաք հոսանքը կը սպառէ, իսկ ելեկտրական աւել մը՝ հսանիքը ֆիլովաք։

ԿՐԱՆՏԷ գետը Միացեալ Նահանգներու Թեխասը կը բաժնէ Մեքսիկոյէն՝ 1210 մղոնի վրայ։

ԱՆԳԼԻՈՅ ձէյմս Սթիւարթ թագաւորին օրով կատարուած Սուրբ Գրքի անգլերէն թարգմանութիւնը 774.746 բառերէ կը բաղկանայ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԻԱՒՈՐՄԱՆ ՀԱՐՒԻՒՐԱՄԵԱԿԸ

Ռումանիայէն ստացուած հայերէն թերթերէն կ'իմանանք թէ մեծ չուքով տօնուած է ռումանական երկիրներու Միաւորման հարիւրամեակը։ Դար մը առաջ իրագործուած այս Միաւորումը Ռումանիոյ պատմական մեծագոյն թուականներէն մէկն է, որուն համար պայքարած են ժամանակի հայրենասէր գանգուած — նեարն ու մտաւորականները՝ Թրքական լուծէն ազատելու ամէնէն նպատակայարմար միջոցը նկատելով զայն։

Այս առթիւ Պուքրէշի գիւղատնտեսական կեդրոնական Թանգարանին մէջ ցուցահանդէս մը բացուած է։

Բացի Միաւորման վճռին վերաբերեալ փաստաթուղթերէ, ցուցահանդէսին մէջ դրուած են պատմական հազուագիւտ առարկաներ, որոնց կարգին՝ Ալէքսանտրու Ցոն Քուզայի եւ Էլէնա Քուզայի գահերը, իշխանին թիկնոցը, պետութեան դրօշակները եւն.։

Ռումանական երկիրներու միաւորման ցուցահանդէսը հիմնուած է գլխաւոր հինգ գաղափարներու վրայ.— Ձանդուածներու եւ դեկավար տարրերու մըղած պայքարը՝ Միաւորումը պատրաստելու համար, եւրոպական մեծ պետութիւններու եւ ռումանական ընկերային դասակարգերու դիրքը Միաւորման հանդէպ, 1859 Ցունուար 24ի Միաւորման վճիռը, Միաւորման կատարումը եւ ամրապնդումը՝ քաղաքական, ընկերային ու տնտեսական բարեկորոգումներու իրագործումով, եւ բարեկորոգումներ՝ որոնց նպատակն էր ապահովել Միաւորումը եւ բանակին զարգացումը։

Նշանակալից են ցուցադրուած դրօշակները, որուն մէջ կը գտնուի նաեւ 1862ին իշխանին կողմէ կամաւորներու բանակին նուիրուած դրօշակը։

Ցուցահանդէսի մուտքին զետեղուած է նկարիչ Քարով Սաթմարիի ինքնատիպ մէկ նկարը որ կը ներկայացնէ Ալէքսանտրու Ցոն Քաղան։ Ցուցափեղկի մը մէջ կը գտնուի ոսկորէ պատրաստուած այն զրիչը, որով Ալէքսանտրու Ցոն Քուզա 859 Ցունուար 24ին վճիռը ստորագրեց Պուքրէշի մէջ։

Կարգ մը փաստաթուղթեր ցոյց կուտան միաւորման նախորդող ժամանակաշրջանը։

Կան բազմաթիւ նկարներ։ Ալէքսանտրու Ցոն Քուզայի եւ իր գործակիցներուն պատկանող իրեղէններ։

Ցուցահանդէսը, իր ամբողջութեան մէջ, ռումանացի ժողովուրդին հերոսական պայքարին արտայայտութիւնն է։

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՑԱՑՏՆԱԲԵՐՈՒՄԸ

Ռումանիոյ անցեալին մասին կարդ մը արժէքաւոր փաստաթուղթեր յաճախ յայտնաբերուած են դիպուածէ բերմամբ։ Այսպէս, Մոլտաւայի Օրկանական կանոնագրութիւնը, որ կը կարծուէր թէ կորսուած է, անցեալ տարի գտնուեցաւ դիրքերով մէկ կողմ նետուած անտուկի մը մէջ։

Դարձեալ պատահմամբ գտնուեցան դիւանագիտական կարեւոր փաստաթուղթեր Ռումանական երկիրներու Միաւորման ժամանակէն։ Սոյն յայտնաբերումը ըրաւ հետազօտող մը՝ եաչ քաղաքի հրապարակներէն մէկուն մէջ։

Այս արժէքաւոր փաստաթուղթերը, որոնք կը խօսին 1825 – 1863 ժամանակաշրջանի մասին, կը պատկանին Կ. Պոլիս ուղարկուած դիւանագէտ Քոմթաքէ Նեկրլիի։ Բացի քանի մը անձնական թուղթեր, փաստաթուղթերու մեծ մասը կը բաղկանայ Միաւորման շրջանին կատարուած դիւանագիտական թղթակցութիւններէ։ Այս թղթակցութիւններուն մէջ կը գտնուի նաեւ 1859 Ցունուար հինգի հաղորդագրութեան բնագիրը՝ ստորագրուած Մոլտաւայի Արտաքին նախարար Վասիլէ Ալէքսանտրիի կողմէ եւ յիշեալ նախարարութեան կողմէ ուղղուած Ռուսիոյ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Սարտենիոյ, Կ. Պոլսոյ դեսպաններուն։ Հաղորդագրութեան մէջ կը ծանուցուի թէ Ընտրական ժողովը Մոլտաւայի գահին վրայ բարձրացուց Ալէքսանտրու Ցոն Քուզան, որ ստացաւ «Ընորհիւ Աստուծոյ եւ ազգին կամքով Մոլտաւայի իշխան Ալէքսանտրու Ա.» տիտղոսը։

Հասնելով Կ. Պոլիս, Քոմթաքէ Նեկրլիի ձեռքը, այս վերջինը, դեռ անծանօթ պատճառներով զանոնք չյանձնեց դեսպաններուն։ Կ'ենթադրուի որ անոնք Կ. Պոլիս հասան այն ատեն, երբ իշխանապետութիւններու Միաւորումը, կատարուած էր արդէն Ցունուար 24ին Քուզա Վոտրի իշխան ընտրութեամբ, հետեւաբար անոնց յանձնումը անհրաժեշտ չէր այլեւս։

Վերոյիշեալ պարագաներու մէջ յայտնաբերուած դիւանագիտական 89 փաստաթուղթերը կը հանդիսանան արժէքաւոր գանձ մը, որ կուգայ ամբողջացնել, մանրամասնօրէն, Ռումանիոյ պատմական անցեալի թանկագին էջերը։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՎԻՊԵՐ

●

× Ռուս մը, որ երկրամշակութեան նախարարին համար ըսած էր «Ցիմարին մէկն է», դատապարտուած է քանի տարուան բանտարկութեան, որուն հինգ տարին՝ անուանարկութեան, իսկ 15 տարին ալ՝... պետական գաղտնիք մը հրապարակած ըլլալուն համար։

× «Փրաւտա» թերթը քաղաքական ամէնէն ծիծաղելի պատմութեան մրցում մը բացած է իր ընթերցողներուն համար։ Առաջին մրցանակ՝ քանի տարուան բանտարկութիւն։

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

53.— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, որպէս Գլուխ եւ Գերագոյն Պետ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու եւ հաստատեալ Հայ ժողովուրդի, Հայ Եկեղեցին ներկայացնում է ի կոչմանէ եւ ի պաշտօնէ, իրաւունքների լիութեամբ հաստատեալ ժողովուրդի, պետութիւնների միջազգային օրէնքների, միջազգային ժողովների, պետութիւնների եւ այլ կրօնական պետերի, եկեղեցիների, եւ միջեկեղեցական ժողովների առաջ, անձամբ կամ Իր լիազօր ներկայացուցիչների միջոցաւ։

54.— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի իրաւասութիւններն են.

Ա) Լիակատար իշխանութիւն Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու վարչութեան վրայ։

Բ) Սրբալոյս Մեռոնի օրհնութիւն։

Գ) Եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն եւ արքութեան պատուի շնորհում։

Դ) Ազգային – Եկեղեցական ժողովի գումարում եւ այդ ժողովի նախագահում։

Ե) Կանոնական, հոգեւորական, մասնաւոր եւ անհատական կոնդակների ուղղում։

Զ) Աթոռների եւ թեմերի սահմանների որոշում եւ փոփոխում։

Է) Աթոռների եւ թեմերի տեղական կանոնագրութիւնների հաստատում։

Ը) Նոր թեմերի ստեղծման որոշում եւ իրաւական պայմաններից ղրկուած թեմերի առկախում։

Թ) Պարզեւատրում արժանաւոր հոգեւորականների եւ եկեղեցաշէն աշխարհականների։

Ժ) Ցորդոր, սաստ եւ պատժի տնօրինում օրինազանց հոգեւորականների։

ԺԱ) Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու ազգային – եկեղեցական կեանքի վերին հսկողութիւն եւ տնօրինում եւ Հայ եկեղեցու ուղղափառութեան, սուրբ կանոնների եւ աւանդութեանց պահպանում։

ԺԲ) Նուիրակների եւ հայրապետական պատուիրակների առաքում Աթոռներ եւ Թեմեր։

ԺԳ) Թեմակալ առաջնորդների եւ թեմական խորհուրդների ընտրութիւնների վաւերացում։ Ծանրակշիռ մեղադրանքների դէպքում, հայրապետական պատճառաբանուած վճռով, թեմակալ առաջնորդների կախակայում։

ԺԴ) Հայրապետական պատուիրակների նշանակում՝ առաջնորդական գործերը վարելու համար մինչեւ թեմի առաջնորդի ընտրութիւնը եւ վաւերացումը։

ԺԵ) Հովուապետական այցելութիւններ հօտին։

ԺԶ) Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի որոշումների ու վճիռների հաստատում։

ԺԷ) Առաջնորդի դէմ եղած բողոքների քննարկում եւ վճռահատում։

ԺԸ) Առանձնաշնորհումների եւ բացառութիւնների կատարում, չխախտելով Հայ Եկեղեցու ոգին եւ կանոնական կարգերը։

ԺԹ) Սուրբ պսակի լուծում եւ այլ կանոնական, ծիսական եւ բարոյական վճիռների արձակում։

Ի) Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին ներկայացնելու համար յատուկ պատուիրակներ կամ պատուիրակութիւններ նշանակում միջեկեղեցական ժողովներում։

ԻԱ) Անխախտ եւ հաստատուն պահպանում Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու դաւանութեան, կանոնների, ծէսերի եւ աւանդութիւնների։

ԻԲ) Ազգային – Եկեղեցական ժողովի որոշումների հոչակում եւ Եպիսկոպոսական ժողովի որոշումների հաստատում։

ԻԳ) Միջազգային ժողովների եւ ատեանների, պետութիւնների ղեկավարների եւ կրօնական – եկեղեցական պետերի դիմումների կատարում։

ԻԴ) Վերահսկողութեան հաստատում համազգային, եկեղեցական, վանական կալուածների, կտակների, դրամագլուխների եւ այլ նուիրատուութիւններու վրայ եւ ըստ հարկին պարտ ու պատշաճի տնօրինում՝ համաձայն միջազգային եւ պետական օրէնքների։

ԻԵ) Համազգային բնոյթը եւ արժէք ներկայացնող հաստատութիւնների, կառուցումների հիմնարկում։

ԻԶ) Համաձայն Ազգային – եկեղեցական չահերի եւ աւանդների եւ Ազգային – եկեղեցական ժողովի որոշումների, տնտեսա – ֆինանսական միջոցների վերաբաշխում։

55.— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կարող է նշանակել Իր փոխանորդին՝ ճշդելով նրա իրաւասութեան եւ գործունէութեան սահմանն ու ժամանակաշրջանը։

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

56.— Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի խորհրդակից մարմինն է, ընտրուած Ազգային – Եկեղեցական ժողովի կողմից, հինգ տարուան համար։

57.— Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդը բաղկանում է 9 – 11 անդամներից, որոնց չորսը միայն աշխարհական։

(5 Շար.)

Թէլ Աւիվին կը հպարտանի թէ վար – չապետ Տավիտ Պէն Կուրիոն կոչ մը ըրած է Արաբներուն խաղաղութեան համար : Իսրայէլի վարչապետը երէք պայման կը տեսնէ սակայն այս խաղաղ համակեցու – թեան համար : «Կրնանք խաղաղ ապրիլ մեր արաբ դրացիներուն հետ եթէ անոնք ժողովրդավար դառնան եւ իրենց դրամը ծախսեն ոչ թէ պէնք դնելու այլ իրենց ժողովուրդին մակարդակը բարձրա – ցնելու համար :Երբ անդրադառնան թէ Իսրայէլը կարելի չէ բնաջնջել եւ երբ աշ – խարհի լարուած վիճակը հանդարտի :

ՄԱԼԻՔ. կղզին իր կարգին անկախու – թիւն կ'ուզէ : Կիպրոսէն եաք կղզին մէջ սկսան խռովութիւններ ծագիլ : Միւս կողմէ Անգլիա որոշած է «Սպիտակ Գիրք» մը հրատարակել Կիպրոսի մասին :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Փետրուար 23) .— Զոյ – ռակի 566·000, նոփոլէոն 3630, դուբլ· 3590, անգլ· 4760, քսան տոլարնոց 18680, թղթադրամ (դուզահեռական չուկայ) սթերլին 1390, տոլար 499, դուբլ· 115·25, պեզօ· 9·6 :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Երիտ· Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբար – ձութեան :

Շաբաթ, Մարտ 28, ժամը 20·30ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սը – րահը : Կը ներկայացուի՝

« ՋԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ »

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԱՂՔԱՏԱՒՆԱՄ

Հրաւէր ընդհ· ժողովի եւ կոչ քեկնածութեան

Փարիզի Հայ Աղք· Ընկերակցութեան ընդհ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ երէք – շաբթի, 17 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32, Րիւ տը Թրէվիզ :

Կանոնադրի Թիւ 5 յօդուածին համա – ձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցու – թիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչու – թեան : Թեկնածութիւնները պարտին վարչութեան քարտուղարին հասնիլ ամէ – նէն ուշը մարտ երկուքին :

Առ այդ փափաքողները պէտք է ընթեռ – նելի կերպով ղրկեն, տալով իրենց անուն – նը, մականունը եւ հասցէն :

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն ան – դամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երէք տարիէ ի վեր :

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱԻ

ԵՐԳՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

Գրեց՝ ՃՕՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

Լաթակազմ, 433 էջ : Առաջին անգամ լոյս ընծայուած է անգլերէն լեզուով Նիւ Եորք :

ԳԻՆ 1000 ՖՐԱՆՔ

Դիմել Հրանտ – Սամուէլ, Պարսամեան գրաատուները եւ «Ցառաջ»ին :

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

ՆՈՐ ՎԷՊԸ

ԱՐԾԻՒՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

540 էջ, գին 1000 ֆրանք

Դիմել հեղինակին՝

53, AVENUE DE ST. JULIEN
MARSEILLE - 12e

կամ հայ գրավաճառներուն

PENSION DE FAMILLE
AVEC CONFORT
M. O. AVAKIANTZ
52, Grand'rue
Moncerf (S. et M.)
Tél.: 57
pour retraités, convalescents, repos
téléphonner SUF. 82-59
aux heures de repas

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զաւարեան Կոմի – տէի եւ հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ· կոմիտէի :

Այս կիրակի ժամը երէքին, Երիմեան վարժարանը, (2 Րիւ տը լա Տէֆանս) :

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կ'ելլե – նեն Տիկիններ Շ· Գալայճեան, Ժ· Սի – րաքեան, Օր· Շաէէ Պէնկեան, Դաշնակ – եան Ֆոյրեր եւ ընկեր Մ· Գարակէօզ – եան : Կ'արտասանեն ընկերուհի Շ· Յով – հաննիէսեան եւ ուրիշներ :

Ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Լիոնի «Վարանդեան» Կոմիտէի կողմէ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսէն մինչեւ ուշ ատեն, Յոյներու սրահը Րիւ Պոնփուա :

Գեղարուեստական բաժին եւ պանդան անակնկալներ :

Առատ կերուխում :

Մուտքը ազատ է :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ
Կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻՋԻՆԹԻ ԱՌԹԻՒ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30

PAVILLON DAUPHINE

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

4 Մարտ, Զորեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սալ Շոփէնի մէջ :

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Զորրորդ պտոյտ, Հայ գրականու – թեան պարտէզին մէջ :

ՄԵՐ ՍԻՐՈՑ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԸ :

Տոմսերը՝ 300, 400 եւ 600 ֆր· :

Կը ծախսուին դրասենեակը — Հ· Բալու – եան, Մ· Պարսամեան :

Երեկոյթը կը սկսի հիւղ ժամը 9ին եւ կը վերջանայ ժամը 11·15ին :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Զո – րեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քաէի սը – րահը :

Պիտի խօսի դերասան ԱՐՏԱՇԷՍ ԳԵՄ – ԲԻԹԵԱՆ, նիւթ ունենալով «Ո՞վ է եղած արեւմտահայ թատրոնին առաջին դերա – սանուհին» :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Մուտքը ազատ է :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆրէդնոյէն Այրի Տիկին Եպիսաբէթ Շամչեան 2500 ֆրանք կը նուիրէ Լիոնի եկեղեցիին իր Հանգուցեալ ամուսնոյն թարմ յիշատակին, հինգ հարիւր ֆր· Մը – շակոյթի Տան Շաւարշ Մխաքեան սրա – հին եւ 2500 ֆր· Կարապետ Մուրատեանի յիշատակին Լիոնի եկեղեցիին փոխան ծաղկեպսակի, ցաւակցութիւն յայտնե – լով Տիկին Ալթուն Մուրատեանի եւ զա – ւակներուն Նշան եւ Լեւոն Մուրատեան – ներու : (Առանձ «Ցառաջ»էն) :

×

Տարօն – Սալոնոճորի Հայր· Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տիկին Ասթուն Մկրտիչեանի մահուան առթիւ, հայրենակից Պ· Մինաս Մկրտիչ – եանին, ազգականներուն եւ պարագանե – րուն, Լիոն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կուզամ հրապարակաւ իմ խորին չը – նորհակալութիւնները յայտնելու Փարիզի Ս· Յով· Մկրտիչ Եկեղեցւոյ վարչու – թեան, պարապետներ Աշիկ Նշանեանի, Պօղոս Գուլումճեանի, Արա Պարթեւեա – նի, ինչպէս նաեւ Փարիզահայ մամուլին, որոնք սիրայօժար կերպով մասնակցե – ցան, ողբացեալ եղբօրս Ռուբէն Նշանեա – նի յուղարկաւորութեան արարողու – թեանց :

ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երիցներու, Արենոյչներու, Արիներու եւ Գայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպու – թեանց :

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին :

Centre Marcelin Berthelot
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7
Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաու – տական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր :

Կը ներկայացուի Ֆրանսերէն՝

« ԾԱՒՈՒ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ »

Զաւէշը եւ հայերէն՝

« ԱՆՁՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ
եւ «ՓՐՕՖԷՍՍՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներու եւ Ար – նոյչներու կողմէ :

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», պալէ սկաուտներուն եւ Արենոյչներուն կողմէ :

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ :

Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք :

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Պոմոնի Ս· Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ, Շաբաթ (7 Մարտ), ժամը 21ին :

Ղեկավարութեամբ Պ· ՆԱԲՈԼԻՕՆ ՍԱՐ – ԳԻՍԵԱՆԻ :

Կարտոնի թատերախումբը կը բեմադրէ

Զուարթ օփերէթ

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

Salle Gaveau
45, Rue la Boëtie
Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին

ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ
(Դաշնակահար)

Ցայտագիր՝ ՊԱԽ – ՊԻԶՕՆԻ, ՊԼԷՕ – ՎԻՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ :

Տոմսերու գին·— 300էն 1000 Ֆրանք :

Դիմել սրահը եւ Տիւրանին :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ – ԿՈՒԹԵՆԷՆ ԲՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ
ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ – ԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամեծար վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի ղալոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ պիչերօթիկ տան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չքաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ :

2·— Զարգացումը պէտք է համապա – տասխանէ ֆրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտնե – րը :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տա – րեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ա – մէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատար – ուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քն – նութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յա – ռաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթաց – քին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայա – կանութիւններ :

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՕՆ

Կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջակա – յից Հայց· Առաքելական Եկեղեցւոյ Կրօ – նական Ընկերութեան կողմէ, տեղի պիտի ունենայ 11 Հոկտ· 1959, ժամը երեքին :

Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յետագային :

Նկատի ունենալ այս Թուականը :

ԾՈՒՇԱՑԵՑՔ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի «Քը – րիստափոր» խումբի ընկերները այս ե – րկուշաբթի, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պլէօ :

ՊԱՆԵԼՕ – ՔՈՇԱՆ·— Հ· Ց· Դ· «Ար – ծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս հինգ – շաբթի ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմի – տէի ընկերական ընդհ· ժողովը այս Ուր – բաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հա – ւաքատեղին :Կարեւոր օրակարգ :Բոլորըն – կերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԿՐԸՆՈԳԼԸ·— Հ· Ց· Դ· Եօթնկրայր – եանի ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ, դպր – րոցի սրահին մէջ, ժամը 21ին, ընկեր – ներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Շրջ· վար – չութեան կողմէ :

Շաբաթ, 28 Փետրուար, երեկոյեան ժամը 21ին, Նորմանտի չքեղ սրահին մէջ :

28 BLD. D'ATHÈNES, MARSEILLE

Գեղարուեստական խնամուած յայտա – գիրը, երգ, արտասանութիւն, նուագ :

Անխտիր եւ սիրով կը հրաւիրուին Նոր Սերնդականները եւ համակիրները :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Office Français de Protection
des Refugiés et Apatrides
7, Rue Copernic, Paris 16

Փակ է Փետրուար 20էն Մարտ 2, փո – խադրութեան պատճառով :

Ոչ մէկ այցելութիւն կամ դիմում այդ ժամանակաշրջանին :

Մարտ 2էն վերջ դիմել նոր հասցէին՝

Hôtel Majestic
Avenue Kleber (métro Kleber)

(Մուտք՝

23, Rue La Perouse

Հեռաձայնի թիւը կը մնայ նոյնը՝

KLE. 22-05

Դրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջերը եւ մարդ չընդունիր :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԹՈՒՔԱՏԻ Հայր· եւ Բանի Սուրբ Պատարագ Մշակ Միութեան հանդէսը՝ Պալաճեան Սրբազանի եւ վեց պատուհներու շիրիմի ի նպաստ, 4 Ապրիլ, Շաբաթ գիշեր :

ՅԱՐՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վալանսի Հայ Աղք· Միութեան ներկայ վարչութեան գործունէութեան շրջանը ա – ւարտած ըլլալով՝ կոչ կ'ուղղուի Վալան – սահայ գաղութին, ներկայ գոնուիլ ընդհ· անդամական ժողովին որ տեղի կ'ունենայ 28 Փետրուար, 1959 Շաբաթ երեկոյ ժա – մը 9ին Թատրոնի վերնայարկը, (Յուսյէֆ տիւ Թէատրը) : Օրակարգ՝ Ա.) Բարոյա – կան եւ նիւթական դիկոյց : Բ.) Ընտրու – թիւն նոր վարչութեան :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Լիոնի մէջ, բանուկ պողոտայի վրայ 20 տարուան լաւ յաճախորդներով կօշիկի խանութ մը :(Ձափի վրայ նաեւ նորոգու – թեան դիւրութիւն) բոլոր գործիքներով : բնակարան Ա· յարկի վրայ լաւ սենեակ – ներով : Նպաստաւոր գին :

Հեռաձայնել 60 – 30 – 47 :

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
26
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
JEUDI
26 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8330 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 159Դ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4231

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս վեհ. Վազգէն Ա. ծրագրած է Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին օժտել նոր Սահմանադրութիւնով մը եւ զայն դարձնել իր «գահակալութեան յիշատակութեան արժանի ձեռնարկումներից մէկը »:

Մեր ընթերցողները կը յիշեն թերեւս այն Նախագիծին, որ «քննարկուած » է անցեալ Հոկտեմբեր 16 – 23 Էջմիածնի «Եպիսկոպոսական Ժողովին» մէջ եւ Նոյեմբեր 13ին «վերանայուած » Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդին կողմէ :

Վերջնական նախագիծը պիտի քննուի եւ վաւերացուի 1960ին գումարուելիք « Ազգային – եկեղեցական սրբազումար ժողովին մէջ»:

« Հայաստանեայց եկեղեցին բարձր դիրքեան դոյութիւն ունի, բայց մինչեւ այժմ նա չունի իր հաստատուած , գրաւոր, որոշ ձեւ ստացած Եկեղեցական Սահմանադրութիւնը» , կը գրէ Էջմիածին՝ 1958 Դեկտեմբերի խմբագրականին մէջ :

« Հայ եկեղեցին չունի այսօր իր պաշտօնական օրինագիրքը· ասկէ կը ծագին եւ ծագած են այն բարմաթիւ անկանոնութիւնները, որոնք յառաջ կուգան իրաւական եւ բարոյական, ընտանեկան եւ ամուսնական, ծիսական եւ տաժարական , կարգապահական եւ վարչական, նոյնիսկ դաւանական խնդրոց նկատառման մէջն ցին ...», կը գրէր Երուսաղէմի պատրիարք Թորգոմ արք. Գուշակեան Սիոնի մէջ (1932, էջ 323):

Ուրեմն այս կէտին չուրջ համաձայն են Մայր Աթոռի եւ Երուսաղէմի պատրիարքութեան պաշտօնաթերթերը :

Ժամանակին արեւելահայերն ունէին Պոլոժէնիան՝ չնորհուած ցարական կառավարութեան կողմէ՝ Նիկոլա Ա.ի օրով, 11 Մարտ 1836ին :

1826 – 28 Պարսիկներու եւ Թուրքերու դէմ մղուած յաղթական կռիւներու հետեւանքով Երեւանեան նահանգը՝ էջմիածնով՝ եւ Թրքահայաստանի կարգ մը գաւառները իսլամական տիրապետութենէն ազատագրուելով անցած էին քահանայապետ Ռուսիոյ իշխանութեան տակ :

Անհրաժեշտ կը դառնար «կանոնադրութիւն» մը տալ հայ համայնքին :

« Այլասեռ դաւանութեանց » նախապար Պլուտով 85 յօդուածնոց հարցարան մը դրկեց «Երեւանի կոմս» մականուանուածին, որ անոնց պատասխանելու պաշտօնը յանձնեց եղեսիացի Շահան Զրպետեանի (հայերէնի առաջին դասախօսը Փարիզի արեւելեան կենդանի լեզուներու դպրոցին), որ այդ օրերուն Թիֆլիզի Ներսիսեան վարժարանի ուսուցիչ էր :

Զանազան փոփոխութիւններու ենթարկուելէ ետք՝ այդ նախագիծն էր , որ հաստատուեցաւ եւ պարտադրուեցաւ ռուսահպատակ մեր հայրենակիցներուն :

Պոլոժէնեան չատնոց պատմութեան անցած է :

Իսկ արեւմտահայերը 1860 Մայիս 24ին ունեցան իրենց Ազգային Սահմանադրութիւնը, որ 26 Օգոստոս 1861ին դադարման դատապարտուեցաւ: Ի վերջոյ 1863 Մարտ 17ին Սուլթանէն վաւերացուեցաւ նոր Սահմանադրութիւնը, որ ցարդ ի գործ է ո՛չ միայն Թուրքիոյ, այլ արտահամանի գանազան թեմերուն մէջ :

Հայոց· եկեղեցիի բարեկարգութեան խնդիրը երկար առնէ ի վեր օրակարգի վրայ է : Եղիշէ Պատր. Դուրեանի օրով 1910ին Պոլսոյ Կեդր. Կրօն. Ժողովը եւ Գէորգ Ե· Կաթողիկոսի հրաւէրով 1917ին ռուսահայ հոգեւորականութեան համագումարը զբաղեցան այս հարցով :

1923 Յունիսին Գէորգ Ե· կազմեց «Հայոց եկեղեցւոյ բարեկարգութեան կեդրոնական յանձնաժողով մը » : Իսկ եղերա-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՈՉ – ՅԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔ ՄԸ ԱՌԱՋԱՐԿԵԼՈՎ ԼՈՆՏՈՆԻ՝

ԽՐՈՒՇՁԵԻ ՄԵՐԺԵՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ ԳՈՒՄԱՐԵԼ

ՄԱՔՄԻԼԸՆԻ ՃԱՌԸ

Ինչպէս կը դրէինք վերջերս , Մոսկուայի ձայնասփիւռը խօսքէն կը քննադատէր զերմանական հարցին չուրջ Արտաքին նախարարներու ժողով մը դումարելու արեւմտեան առաջարկը : Կ'ենթադրուէր թէ Խ· Միութիւնը վճռական «նիէթ»ով մը պիտի պատասխանէր Արեւմուտքին :

Բայց պաշտօնապէս յայտարարելու համար այս մերժումը՝ Խրուշչեւ անգամ մը եւս սպասեց հոդերանական պահուն :

Անգլիոյ Վարչապետ Շարթ օրուընէ ի վեր Մոսկուա կը գտնուի, սիրալիր խօսակցութիւններ ունենալով խորհրդային դէկավարներուն հետ : Խաղաղութեան եւ բարեկամութեան չուրջ ճառեր կ'արտասանուին, երկու կողմէն : Աչխարհ կը սպասէ որ դրական արդիւնք մը տայ Մաքմիլընի ճամբորդութիւնը :

Եւ ահա, երբ Անգլիոյ Վարչապետը այցելութիւն մը տուած էր Մոսկուայէն 120 քիլոմեթր անդին գտնուող Տուպնայի հիւգական կայանին, Խրուշչեւ երկար ճառ մը խօսելով պաղ ջուր կը թափէր բոլորին վրայ :

Քալինինի իր ընտրողներուն առջեւ խօսած ճառը ամբողջութեամբ եւ ուղղակի հեռատիպուեցաւ Լոնտոն – Մոսկուայի կողմէ :

Մանաւանդ նորութիւն մը չկայ Խրուշչեւի ճառին մէջ: Խ· Միութեան Վարչապետը պարզ ու յստակ կերպով կը յայտարարէ :— Գերմանական հարցը քննելու համար Արտաքին նախարարներու ժողով մը պիտի չգումարենք (Ամերիկա, Խ· Միութիւն, Անգլիա եւ Ֆրանսա), ինչպէս կ'առաջարկէին արեւմտեան տէրութիւնները՝ Մոսկուայի տուած իրենց պատասխանին մէջ :

Այս մերժումին համար արուած պատճառաբանութիւնները ալ յամախ կրկնուած են ցարդ :— Վերջին Աչխարհա-

մարտի պաշնակիցներուն հետ Գերմանիոյ վերամիացման հարցին քննութիւնը կը մերժուի, որովհետեւ այդ խնդրին կարզապրութիւնը կը պատկանի Արեւմտեան եւ Արեւելեան Գերմանիոյ կառավրութիւններուն : Պոն եւ Փանքով կրնան համաձայնիլ եւ միանալ :

Գալով Ջրածին փորձերու վրայ հսկողութիւն կատարելու անգլեամերիկեան առաջարկին, անընդունելի է , կ'ըսէ Խրուշչեւ : Այդ ձեւով «խորհրդային հողամասը օտարներու հսկողութեան տակ պիտի ըլլայ· պինուորական լրտեսութիւն մը, ոչ աւելի–ոչ պակաս : Արեւմտեան առաջարկները ցոյց կուտան Անգլիոյ եւ Ամերիկայի անարզանքը՝ խորհրդային պետութեան եւ ժողովուրդին դէմ : Երբեք չենք ընդունիր պայմաններ՝ որոնք կը նշանակեն ամբողջական զրաւում : Մեր զաւառները պիտի չրանանք ձեր լրտեսներուն առջեւ· դուք ալ ձեր զաւառները մի բանաք մեր առջեւ ...»:

Այսուհանդերձ Խրուշչեւ զարձեալ կը վերահաստատէ իր «հին սկզբունք» :

Արտաքին նախարարներու ժողովը մերժելով, Մոսկուա կ'առաջարկէ Մեծերու ժողով մը գումարել, որովհետեւ «լուրջ բան չէ նման ժողովէ մը դուրս ձգել Լեհաստանն ու Չեխոսլովաքիան, որոնք նացիական յարձակումին առաջին զոհերը եղան· աւելին՝ անոնք հաստատակաց սահմաններ ունին Գերմանիոյ հետ» :

Խրուշչեւ պատրաստած է նաեւ Մեծերու ժողովին օրակարգը·

1.— Գերմանիոյ հետ խաղաղութեան դաչինք մը կնքելու հարցը :

2.— Եւրոպայի ապահովութեան հարցերը :

3.— Օտար հողամասերու վրայ հաստատուած բանակներու հետացում :

4.— Աւստրիան Ուխտի եւ Վարչաւայի դաչինքին զօրքերուն հաստատուած չրջաններու ճշդորոչում :

5.— Զինաթափութեան հարցը :

6.— Հիւկական եւ ջրածին պէնքերը եւ պատերազմական նպատակներու համար կատարուող ջրածին փորձերը արգիլել :

— Մեծերուն համար չատ աւելի հեշտ է լուծել նման հարցեր, մինչ Արտաքին նախարարներու ժողով մը, փոխանակ մեղմացնելու միջազգային լարուած մթնոլորտը՝ կրնայ աւելի ծանրացնել զայն, — եզրակացուց Խրուշչեւ :

Հակառակ այս բոլորին, Խ· Միութիւնը մերձեցման քայլ մը կ'առնէ դէպի Անգլիա : Ինչպէս կը գրէինք, արդէն գրոյց–ներ չրջան կ'ընէին թէ Մոսկուա եւ Լոնտոն ոչ – յարձակողական դաչինք մը կնքելու մասին կը մտածէին : Արդ, Մը – րուշչեւ կը յայտարարէ .— «Խորհրդային կառավարութիւնը պատրաստ է Անգլիոյ հետ բարեկամական եւ ոչ – յարձակողական դաչինք մը կնքել՝ քսան տարուան եւ նոյնիսկ, եթէ անգլիացի մեր հիւրերը փափաքին, յիսուն տարուան համար· նոյնիսկ՝ աւելի : Կ'ուզենք որ Անգլիա ըլլայ մեր բարեկամներուն բարեկամը : Մեր կարգին , Անգլիացիներու բարեկամը ըլլալով, պիտի ուղենք միաժամանակ ըլլալ իրենց բարեկամներուն բարեկամը » :

Խ· Միութեան Վարչապետին յանկարծակի մերժումն ու նոր առաջարկները անակնկալ մը եղան Արեւմտեան երկիրներու եւ մասնաւորապէս Լոնտոնի մէջ :

Ուշինկթըն առ այժմ կը մերժէ իր կարծիքը յայտնել, այնքան առեն որ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

բահա Խրէն Ա· 1937 Օգոստոս 1ին կոնդակով մը բոլոր Թեմերուն դրկեց եկեղեցիի բարեկարգութեան ծրագիրը մը՝ ժողովուրդին կարծիքը առնելու համար : Արդիւնքը պիտի տեղեկագրուէր Թորգոմ պատրիարքին : Հետեւանք չտրուեցաւ այս ծրագրին՝ կաթողիկոսին եւ Պատրիարքին մահուան պատճառաւ :

1945 Յունիսին Գէորգ Ե·ի ընտրութեան առթիւ զումարուած Ազգ· եկեղ· ժողովը իր օրակարգին վրայ ունէր «Հայ եկեղեցւոյ Սահմանադրութեան ընթերցումը , քննարկումն ու հաստատութիւնը » : Յունիս 23ի նիստին մէջ քննուած էր այս խնդիրը՝ առանց եզրակացութեան մը յանգելու :

Վազգէն Ա.ի ընտրութենէն վերջ 1955 Հոկտեմբեր հինգին Ազգ· եկեղեց· ժողովը որոշած էր Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդին յանձնել այս մասին ծրագրի մը մշակումը :

Ի վերջոյ Գահիրէի «Եպիսկ· ժողով»ի նչանակած յանձնախումբը 1957ին Մայր Աթոռ ղրկեր է Սահմանադրութեան Նախագիծ մը :

Ինչպէս կը տեսնուի, խնդիրը լուրջ հանդամանք ստացած է արդէն եւ որոշուած է ի վերջոյ 1960ին նոր Սահմանադրութիւն մը տալ Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ զաւակներուն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՄԱՏԱՆԻ եւ Խ· Միութեան յարաբերութեանց մասին խօսելով, Խրուշչեւ յայտարարեց թէ իրանեամերիկեան պինուորական զաչնագրին ծրագիրներուն պատճէնը Մոսկուա հասած է արդէն : Մինոլորտը հետզհետէ սկսած է աւելի լարուիլ երկու երկիրներու միջեւ : Միւս կողմէ խորհրդարանական խմբակցու– թեան մը առջեւ խօսք առնելով Շահը յայտարարեց թէ Պարսկաստանի դէմ խորհրդային որեւէ յարձակում նոր Աչխարհամարտի մը պղտնչանը պիտի ըլլայ : Շահը աւելցուց թէ իրանեամերիկեան զաչնագրին պատճէնը պատրաստուած է արդէն եւ ոչինչ արգելք կրնայ ըլլալ որ այս որոշումէն հրաժարին :

ՊԻՏՐՈՒԹի մէջ մեռած է զօրավար Թուֆիկ Սալէմ որ լիբանանեան բանակի նախկին ընդհ· հրամանատարն էր : 55 տարեկան էր եւ վերջերս նչանակուած էր պինուորական կցորդ լիբանանեան առաքելութեանց Եւրոպայի մէջ :

ՆՈՐ ՏԵՀԼի հասած է խորհրդային պատուիրակութիւն մը : Գրած էինք որ– պէս Վորոչիլով իր հիւանդութեան պատճառով չկրցաւ մաս կազմել այս ճամբորդութեան :

ԱՄԵՐԻԿԱՑի մէջ թերթերու տպաքանակը 25 առ հարիւր պակաս է անցեալ տարուան վրայ համաձայն մամուլի տարեգիրքի՝ «Այըր էնտ Փընգ» : 1958ին ընդհանուր տպաքանակը՝ 56 միլիոն 956·717 օրինակ էր՝ օրական : Կը կարծուի թէ այս տարուան կացութիւնը հետեւանք է զործադուլներու եւ գիներ յաւելման : Միւս կողմէ սակայն թերթերը չատցած են եւ ներկայիս Միացեալ Նահանգներու մէջ անգլերէն կամ օտար լեզուով 1493 իրիկուան օրաթերթ կայ, 354 առտուան եւ 584 կիրակի օրուան :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄէն կը հաղորդեն թէ բարդ հարց մը վերջապէս լուծուեցաւ : Ծանօթ է որ վերջերս Իսրայէլի կրօնական եւ աչխարհական իչխանութիւններու միջեւ վէճ մը ծագած էր հետեւեալ հարցին չուրջ :— Ո՞վ Հրեայ է եւ ով Հրեայ չէ : Ներքին գործոց նախարարին եւ կրօնական հարցերու նախարարին միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացած է որուն համաձայն Հրեաները ինքնութեան թուղթ մը պիտի ունենան : Այդ թուղթին վրայ պիտի գրուի թէ մօրը թէ հօրը կրօնքը եւ տպան իր չափահասութեան պիտի լնուի : Ըստ երբայական օրէնքին զաւակը մօրը կրօնքին պիտի հետեւէր :

ՖՐԻՊՈՒՐԻՆ կը հաղորդեն թէ Գերմանիոյ անտեսական նախարար՝ Լուտվիկ Էռհարտ յայտարարած է մամուլին թէ թեկնածու է հանրապետութեան նախագահութեան, աւելցուցած է նաեւ թէ իր համաձայնութիւնը յայտնած էր վարչապետ Ադենաուերի :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպանատան (Մոսկուա) մէջ տեղի ունեցած երկրորդ ընդունելութեան ժամանակ բաւական խառնակութիւններ եղած են : Օտար լրագրողներ սեղաններուն տակը զացած էին որպէս զի կարենան լսել Խրուշչեւի եւ Սէրվին Լոյտի վիճաբանութիւնը : Խրուշչեւ կ'ըսէր Անգլիոյ արտաքին նախարարին .— Դուք, Արտաքին նախարարներդ ձեր չահած դրամին արժանի չէք : Ոչ մէկ հարց չէք լուծեր, ինձի մէկ խնդիր միայն ցոյց տուէք զոր արտաքին նախարարները լուծած ըլլան :

ՎԱՐՁԱՊԵՏ ՏԸՊՐԻ տեսակցութիւն մը ունեցած է կի Մոլէի հետ միջազգային քաղաքականութեան չուրջ :

ՊԵԼՃԻՈՑ աչխատաւորական դաչնակցութեանց եւ զործատէրերուն միջեւ կնքուած համաձայնութեամբ մը հանքագործներու զործադուլը վերջացած կը համարուի : Թէեւ բանուորները ամբողջական գոհացում չեն ստացած բայց կը կարծուի թէ պիտի սկսին աչխատանքի :

ՆԻՒԹԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ

ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԼԵԳԷՈՆԻՆ ՎԻՃՈՒՄԸ [1]

—o—

Արեւելեան Լեգէոնը քանի մը ամիսէն կատարեալ զօրախումբ մը կը ներկայացնէր որեւէ ուրիշ զօրախումբի հետ բաղդատելի :

Այդ արդիւնքէն քաջալերուած, Ժորժ Փիքօ եւ Մարք Սայքս, միշտ աչքի առջեւ ունենալով 1916 Մայիս 16ի դաշինքը, խորհեցան նմանատիպ «Արաբական Լեգէոն » մը կազմել՝ Շէրիֆ Հիւսէյնի զեղխումբերը կանոնաւոր ուժով մը զօրացնելու համար :

Լորա Պալֆուր վաւերացուց այդ ծրագիրը եւ 1917 Յուլիս 26ին այդ ուղղութեամբ որոշում տուաւ : Գործադրութիւնը յանձնուեցաւ, Զօր· Փլէյթընին մասնակցութեամբ, անգլիացի եւ Ֆրանսացի սպաներու : Հնդկաստանէն բերուեցան Թրքական բանակէն 543 արաբ գերիներ, որոնց քառասունը սպայ : Հաստատուեցան Խմայիլիա, վրաններու տակ :

Առաջին օրէն հրամանատարութիւնը հոգեբանական դժուարութեանց եւ կարգ ու կանոնի տեսակէտով դժուարութեան հանդիպեցաւ :

Զօր· Պայուն կացութիւնը քննելէ ետք, 1917 Հոկտեմբեր չորս թուակիր իր տեղեկագիրը կը վերջացնէր ըսելով՝ «Ոչինչ կարելի է սպասել Արաբական Լեգէոնէն» :

Ֆրանսական պատերազմական նախարարութեան կողմէ ղրկուած հարիւրապետ – թարգման Մերսիէ, արաբախօս, արեւելագէտ, հիւպատոս, 1917 Նոյեմբեր 14 թուակիր տեղեկագրով մը կը բացատրէր թէ Արաբները չէին ուզեր կռուիլ Անգլիոյ համար, այլ միայն Շէրիֆին հրամանին տակ : Կը յարէր·— «Կ'երեւայ թէ Արաբական Լեգէոնը պիտի չկրնայ հասնիլ Արեւելեան Լեգէոնի հայկական տարրին համապատասխան եւ կարգապահ կազմակերպութեան աստիճանին» :

Վերջապէս Անգլիա եւ Ֆրանսա յուսահատ հրաժարեցան իրենց ձեռնարկէն եւ 1918 Մարտ 14ին Արաբական Լեգէոնին ձուլման որոշում տուեցաւ : (Պոէմոն ,— Հիճազի աշխարհամարտի մէջ) :

ՓԼԵՄԱՆՍՕ ԵՒ ՊՈԵՄՈՆ·—
ՄԻՆՉԵՒ ՎԱ՞Ղ

1918ի սկիզբը Լեգէոնը պատրաստ էր ճակատ մեկնելու : Գնդապետ Թոմիէօն կառավարութեան առաջարկեց զայն ղրկել Պաղեստին,՝ ուր արդէն Զօր· Ալէնպիի բանակին մէջ կը գտնուէր Ֆրանսական ուժ մը :

Լեգէոնի հրամանատարը երկրորդ առաջարկ մըն ալ ըրաւ, Լեգէոնը փոխադրել Միջագետք, ուրկէ անգլիական բանակին հետ կրնար յառաջանալ դէպի Մեծ Հայք : Բայց Փարիզէն պատասխան տրուեցաւ թէ արդէն առաջին ծրագիրը ընդունուած էր եւ ըստ այնմ կարգադրուած :

Նոյն միջոցին գնդապետ Պոեմոնը Հին Ճակէն Ֆրանսա վերադարձած էր եւ մըտահոգ էր դաշնակիցներուն Միջին Արեւելքի մէջ գործադրած ռազմավարութեան մասին, ըստ իրեն՝ անճար :

Շնորհիւ բարեկամ նախարարի մը, Պոեմոն յաջողեցաւ ունկնդրութեան ընդունիլ Քլեմանսոյի մօտ, 1918 Փետրուար 14ին : Պոեմոն վարչապետին բացատրեց թէ Սուրիան ընդհանուր ճակատին մէկ մասն էր, թէ այդ ռազմաձեւին վրայ բանակները չարժելու աւելի դիւրութիւններ ունէին, թէ այդ հանգամանքէն օգտուելով՝ հարկ էր հոն մասնաւոր ճիգ մը կատարել : Քլեմանսօ, մօտ կէս ժամ լսեց ու զրաւոր յուշագիր մը պահանջեց : Զորս օր ետքը, Փետրուար 18ին, Պոեմոն ներկայացուց իր պատրաստած ծրագիրը : Պոեմոն կը թելադրէր Սուէզ – Փորթ Սայիտի շրջանին մէջ հաւաքել բոլոր զաղութային զինուորական ուժերը, որոնք Ֆրանսայի մէջ անփոխադրելի էին : Պատրաստ կային 12 վաշտ Հնդկաչինի մէջ եւ քառասուն հազար Զինացի՝ Շանկայի մէջ : «Նաեւ Ամերիկայի եւ Միջագետքի հայկական զօրագունդերը» : Բայց ատոր, Պոեմոն կ'առաջարկէր կազմել «անկանոն հրոսախումբեր, որոնք ապստամբութիւն պիտի արծարծէին մինչեւ Վան» : Գնդապետը կը վերջացնէր ընդգծելով·— «Երուսաղէմէն Վան 900 քիլոմեթր կայ» : (Այսինքն նուազ քան Փարիզէն Նիս) :

Քլեմանսօ յուշագիրը չահեկան գտաւ եւ խոստացաւ զայն վաւերացնել տալ յառաջիկայ նախարարական խորհուրդին կողմէ : Սակայն մինչեւ Վան ապստամբութեան մասին հարցուց· «Վստա՞հ էք որ պիտի յաջողիք» : Պոեմոն պատասխանեց թէ այդ փորձը, ինչպէս բոլոր նման փորձերը, վիժելու վտանգէն զերծ չէր : « Կը տեսնէք որ, ըսաւ Քլեմանսօ, արդիւնքի մասին ապահով չէք » :

Երկու օր ետքը, Փետրուար 20ին, Քլեմանսօ նախարարական խորհուրդի սեղանին վրայ կը դնէր Պոեմոնի յուշագիրը, յայտարարելով թէ ինքը համաձայն չէ : Նախարարներէն ոչ մէկը ձայն բարձրացուց եւ ծրագիրը ջուրն ինկաւ :

Քլեմանսօ, կ'եղրակացնէ Պոեմոն, չդանակազնդի (փոռսթաք) վիրահատութիւն կրած էր : Ցայտնի է թէ այդ զեղծին ծորանութիւները մահային կենսաւնակութեան անհրաժեշտ են··· : (Հիճազը Աշխարհամարտի մէջ, էջ 243էն 253) :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԼԵԳԷՈՆԸ
ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Թրքական բանակին 1918 Սեպտեմբերին կրած պարտութենէն եւ խուճապային նահանջէն ետքը, Արեւելեան Լեգէոնը Պէյրութ հաւաքուեցաւ Հոկտեմբերի վերջը եւ սպասեց յարժման նոր հրամանի : Պէյրութ հասած էր նոյնպէս Ժորժ – Փիքօ, 1916ի անգլեւֆրանսական դաշինքին հեղինակներէն մէկը :

Ժորժ – Փիքօ հարցուփորձ ըրաւ Արեւելեան Լեգէոնի հայկական տարրերուն ապագայ գործածութեան մասին : Իրեն բաւարարութիւն տրուեցաւ ծանուցա – ղրով մը, որուն բնագրէն ահաւասիկ քանի մը քաղուածք ·—

« Պատերազմը լրացաւ : Ֆրանսան նոր դեր մը ունի,— ապատադրեալ ժողովուրդները առաջնորդել դէպի ինքնիշխան կառավարութիւն :

« Արեւելեան Լեգէոնի հայկական դունդերը կոչուած են կազմելու ապագայ հայկական բանակին կորիզը : Անոր պիտի միանան եւ իր օրինակին վրայ կազմա – կերպուին Կովկասի եւ Պարսկաստանի հայկական ուժերը :

« Այդ նոր պայմանները կը պահանջեն Արեւելեան Լեգէոնին վերակազմութիւնը :

« Ա·— Արեւելեան Լեգէոնը չի կրնար չարունակել իր գոյութիւնը իբրեւ սուրիա – հայկական բանակ : Սուրիան եւ Հայաստանը տարբեր երկիրներ են : Սուրիացիք եւ Հայերը տարբեր ցեղեր են : Միացեալ անուան տակ գործեցին՝ նոյն լուծը թօթափելու համար : Այդ պատճառն ալ զոյութիւն չունի : Հայոց հայրենասիրական զգացումները կը վիրաւորուին եթէ ծպտեալ անուան տակ զինուորագրուելու հրաւիրուին : Արդէն հայկական մամուլը Արեւելեան Լեգէոնը յիշելէ զադրած է եւ կը գործածէ «Հայկական Լեգէոն» անուանումը : Պէտք է ուրեմն հայկական վաշտեր կազմել նոր պայմանագրերով, լաւ ուսումնասիրուած խմբագրութեամբ :

« Բ·— Բանակի մը արժէքը իր հրամանատարներէն կախում ունի : Պէտք է հայ սպաներ եւ ենթասպաներ պատրաստել, որոնք Թարգմանի պէտք չունենան : Կիլիկիոյ մէջ կարելի է աշակերտ – սպաներու զպրոց մը հիմնել : Ընթացաւարտ – ներուն ընտրանին ղրկել Ֆրանսա զինուորական բարձրագոյն վարժարաններու մէջ կատարելագործուելու համար : Հայկական կազմակերպութիւնները անչուշտ յանձն կ'առնեն կրթաթոշակները :

« Գ·— Ֆրանսայի հրամանատարները մանաւանդ ընտրութեան առարկայ ընել : Անոնց բարոյական ազդեցութիւնը վճռական պիտի ըլլայ» :

Այդ ծանուցագիրը Ժորժ – Փիքոյին յանձնուեցաւ 1918 Դեկտեմբեր 16ին : Ամիս մը ետքը 1919 Յունուար 18ին Արեւելեան Լեգէոնը երկուքի կը բաժնուէր,— Սուրիական եւ Հայկական :

Վ· ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՓԱՔԻՍՏԱՆԸ

Ձօ Ալէքս Մօրիս, Նիւ Եորք Հերըլտի աշխատակիցներէն, յօդուածաշարք մը նուիրած է Փաքիստանի ներկայ կացութեան : Կը ներկայացնեմ գլխաւոր մասերը :

Ամէն չորս ամիս առաջ, պինուրական պետական հարուած մը վերջ տուաւ Փաքիստանի մէջ «ժողովրդապետական» կառավարութեան, որ 11 տարիէ ի վեր կը վարէր երկրին հիւանդկախ անկախութիւնը : Փաքիստան Մերձաւոր Արեւելքի ամէնէն մեծ մահմետական երկիրն է, եւ անդամ՝ Պաղտատի Ուխտին : Արեւմուտքը այնքան ալ լուրջ կարեւորութիւն չընծայեց կատարուած պետական հարուածին, տրուած ըլլալով որ Փաքիստանի արտաքին քաղաքականութիւնը որեւէ փոփոխութեան չէր ենթարկուէր, ու անխախտ կը մնային Արեւմուտքի հետ նախապէս կնքուած դաշինքները : Բայց այս դէպքը չատ կարեւոր հետեւանքներ կրնայ ունենալ ոչ միայն Փաքիստանի ապագային, այլ նաեւ տակաւին կռմէ չբռնած ափրիկեան – ասիական երկիրներու եւ Արեւմուտքի ապագայ փոխ – յարաբերութիւններուն վրայ :

Անկեղծօրէն ընդունելով , որ իրենց երկիրը տակաւին բաւարար հասունութիւն չունէր ժողովրդավարութեան համար, Փաքիստանի բարձրաստիճան զին – ուրականները ձեռք առին իշխանութիւնը եւ ձեռնարկեցին երկիրը քաոսի վերած – ուելու վտանգէն ազատելու գործին : Պաշտպանական վիճակ յայտարարեցին եւ Սահմանադրութիւնը կախակայեցին · բայց ամիս մը չանցած, բանակը հրաժարեցաւ զաղաքներէն հեռանալու եւ քաղաքային սպասարկութիւնները իրենց նախկին վարիչներուն յանձնելու :

Փաքիստանի նախագահը եւ բանակին նախկին պետը, զօրավար Մուհամմէտ Այուպ Խան, որուն պլխաւորութեամբ տեղի ունեցած էր պետական հարուածը, անցեալները կը յայտարարէր ·

« Վերջին եօթը – ութ տարիներուն ընթացքին այն համոզման հասած էի, որ պէպքերու բռնած ընթացքը մեզ անխուսափելի կերպով ներքին քայքայման պիտի առաջնորդէր օր մը» :

Արդարեւ, ինչպէս յայտնի է, Փաքիստան բաղկացած է երկու հոգամասերէ , որոնք հազար մղոն հեռու են իրարմէ եւ բաժնուած՝ Հնդկաստանի մաս կազմող ընդարձակ տարածութեամբ մը : Փաքիստանի բաղկացուցիչ երկու բաժիններուն մէջ լեզուն, սովորութիւնները, անտեսութիւնը եւ ժողովուրդին մտայնութիւնը բոլորովին տարբեր են իրարմէ · զիրենք իրարու կապող միաւորը մահմետական կրօնքն է միայն : Փաքիստան՝ հոգպտրծ երկիր մըն է եւ հակառակ անոր որ իրեն պէտք եղած անուղղէն 90 առ հարիւրը ինքը կ'արտադրէ, բայց եւ այնպէս տարեկան ութսուն միլիոն տոլարի ներածում – ներ ընելու պարտաւոր է, միայն կենսական անհրաժեշտներու մարզին մէջ : Արդիւնաբերութեան մարզին մէջ որեւէ լուրջ հեռանկար չունի, մանաւանդ որ Անգլիացիները, Հնդկաստանի վրայ իրենց տիրապետութեան օրով, այսօրուան Փաքիստանի մէջ արդիւնաբերական կեդրոններ չէին հաստատած : Նախապէս գոյութիւն ունեցող արդիւնաբերական կեդրոններուն 90 առ հարիւրէն աւելին կը գտնուէին այսօրուան Հնդկաստանի սահմաններուն մէջ :

Երբ նախկին անգլիական Հնդկաստանը երկուքի բաժնուելով ծնունդ տուաւ երկու անկախ պետութեանց — Փաքիստան եւ Հնդկաստան — Փաքիստան առաջին օրէն ինքզինքը դտաւ կարեւոր հարցի մը առջեւ· Անգլիացիներուն օրով քաղաքային սպասարկութիւնները կը գտնուէին Հնդիկներու ձեռքը · անկախ Փաքիստանի մէջ այդ Հնդիկները քաղաքականապէս կասկածելի տարր ըլլալով, հանուեցան իրենց պաշտօններէն· զանոնք փոխարինող Փաքիստանցիները ոչ մէկ փորձառութիւն ունէին : Փաքիստանի միակ լաւ կազմակերպուած տարրը՝ բանակն էր, որ Անգլիացիներուն օրով որոշ փորձառութիւն ձեռք ձգած էր : Բանակը, տեսնելով քաղաքային սպասարկութիւններէն ներս գոյութիւն ունեցող անկարողութիւնն ու մանաւանդ՝ անպարկեշտութիւնը (պաշտօնեաները իրենց անձնական քսակը պարպացնելու կ'աշխատէին առաւելա –

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

58·— Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի նիստերին նախագահում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Նրա փոխանորդը կամ տեղակալը :

59·— Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի իրաւասութիւնն ու գործառնութիւնը սահմանւում են յատուկ կանոնագրութեամբ, սոյն Սահմանադրութեան հիմունքներով խմբագրուած եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կողմից հաստատուած :

60·— Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի անդամների թիւն պակասելու դէպքում, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իրաւասու է, Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի հետ խորհրդակցարար լրացնելու նրա կազմը :

61·— Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի պաշտօնն է ·

Ա) Օրինականութեան եւ նպատակայարմարութեան տեսակէտից հսկել եւ վերատուղել Հայաստանեայց Առաքելա – կան Եկեղեցու բոլոր կեդրոնական եւ տեղական մարմինների, հիմնարկութիւնների հաստատութիւնների գործունէութիւնը :

Բ) Քննել եւ որոշում կայացնել բոլոր այն հարցերի մասին, որոնք Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի կը ներկայացուեն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կողմից :

Գ) Հսկել Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցու դաւանական, ծիսական , նուիրապետական աւանդական կարգերի եւ կանոնների անվթար պահպանման վրայ :

Դ) Վերաքննել իրեն ստորադաս ատեանների վճիռների դէմ եղած բողոքները կամ դիմումները եւ որոշում տալ՝ ըստ կարգաց եւ կանոնաց Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու :

Ե) Քննարկել եւ հաստատել թեմական – վանական կանոնագրութիւններ :

Զ) Նախապատրաստել Ազգային – Եկեղեցական ժողովի ներկայացուելիք զեկուցագրերը , շինարարական նախագծեր, հաշուեկշիռներ եւ պիւտճէների նախահաշիւներ :

Է) Քննարկել եւ հաստատել Մայր Աթոռի տարեկան ֆինանսական զործունէութեան կատարման հաշուետուութիւնը եւ պիւտճէի նախահաշիւը :

Ը) Նշանակել Մայր Աթոռի եւ նրան ենթակայ հոգեւոր, վարչական, տնտեսական մարմիններն ու պաշտօնեաները՝ հռչակելով նրանց գործունէութեան վրայ :

Թ) Քննել Մայր Աթոռի տնտեսա – ֆինանսական, շինարարական պայմանագրերը ու վաւերացնել նրանց կնքումը :

Ժ) Հետեւել Ազգային – Եկեղեցական ժողովի որոշումների կենսագործմանը :

ԺԱ) Մշակել Ազգային – Եկեղեցական ժողովի օրակարգը եւ ներկայացնել Վեհափառ Հայրապետին ի հաւանութիւն :

62·— Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի նիստերը վաւերական են, երբ նիստին ներկայ են անդամների կէսից մէկ աւելին :

63·— Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի որեւէ որոշում օրինական է, երբ նրա օգտին տրուում է ընդհանուրի կէսից մէկ աւելի ձայն :

64·— Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի առընթեր գործում է վերատուչիչ յանձնաժողով, ընտրուած Ազգային – Եկեղեցական ժողովից հինգ տարուան համար եւ բաղկացած երեք անդամներից ·

65·— Վերատուչիչ յանձնաժողովը հրսկում է Մայր Աթոռի եւ ներքին թեմերի տնտեսա – ֆինանսական գործունէութեան վրայ եւ պարբերաբար քննարկում է Մայր Աթոռի հաշիւները եւ բոլոր ֆինանսական գործառնութիւնները եւ իր եզրակացութիւններն է ներկայացնում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին եւ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդին :

(6 Շար·)

(1) Պէտք չէ շփոթել այդ Արաբական Լեգէոնը նոյնանուն Լեգէոնին հետ, զոր 25 տարի ետքը Անգլիացի Զօր· Կլըպ փաշան կազմեց Յորդանանի մէջ եւ որ միշտ գոյութիւն ունի :

ԿՅՈՒՆՔԻ

Ֆ. ՀԱՍԱՆ

ԲՐԻՆՔԻ ՓԱՓԵՐ

Իշ.

Մի՛, որքան կուզ, որքան դուք էլ ոչ
Ճշմարտության բարեկամ լինեք, մի՛ տա
Ձեզ իշխանությունը փորձելու ձեր ուժը
Ուրիշ մարդկանց վրա, մանավանդ նրանց,
Որ ձեզ հետ հավասար են կամ ձեզանից
Թույլ։ Մեկ բոլոր ձեր կյանքում, մեկ միայն
Ձեզ տրվում է ուրիշ մարդկանց վրա
Ձեր իշխանությունը փորձելու, մեկ միայն
Ձեզ տրվում է ուրիշ մարդկանց կյանքի
Ու մահվան հետ խաղալու։ Եվ այդ մեկ
Անգամ ձեզ տրվում է, որ ձեր հոգին
Ինքնագոհ լինի ձեր վրա։ Ուրիշ ոչ մի
Առիթ չի լինի ձեզ համար

պաշտօնական պատասխան մը չէ տրուած ամերիկեան կառավարութեան :

ՄԱՔՄԻԼԸՆ.— Ձեր յառաջդիմութեան պագուբիւնը եւ դրակը անհնախընթաց է պատմութեան մէջ :

Առջի իրիկուն Անգլիոյ վարչապետը խօսք առնելով պեսպանատան մէջ իր տըւած ընդունելութեան ընթացքին իր հիացումը յայտնեց խորհրդային անհետական բարգաւաճման համար : Մաք Միլըն ը ասաւ.— Երբ կը մտածեմ աշխարհի ընդհանուր կացութեան վրայ, կը խորհիմ թէ այսօր ալ ունինք հասարակած մեծ չահ մը : Այս չահը խաղաղութիւնն է : Հակառակ բոլոր տարակարծութեանց եւ տրդելքներուն, միանանք խաղաղութեան համար : Խորհրդային ժողովուրդին ապագան լայն հորիզոններ կը բանայ : Տա – փաստաններու ընդմէջէն կը բազմապատկուին աւելաց երկրի մը ճարտարար – ուեստական տուները : Հրաշք մը չէ պըր կը տեսնենք, իրականութիւնն է : Ձեր յառաջդիմութեան արագութիւնը եւ դրակը խոկապէս զարտակարգ են, եւ դրչափ պիտեմ աննախընթաց պատմութեան մէջ» :

Այս ճառին պատասխանելով Խրուշչեւ ըսաւ.— Կը կարծենք որ համաձայնութիւն մը կ'ուզէք : Բոլոր հարցերը կարելի չէ մէկ անգամէն լուծել : Կը դնահատենք ձեր անկեղծութիւնը եւ ձեր երկրին որ մեր ճակատին չահերը կը հատկընաք : Այս մտածելակերպով դիւրին է խելօք լուծումներ գտնել » :

× *երեքշաբթի օր Մաքմիլըն Տուպնա գացած էր, աթոմական կեդրոնը : Անգլիոյ վարչապետը կ'առաջնորդէր Ա. Մի – ութեան մեծագոյն պետութիւններէն մէկը՝ Վլատիմիր Վեքսլեր :*

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կրկնոպլի Հայ Ազգ. Եկեղեց. Միութեան վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Միութեանս հիմնադիր Պ. Գրիգոր Փիրագեանի տխուր մահուան առթիւ, Փիրագեան ընտանիքի եւ պատգաններուն :

×

Տէսինի Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակից Մինաս Մկրտիչեանի, Տէր եւ Տիկին Տիրոյեանի, Տիկ. Խաթուն Մկրտիչեանի դառնադէտ մահուան առթիւ : Փոխան ծաղկեպսակի Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Տիրոյեանի Կապ. Խաչի դպրոցին : Այս առթիւ (Մարսէյլ – լէն) Այրի Տիկին Մարգրիտ Կազինեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան եւ հազար ֆր. ալ «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սկնէ Անթուանի Ս. Թաղէոս եկեղեց. Թաղ. Խորհուրդս չնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Սիրանոյշ Գրիգորեանի մահուան առթիւ, Պ. Յակոբ Փափազեանէ հազար ֆրանք : Ինչպէս նաեւ Համբարձում Սարգիսեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Պաթալեան եւ զաւակները հազար ֆրանք տեղւոյս դպրոցին եւ հազար ֆր. Դպրաց Դասուն :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ
կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻՋԻՆՔԻ ԱՌԹԻՒ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30
PAVILLON DAUPHINE

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 ԻՍԻՒ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զաւարեան Կամբ – ային եւ Հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. կոմիտէի :

Այս կիրակի ժամը երեքին, Արմենան վարժարանը, (2 Բիւ տը լա Տէփանս) :

Կը խօսի ընկերը ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կ'ելլ – պեն Տիկիններ Ե. Գալայճեան, Ժ. Սիւ – թաբեան, Օր. Շահէ Պէնկեան, Դաշնակեան ֆոյրեր եւ ընկեր Մ. Գարակէօզ – եան : Կ'արտասանեն ընկերուհի Ե. Յովհաննիսեան եւ ուրիշներ :

Ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ

Կազմակերպուած Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսէն մինչեւ ուշ աուն, Յոյներու սրահը Բիւ Պոնիֆուա :

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան անակնկալներ :

Առատ կերուխում :

Մուտքը ազատ է :

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու, Արենոյշներու, Արիներու եւ Դայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Փրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպութեանց :

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին :

Centre Marcelin Berthelot
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7
Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր :

Կը ներկայացուի Ֆրանսերէն՝
« ԾԱՒՈՒ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ »
Զաւեշտը եւ հայերէն՝
« ԱՆԶՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ
եւ «ՓՐՕՖԷՍՓՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներու եւ Սկենոյշներու կողմէ :

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», պալէ սկաուտներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ :

Յուցադրութիւն, պիւֆէ :

Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ ՄԷԿ ԺԱՄԸ 15ԷՆ 24

Նախաձեռնութեամբ Պանեէօ – Քաշանի Մուրատ խումբին :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Հայկական եւ կովկասեան պարեր — Երգ, արտասանութիւն

Կը ներկայացուի՝ — *« ՄՈԼՈՐԵԱԼ ՃԱՄԲՈՐԴԸ »*

Նամուած ճոխ պիւֆէ — Եւրոպական պար

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ՏՕՆԷ

ՄԻՍԱՓ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ

Մահուան յիսնամեակը : Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Տրպիւսի սրահին մէջ, 6 Բիւ Տարիւ (Սալ Փլէյէլ) :

Կը նախագահէ Պ. ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ – ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Կ'արտասանեն՝ Արտաշէս Գաբէճեան, Նուրհան Մարգարեան եւ Սարգիս Պօղոսեան : *Կ'երգէ* Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան (*Մեծարենցի քերթուածներէն, երաժշտութիւն՝* Արայ Պարթեւեան) : *Ծախքերու մասնակցութիւն :*

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

4 Մարտ, Զորեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սալ Նոփէնի մէջ :

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Զորրորդ պտոյտ, Հայ գրականութեան պարտէզին մէջ :

ՄԵՐ ՍԻՐՈՑ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԸ :

Տոմսերը՝ 300, 400 եւ 600 ֆր. :

Կը ծախուին դրատուներ.— Հ. Բալուեան, Մ. Պապամեան :

Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ ժամը 9ին եւ կը վերջանայ ժամը 11·15ին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ
ՓԱԿ Է

Մարտ 2էն վերջ դիմել նոր հասցէին՝

Hôtel Majestic
Avenue Kleber (métro Kleber)
(*Մուտք՝*
23, Rue La Perouse
Հեռաձայնի թիւը կը մնայ նոյնը՝
KLE. 22-05

Գրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջերը եւ մարզ չընդունիր :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

Հրաւէր ընդհ. ժողովի եւ կոչ թեկնածութեան

Փարիզի Հայ Ազգ. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ երեքշաբթի, 17 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32, Բիւ տը Թրէվիզ :

Կանոնագրի թիւ 5 յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան : Թեկնածութիւնները պարտին վարչութեան գրասենեակը հասնիլ ամէն ուչը մարտ երկուքին :

Ան այդ փափաքողները պէտք է ընթերնելի կերպով գրեն, տալով իրենց անունը, մականունը եւ հասցէն :

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն դամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԹՈՒՔԱՏԻ Հայր. եւ Բանի Սու Պուայի Մշակ Միութեան հանդէսը՝ Պալագեան Սրբազանի եւ վեց դաւառներու չիլիմի ի նպաստ, 4 Ապրիլ, Շաբաթ գիշեր :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս հինգշաբթի ժամը 21ին ծանօթ հասաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հասաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Բոլորընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, դրպրոցի սրահին մէջ, ժամը 21ին, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՀԱՄԱՀԱՄԲՈՒՐ. Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 7 Պուլ. տ'Աթէն, Պար տը Կլոպ սրահը : Օրակարգ տեղւոյն վրայ : Մասնաճիւղիս բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Ուշադրութիւն սրահը տրամադրուած է մինչեւ ժամը տասնըմէկ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան կողմէ :

Շաբաթ, 28 Փետրուար, երեկոյեան ժամը 21ին, Նորմանուի չքեղ սրահին մէջ :

28 BLD. D'ATHÈNES, MARSEILLE

Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, արտասանութիւն, նուագ :

Անխափէ եւ սիրով կը հրաւիրուին Նոր Սերնդականները եւ համակիրները :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Նախկին Ռազմիկներու եւ Կամաւորներու Միութեան, Ապրիլ 24ին :

SALLE DE LA MUTUALITÉ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԼԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԲՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԼԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ապնուամբ վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ դիշերօթիկ սան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1.— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չքաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարեկիրթ :

2.— Զարգացումը պէտք է համապատասխանէ փրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3.— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յանախող աշակերտնե – րը :

4.— Սան մը որ չկարենայ անցնել տարեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ամէն իրաւունք :

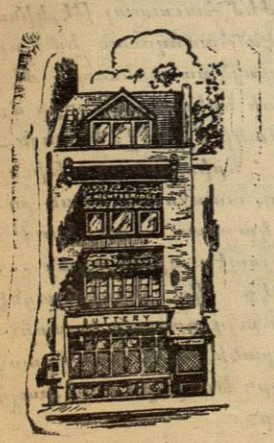
5.— Ընտրութիւնները պիտի կատարուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քննութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթացքին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայականներ :

Գրել Տեսչութեան.—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ԱՆԳԼԻՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ **ՁԱՇԱՐԱՆԸ**

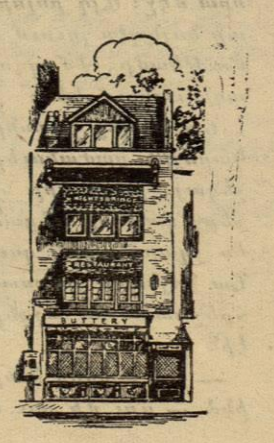
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKի ԿՈՂՔԻՆ)

Knightsbrige Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՕՂԻՆ RAKI DUZEC

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30ԷՆ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ 12

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ՈՒՐԲԱԹ
27
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
VENDREDI
27 FÉVRIER
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8331 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4232

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՐԵԼԻ՞ Է

Արեւելք – Արեւմուտք հակամարտ ճակատներու պատասխանատու վարիչներ – ըստ մինչեւ վերջերս տեսակ ունեցած սերտ չփումները ատոմէ բերած էին այն տպաւորութիւնը՝ թէ ոչ միայն պատմութեան պիտի անցնի Ջիւկերու պատերազմը, որ տարիներով ահ ու սարսափի տակ կը պահէ խաղաղութեան ծարաւի մարդկութիւնը :

Անաստաս Միկոյեանի դէպի Ամերիկա կատարած ճամբորդութիւնը առիթ ըլլալու էր նաեւ աւելցուցած էր «խաղաղ համակեցութեան» յոյսերը :

Իսկ Անկլիոյ վարչապետին ու արտաքին նախարարին Մոսկուա այցելութիւնը նախաքայլ մը կը նկատուէր դէպի նոր, հաշտարար քաղաքականութիւն մը, որ կոչուած պիտի ըլլար ամրապնդելու խաղաղութիւնը :

Սրտաուռչ ճառեր խօսեցան Մոսկուայի մէջ Մաքմիլրն եւ Խրուշչեւ՝ պանծացնելով երկու երկիրներու դէնքի եղբայրակցութիւնը վերջին աշխարհամարտի ընթացքին :

« Անառարկելի է, որ Հիտլերի պարտութենէն եւ ամբողջ ուժով ժողովուրդի հաստատակամութենէն հանդէպ : Տակաւին կը պահենք այդ հերոսական օրերու յիշատակը : Այն ատեն մեր մեծ վարիչներն էին Սթալին եւ Զըրչիլ, որոնց անունները ընդմիշտ կապուած պիտի ըլլան աշխարհի պաշտպանութեան՝ ընդդէմ հիթլերականութեան» :

Անկլիոյ վարչապետը այսպիսի պերճախօս ճառով մը կ'ողջունէր Կրէմլինի ամենազօր պետը, որուն եօթնամեայ հանճարեղ ծրագիրը զոլարանելու համար բառ չէր գտներ :

« Խորհրդային ժողովուրդին ապագան լայն հորիզոններ կը պարզէ : Տափաստաններու մէջէն կը բարձրանան ճարտարարուեստական կեդրոնները աւեհաց երկրի մը : Հրաշք մը չէ ասիկա, այլ իմաստութիւն : Ձեր յառաջդիմութիւնն ներքը իրապէս արտակարգ են իրենց արագութեամբ եւ որակով եւ աննախընթաց՝ պատմութեան մէջ, որքան դիտեմ » :

Մաքմիլլանի ա'յքան խանդավառ խօսքերուն Խրուշչեւ պատասխանեց իրրեւ զործի մարդ՝ հասկցնելով Անկլիոյ վարչապետին թէ Մոսկուա եկած է համագործակցութիւն մը զոյացնելու համար : Ու առաջարկեց Մեծն Բրիտանիոյ հետ կնքել ոչ-յարձակողական դաշնագիր մը 20, 50 կամ աւելի տարուան համար :

Ու մինչ կը յուսացուէր, որ սառոյցները սկսած են հալիլ եւ մթնոլորտը կը պայծառանայ հեղհեղուկ, յանկարծ նոր ռումբ մը պայթեցուց Խրուշչեւ՝ ռազմաշունչ ճառով մը : Ու պաղ ջուր լեցուց բոլորին, ամէնէն առաջ Մաքմիլլանի վրայ :

Կրէմլինի մենատէրը առանց սպասելու Անկլիացիներու հետ սկսուած բանակցութեանց վախճանին՝ զոյնը դուրս տուաւ : Իր նոր ճառով եկաւ անդամ մը եւս հաստատելու թէ պաղ պատերազմը պիտի չարունակուի ասկէ վերջ ալ : Թէ հակառակ խաղաղ համակեցութեան մասին իր կրկնակի հաւաստիացումներուն՝ անկախ բերէ է, որ զաղափարախօսական հակոտնեայ սկզբունքներով կառավարուող երկու աշխարհներ կարենան միասին ապրիլ :

Խրուշչեւ ո'չ մէկ դիջում կ'ուզէ ընել Պերլինի եւ Գերմանիոյ խնդրին մէջ : « Համակեցութեան» փորձը աշխարհի այս կէտին վրայ կ', որ փորձուեցաւ : Ու տեսնուեցաւ որ հնարաւոր չէը :

Արեւմտեան ճակատը փետրուար 16ի իր պատասխանով միանգամ ընդ միշտ հասկցուցած էր Մոսկուայի՝ թէ պիտի չընկրկի երբեք սպառնալիքներու առջեւ :

Խրուշչեւի նոր «ելոյթ»ը չէ, որ պիտի ջումներու պիտի մղէ դաշնակիցները :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼՈՎ՝

"ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ԹԻԶ ՄԸ ՀՈՂ ՊԻՏԻ ՉՋԻՋԻ..."

ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ԱՅՋՐՆՀԱՈՒՐԸ

Նախագահ Այզընհաուըր մամուլի առաւելս մը տուաւ՝ վճռապէս պատասխանելով Խրուշչեւի :

Նախագահը ճշդեց թէ Միացեալ Նահանգներու եւ Դաշնակիցներուն դիրքը պայծառ է.— Արեւմուտքը թիզ մը հող պիտի չզիջի՝ իր իրաւունքներուն պաշտպանութեան կամ պարտականութեանց կատարման մէջ. այս կէտին վրայ՝ ոչ մէկ վիճաբանութիւն : Պատերազմի առաջին քայլը ուրիշները պիտի առնեն եւ ոչ թէ մենք :

Ինչպէս անցեալին՝ այնպէս ալ հիմա, Միացեալ Նահանգները Պերլինը պիտի պաշտպանեն, բաւ ան, աւելցնելով թէ Խ. Միութեան հետ ժողով մը դումարելու պարագան «անկարելի բան մը չէ » :

Այզընհաուըր մանրամասնութիւններ չտուաւ, բայց յայտարարեց թէ Պերլինի պաշտպանութեան ծրագիրը պատրաստուած է պաշնակիցներու կողմէ. այդ ծրագիրը պիտի չհրապարակուի :

Եղրակացնելով, Նախագահը բաւ թէ Արեւմուտքը վճռական է իր որոշումին բուն մէջ :

Գալով Խրուշչեւի առաջարկած մեծերու ժողովին՝ Այզընհաուըր անդրադարձի նկատեց պայն, յայտարարելով թէ նման ժողով մը մեծ սխալ մը պիտի ըլլայ՝ յանպատրաստից դումարուելով : Նախապէս յաջողութեան լուրջ ապահովութիւն մը պէտք է ունենալ : Ցիշեց Ժընեւը՝ ուր, 1955ին ծնած յոյսերը ի դերեւ ելան յետագային :

Հարցապնդուելով ոչ – յարձակողական դաշինքի մը հաւանականութենէն չուրջ, Նախագահ Այզընհաուըր ըսաւ թէ Միացեալ Նահանգները չեն հաւատար նման դաշինքի մը անհրաժեշտութեան, նկատելով որ ՄԱԿի բոլոր անդամները խոստացած եւ ստորագրած են արդէն ոչ յարձակողական համաձայնագիր մը :

Այսուհանդերձ, նման դաշնագիր մը օգտակար կրնայ ըլլալ՝ եթէ փոխադարձ վստահութեան մթնոլորտ մը ստեղծուի :

Միւս կողմէ, կարող մը չրջանակներ կը մտածեն թէ Մոսկուա վերջնապէս չէ մերժած տակաւին արեւմտեան առաջարկը : Այս կարծիքը կը տիրէ մանաւանդ Լոնտոնի մէջ, ուր վարչապետ Մաքմիլլանի եւ Արտաքին նախարար Լոյտի բացակայութեան՝ պաշտօնական չրջանակները որեւէ յայտարարութիւն ընելէ կը խուսափին :

× *Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարար Տըլլըսի առողջական վիճակը սկսած է բարելաւուիլ. բժշկական խորհրդները դոհացուցիչ արդիւնք տուին, յայտարարեց ամերիկացի դիւանագէտին վրայ հսկող պատասխանատու բժշկապետը : Տըլլըս 71 տարեկան է եւ Նախագահ Այզընհաուըր յարդ չէ մտածած անոր պաշտօնը ուրիշի մը յանձնելու մասին :*

× *Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլլըն Մոսկուայէն քառասուն քիլոմեթր անդին դտնուող տաչայի մը մէջ խօսակցութիւն մը ունեցաւ Խրուշչեւի հետ : Կը կարծուի թէ Մաքմիլլըն խօսած է խորհրդային Վարչապետին արտասանած ճառին ժխտական բնոյթին մասին :*

Մոսկուայի անգլիացի ներկայացուցիչները լրագրողներէ հարցապնդուելով յայտարարեցին թէ «երէկ, ճաշի ընթացքին, մթնոլորտը ցուրտ էր, հանդարտ եւ խիստ » :

Անգլիական չրջանակներու կարծիքով Մաքմիլլըն ընթացք պիտի չտայ ոչ – յարձակողական դաշինք մը կնքելու խորհրդային առաջարկին : Որովհետեւ Լոնտոն նման քայլ մը պիտի առնէ այն ատեն միայն՝ երբ երկու ճակատները համաձայնին :

Մաքմիլլըն հարբուխ եղած է Խ. Միութեան մէջ եւ դեսպանատան ընդունելութեան ընթացքին հարկ եղած է զայն խըմել : Այս առիթով կը յիշուի թէ 1938ին, դարձեալ Անգլիացի վարչապետ մը՝ Չեմպըրլէյն, Միւնիխի մէջ երբ Հիթլերի հետ համաձայնագիր մը ստորագրեց՝ ... հիւանդ էր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԸՆԱՈՒՐԸ Զորեքշաբթի օր Փարիզ կուգայ Զօր· Տը Կոլի առաջարկին վրայ : Լաւատեղեակ չրջանակները կը կարծեն թէ խօսակցութեան գլխաւոր նիւթը պիտի ըլլայ Խրուշչեւի դիրքը գերմանական հարցին նկատմամբ, ինչպէս նաեւ Մաքմիլլանի տպաւորութեանց չուրջ Խ· Միութենէն : Ծանօթ է որ Անգլիոյ վարչապետը իր կարգին Ֆոնէն եւ Փարիզէն պիտի անցնի յառաջիկայ չաբաթ :

ԱՐԵՒԵԼեԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ կը չարունակեն պայքարիլ Կի Մոլէի դէմ : Այս առթիւ ընկերվարական կուսակցութեան օրգանը՝ «Փոփիւլէր» չորս սիւնակով կը պատասխանէ Պերլինըր Ցայթունկի եւ Կի Մոլէ ալ խմբագրականի մը մէջ կ'ըսէ թէ «գերմանական համաձայնավար թերթին դրպարտութիւնները Թուրկիկի ձեւով ալ Սպ· Ժողովին մէջ բաժնուած են եւ որ երկու ամիսէ — առարկան է ամէնէն ծանրակչիռ եւ նախատական ամբաստանութեան զոր մարդ մը կրնայ հանդուրժել » :

Գերմանական թերթը կը պնդէ թէ կերվարական պարագլուխը կեսթափոյի հետ գործակցած է, իսկ Նասր Դեկտեմբեր 23ին բաւ որ «փաստաթուղթեր » կան որ կ'ապացուցանեն թէ 1942ին եւ 1943ին Մոլէ Հիթլերի լրտեսն էր :

ՔԱՄՐՈՒՆԸ անկախ պիտի դառնայ 1960 Յունուար մէկին յայտարարեց պետական նախարար՝ Լուի Ժաքինօ : Ֆրանսա դիմում պիտի կատարէ նաեւ որ Քամրունի մաս կազմէ Մ· Ա· Կ·ին :

ՏԱԿ ՀԱՄԸՐՇՈՒԼՏ, ՄԱԿի ընդհ· քարտուղարը Մարտ 24ին ճամբորդութիւն մը պիտի կատարէ Հարաւ – արեւելեան Ասիոյ լինը երկիրներուն մէջ : Պիտի այցելէ նաեւ Խ· Միութիւնը :

ՀԱՐԻՒՐ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԸՀԻՆԳ հոգի ձերբակալուած են Չեխոսլովաքիոյ մէջ : Նոյն ատեն խուզարկութիւններ կատարուած են եւ կ'ըսուի թէ ոստիկանութիւնը նոյնիսկ չորս թեթեւ օդանաւեր դտած է :

ՎԵՆԻԶԵԼՈՍ որ յունական ընդդիմադրութիւնը կը ներկայացնէ խստօրէն քննադատեց Կիպրոսի համաձայնագիրը զայն «անընդունելի» դտնելով : Խորհրդարանի ժողովի ընթացքին երկու բանաձեւեր քուէարկուեցան Գարամանլիսի դահլիճին դէմ :

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ԳՐԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ

Սփիւռքի մէջ գրական տարին՝ բազմամբ 1957ի, եղաւ նուազ բեղուն:

Հակառակ անոր որ տպագրական մեքենան չարունակեց դարձեալ գործել, այսուհանդերձ քազաքական կարգ մը անցքեր, առանձնապէս Լիբանանի մէջ պատահած ներքին կռիւները, դարձան պատճառ, որ մասամբ կաղայ հայերէն գիրքերու եւ հանդէսներու հրատարակութիւնը:

Այսպէս, ամիսներէ ի վեր չենք տեսած Պէյրութի ձեմարանի աւարտականներու ամսագիրը՝ «Ակօս» եւ աշակերտներու օրկանը՝ «Զահակիր» ամսաթերթը: Ընդհատուած է հրատարակութիւնը «Նայիրի»ի, որուն խմբագիրը Հայաստանէն վերադառնալէ վերջ որոշած էր լոյս ընծայել հարիւր մեծադիր էջնոց բացառիկ մը: Ընդհատուած է նմանապէս Սեդայի «Երիտասարդ Հայուհի» ամսագրին հրատարակութիւնը:

Ստացած չունինք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պաշտօնաթերթ «Հասկ»ը եւ Անթիլիասի սաներու հրատարակութիւնը՝ «Գլաձոր»ը (*):

Նոր ստացանք «Բժիշկ» ամսագիրը եւ Ս. Վրացեանի «Հայաստանի Հանրապետութիւնը»՝ սպառած մեծարժէք գործին երկրորդ տպագրութիւնը, յաւելումներով:

Համազգայինի տպարանէն լոյս տեսաւ Ճորճ Մարտիկեանի «Երգն Ամերիկայի»:

Քանի մը ամիսով պիտի յապաղի հրատարակութիւնը Կարօ Գէորգեանի «Ամէնուն Տարեգիրքը»ին 1959 տարին:

Ցմոռնանք, որ Լիբանանը ներկայիս մէկն է հայ գաղթաշխարհի գրական կեդրոններէն, ուր հաւաքուած երիտասարդ գրողներու փաղանգ մը պիտի տար անչուշտ բան մը աւելի, եթէ յանկարծ չվրդովէր ընթացքի քազաքական ներքին անդորրութիւնը որ դարձաւ պատճառ գրական թափին առկախման:

Եւ որովհետեւ մեզի չէ հասած 1958ին ընթացքի մէջ լոյս տեսած ոչ մէկ հատոր, տարբեր ուղղութեամբ պիտի չկրնանք ծանրանալ — անդամ գոյութիւն ունեցած պարագային ալ՝ — տպագրուած գործերու վրայ:

Իրրեւ 1958ի ստեղծագործութիւն՝ նոր րութիւններ չունինք նաեւ Եգիպտոսէն, ուր սակայն մամուլը, յատկապէս «Ցուսաբեր»ի հրատարակչականը, չարունակեց աւելիով տալ հատորներ մեր բազմութիւններուն:

Շնորհիւ մեր օրկանին նախաձեռնութեամբ նախկինին պէս չարունակուեցաւ կարգ մը ընտիր հատորներու վերհրատարակութիւնը:

Ներկայ տարեշրջանին էր որ «Ցուսաբեր» տուաւ Յակիկ Դաշտենցի ծանօթ «Խոզեան», մեծադիր 482 էջնոց արժէքաւոր հատոր մը: Վերհրատարակեց Ս. Թեհլիրեանի «Վերյիշումները», ուր տը-

(*) ԽՄԲ.— Յիշատակուած հրատարակութիւնները վերսկսած են արդէն:

Հեռաւոր Իրանէն ունեցանք «Նոր Էջ»ի 10րդ հատորը:

Տուաւ հատորով մը,— Օրեր եւ ժամեր — Փարիզի մէջ լոյս տեսաւ Շաւարշ Միսաքեանի հրապարակագրական, գրական, բանասիրական եւ քննարական վաստակին մէկ մասը:

Շրջանին մէջ (Ֆրանսա) հայ մամուլը նախկինին պէս չարունակեց բերել իր նպաստը մեր գրականութեան:

Լրագրութեան ծանրութեան կեդրոնը կը մնայ «Յառաջ», որուն չուրջ հաւաքուած են Շ. Միսաքեանի հին ու նոր աշխատակիցներուն մեծ մասը:

Շաւարշ Նարդունի չարունակեց հին եռանդով հրատարակել իր «Հայ – Բոյժ»ը, համեմելով զայն դիտականին զուգահեռ բանասիրական ուշագրաւ գրութիւններով: «Հայ – Բոյժ»ի խմբագիրը բերաւ իր աշխատակցութիւնը միանգամայն «Յառաջ»ի եւ «Ցուսաբեր»ի:

Զ. Որբունի տասնըհինգ պատմուածքներով տուաւ իր նոր հատորը — «Անձրեւոտ Օրեր»: Ան ունի մշակուած լեզու, պատմելու հաճելի ձեւ. կը մնայ սակայն կառչած, որոշ զգալափարանութեան մը, ատիկա զգալի է առանձնապէս իր «Երեւանցիին Լացը» կտորին մէջ:

Կ. Մեհեան «Ապագայնացման Վտանգը» անուն գրքոյկով բերաւ իր մասնակցութիւնը տարեշրջանի գրական ճիգերուն: Անձնական ծանոթութիւններ եւ տպաւորութիւններ կը կազմեն առանցքը այս գործին:

Գրեթէ նոյն մեր օրկանը՝ «Ասպարէզ», իր հիմնադրութեան չափանիշի առիթով ծրագրած է պատկերազարդ գրական բացառիկ մը հրատարակել: Գործը պիտի կրէր 1958 Թուականը, կ'ենթադրենք, որ ջանքեր պիտի չխնայուին հետաքրքրական դարձնելու համար նախաձեռնութիւնը, որ արժանի է քաջալերանքի:

Շրջանի հակադաշնակցական մամուլը նախկինին պէս 1958ին եւս չարունակեց խորացնել հատուածական պայքարը, ու չփոթել գրականութիւնը փողոցին հետ:

«Հայաստանի Կոչնակ», որ զաղջ քազաքականութեան դրօշակիրն է եղած միշտ, չարունակեց քալել իր գծած ուղիէն, մասամբ բարձր բռնած հրապարակագրութեան դրօշը:

«Պայքար» տուաւ տարեկան իր հատասքածոն, ուր բարեբախտաբար չեն երեւիր իր առօրեայ մեղքերը, ընդհակառակն ճիգ մը կայ ազմուկէն վեր մնալու:

Հարաւային Ամերիկայի շրջանին մէջ մամուլը նոյնպէս կը թաւալի:

«Ամերիա» կը մնայ գրական ճիգերու ծանրութեան կեդրոնը:

Ներկայ տարեշրջանին լոյս տեսաւ Գ. Գլխունիի մէկ գրքոյկը, «Ժանգոտած Օղակներ»:

Նոր լոյս տեսաւ Արմէն Սեւանի «Երգեր Բանտէն» խորագրով տուաւր մէկ գործը, որ կը կրէ 1959 Թուականը:

Դադրած կը թուի Համալսարանական – ներու օրկան «Կամաւոր»: Անորոշ ժամանակով կը չարունակէ դարձեալ լոյս տեսնել Արմենիա երեք. Միութեան պաշտօնաթերթը «Կամք». Հ. Ա. Եկեղեց. պաշտօնաթերթը «Հայ Կեդրոն» ու Հ. Մ. Է. Մ.ի ամսագիրը՝ «Նաւասարդ» կը քալեն նախկին ուղիով:

Վենետիկի մէջ «Բազմավէպ», Վիէն – նայի մէջ՝ «Հանդէս Ամսօրեայ» Երուսաղէմի մէջ՝ «Սիոն», կը չարունակեն զբրական եւ բանասիրական իրենց ուսում – նասիրութիւններով ուժ տալով մեր մշակոյթին:

Գրական տարին հատորներու կամ ամսագրերու մէջ ամփոփուած չէ միայն: Հեռաւոր Իրանէն սկսած մինչեւ Իրաք, Սուրիա, Լիբանան, Եգիպտոս, Յունաստան, Ֆրանսա եւ գոյզ Ամերիկաները, առանց մոռնալու Պոլիսը, մեր թերթերը նախկինին պէս չարունակեցին բերել իրենց նպաստը մեր գրականութեան:

Յորենին հետ որմն ալ խառնուեցաւ ամէն տեղ, ինչպէս գիրքերու նմանապէս օրաթերթերու հունձքին, բայց վերելքի ճիգը բնաւ չդաւաճանեց հայ մտքին:

Ան չարունակեց դարձեալ ճառագայթել, հակառակ չատ մը աննպաստ պայմաններու եւ հակառակ, մանաւանդ, մեր բազմութիւններու մէկ մասին հայ գրականութեան հանդէպ ցոյց տուած մեղացեր գրականութեան:

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԻՒԲԷՆՊԷՐԿԷՆ ԱՌԱՋ

Կիւբէնպէրկ է որ «հնարած» է տպագրութիւնը: Այսպէս պիտենք ընդհանրապէս: Սակայն բանգէտ Զինասեան մը պիտի ըսէր մեզի թէ տպագրութիւնը, չարժուն տառերու միջոցաւ, գոյութիւն ունէր իր երկրին մէջ, Կիւբէնպէրկի «գիւտ»էն դարե՞ր առաջ:

Եւրոպայի եւ Մայր. Արեւելքի միջեւ հաղորդակցութիւններ գոյութիւն չունէին այնքան տաեն՝ որ, Միջին դարուն, հեռաւոր Ասիոյ այդ երկիրներուն վրայ կ'իշխէր Ճինկիզխանի հիմնած Մոնկոլեան տիրապետութիւնը՝ մինչեւ Զինաստան: Այս կայսրութեան կործանումէն վերջն է որ՝ 14րդ դարուն, հաղորդակցութեան միջոցներ ստեղծուեցան, որոնք թոյլատրեցին, ի մէջ այլոց, անուանի ուղեւոր Մարկօ Փոլոյի ճամբորդութիւնը վէնետիկէն Փէքին:

Մայր. Արեւելքը, Քրիստոսի թուականէն առաջ իսկ, Ագեքսանդր Մեծի օրերուն, իր հմայքը ունէր եւ իրեն կը քաշէր Արեւմուտքի ժողովուրդները: Ինչպէս Մեծ Մակեդոնացին, Հելլէնները եւ Հռոմէացիք ալ փորձած էին կանոնաւոր հաղորդակցութիւն եւ առեւտրական յարաբերութիւններ մշակել Մայր. Արեւելքի եւ ի մասնաւորի Զինաստանի հետ, որուն քազաքակրթութեան համբաւը տարածուած էր արդէն Եւրոպա: Այս բանը կարելի եղաւ՝ երբ Մոնկոլեան տիրապետութիւնը դադրեցաւ Զինաստանի վրայ եւ անոր յաջորդեց Մինկերու չինական արքայատոհմը, 1350 Թուականին:

Մոնկոլեան տիրապետութիւնը, սակայն, կար ու կը մնար Պայքալ լճի սահմաններէն սկսեալ, հիւսիսային Հնդկաստան, մինչեւ Կասպից Ծովուն եզերքը:

Այդ օրերուն է որ Մարկօ Փոլօ կը կատարէր իր երկար ճամբորդութիւնը եւ պատմելով կը պատմէր իր տեսածները, Վենետիկէն դէպի Փէքին իր ճամբուն վրայ: Այդ օրերուն էր, նմանապէս, որ Վատիկանի եւ Մոնկոլեան կայսրութեան միջեւ դեսպաններ կը փոխանակուէին եւ Պապը Մեծ – Խանէն կը ստանար երեք պատուամագիրներ, որոնք անատարակոյս տպագրուած Թուղթեր էին:

Մին կը կրէ 11 Նոյեմբեր 1246 Թուականը, եւ ստորագրուած է Կիւյիւկ Խանի կողմէ եւ ուղղուած Իննովկենտիոս Դ. Պապին, ձեռամբ Ժան տու Փլան տը Քարփէն փրանցիսքան կրօնաւորին:

էր անտարբերութեան:

Մաղթենք, որ 1959ը ըլլայ գրական համուտա ստեղծագործութիւններով լի տարի մը, ու հայ միտքը չարունակէ ամէն մարդի վրայ, արձանագրել նոր յաղթանակ,

ՎԱՐԴԱՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

(«Արմենիա», Յունուար)

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

66.— Եպիսկոպոսական ժողովի անդամներն են հանդիսանում՝

Ա) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

Բ) Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը:

Գ) Ս. Երուսաղէմի եւ Կոստանդնուպոլսի պատրիարքները:

Դ) Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու բոլոր եպիսկոպոսները:

67.— Եպիսկոպոսական ժողովը խորհրդակցական բնոյթ ունի, գումարուում է Ս. Էջմիածնում եւ ըստ հարկի այլ վայրերում, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրաւէրով եւ նախաձեռնութեամբ, Ազգային – Եկեղեցական ժողովի դումարման առնչութեամբ կամ նրանցից անկախ:

68.— Եպիսկոպոսական ժողովը քննութեան է առնում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի առաջարկութեամբ առաջնահերթ կարեւոր հարցեր, զբաղւում է Հայ Եկեղեցու բարեկարգութեան եւ կազմակերպութեան վերաբերեալ հարցերով:

69.— Եպիսկոպոսական ժողովը քննարկում եւ եղրակացնում է նուիրապետական Աթոռների միջեւ ստեղծուած հողեւոր իրաւասութիւնների վերաբերեալ հարցերը, ինչպէս նաեւ միջեկեղեցական եւ միջյարանուանական յարաբերութիւնների վերաբերեալ բացառիկ հարցեր:

70.— Եպիսկոպոսական ժողովի որոշումները նուիրագործւում են Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի եւ կամ Ազգային – Եկեղեցական ժողովի վճռով:

ԳԼՈՒԽ Է.

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

71.— Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը Մայրավանքն է բոլոր հայ վանքերի եւ ունի իր միաբանութիւնը, որի գլուխն է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

72.— Մայր Աթոռի միաբանութիւնը կազմակերպւում եւ գործում է Ս. Էջմիածնում որպէս վանական միաբանական համայնք եւ կուսակրօնների հողեւոր ուխտ:

73.— Մայր Աթոռի միաբանութիւնը ղեկավարւում է Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի կողմից սահմանուած եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսից վաւերացուած Միաբանական ներքին կանոնագրութեամբ:

74.— Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի միաբան են համարւում բոլոր այն հոգեւորականները՝ սարկաւագ, վարդապետ, եպիսկոպոս, որոնք իրենց ձեռնադրութիւնը ստացել են Մայր Աթոռում:

75.— Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի բուն միաբանութիւնը, սակայն կազմւում է այն հոգեւորականներից, որոնք ապրում եւ ծառայում են Մայր Աթոռում:

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆՈՒԻՐԱԳԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՄՆԱՒՈՐ ԱԹՈՌՆԵՐ

Ա.— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւն

76.— Մեծի Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Աթոռը անբաժանելի մասն է Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու նուիրապետութեան եւ ի հողեւորս ենթակայ է Ամենայն Հայոց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, սիրոյ եւ միութեան ոգով:

77.— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Աթոռը հանդիսանում է նուիրապետական մասնաւոր Աթոռ իր իրաւասութեան սահմաններով, որոնք տարածւում են իր թեմերի եկեղեցական, կազմակերպչական, վարչական եւ մատակարարման մարմինների վրայ:

(7 Շար.)

ԿՅՈՒՍԻՆ

Ա. ՀԱՍԱՆ

ԲՈՒԿՎԻ ՓԱՓԵԼ

Իմ ասելիքները ոչինչ են կորստեան եւ ոչնչութեան մատնուելու համար, որովհետեւ ես գիտեմ, որ ցանկացած ընթերցող, թէկուզ ամենաանտաղանդաւորը, ինձնից աւելի լաւ կարող է գրել այն, ինչ ես կ՚ուզեմ ասել, եւ ինչ ես չեմ կարողանում գրել, որովհետեւ ինձ թւում է, թէ ամէն ինչ արդէն ասուած է, եւ ես ոչ մի նոր բան չունեմ ասելու։ Ես միայն կարող եմ ասել, որ ես ինչ-որ բան զգում եմ, եւ որ այդ զգացողութիւնը ինձ համար շատ հետաքրքրական է։ Ես չեմ կարող ասել, թէ ինչու եմ ես այդ զգում, եւ ինչու ոչ ոք չի կարող ասել, թէ ինչու է ինքը այդ զգում։ Ես միայն գիտեմ, որ ես այդ զգում եմ, եւ որ այդ զգացողութիւնը ինձ համար շատ հետաքրքրական է։

Ես ուզում եմ ասել, որ ես ինչ-որ բան զգում եմ, եւ որ այդ զգացողութիւնը ինձ համար շատ հետաքրքրական է։ Ես ուզում եմ ասել, որ ես ինչ-որ բան զգում եմ, եւ որ այդ զգացողութիւնը ինձ համար շատ հետաքրքրական է։

Ես ուզում եմ ասել, որ ես ինչ-որ բան զգում եմ, եւ որ այդ զգացողութիւնը ինձ համար շատ հետաքրքրական է։

×

Ես ուզում եմ ասել, որ ես ինչ-որ բան զգում եմ, եւ որ այդ զգացողութիւնը ինձ համար շատ հետաքրքրական է։ Ես ուզում եմ ասել, որ ես ինչ-որ բան զգում եմ, եւ որ այդ զգացողութիւնը ինձ համար շատ հետաքրքրական է։

Պելժիոյի ածխահանքերու գործադուլը վերջացաւ Հինգշաբթի :

Թոքիոյի մէջ 320·000 աշխատաւորներ գործադուլի մէջ են :

Լիբանանի մէջ Ֆրանսացի հնախօսի մը երեք հազար տարուան բառարան մը գտած է : Բառարանը իմաստական, բարեկրօնական, ուռական եւ ուքարական լեզուներով գրուած է :

Շուիս, Նորվեկիա եւ Դանիա միասնարար հրաւիրեցին Խրուշչեւը որ այս տարի Սկանտինաւեա այցելէ :

Մոսկուայի հասաւ իրաքեան առեւտրական պատուիրակութիւն մը, պլիսաւորութեամբ առողջապահական նախարար՝ Մահդի Շաուֆի : Կը նախատեսուի տնտեսական եւ թեքնիք գործակցութեան համաձայնագրի մը ստորագրութիւնը երկու պետութեանց միջեւ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Փետրուար 25) .— Ջոյլ ոսկի 566·000, նափոլէոն 3630, դուբ. 3600, անգլ. 4780, քսան տոլարնոց 18·720, թղթադրամ (զուգահեռական չուկայ) սթերլին 1400, տոլար 494, դուբց. 115·75, պելժ. 9·65, լիր 0·79 :

Այրի Տիկին Մարիամ Տօղիկեան (Նիւ Եորք), Այրի Տիկին Վարդանուշ Տօղիկեան եւ զաւակը Յակոբ (Կրընոպլը), Այրի Տիկին Պարսամեան եւ իր աղջիկն ու փեսան, Տէր եւ Տիկին Սէօհպէթեան եւ իրենց աղջիկը, Տէմիճեան ընտանիքը խոր կսկիծով կը ծանուցանեն զառնաղէտ մահը՝

ԵՆՈՎՔ ՏՕՂԻԿԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ 1959, Փետրուար 18ին :

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Փետրուար 19ին Կրընոպլի աւետարանական եկեղեցւոյ մէջ եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն Ռոք գերեզմանատունը :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Շաւիլի Արզութեան խումբի ընկերները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Յակոբ Արէլեանի եւ իր ընտանեկան պարագաներուն իրենց մօր Այրի Տիկին Թագուհի Աբէլեանի ցաւալի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հինգ հազար ֆրանք կը նուիրեն Փարիզի Մշակոյթի Տան :

×

Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Լիզոա Արէլեանի, իր կեսրոջ Այրի Տիկին Թագուհի Արէլեանի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի եկեղեցւոյ կղզ. կրթ. Յանձնաժողովը չնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները .—

Այրի Տիկին Օհանեան հինգ հազար ֆր. կիրակնօրեայ վարժարանին :

×

Պ. Սիմոն Հէպոյեան, Մխիթար Ա. Լեքսանեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆրանք :

Պ. Պ. Մինաս Գրիգորեան եւ Գարագոշեան հազարական ֆրանք :

Պ. Վահրամ Ոսկանեան Գ. Ղազէրեանի մահուան առթիւ հազար ֆրանք :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Պ. Գէորգ Պապըճեան երկու օրինակ Ա. Պարթեւեանի ալբէրէն կը նուիրէ եւ բեւանի երաժշտական մատենադարանին, եւ երկու օրինակ Փարիզի Հանդստեան Տուներուն :

ԳԻՐՔ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պ. Գ. Սահակեան (Պրիւքսէլ) 15 օրինակ «Արծիւները Անապատին մէջ», 5 օրինակ Բարեկամներու, տասը օրինակ Հայ վարժարաններու :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Նախկին Ռազմիկներու եւ կամաւորներու Միութեան, Ապրիլ 24ին :

SALLE DE LA MUTUALITÉ

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զաւարեան Կոմիտէի եւ Հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. կոմիտէի :

Այս կիրակի ժամը երեքին, Սրբոյ Սահակ վարժարանը, (2 Բիս տը լա Տէֆանս) :

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կ'ելոյթ կ'ունենան Տիկիններ Շ. Գալայճեան, Ժ. Սիրաքեան, Օր. Շահէ Պէնկեան, Դաշնակեան եղբայրներ եւ ընկեր Մ. Գարագէօզեան : Կ'արտասանեն ընկերուհի Շ. Յովհաննիսեան եւ ուրիշներ :

Ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԶՈՑՔ

Կազմակերպուած Լիոնի «Վարանդեան» Կոմիտէի կողմէ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌՔԻՒ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսէն մինչեւ ուշ առեն, Յոյներու սրահը Բիւ Պոնիֆուա :

Գեղարուեստական բաժին եւ պանդան անակնկալները :

Առատ կերուխում :

Մուտքը ազատ է :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտութեան կողմէ :
Ապրիլ 3, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին
Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՂՆՈՒՄԱԾՔ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ աղնումածք վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջանէն սկսեալ հինգ պիէրօթիկ սան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չհաւատ ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարեկիրթ :

2·— Զարգացումը պէտք է համապատասխանէ ֆրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտներ :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տարեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ամէն իրաւունք :

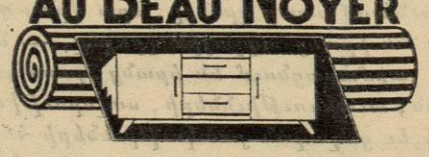
5·— Ընտրութիւնները պիտի կատարուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քննութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթացքին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայականներ :

Գրել Տեսչութեան .—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆԶՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ
185, BD. J. JAURÈS
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու, Արենոյշներու, Արիներ ու եւ Գայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպութեանց :

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին :

Centre Marcelin Berthelot
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7
Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր :

Կը ներկայացուի ֆրանսերէն՝
« ԾԱՒՈՒ ՈՒՐՈՒՄԱԿԱՆԸ »
Զաւեչյան եւ հայերէն՝
« ԱՆՁՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ
ԵՒ «ՓՐՕՖԷՍՍԷՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներ ու եւ Արենոյշներու կողմէ :

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», պալէ սկաուտներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ :

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ :
Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes
Մէթրօ Փորթ Մայեօ կամ Շամփէրէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին :
Կը խօսի ՎԵՐԱՊԱՏԱՒԵԼԻ ՍԻՄԷԱՆ :
Նիւթ՝ Իմ շնորհիս ճեզի հերիք է :

ՃՈՒՇԱՑԵՑՔ

Լիոն .— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Բոլորընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ .— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, դրսի սրահին մէջ, ժամը 21ին, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՍԱՐՍԷԼ – ԱՒՆՈՒՎԻԼ .— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Շրջանի բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱՅԱՐՔ. Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 7 Պուլվ. ս'Աթէն, Պար տը Կլոպի սրահը : Օրակարգ տեղւոյն վրայ : Մասնաճիւղիս բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Ուշադրութիւն սրահը տրամադրուած է մինչեւ ժամը տասնմէկ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան կողմէ :

Շաբաթ, 28 Փետրուար, երեկոյեան ժամը 21ին, Նոթրմանտի չքեղ սրահին մէջ :

28 BLD. D'ATHÈNES, MARSEILLE

Գեղարուեստական խնամուած յայտագիրը, երգ, արտասանութիւն, նուագ :

Անխափար եւ սիրով կը հրաւիրուին Նոր Սերնդականները եւ համակիրները :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ՏՕՆԷ

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ

Մահուան յիսնամեակը : Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Տրպիւսի սրահին մէջ, 6 Բիս Տարիւ (Սալ Փլէյէլ) :

Կը նախագահէ Պ. ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ – ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ԿԱԼ ԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ
Կ'արտասանեն՝ Արտաշէս Գմբէրեան, Նուրհան Մարգարեան եւ Սարգիս Պոդոսեան : Կ'երգէ Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան (Մեծարենցի քերթուածներէն, երաժշտութիւն՝ Արայ Պարթեւեան) :

Մեծարենցի քերթուածներու մասնակցութիւն :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ
Կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻՋԻՆԴԻ ԱՌԹԻԻ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30
PAVILLON DAUPHINE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՍԲ. ՊԱՏԱՐԱԳ

Վերապլի (Նորք Տամ) Մայր եկեղեցիին մէջ, հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի, այս կիրակի ժամը 17·30ին :

Եկմալեան եւ Կոմիտասեան հայաշունչ եղանակները պիտի երգուին Առնուվիլի «Սուրբ Գրիգոր» երգչախումբին կողմէ :

Սիրով կը հրաւիրուին հաւատացեալները :

Հաղորդակից. միջոցները .— Օթոպիւս Փոն տը Սեվրէն եւ չոգեկառք Կառ Սէն Լազարէն :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ
ՓԱԿ Է

Մարտ 2էն վերջ դիմել նոր հասցէին՝

Hôtel Majestic
Avenue Kléber (métro Kléber)
(Մուտք՝
23, Rue La Perouse
Հեռաձայնի թիւը կը մնայ նոյնը՝
KLE. 22-05

Գրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջերը եւ մարդ չընդունիր :

ԿՈՒԶՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Ստիպողաբար կը փնտռուի երիտասարդ Հայուհի մը, կրթուած, հայախօս որ ընտանիքի մը մէջ (Պրիւքէլ) զրաղի միայն երեք երախաներով (մէկը զպրոց կ'երթայ, միւս երկուքը՝ Յուկէս եւ մէկուկէս տարեկան) : Տնական ոչ մէկ աշխատանք : Բնակութիւն, ուտելիք եւ ամսական 15000 ֆր. ֆրանք :
Դիմել ԱՆՁԱՄԲ թերթիս վարչութեան :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՀԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր երաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ցրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 փր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 փրանք: Հատը 20 փր·

ՇԱԲԱԹ
28
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
SAMEDI
28 FÉVRIER
1 9 5 9

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8332 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4233

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՔԷ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

—o—

Պատերազմի վտանգը կը պակսի՞ թէ կ'աւելնայ :

Այս հարցականին առջեւ է կանգնած մարդկութիւնը՝ Խրուշչեւի վերջին «ե – լոյթ»էն ի վեր :

« Մի՛ կարծէք որ Խորհրդային Միու – թիւնը կրաւորական դիրք պիտի բռնէ՝ ե – թէ վտանգ մը սպառնայ դերման ժողո – վրդավար Հանրապետութեան : Անոր սահ – մաններուն բռնաբարումը պիտի ըլլայ պատերազմի մը : Արեւելեան Գեր – մանիոյ հողամասին վրայ խորհրդային եւ դերմանական զինուորներ կան : Արեւ – մուտքի տագնապներուն կ'ապրարանք, որ երբեք պիտի չհանդուրժենք դերմանա – կան սահմանադրութիւններու բռնաբարու – մին՝ ցամաքէն ըլլայ թէ ծովէն կամ օ – դէն » :

Այս ռազմաշունչ եւ սպառնական խօս – քերուն հեղինակն է նոյն ինքն Խորհրդ· Միութեան մեծատէրը, որ սովորութիւն չունի բառերը ծամծմելու : Ու այս յայ – տարարութիւնները կ'ընէ հրապարակաւ ա՛յնպիսի պահու մը , երբ Անգլիոյ վարչապետը Մոսկուա կը գտնուի՝ Արե – ւելք – Արեւմուտք հակամարտութիւնը մեղմացնելու եւ խաղաղութիւնը ամուր հիմերու վրայ դնելու նպատակով :

Թէհրանի մէջ երեսփոխաններու եւ ժո – ղովուրդին առջեւ ճառ մը խօսե – լով, Իրանի Շահը կը յայտարարէր .

« Իրանի դէմ Խորհրդային Միութեան կողմէ կատարուելիք որեւէ յարձակում համաշխարհային պատերազմ առաջ պի – տի բերէ» :

Ու կ'աւելցնէր թէ Պարսիկ կառավա – րութիւնը տեղի պիտի չտայ օտար սպառ – նալիքներու առջեւ եւ նախատինքին պի – տի պատասխանէ տրամաբանական փաս – տերով : Այս ատիթ կը հաստատէր թէ Իրան զինուրական դաշինք մը պիտի կն – քէ Միացեալ Նահանգներուն հետ :

Օր ցերեկով արտասանուած այս ռազ – մաշունչ ճառերը լաւ նշաններ չեն :

Նախագահ Այզընհաուըր անմիջապէս վեր առաւ Խրուշչեւի նետած ձեռնոցը եւ իր մամուլի ասուլիսին մէջ որոշապէս յայտնեց թէ ազատ աշխարհը վճռած է ոչ մէկ կերպով զիջիլ խորհրդային սպառնա – լիքներուն առջեւ, սակայն անիկա չէ որ պիտի պարպէ առաջին դնդակը :

Խրուշչեւի բռնած անհաշտ դիրքը ո՛չ մէկ ազդեցութիւն պիտի գործէ արեւմտ – եան դաշնակիցներուն հետապնդած քա – ղաքականութեան վրայ :

Գերմանական հարցը հետզհետէ կը հինճռտի :

Մոսկուայի վարիչները կը վախնան Գերմանիոյ երկու մասերուն միացումէն : Որովհետեւ կը կարծեն թէ Միացեալ Գերմանիան պիտի կանգնի արեւմտեան ճակատի կողքին եւ պիտի վտանգուին Խորհրդային Միութեան սահմանները : Արեւելեան Գերմանիան խորհրդային ար – բանեակ մըն է տարիներէ ի վեր : Իր շա – հերը կը պահանջեն որպէս ձեռքէ չփախ – ցընել :

Մտահոգ են արեւմտեան Գերմանիա եւ Ֆրանսա, որոնք հասարակաց չահեր ու – նին : Խաղաղութիւն կ'ուզեն երկուքն ալ : Վարչապետ Առընաուըր կրկին Ֆրանսա պիտի գայ՝ տեսնուելու համար Հանրա – պետութեան նախագահին հետ :

Խաղաղ համակեցութեան յոյսերը հետ – զհետէ յօդս կը ցնդին :

Աչքն օր ատիճան մը աւելի կը հաս – տատուի, որ «խաղաղութեան կողմնա – կիցները» չողշողուն բառերու ետեւ թաք – նուած՝ պարզապէս պատերազմի կը պատրաստուին :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒԺ ՊԻՏԻ ԶԳՈՒՇԱՑՄԷ ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ

—o—

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐ՝ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԵՏ

•

ՄԱՔՄԻԼԸՆԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՈՉ ՄԷԿ ԱՐԴԻՒՆՔ ՏՈՒԱՒ ...

Խաղաղութեան համաշխարհային խոր – հուրդի գործադիր բիւրոյի անդամներու հետ մօտ երկու ժամուան խօսակցութիւն մը ունեցաւ Խրուշչեւ, առաւելաբար ծանրանալով Պերլինի եւ դերմանական հարցին վրայ : Խ· Միութեան վարչապե – տին համաձայն, պաղ պատերազմի եւ ներկայ լարուած մթնոլորտին լուծ պատ – հառը Պերլինն է :

Խաղաղութեան Խորհուրդի անդամնե – րը մամուլի ասուլիս մը տուին Մոսկուա – յի մէջ, անդրադառնալով Խրուշչեւի յայտարարութեանց :

Հետեւեալ հինգ կէտերու մէջ կը խոս – նայ հրատապ հարցերու շուրջ անոր յայտնած կարծիքը .

1·— Բազմաթիւ ատիթներով Խրուշչեւ հաստատեց թէ խորհրդային կառավա – րութիւնը Պերլինի խնդիրը լուծելու հա – մար ուժ որոճամիջոց նպատակ չունի : Վարչապետը բաւ թէ Արեւմուտքի մէջ սխալ ձեւով կը մեկնաբանուին Գերմա – նիոյ համար Մոսկուայի կառուցած առա – ջարկները :

2·— Անկարելի է ընդունիլ Արեւմտա – եան առաջարկը՝ Արեւելեան եւ Ա – րեւմտեան Պերլինները միացնելով մէկ քաղաք ընելու համար : Կարելի չէ միա – ցընել երկու զօրինները, — չէշտակ Խր – րուշչեւ :

Այդ պարագային՝ սահմաններու փոփո – խութիւն մը պիտի ըլլայ : Արեւելեան Պերլինը դրամատիրական եւ Արեւմտեան Պերլինը ընկերվարական քաղաքներ դար – ձընելու նպատակ չունինք :

3·— Անդրադառնալով օտար ուժերը Եւրոպայէն հեռացնելու խնդրին, Խր – րուշչեւ բաւ թէ չի հասկնար Արեւմտ – եաններու վախը՝ այս պարագային : Ա – րեւմտեանները պիտի զարմանան, եթէ պիտանի թէ որքան քիչ թիւով խորհրդա – յին զինուորներ կան Լեհաստանի մէջ , բաւ ան, աւելցնելով թէ Չեխոսլովաքիոյ մէջ ոչ մէկ օտար զինուոր կայ :

4·— Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլընի հետ իր ունեցած հանդիպումին մասին խօսելով Խրուշչեւ յայտարարեց թէ «նոյնիսկ եթէ համաձայնութիւն մը չգո – յանայ՝ արդիւնքը դրական պիտի ըլլայ» :

Խորհրդային Վարչապետը կը փափաքի որ Նախագահ Այզընհաուըր ճշդէ իր կար – ծիքը՝ դէպի Միացեալ Նահանգներ իր կատարելիք հաւանական մէկ ճամբորդու – թեան մասին :

Վերջապէս Խրուշչեւ յայտարարեց թէ Զօր· Տը Կոլի հետ հանդիպում մը փա – փաքելի է եւ օդուտակար կրնայ ըլլալ : Ան աւելցուց թէ Միացեալ Նահանգներու եւ Ֆրանսայի Նախագահներուն հետ հան – դիպում մը Եւրոպայի կացութիւնը կրնայ բարելաւել :

5·— « Պատրաստ ենք ոչ – յարձակո – ղական եւ բարեկամական դաշնագիրները կնքել կարգ մը երկիրներու հետ, ինչ – պէս՝ Ֆրանսա » բաւ Խ· Միութեան Վարչապետը :

Այս ատիթով կը յիշուի թէ 1944 Դեկ – տեմբեր տասնին Զօր· Տը Կոլ Խ· Միու – թիւն գնաց, ուր նման դաշնագիր մը

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Օր ը Օրթն

«ԱՅՕ՛, Կ'ԱՂՕԹԵՆՔ »

— Ուրեմն , դո՞ւք ալ Հայ էք ...

— Այո՛, ես ալ Հայ եմ, յարգելի բա – րեկամ ... Եւ՝ պատրիարքի ալ թոռ ...

— Կեանքիս մէջ առաջին անգամն է որ Հայու մը կը հանդիպիմ ... Տեսած բանս չէր ... Բայց, դուք քնա՛ւ Հայու չէք նը – մանիր ...

— Երէ Հայը ձեր «տեսած բանը» չէր, ինչէ՞ն գիտէք որ Հայու չեմ նմանիր ... Մարդ, կատուն տեսած ըլլալէետքն է որ արծիւին համար կրնայ ըսել է «քնաւ կա – տուի չի նմանիր» ... Ձեր ըսածին մէջ տրամաբանութիւն չկայ ...

— Շատ ալ աղէկ տրամաբանութիւն կայ ... Ես իմ մտքիս մէջ Հայու տիպար մը «հեղինակած» էի ... Այդ տիպարին է որ չէք նմանիր ...

— Կրնայի՞ սա ձեր «հեղինակութեան » հետ ծանօթանալ ...

— Ինչո՞ւ չէ ... Ես, Հայ ըսելով, կ'ե – րեւակայէի կարեւահասակ, գիրուկ, ծր – ռած ռոճերով , տափակ էիբով, շիլ աչ – քերով, խոշոր ականջներով, դեղին մոր – քով , կանաչ մազերով, սրածայր ակ – ռաներով, տգէտ ու կոպիտ արարած մը, որ ուսին վրայ ֆանի մը կտոր գորգ եւ ուրիշ բաներ նետած, փողոցէ փողոց կը պտտի եւ մարդ կը խաբէ ... Յանցա – ւորը ես չեմ ... Թուրք բարեկամներ ու – նիմ, անոնցմէ լսած էի ձեր մասին ... Հիմա կը տեսնեմ, սակայն որ բիչ մը սր – խա՛ւ Հայ էք ... Ջմո՛ւռրի՛ւ Հայ ...

— Այո՛, Հայ եմ, Հայ ... Իմ արիւնս ձեր արիւնէն աւելի զուտ է, գիտցած ըլլաք ...

— Ուրեմն , կարդինալ Աղաջանեանին պէս Հա՞յ ...

— Աւոր պէս Հայ , բայց՝ ո՛չ աւոր պէս մեծ ...

— Գալուստ Կիւլպէնկեանի չափ Հա՞յ :

— Աւոր չափ Հայ , բայց՝ ոչ աւոր չափ հարուստ ...

— Անաստաս Միկոյեանի նման Հա՞յ ..

— Համր փախցուցիք , բարեկամ ... Ա – նաստաս Միկոյեանի հայութենէն հետ մնացած չէ ... ես այդ մարդէն աւելի Հայ եմ ...

— Անանկ ալ կ'երեւայ ... Նկատեցի որ այդ ձեր Միկոյեանը, երկու շաբթուան մէջ, մէկ հատիկ բառ ալ չըսաւ իր ժո – ղովուրդին մասին ... Չեմ գիտեր, ու – շադրութիւն ըրի՞ք — երբ Հայաստան վար իննկած ամերիկեան օդանաւին զոհե – րուն համար, բաներ հարցուցին իրեն, բերանը անցամ չառաւ «Հայաստան» ա – նունը եւ գոհացաւ «մեր հարաւային սահ – մաններով ...» Բայց , մեր նիւթին վե – րադառնանք ... Ըսելս ան է որ կը տեսնեմ որ դուք ալ, մեզի պէս, մեծ մարդիկ կ'արտադրէք եղեր ... Զորս ամիս է, թերթերուն մէջ ձեր անունը կայ՝ շնոր – հիւ Աղաջանեանի եւ Միկոյեանի ... Ո՞վ գիտէ, Հայերդ ինչպէ՞ս կը հպարտանաք այդ երկու անուններով ... Պզտիկ ազգե – րը պզտիկ երախաներու նման, պզտիկ բաներով կը փառաւորուին ... Մեզի պէս չեն, մենք վարժուած ենք ..

— Պզտիկ դիտողութիւն մը՝ ի դիմաց մեր պզտիկ ազգին ... Ճիշդ է, մեր պզ – տիկ ազգը երբեմն , չորս ամիս առաջ շատ հպարտացաւ իր Կարդինալով ... Գիտէ՞ք որ ամէնիկս ալ, առանց յարանուանական խտրութեան, կ'աղօթէինք որ ան ըլլար Վատիկանի Գահակալը ... Ձեղա՛ւ ... Գալով Միկոյեանին, այո՛, ան ալ մեծ դէմք մըն է, բայց ..

— Գոհ չէ՞ք, կ'ուզէիք որ աւելի՞ բար – ձրաձայ ...

— Ընդհակառակն, պիտի նախընտրէ – ինք որ բիչ մը աւելի պզտիկ եւ բիչ մը իր սատերն ալ ճաշած չըլլայրն այն կաթսային, որուն մէջ արի՞ւն էր որ լե – ցուց շան – սատակ Սթալինը, երեսուն տարի, շարունակ ... Մեզի համար, շատ տարի, շարունակ ... Մեզի համար, շատ ալ պատուաբեր բան մը չէ որ մեր մատն ալ դպած ըլլայ այդ կաթսային ...

— Ուրեմն , ձեր Անաստասին համար չէ՞ք աղօթեր ...

— Ինչո՞ւ չէ, կ'աղօթենք որ Աստուած ներէ անոր մեղքերը — երէ ներուելիք բաներ են — եւ կտորիկ մը հայացնէ զին – ք՝ յաղագս Հայոց ազգին ...

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ անգլեխորհրդային բանակցութիւններու ընթացքին Խ· Մի – ութիւնը վարկեր ուզած է Անգլիայէն զինամթեր ընդունելու համար :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ յազմաթիւ հակաւասրիա – կան ցոյցեր տեղի ունեցան : Հռոմի մէջ քանի մը հարիւր ուսանողներ խմբուեցան Աւստրիական դեսպանատան առջեւ : Այս ցոյցերուն պատճառը Հարաւային Թիրոլի հարցն է : Ցոյց մը տեղի ունեցած է նաեւ Միլանոյի մէջ :

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՐՈՏԵԶԻՈՅ մէջ կացու – թիւնը ծանրացած է : Ափրիկեան ազգա – յին կուսակցութեանց բոլոր պարագը – լութիւնները ձերբակալուեցան մէկ գիշեր – ուան մէջ : Նոյն առեն պաշարման վի – ճակ յայտարարուեցաւ : Ձեռք առնուած միջոցները սակայն միայն հարաւային Րոտեզիոյ կը վերաբերին : Նիասէլանդի եւ հիւսիսային Րոտեզիոյ մէջ ճամբաները խոովարարներու ձեռքը անցան :

ՏԸԼԸՍ որ մինչեւ հիւանդանոցն է խոր – հրդակցական ժողով մը ունեցաւ իր զոր – ծակիցներուն հետ Պերլինի հարցին մա – սին :

ՊՈՆի մէջ անտեսական նախարար էո – հարտի թեկնածութիւնը Հանրապետու – թեան նախագահութեան չատ մեծ գոհու – նակութեամբ չէ ընդունուած : Քրիստեան – Տեմոքրաթ խումբ մը մանաւանդ խստօրէն կը քննադատէ այս թեկնածու – թիւնը, չէշտելով թէ նախընտրելի է որ էոհարտ մնայ անտեսական եւ ելմտական հարցերու գլուխը :

ՄԱԿԱՐԻՈՍ Արք· Կիպրոս կը վերա – դառնայ Կիպրակի : Երեք տարի է առաջին անգամ ըլլալով Աքէնքի թերթերը ծախ – ուեցան Կիպրոսի մէջ : Մեծն Բրիտանիա որ ցարդ 25·000 զինուոր ունի կղզիին մէջ հինգ – վեց հազարի պիտի իջեցնէ այս թիւը :

ԵԿԱՄՈՒՏԻ տարեկան յայտարարու – թեան թուականը յետաձգուեցաւ Մարտ երկուքի , փոխանակ Փետրուար 28ի :

ՖՐԱՆՍ · ՕՊՍԵՐՎԱԹՈՐԻ դէմ դա – տական հետապնդում պիտի կատարուի որովհետեւ նախատական արտայայտու – թիւններ ունեցած է Ալժերիոյ Ֆրանսա – կան զինուորներուն նկատմամբ :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ընկերվարական կուսակ – ցութենէն չեն հրաժարած Փիլ Մոք եւ Նաժըլէն, ինչպէս կը զրէին կարգ մը թերթեր : Այս ուղղութեամբ Փիլ Մոք յայտարարեց թէ այդ լուրը լսած է ... թերթերէն· «նման զրոյցներ չատ կը լսու – ւին վերջերս· Ճիշդ չէ», աւելցուց ըն – կերվարական ծանօթ պարագլուխը : Միւս կողմէ Նաժըլէն յայտարարեց թէ կու – սակցութենէն իր հեռացման մասին չորք – ջան ընող զրոյցները անհիմն են– «Հիմա – կուհիմա ընկերվարական եմ » :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Փետրուար 26)·— Զօրք ոս – կի 566·000 ,նաւթոլէոն 3630 , զուից· 3620 , անգլ· 4790 , քսան տոլարնոց 18760 , թղ – թադրամ (զուգահեռական չուկայ) տո – լար 493 , սթերլին 1400 , զուից· 115·25 , պելժ· 9·60 , լիր 0·79 :

ՅՈՒՇԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՄԱՍԻՆ

Գ.

1915 Ապրիլ 11ին պայթեցաւ Հայոց – Թեան համար սեւազոյն ամպրոպը, որ իր փոթորկայոյզ ոլորտներուն մէջ, Պոլսէն մինչեւ Անատոլուի խորերը, սրբեց տա– րաւ մեր մտաւորականութեան կարկա – ռուն դէմքերը, մեր գրի եւ դպրութեան հազուագիւտ տիտաններ: Կոմիտաս ա – նոնց մէջն էր: Բանկալթիի իր աշխատա– սենեակը, այն օրը վերածուած էր խոհա– կան զբօսվմանոցի, ուր խառնիխուռն դեմինը փռուած էին Թուրք ոստիկանու– թեան կողմէ պատռտուած Թուղթերու, ևոքաներու, ժողովրդական բազմաթիւ երգերու ամբողջ արցակներ, իր բազմա– խատ եւ աքնային տարիներու վաստակը, իր գրի առած էքիւտները, իր կողմէ մը– չակուած Թումանեանի «Անուշ» օփերան եւ ուրիշ շատ փարթիթուրաներ :

Կոմիտաս, 44 տարեկանին, իր ուժերու կենսաթորը լրութեան մէջ, խլուեցաւ իր էութիւնը լրացնող, անոր իմաստ տը – ւող ստեղծագործ աշխատանքի մարզե – րէն: Ոճրագործ ձեռքը, վինք քչեցին դէպի տառապանքի մահասփիւռ ճամբա – ները, դէպի անէութիւն :

Այս սահմռկեցուցիչ դէպքերէն հազիւ տասը օր վերջ, Պոլսէն նոր ժամանած հայ սպայէ մը իմացայ, որ Կոմիտասը արիւնի ճամբաներէն եւս բերուած էր Պո– լիս, միջամտութեամբ զերման դեսպանի կնոջ, որ Կոմիտասը մօտէն ճանչցող եւ անոր տագանդին վրայ հիացող երաժշ – տասէր կին մըն է եղեր:

Առաջին պատեհութեամբ գացի Կոմի – տասի Բանկալթիի տունը: Զգուշացայ հարցումներ ընել իր աքսորի եւ վերա – դարձի պարագաներու մասին: Խօսակցու– թեան միջոցին նկատեցի, որ տեղահա – նութեան մասին որեւէ ակնարկութիւն կը մթնցնէր աչքերուն փայլը եւ անմիջապէս վինք կը զարձնէր ցասկոտ եւ ջղագրգիռ :

Իրեն պատմեցի պատերազմի չատ մը դրուագներ, երբեմն ծիծաղելի պարագա– քեր սը՞դուտարացնելու համար: Ծերդ կ'ընէր, կը խնդար, բայց չատ անգամ մտացիր էր: Ես այն ատեն, իրեն քով չնկատեցի հոգեկան տարօրինակ երեւոյթ մը: Բառ առ բառ կը յիշեմ իր խանդա– վառ մտերմասացութիւնը, զոր զգոյշ, ականջիս մօտեցած կը փսփսար. «Մա՛յրի, Մեծ Աբջը ահաւոր, անդունդ, գլտորելով կուգայ, կ'իմանա՞ս, կուգայ... Վանը ինկած է, մօտ է, չատ մօտ է մեր փըր– կութիւնը»: Կոմիտաս այդ պահուն, այ– լափոխուած, ճառագայթարձակ, հսկայ եւ ահաւոր Նեմեսիսի մը կրնմանէր :

Այս խօսակցութենէն ամիս մը վերջ Պոլսէն մեկնեցայ :

Փորթ Սայիտի մէջ ձեռքս ինկած Պոլ– սահայ Թերթերէն մէկուն մէջ կարդացի հետեւեալ գոյժը. «Կոմիտաս վարդապետ՝ մեր հոգեկան Թչուառութեան վերջին զոհը, տակաւին լքուած կը մնայ հոս, հիւանդանոցի մը խորը : Աւելի փափուկ եւ աւելի արագ չարժելով Թերեւս կարե– լի ըլլար խափանել չարիքը, բայց կ'երեւի ուշ է, եւ արդէն ձեռնարկներ կ'ըլլան զայն Եւրոպա փոխադրելու համար, ուր դարմանելու հնարաւորութիւններ չեն պակսիր, մինչ Թէ պայմանները չափա– զանց սուղ են: Ապաքինարանը կը պա – հանջէ ամսական 1600 ֆրանք, իսկ հոս, Պոլսոյ մէջ նախապէս ծրագրուած երա – ժշտանոցի յանձնախումբը, իր քով հազիւ ամիս մը բաւելու չափ դրամ ունի»:

×

1918ի աշնան, երբ մեծ պատերազմը վերջացաւ, զինադադար կնքուելէն հազիւ ամիս մը վերջ, Փարիզ մեկնեցայ ուսում– մըս կատարելագործելու համար :

Օգտուելով առաջին պատեհութենէն, այցելեցի Փարիզի մօտ, Մառն գետի ա– փին, Վիլ Էվրարի մեծ փարքի մը մէջ կառուցուած յիմարանոց – բուժարանը, ուր փոխադրուած էր մեր գժբախտ Կո – միտասը :

Ինդրանքիս վրայ ուղղակի առաջնոր – դուեցայ, հաստատութեան տեսուչ բժիշկ Նոտաչեռի զրասենեակը, ուր սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցանք իրեն հետ : Նախ մանրամասն տեղեկութիւններ տը – ւաւ ապաքինարանի մասին:

Ընդհատեցի զինք եւ մեղմօրէն իրեն տուի հետեւեալ հարցումը .

— Մեր հիւանդը՝ Կոմիտասը, ձեր թը– ւած մեթոտներէն մէկուն ենթարկուած է:

— Դժբախտաբար ո՛չ. ոչ մէկ զարման կ'ընդունի, եւ ոչ մէկու հետ կ'ուզէ խօ– սակցիլ եւ յարաբերութեան մէջ մտնել. անմատչելի է միշտ:

— Ինդրեմ, բժշկական տեսակէտով ի՞նչ ցոյց կուտայ ախտաճանաչումը, ի՞նչ գիտական տեղեկութիւններ քաղած էք ապաստանարանի մէջ անոր երկու տարի մնացած միջոցին :

— Մեծ բաներ չկան, պատասխանեց բժիշկը, իրեն հետ կարելի չէ խօսիլ եւ յարաբերութեան մէջ մտնել. կը զառան– գէ: Մտային այս վիճակը իր վրայ այն– պէս իրեն թքնել եւ պռոշել կուտայ. կը վախցուի, որ այս վիճակը քրոնիկ ձեւ մը առնէ : Բացարձակապէս բանով մը չի հետաքրքրուիր եւ որեւէ անձ կամ դէպք չի զրաւեցնէր վինքը: Հանդարտարարոյ է, ի բաց առեալ այն պարագային՝ երբ կ'ուզես խօսիլ հետը: Ցաճախ կատաղու– թեան նոպաներ կ'ունենայ: Ուրիշ միջոց չունինք, եթէ ոչ վինքը հանդիստ ձգել:

Բժիշկին աշխատասենեակը ձգելէ վերջ, միջոցներ խորհեցայ Կոմիտասի հետ դոնէ քանի մը վայրկեան տեսակցութիւն մը ունենալու մասին:

Շատ ընթեռնելի, մեծ գիրերով, բարե– կամական երկտող մը գրեցի իրեն, խնդ– րելով քանի մը վայրկեան տեսակցու – թիւն :

Հիւանդապահին պատուիրեցի՝ առանց անուն տալու, Թուղթը ուղղակի վարդա – պետին տալ :

Մեծ ծառի մը հետ կեցած կը դիտեմ Կոմիտասը, որ պզտիկ կաղնեթուփերու իր սեփական անկիւնը նստած, կղակը եր– կու ձեռքերուն մէջ, մոայլօրէն կը մտա– ծէր :

Երբ հիւանդապահը Թուղթը մօտեցուց իրեն, ձեռքն անգամ չվերցուց զայն ըն – դունելու համար, քինախնդիր նայուած – քով դիտեց չուրջը: Նախ զգաց Թերեւս, որ մէկը եկած է վինքը անհանգիստ ը – նելու զարձեալ: Ջղային ցնցումով մը գլուխը եւս զարձուց մէկկէն եւ ապերասդ՝ նայեցաւ ինծի :

— Սիրելի Կոմիտաս, չե՞ս ճանչնար զիս...

Բոպէ մը մթագնած, քինախնդիր աչ– քերը կեդրոնացուց վրաս, յետոյ ջղագր– գիռ արագութեամբ ոտքին անցուց կօ – չիկները, ոտքի ելաւ եւ գայրացկոտ ու փրփրալին, արագ, գրեթէ վազելով կոր– սուեցաւ ծառերուն մէջ:

Ընկճուած, յուսահատ վերադարձայ Փարիզ:

Ամիս մը վերջ նոր փորձ մը ըրի, վի– լլեվրարի մէջ Կոմիտասի հետ գոնէ մէկ քանի բառ փոխանակելու յոյսով: Բայց ի զուր. այս անգամ ան աւելի բորբոքած եւ քինախնդիր կ'երեւար : Երբ սենեա– կէն ներս մտայ, վինքը զատ անկողնի մէջ, մօրուքը եւ ծոծրակի մազերը եր – կարած ու անխնամ: Առաջին պահուն երբ զիս նշմարեց, ընդոստ վեր ցատկեց, կարծեցի թէ վրաս պիտի յարձակի– բո– կոտն, զգզուած հազուստներով խոյա – ցաւ զրան վրայ, ատմուկով փակեց զայն քթիս, յետոյ տախտակէ սանդուխներէն զոյդ զոյդ ցատկելով, գնաց քաշուեցաւ իր պարտէզի զաճաճ կաղնեթուփերու հո– վանիին տակ: Իրեն հետ խօսակցելու ջերմ բաղձանքիս մէջ աւելի չամառելը զգտնէ տանջանք մը պիտի ըլլար տարա– բախտ վարդապետին եւ տխրութեան ու հոգեկան բզքտումի նոր առիթ մը՝ ինծի համար :

Այս այցելութենէս երեք ամիս վերջ, Փարիզ ինծի այցելութեան եկաւ ամերի – կահայ երգչուհի մը, եթէ չեմ սխալիր Լաուրէ Թաճեան կը կոչուէր, արբան – սարդ, չատ համակրելի Հայուհի մը, որ խանդավառ ու յուզուած պատմեց ինծի, թէ այցելած էր Վիլլեվրար, Կոմիտաս վարդապետին եւ արժանացած էր չատ սիրալիր ընդունելութեան, չատ հաճելի խօսակցութիւն մը ունեցած էին իրարու հետ եւ երգչուհին մինչեւ իսկ մեղմիկ երգած էր Կոմիտասին համար :

Որքան անսահման էր ուրախութիւնս, նոյնքան ալ մեծ էր նաեւ վարանումս : Արդեօք հայ երգչուհին պատրանքի մը եւ կամ վատ երեւակայութեան մը զոհը չէ՞ր... Արդեօք Կոմիտասի մենաւոր սենեակին մէջ զեղեցիկ կնոջ մը յանկար– ծակի յայտնութիւնը ունեցած չէ՞ր այն– պիսի հզօր ու բարերար ազդեցութիւն

Ի ՊԱՏԻՒ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

Անցեալ Շաբաթ դիշեր, Փարիզի Հայ Գրողներու Ընկերութիւնը կազմակերպած էր թէյասեղան մը ի պատիւ Կ. Փոլատ – եանի, իր վերջին վէպին՝ «Արծիւները Ա– նապատին մէջ»ի հրատարակութեան առի– թով :

Հաւաքոյթին նախագահը՝ Հ. Բալուեան բացումը կատարելով, խօսքը տուաւ Գր– ողներու Ընկերութեան նախագահ բա – նասուեղծ Բ. Թօփալեանի, որ կարդայ հետեւեալ ճառը.—

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերութիւնը սիրով ու զուրգուրանքի զգացումով է որ այսօր կը մեծարէ մեր գրականութեան ե– րիտասարդ ու տաղանդաւոր մշակներէն մին՝ Կարապետ Փոլատեանը :

Ան՝ տարիներէ ի վեր մեր չուրջն է ու մեր մէջ, իր անխոնջ զոհողութիւններով ու իր ողեւորիչ գործունէութեամբ եւ գը– րական ու մշակութային մարզին իր գրա– կան մասնակցութեամբ :

Այսպէս, վերջին պատերազմէն ի վեր Փոլատեան մեզի տուած է հինգ հատոր

մը՝ որ տարաբախտ Կոմիտասի ներաչ – խարհին մէջ կը մնուցանէր նոր յոյզեր կամ կ'արթնցնէր հին յիշատակներ Պոլ – սոյ երգչախումբի թաբլան ազջիկներէն կամ իր երիտասարդ օրերուն Աբարատ – եան դաշտի սեւահեր զեղուհիներէն մնա– ցած :

Վարանումս երկար չտեւեց: Լաւատե– սութիւնս եւ Կոմիտասը օր առաջ առող– ջացած տեսնելու իմ անզուսպ ենչանքը, մաքէս պահ մը վանեցին կասկածն ու վարանումը եւ ամերիկահայ երգչուհիին հաւաստիացումներուն վրայ բարախուն սրտով եւ անձկալից, հետեւեալ օրը գա – ցի Վիլլեվրար, այս անգամ զգաստացած Կոմիտասի հետ հանդիպելի տեսակցութիւն մը ունենալու յոյսով եւ կարօտով :

Բայց յուսախաբութիւնս ա՛լ աւելի մեծ եւ աւելի դառն եղաւ: Կոմիտաս ինծի եւ ինծի ընկերակցող Տոքթ. Նոտաչեռին այնպիսի կատաղի եւ սահմռկեցուցիչ ըն– դունելութիւն մը ըրաւ, որուն տաժա – նելի յիշողութիւնը դեռ այսօր իսկ ան – հետացած չէ մտքէս :

— Ձուր չանքեր, ըսաւ Ֆրանսացի բը– ժիշկը, երբ սենեակէն դուրս կ'ելլէինք, փչրուած սրինդէ մը նոր դաշնակութիւն– ներ յուսալ՝ պատրանք է ...

Շփոթած, դերապրիլու զառանցողի մը անկապակից մտքերով, հետեւեալ հար – ցումը ըրի Ջլախտաբոյժ բժիշկին .

— Հանճարը եւ խենդութիւնը, չէ՞ս կարծեր որ իրարու հետ սերտ ազերս ու– նին ...

Թերեւս, Թերեւս ... ըսաւ մտածկոտ Նոտաչեռը եւ իրարմէ բաժնուեցանք ընկ– ճուած վիճակի մէջ:

ՏՈՔԹ. Ա. ՍԱԼԲԻ

«Նոր Կեանք»

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

78·— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկո– սական Աթոռի Թեմերն են Լիբանանը, Սուրիան եւ Կիպրոս կղզին:

79·— Կիլիկեան Կաթողիկոսութիւնը ղեկավարում է իրեն յատուկ կանոնա – դրութեամբ, համաձայնեցուած Հայաս – տանեայց Առաքելական Եկեղեցու կանոն– ներին, սոյն Սահմանադրութեան, ազգա– յին – սահմանադրական սկզբունքներին եւ տեղական պետական օրէնքներին :

80·— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկո– սը ընտրում է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսու – թեան պատգամաւորական ժողովի կող – մից եւ գահակալում է ցմահ :

81·— Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրու – թեան մասնակցում է Մայր Աթոռ Ս. Էջ– միածինը իր երկու ներկայացուցիչներով:

82·— Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրու – թիւնը տեղի է ունենում Անթիլիասի Մայր Տաճարում, եւ յետ կանոնական ուխտի կատարում է Կաթողիկոսի օծումը՝ հա– մաճայն Հայաստանեայց Եկեղեցու սուրբ կանոնների եւ աւանդութեան, մասնակ – ցութեամբ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու առնուազն երեք եպիսկոպոս – ների :

83·— Կիլիկիոյ նորընտիր Կաթողիկոսի ընտրութիւնն ու օծումը անմիջապէս եւ պաշտօնապէս հաղորդում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին՝ ի հաւաստիացումն ընտրութեան օրինականութեան եւ օծման կանոնականութեան: Ամենայն Հայոց Կա– թողիկոսը կոնդակով չնորհաւորում է նորընտիր Կաթողիկոսին :

84·— Հայաստանեայց Առաքելական Ե– կեղեցու դաւանական, կանոնական, պաշտամունքի, եկեղեցական բարեկար – դութեան եւ միջեկեղեցական յարաբերու– թեանց վերաբերեալ հարցերի մասին մեկ– նութիւններ տալը եւ որոշումներ ընդու– նելը վերապահւում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին :

85·— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկո– սը Հոգեւոր Պետն է Իր ժողովուրդի, Նախագահը Կիլիկեան Թեմերի պատգա – մաւորական ժողովի եւ Իր Թեմերի աղ – գային – եկեղեցական ժողովների եւ ղե – կավարը գործադիր իշխանութեան :

86·— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկո– սը իրաւունք ունի Սրբալոյս Մեռոնի օրհ– նութեան, եպիսկոպոսական ձեռնադրու – թեան, արքութեան պատուի եւ կոնդակի տուչութեան՝ միմիայն Կիլիկեան Թեմերի մէջ:

87·— Նուիրապետական միւս Աթոռնե– րի կամ Թեմերի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռի միջեւ ծագող վէճերի դէպքում մեկնութեան եւ վերջնական վճիռ տալու իրաւունքը վերապահւում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին եւ Ազգային – եկե– ղեցական սրբազումար ժողովին :

Բ.— Սուրբ Երուսաղէմի Հայոց Պատ – րիարքութիւն

88·— Երուսաղէմի Պատրիարքական Ս. Աթոռը անբաժան մասն է Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու նուիրապետու – թեան եւ ենթակայ Ամենայն Հայոց Կա– թողիկոսութեան, պահելով Հայաստան – եայց Առաքելական Եկեղեցու ծոցում իր ուրոյն տեղը, որպէս պատմականօրէն հիմնուած եւ զարգացած Առաքելական Ս– Թոռ :

89·— Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքը Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռի պահակն է ցկեանս, գլուխը համանուն միաբանութեան, նախագահը Միաբան – կան ընդհանուր եւ Տնօրէն ժողովների եւ պետը գործադիր իշխանութեան :

90·— Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքի պաշտօնն է՝

Ա) Հսկել Տէրունական Ս. Տեղեաց եւ այլ ուխտատեղիների, ազգային սեփակա– նութիւնների, արտօնութիւնների եւ մե – նաշնորհների անկորուստ պահպանման վրայ :

Բ) Հոգ տանել սաղմական հայկական վանքերի, կալուածների պահպանութեան եւ բարգաւաճման :

Գ) Անկորուստ եւ անվթար պահել հրո– վարտակներով չնորհուած եւ վաւերա – գրերով հաստատուած ազգային իրա – ւունքներն ու առանձնաչնորհումները, արտօնութիւնները ու աւանդական հնա – ւանդ սովորութիւնները:

91·— Երուսաղէմի Հայոց Պատրիար – քութիւնն ունի իրեն յատուկ կանոնագիր եւ կանոնագրութիւն, որոնցմով նա ղե – կավարում է :

92·— Երուսաղէմի Հայոց պատրիար – քի մահից յետոյ, պատրիարքական փո – խանորդը, Տնօրէն ժողովի հետ համա – խորհուրդ, հրաւիրում է Միաբանական ընդհանուր ժողով, որն ընտրում է տե– ղապահին՝ համաձայն Սրբոց Յակոբեանց միաբանութեան ներքին կանոնագրու – թեան :

93·— Պատրիարքական տեղապահի պաշտօնն է կատարել պատրիարքի ընտ – րութիւն եւ վարել Պատրիարքութեան գործերը՝ միաբանական կանոնագրի հա– մաճայն :

(8 Շար.)

ԿՅԱՆՔԻՑ

Ֆ. ՀԱՍԱՆ

ԲԵՐԹՈՂԸ

Իշ.

Մեկնելիս գիտեի, որ ինձ համար հեշտ չի լինելու, բայց չէի կարծում, որ այդքան դժվար կլինի։ Ամեն քայլափոխի ինձ էին սպասում անակնկալներ, որոնք ոչ միայն ուշացնում էին ճանապարհս, այլև ստիպում էին ինձ ամեն անգամ նոր որոշումներ կայացնել։

Ճանապարհին ինձ միացավ մի ուղեկից, որ ինձ հետ էր գնում մինչև Ղարաքիլիսա։ Նա ինձ ասաց, որ ինքն էլ է գնում Ղարաքիլիսա, որ այնտեղ ունի մի գործ, որի համար պետք է հանդիպի մի մարդու։ Ես ուրախացա, որ ճանապարհին ընկերակից ունեցա, որովհետև ինձ համար ավելի հեշտ կլիներ գտնել այդ մարդուն, որի հետ ինքն էլ պետք է հանդիպեր։

Ուղեկիցս ինձ ասաց, որ իր անունը Ստեփան է, ազգությամբ հայ է, ծնունդով Ղարաքիլիսայից։ Ասաց, որ ինքը ռուսական բանակում է ծառայել, հետո զորացրվել է, եղել է Ղարաքիլիսայի ոստիկանապետ, հետո նորից զորակոչվել է, ծառայել է Կարսի ամրոցում, հետո նորից

ստորագրուեցաւ· բայց, 1955 Մայիս 7–ին Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահու – թիւնը պատռեց այդ համաձայնագիրը :

Նոյն օրը Խ· Միութիւնը պատռեց 1942 Մայիս 26ի անգլեւխորհրդային դաշնա – գիրը :

Մոսկուայի կողմէ ատնուած այս քայլը կը բացատրուի անով՝ որ Ֆրանսա դաշ– նակցած է Գերմանիոյ հետ :

Միւս կողմէ, Մաքմիլըն – Խրուշչեւ խօսակցութիւնները վերջացած կը հա – մարուին : Թէեւ անգլիական շրջանակնե– րը կը մերժեն խոստովանիլ Մաքմիլընի ճամբորդութեան ձախողութիւնը, բայց ընդհանուր կարծիքը այն է թէ երկու վարչապետներու հանդիպումը ոչ մէկ արդիւնք տուաւ : կացութիւնը փրկելու համար, հաւանական է որ Խ· Միութեան եւ Անգլիոյ միջեւ մշակութային գործակ– ցութեան համաձայնագիր մը ստորա – գրուի :

Ոչ մէկ կասկած այլեւս, թէ Արեւմտեան առաջարկը պիտի մերժուի Մոսկուայի կողմէ :

Արդարեւ, Ռուսերը կը մտածեն թէ միջազգային հրատապ հարցերը կարելի է լուծել միայն Մեծերու ժողովի մը մէջ : Պարզ է, թէ Խրուշչեւ դէմ դիմաց կ'ուզէ գալ Նախագահ Այզընհաուըրի հետ :

Իր կարգին Անգլիոյ Վարչապետը կը մտածէ թէ Զորսերու ժողով մը անհրա – ժեշտ գարձած է : Քիեւ հասնելով Մաք – միլըն մամուլին յայտնեց· «Հիմնա – կան հարցը խաղաղութիւնն է· բանակ – ցինք՝ եւ խաղաղութիւնը պիտի ունե – նանք » :

Խրուշչեւ Մաքմիլընի չընկերացաւ մին– չեւ Քիեւ, յայտարարելով թէ... ակռան կը ցաւի :

Քիեւէն յետոյ Մաքմիլըն պիտի այցելէ Լենինկրատ : Երբ Խորհրդային Միութեան մէջ իր շրջապտոյտը վերջացնէ՝ պիտի հանդիպի Փարիզ եւ Պոն : Կը կարծուի թէ այնուհետեւ պիտի մեկնի Ուոշինկ – թըն, Նախագահ Այզընհաուըրի հետ խորհրդակցելու համար :

× Մոսկուայի բրիտանական պատուի– րակութեան բանբերներէն մէկը յայտա – րարեց թէ Խ· Միութեան եւ Անգլիոյ մի– ջեւ մշակութային համաձայնագիրը ստո– րագրուած է արդէն : Հանրերը աւելցուց թէ առեւտրական յարաբերութիւններու հարցն ալ խնդրոյ առարկայ դարձած է խօսակցութեանց ընթացքին :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26–ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մաղընոյի մէջ, (Րիւ տ'Օպանը) :

Նախաձեռնութեամբ Կ· Խաչի Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանի մասնաճիւղերուն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութիւ– նը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւ – եալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան.— Կըընոպ– լէն Տէր եւ Տիկին Անտոնեան իրենց զա – ւակներուն Խաչատուրի եւ Համբարձու – մի, Ալժերիայէն զինուորութենէ վերա – դարձին առթիւ տասը հազար ֆրանք : Մարսէյլէն Տիկին Մարգրիտ Կաղինեան հանդուցեալ Խաչուն Մկրտիչեանի մահ – ուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հա – զար ֆրանք :

Salle Gaveau
45, Rue la Boëtie
Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին
ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ
(Դաշնակահար)
Ցայտագիր՝ ՊԱԽ – ՊԻՒՋՕՆԻ, ՊԷԹՕ – ՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ :
Տոմսերու գին.— 300էն 1000 ֆրանք :
Դիմել սրահը եւ Տիւրանէն :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ
59, AVENUE FOCH, PARIS
Բաց է կիրակի օրերը ժամը 13էն 16
Մուտքը ձրի է :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զաւարեան Կոմի – տէի եւ Հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ· Կոմիտէի :

Այս կիրակի ժամը երեքին, Խրիմեան վարժարանը, (2 Րիւ տը լա Տէֆանս) :

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կ'ելլ – ղեն Տիկիններ Շ· Գալայճեան, Ժ· Սի– րաքեան, Օր· Շաէէ Պէնկեան, Դաշնակ– եան Ֆոյրեր եւ ընկեր Մ· Գարակէօզ – եան : Կ'արտասանեն ընկերուհի Շ· Յով– հաննիսեան եւ ուրիշներ :

Ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Լիոնի «Վարանդեան» Կոմիտէի կողմէ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌՔԻՒ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսէն մինչեւ ուշ ատեն, Յոյներու սրահը Րիւ Պոնֆուա :

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան անակնկալներ :

Առատ կերուխում :

Մուտքը ազատ է :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ
ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Բ· Տպագ·, յատելեալ եւ ճոխացեալ Քառասնամեակի առթիւ

Զարդարուած բազմաթիւ նկարներով

Մեծադիր 684 էջ, կազմուած :

ԳԻՆ 4000 ՖՐԱՆՔ

Թղթատարի ծախքով 4·350 ֆր· :

Դիմել՝

Գրատուն՝ Հ· ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս· Մուրատեան վար– ժարանի աշակերտութեան կողմէ :

Ապրիլ 3, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին

Մանրամասնութիւնները՝ յայտրդով :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ
ՍԲ. ՊԱՏԱՐԱԳ

Վերսայլի (Նոթր Տամ) Մայր եկեղե – ցիին մէջ, հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի, այս կիրակի ժամը 17·30ին :

Եկմալեան եւ Կոմիտասեան հայաշունչ եղանակները պիտի երգուին Առնուվիլի «Սուրբ Գրիգոր» երգչախումբին կողմէ :

Սիրով կը հրաւիրուին հաւատացեալ – ները :

Հաղորդակց· միջոցները.— Օթօպիւս Փոն տը Սեվրէն եւ չոգեկառք Կառ Սէն Լազարէն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Ստիպողաբար կը փնտուի երիտասարդ Հայուհի մը, կրթուած, հայախօս որ ըն– տանիքի մը մէջ (Պրիւնէլ) զբաղի միայն երեք երախաներով (մէկը դպրոց կ'ելլ – թայ, միւս երկուքը՝ Յուկէս եւ մէկուկէս տարեկան) : Տնական ոչ մէկ աշխատանք : Բնակութիւն, ուտելիք եւ ամսական15000 ֆր· ֆրանք :

Դիմել ԱՆՋԱՄԲ թերթիս վարչութեան :

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու, Արենոյշներու, Արիներու եւ Գայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպու – թեանց :

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին :

Centre Marcelin Berthelot
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7
Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաու– տական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր :

Կը ներկայացուի Ֆրանսերէն՝
« ԾԱԽՈՒ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ »
Զաւէշտը եւ հայերէն՝
« ԱՆՁՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ
եւ «ՓՐՕՖԷՍՍԻՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներու եւ Արե – նոյշներու կողմէ :

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», պալէ սկաուտներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ :

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ :

Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐՔՆՈՒԼԸ.— Հ· Ց· Դ· Եօթնեղբայր– ական ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ, դպրո – ցի սրահին մէջ, ժամը 21ին, ընկեր – ներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՍԱՐՍԷԼ – ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ· Ց· Դ· «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովը կը հրաւիրէ չրջանի բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ հաք ժամը 3ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին : Ներս կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱՆՈՒՐԲ· Հայր· Միութեան Մար – սէյլի մասնաճիւղի ընդհ· անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 7 Պուլվ· տ'Ալթէն, Պար տը Կլոպի սրահը : Օրակարգ տեղւոյն վրայ : Մասնաճիւղիս բոլոր անդամներու ներկայութիւնը ան – հրաժեշտ է : Ուշադրութիւն սրահը տըր – մադրուած է մինչեւ ժամը տասնմէկ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Շրջ· վար– չութեան կողմէ :

Շաբաթ, 28 Փետրուար, երեկոյեան ժամը 21ին, Նորմանտի չքեղ սրահին մէջ :

28 BLD. D'ATHÈNES, MARSEILLE

Գեղարուեստական խնամուած յայտա – գիրը, երգ, արտասանութիւն, նուագ :

Անհատիր եւ սիրով կը հրաւիրուին Նոր Սերնդականները եւ համակիրները :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ
ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ ՄԷԿ ԺԱՄԸ 15Է՝Ն 24

Salle Wodey 69, RUE D'ARCEUIL
(Օթօպիւս 188 Փորթ տ'Օռլէանէն) :

Նախաձեռնութեամբ Պանեէօ – Քաշանի Մուրատ խումբին :
Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Հայկական եւ կովկասեան պարեր — երգ, արտասանութիւն
Կը ներկայացուի՝ « ՄՈԼՈՐԵԱԼ ՃԱՄԲՈՐԴԸ »
Խնամուած ճոխ պիւֆէ — Եւրոպական պար

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՏՕՆԷ
ՄԻՍԱՓ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ

Մահուան յիսնամեակը : Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Տըպիւսի սրահին մէջ, 6 Րիւ Տարիւ (Սալ Փլէյէլ) :

Կը նախագահէ Պ· ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ – ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ ՀՐ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Կ'արտասանեն՝ Արտաշէս Գմբէթեան, Նուրհան Մարգարեան եւ Սարգիս Պօ – ղոսեան : Կ'երգէ Օր· Իրիս Պիւլպիւլեան (Մեծարենցի քերթուածներէն, երա – ժշտութիւն՝ Արայ Պարթեւեան) : Ծախքերու մասնակցութիւն :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes
Մէթրօ Փորթ Մայեօ կամ Շամփէրէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին :
Կը խօսի ՎԵՐԱՊԱՏՈՒԵԼԻ ՍԻՄԷՈՆ :
Նիւթ՝ Իմ շնորհիս ճեգի հերիք է :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՆԵՐ ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՇՐՄԻԶԻի

Մեծ սեռի, ապահովուած ամբողջ տա– րին : Դիմել՝

HALIOT (S. A.)
24, BLD. ST. DENIS, PARIS 10e

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ՓԱԿ Է

Մարտ 2էն վերջ դիմել նոր հասցէին՝

Hôtel Majestic
Avenue Kleber (métro Kleber)
(Մուտք՝
23, Rue La Perouse

Հեռաձայնի թիւը կը մնայ նոյնը՝
KLE· 22-05

Գրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջերը եւ մարդ չընդունիր :

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
ՀԱՁԱՐԱՆ ԵԱՐ
Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս– եան ընտիր կերակուրներ
4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաչիք», «քարսքի»
Bar Américain

